73 Fol.
Misc.

AD LECTOREM f. B. de

Cum Cesarea maiestas accepisset, Candide lector quo
Germania varij errores surgerent contra fidem ortho
doxam, et doctrinam Catholicam, quibus populus
abduceretur, ab unitate ecclesie sancte incipere et
surgere et insolescere non solum in superiores suos
spirituales, sed etiam seculares, venit ad Comitia
Augustana que ante indixerat, ut audiret an ita se
res haberet iuxta clamorem et rumorem quem accepit.

K. K. LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH

Non venit disputare de rebus fidei que tempestate ha
Luterani in controversiam traxerant, sed etiam errores
exortos clementi instructione, sopire et unitatem
ecclesie ruptam resarcire.

Audierat propterea principes Lutheranos cum nonnullis
civitatibus imperialibus illis adherentes, cum suis arti
culis, quibus rationem suae fidei et usus reddiderunt.

Quos comperiens in multis, a doctrina catholica deviare
et a praxi ecclesie sancte declinare, cepit adiutorio piorum
et eruditorum virorum illos clementer instruere,
admonere suorum errorum, obnixe rogans ut cederent
suis opinionibus, et cum catholica doctrina remanerent,
non scinderent unitatem ecclesie sancte, nec sic imperium
turbarent, que turbatio esset in periculum salutis
marum, et in iacturam rerum totius rei publice
ane.

Verum Lutherani sua tueri volentes, et nequaquam
instructioni cesaree maiestatis obtulerunt se ad
spondendum, at non sunt ad hoc admissi, quia non
pissimus imperator, antiquam fidem trahi in no
disputationem, sciens quanti periculi hoc esset

a

2745

Videntes ergo rem minime ad sua vota succedere, ceperunt indigne ferre, unde factus est quidam selectus personarum septem ex utraque parte, que quandam concordiam invenire tentaverunt quam cesaree maiestati cum principibus et statibus regni offerrent, at qui in hac concordia maiorem imperator reperit discordiam, ideoque refutavit eam. Propter quod quandam apologiam subordinarunt, qua saltem coram rudibus et simplicibus, et coram hijs, qui acta in Comitijs ignorant, fucum quendam et colorem suis erroribus quererent, et presumptioni sue consulerent

Sed quia argumentis veris quibus agerent, caruerunt hanc apologiam nugis, strophis, sycophancijs et quicijs replenerunt, ut saltem talibus agentes glaucoma, quoddam oculis obijcerent imperitorum, ut clare dabitur cernere, in hac nostra responsione. Quia denique etiam eius verba prosequar, ac repetam ut palam cernatur, qua modestia ac civilitate in personas pias ac ~~candidas~~ insolescat, et contra doctrinam catholicam, infera spargat comenta, ac figmenta, quibus adeo abundat et proffluit ut nichil supra. Quibus etiam adeo obtundit lectorem ut citra fastidium legi possit minime.

crudelitas

Cuum erit propterea candide lector singula perpendere ut iustum iudicium in re tanta proferre possis, Erigentiam passim lutherani cristas suas iactabundi, putantes et presumentes se hac apologia prevalere omnino posse Catholicis

Clamant pro suggesto concionatores eorum, ac si iam vicerint, at petulanciam illorum ferre minime debens meum erit in hac responsione efficere, quo eos tanti clamoris, et insolencie qua strepunt in pios incipiat penitere

Nam sum ignarus ego eorum, que acta sunt in Comitijs Augustanis, aderam enim non minus, quam author ipse apologie istius, cui me minime hipocratem exhibebo, si quid dixerit quod secus actum esse veritas habet

Etiam si quid dixerit (ut pluribus locis facit) quod catholice doctrine reluctatur et repugnat, quando hec est scientia sanctorum, et doctrina salutis, Cui qui obnititur et tem[illegible] reluctatur, impius sit necesse erit

Ut ne prefatio nostra longior sit quam par est, rem ipsam aggrediar, et primo epistolam ad lectorem, quam promitt auctor is, sue apologie, quam epistolam vocat prefationem. Precor aut Candide lector, ne offendaris verborum meo acrimonia, quando scis malum nodum, malum requirit cuneum, libenter temperatius scripsissem, si pre nimia petulantia et impudentia apologie licuisset

PREFACIO EPISTOLARIS

PHILIPPVS Melanchton lectori Salutem D.

Postquam confessio principum nostrorum publice prelecta est, Theologi quidam ac monachi adornaverunt confutationem nostri scripti, Quam cum Cesarea maiestas curasset, etiam in consessu principum prelegi postulavit a nostris principibus, ut illi confutationi assentirent

Nostri aut quia audierant multos articulos improbos esse, quos abijcere sine ~~sine~~ offensione conscientie non [illegible]

poterant rogauerunt sibi exhiberi exemplum confutationis
ut et videre quid damnarent aduersarij, et rationes eorum
reuellere possent.

Responsio

Theologi quidam viri boni, et eruditi, cum doctrina catholica
quam habet ecclesia sancta, que calumna et firmamentum
veritatis, apostolo authore, remanentes vocati sunt, ad conspi-
ciendum et examinandum scriptum vestrum, quod cum inue-
nissent multipliciter repugnare doctrine catholice, iussi sunt
adornare confutationem eius, quod et fecerunt amore quidem
veritatis, et ad tuendam pietatis salutaris sinceritatem, prout
incumbebat eis pro gloria, omnipotentis dei, et tuitione fidei
orthodoxe et vitae verae christianae

Sed quid tu despectiue inculcas monachos, quasi isti theologi
non fuerint, quasi his minus ingenij et eruditionis
necnon lectionis sit quam doctoribus secularibus ut vocant
Vellem mansuetius agerem, iuxta conditionem studij
tui, mi philippe, an non legeras aliquando hoc, litteras
et humanitatis studium prebere hominibus, quod a qua lupi-
nis sed forsan aequus est animus tuus, et si hoc minus
testentur innumere pene nuge quas in hac apologia in
nos commentaris

Postulauit Imperator quod iure facere habuit, ne scismata
essent, in imperio, et in ecclesia, que excitarunt tui monachi
exitij larnati et coniugati, quibus adheres, quo si nunquam
vidisses, sed in traditionibus paternis remansisses, melius
tuae, et famae et saluti consuluisses

Non est improbatus aliquis articulus tuorum principum

quem

quem sine offensione conscientie non potuissent abijcere, cum conscientia erronea, ad sanam instructionem deponi debeat et non continuari

Quod aut rogabat exempli exhibitio ipsius confutationis, non possum improbare, ac revellere rationes imperatoris, quas sua maiestas attulit, in sua pientissima instructione, non docuit ferre illum, quia non venit disputare, sed audire an ita esset, sicut de germanis dissentientibus in rebus fidei audierat quo audito suam instructionem fecit et iuxta prius dicta, et quid ultra facere debuerat

Epistola

Et in tali causa que ad religionem, et ad docendas conscientias pertinet, arbitrabantur fore, ut non granatim exhiberent suum scriptum adversarij

Sed non potuerunt hoc impetrare nostri, nisi periculosissimis conditionibus, quas recipere non poterant, nisi vellent se in discrimen certum conijcere

Instituta est aut deinde pacificatio in qua apparuit nostros unum onus, quamlibet in commodum, detrectare, quod sine offensione conscientie suscipi posset

Sed adversarij obstinate hoc postulabant, ut quosdam manifestos abusus atque errores approbaremus, quod cum non possemus facere, Jerum postulavit Cesarea maiestas ut principes nostri assentirent confutationi, id facere principes nostri recusaverunt:

Responsio

Tu multa de religione scilicet Christiana dicis, quam tamen cum tuis complicibus, vera impietate subvertere et delere molimini et nitimini. Si christiana religio unica est, munda et casta, cur scismata in hac excitatis, cum non manetis pacifice in illa, quid polluitis eam vestris

in lucem dabo, qui nihil curo commenta tua vel tuorum omnium, utcunque picta ac furata, quando et ipse in Comitijs eram, et scio quomodo res sit.

Epistola

Quomodo enim assentirentur in causa religionis scripto non inspecto et audierant articulos quosdam damnatos esse, in quibus non poterant Judicia adversariorum sine scelere comprobare, jusserant autem me et alios quosdam parare apologiam confessionis in qua exponerentur Cesaree Ma: causae quare non reciperemus confutationem, et ea quae obiecerant adversarij diluerentur.

Quidam enim ex nostris inter prelegendum, capita locorum et argumentorum exceperant, hanc apologiam obtulerunt ad extremum Cesarea Ma: ut cognosceret, nos maximis et gravissimis causis impediri, quominus confutationem approbaremus.

Verum Cesarea Ma: non recepit oblatum scriptum, postea editum est decretum quoddam in quo gloriantur adversarij, quod nostram confessionem ex scripturis confutaverint.

Responsio

Et quid dicis de scripto non inspecto, quasi non legerint et quasi ad eos non pervenerit, quod passim ad omnes quasi pervenit Judicia adversariorum tuorum, iuxta tuam fictionem, catholica erant, quae si tu cum tuis probassetis ex hac parte absque scelere fuissetis.

Videbitur autem in responsione ad hanc tuam apologiam, quales tuae et tuorum sunt causae, ob quas recipere noluistis confutationem, tales etenim sunt, quales et articuli vestri fuerunt.

Et quid vos miseri dilueretis, qui doctrinam pietatis quaeritis in imperitiam summam, qualis utique est quae abducit ab unitate ecclesiae sanctae, et a doctrina eius.

Oblatio autem vestrae apologiae facta Cesareae Maiestati, quantum putaveris risum piris moverit doctis, quos penes se habuit imperator inclitissimus, an putatis illum fuisse absque doct-

sue terre viris, qui non notauerint Imperitiam, iustitiam et stoliditatem
vestram In totius Germanie nostre confusionem, In cuius signum
euidentissimum non recepit Cesarea Maia oblatum scriptum vestrum
futilibus et inutilibus nugis refertum,

Non immerito gloriantur nostri quos tu aduersarios vestros fingis
quod vestram confessionem ex scripturis confutauerint, quia vere fecerunt
quod in eos ficte fecisse contendis, et ipse singulariter pro mea vnicu
feceram, nec angusta est michi vt idem hodie facere deo adiutore
possim et valeam

EPISTOLA

Habes igitur lector apologiam meam, ex qua intelliges et quid
aduersarij iudicauerint, et quod aliquot articulos contra mani-
festam scripturam spiritus sancti damnauerint

Tantum abest vt meas sententias per scripturas labefactauerint

Aduersarij sic agunt causam, vt ostendant se neque veritatem,
neque concordiam querere, sed vt sanguinem meum exorbeant,

Et nunc scripsi quam moderatissime potui, at si quid videbitur
dictum asperius, hic michi prefandum est, me cum theologis
ac monachis, qui scripserunt confutationem, litigare, non cum
Cesare aut principibus, quos vt debeo venerar

Responsio

Aduersarij quos tu tibi fingis viri boni et eruditi sunt
quibus tu impudenter imponis contra scripturam quippiam
damnasse, in quo iniuriam eius facis insignem, et cur non
iudicas articulos, in quibus hoc fecerint, cum ipsi et tibi et tuis
satis superque iudicauerint vbi pessime, a sinceritate fidei et
a doctrina catholica aberrastis

An putas tua dicacitate posse aliquando preualere veritati, si
veritatem amares, vt confidenter audio dicere, tot et tantas nugas
tuas ipse erubesceres

Et qualem concordiam possumus querere vobiscum, qui ab vnitate,

et

ecclesie catholice defecistis, et a doctrina eius nec solum recessistis sed etiam hanc impudenter impugnatis

Quod cum nos dixerimus, mox ostendimus vos neque veritatem quereri, sed sanguinem nostrum exorbere, si mica humanitatis in te esset, talia in viros bonos, qui nec tibi nec alicui male volunt euomeres minime.

neque concordiam

Laus tua aliquando preciosa erat in ore meo, atque speciosa ob tuam dexteritatem, que in te aliquando pollebat, at illos mores quibus nunc insultas insentibus, nec laudare, nec probare, vel possum vel debeo, placet tibi vel displiceat, mea non retulerit, qualis in me futurus fueris, quando putassem te alium fuisse virum quam te inuenio nunc et experior.

Litiges ergo cum theologis ac monachis nostris, quousque tibi et licuerit et placuerit, hoc autem ipse scio, te nunquam nugis tuis, commenticijs illis posse preualere, aut autem putas nos, nec cesarem, nec principes ut decet venerari, quando veritatem illis suggerimus contra tuam et tuorum pietatem, nos iudicio rem illam candidi lectores, cui saltem iudicium fuerit relinquimus, non laudamus nos atque efferimus, nec etiam vituperamus, quando hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis, iudicet et nostra et vestra totus mundus, nos parati sumus vobis in faciem stare, ubicumque hoc et coram quibuscumque hoc dictauerit et habere voluerit illorum auctoritas quorum interest rei huic consulere

Epistola

Sed vidi nuper confutationem, et animaduerti adeo insidiosam et calumniose scriptam esse, ut fallere etiam cautos incertis possit locis

Non tractaui tamen omnes cauillationes, esset enim infinitum opus, sed precipua argumenta complexus sum, ut extet apud omnes nationes testimonium de nobis, quod recte et pie sentiamus de euangelio christi

Non delectat nos discordia, nec nihil mouemur periculo nostro quod quantum sit in tanta acerbitate odiorum quibus accenses esse aduersarios facile intelligimus

Sed non possumus abijcere manifestam veritatem et ecclesie unctam quare incommoda et pericula propter gloriam christi, et utilitatem ecclesie preferenda esse sentimus, et confidimus, deo probari hoc nostrum officium, et speramus ex quo ora de nobis iudicia posteritatis fore

Responsio

Nec calumniose et insidiose scripta est confutatio, quando et ipse videram eam, compositum est ergo ipsa fallere posse quemquam in alio loco

Et quid dicis de cavillationibus, cum nulle sint ibi, sed omnia que tu cum tuis commentamini contra pietatem catholicam cavillationes sunt, et nihil aliud quam mere strophe et nuge, cuius nationes omnes egregie vobis dabunt testimonium

Si non delectaret vos discordia, cum unitate ecclesie sancte remaneretis, nihil mali volunt vobis, quos dicis adversarios vestros, qui cupiant omnes ~~vnd~~ ut ad unitatem ecclesie redeatis, missis erroribus vestris, causae quidem adversamur, personis aut non itidem

Et quid dicis vos abijcere non posse manifestam veritatem, an putatis Cesaream maiestatem esse vappam, que non capiat nec intelligat, strophas et technas vestras. Si manifesta veritas esset commentum vestrum, an putas Cesarem et suos non capere illam, quando et philosophi dicant neminem in foribus delinquere

Verba tua manifeste sunt nuge, propter quas digni estis, facti digna recipere, non ad gloriam christi agitis, nec quippiam patimini, sed in ostensionem vestre perfidie, quam non erubescitis preferre doctrine sancte matris ecclesie agit

Proficient aut vestre doctrine commenta, quantum illi profecerunt Joviniani vitclephi, hussij, et rocosanne, deliria, iuxta posterioris seculi iudicia, quod aperte inveniet, vos plus nocuisse ecclesie sancte quam quoscunque hereticos, qui fuerant huc usque

expla

Epistola

Neque negari potest, quin multi loci doctrine christiane, quos maxime prodest extare in ecclesia, a nostris patefacti et illustrati sint, qui qualibus et quam periculosis opinionibus obruti olim iacuerint, apud monachos canonistas, et theologos sophistas, non libet hic recitare,

Habemus publica testimonia multorum bonorum virorum, qui deo gratias agunt, pro hoc summo beneficio, quod de multis necessarijs locis docuerimus meliora, quam passim leguntur apud adversarios nostros. Commendabimus itaque causam nostram christo, qui olim iudicabit has controversias, quem et oramus, ut respiciat afflictas et dissipatas ecclesias, et in concordiam piam et perpetuam redigat

Responsio

Libenter unicum saltem audierem locum, doctrine christiane quem illustrassetis, et patefecissetis, quando plures et pene innumeros obscurastis, adulterastis, et extra sensum suum germanum torsistis, quod quia monachi, theologi, quos extreme odis, manifestum fecerunt, ideo tibi sophiste dicuntur qui nulla veritate agens, solis sophismatibus intendis

Et qui sunt illi boni viri, quorum testimonijs gaudes, quam qui tue sunt farine, qui tecum impietate infecti iudicant iuxta gustum et palatum tuum

Nec erubescimus nos causam nostram commendare christo, quam illa nostra ipsius, et ecclesie eius, quam vos dissipare laboratis, quasi ex corde amaretis ecclesias dissipatas, in concordiam redigi, ab impietate utique vestra recederetis, qua illas turbastis et dissipastis. Non redibit concordia pia, quo usque vos in vestra impietate permanseritis. Quo liquet vos esse vi bellantia, in quorum consilium non veniet anima mea

ARTICVLVS PRIMVS
apologiæ confessionis principum Lutheranorum

APOLOGIA

Primum articulum confessionis nostræ probant nostri adversarij in quo exponimus, nos credere et docere, quod sit una essentia divina, individua. Et tamen tres sunt distincte personæ eiusdem essentiæ et coeternæ, pater, filius et spiritus sanctus

Hunc articulum semper docuimus et defendimus, et sentimus eum habere certa et firma testimonia in scripturis sanctis quæ labefactari non queant

Et constanter affirmamus, aliter sentientes, extra ecclesiam Christi, et ydolatras esse, et deum contumelia afficere

Responsio

Articulus ille, quia catholicus est, recte a nostris probatur at confessio principum eum probat decreto Niceni, Sinodi et nullius meminit scripturæ cui concilio quantum tu cum tuo Luthero, detrahatis testantur scripta vestra, quæ et ipse protuli in responsione mea, ad illum articulum articulum ubi videantur, si cui placuerit videre vestram insaniam

Et quid est quod hunc articulum semper docuistis et defendistis cum nemo amplius sit in ecclesia, qui contradicat ei. Veteres heretici qui illi contradixerunt mortui sunt ante aliquot secula, quorum errores satis confutati sunt ab ecclesia

Si autem sentitis eum certa et firma habere testimonia in scripturis sanctis, cur tu nullum illorum profers, legit et Arrhius cum ceteris hereticis scripturas, et tamen hanc certitudinem et firmitatem non invenerunt

An

An autem ydolatre fuerant aliter sentientes nescio, cum non
Omnes Juvenia ~~[illegible]~~ heresim facere ydolatram. Quod si dederis, tu
magnus ydolatra eris, quando multas foves heresis
doctrinam catholicam impugnantes ut satis docebunt sequentia

Non facit catholicum, et fidelem, unus et alterum profiteri
recte fidei articulum, alias et arrhius ipse fuisset talis, qui
multos talium articulos ~~[illegible]~~ credidit, sed is talis dicitur, qui
cum ecclesia catholica credit expresse vel implicite ~~[illegible]~~ veri
+ omnes tatem salutarem, de quo fusius in responsione nostra ad
articulos principum.

ARTICVLVS SECVNDVS
est de peccato originali

Apologia

Secundum articulum de peccato originali probant
adversarij, verum ita ut reprehendant tamen diffi
nitionem peccati originalis quam nos obiter recitavimus

Hic in ipso vestibulo statim deprehendet Cesarea ma
no solum Judicium sed etiam candorem istis defuisse qui con
futationem scripserunt, nam cum nos simplici animo, obiter
recensere voluerimus illa que peccatum originis complectit
isti acerba interpretatione conficta, sententiam per se nihil ha
bentem incommodi, arte depravant,

Sic inquiunt sine metu dei, sine fide esse, est culpa actualis,
igitur negant esse culpam originalem

Responsio

Peccatum originis, adversarij quos fingis, esse quidem
probant, quid autem sit, nec tecum nec cum tuis conveniunt, et
sive obiter sive deliberate, diffinitionem peccati originalis
recitaveritis. Non est peccatum hoc, quod vos ipsum esse dicit
et diffinitis, ut bene nostri probant

Et sic in ipso vestibulo statim deprehenditur, qualem vulpem sub pectore rapido nutriatis, quia versipelles facti, quod vero dixistis nunc dicitis vobis obiter excidisse, quinimo quidem simplici citra quodcumque incommodum, quasi non capiatur versutia, quanto astu et dolo agere soleatis

quanta

Et nunquid non bene negatur culpam actualem nostrorum originalem culpam esse, video te multa prodigere verba, circa peccatum originale quibus tamen non omnibus assequeris, nec satis doces quid sit peccatum illud. Scimus diffinitionem esse orationem, indicantem esse rei, nondum autem vere apparet ex tuorum verborum syrmate esse illius peccati

Peccatum originale

Quantum ex scriptura colligi potest, aliud non est, quam peccatum actuale primi parentis, inquantum proli eius imputatur, a deo sic enim dicitur, ad Rho: 5. per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, in quo omnes peccaverunt

Et prima cor: 15 dicitur sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes vivificabuntur

Ex quibus clarum est peccatum actuale, ipsius ade dici in nobis originale, cum in nos derivetur ab illo

Pro cuius declaratione notandum est, deum fecisse hominem rectum, Ecclesiastes 7, que rectitudo fuit per donum gratuitum, quod originalis Justitia dicitur, quo caro suberat spiritui, et spiritus deo, sine rebellione, quod donum adam peccando amisit, et cepit in eo caro concupiscere, dicente christo, Joannis 3. quod natum est ex carne, caro est, quasi dicat carnaliter se habet iuxta naturam carnis

adversus spiritum reversa ad suam naturam que est concupiscere dicente

Et hec natura concupiscendi fomes dicitur, qui inclinat ad actualiter concupiscendum, qui fomes in peccatum reputatur, tanquam effectus peccati, Qualiter et eum vocat apostolus, quando ad Ro: 6. dicit Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius, Quibus tunc obeditur, quando quis ad inclinationem fomitis actualiter concupiscit

Dicitur et lex membrorum, iuxta illud ad Rho: 7. Condolector

legi

legi dei secundum interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati quae est in membris meis

Quemadmodum autem Adam peccatum suum actuale hereditavit in nos, sic etiam hereditavit in nos sequentia, illud, ut carentiam originalis iustitiae, et fomitem ac iram dei, quae per gratiam baptismalem aufertur cum fomite, non quod fomes ille amplius non sit, sed ne amplius in peccatum deputetur, ut beatus docet augustinus

Reprimit quoque gratia illa fomitem ne tam potenter inclinet ad concupiscendum, sicut antea fecit, et sine illa faceret

Quibus liquet peccatum originale in nobis, nec carentiam esse originalis iustitiae, neque fomitem nec aliquid aliorum, quae sequuntur illa, quia haec omnia sunt effectus peccati originalis. Quod si tu scires non tam insano verborum syrmate citra peccatum hoc differes, nescius ipse quid dixeris, sed videamus reliqua

Apologia

Has argutias satis apparet in scholis natas esse, non in consilio Caesaris, quamquam autem haec cavillatio facillime revelli possit tamen ut omnes boni viri intelligant nos nihil absurdi de hac causa docere, primum petimus ut inspiciatur germanica confessio etc.

Sed latina descriptio potentiam naturae detrahit, hoc est dona et vim efficiendi timorem, et fiduciam ergo deum etc. Et quid hic reprehendi potest, bonis viris quidem arbitramur nos satis purgatos esse

Responsio

Nostri nullis hic utuntur argutiis, sed quod res est libere profitentur, tu autem recte insectaris scholas theologorum, quando in his enutus non es, sed in scholis bomolochorum

Consilium Caesaris veritatem sibi ostensam non exclusit, sed vestrum errorem manifestarium abiecit

Non est cavillatio, qua et tuus et tuorum error confutatus est, sed nihil nisi meri cavillistae, quibus tu agis in ostensione iustitiae tuae, qui cum nescias quid peccatum originis dicere debeas, pro illo suis uteris effectibus, et cur nullam scripturam hic adducis, qui alios sine scriptura non loqui sinis. Nisi quia nullam habes qua tuum fucare possis errorem

Discas prius quesumus philippe, antequam doceas, sed a quo nisi ab ecclesia catholica, cui medium virginem ostendisti. Notitia veritatis salutaris non est ex acrimonia ingenii hominis, sed ex revelatione spiritus veritatis, que fit parvulis, Math. 11. non prudentibus huius seculi, qui in mirabilibus supra se ambulant, qui alta sapiunt et non potius timent qui prudentes ad semetipsos, et sue prudentie initentes, non sapiunt ad sobrietatem, sed plus sapiunt, quam oportet sapere, scilicet circa et que sunt fidei et vite christiane

Certi sumus ex christi promissione, ecclesiam catholicam quam fide apostolica credimus sanctam, habere spiritum sanctum, qui illam illuminat et dirigit in rebus fidei et vite ~~christiane~~ ratione, cum paulus hanc 1. Thimo. 3. columnam et firmamentum veritatis vocat, ad quam in controversis confugiendum est, tanquam ad anchoram sacram, si saltem omnem intellectum nostrum iuxta pauli consilium captivare voluerimus in obsequium christi, audiendo potius et credendo illi, quam sequendo nostrorum capitum sycophantias et fictiones

Si latina descriptio, ut ais potentia naturae detrahit etc. quid aliud facit, quam quod te traducit, ~~de~~ non de peccato loqui originis, sed de effectu eius, hoc igitur in te hic potest reprehendi, qui sic te purgas satis tuam imperitiam bonis viris manifestas

Apologia

Sed postea ostendemus pluribus verbis nostram descriptionem consentire, cum usitata ac veteri diffinitione

Adversarii in scolis, fatentur male et vocant peccati originalis esse concupiscentiam, quare in diffinitione non sunt pretereunda presertim hoc tempore, cum nonnulli parum religiose philosophantur

Responsio

Pluribus te verbis agere, quam par est, satis docent scripta tua et arbores infecunde, quando fructus habere nequeunt, folia pro illis spargunt, quomodo ergo vestra descriptio consentiat cum veritate potius tibi videndum esset

Scholastici nonnulli materiale et formale fingunt in peccato originali, quos sue relinquo imaginationi, quando scripturam ipse sequens iuvenio concupiscentiam nihil peccati originalis esse, sed effectum eius superius dicta

iuxta X

Quam

Quam religiose aut tu hoc tempore philosopharis de peccato illo in foribus est, quia sicut cecus de ~~[illegible]~~ colore.

Apologia

Quidam enim disputant peccatum originis non esse aliquod in natura hominis vicium seu corruptionem, sed tantum servitutem, seu conditionem, mortalitatis, quam propagati ex Adam sustineant sine aliquo proprio vicio, propter alienam culpam.

Propterea addunt neminem damnari morte eterna propter peccatum originis. Nos autem ut hanc impiam opinionem significaremus vobis displicere, concupiscentie mentionem fecimus, optimo animo morbos nomina vimus, et exposuimus quod natura hominis corrupta et viciosa nascatur.

Responsio

Quid nobis de disputatione eorum qui impie sentiunt, quos non sequimur, et quid ad nos quocumque etiam significare voluistis hanc impiam displicere opinionem vobis, quando ostendere non potestis, concupiscentiam aliquid esse peccati originalis nisi effectum, qui sequitur illud.

hanc

Apologia

Extenuant peccatum originis, et scolastici doctores. Non satis intelligentes diffinitionem peccati originalis, quam acceperunt a patribus, et ideo non tantum concupiscentiam nominavimus, sed diximus etiam deesse timorem dei et fidem.

Hec parenthesis non habetur in apologia Marius.

De fomite disputant quod sit qualitas corporis, et ut suo more sunt inepti, quaerunt an qualitas illa contagione pomi vel an ex afflatu serpentis contracta sit, utrum augeatur medicamentis.

habetur in ea quam habeo ego: sed an extenuat 21

Huiusmodi questionibus oppresserunt principale negotium itaque cum de peccato originis loquimur, graviora vicia humanae naturae non commemorant, sed ignorantiam dei, contemptum dei, vacare metu et fiducia dei, odisse iudicium dei, fugere deum deum iudicantem, irasci deo, desperare gratiam habere, fidi rerum presentium.

Nos morbos qui maxime adversantur legi dei non animadvertunt scholastici

Responsio

Non extenuant scholastici doctores peccatum originis, ut tu de eis imprudenter mugaris, etiam quod non satis intelligant diffinitionem peccati originalis etc. Quando bene intellexerunt illam, loqui de effectu veri peccati originis, quod causa est carentie originalis et fomitis in carne, que multa alia sequuntur in homine incommoda

An autem sequantur defectus timoris dei et fidei non invenio cum multi etiam ex ethnicis timuerunt deum, et fidem ~~accepe-~~ ~~runt~~ susciperent antequam purgarentur a peccato originali, ut notum est ex scriptura de Naaman Syro, 4 regum 5, et de Cornelio actuum 10. Et quid dicitur de obstetricibus egiptijs exodi 1. utique dicitur de eis, ~~quod~~ timuerunt deum, et non fecerunt iuxta preceptum regis Egipti, quibus propterea bene fecit deus etc.

De fomite disputatio illa me parum movet, quando ex scriptura satis scio, illum aliud nichil dicere quam naturam carnis, cuius est concupiscere, ut supra satis est ostensum, hec natura carnis suspensa erat in creatione primi hominis per donum originalis iustitie, quo amisso rediit caro ad suam naturam concupiscendo ad spiritum, quod et psalmista insinuare videtur, quando dicit, homo cum in honore esset non intellexit, sed comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est de illis, scilicet in carnaliter concupiscendo,

Scholastici varijs vijs et medijs veritatem quesierunt, quemadmodum et philosophi olim fecerunt, at homines fuerunt, quorum est humana pati, que sic in presenti aliquantisper passi sunt non ideo inepti dicendi sunt, cum non solum commendandi sint qui metam tangunt, sed etiam qui prope sagittant, Et qui occasionem alijs prebent, querende veritatis, et si ipsi plene non attigerint

Quam aptus autem tu sis pro tuo more, satis indicat sigillatio tua qua multus es ad insulescendum in viros bonos et eruditos

Gravia vitia humane naturae, utique commemorant nostri, quando tradunt naturam humanam rectam creatam,

ex

recidisse, illam rectitudinem per peccatum, ad cuius amissionem secuta sunt gravia naturae humanae vitia, quae in peccatum imputantur a deo iuxta superius dicta, an autem haec omnia quae tu hic recitas non invenio, et ut de uno omni loco dicam, quod est desperare gratiam, respondeo, quod si hoc verum esset, sequeretur ~~[illegible]~~ ethnicum et ~~[illegible]~~ Iudeum ad ullum, quaeri posse ad christianismum, quia ratione originalis peccati desperaret gratiam, qua desperatione in idoneum se redderet ad illius consecutionem

nullum x
nullum x

Sic et de quibusdam aliis argumentari possem, ut de irascibili deo, et de contemptu eius, sed transeo ne prolixior sim aequo, in rebus per se claris et notis, et ne etiam tibi pariter nimis videar

Apologia

Tribuunt naturae humanae integras vires, ad diligendum deum super omnia, ad facienda praecepta dei quo ad substantiam, actuum

Nec videntur se pugnantia dicere, nam proprijs viribus posse diligere deum, super omnia facere praecepta dei, quid aliud est quam habere iustitiam originis: Et si has tantas

+ vires
vires habet humana natura ut per se posset diligere deum super omnia ut confidenter affirmant scolastici: tunc quid erit peccatum originis
Quorsum autem etc. x

Quorsum autem opus erit gratia christi, si nos possemus fieri iusti propria iustitia, quorsum opus erit spiritu sancto, si vires humanae per se possent deum super omnia diligere et praecepta dei facere. Quis non videt quam praepostere sentiant adversarij

Responsio

Dilectio dei super omnia duplex est, una quae sequitur cognitio dei naturalem, qua cognoscitur esse summum et infinitum bonum et hanc cognitionem, quam et philosophi ethnici habuerunt, quae prohibet sequi dilectionem eius super omnia, cum res quam habet de entitate, tantum habet et de intelligibilitate. Et quantum habet de intelligibilitate, tantum habet de diligibilitate, etiam norunt et docuerunt philosophi ethnici, at illa dilectio iustificat, sed bene promovet, et perducit ad iustificationem, quae non est naturalis sed gratuita

Altera dicitur gratuita, que sequitur cognitionem dei per fidem gratia formatam, cuius gratie est formaliter, et effective iustificare iuxta superius dicta. et hec dilectio meritoria est glorie, quo patet

nos non tribuere humane nature integras vires ad diligendum deum super omnia meritoria, cum gratia radix sit merendi et forma virtutum, discernens inter vasa ire et filios regni. ut beatus tradit augustinus

Nec tribuimus per omnia vires integras, nature humane ad cognoscendum deum, et ad diligendum ipsum super omnia cum sciamus hominem descendentem de hierusalem, in hierichco incidisse in latrones qui illum sauciaverunt et spoliaverunt luce 10, sauciaverunt enim in naturalibus sed non penitus hec abstulerunt, spoliaverunt autem eum gratuitis, qui originali iustitia, et hijs que illam fuissent secuta

Tribuimus etiam humane nature vires ad facienda precepta dei, quo ad substantiam actus, quorum multa etiam ethnici sic servaverunt qui honoraverunt parentes, et nec furtum, nec homicidium, et huiusmodi fecerunt. Sed non quo ad intentionem precipientis, que est ut hijs mereamur, quod sine gratia non possumus, que ad Rho. 6. ideo dicitur vita eterna, quia ex illa meremur eam vitam, eo quod hec sit vestis nuptialis, sine qua nec homo, nec opus eius placet deo, ad consecutionem glorie eterne

Tu autem hic unius meministi scilicet quo ad substantiam actuum, et alterum tacuisti, sed quo ad intentionem sapientis, quod sophistarum est et impostorum. Quo sequitur te non videre, quam imperfecte distinguas, et quam insufficienter loquaris

Non dicimus nos pugnantia, sed optime sibi consonantia, ut satis liquet ex nostra distinctione. Et quis unquam dixit, quod precepta dei facere aliud non sit, quam habere iustitiam originis, cum hodie fideles in gratia existentes, faciant precepta faciant precepta dei, etiam ad intentionem precipientis, qui tamen non habent iustitiam originalem, eo quod hanc peccando adam perdiderit, pro se et tota successione sua, sed de hoc fusius infra

hanc X Unde non possum satis tuam admirari ignorantiam, immo plus tuam audacem temeritatem, qua sigillas quod ipse ignoras

Et quis ex nobis dicit quod iusti fieri possumus propria iustitia et non gratia dei, quid opus est tibi tantis agere nugis, an nescis que merces sit nugacis hominis, hec etenim est merces eius, et etiam cum vera dixerit sibi non credatur, Cuius autem non videt quam preposterum in nos agas, et quantum tibi detrahas, quando alios infamare qui tamen insontes sunt, laboras

Apologia

Sed postquam scholastici admiscuerunt doctrine christiane philosophiam de perfectione naturae, et plus quam satis erat, libero arbitrio et actibus elicitis tribuerunt

Et homines philosophica seu civili iustitia, quam et nos fatemur rationi subiectam esse, et aliquo modo in potestate nostra esse, iustificari coram deo, docuerunt, non potuerunt videre, interiorem immunditiam naturae hominum

Neque enim potest indicari nisi ex verbo dei, quod scholastici cum suis disputationibus non saepe tractant

Responsio

Dicas quaeso qui scholastici fuerint, qui admiscuerint doctrine christianae philosophiam de perfectione naturae, In iacturam scilicet illius doctrine, tu de philosophia loqueris quasi noxia sit illa, doctrine christiane, ac tu peritior sis apostolo, qui Rho: 1: tradit invisibilia dei a creatura mundi. (hoc est ab homine conspici per ea que facta sunt, hoc est ex creaturis, de quibus negocium est philosophiae, audio quidem te multa dicere, at probare quidpiam nihil conspicio,

Doctores scholastici non plus quam satis est tribuunt libero arbitrio, quia tribuunt hoc illi, quod ei tribuit scriptura, quia libertatem opponit, quia potest in utramque partem contradictionis. Iuxta illud Gen: 4. Sub te erit appetitus eius (scilicet peccati, et tu dominaberis illius

Et Esa: 1. Si volueritis et audieritis me, bona terrae comederitis quod si volueritis, et me ad iracundiam provocaveritis, gladius devorabit vos

Sic dicitur ecclesiastici 15. deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui, adiecit mandata et prae-

cepta sua. Si volueris mandata conservare conservabunt te

Apposuit tibi aquam et ignem, ad quod volueris porrige manum tuam ante hominem vita et mors, bonum et malum, quod placuerit ei dabitur illi

Nec solum de primo homine vera sunt illa, sed etiam de aliis, quia licet debilitatum sit aliquo modo liberum arbitrium in homine, non tamen totaliter est extinctum, ut luce 10. de parabola hominis descendentis de Hierusalem in Hierico etc

Nec plus tribuerunt actibus elicitis, quam satis et par erat quia non tribuunt illis meritum gloriae, nisi ex gratia eliciantur, que est radix merendi et forma virtutum

Et si deus sua bonitate actus illos elicitos ex gratia vult remunerare gloria, quis tu es qui prohibeas illum, an oculus tuus nequam est, quando ipse est bonus, an non liceat ei facere quod vult mat. Hei vigesimo

Nec docuerunt nostri philosophica, seu civili justitia, homines justificari coram deo, ut tu in illos nugaris, mirum quod non erubescis, tam patentibus strepere nugis, sed qui frontem semel perfricuit, non potest amplius pudefieri

Et quid dicis de verbo dei, quod illud scholastici non sepe tractent, cum omnia sua in illo fundent, ac ipso ea confirment, saltem ubi habuerint, quando non omnia sunt scripta, ut liquet ex Joannis Evangelio

Tu autem cum tuis quomodo verbum dei tractetis in foribus est, quia illud adulteratis, corrumpitis, extra sensum quoque suum nativum, pessime pro vestra perfidia fulcienda et coloranda torquetis, tanquam magistri mendaces, qui sectas perditionis inducitis, et tanquam operarii subdoli, qui vos cum sathana transformatis in angelos lucis

Vos multa ex paulo citare soletis, que difficillia sunt intellectu, sed illa tanquam indocti et instabiles depravatis, sicut et ceteras scripturas ad vestram perditionem, sequentes eo de quibus talia dicit petrus 2. petri 3.

Apologia

Hec fuerunt cause, cur in descriptione peccati originis et concu-

pi

pistencie mentionem fecimus, et detraximus naturalibus viribus hominis, timorem et fiduciam erga deum

Volumus enim significare quod peccatum originis hos quoque morbos contineat, ignorationem dei, contemptum dei, vacare metu dei, et fiducia erga deum non posse diligere deum

Hec sunt precipua vicia nature humane, pugnancia proprie cum prima tabula decalogi

Neque novi quicquam diximus, vetus diffinitio recte intellecta prorsus idem dicit, cum ait peccatum originis carentiam esse justicie originalis

Responsio

Si non habuistis alias causas parum vos profecisse iam cognoscitis, quando illas hactenus satis labefactavimus

Frustra autem significare tentastis peccatum originis hos morbos continere, cum nihil horum sit, et si nonnulli morbi secuti sint ipsum tanquam effectum eius

Concesso autem hec vicia esse nature humane, utcunque etiam pugnancia, cum prima tabula decalogi, non ideo convincitur quod sint peccatum originis, vel aliquid eius nisi effectus et

Utique autem aliquid novi dixistis, quando vetus diffinitio, quam vis citas, recte intellecta, non dicit prorsus idem, quod tu dicis, quando carentia originalis justicie nihil aliud dicit quam privationem doni gratuiti, quo spiritus hominis carnem suam habuit in manu sua, ne ipsi rebellaret iuxta superius dicta

At de diffinitione illa parum curae est michi, quando iuxta scripturam loquendo, peccatum originale non est carentia originalis justicie, si hec carentia effectus est, qui secutus est peccatum originis iuxta superius dicta

Quidam ex theologis nostris putaverunt peccatum originis in nobis non esse peccatum Ade, sed esse carentiam originalis iusticie, cum debito habendi illam, sed quia hanc Adam pro

se et nobis amisit dicimur in eo peccasse et mortuos esse, at quia nullam scripturam ad hoc sonantem habemus, ideo ipsum tanquam quoddam probabile relinquo in suo honore

At quia peccatum actuale, Ade, secuta est in eo illa carentia tanquam effectus peccati illius actualis, Ideo etiam in nobis est effectus talis, iuxta ea que diffuse dicta sunt superius, in hoc quod omnes in Adam peccavimus, cuius peccatum imputat deus et proli eius Et si est effectus peccati actualis Ade, quod in nobis originale dicitur, utique non erit peccatum originale, ut satis liquet ex dictis.

Apologia

Quid est autem Iustitia (scilicet originalis) Scholastici hic rixantur de dialecticis questionibus, non explicant quid sit iustitia originalis

Porro Iustitia in scripturis continet non tantum secundam tabulam decalogi, sed primam quoque, que precipit de timore dei, de fide, de amore dei, Itaque iustitia originalis habitura erat non solum equale temperamentum qualitatum corporis, sed etiam hec dona, Notitiam dei certiorem, timorem dei, fiduciam dei, aut certe rectitudinem et vim ista efficiendi

Idque testatur scriptura, cum inquit hominem ad imaginem et similitudinem dei conditum esse, Quod quid est aliud nisi in homine hanc sapientiam et iustitiam effigiatam esse, que deum apprehenderet, et in qua reluceret deus, hoc est homini dona esse data, notitiam dei, timorem dei, fiduciam erga deum, et similia

Sic enim interpretantur similitudinem Ireneus et ambrosius qui cum alia multa in hanc sententiam dicit tu ita inquit, Non est ergo anima ad imaginem dei in qua deus non semper est

Et paulus ad ephe: et ad Coloss: ostendit imaginem dei notitiam dei esse iustitiam et veritatem

Nec longobardus veretur dicere iustitiam originis esse ipsam similitudinem dei, que homini indita est a deo &c

Responsio

Et que sunt queso ille questiones dialectice, de quibus rixant scholastici hic quos ubique insectaris, et incessis pro tua humanitate et civili comitate

An non satis explicant quid sit iustitia originalis, quando dicunt et tradunt, hanc esse donum gratuitum, quo cohibebatur natura humana, ne in ipsa caro concupisceret adversus spiritum, nec spiritus adversus carnem, sed faceret ut caro subesset spiritui et spiritus creatori suo absque renitentia et rebellione

Hoc donum autem non erat gratia gratum faciens, quia in illa sicut nec angelus creatus est, sic etiam nec homo, sed erat quoddam donum aliud gratuitum, quod naturam humanam conservaret in rectitudine nature, secundum quam deus creavit hominem ne compararetur iumentis, et similis fieret illis in concupiscentia carnali

Supposito autem quod iustitia originalis habuerit concomitantes, que dicis, quid tum, et quid hoc facit, ad hoc ut peccatum originis sit carentia originalis iustitie, cum hec sit effectus eius, quo liquet nihil, ad scopum facere omnia, quorum mentionem facis et longe aliter de imagine dei in homine, loquuntur quos tu citas, quam tu loqueris. Num homo in gratia gratum faciente est ~~et~~ viva imago dei, et sine illa est mortua dei imago ratione illarum potentiarum, intellectus scilicet et memoriae, ut tradunt doctores catholici, cum gnomologo in sententiis suis, ad quem satis sit hic remisisse

quos X

voluntatis X

Apologia

Itaque vetus diffinitio cum inquit, peccatum originis esse carentiam iustitie, detrahit non solum obedientiam inferiorum virium hominis sed etiam detrahit notitiam dei fiduciam erga deum timorem et amorem dei, aut certe vim ista efficiendi detrahit

Nam et ipsi theologi in scolis tradunt ista non effici sine certis donis et auxilio gratie. Nos ipsa dona nominamus ut res intelligi possit

Notitiam dei timorem et fiduciam erga deum. Ex hijs apparet veterem diffinitionem prorsus idem dicere quod nos dicimus detrahentes metum dei et fiduciam videlicet non actus sed dona et vim ad hec efficienda

tantum

Responsio

Carentia iustitie originalis, que dicit effectum peccati originis qui sequitur hoc peccatum, non detrahit omnem dei notitiam et sed facit minus perfecte cognoscere illam, quam adam cognouit ante amissionem illius doni, carne quippe concupiscente aduersus spiritum, et eduerso, sequitur quedam obnubilatio in hominis intellectu et qua sauciari dicitur in naturalibus etc.

Theologi in scholis non dicunt quod tu eos dicere vigaris, sed auxilium gratie dicunt necessarium, si ista meritorie fieri debuerint, cum gratia sit radix merendi, vt dictum est sepe huc vsque

Quibus apparet te toto errare celo in rebus istis ad quem errorem te ducit libido sugillandi scholasticos theologos

Apologia

Eadem est sententia diffinitionis, que extat apud Aug: qui solet diffinire peccatum originis concupiscentiam esse

Significat enim concupiscentiam successisse amissa iustitia

Nam gratia, quia non potest deum timere et diligere, deo credere querit et amat carnalia, iudicium dei aut secura contemnit aut odit perterrefacta, ita et defectum complectitur augustinus et viciosum habitum qui successit.

Neque vero concupiscentia tantum corruptio qualitatum corporis est sed etiam prava conuersio cum carnalia in superioribus viribus

Nec vident quid dicant, qui tribuunt simul homini concupiscentiam non mortificatam a spiritu sancto, et dilectionem dei super omnia

Responsio

Si augustinus diffinit peccatum originis concupiscentiam esse, et significat concupiscentiam successisse amissa iustitia, quo non contradicit sibi ipsi, quia si amissa iustitia, successit concupiscentia

erit

erit amissio iustitie causa concupiscentie, et concupiscentia effectus illius. Si quispiam scholasticorum ita inepti ret, mox tibi sexhista explodendus esset.

Et si complectitur aug. defectum scz originalis iustitie et viciosum habitum qui successit quando finire potuit peccatum originis esse concupiscentiam

Non dico concupiscentiam corruptionem qualitatum corporis sed naturam carnis, cuius est concupiscere, dicente Christo Jo. 3. Quod natum est ex carne caro est, quasi diceret hoc naturam sequi cuius concupiscere

Monet aut caro superiores vires, ad condelectandum sibi in carnalibus, sed non necessitat eas, alias non diceret paulus ad Rho. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius

semp. Et si ratio deprecatur ad optima ut ethnicus philosophus dicit b. paulus ad ro. 7. vidit aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis sue. Si quoque caro non solum concupiscit adversus spiritum, sed etiam spiritus adversus carnem, ad Gal. 5. quo erit prava guersio ad carnalia semp in viribus superioribus

Quibus liquet te non videre qualia et quanta dixeris pugnantia, at verum est quod vulgo dicitur. Nos scilicet lippire in propriis, et linceos esse in alienis

Et quid dicis de concupiscentia non mortificata a spiritu sancto cum is hanc relinquat homini in exercitium, ut virtus in infirmitate perficiatur, ut paulo dictum est, 2 Cor. 12.

Dilectionem aut dei super omnia naturalem homini tribuimus ex suis viribus, sed non gratuitam, que meritoria est glorie iuxta superius dicta

Apologia

Nos igitur recte expressimus utrumque in descriptione peccati originalis videlicet defectus illos, non posse deo credere, Non posse deum timere ac diligere

Item habere concupiscentiam que carnalia querit contra verbum dei
Hoc est querit non solum voluptates corporis, sed etiam sapien-
tiam et iusticiam carnalem, et confidit is bonis contemnens deum

Non solum veteres, sed etiam recentiores, si qui sunt corda-
tiores docent simul ista vere peccatum originis esse defectus
scilicet quos recensui et concupiscentiam,

Sic enim inquit Thomas peccatum originis habet privationem
originalis iusticie, et cum hoc inordinatam dispositionem pari-
tiuz anime unde non est privatio pura, sed quidam habitus
corruptus

Et bonaven: cum querit quid sit originale peccatum recte: re-
spondetur, quod sit concupiscentia immoderata, Recte etiam
respondetur, quod sit debite iusticie carentia

Idem sensit hugo cum ait Originale peccatum esse ignoran-
tiam in mente et concupiscentiam in carne Significat enim nos
nascentes afferre ignorantiam dei, incredulitatem, diffidentiam
contemptum, odium dei

Responsio

Quid expresseritis, satis hactenus dictum est, ad fastidium
etiam usque, et quid opus est idem tam crebro repetere,
Satis brevi verbo responderam ego ad hec omnia, quod nihil
sunt ~~proprie~~ ipsius peccati originalis in sua substantia, quam expli-
quid x care debet diffinitio, que est oratio indicans, est esse rei
sed dicunt effectus concomitantes eos pro suo more iuxta
superius dicta

Et quid aliud ex Thoma habes, quam peccatum originis
habere privationem originalem iusticie, tanquam effectum &
Et si non ignorem tam thomam quam bonaventuram capere
peccatum hoc pro carentia originalis iusticie, quod re-
linquo abundare in suo versu, Et hugo cum illis
diffinit peccatum hoc non quo ad substantiam eius, sed quo
ad ipsius effectus &

apo..

Apologia

Et hee sententie consentiunt cum scripturis. Nam paulus interdum expresse nominat defectum ut 1. Cor: 2 animalis homo non percipit ea que spiritus dei sunt.

Nominat X Alibi concupiscentiam efficacem in membris et parientem malos fructus, plures locos citare de utraque parte possemus, sed in re manifesta nihil opus est testimonijs

Et facile iudicare poterit prudens lector has non tantum culpas actuales esse sine metu dei et sine fide esse, sunt enim durabiles defectus in natura non renovata

Responsio

Hee sententie non consentiunt cum scripturis, quo ad esse peccati originis, quod diffinitio debet explicare ut liquet ex dictis.

Paulus autem loquitur de effectibus peccati illius, ut Ro: 6. ubi loquitur de fomite quem nominat peccatum, non originale sed effectum eius

Sed quando dicit animalis homo non percipit etc nihil loquitur de peccato originali, sed de homine etiam pio, qui non habet exercitatos sensus, ad iudicandum spiritualia, ratione cuius ibidem dicitur spiritualem hominem omnia iudicare, non animalem ut habe Ebre: Arimimensis

Quod autem concupiscentiam nominat efficacem etc, non ideo facit quod velit illam esse peccatum originis, sed effectum eius potentem etc

Et quid esset si totam bibliam citares quando erras, circa scopum nesciens, quid sit peccatum originale quo ad suam essentiam

Apologia

Nihil ideo de peccato originis sentimus alienum aut a scriptura aut a catholica ecclesia, sed gravissimas sententias scripture et patrum, obrutas sophisticis rixis theologorum recentium

Repurgamus repurgamus et in lucem restituimus

Nam res ipsa loquitur recentiores theologos non animadvertisse quid voluerint patres, de defectu loquentes

Est aut necessaria cognitio peccati originis. Neque enim potest intelligi magnitudo gratiae christi nisi morbis nostris cognitis

Tota hominis iustitia mera est hypocrisis coram deo nisi agnoverimus cor naturaliter vacare amore, timore, fiducia dei, ideo propheta inquit, postquam ostendisti michi percussi femur meum, Item ego dixi in excessu meo omnis homo mendax, id est non recte sentiens de deo

Responsio

Nihil de peccato originis scitis, quod sit a parte rei, vel scripturas torquetis ad imperitiam vestram tuendam

Sed quid dicis de ecclesia catholica, quam non agnoscis, vel desinisti ab ea perfide lutherane adherendo, qua obrius veritatem tanquam sycophantijs, quibus pariter in theologos recentiores insolescis pro modestia tua

Res ipsa loquitur te non capere quid sit peccatum originis, de quo tot diffluis verbis otiosis, circa quod cum nullum veritatis fructum proferre possis verborum folijs luxuriaris

Si aut tota vita hominis mera hypocrisis est coram deo nisi quaelibet erat quaeso iustitia Naaman syri propter quem dominus dedit salutem syrie, qui nihil talium novit cum ethnicus esset, nihil sciens de rebus istis. Similiter Cornelij de quo habetur act: 10:

Nec loquitur propheta hiere: 31: de peccato originali, ut patet ex precedentibus quibus dicit, Castigasti me domine, et eruditus sum quasi iuvenculus indomitus, Converte me et convertar, quia tu deus meus, postquam enim converti me egi penitentiam. Et sequitur postquam ostendisti michi, percussi femur meum, Quis enim pro peccato originali penitere habet, 25 Sic docti sunt nasistuli, et scioli nostri, qui se solos doctos putant, et vero theologos, sophisticis rixis agere mentiuntur

Item dictum psal: Ego dixi omnis homo mendax, non necessario

exponitur de peccato originali Cum ecclesiastes 7. dicat Quod non sit homo iustus in terra, qui faciat bonum et non peccet,
Quo liquet quanta temeritate iactanticuli illi ludant in scripturis coram oculis simplicium, ut illis imponant ac ab unitate ecclesie catholice et doctrina eius, eos abducant

Apologia

Hic flagellant adversarij etiam Lutherum, quod scripserit peccatum originis manere post baptismum, addunt hunc articulum iure damnatum esse a Leone decimo, Sed Cesarea maiestas in hoc loco manifestam calumniam deprehendet
Sciunt enim adversarij in qua sententia Lutherus hoc dictum velit, quod peccatum originis reliquum sit post baptismum
Semper ita scripsit, quod baptismus tollat reatum peccati originalis, etiam si materiale (ut isti vocant) peccati maneat videlicet concupiscentia

Addit etiam de materiali quod spiritus sanctus datus sit per baptismum incipit mortificare concupiscentiam et novos motus creat in homine

Ad eundem modum loquitur et Aug: qui ait peccatum in baptismo remittitur, non ut non sit, sed ut non imputetur, hic palam fatetur esse, hoc est manere peccatum tametsi non imputetur

Et hec sententia adeo placuit posteriobus ut recitata sit et in decretis Et quod Iulianum inquit Aug: lex ista que est in membris remissa est regeneratione spirituali, et manet in carne mortali, Remissa est quia reatus solatus est, sacramento quo renascuntur fideles, manet autem quia operatur desideria, contra que dimicant fideles

Sic sentire et docere Lutherum sciunt adversarij, Et cum rem improbare non possint verba tamen calumniantur, ut hoc artificio innocentem opprimant

Responsio

Iuste flagellant ut dicis, hic Lutherum, quos tibi fingis adversarios, cum nemini adversentur illi, nisi impietate

et peccati personę quidem amici sunt omnes, tamen aut non videm
Et nūc non arguerent peccatum originis, post baptismum remanere
rūm peccatum dicat impertanens dei ad gratiā, qui nō est post baptismū
ideo non peccatum, nim, et dicentes dicunt, dicit beatus Augustinus, et
tenemur. Quāuis aut concupiscentia post baptismum maneat, in pec-
catis et victus peccatrice, in infirmitate, tamen illa a plig non peccatum
non imputatur, dato enim q esset peccatum originale in nobis quemadmo
scholasticorum opinionem quam non ignoro

Est quod illo archiepiscopo ipse damnatus a beato Augustino, in quo
Cesarea maiestas millam calumniā, sed iustitiam inuenit

Non sunt ignorandi quod tibi adhuc sancios fingis, in gratiam sententia
Lutgeri nimis loquatur, de peccato originis, etsi nostrat terminū
et rem omnibus prius quid sit peccatum illud, post adventum
remissa peccata loquitur, quia peccatum originis non est, sed est
effectus eius, et liquet ex Augustino dicto. Probat aut contra
pistertam illam, quia ante regenerationem baptismalem, est pecca-
tum tanq effectus peccati, docet et precipere, peccatum dici, quod post
baptismum, et reiterandi ab inferis regni celestis, quod est
impertat manifestacia

Et quod dicit quia adhuc de naturali generatione sanctus datur
posse baptismum uniquat mortificare in eis peccatum sanctę in
baptismo, dicitur, quia gratia non tollit voluntatem sed in
gratia X sanat, quod, 1. roc. 10. dicitur fidelis deus est qui non patietur vos
tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione pro-
ventum, ut possitis sustinere, quando enim homo adhuc gratiae
dicunt tentationem, necesse autem aliquid illius gratiae quo sentiat

Sic dicitur ab exa. 8. qui generati dei dicuntur qui sunt filii dei
Sed qui agnitione generis dei, nisi qui in gratia sunt, et a delictis
mundati, nihil prohibet est quod de regeneratione non omnes
natum in homine dicit, quibus tantum ne nihil dicere videatur
cum hic Lutgero et omnibus vestre sectę, obstruca sunt omnia
quibus agitur, et quo talia non essent, quando relicta veritatis
lux, vox in tenebris impertatis audiretur

Et si beatus augs. dicat peccatum in baptismo remitti non ut non
sit, sed ut non imputetur, quo tu elicis post regenerationem

vo:

peccatum X

Sed illius effectus X sed amplius non est peccatum. X

B.

vocare, audes, quod amplius non est peccatum cum peccatum dicatur ab imputatione, fuit quidem peccatum non originale, quemadmodum pater mortuo filio, amplius non vere dicitur pater propter defectum connotati ipsius termini, quo deficiente deficit et suppositio eius, ut tradunt dialectici

Optime sciunt adversarii tui, ut tu illos vocas, quid senserit et docuerit tuus Lutherus cuius scripta testantur ipsum voluisse fomitem etiam post renovationem sacramentalem, adhuc proprie dici peccatum, nec peccatum equivocari in scriptura in quo aperte deliravit

Qua propter tua defensio qua illum tueris similis est facto quo mulus mulum scabit, ut est in paremiis. Innocentes ergo ambo estis et sine culpa, quemadmodum canes sine pulicibus sunt in tempore estatis

Apologia

At disputant concupiscentiam penam esse non peccatum Lutherus defendit peccatum esse

Supra dictum est Aug. diffinire peccatum originis quod sit concupiscentia. Expostulent cum Aug. si quid habet incommodi hec sentencia

Preterea paulus ait, Concupiscentiam nesciebam esse peccatum nisi lex diceret, non concupisces

Item video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, et captivantem me legi peccati que est in membris meis

Hec testimonia nulla cavillatione everti possunt, clare enim appellant concupiscentiam peccatum, quod tamen his qui sunt in Christo non imputatur. Et si res naturaliter sit morte digna ubi non condonatur. Sic patres citra controversiam sentiunt etc

Responsio

Concupiscentia fomitis post renovationem amplius non est,

B

peccatum proprie loquendo, quia id dicitur ab imputatione, erat autem tale peccatum ante renovationem, ideo male Lutherus defendit adhuc peccatum esse

Beatus autem Augustinus non definit peccatum originis, quod sit concupiscentia, sed vult fomitem esse concupiscentiam, qui fomes sequitur peccatum originis tanquam effectus eius, cum igitur beatus Aug: non sit contra nos, cur expostularemus cum eo,

Paulus autem loquitur de fomite qui ante renovationem imputatur in peccatum, sed non post renovationem, quando autem ad Ro: 6 et 7. vocat fomitem illum peccatum, improprie loquitur de peccato iuxta consuetudinem scripture, qua hec aliquid adhuc vocat, quod aliquando erat, sed amplius non est tale, vel aliquando alicubi fuit ubi amplius non est

Num exodi 7. dicitur de virga aaron, quod devoravit virgas maleficorum, et tamen tum virge non erant, sed serpentes et 1. Cor: 11. paulus de pane loquitur in eucharistia, qui tamen non erat amplius ibi

Hec testimonia tuam cavillationem testantur, qua niteris subvertere, verum scripturarum sensum

Quod autem in sequentibus dicis, Scholasticos docere hominem proprijs viribus posse mandata dei facere, et non addis quo ad substantiam actus, egregium agis sophistam. Superius satis explicaveram mandata dei a nobis servari non posse, quo ad intentionem precipientis sine gratia iustificante, et tibi autem tenebre placent, in quibus ambulas, ut sub tali nubilo rudibus et simplicibus imponas, sed quia de hoc locutus sum diffuse superius hec commenta tua, hominibus tue farine relinquo, qui magis nugas amant quam vere pietatis sinceritatem, unicum tamen adhuc adducam, quod dicis circa presentem materiam

Apologia

Hec arbitramur satisfactura esse Cesares Ma: de pueribus

et

et frigidis cavillationibus quibus adversarij articulum nostrum calumniati sunt

Scimus enim nos recte et cum catholica ecclesia christi sentire

Sed si renovabunt hanc controversiam, adversarij non defuturi sunt, apud nos qui respondeant et veritati patrocinentur. Nam adversarij in hac causa ex magna parte quid loquantur non intelligunt, sepe dicunt pugnantia nec formale peccati originis, nec defectus, quos vocant, recte et dialectice expediunt

Sed nos hoc loco noluimus istorum rixas, nimis subtiliter excutere, tantum sententiam sanctorum patrum, quam et nos sequimur, communibus et notis verbis duximus esse recitandam

Responsio

Non persuadebis Cesari has tuas nugas, pueriles frigidas et cavillatorias, quibus in veram insolescis et serepis pietatem, quibus pariter sugillas et columniaris scholasticos doctores pro tua humanitate lutherana

Si recte et cum ecclesia catholica christi sponsa sentiretis utique doctrinam illius, et praxim non abiceretis, quod quia facitis, ad hanc ecclesiam minime pertinetis, sed ad ecclesiam caprotinam, hoc est stercorariam, cuius doctrina ex hereticorum stercoribus est conflata

Ecce habes renovatam hanc controversiam, respondeas ergo tu vel aliquis tuorum qui velit, et non deerunt qui nugas tuas detegant, quibus patrocinaris, non veritati ut ais sed mere impietati

Optasti aliquando tibi occursurum sophistam, quo cum pro tuo ageres arbitrio, ecce voti compos factus, age que velis, is certe iam vilior est, in oculis suis ac humilior quam tu ~~[illegible]~~ verbis utcunque aculeatis, et calamistratis infamare possis, at periclitare ingenium tuum, et ipsum intrilidum habebis tibi occursurum

cum X

In hac causa tu magna ex parte, inventus es nescire quid loquaris, que aut pugnancia nos dixerimus, iudicare velis quantus nesis dialecticus, satis in re illa docueras, multa in alios dicere novisti, sed quia nugas non erubescis, perinde est tibi vel verum vel falsum loquaris

Et quid dicis de rixis nostris, cum nil solidi tu hactenus poteras proferre, gloriaris autem te recitasse sententiam sanctorum patrum, ego aut dico tibi, illorum sententiam te potius, pervertisse quam intellexisse, et recitasse. Redeas ergo ubi velis, ut de re illa explicatius possimus confabulari, quia sophistam habes, qui te exaudiet pro tua reverentia

ARTICVLVS TERTIVS

Est de duabus naturis in Chro

Apologia

Tertium articulum probant adversarij, In quo confitemur duas in christo naturas, videlicet naturam humanam, assumptam a verbo in ~~veritatem~~ unitatem persone sue

Et quod idem christus passus sit ac mortuus ut reconciliaret nobis patrem, et resuscitatus ut regnet, iustificet et sanctificet credentes &c iuxta symbolum apostolorum et Nicenum

Responsio

Et cur adversarij non probarent duas naturas esse in christo quando credunt eum verum deum, et hominem, quod esse non posset, nisi due nature in eo essent, divina scilicet et humana divina a qua dicitur deus, et humana, a qua dicitur homo

Sed quid tua, symbolis illis firmas, quando parum tribuis ambobus. Symbolum apostolorum hunc continet articulum Credo sanctam ecclesiam catholicam, quam si tu cum tuis crederetis sanctam, crederetis utique eam, a spiritu sanctificante illuminari et dirigi in fide, et vita ne erret in illis iuxta doctrinam catholicam, quam cum impugnatis, et peregrinam

intro

introducitis sanis ipsi docetis vos ad illam ecclesiam haud pertinere

Sed forsan dices: hanc non esse ecclesiam catholicam, quam nos talem esse dicimus, et que visibilis est. Sed tua ecclesia catholica invisibilis est, atque in spiritu est

Quid hic tibi dicam, nisi quod forsan tua ecclesia catholica in utopia est, dixeris velim ubi tua ecclesia fuerit, antequam nascer tuus lutherus, seductor tuus et germanus nostrus, an legeras quid paulus de ecclesia catholica dicit, act: 20: cum dicite vobis et universo gregi in quo nos nos spiritus posuit episcopos regere ecclesiam dei quem acquisivit

Nunc tu ipse in selectu Comitiorum auguste habitorum, coram ecclesiam catholicam, complecti bonos et malos, instar ne misse in mare etc Math: 13 et si tuus lutherus longe aliter scripserit de ecclesia catholica ut hanc subverteret, et hierarchiam hoc est sacrum principatum, qui in ecclesia sancta est, sub quo cucurrerit tempore apostolorum usque huc, de medio tolleret, eo enim omnia sua tendunt commenta, in ignominiam non solum summi pontificis, sed omnium prelatorum, quibus spiritus sanctus commisit et dedit regere ecclesiam dei christi, qui illam acquisivit, et lavit sanguine suo

Quid autem citas tu concilium nicenum, cum alibi pessime detraxeris illi, et ostenderam ego in responsione mea ad articulos principum. Tu cum tuo luthero, quales sitis concilia ecclesie non ignoratur, quando enim vobis commodant, adducitis illa, ubi autem contra suos fuerint, mox sunt humane traditiones, quibus spretis soli verbo dei intendendum clamatis, et quis putatis qui non capit technas vestras, quibus luditis. Si viri boni essetis constantes et stabiles remaneretis, sed quia vertiginis spiritu rotamini ~~nescitis~~ ubi pedem figere debetatis

nescitis X

Quod uno die dixeritis, mox pro altero pro non dicto haberi vultis, et sic in circuitu cum impiis ambulatis, ne pacem vel vobis vel aliis relinquatis, et quanta quesso varietas conspicitur in scriptis tui lutheri, quem sequeris, et tueris tanta certe ut antilogia in eum scribantur, quibus ostenditur

ipsum, et protheo et vertumno mutabiliorem esse, et aliud nichil quam merum empuse mancipium

Et quid iuvat te, unam et alteram profiteri veritatem catholicam quando non omnes profiteris, an nescis quod quemadmodum virtus est ex omnibus circumstantiis suis, sic pietas ex credulitate omnium virtutum catholicarum et salutarium, sed quia de re ista fusius scripseram alibi nolo hic prolixior esse

ARTICVLVS QVARTVS

Est de iustificatione

Apologia

In quarto quinto, sexto et infra in articulo vicesimo damnant nos quod docemus homines non propter sua merita, sed gratis propter Christum consequi remissionem peccatorum fide in Christum

Utrumque enim damnant, et quod negamus homines propter sua merita sua consequi remissionem peccatorum, et quod affirmamus homines fide consequi remissionem peccatorum et fide in Christum iustificari

Responsio

Hic candide lector auscultа, quantis nugis agat hoc genus hominum, et quanta iustitia laboret

Et quis damnat quaeso vos propter illam doctrinam, cum et nos doceamus, Christum nobis sua passione meruisse gratiam qua remittuntur nobis peccata pre supposita fide in Christum cum sine illa impossibile sit placere deo ad Hebr: ii

Hec autem gratia non cadit sub merito nostro, alias gratia non esset gratia, ut arguit paulus ad Rho: ii: hoc tamen simul docemus quod homo pre supposita fide, potest se disponere ad gratiam illam per contritionem, qua dispositive et de congruo dicitur mereri illam gratiam sed non de condigno

Damnamus igitur et nos homines propter sua merita consequi de condigno remissionem peccatorum nisi hoc intelligatur, dispositive et antecedenter, quando sola gratia

Damnamus etiam fide quam consequi remissionem peccatorum nisi etc.

pecc:

peccati morbus curatur formaliter et effective, eo quod gratia tanquam medicina peccati, morbum curet, loquor autem hic de peccato actuali contracto post renovationem baptismalem.

Fide in christum nemo iustificatur, nisi dispositive, cum gratia illam prequirat, et debuerit infundi, que gratia iustificat et sanctificat hominem formaliter et effective. Igitur unge sunt mere quas dicis et commendaris de iustificatione fidei, nesciens ipse quid loquaris, de qua iustificatione locutus sum et scripseram alibi diffuse

Apologia

Cum autem in hac controversia principuus locus doctrine christiane agitetur, qui recte intellectus illustrat et amplificat honorem christi, et affert nectam, et uberrimam consolationem pijs conscientijs, rogamus ut cesarea maiestas de rebus tantis clementer nos audiat

Nam adversarij, cum neque quid remissio peccatorum, neque quid fides, neque quid gratia, neque quid iustitia sit intelligant, misere contaminant hunc locum, et obscurant gloriam et beneficia christi, et eripiunt pijs conscientijs propositas in christo consolationes

Ut autem et confirmare confessionem nostram, et diluere ea que adversarij obijciunt, possimus, initio quedam prefanda sunt, ut fontes utriusque generis doctrine et adversariorum et nostre cognosci possint

Responsio

In dubie Cesarea Ma: pro sua clementia maxima vos audet de rebus tantis, de quibus ampullose loqueris imo ampullas proijcis, et sesquipedalia verba, parturiunt tibi montes sed vide ne mus ridiculus nascatur

Sed quid audio de ignorantia adversariorum tuorum et de tua inflata superbia, qui tanquam impudentissimus lactanticulus dicere videris. Nos poma natamus

Verum tamen videamus quam profunda vulnera sanare velis et possis, fac quaeso protrexticum, quid vobis dixeris, quo et tua et nostra patescat doctrina

Apologia

Universa scriptura in hos duos locos precipuos distribui debet in legem et promissiones

Alias enim legem tradit, alias promissiones de christo videlicet

Cum autem promittit christum venturum esse, et pollicetur propter eum remissionem peccatorum iustificationem et vitam eternam,

Aut in Euangelio christus postquam apparuit, promittit remissionem peccatorum iustificationem et vitam eternam

Vocamus autem legem in hac disputatione decalogi precepta ubicunque illa in scripturis leguntur, de ceremonijs et iudicialibus legibus moisi in presentia nihil loquimur

Responsio

Sicut illa gratia disputationis, et tandem videamus quid ex illis velis inferre

Apologia

Ex his aduersarij sumunt legem, quia humana ratio naturaliter intelligit, aliquo modo legem, habet enim idem iudicium scriptura diuinitus in mente, et per legem querunt remissionem peccatorum et iustificationem

Decalogus autem requirit non solum externa opera ciuilia, quae ratio utcunque efficere potest, sed etiam requirit alia longe supra rationem posita, scilicet vere timere deum, vere diligere deum, vere inuocare deum, vere statuere quod deus exaudiat, et expectare auxilium dei, in morte, in omnibus afflictionibus

Denique requirit obedientiam erga deum in morte, et in omnibus afflictionibus ne has fugiamus, aut auersemur cum deus imponit

Re.

RESPONSIO

Libenter hic ex te audirem, qualem legem adversarij ex hijs que dixeras sumerent, nescio an ex proposito sic obscure, obscuro, loquaris, involvendo sermonem tuum nec ne

Si per legem illam intelligis legem naturalem, que sequitur iudicium recte rationis, et michi facere videris, Respondeo tibi illud apostoli, ad Rom. 2. Cum gentes que legem non habent, naturaliter ea que legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia illorum

Sed quid velis dixeris, per hanc legem querit remissionem peccatorum et iustificationem, Si dixeris, adversarios tuos hoc facere, tua dixeris, que egregijs picta sunt nugis, propterea bene mereris audiri a Cesarea Ma. quam sic honoras et revereris, ac si hec strophis, et technis commenticijs, fabulis et sycophancijs intendere, habeat, ac tuis frascosis nugis vacare

Dicas quesso quis ex adversarijs tuis querat remissionem peccatorum, et iustificationem per legem illam. Cum autem nullum talem in eis invenire queas, quid restat nisi ut te ipsum tuis nugis impudentibus confundas

Non ignoramus nos quid requirat decalogus, si illum adimplere debuerimus, secundum intentionem precipientis, quia requirit gratiam ex qua operemur, que inclinat hominem, ut omnia finaliter agat ad gloriam dei, amando illum propter se super omnia, quem amorem amicitie sequitur, timor filialis, sequuntur et alia salutaria

Ad impletionem autem decalogi, quo ad substantiam actus tui non requiritur gratia, que radix est merendi, et forma virtutum, qua propter nec illa impletio interiora est gloriae

Ex quibus liquet te parum intelligere que dicis, et sermonum involutionem diligere, ut simplicibus, et facilius possis imponere, quod non solum tu facis, sed etiam reliqui lutherani qui ambulant in mirabilibus supra se

Vulgo dici solet quod qui lucide intelligit, lucide docet, cum autem tu obscure hic doceas, accipere poteris ipse quam lucide intelligas, an nescis cuius sit sermonem involvere, et obscurare illum.

Apologia

Hic scholastici secuti philosophos, tantum docent justiciam rationis, videlicet civilia opera, et affingunt quod ratio sine spiritu sancto possit diligere deum super omnia

Nam donec humanus animus ociosus est, nec sentit iram aut iudicium dei, fingere potest quod velit deum diligere, et velit propter deum benefacere, ad hunc modum docent homines mereri remissionem peccatorum faciendo quod est in se, hoc est si ratio dolens de peccato eliciat actum dilectionis dei, aut bene operatur propter deum

Et hec opinio quia naturaliter blanditur hominibus peperit et auxit multos cultus in ecclesia, vota monastica, abusus misse Et subinde alii alios cultus atque observationes hac opinione excogitaverunt

Et ut fiduciam talium operum alerent et augerent, affirmaverunt deum necessario graciam dare operanti, necessitate non coactionis sed immutabilitatis.

Responsio

Et quis hic iterum impudenter nugatur, dicas qui sint scholastici illi de quibus loqueris, qui tantum doceant iusticiam rationis, cum nullus hanc sufficere dicat sine iusticia gratuita, que est per graciam gratum facientem

Non fingunt sed vere loquuntur, quod res est, quia ratio ex sua natura diligere potest naturaliter deum super

omnia

omnia, sed non gratuite sine gratia dei, iuxta superius dicta. Nichil autem meritorum est gloriae sine gratia quae est radix merendi.

Et quid dicis animum humanum fingere posse quod velit deum diligere, quod velit propter deum benefacere, an figmentum iudicas, quod act: 10: dicitur de Cornelio quod fuerit religiosus et timens deum, et quod fecit elemosinas multas plebi deprecans deum semper. Cui angelus dixit: orationes tuae et elemosinae ascenderunt in memoriam in conspectu dei etc. Nunc is ethnicus erat tunc nondum renatus.

Et quid tibi videtur de obstetricibus egyptiis de quibus dicitur exo. j: Quod timuerunt deum, et conservarunt mares contra praeceptum pharaonis. Quibus benefecit deus et edificavit illis domos.

Non docent ad hunc modum ut tu nugaris homines mereri remissionem peccatorum. Sed docent hominem faciendo quod in se est conterendo de peccatis suis propter deum amando illum quantum ex natura sua potest se disponere ad gratiae consecutionem.

An tu putas gratiam illam dari adulto in peccatis actualibus iacenti absque praevia contritione propter deum offensum, forsan non legeras illud sapien: j: in malivolam animam non intrabit sapientia, scilicet increata per suam gratiam, qua amicos dei constituit sapien: 7.

Non sum nescius lutherum scribere deum praevenire peccatorem sua gratia, et hac illum facere penitentiam subire. Ita quod contritio sequatur gratiam illam. Quod si verum esset in malivolam animam intraret sapientia.

Hoc autem scio peccatorem ad penitentiam minime converti absque speciali dei auxilio, iuxta illud eccl: 7. Considera opera dei quod nemo illum possit corrigere, quem ille de

prexerit hoc est quem ille non singulariter respexerit spe-
ciali auxilio, at illud non est gratia gratum faciens, sed
est auxilium dei, quo juvatur homo, ad consecutionem illius
gratie, iuxta illud apoc: 3: penitentiam age ego enim sto ante
ostium et pulso. (scilicet speciali auxilio et motione) Si quis autem
audierit vocem meam et michi aperuerit intrabo ad eum
et cenabo cum illo, et ipse mecum scilicet per gratiam gratum
facientem

Ad hunc autem modum docemus homines, se speciali dei adiutorio
disponere, ad gratiam gratum facientem, qua consequuntur pecca-
torum remissionem, faciendo quod in se, hoc est adiutorio
dei speciali, cessando a peccatis, et conterendo de illis, quia
in nescis, quid loquaris etiam cooperaris

nescire

Ratio igitur dolens de peccatis, propter deum offensum, et eliciens
actum dilectionis dei super omnia iuxta suam possibilitatem
consequitur gratiam gratum facientem, qua a peccatis libe-
ratur, et in amicitiam dei recipitur, et qua vita sua christia-
na meretur gloriam in vita eterna, iuxta doctrinam catholicam
quam pluris facio, quam omnia tua commenta, strophis et nugis
referta

Non est nobis opinio, quod doctrina habet catholica, a qua tu
distas quantum a gadibus indus, qui tam nasutus es ut etiam
sanctum spiritum, docere presumas, qui illuminator et
rector est ecclesie Christi, qui et cultum dei hac ordinavit
vota monastica inspiravit, et optimum usum misse catholice
instauravit, et per sanctos patres cultiores ac locupletiores
reddidit

At missa tua canaria truncata et vernaculis cantionibus
polluta, immo et vernacula facta, abusus est pessimus,
beliali spiritu per tuum lutherum invectus, sensibus hec
imis: res est non parvia: reponas

Deus sua liberalitate et bonitate dat gratiam conterenti
et diligenti supposita fide, sine qua nemo poterit placere

p''

ad

ad Heb. 11. Num Ezech. 18. dicitur si impius egerit penitentiam, ab omnibus peccatis suis et vita vivet et non morietur. omnium iniquitatum eius non recordabor. iniustitia sua operatus est vivet, Nunquid voluntatis mee est mors impii dicit dominus deus, et non ut convertatur a viis suis et vivat

Et quo tibi hec placent, an putas ibi non esse necessitatem immutabilitatis, que stat cum liberalitate et bonitate dei, an tu putas deum in suis promissis mutabilem esse, qui in scriptura dicit se non mutari, apud quem ut iterum scriptura testatur Nec ulla est mutatio, nec aliqua vicissitudinis obumbratio

Tu autem ut nasum simplicibus facias, nasum stringis in pios et sanctos patres, de duplici necessitate, et cum quodam contemptu, catholice doctrine, ita loqueris, ac illius irrisione cum nihil vere contra eam possis ei prevalere videaris

Apologia

In hac opinione multi magni et perniciosi sunt errores herent quos longum esset enumerare. Tantum illud cogitet prudens lector. Sic hec est iustitia christiana, quid inter est inter philossophiam et Christi doctrinam

Si meremur remissionem peccatorum his nostris actibus elicitis, quid prestat Christus. Si iustificari possumus per rationem, et opera rationis, quorsum opus Christo aut regeneratione

Ex his opinionibus iam prolapsa res est eo, ut multi irrideant nos qui docemus aliam iustitiam preter philossophicam querendam esse

Audivimus quosdam pro concione ablegato evangelio aristotel ethica enarrare, nec errabant isti si vera sunt que defendunt adversarii, Nam aristoteles de moribus civilibus, adeo scripsit erudite, nihil ut de his requirendum sit amplius

Videmus extare libellos in quibus conferuntur quedam

dicta christi, cum Socratis Zenonis et aliorum dictis, quasi ad hoc venerit Christus ut traderet leges quasdam, per quas meremur remissionem peccatorum, Non acciperemus gratis propter ipsius merita

Itaque si recipimus ~~hic~~ adversariorum doctrinam, quod mereamur operibus rationis remissionem peccatorum et iustificationem nichil intererit inter iustitiam philosophicam, aut certe pharisaicam et christianam

Responsio

Non diffiteor in hac opinione tua falsa, quam de scolasticis habes, multos et magnos ac perniciosos errores herere

Hoc autem sciat prudens lector hanc iustitiam christianam, quando iustitia christiana gratuita est, et non tantum moralis, civilis vel rationis, ut tu vocas eam, et egregie mentiris in scholasticos

Non meremur remissionem peccatorum his nostris actibus elicitis, sed disponimus nos ad illam, Et quis unquam dixit ex nostris per rationem et opera nos iustificari rationis, quod quia nullus fecit, merito tantas nugas tuas erubesceres, sed quia pudefieri nequis, eo quod semel frontem perfricueris inde tam impudenter mentiris

Docemus et nos aliam iustitiam preter philosophicam querendam esse, si salvari debuerimus, quia gratuitam, sed non eam quam tu nobis proponis, quam fidei iustitiam vocas, et si prerequirat fidem vera iustitia christiana, que est per gratiam ut crebro hactenus dictum est

Et quare non producis eos, quos pro contione dicis te audivisse etc. Si qui autem tales a te auditi sunt non minus impie predicaverunt quam tu impie scribis

Quid autem ad nos quos extare libellos videris et quando fatemur, nos non mereri remissionem peccatorum, sed hanc gratis nos accipere ex merito christi, qui sua morte meruit nobis gratiam qua iustificamur formaliter et effective

Quibus satis liquet te nihil hic aliud agere, quam quod aerem

verb.

verberas et impudenter in scholasticos mentiris

Certe si non habueris alia quibus coram Cesarea Ma agas a qua audiri postulas, possent bis eque docte coram illa agere qui cunque sycophante mimi et postillophori qui impune dicunt in quemque, quicquid sibi in os venerit ac in buccam

Apologia

Quamque adversarij ne christum omnino pretereant requirunt notitiam historie de Christo, et tribuunt ei quod meruerit nobis dari quendam habitum, sive ut isti vocant primam gratiam quam intelligunt habitum esse inclinantem ut facilius diligamus deum

Exiguum tamen est quod huic habitui tribuunt, quia fingunt actus voluntatis ante habitum illum, eiusdem speciei esse

Fingunt voluntatem posse diligere deum, sed habitus ille tantum extimulat ut idem faciat libentius Et iubent mereri hunc habitum primum per precedentia merita, deinde iubent mereri operibus legis incrementum illius habitus et vitam eternam

Ita sepeliunt christum ne eo mediatore utantur homines et propter ipsum sentient se gratis accipere remissionem peccatorum, et reconciliationem, sed sumunt se propria impletione legis mereri remissionem peccatorum, et propria impletione legis coram deo iustos reputari Cum tamen legi nunquam satisfiat / Cum ratio nichil faciat nisi quedam civilia opera, interim neque timeat deum, neque vere credat se deo curre esse

Et quamquam de illo habitu loquuntur tamen sine iustitia fidei neque existere dilectionem dei in hominibus, neque quid sit dilectio dei intelligi potest

Responsio

Christus nobis meruit morte sua gratiam gratum facientem

qua remittitur peccatum et homo deo reconciliatur, et in eius amicitiam ac favorem recipitur, redditurque illi homini vita christiana vite eterne meritoria

Nunc gratie sive tu habitum voces, sive donum gratuitum, non exiguum tribuimus ut tu nugaris, sed magna, an tibi exiguum videtur delere peccatum, reconciliari deo et amicum illum reddere homini, ac facere opera bona vite eterne meritoria, tu de inclinatione dumtaxat loqueris, tacendo reliqua que sunt prestantiora, sed is mos est eorum, qui impie student tantum donum dei attenuare

In puerulis dum baptisantur et donum hoc accipiunt, nemo fingit actus voluntatis previos ante habitum illum, In adultis autem actus voluntatis precedunt, donum hoc disponendo ad consecutionem eius iuxta superius dicta de contritione et dilectione, at actus habitum illum sequentes sunt actus mandatorum dei quibus meretur homo gloriam vite eterne, an autem illi actus posteriores, eiusdem speciei sint, cum prioribus, consule studium tuum dialecticum et methaphisicum et invenies quod nequaquam sint eiusdem speciei, quia non sunt eiusdem perfectionis, cum actus ex gratia elicitus meritorius sit gloriae, actus vero disponens ad consecutionem illius gratiae, non est sic meritorius, quo liquet te iterum in nos egregii nugari

Non fingimus sed libere et vere profitemur, voluntatem posse diligere deum ex suis naturalibus, ante gratiam, sed non meritorie, in gratia autem meritorie, ideo pessime nugaris, nos iubere hunc mereri habitum primum per precedentia merita, cum nulla sint merita gratuita, sine gratia illa, quo liquet te pre libidine nos arguendi nescire quid dicas

Si per opera legis intelligis opera novae legis, non inficior nos ex gratia operantes illius incrementum mereri, iuxta

illud

illud apoc: vltimo, qui iustus iustificetur adhuc, et sanctus sanctifetetur adhuc, sanctificatio aut iustificatio est per gratiam illam, que meretur quolibet opere bono ex se facto augeri iuxta doctrinam catholicam, que facile vincit tuam et insipientiam et insaniam

Dicas aut velim, quid paulus velit, quando ad Ro 6. dicit gratia dei vitam eternam, nunquid non vult ex illa meritum vite eterne esse

Et quis non videt tuam insaniam? quando dicis nos sepelire christum, ne eo mediatore vtamur, etc. Nos cum apostolo .i. Timo: 2: confitemur vnum mediatorem, dei et hominum hominem Christum Jesum, qui dedit redemptionem semet ipsum pro omnibus, Mediator est ergo redemptionis, sed per quid, nisi per suam gratiam, quam nobis meruit sua passione, vnde ad Hebr: 9: dicitur sanguinem christi emundasse conscientiam nostram, ab operibus mortuis, ad seruiendum deo viuenti

Cum aut hec gratia qua peccata remittuntur non cadit sub merito nostro ad romanos: 11: cum alias gratia non esset gratia, quomodo tu dicere audes in nos pessime nugando, quod tradamus propria legis impletione nos mereri peccatorum remissionem, et iustificari coram deo Nisi Oreste insanior esses, has tam friuolas nugas in nos minime diceres

Et quo dicere audes in augmentum tue insanie, legi nunquam satis fieri, cum hanc impleat, qui eam ex gratia seruat is enim seruat eam ad intentionem precipientis, quia ex gratia, et quid vltra facere potest vel debet

Non fugit me deliramentum tui lutheri, quo scribit mandata dei nobis impossibilia esse seruatu, nec illum nobis precepisse vt impleamus, sed vt iustam causam habeat miserendi nostri, at quis vnquam maiorem audiuit vel stultitiam vel insaniam, verumtamen de re ista hactenus, quando

diffuse hanc confutaueram dementiam

Si autem ratio nihil facit nisi ciuilia opera, ex sua quidem natura, quid ad nos, qui dicimus eam gratuita et glorie meritoria facere non posse sine gratia gratum faciente, que est radix merendi

Ipse autem tibi dico rationem ipsam speciali adiutorio adiutam, quod tamen non est gratia gratum faciens, posse gerere de peccatis suis, et se sic supposita fide disponere ad gratiam iustificantem quero autem nunc a te an hoc sit ciuile opus nec ne,

Ratio autem sic adiuta adhuc libera, remanet an sequi velit motionem vel inclinationem illius adiutorij specialis

Nos nullam ponimus iustitiam fidei, nisi dispositiuam ad gratiam fides enim iustificat formaliter et effectiue sed solum dispositiue quando iustificatio illa prerequirat fidem, sine qua impossibile placere deo ad Heb: 11: et fide acceditur ad deum, hoc est immediate ad gratiam, in qua spiritus sanctus datur homini, et homo coniungitur deo, et eduerso sed de re illa fusius infra

Et quis dubitat dilectionem dei gratuitam, non existere in hominibus, sine fide, at naturalem inesse sine fide, nullum est inconueniens quando et ethnici multi, sic deum dilexerunt absque recta fide

Et quid dicis de iustitia fidei, cum gratie sit iustificare que est charitas infusa, Non legisti apostolum, 1 Cor: 13: Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum, Et ad Gal: 5: In Christo Iesu neque Circumcisio ~~neque~~ aliquid valet neque preputium, Sed fides que per charitatem operatur, Quia charitas illa, que gratia gratum faciens, est forma virtutum, Unde dicit apostolus, 1 Cor: 15: gratia dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, Et autem illa gratia sit charitas infusa, satis ille docet, 1 Cor: 13, quando dicit sine charitate hominem nihil esse, et nihil illi prodesse, de quo fusius alibi, Quibus tandem liquet qualibus hic agas frastis, Que parum vel nihil faciunt ad scopum veritatis et si tibi digna videantur vt a Cesarea Maj: audiantur, ac si

viros

viros non habeat eruditos qui non capiant quid in parvula fere

Apologia

Et quod fingunt discrimen inter meritum congrui et meritum condigni ludunt tantum ne videantur aperte pelagianizare

Nam si deus necessario dat gratiam pro merito congrui iam non est est meritum congrui sed meritum condigni quamquam quid dicant non vident

Post habitum illum dilectionis fingunt hominem de condigno mereri et tamen iubent dubitare utrum adsit habitus quo igitur sciunt utrum de congruo et condigno mereantur sed tota hec res conficta est ab otiosis hominibus qui non norant quomodo contingat remissio peccatorum et quomodo in iudicio dei et terroribus conscientie fiducia operum nobis excutiatur

Securi hypocrite semper iudicant se de condigno mereri sive adsit habitus ille sive non adsit quia nunquam confidunt homini propria iustitia sed conscientie perterrefacte ambigunt et dubitant et subinde alia opera querunt et cumulant ut acquiescant

Me nunquam sentiunt se de condigno mereri et ruunt in desperationem nisi audiant preter doctrinam legis evangelium de gratuita remissione peccatorum et iustitia fidei

Responsio

Inter meritum congruum et condigni doctrina catholica discrimen ponit inquam tu ludis ut apertus videaris scismaticus et hereticus et ignorans quid dicat meritum congrui quod utique dicit nihil aliud nisi dispositionem premia in homine quam exigit deus antequam gratiam gratum facientem infundat

Non dat deus necessario gratiam pro merito congrui sed liberaliter et pro complenda ordinatione sua iuxta superius dicta

Nec sequitur ibi esse meritum condigni quia illud est dum taxa ubi ex gratia bene agitur quo sequitur te non videre quid tu dicas etsi falso et impudenter hoc nobis asscribas

Post habitum illum qui est gratia gratum faciens non fingimus

et tu dicis hominem mereri de condigno, sed hoc catholice affirmamus quia in gratia existens, et ad inclinationem illius bene agens meretur augmentum eius in presenti, et glorie in futuro

Non iubemus nos dubitandum, an sit habitus ille, sed scriptura hoc iubet, que dicit ecclesiastes, q: nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur, incerta

Hoc autem scimus et docemus, quod in gratia existens, et ad inclinationem illius agens, meretur de condigno, qui autem in gratia sit vel non sit, quo sine revelatione sciri ~~[illegible]~~ poterit

Quo liquet te ociosum hominem esse, qui nescit quo fiat remissio peccatorum, et quid te iuvat blaterare multa de fiducia operum, quando nullus fidelium ignorat hec, sine dei gratia inutilia esse, ad meritum glorie

Et quid sunt illi securi hypocrite, qui iudicant se semper de condigno mereri, sive adsit habitus ille gratie sive non adsit, quia tales apud nos nulli sunt, nec confidunt nostri naturaliter propria iustitia, ut tu impie et ungose affirmas, de illis, qui cum nescias quid loquaris, quo conscientiis perterrefactis consulere poteris. Non consulitur illis, nugis et strophis, sed doctrina sincere pietatis, et veritatis, quam nisi audierint, et ei acquieverint pacem Christi, que ex pax interna non invenient

Quid autem refert quod nunquam sentiant se de condigno mereri, cum iuxta scripturam nesciant, absque revelatione singulari, an odio vel amore digni sint sufficit illis fides recta, et spes si fecerint facienda pro consecutione gratie

Remissio peccatorum semper gratuita est, que autem sit illa iustitia fidei, de qua fabularis, nondum video

Apologia

Ita nichil docent adversarii nisi iustitiam rationis, aut certe legis in qua intuentur, sicut iudei in velata moysi faciem, et ~~in securis~~ in securis hypocritis, qui putant se legi satisfacere

Excitant presumptionem et inanem fiduciam operum et contemptum gratie Christi

E contra pauidas conscientias adigunt, ad desperationem [illegible] rantes cum dubitatione, nunquam possunt experiri quid [illegible] et quam sit efficax, ita ad extremum penitus desperant

Responsio

Mirum quod tam licenter nugari audes. Iustitia rationis est iustitia naturalis, que sine gratuita iustitia non est meritoria glorie apud deum. Sic nos docemus, et non ut tu nugaris de nobis, homo perfricte frontis. Si micam pudoris in te habes tot et tantas erubescere nugas. Et quid [illegible] videtur de iustitia legis, scilicet Mosaice, an ne meruerint illam suo tempore seruantes ex gratia, quemadmodum seruantes nunc legem Christi ex gratia, sine qua gratia nec nunc meritum est, sicut nec tunc erat

Sed forsan Moyses cum ceteris prophetis, et sanctis ac legis, sunt tibi hipocrite, qui nisi legi satisfecissent, utique sancti non fuissent sed legis preuaricatores

Et quid dicis presumptione, et inani fiducia operum, cum sine operibus spes ipsa vera spes non est, sed presumptio temeraria, ut te docet satis ipse spei diffinitio, que est expectatio futurorum bonorum propter merita

Quis autem queso contemnit gratiam Christi, qui omne meritum refert illi acceptum, tu multa inania blateras de fiducia operum, et contemptu gratie Christi, qui si scires opera illius gratie, non tam subtiliter et inutiliter forsitan de hac verba prodigeres

Quid autem tibi de pauidis conscientiis, quas tu cum tuis non liberatis vestra impericia, sed magis intricatis et adeo inuoluitis et tandem desperent de salute, cum fidem recta eis aufertis, et impiam inculcatis, que quam efficax sit ad malum, satis docent hec tempora et preterita

Apologia

Nos autem de iustitia rationis sic sentimus, quod deus requirat eam, et quod propter mandatum dei necessario ~~[illegible]~~ facienda honesta opera, que decalogus precepit, iuxta illud lex est peda gogus

Item lex ~~iustitie~~ est posita iniustis

Vult enim deus coercere carnales illa civili disciplina, et ad hanc conservandam, dedit leges, litteras, doctrinam magistratus penas

Et potest hanc iustitiam utcunque ratio suis viribus efficere, quanquam semper vincitur imbecillitate naturali, et impellente diabolo ad manifesta flagitia

Quanquam autem huic iustitie rationis libenter tribuimus suas laudes Nullum enim maius bonum habet hec natura corrupta, et recte inquit Aristoteles, neque hesperum neque luciferum formosiorem esse iustitia, Ac deus etiam ornat eam corporalibus premiis, tamen non debet cum contumelia christi laudari

Responsio

Si deus requirit iustitiam rationis, mala utique non erit, alias deus requireret a nobis malum, et peccatum, quod dicere mera est blasphemia, tu autem in sequentibus hoc dicis ut patebit, igitur ipse iudicare poteris, qualis sis in deum

Opera autem que decalogus habet, si necessario servanda sunt, et facienda propter mandatum dei, quero an ne etiam illis mereatur homo gloriam futuram, dum ea facit ex gratia, certum enim est, quod sine gratia nichil meritorium glorie sit.

Scribitur Mat: 19 Si vis ad vitam ingredi, serva manda, et Johannis 12. dicit christus ubi ego sum, illic et minister meus erit. Sed ubi est christus nisi in gloria patris, et quis est minister eius, nisi qui facit quod iubet, quid autem iubet nisi servationem mandatorum dei que habet decalogus

Et si potest ratio hanc iustitiam suis viribus efficere, certum est quod sine gratia hoc non possit, nisi quoad substantiam actus

quia quo ad intentionem precipientis non potest, qui intendit
ut homo servando sua precepta mereatur illis premium eter-
num, quod sine gratia fieri nequit, ut crebro hactenus dictum est
cum hec sit radix merendi

Libenter aut, quod hinc iustitie rationis, suas tribuas laudes. Quod aut
dicis eam cum contumelia christi laudari, non debere quid aliud
facis, quam quod vituperas eam, ut tibi ostendam circa sequentia

Apologia

Falsum est et hoc quod homines reputentur esse iusti coram deo propter iustitiam rationis

Falsum est enim quod per opera nostra mereamur remissionem
peccatorum # Falsum est et hoc, quod ratio propriis viribus possit
deum super omnia diligere, et legem dei facere, videlicet vere
timere deum, vere statuere, quod deus exaudiat, velle obedire deo,
in morte et aliis ordinationibus dei, non concupiscere aliena etc.
et si similia opera ratio efficere potest

Falsum est et hoc, et contumeliosum in christum, quod non peccent
homines facientes precepta dei sine gratia

Responsio

Et nos falsum esse dicimus, quod per opera nostra mereamur
remissionem peccatorum, cum illa sit per gratiam, que non cadit sub
merito operationum nostrarum. Quid ergo traducis nos, nugis
tuis, quasi nos tradamus, quod per opera nostra mereamur re-
missionem peccatorum, possumus tamen nos disponere, operi-
bus nostris ad consecutionem gratie, qua fit illa remissio, ut
sepe dixerimus ante

Eciam falsum est, quod homines reputentur esse iusti a nobis
coram deo propter iustitiam rationis, cum hec iustitia gratuita
sit, que non est sine gratia dei, quo patet, quo amore iustitie
in nos agas, est ne hoc diligere proximum sicut se ipsum,
quando quis illum apertis infamat nugis, sit ne consulis con-
scientiis hominum, et veram hos doces pietatem. Similis es
arbori foliose, que pro fructibus quibus caret, folia spargit

in precio X que tanti est ~~[illegible]~~ quanti fuerit lignum eius in trunco

Ratio proprijs viribus potest deum naturaliter super omnia diligere, cum hec dilectio gratuita sit, ut dictum est supra

Sed non meritorie

Potest etiam legem dei facere, quo ad substantiam actus, licet non quo ad intentionem precipientis, ut similiter dictum est supra, frasce sunt, igitur omnia que hic commentaris, in ostentationem tue peritie, que tamen vera peritia non est, sed mera stultitia et nequitia

Non est falsum hoc nec contumeliosum in christum quod non peccent homines facientes precepta dei sine gratia, sed tu falsus es, et contumeliosus in veritatem fidei, et in doctrinam catholicam, quando hic sequeris hussum tuum, in concilio constanciensi damnatum, et incineratum, qui negavit actum medium, que et tu hic cum tuo luthero hussitico comperiris negare, de quo quia diffuse scripseram alibi, nolo hic prolixior esse

Apologia

Huius nostre sententie testimonia habemus, non solum ex scripturis, sed etiam ex patribus, nam augustinus copiosissime disputat contra pelagianos, gratiam non dari propter merita nostra

Et de natura et gratia inquit, si possibilitas naturalis per liberum arbitrium, et ad cognoscendum, quomodo ~~[illegible]~~ debeat et ad bene vivendum sufficit sibi, ergo christus gratis mortuus est, ergo evacuatum est scandalum crucis

X vivere

Cur non etiam ego hic exclamem, imo exclamabo, et istos increpabo dolore christiano. Evacuati estis a christo, qui in natura iustificamini, a gratia excidistis, ignorantes enim iustitiam dei, et vestram volentes constituere iustitie dei non estis subiecti

Sicut enim finis legis, ita etiam nature humane vitiose, salvator christus est ad iustitiam omni credenti Et Joannis: 8:

Si vos filius liberauerit vere liberi eritis Non igitur possumus liberari per rationem a peccatis, et mereri remissionem peccatorum. Et Johannis 3: scriptum est. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest introire in regnum dei

Quod si opus est renasci per spiritum sanctum, iusticia rationis non iustificat nos coram deo. Non facit legem. Rho: 3: omnes carent gloria dei, id est carent sapientia et iusticia dei que deum agnoscit et glorificat

Item Rho: 8: Sensus carnis inimicitia est aduersus deum lege enim dei non est subiectus, ac ne potest quidem subijci Qui autem in carne sunt deo placere non possunt

Nec adeo aperta sunt testimonia, ut non desiderent acutum intellectorem, sed attentum auditorem, ut Aug: verbis vtamur, quibus ille in eadem causa vsus est

Responsio

Et nos cum beato Augustino concedimus, gratiam non dari propter merita nostra. Similiter concedimus liberum arbitrium non sufficere sibi ad bene viuendum meritorie, sed opus habere gratia, quo cum igitur certas, et quid cristam erigis et ad quid grandisonis vteris verbis

Exclama in tercium celum vsque licebit, increpesque non dolore christiano, sed furore beliali, quando nos in natura non iustificamur, nec iusticiam nostram constituimus, Christus saluator noster est per suam gratiam, qua nos iustificat remittendo nobis peccata nostra, qua et liberat nos a peccatis, ut vere liberi simus

Quibus liquet quantis frasis vtaris, et quot ac quantis nugis, in nos vtaris, que adeo aperte sunt, ut me tedeat pigeatque illis coram doctis responderi, et quidem toties, quoties

tu nihil in mantica amplius habens, hijs in nos strepe[illegible] et in solestis

Apologia

Si sensus carnis et inimicitia adversus deum, certe caro non diligit deum. Si non potest legi dei subijci, non potest deum diligere,

Si sensus carnis est inimicitia adversus deum, peccat etiam caro cum externa civilia opera facimus

Si non potest subijci legi dei certe peccat, si etiam egregia facta et digna laude iuxta humanum iudicium, hz

Adversarij intuentur precepta secunde tabule, que iusticiam civilem continent, quam intelligit ratio, hac contenti putant se legi dei satisfacere

Interim primam tabulam non vident, que precipit ut diligamus deum, ut vere statuamus quod deus irascatur peccato, ut vere timeamus deum, ut vere statuamus quod deus exaudiat

At animus humanus sine spiritu sancto, aut securus contemnit iudicium dei, aut in pena fugit, et odit iudicantem deum, itaque non obtemperat primae tabule

Cum igitur hereant in natura hominis contemptus dei, dubitatio de verbo dei, de minis et promissionibus, vere peccant homines, etiam cum honesta opera faciunt, sine spiritu sancto, quia faciunt eo impio corde, iuxta illud, quicquid non est ex fide peccatum est, tales enim operantur cum contemptu dei

Sicut Epicurus non sentit se deo curae esse, respici aut exaudiri a deo, hic contemptus viciat opera in specie honesta, quia deus iudicat corda

Responsio

Putabam te contendere de iusticia rationis, tu autem ad sensum carnis conversus, rationis iudicium supprimere conaris

Et quis nescit sensum carnis pronum esse ad malum ab ado..

lestentia hominis Gen: 8. ratione peccati originis. Et ad Rho 8
dicitur, quod si secundum carnem vixerimus morte moriemur

Ratio autem hominis que super sensum carnis est, licet trahatur
a carne, ad condelectandum illi, non tamen necessitatur ab ea
sed renitendo carni, sequendo honestum, et gratia illius agendo
non peccat, etiam vir ethnicus, taceo fideles, qui tamen peccato
mortali aliquo sunt irretiti, alias tolleretur actus medius,
quem heretici auferunt, contra doctrinam catholicam et ecclesie
determinationem

Precepta secunde tabule iusticiam non solum civilem, continent
sed etiam divinam, et catholicam, quam intelligens ratio satisfacere
potest, quo ad substanciam actus legi dei, que nec aliter obligat
ut hic supponitur, quando alibi diffuse probaverim illud

Prima tabula precipit ut diligamus deum, quo ad substanciam actus
quod ex natura possumus. Si autem hac dilectione mereri volue-
rimus, necesse est ut ex gratia hoc faciamus

Animus humanus sine spiritu sancto hoc est sine gratia, in qua
datur et habetur spiritus sanctus, non semper contemptus iudi-
cium dei etc. quia dum agit propter finem honestum, secundum recta
rationem, non agit contra deum, cum deus ut ipse supra dixeras
hanc actionem a nobis requirat, sed non requirit a nobis ut
peccemus. Qua propter sic agendo, non agit contra primam
tabulam, sed agit actum medium si non fuerit in gratia

Non heret in natura hominis contemptus dei etc. sic quod in quolibet
opere contemnat illum, sive de ethnicis sive de fidelibus
loquaris. Stat enim quem in uno opere male agere et peccare
et in alio moraliter bene agere, nec omnia sunt impio corde
ab homine qui non est in gratia, alias dicere haberes obstetri-
ces egiptias, Naaman Syrum, et Cornelium impio corde egisse
propter que commendat eos scriptura

Dictum autem illud apostoli, ad Ro: 14: Omne quod non est
ex fide peccatum, non intelligitur ad eum sensum quo tu ipsum

sed intelligitur de eo, quod fit contra conscientiam vtz ibidem de manducatione per offendiculum. Sic igitur ex fide non est quod contra conscientiam est

Apologia

Postremo hoc imprudentissime scribitur ab adversarijs, quod homines rei, eterne ~~[illegible]~~ mereantur remissionem peccatorum, per actum elicitum dilectionis, cum impossibile sit diligere deum nisi prius fide apprehendatur remissio peccatorum

Non enim potest cor vere sentiens deum irasci, diligere deum, nisi ostendatur placatus, donec terret, et videtur nos abijcere in eternam mortem, non potest se erigere, natura humana vt diligat iratum iudicantem et punientem

Facile est ociosis fingere ista somnia de dilectione, quod reus peccati mortalis possit deum diligere super omnia, quia non sentiunt quid sit ira aut iudicium dei

At in agone conscientie, et in acie experitur conscientia, vanitatem illarum speculationum philosophicarum, Paulus ait, Lex iram operatur, non dicit per legem mereri homines remissionem peccatorum

Lex enim semper accusat conscientias et perterrefacit, non igitur iustificat, quia conscientia perterrefacta lege, fugit iudicium dei

Errant igitur qui per legem, per opera sua, mereri se remissionem peccatorum confidunt

Hec de iustitia rationis aut legis quam adversarij docent, satis sit dixisse, Nam paulo post cum nostram sententiam de iustitia fidei dicemus, res ipsa coget plura testimonia ponere que etiam proderunt ad illos errores adversariorum, quos hactenus recensuimus evertendos

Responsio

Tu imprudentissime scribis, quia nugose nobis imponis nos tra-

dere, quod homines ex mereantur remissionem peccatorum, per
actum elicitum dilectionis, ut satis liquet ex dictis

Et quo scribere audes, quod impossibile sit diligere deum, nisi prius
fide apprehendatur remissio peccatorum. Naturali enim dilectione
etiam ethnici dilexerunt illum, qui nec fidem habuerunt nec
remissionem peccatorum fide apprehenderunt

Quam falsum autem hoc sit, quod consentiens deum irasci non possit
vere diligere deum, nisi ostendatur placatus, quis non videt
cum placari nolit deus nisi penitentia premia. Luce 13: que
penitentia dicit contritionem peccati, que contritio includit
dilectionem dei, propter se super omnia, quia propter illum
offensum, conterendum est

Et quo remitteretur peccatum contractum aversione a deo nisi
per conversionem rursus ad illum etc

Terret deus per scripturam ut peccator cesset peccare, et conterat
de peccato, erigit autem promittendo remissionem, quacumque
ut patet hora penituerit ~~[illegible]~~ Ezech 18: ideoque nulla sunt omnia
que fabularis preter somnia, que male feriatus fingis
in subversionem veritatis, et doctrine catholice

Nec nos dicimus per legem mereri homines remissionem
peccatorum, et si vel centies vel millesies, hoc nobis nugose
imposueris. Nec dicimus legem iustificare, fatemurque tecum
illos si qui fuerint errare, qui per legem et opera sua mere-
ri remissionem peccatorum confidunt, et quid amplius nos vis
facere. Oro igitur quam possum maxime, semel finem facias
tot et tantis iugis tuis, quibus te ludibrio exponis omni le-
genti cui iudicium fuerit.

Apologia

Quia igitur non possunt homines suis viribus legem dei facere
et omnes sunt sub peccato, et rei eterne ire et mortis. Ideo
non possumus per legem a peccato liberari, ac iustificari, sed data
est promissio remissionis peccatorum, et iustificationis propter Christum

qui datus est pro nobis ut satis faceret pro peccatis mundi, et positus est mediator, et propiciator

habet X Et hec promissio non conditionem meritorum meorum, sed gratis offert remissionem peccatorum et iustificationem sic paulus ait, Si ex operibus iam non est gratia. Et alibi: Iustitia dei iam manifestatur sine lege, id est gratis offertur remissio peccatorum

Nec pendet reconciliatio ex nostris meritis, quia si ex nostris meritis penderet remissio peccatorum et reconciliatio esset ex lege, esset inutilis

Quia enim legem non facimus, sequeretur etiam promissionem reconciliationis nunquam nobis contingere

Sic argumentatur paulus ad Rho: 4 Si ex lege esset hereditas inanis esset fides, et abolita promissio requireret conditionem meritorum meorum ac legem, cum legem nunquam faciamus, sequeretur promissionem inutilem esse

Si enim promissio

Responsio

Homines utique viribus suis possunt legem dei facere, quo ad substantiam actus, alias frustra esset illis data, et precepta irrationabiliter

Natura filij ire sumus, hoc est naturali generatione, ratione peccati originis, ad ephe: 2: a quo peccato liberamur gratia baptismali, atque iustificamur, Et quis quaeso dicit nos per legem a peccato liberari et iustificari, certe nullus fidelis, poteris ergo rem illam conferre cum hereticis non cum fidelibus

Et quid si milies repeteres rem illam de meritis nostris ideo ne aliquid contra nos probabis, certe aliud nihil facis quam quod te maximum matteologum ipse declaras, qui nugis agit et nullis argumentis

Sed quid dicis quod legem non faciamus, vis ne omnes nos damnare, propter tuas nugas, dicit ne christus mat: 19: Si vis ad vitam ingredi serva mandata, que scilicet sunt de lege nova, quam si non facimus, quomodo precor salvabimur contra christi verba

Paulus aut loquitur de veteri legi, ex qua non erat hereditas nisi servaretur in fide mediatoris, et ex gratia Iudei aut putabant salvem multi, et si non omnes se salvare, ex operibus legis, quod ~~confutat~~ X apostolus ad Ro. 4: qui et capite 3 dicit, ex operibus legis non iustificabitur omnis caro etc.

X confutat

Apologia

Cum aut iustificatio contingat per gratuitam promissionem sequitur quod non possimus nos ipsi iustificare, alioqui quorsum erat promittere. Cumque promissio non possit accipi nisi fide, Evangelium quod est propria promissio remissionis peccatorum et iustificationis propter Christum, predicat iustitiam fidei in Christum, quam non docet lex, neque hoc est iustitia legis.

Lex enim requirit a nobis opera nostra, et perfectionem nostram. Sed promissio offert nobis oppressis peccato et morte gratis reconciliationem propter Christum que accipitur non operibus sed sola fide.

Nec fides non affert ad deum fiduciam proprioris meritorum sed tantum fiduciam promissionis seu promisse misericordie in Christo.

+ igitur

Nec fides specialis, qua credit unusquisque sibi remitti peccata propter Christum, et deum placatum et propitium esse propter Christum ~~consequitur~~ X remissionem peccatorum et iustificat nos.

consequitur X

Et quia in penitentia hoc est in interioribus consolatur et erigit corda, et regenerat nos et affert spiritum sanctum et deinde legem dei facere possimus, videlicet diligere deum vere timere deum, vere statuere quod deus exaudiat, obedire deo in omnibus afflictionibus, mortificat concupiscentiam etc.

Responsio

Iustificatio fit per gratiam, et non per promissionem eius, aliud

enim est gratia, et aliud promissio gratie. Et autem non possumus nos ipsi iustificare clarum est, quia ut psal. dicit gratiam et gloriam dabit dominus

Quod autem promissio accipiatur sola fide, verum est in pueris dum baptizantur in fide ecclesie qui nihil cooperantur ad consecutionem gratie. Sed non est verum in adultis, quos oportet cooperari per contritionem, si actualia habuerint etiam peccata

Sed que est fides ecclesie ad quam tenentur adulti, nisi fides catholica, quam habet ecclesia sancta. Hec autem non est quam tu fingis ac commentaris cum tuo Luthero

Fides catholica est fides in christum, que dicit credulitatem omnium veritatum salutarium, quia christus est veritas, a quo per spiritum eius, qui spiritus veritatis dicitur, est omnis veritas salutaris, quam qui non credit, ut vos lutherani facitis, nec in christum credit

Quemadmodum enim virtus dicitur talis ex omnibus circumstantiis ad virtutem requisitis, sic fides catholica dicitur talis, ex credulitate omnium veritatum salutarium

Nec fides illa tua commenticia in presentia regenerat nos sed gratia, que in illa datur, que presupponit fidem catholicam que gratia facit nos servare legem dei, ad intentionem precipientis, quod est meritorie etc.

Apologia

Ita fides que gratis accipit remissionem peccatorum, quia opponit mediatorem et propiciatorem christum ire dei, non opponit nostra merita aut dilectionem nostram, que fides est vera cognitio christi, et utitur beneficiis christi et regenerat corda, et precedit legis impletionem

Et de hac fide nulla sillaba extat in doctrina adversariorum nostrorum, proinde reprehendimus adversarios, quod tantum

tradunt

Legis: / nō tradunt iusticiā euangelij: / tradunt iusticiā euangelij: quod predicat iusticiā fidei in christum

Responsio

Fides tua commentitia nichil recipit a deo, sed fides catholica recipit promissionem gratie, per quam est remissio peccatorum, de qua fide dicitur, qui crediderit et baptisatus fuerit salvus erit qui autem non crediderit condemnabitur etc.

Et quid iterum replicas merita nostra, que ad fastidium nugose crebrius replicasti huc usque, dialectici dicunt nugationem esse unius et eiusdem repeticionem inutilem. Sed quia tua repeticio non solum est inutilis, sed etiam futilis et nugosa, in malam crucem ipsam relegandam esse censeo

+ quare

Eciam si fides tua est cognitio vera christi, quero quomodo possit iustificare, cum iustificatio prerequirat dei cognitionem.

Et si fide accedimus ad deum ad heb. ii et accedentem credere oportet quia est, et inquirentibus se remunerator sit, et ibidem dicitur quomodo poterit fides iustificare nisi dispositive iuxta superius dicta

Nec fides regenerat corda sed gracia, que excludit peccatum et nequaquam stat cum illo, sicut nec lux cum tenebra, fides autem stat cum peccato in qua fide potest fieri penitencia in recuperacionem gracie amisse peccato. Nunquid fidem perdit catholicus per peccatum actuale, mortale, et per fornicationem [illegible] si dixeris penitenciam illi denegas, de quo fusius patebit in sequentibus

Quod

Verum semel, dicis quod scilicet de hac fide tua commentitia nulla sillaba extat in doctrina catholica, que est tuorum adversariorum, et cur ibi esset, quando ficta est et inutilis

Reprehensio autem tua, qua dicis adversarios non tradere iusticiam euangelij, iniqua est, quia iniuriam illis irrogat insignem et atrocem. Euangelium predicat iusticiam gracie, que requirit fidem in christum, cum sine fide scilicet catholica, non tua impossibile sit placere deo, et crebro et ad fastidium usque dictum est, huc usque. Quapropter

videas quam egregius sis disputator, qui argumentis non agis, sed dum taxat nugis, commenticijs, strophis, calumnijs et conuicijs qualem disputatorem scurra aliquis vel pastillophorus ageret exquisitius

Gaudeant propterea lutherani omnes, quod tam peritum defensorem et tutorem sunt nacti, qui plus facit apud eos nugis, quam disertus aliquis et pius, veris possit et rationibus et argumentis. Sed sciant sic ad orcum non ad astra eundum. Volunt decipi et seduci ideo coacervant sibi magistros mendaces et operarios subdolos, qui sibi placentia loquantur et fricent aures

ARTICVLVS QVINTVS

Est de fide iustificante quid sit illa

Apologia

Aduersarij tantum fingunt fidem esse noticiam historiae ideoque docent eam cum peccato mortali posse existere

Nihil igitur loquuntur de fide qua paulus toties dicit iustificari homines, quia qui reputantur coram deo iusti, non versantur in peccato mortali. Sed illa fides quae iustificat non est tantum iusticia historiae, sed est assentiri promissioni dei in qua gratis propter christum offertur remissio peccatorum et iustificatio

Et ne quis suspicetur tantum noticiam esse, addemus amplius. Est velle et adhaerere oblatam promissionem remissionis peccatorum et iustificationis

Responsio

Tu in aere cum Irundinibus giras volatum, ad capiendas culices et iniustas, forsan non legisti et nos ponere fidem historialem, et fidem fiducialem, de quibus scripsi in libello de fide gratia et operibus

Nos docemus fidem catholicam siue historialis siue fiducialis fuerit

posse existere et stare cum peccato mortali, etiam quolibet preter peccatum infidelitatis. Cum peccatum mortale quodlibet excludat gratiam, sed non quodlibet excludat fidem, ut supra ostenderam de peccato fornicationis vel adulterij &c.

Non dicit paulus alicubi homines fide iustificari, sed ipse dicit gratia eos iustificari, que presupponit quidem fidem, sed non formaliter et effective excludentem peccatum sicut gratia excludit illud.

Non negamus eos qui reputantur iusti coram deo non versari in peccato mortali, cum gratia que iustificat hoc peccatum excludat tu autem multa dicis de iustificatione fidei, sed nichil probas quando ipse ostenderam hanc non nisi dispositive iustificare et non formaliter et effective, cum hoc solius sit gratie, que prerequirit fidem in nobis.

Insuper dico fidem catholicam, que prerequiritur ad iustificationem veram complecti notitiam historie et promissionis, quia complectitur tam fidem articularem que est veritatum articulorum quam fiducialem, que est promissionum dei.

Dicas quesso de qua fide loquatur apostolus, quando ad Ro. 10. dicit Si confitearis in ore dominum Jesum, et in corde tuo credideris, quod deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Non loquitur de fide articulari, que est notitia historie.

Sic etiam dicitur 1. Jo. 4. Quisquis confessus fuerit, quoniam Jesus est filius dei, deus in eo manet et ipse in [illegible]

Si assentiri promissioni dei, in qua gratis propter Christum offertur remissio peccatorum, et iustificatio, iustificaret, facilis et ampla non arcta esset via, que ducit ad vitam, contra Christum Mat. 7. Quis enim tam stolidus, qui non libenter et facile assentiretur tali promissioni si sic consequi posset iustificationem.

At hoc libenter audit populus sibi predicari, qui non querit utilia que deus docet Esa. 48. sed querit sibi dici placentia Esa. 30. Et quia ut paulus dicit sanam doctrinam non sustinet, ideo ad sua desideria coacervat sibi magistros prurientes auribus

et a veritate auditum avertit, et ad fabulas convertitur et sic se beatum putat. Sed non attendit quid sibi deus dicat, qui Esai: 3. ait popule meus qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt et viam gressuum tuorum dissipant

Sed que est via populi dei salutaris in qua ambulet, nisi fides catholica, quam habet et profitetur ecclesia sancta, et vita vere christiana que consistit in servatione mandatorum dei, quibus liquet quantum nugis agas ut simplicibus imponas

Si autem ut tu dicis fides non est tantum notitia, sed etiam velle et accipere oblatam promissionem remissionis peccatorum, et iustificationis, sequitur fidem dicere actum duarum potentiarum. Si quis unquam dixit credere esse actum intellectus et voluntatis. Credere dicit actum assensum intellectus, igitur non est velle, quod dicit actum voluntatis, ideoque nescire videris quid dicas, sed transeo ad reliqua

Apologia

Ac facile potest cerni discrimen inter hanc fidem et inter iustitiam legis. fides est latria que accipit a deo oblata beneficia. Iustitia est est latria que offert deo nostra merita

Fide sic vult coli deus ut ab ipso accipiamus ea que promittit et offert. Quod autem fides significet non tantum historie notitiam, sed illam fidem que assentitur promissioni, aperte testatur paulus, qui ait iustitiam ideo ex fide esse ut sit firma promissio

Sentiremus promissionem, non accipi posse, nisi fide. Quare inter se [illegible] comparat et connectit promissionem et fidem

Quanquam facile erat iudicare quid sit fides si symbolum consideremus, ubi certe ponitur hic articulus remissionem peccatorum. Itaque non satis est credere, quod christus natus, passus, resuscitatus sit, nisi addimus et hunc articulum, qui est causa finalis historie remissionem peccatorum

Ad hunc articulum cetera referri oportet, quod videlicet propter christum

no

non propter nostra merita donetur nobis remissio peccatorum

Quid .n. opus erat Christum dari pro peccatis nostris, si nostra merita pro peccatis nris possunt satisfacere

Responsio

fides non est latria, que accipit ꝛ Cum latria sit cultus, qui soli deo debetur, sed fide no colimus deus, sed ex fide, seu in fide cultus dei fit, quando fide accedatur ad dum, qui vere & meritorie coli nequit, nisi ex vel in fide

Nec iustitia legis offert nostra merita deo in remissionem peccatorum, cum hec gratis detur pro Christo, qui sua passione meruit nobis gratiam, qua fit remissio peccatorum Quo sequitur, te prorsus nescire, quid in re ista loquaris

Nec nos dicimus fidem tantum [illegible] re hystorie noticiam, cum ponamus fidem articularem, que hystorialis est, & fiduciale que promissionum est, Utraq; tamen est

noticia, ad intellectum pertinens, Tu autem in precedentibus dicis, fidem includere actus duarum ponrum, scilicet intellectus, cuius est assentiri, et voluntatis, cuius ꝫ velle &c

Hic autem tibi ipsi contradicens ais, eam non tantum dicere historie noticiam, sed illam fidem etiam, que assentitur promissioni

Noticia autem & assensus ad solum intellectum pertinent. Velle autem ad sola voluntatem

Paulus vult iusticiam esse ex fide preuia, Cum absqꝫ illa impossibile sit placere deo, ad hebreos undecimo, que placentia est per gratiam formaliter & effectiue, cꝫ ratione ad Rhomanos decimo dicit,

· conde creditur :

corde creditur ad iusticiam, scilicet consequenda per gratiam

Et ad Rho. 5. dicit, Per Iesum Christum habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe glorie filiorum dei

Similiter ad Ephe. 2. dicit, Gratia estis saluati per fidem, Et hoc non ex vobis (scz per merita vra) dei enim donum est, no ex operib. ne quis glorietur

Et ad Titum. 3. Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei, non ex opib. iusticie que fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, per Iesum christum saluatorem nrm, Ut iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vite eterne

Ex quib. notum est, quam inique, false, & nugose nobis non semel, sed crebro nimis, obijcias iustificationem opum & legis quasi nos tradamus & teneamus operib. legis que mereri remissionem peccatorum

Si Symbolum apostolicum, similiter Nicenum & Athanasij attenderis non inuenies fidem aliud esse, quam notitiam adhesiuam articulorum credibilium, quia ista loquuntur de fide historiali & articulari, inter quos & pctorum remissio, quam credimus, est unus

Nec is articulus aliorum finis est, Ut tu commentaris, sed nec ad hunc cetera omnia que fidei sunt referri oportet, sed in illum credo vitam eternam, quia ad hanc consequendam creati sumus, & ad eam reliqua omnia tradita sunt nobis

Et quid iterum repetis merita nra? quasi nos teneamus remissionem nobis dari a deo propter illa, loquendo de remissione culpe peccatorum, quia iustificati gratia, Utique operib. bonis, meremur remissionem penarum, peccatis debitarum, Ut satis fiat diuine iusticie, non peccatis lese; Sic n. docent doctores Catholici, opus bonum ex gratia non solum meritorium esse glorie, sed etiam remissionem pene

Quid liquet, quot & quantis strophis & nugis in nos agas, non quidem in nostram confusionem, quam maxime quero, sed in tuam ipsius confusionem, Ut tua insticia & malicia omnino notescat vere doc

Liquet etiam reliqua omnia, que addis in hoc articulo nihil contra nos facere, sed tuam declarare loquacitatem futilem & inutilem, qua in nos strepis & insolescis

Sed qn in fine dicis, Mirum esse aduersarios adeo extenuare fidem, cum hec sit amplissima consolatio, in omnib. afflictionib. Ego tibi dico, mirum esse, te impudentem esse adeo, quod ascribere audes tot nugas nobis, quarum nullam potes reddere veram rationem

C

Non extenuamus nos fidem, sed mirifice illam laudamus & magnificamus cum apto, qui dicit, sine ea impossibile ee quempia placere deo, Et quia per eam accessum habeamus ad deum, Loquor aut de fide Catholica, quam hz ecclesia sancta Chri sponsa. Non de tua tuorumq; fide laruali & gmenticia, que abducit ab Unitate ecclesie nec colligit cum Chro, sed dispergit cum Sathana

Dicis tandem in fine capitis huius, Et huiusmodi gsolationes abolent aduersarij, cum fidem extenuat & vitupant, Et tantum docent homines p opa & merita, cum deo agere

Ad quod tibi respondeo, nos non abolere veras consolationes fidei catholice, sed illas magnificare & dilatare, sed tuas & tuorum consolationes, que prestigiose, fabulose & ridiculose sunt apud fideles, illas calumniamur & euacuamus, scriptura & roe, in consolatione fidelium & in gfusionem eorum, qui a doctrina catholica recedunt, & manus [illegible] & tuis & tuorum prebent

Non extenuamus nec vitupamus nos fidem, Ut tibi iterum [illegible] re eadem respondeam, sed tu te ipsum vitupas, & bonam famam quam aliquando habuisti, ipe extenuas, qn tam impudenter in nos mentiris, dicendo q tm doceamus homines p opa & merita cum deo agere, Ut tibi hactenus satis supq; ostenderam ego. Utinam abirent vel semel in malam crucem nuge tue tot & tante, Ut veris agere posses argumentis. Specularis et ocularis hec tua dimicatio, quam audabatarum more agis, non erit tibi (credas mihi si vis) laudi & honori, veris argumentis agendum b, non pictis, non fucatis, commentis & sophismatis

Articulus Sextus

Quod sola fides in Christum iustificet scdm Apologiam

Apologia

Primum ne quis putet nos de ociosa noticia historie loq, dicendu [illegible] quomodo contingat fides, postea ostendemus, & q iustificet, & quo hoc intelligi debeat, & diluemus ea que aduersarij obijciunt

Christus [illegible] ultimo iubet predicare penitentiam in nomine suo & remissionem peccatorum. Euangelium n. arguit omnes hoies, q sint sub pcto, q omnes sint rei eterne ire ac mortis, & offert propter Chrm remissionem peccatorum & iustificationem, que fide accipitur. Predicatio penitentie, que arguit nos. pterrefacit conscientias veris & serijs terrorib.

In his corda rursus debent concipe consolatione. Id fit si credat promissioni Chri, q propter ipsum habeamus remissionem peccatorum

Hec fides in illis pauorib. erigens & consolans accipit remissionem peccatorum, iustificat & viuificat

Nam illa consolatio est noua & spiritualis vita, hec plana & perspicua sunt, & a pijs intelligi possunt, & hnt ecclie testimonia

Aduersarij nusqz pnt dicere quomodo detur sps sanctus, fingunt sacramenta conferre spm sctm ex ope opato, siue bono motu accipientis, Quasi vero ociosa res sit, donatio spus sancti

Responsio

Si tibi ociosa notitia historie videtur, erit ociosus Paulus quando ad Rho. 10. loquitur de fide historica, hoc est articulari iuxta supius dicta, Erunt & ociosa tria Symbola, Aplicum scz Nicenum & Athanasij, que de fide articulari loquuntur

Euangelium offert propter chrm remissionem peccatorum & iustificationem. sed non sine gra, qua chrs nobis meruit sua passione qua gra accipitur iustificatio formaliter & effectiue, & non fide que solum disponit ad gratiam illam. loquor autem non de fide tua commenticia, sed de fide Catholica, iuxta supius dicta

Predicatio pne non solum arguit nos, nec solum perterrefacit consciencias &c sed etiam mouet illas ad contritionem habendam sine qua non datur gratia, quia in maliuola aiaz &c Sapien. 1.

Credas igitur Vtcunqz volueris, nisi penitueris contricione vera, remissionem pctorum non gsequeris, q pg bap. feceris

Et cur queso aduersarij tui, nusqz dicere poterunt quo detur spuss. Forsitan tu solus hoc potes. Nos poma natamus. Tu solus [illegible] es in Israel

Non fingimus sed vere pdicamus. Sacramenta [illegible] ex ope opato. Vbi non ponitur obex ille pcti mortalis, [illegible] saluatoris dicuntur Esa. 12. & vasa gre. in qua gra datur [illegible] perius dicta

Q aut tu dicis, nos hoc dicere, siue bono motu accipientis egregie in nos pro tuo more nugaris, Quia prima gra que datur in baptismo, in adultis habet preuiam contritionem de pctis actualibus & que datur in penitentia sit, Augmentum aut istius gre, quod datur p reliqua sacramenta, est ex opere bono, quod quo fieri possit absqz bono motu, tu dixeris, qm hoc ipe me ingenue fateor nescire

Non est ergo otiosa res, Vt bene dicis donatio spus sancti, sed otiose sunt nuge tue, quas in nos comentaris

Apologia

Cum autem de tali fide loquamur, que non est otiosa cogitatio, sed que a morte liberat, & nouam vitam in cordib. parit, & est opus sps scti non stat cum pcto mortali. Sed tantisper adest, dum bonos fructus parit. Ut postea dicemus

Quid pot dici de conversione impij, seu de modo regenerationis simplicius & clarius. Proferant vnum commentarium in sententias ex tanto scriptorum agmine, q de modo regenerationis dixerit

Cum loquuntur de habitu dilectionis fingunt hoies spus. p opa mereri. Non docent p verbum accipi, sicut & hoc tpe Anabaptistę faciunt

Deus non pot apprehendi nisi verbo, ideo iustificatio fit p verbum sicut Paulus inquit. Euangelium est potentia dei ad salutem omni credenti. Item fides est ex auditu. Et vel hinc argumentum sumi pot, quod fides iustificet, quia si tantum fit iustificatio p vm, & vm tantum fide apprehenditur, sequitur q fides iustificet

Sed sunt alię maiores rones. Hec diximus hactenus, ut modum regenerationis ostenderemus, & ut intelligi posset, qualis sit fides de qua loquimur

Responsio

Fides Catholica viua non est otiosa. Et que est illa nisi gratia formata, qua viuit, Et quia gra illa ꝫ charitas infusa, q non est otiosa, ut pulcre docet b. Greg. Igitur fides hac gra vestita, ratione illius negotiosa dicitur, qz magna operatur. Que igitur tu fidei tribuis, non sunt illius roe suę naturę, sed ratione grę, cuius proprię sunt, & roe suę nę, ex ordinatione dei, qui ad hoc gratiam ordinauit

Fidem infusam ee opus sps sancti, nemo fidelium diffitetur, quia [illegible] infundit in baptismate, cum spe & charitate, tanqz seminaria [illegible]. At fides actualis ꝫ opus nrm, adiutorio dei a nobis [illegible] ꝫ ex auditu verbi dei. ad Rho. 10. Et vtraqz illarum potest [illegible] mortali, eo q illud gram tollat, & non fidem, Dum igitur homo [illegible] peccat mortaliter, graz illa amittit, & moritur fides in eo, non simpliciter, sic q amplius non sit, seu q desinat ee, sed quia amplius [illegible] agere nequit, nisi rursus viuiscat p gram, que recuperatur penitentia, Sic habet doctrina Catholica, que euacuat oia tua que hic commentaris delyria

Proferas tu vnum ex Catholicis doctorib. qui de vero regenerationis modo nihil dixerit, vel saltem aliter, qz ego iam dixeram

Dum aut loquimur de habitu dilectionis, quo nititur charitas infusa que est gratia gratum faciens, non fingimus homines spus. mereri p opera, sed tu fingis hoc de nob & nugose dicis nos hoc facere

Docemus aut fidem actualem accipi per Vm dei auditu. iuxta aplm ad Rho. 10. & spms. in gratia, que ꝫ donum infusum, Si quid negocij aut tibi fuerit cum Anabaptistis, nil ad nos, q optie scig, in qb. errent illi

Quod deus non possit apprehendi nisi verbo, est ꝯtra Paulum ad Rho. 1. Ubi tradit gentiles eum apprehendisse ex creaturis ꝛc Sed pfectius apprehenditur verbo dei, Utraq; tamen apphensio obscura est iuxta illud. 1. ad Cor. 13. Videmꝰ nunc per speculum & in enigmate ꝛc

Non fit iustificatio per Vm, Ut tu ais, Nec vult hoc aplꝰ, sed ex auditu verbi est fides actualis, qua acceditur ad deum, ad heb. 11. hoc est ad gram ꝯsequendam, in qua datur deus hoi, quia ss. iuxta hactenus dicta. Que quia ignoras, ideo tam elumbe pfers argumentum, quo probare niteris fidem iustificare ꝛc

Apologia

Nunc ostendemus q fides iustificet, Ubi primum hoc monendi sunt lectores, q sicut nce est hanc sententiam tueri, q Chrꝰ sit mediator, ita necesse sit defendere, q fides iustificet

Quomodo n. erit christus mediator, si in iustificatione no Utimur eo mediatore. Si non sentimus, q propter ipm iusti reputemur, Id aut est credere, confidere meritis chri, q propter ipm certo velit nobis deus placatus esse

Item sicut oportet defendere, q preter legem necessaria sit promissio Christi, ita necesse est defendere, q fides iustificet, Lex n. non docet gratuitam remissionem pctorum

Item lex non pot fieri, nisi accepto prius spus. Necesse est [illegible] defendere q promissio chri necessaria sit, At hec non pot [illegible] fide, Itaq; qui negant fidem iustificare, nihil nisi legem [illegible] & abolito Christo, docent

Responsio

Fidem iustificare dispositiue nemo fidelium nega[illegible] impossibile sit placere deo, & per eam accedatur ad [illegible] eam iustificare formaliter & effectiue excludendo morbum peti impii est dicere, cum hoc solius sit gratie, que est medicina illius morbi. Per hoc tamen non negatur deum ~~pri~~ iustificare, sed insinuatur eu iustificare imediate & effectiue, mediante gratia, scz gratum faciente, Et ad istum sensum Ubiq; loquor in hac ma, quod lectorem volo admonitum ee

Necesse igitur ꝫ hanc sniam tueri, q chrꝰ sit mediator scz redemptionis, & cum hoc interpellationis, Ut hz scriptura. 1. ad Tim. 2. & ad [illegible] 8 ꝛc Sed non ꝫ nce defendere, q fides iustificet, aliter q; dispo[illegible]

oppositum dicere ꝫ impiu & erroneu, utcunq; tu hic Cristam erigas & putes te vicisse

Nos in iustificatione utimur chro mediatore, quia credimꝰ eum dare gram, qua iustificamur p̄uia fide, & contritione in adultis. Sic enim sentimus, q̄ propter ipm pu² iusti reputemur

Et credere quod tu dicis, non ꝫ sufficiens credere. Quia confidere meritꝭ chri, q̄ propter ipm certo velit nobis deus placatus ee, no sufficit ad consecutionem gre, sed oportet, ut credatur omis veritas salutaris, quam credit ecclesia Catholica. Et q̄ si quis ꝫ in pcto mortali, actuali q̄ ꝯterat de illo, quo ptꝫ tua collectione insufficientem & inutilem ee.

Item nec oportet defendere, q̄ sicut p̄ter legem necessaria est promissio chri, ita nccē sit defendere, q̄ fides iustificet. Ut satis notum ꝫ ex dictis. In hoc autem q̄ fides tradit gratuitam ee remissione peccatorum, non iustificat, quia cognoscere remissionem peccatorum ee gratuitam, non excludit pcti morbum, quem, quia gra excludit & curat, ipa iustificat, iuxta supius dicta

Item lex fieri neqt, quo ad intentionem p̄cipientꝭ nisi prius accepto spus. Sed bene quo ad substantiam actus

Stante igitur, q̄ promissio chri sic nccaria sit, que fide apphenditꝭ non sequitur, negantes fidem iustificare effectiue, nil docere nisi legem, abolito Euang° et Chro. Quia cognitio promissionis chri, no excludit nec sanat pctm. Ut dictum ꝫ 2ᵐ Ideoq; omia que hic inculcas ex magna procedunt imperitia, Quapropter dum singulariter vis videri hic [illegible], ondis te multu impitum ee, & Catholice doctrine ignarum

Apologia

Sed nonnulli fortassis, cum dicitur q̄ fides iustificet, intelligunt de principio, q̄ fides sit initium iustificationis, seu preparatio ad iustificationem, ita ut non sit ipa fides illud, quo accepti sumus deo, sed opa que sequuntur

Et sentimus fidem ideo valde laudari, quia sit principium, magna enim vis ꝫ principij. Ut vulgo dicunt αρχη ημισυ παντως. Ut si quis dicat, q̄ Gramatica efficiat omnium artium doctores, quia p̄paret ad alias artes, etiam si sua quenq; ars vere artificem efficit

Non sic de fide sentimus, sed hoc defendimꝰ, q̄ proprie ac vere ipa fide propter Chrm iusti reputemur, seu accepti deo sumus

Et quia iustificari significat ex iniustis iustos effici, seu regnari, significat, & iustos pronunciari seu reputari, utroq; enim mo loquitur

Ideo primum Volumus hoc ostendere, q̄ sola fides, ex iniusto iustum efficiat, hoc ꝟ accipiat remissionem peccatorum

Responsio

Fides nihil ipsius iustificationis formalis ꝟ, sed ꝑparatio quedam dispositiua pre requisita ad iustificationem illa, cum sine fide. Sc̄z Catholica, non tua commentitia, nemo placere possit deo, apostolo auct. hebre. Non ꝟ aut fides illa hoc, quo arripi̅mus deo, sed gratia illud ꝟ Non opera que seqūntur, Ut tu nobis affingis, quasi hoc dicamus

Non somniamus fidem ideo Valde laudari, quia sit primum et quia nihil ipsius iustificationis ꝟ. Sed ideo, quia sine illa deus non dare nobis gratiam iustificantem, qua illi placemus, et propter quam meritales sunt, quas profers de principio

Insuper diris te hoc defendere, q̄ proprie ac vere ipsa fides et quomo hoc defendas nondum video, Audio te multum hereticos et magna pollicteri, sed nil adhuc sequi video, Peroro igitur Ut tandem videam, an quid prometicum velis afferre

Apologia

Offendit quosdam particula sola. cum & Paulus dicat Arbitramur hominem iustificari fide, non ex operib.

Item Ephe. 2. Dei donū ꝟ no ex vobis, neq; ex operibus, ne quis glorietur

Item Rho. 3. Gratis iustificati, Si igitur displicet exclusiua sola, tollant etiam ex Paulo illas exclusiuas, gratis, no ex operib. Domi est ꝛc Nam hę quoq; sunt exclusiue

Excludimus autem opinionē meriti. Non excludimus aut sacramenta, Ut calumniantur aduersarij. Diximus fidem ex Verbo concipi, ac multo maxime ornamus fidem Verbi, Dilectio etiam & opa sequi debent fidem, quare excludūntur, ne sequantur, sed fiducia meriti, dilectionis aut operum in iustificatione, excludūntur, idq; ꝓpter impios ostendendos

Responsio

Particula. Sola, merito quosdam offendit, quia dicit Paulus pro vobis citatis, additis eam, cum tamen Paulus non ponat eam Vos aut tot multo apparatu nobis obijcere soletis, scripturā nil addendum, & nihil demendum esse ꝛc

Satis aut exposui supius, quo Paulus intelligi debeat, quando dicit, ad Rho. 3. Arbitramur iustificari hominem per fidem, sine operibus legis, Similiter illud ad Ephe. 2. Grā saluati estis ꝛc Tu autem hic omittis, Grā saluati estis, quia otra te truncate scripturam citas, ne techne notentur tue

Cur exclusiua dictio displiceat iam audisti, quapropter necesse non est. Ut de Paulo tollantur, que dicis, Frasce sunt igitur & mera vanitas, quando subinfers, Excludimus autem opinionem meriti, quia nemo fidelium hanc opinionem habet, Ut sepe tibi ostendimus huc usque

Non excludimus Verbum & sacramenta, Ut calumniantur aduersarij, ais, At libenter audirem, qui essent illi, Veruntamen excludatis Vel non excludatis, nihil ad nos, qui dicimus sola gratia fieri iustificationem formaliter & effectiue

Dilectio autem & opa que sequuntur gratiam & fiunt ex gratia meritoria sunt glie, de quo tu nihil dicis. Sed quid dicis de fiducia meriti dilectionis, aut opum in iustificatione, quod illa excludantur, cum nemo fidelium dicat illis fieri iustificationem

Quam ridiculose autem dicas, te id perspicue ostensurum, cum in hoc non habeas tibi repugnantem, forsan cum laruis te pugnare iuciat, Veruntamen audiemus te, & respondebimus, Ut te tibi possis ostendere, qualis sis & quantus in pugna laruali

Articulus Septimus

Continet, quod remissione pctorum sola fide in Chrm consequamur

Apologia

Fateri etiam aduersarios existimamus, quod in iustificatione primum necessaria sit remissio pctorum, Omnes n. sub pcto sumus quare sic argumentamur

Consequi remissionem pctorum est iustificari, iuxta illud, Beati quorum remisse sunt iniquitates

Sola fide in Chrm, non per dilectionem, non ppter dilectionem aut opa consequimur remissionem pctorum & si dilectio sequitur [illegible]

[illegible] sola fide iustificamur, intelligendo iustificationem, ex in[illegible] effici seu regenerari

[illegible] facile poterit declarari, si sciamus quomodo fiat remissio peccatorum

[illegible] ime disputant, Utrum sint Una mutatio, remissio peccatorum [illegible] infusio gre, Otiosi hoies quid diceret no habebant

[illegible] probamus Minorem, Ira dei non pot placari, si opponamus nostra opa, quia Chrus propositus est propiciator, Ut ppter ipm fiat nobis placatus pater, Chrus autem non apprehenditur tanquam mediator, nisi fide, igitur sola fide consequimur remissione peccatorum cum erigimus corda fiducia misericordie ppter Chrm promisse

Responsio

In iustificatione per gratiam simul fit remissio peccatorum [illegible] cum deo, Unde maior concedi pot, Minore autem nego, [illegible] Chrm consequamur remissionem peccatorum, quia hanc

non fide, sed grã, q̃ sequimur, Que aũt tu dicis de dilectione & opib. fraſcę sũt, quia illis nos non dicimus quempiam iuſtificari, Sed Larũę tuę quas fingis forsan dicunt, cũm quib. pugnas

Tu autem calidiſsime diſputas, qũ ira tua & impatia succedẽs & inflammaris in aduerſarios, q̃ nollunt pedib. ire in ſnijs tuę nu pietatis & erroris, Vnde non otioſus, ſed multum negotioſus redde ſed abſq; lucro & fructu

Sed videamus probationem tuã ipſius minoris Sen ſubſumpti Diris enim, Ira dei placari nequit, ſi opponamus noſtra opa, quod eq̃ concedo. Sed quid facit ad iuſtificationem apprehenſio mediatoris per fidem. Libenter audirem, qua dialectica colligere poſſis, ideo nos ſola fide conſequi remiſſionem pctorũ, An tu putas ſola cognitione ſi duciali nos q̃ſequi grauã dei, ſine q̃ritione peccatorũ, quam ſequẽ grã, qua remittũtur pcta? Legiſti ne Chriſtum Lucę 13. dicẽte, Ni penitentiam habueritis, ſimiliter omnes peribitis.

Quo liquet, qualis ſit tua argumentatio, quia prorſus elumbis fatua & ridicula, quam & frigidam dicerem, niſi ira & impatia ferũeret in aduerſarios

Apologia

Item Paulus Rho. 5. ait, Per ipm habemus acceſsũ ad pacẽ & addit, per fidem, Sic igitur reconciliamur pri, & accipimus remiſſionem peccatorũ, quando erigimur fiducia promiſſę im ſericordię propter Chrũ

Aduerſarij ſic intelligũt Chrũ mediatorem & ꝓpiatore eſſe quia meruerit habitum dilectionis, Non iubent nunc eo ut mediatore. Sed prorſus ſepulto Chro, fingũt nos hre acceſsum p proprias & per hęc habitum illum mereri, & poſtea dilectione hre pacẽ ſcientię

An non hoc prorſus ſepelire Chrũ, & totam ſpem tollere, Paulus econtra docet nos hre acceſsum, hoc ipſo per Et ut oñderet, quo id fieret, addit, q̃ per fidem habea

Fide igitur propter Chrũ accipimus remiſſionem peccatorũ Non poſſumus ire ad deũ opponere nrã dilectionem

Reſpon:

Sic loquitur Paulus Rho. 5. Q̃ per Ieſum Chrũ habeamus acceſsum per fidem in grauã ipſam, in qua ſtamus Ut tu dicis

Reconciliamur aũt patri, per grauã & non per fidem, ſed ea q̃ ſepe hactenus ſunt dicta

Sic intelligimus Chrũ mediatorem eẽ & propiatorẽ, q̃ meruit nobis grauã ſua paſsione, qua remittũtur nobis peccata one ampliũs non mereatur nobis illam, quia ampliũs non nec moritur

Ex quo non sequitur, nos amplius eo non uti, tanquam mediatore quia, ut ad Rho. 8. dicitur, Ipse est ad dexteram dei, ubi interpellat pro nobis. Et ad heb. 9. Ipse introijt in celum, ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Et 1. Iois. 2. dicitur. Aduocatum habemus apud patrem, Iesum christum iustum, qui est propiciatio pro peccatis nris. non pro nostris aut tm, sed etiam pro totius mundi

Meruit autem nobis Chrus sua passione semel gratiam reconciliationis. Non quod amissa hac per peccatum mortale actuale non possimus recuperare eam, quia toties eam recuperamus, quoties lapsi ad penitentiam recurrimus, quia non solum septies, sed septuagies septies etc. Math. 18. hoc est toties quoties etc.

Sed per quem recuperamus illam, nisi per Christum interpellantem pro nobis apud patrem? iuxta illud apostoli de Chro loquentis Qui traditus est propter delicta nostra (scz semel) et resurrexit propter iustificationem nostram, quoties scz opus nobis fuerit, quia ad hoc constitutus est aduocatus noster. etc.

Quomodo idcirco tu tam impudenter nugari de nobis non erubescis, dicendo. Nos nunc non uti eo mediatore, sed prorsus nobis ipsum sepultum esse

Et quis queso ex nobis fingit nos hre accessum per propria opa, et per illum habitum primum, hoc est charitatem infusam mereri etc. saltem unum ex nobis nomines, qui nos omnes hac impietate infamas, quod quia facere nequis, ipse velim iudices, qualis sis, et quid merearis apud deum et homines

Nec sufficiunt tibi nugae tuae, quib. dicis nos prorsus sepelire [illegible] sed simul addis nos etiam totam fidei doctrinam tollere, quod [illegible] utique impij essemus, Sed videas tu cum tuis ne hoc [illegible] qui in mirabilib. ambulatis supra vos, et non sapitis ad [illegible] sapientes, non estis humilib. consentientes, qui remanent [illegible] catholica, captiuantes omnem intellectum in obsequium Chri, [illegible] audiendo et sequendo ecclesiam, quam suorum capitum inuenta, ut vos [illegible] ecclesiam scz Catholicam esse Columnam et firmamentum Veritatis Tim. 3. ad quam in controuersijs tanquam ad anchoram est confugiendum eo quod hec habet spiritum Chri sponsi sui, qui illuminat et dirigit eam, nerret in his que sunt fidei recte, et vitae Christianae

A qua ecclia, tu cum tuis defecistis, et noua erigere molimini, quam inuisibilem dicis. At ego dico eam coprotinam, hoc est stercoraria, quia doctrina [illegible] stercorib. hereticorum conflata. hec aut doctrina prorsus sepelit et ob[illegible] et totam fidei doctrinam euertere molitur, At durum est [illegible] calcitrare

Apologia

Secundo certum ꝫ pcta remitti propter propiciatore Christum Rho. 3. quem posuit deus propiciatorem

Addit autem Paulus p fidem, Itaq; nobis prodest hic ppiciator cum fide apphendimus promissam in eo misericordiam, Et opponi eam ire ac iudicio dei

Et in eandem sniam scriptum ꝫ ad heb. 4. habentes pontificem [illegible] Accedamus cum fiducia, Iubet n. accedere ad deum, non fiducia nrorum meritorum, sed fiducia pontificis Chri, requirit igitur fidem

Respon.

Non inficiamur peccata remitti propter Chrm, sed dicimus illa remitti p gratiam, non p fidem, & si fide accedamus ad gratiam eo q sine fide impossibile sit placere deo, iuxta sepe hactenus dicta

Itaq; prodest nobis hic propiciator, cum in fide quaerimus misericordiam eius, orando illum pro ea, cum ꝯtritione pctorum nostrorum, quia sic remittit nobis ea

Apprehendas autem tu fide tua comentitia, Utcunq; velis promissam in eo nia, & opponas eam ire ac iudicio dei, no consequeris remissionem peccatorum, sine ꝯtritione, q ꝫ penitentia interna, iuxta illud Luce. 13. Nisi penitentiam habueritis, similiter omnes peribitis &c

Hanc pnam nos opponimus ire & iudicio dei, qua ille gratiose respicit & recipit, & misericordiam suam imptitur nobis & dat nobis gratiam, qua remittit nobis pcta, Non q nos hac pnia [illegible] de condigno gram illam, qr gra hec no cadit sub tali debito [illegible] alias non eet gra, ad Rho. 11. Sed disponimus nos ad illam, [illegible] sitionem requirit a nobis deus &c

Et idem vult Paulus ad heb. 4 Ubi hortatur nos accedere [illegible] thronum gratie eius &c, non fiducia larvale meritis & [illegible] quam tu toties nugose nobis affingis, Ut te larvale [illegible] ipse probes & ostendas

Apolo.

Tertio, Petrus in act capite 10, Huic prophete te [illegible] perhibent, remissionem peccatorum accipe p nomen eius, omnes qui credunt in eum

Quo potuit clarius dicere, Remissionem pctorum accipe inquit p no eius, hoc ꝫ, propter eum, ergo non propter [illegible] no ppter nraz ꝯtritione, attritionem, dilectionem, cultus [illegible]

Et addit, cum credimus in eum, Requirit igitur fidem, Neq. n. possumus apprehendere nomen Chri, nisi fide

Preterea allegat consensum omnium prophetarum, hoc vere est allegare ecclie authoritatem, Sed de hoc loco, infra de penitentia rursus dicendum erit

Respon.

Nemo nrm negat remissionem pctorum accipi p nomen eius, i propter eum, quia propter illum datur gra, qua remittuntur pcta

Sed quid iterum inculcas, ergo non propter merita nostra, quasi nos hoc dicamus, laruis tuis hoc dicas, cum quib. certas

Requirit fidem Chrus, Ut det gram, qua iustificat, qz sine fide, sc. Catholica, impossibile est placere ei, igitur sine fide non dat gram, qua reconciliatio fit peccatoris

Allegare aut consensum omnium prophetarum, non est allegare ecclie authoritatem, Quia prophete non erant tota ecclia, sed quib. reuelatio facta est illa, Per quod tamen non volo authoritatem illorum non valere, cum non minus ex spus. loquuti sint, quam ecclia ex illius illuminatione definire solet, Sed qd hec ad scopum tuum? certe nil, igitur

Apolog.

Quarto. Remissio peccatorum est res promissa propter Chrm, igitur non pot accipi, nisi sola fide, Nam promissio accipi non pot, nisi sola fide. Rho. 4. Ideo ex fide Ut sit firma promissio secundum gram, Quasi dicat, Si penderet res ex meritis nris, incerta et inutilis eet promissio, quia nunquam constituere possemus, quando satis [illegible] essemus

Idque facile intelligere queunt perite conscientie, ideo Paulus ait [illegible] Conclusit deus omnia sub pctm, Ut promissio ex fide Iesu [illegible] credentib.

Sed ad [illegible]

[illegible] detrahit meritum nobis, quia dicit omnes reos ee, et conclusos [illegible] pctm, Deinde addit promissionem, videlicet, remissionis pctorum iustificationis dari, Et addit, quo accipi promissio possit, videlicet fide,

Atque hec ro sumpta ex na promissionis apud Paulum pcipua est et sepe reptitur. Neq excogitari neq fingi quicquam pot, quo hoc Pauli argumentum euerti queat

Proinde non patiantur se bone mentes depelli ab hac sua, quod [illegible] fide accipamus remissionem propter chrm, In hac hnt certam et firmam consolationem aduersus peccati terrores, et aduersus eternam mortem, et aduersus omnes portas inferorum

Respon.

Que affers nemo fidelium negat, Sed q iterū repetis laruā lia merita, que non sunt in rerum nā, quis non rideb.? Sed for san aliūd nihil habes, quo colorem tuis comentis queras

Et nemo fidelium negat, promissionem, scz grē, dari credentib. ex fide, scz premia, cūm sine illa gr lege nō detur grā, qua remittūtur pcta. Nec aliūd vult Paulus in crebra repetitione sui argumenti.

Proinde caueant bone conscientie ab hac tua scia, q in fide accipiamus remiss. ii Quia sine gratiosa in fide no datur gratia qua remittitur pcm mortale actuale, Consolatio igitur tua consolatio non b, sed deploratio eorum, q tuis credunt Sycophantis, contra doctrinam catholicam.

Apologia

Cūm autem sola fide accipiamus remissionem pec. & reconciliationem propter Chrm, sola fides iustificat, quia reconciliati reputantur iusti, & filij dei, non propter suam mundiciem sed misericordiam propter Chrm, Si tamen hanc mia apprehendant fide. Idcoq scriptura testatur, q fide iusti reputemur

Adijcimus igitur testimonia, que clare pronunciant, q fides sit ipa iustitia, qua coram deo iusti reputamur, Videlicet, non quia p sese sit opus dignū, sed q accipit remissionē, qua deo pollicitus est, q ppter chrm velit propitius ee credentib. in eū. Seu q sentit, q Chrus sit nob factus a deo, sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio

Responsio

Nondum probasti vere, sola fide nos accipe remiss. pec. nec probasti fidem solam iustificare, Ego autem omnia argumenta es, hucusq satis confutaui, Cuig iudicio relinquo lectori, cui saltem fuerit iudicium

Reconciliati reputamur iusti & filij dei a gratuita qua nos sibi reconciliauit, & adoptauit nos in filios, Que autem affers, nenie sunt similes, pter quas nihil habes, quo agas, quae etiam ad fastidiū usq repetis, adeo, Ut me pigeat tam crebro illa rūdere, Sed videamus testimonia, que vis adijcere pro tua opinionis confirmatione.

Apologia

Paulus in epta ad Rho. precipue de hoc loco disputat, & probat q gratis iustificemur, fide, credentes deum nob placatū propter Et hanc propositionem capite 3. que statum vniuersi distinguit tradit, Arbitramur hoīez fide iustificari, nō ex op

Hic aduersarij interptantur Ceremonias Leuiticas, & Paulus non tm̄ de Ceremonijs loquitur, sed de tota lege, Allegat n. infra ex Decalogo. Non concupisces, Et si opa moralia mererentur remissione pecc. & iustificationem, etiam nil opus eet Chro & pmissione, & ruerent omnia illa, que Paulus de promissione loqtur

Male etiam scriberet ad Eph. gratis nos saluatos ee, & donum dei ee non ex operib.

Item Paulus allegat Abraam, allegat Dauidem, At hij de circumcisione habuerunt mandatum dei. Itaq; si ulla opa iustificabat nec erat illa opa tunc, cu mandatu haberent, etiam iustificasse

Sed recte docet Aug. Paulum de tota lege loq. sicut plixe disputat de spiritu & lra, Ubi postremo ait, his igitur consideratis ptractatisq; pro Virib. quas dominus donare dignatus, Colligimus, non iustificari hominem preptis bone vite, nisi p fidem Iesu Chri

Responsio

Ne multis verbis preter fructum & necessitatem diffluam [illegible] breuiter iuxta supius dicta. Paulum aliud non velle, quam q gratis iustificemur gratia, sed preuia fide

Quod autem dicis de interptatione de Ceremonijs Leuiticis disputa cum illis, qui hoc faciunt, nos n. non facimus, Nec dicis opa moralia mereri remiss. pecc. Cum illa remissio fiat p gram que non cadit sub merito nostro &c

Ideo omnia va hic frustra inculcas, quia nil faciunt p te contra [illegible] notum est. Sed libenter velles nos de impietate conuincere [illegible] falso suspicaris de nob. Non est prudentis quidpiam in alio rep[illegible] quod [illegible] inuenerit in illo. Possem & ego tibi falsa asscri[illegible] [illegible] cogitaras, & hec improbare & confutare, sed in eo [illegible] Certe non in tuum, sed in meum

Apolog.

[illegible] putemus temere excidisse Paulo sniam, q fides iustificet [illegible] [illegible]tione munit & ofirmat eam in 4 capite ad Rho. & de[illegible] [illegible] epistolis repetit

[illegible] cap. 4. ad Rho. Opanti merces non imputatur secundu gram sed scdm debitum. Ei autem q non opatur, credit aut in eu iustificat impiu, reputatur fides eius ad iusticiam

Hic clare dicit fidem ipsam imputari ad iusticia. Fides est igitur [illegible] quam deus pronunciat ee iusticiam, Et addit gratis imputa[illegible] [illegible]at posse gratis imputari, si propter opa deberetur

Quare excludit etiam meritum operum moralium, Nam si hijs deberetur iustificatio coram deo, non imputaretur fides ad iustitiam sine operib.

Et pgea. Dicitur n. quod Abrahe imputata est fides ad iustitiam

Resp.

Gratiam iustificare formaliter & effective habet Paulus in plurib. locis, Dicit quippe ad Rho. 6. Gratia dei vita eterna

Et ad Rho. 3. Iustificati gratis, per gratiam ipsius

Ad Ephe. 1. Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum christum, in laudem glie gratie sue, in qua gratificavit nos etc. Et Cap. 2. Eramus natura filij ire sicut et ceteri, Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo cuius gratia salvati estis

Et iterum, Gratia estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, dei enim donum est, non ex operib., ne quis glorietur

Ad Gal. 6. Si quis existimat se aliquid esse, cum nil sit, ipse se seducit, Ex se n. homo nihil est apud deum, sed gratia illius est aliquid apud illum, iuxta illud 1. Cor. 15. Gratia dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnib. laboravi Non ego autem (tantum) sed gratia dei mecum

Ad Tit. 3. Secundum misericordiam suam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis & renovationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, per Iesum Christum salvatorem nostrum, Ut iustificati gratia ipsius, heredes simus, secundum spem vite eterne

Act. 15. Fide purificans corda eorum (scilicet preparative & dispositive) quia sequitur, Per gratiam domini nostri Iesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi, scilicet gentiles conversi

Marci ultimo. Qui crediderit & baptisatus fuerit, [illegible] quoniam in baptismo datur spiritus s. in gratia, que vivificat fidem, iustificat formaliter & effective, quia excludit peccatum etc.

Quib. premissis, Rudeo, Paulum ad Rho. 4. evacuare errorem iudeorum, qui putabant opera legis iustificare, quod tamen non fecerunt formaliter & effective, sed gratia hoc facit per fidem dispositem, cum sine fide impossibile sit placere deo etc.

Abrahe autem fides reputata est ad iustitiam, quia sine fide iustificatus non est gratia, cum hec communi lege prerequirat fidem, Nisi enim Abraam credidisset deo, non fuisset gratiam consequutus ab eo, Ideo dicit scriptura, Abraam credidit deo, & reputatum

ei ad iustitiam, scz consequenda, Quia, Ut ad Rho. 10. dicitur, Corde creditur ad iustitiam, scz consequenda, Vel ad proficiendum in illa, si iam prefuerit in ea

Apologia

Paulus cap. 5. ad Rho. Iustificati ex fide, pacem habemus erga deum, i. habemus conscias tranquillas & letas coram deo

Ad Rho. 10. Corde creditur ad iustitiam, hic pronunciat fidem esse iustitiam cordis

Ad Gal. 2. Nos in Chro Iesu credimus Ut iustificemur ex fide Chri, & non ex opib. legis

Ad Ephe. 2. Gratia saluati estis p fidem, & hoc non ex vobis dei enim donum est, non ex opib. legis, ne quis glorietur

Responsio

Ad Rho. 5. sic loquitur Paulus, Iustificati ergo ex fide, pace habeamus ad deum, per dominum nrm Iesum chrm, p quem habemus accessum p fidem, in gram istam, in qua stamus, & gloriamur in spe glorie filiorum dei, Ubi clare patet, p fidem puidam venire nos in gratiam, qua iustificamur, tu autem citas Paulu truncate &c

Quando aut ad Rho. 10. dicit Corde creditur ad iustitia, nil aliud habetur, quam ad consecutionem gre, qua fit iustificatio, oportet quem corde credere, sicut sepe dictum est huc usq;

Et similiter intelligende sunt alie authoritates apli, Unde clarum est ex apto non colligi fidem esse iustitiam, cum fides sit in intellectu, cuius est credere hoc est assentiri veritatib. salutarib. & Catholicis, [illegible] autem est in voluntate, Ut etiam norunt philosophi

Apologia

[illegible] dicitur Dedit eis potestatem filios dei fieri, hijs q credunt [illegible] eius &c

[illegible] Moses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari [illegible] filium hominis, Ut omis qui credit in ipsum non pereat, [illegible] misit deus filium suum in mundum, Ut iudicet mundum, sed Ut saluetur mundus p ipm, Qui credit in eum non iudicatur

Responsio

[illegible] Chri. Verba intelligenda sunt de fide viua, de qua ille con[illegible] loqui, Viuit aut fides p gram, cum illa sit forma virtutum & radix merendi gloriam

Et hoc ex Paulo patet, qu. 1. Cor. 13. dicit, Si habuero oez fidem [illegible] Ut montes transferam, charitatem aut non habuero (scz infusam [illegible] gratum faciens) nil sum, scz apud deum, ideo fides ex se [illegible] effectiue, sed quando formatur gra, roe gratie fit iu-

Item ad Gal. 5. dicit Paulus. In Chro Iesu neq circumcisio aliquid valet, neq ppuciu, sed fides que p charitatem opatur, hec n. fides viuit charitate, que non b ociosa, qua dum formatur fides, & ipa operosa redditur, ad promerendam glam, que fides dum fuerit sine charitate, mortua dicitur, Non q amplius non sit, nec opetur sed quia amplius non operatur meritorie &c

Apologia

Act. 13. Notum igitur sit vobis viri fres, q per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur, & ab omib. quib. non potuistis in lege iustificari, in hoc omis qui credit, iustificatur

Et quo potuit clarius de officio chri & de iustificatione dici Lex inqt non iustificabat, ideo Chrus datus b, ut credamus nos propter ipsum iustificari

Aperte detrahit legi iustificatione, ergo propter Chrm iusti reputamur, cu credimus nob deum placatum esse, propter ipsum

Act. 4. hic b lapis, qui reprobatus b a vobis edificantibus qui factus b in caput anguli, et non b in aliquo alio salus. Neq aliud no b sub celo datum homib., in quo oporteat nos saluos fieri

Nomen autem Chri tm fide apprehenditur, igitur fiducia nominis Chri, non fiducia nrorum opum, saluamur, Nomen n. hoc significat causam, que allegatur, propter qua gtingit salus

Et allegare nomen Chri, est confidere, nomine chri, tanqi causa seu pretio, propter quod saluamur

Act. 15. fide purificans corda eorum. Quare fides illa loquuntur apli, non b ociosa noticia, sed res accipiens spus sanctus ficans nos

Responsio

Omis qui in chrm credit in hoc iustificatur, [illegible] quando tisatur, in baptismo aut datur spus s. in gra, qua deus iustificatiue, remittendo pctm, & non fide, licet in fide fiat baptismo in fide scz vel ecclie, ut in paruulis, vel propria, ut in ad[illegible] enim dr Marci ultimo. Qui crediderit & baptisatus fuerit [illegible] erit. Quid n. opus eet baptismate, si sola fide fieret iustificatio

Sequitur autem, Qui vero non crediderit, condemnabitur quasi diceret Chrus, baptismu sine fide inutilem ee, quia gra baptismalis prequirit fidem, sine qua impossibile b placere deo

Et quomodo possumus clarius de officio chri, quo iustificatio ille loqui?

Concedimus & nos cum Paulo legem no iustificasse, & ideo Chrm datum ee, Ut credamus nos propter ipm iustificari, gratia quidem effectiue, fide autem dispositiue, Aperte autem apostolus detrahit legi iustificationem, tu aut impie nobis detrahis, quando nobis asscribis iustificationem legis

Propter Chrm aut iusti reputamur, non quando credimus quod tu dicis, sed qn in fide Catholica gram consequimur eius. Vel in baptismate, vel in pnia, qn his sacramentis detur prima gra, q est effectiue iustificatiua

Quod autem Act. 4. dr de lapide reprobato, non b contra nos, tu aut es contra nos iugis tuis, quib. iterum fiducia opum nrorum inculcas, quasi nos velimus illis que iustificari, qd tu non facimus

Hoc aut quod Act. 15. dr de purificatione p fidem, dicitur contra iudeos conuersos ad Christianismum, qui voluerunt iugum legis imponendum ee ac conuersis ex gentib., quasi iustificatio non fieret sine lege. hoc reprehenderunt apli ex spus. docentes fidem & gram sufficere preter legem, Fidem tanqz purificantem corda dispositiue, gram aut tanqz purificantem effectiue, quia h excludit pctm, tanqz medicina morbum, iuxta superius dicta

Quib. liquet qualiter tu cum tuis in scriptura ludatis, torquendo illam ad vestram impietatem fucandam, contra sensum suum natiuum, quem voluit spus sanctus author & interpres scripturae. 2. Pe. 1. quem sensum habet ecclia Catholica, Chri sponsa, & spus veritatis, q b illius illuminator & rector, ne erret in fide & vita

Fides ergo illa de qua loquuntur apli Ut ais non b otiosa noticia [illegible] otiosa, quia cooperatur pro infusione gre, qua fit iustificatio [illegible] aut commentum otiosum b & nugosum, quo dicis fidem tuam [illegible] ee rem accipiente spus. et nos iustificantem, Ut [illegible] dictis

Apologia

[illegible] Iustus ex fide viuet, hic primu dicit hoies fide ee [illegible] credunt deum propicium ee

[illegible] q eadem fides viuificet, quia hec fides parit in corde [illegible] & gaudium & vitam eternam

Esa. 53. Noticia eius iustificabit multos, Quid b aut noticia Chri nisi nosse bnficia chri, promissiones quas per Euangelium [illegible] in mundu. Et h beneficia nosse, pprie & vere est credere [illegible]

[illegible] credere q que promisit deus, propter Chrm certo prestet

Sed plena ꝫ scriptura talib. testimonijs, quia alibi lege, alibi promissiones de Chro & de remiss. pecc. & de gratuita acceptatione propter Chrm, tradit **Respon.**

Non habetur hoc Aba. 1. sed Abac. 2. dc. Iustus aut in fide sua viuet, ubi non vult aliud, q̄ꝫ q̄ iustus ex gra q̄ format fidem & vnificat illam, viuet in fide sua viua, & opa glie meritoria pficiet.

Non dicit ergo, ut tu ais, hic primum hoies ee iustos fide qui credunt deum propicium ee. Sed hoc e gmentu tuu, quo torques scripturam extra sensum suum germanum

Nec addit q̄ eadem fides vnificet, sed dicit q̄ iustus in sua fide viuet, nec fides parit in corde que tu dicis, sed gra hec parit, que opatur pacem chri in corde, & est archa glorie. Quo liquet, quid faciat cecitas ex impietate

Noticia autem chri, que ꝫ ex fide, iustificabit multos, hoc est facit multos puenire ad gram, qua iustificantur effectiue.

Noticia chri autem, est credere ipsum ee deum & hoies & mundi saluatorem, ac redemptorem, nec non agnu illu, q tollit pcta mundi. Beneficia aut h. de quib. tu loqueris nosse, non ꝫ proprie credere i chrm. Quia is vere & integre credit in chrm, qui credit omne veritatem salutarem, que ꝫ a chro p spm eius, q sps veritatis dicitur, reuelata iuxta superius dicta

Et quis fidelium non credit Chrm certo pstare, que promisit deus se prestare propter illum; q. n. hoc non crederet, non crederet deum, Chrm ipm ee veritatem & veracem. At hoc credere neminem iustificat effectiue, quia no excludit pctm, cum fidelis in pcto mortali cadens idem credat, & tamen propter hoc no est iustus. Credit n. in pctm mortale cadens, id, quod prius credidit, licet amplius non credat meritorie, ut ante, propter amissionem gre.

Et si dixeris fidelem peccando mortaliter fieri infidelem & credere fidem, habebis etiam dicere, illum amplius no ee in ecclia catholica, cuius oppositum selectus concessit in Comitijs Augustianis. Unus eras inter Lutheranos nomine Theologorum. Comitia pmixtionem bonorum & malorum ee in ecclia, iuxta parabolam de Sagena missa in mare &c.

Quapropter ipemet hic cernis, qualis sis Theologus, cernis quib. iuditium ꝫ, qualiter scripturas torqueas, iuxta tuum arbitrium gtra veru illarum sensum, quod an boni viri sit, tibi iudicandu relinquo.

Plena quidem scriptura ꝫ testimonijs veritatis catholice tu desciuisti, nullum testimoniu tibi prebet nec nugis tuis

parlemus in re ista sparseras, q̃ habeas in capite pilos, quod si facerz
bonos Theologos, nulli usquam meliores eent Lutheranis, qui fronte
perfricta prorsus nullas erubescunt effundere nugas

Apolo.

Extant & apud S. patres sparsim similia testimonia
Ambrosius ita inqt, in Epla ad Irenæum quenda Subditus ~~effe~~
nunq̃ eo p legem factus ẽ, quia ex p̃scripto legis omnes q̃emi
mi, & ex opib. legis nemo iustificatur, id est, quia p legem pctũ
non aufert sed culpa non relaxatur
Dicatur lex noluisse, q omnes fecerat pctores, sed venies dug
reus pctis omnib. quod nemo poterat euitare, donauit, & Cyrographu
erat sui sanguinis effusione deleuit, hoc ẽ quod ait, abundauit pctũ
legem, superabundauit aũt grã p Iesum chrũ
Quia postq̃ totq̃ mdq̃ subditus factus ẽ totius mdi pctũ abstulit
iustificatus ẽ Ioannes dicens, Ecce agnꝰ dei, ecce q tollit pctũ mdi
Et do nem. gliciũr in opib., quia nemo factis suis iustificatꝰ
sed quia iustꝰ ẽ, donatum hz, qnia p̃ lauacrũ iustificatq̃ ẽ. Fides ergo
liberet p sanguinem chrĩ, quia beatus ille cui pctũ remitt
tur & culpa donatur
Hec sunt ambrosij ũa que apte patrocinantur nostre sententie,
Extrahit opib. iustificationem, & tribuit fidi q liberet p sanguine chri
Conferantur in unũ acerũ sententiarij omnes, q magnis
nitis ornantꝰ. Nam alij vocantur Angelici, alij subtiles, alij
mirabiles, Omes isti lecti & relecti, non tm̃ gferent ad intelligen
tiam Paulum, quantũ gfert hec una Ambrosij sententia

Respon.

Si apud S. patres aliquod testimoniũ, quod tuę suf
fragatur dictis autem Amb: data duo hrẽ, Primũ enim is
iustificationem suis verbis, quod no nũq̃ pro nob ẽ, q̃ pro
nobis opib. tribuimus iustificatiõe. Et si tũ nugose nos hoc
nomine, in quo larualem te ostendis disputatorem
Secundo, aut is tribuit fidi, q liberet per sanguinem Christi
nos non ẽ, q̃ sanguine suo meruit nobis Chrꝰ gratiam
in qua est accessus p fidem, Ut crebro dctm ẽ hactenus
Quid ergo nasum stringis in doctores Scholasticos, quos vocas sen
suos, quia in suas gnomologi stripserunt, Ut in S. Bonauentura
in Alexandrum de hales, quoru calciamentoꝝ corrigiam
non es solutꝰ, Illi recte Paulum cũ Ambrosio intellexerunt
Tu cum tuis pessime depranatis, & trahitis alibi, q̃ habz

doctrina ecclie Catholice, q̄ columna ꝫ & firmamentū veritat. C. 1. Timo.

Conferantur igitur in unū hec poma stercoraria oīa, qualib
// cunq; fulgeant argutijs, Nam alij vocantur poete, quib. æqua po
testas mentiendi ꝯcessa ꝫ cum pictorib. Alij oratores, qb. ꝯcedunt
volare in aere, ad capiendas culices cum hirundinib. Alij histo
riographi, qui cum grecis inveniuntur mendaces

Omnes isti lecti & relecti inveniuntur Pauli testimonio o
rij subdoli, qui Sathane instar, transferentis se in angelum lucis
transferunt se in ministros iustitie, quos b. Petrus vocat in
mendaces, qui sectas introducunt perditionis

Apologia

In eandem sniam multa contra Pelagianos scribit Aug. de
spū & lra sic ait, Ideo quippe proponitur iustitia legis, q̄ q̄ fuerit
eam, vivet in illa, ut cum quisq; infirmitatē suam cognoverit
non p suas vires, neq; p lram ipsius legis, quod fieri non potest
Sed per fidem concilians iustificatorem pveniat & faciat, [illegible]
in ea

Opus rectum, quod qui fecerit, vivet in eo, non sit [illegible]
iustificato, iustificatio autem ex fide impetratur

hic clare dicit iustificatorem fide conciliari, & iustificatio
fide impetrari

Et paulo post, Ex lege timemus deum, ex fide spera[illegible]
in deum, sed timentib. penam absconditur grā, sub qua [illegible]
anīa laborans ꝛc per fidem ꝯfugiat ad mīaz dei, ut det q̄d [illegible]

hic docet lege terreri corda, fide aut ꝯsolationem capere [illegible]
prius fide apphendere mīaz, quam legem facere conemur. Re[illegible]
mus paulo post & alia quedam

Responsio

Et quid aliud vult b. Aug. quam q̄ per legem [illegible]
tio, sed per fidem, qua acceditur ad grām, qua fit iustificatio [illegible]
// ctive, quia hec excludit pctm & non fides

Etiam qd aliud est iustificationem impetrari ex [illegible]
per fidem venire ad grām iustificantem, Ceteris paribus [illegible]
tib. ad iustificationem, ut contritione ꝛc

hic clare notescit te nescire ad quid & contra que cites vero
Aug. Nec sane te hoc intelligere

Recte & vere docet lege terreri corda, fide aut h consolatio[illegible]
cape, quia ex illa & p illam veniunt ad grām previa ꝯtritio [illegible]
torum, que sine fide esset nulla & inutilis

Recte etiam docet fidem p̄currere impletionem legis, si opari b. eius voluerimus mereri gloriam, etiam fidem viuam; quia extra illam nil meritorium est gloriæ sempiternæ

Et quid ꝫ. q̄ polliceris te paulo post recitaturū & alia quedam quando b. Aug. tanq̄ Catholicus doctor maneat cū ecclia sancta, Cui subiicit omnia que scripserit iudicanda

Si quid recitare volueris, fac recites, quod ad scopum faciat, & contra eos sit, quos impugnas, profluere n. multis verb otiosis nihil facit ad rem quam agis, Sed potius te inermem ostendit, & veris carere argumentis

Apolog.

Profecto mirum est aduersarios tot locis scripturæ nil moueri, que aperte tribuunt iustificationem fidei, & quidem detrahunt opib. Nunc frustra existimant toties idem repeti? Num arbitrantur excidisse spiritu sancto, non animaduertenti has voces?

Sed excogitauerunt etiam cauillū, quo eludunt, dicunt de fide formata accipi debere, hoc ꝫ, non tribuunt fidei iustificationem, nisi propter dilectionem, imo prorsus non tribuunt fidei iustificationem sed tm dilectioni, q̄ somniat fidem posse stare cum pcto mortali

Quorsum hoc ptinet, nisi ut promissione iterum aboleant, & redeant ad legem. Si fides accipit remiss. pecc. propter dilectione, semp erit incerta remissio pecc. quia nūq̄ diligimus tm quantū debemus imo non diligimus, nisi certo statuant corda, q̄ donata sit nobis remiss. pecc.

Ita aduersarij. dum requirunt fidutiam propriæ dilectiois [illegible] remissione pecc. & iustificatione, Euang.m de gratuita remiss. pecc. [illegible] abolent, Cum tamen dilectionem illam neq̄ prestent, neq̄ [illegible] nisi credant gratis accipi remiss. pecc.

Respon.

[illegible] mirum ꝫ te tot locos scripturæ contra vera eorum sensa [illegible] torquere, cum nulli tribuant iustificationem formalē [illegible] fidei, sed grē, q̄ excludit peccatum, non fides, ut crebro [illegible] ꝫ hactenus

Et quid iterum laruam tuam repetis de detractione opum, cū [illegible] dicat illa sic iustificare, Num tu frustra toties tuas [illegible] iungas, quib. in nos insolescis

Sed quid audio de Cauillo &c. Quasi nos non dicamus fide informe venire ad gratiam, q̄ format illam in hominis iustificatione

Non tribuimus fidei iustificationem propter dilectione, nec ipi [illegible], sed grē, q̄ nō ꝫ actualis dilectio, de qua tu loqueris

Et si nos somniamus fidem posse stare cum pcto mortali, cur [illegible] somniasti in selectu habito in Comitijs Augustanis, in quo

Lutherani terum confeserunt ecclia ꝫ tinere bonos & malos, autem in ecclia ꝫ sine fide. Fia quàm doctus ꝫ noster Zoilus, consibi & uniformis sibi Uertimus

Nos non abolemus, ner ullꝫ abolemꝫ promissionē. Ut in impie nugaris. Sed tu redis ad laruam tuam, qua nob assignis fricationem opum, quam nullo unq̄ agnouit unq̄

Nec dicimus nos fidem accipe remiss. pecc. propter dilectionem ideo sine fine i nos nugaris, pro tua gravitate Melanthonia

Quo liquet & reliqua quę hic cōmentaris a te inutiliter effundi

Apolog.

Nos quoq; dicimus, q̄ dilectio sequi debeat fidem, ait, In christo iesu neq; Circumcisio aliquid valet, neq; preputium, sed fides, per dilectionem efficax

Neq; tamen ideo sentiendum ꝫ, q̄ fiducia hꝫ dilectionem accipiamus remiss. pecc. & reconciliationem sicut neq; accipimus remiss. pecc. propter alia opa sequentia

Sed sola fide, & quidem fide proprie dicta, accipitur remissio pecc. quia promissio non pōt accipi nisi fide, Est aut fides dicta, que assentitur promissioni, De hac fide loquimur scripturę

Et quia accipit remiss. pecc. & reconciliat nos deo, propter fide iuste reputamur, propter Chrm̄, quàm diligimus & operamur, et si necessario sequatur dilectio

Neq; uero hꝫ fides ꝫ otiosa uocitia, ner pōt stare cū peccato sed ꝫ opus. ff. quo liberamur a morte, quo erigimur & vivificamur & pterrefactę mentes

Et quia sola hec fides accipit remiss. pecc. & reddit nos deo, & reddit consscientias pacatas ac tranquillas, rectius gra gratum faciens poterat, quàm effectus sequens

Respon.

Paulus ad Gal. 5. non dixit, Fides p dilectionem iustificat, ait, fides que p charitatem opatur, hoc est, fides charitatem quę hec opatur meritorie, ratione charitatis infusę, qꝫ gratum faciens, que forma uirtutum ꝫ, & radix merendi

Dilectio aut q̄ dixit charitatem actualem, si sequitur uiuam & formatam ꝫ meritoria qlitę, & hoc uult Paulus, ut doctrinam Catholicam, & non quod tu somnias, nescies qd loquaris

Ner nos dicimus q̄ fiducia hꝫ dilectionis aut propter dilectionem accipiamus remiss. pecc. &c. Sicut tu a nobis ingeris hec dilectio, quia meritoria ꝫ, prerequirit gratiam, gratum faciens. Ex qua actus eliciti sunt meritorij. Iustificatus igitur per fidem actuali sequenti meretur

Quod aũt iterũm dicis, sola fide accipi remissionẽ pec. itẽrũ
Ut ante nugaris, & quamũis remissio gratię, qua remittuntur
cta, non possit accipi sine fide, non tamen accipitur sola fide, ni
eriam contritionem in fide oporteat gẽrere
Et q fides proprie dicta sit, que ãssentitur remissioi, non est
rum nisi de tua fide cõmentitia & impletissima
Qm fides vera, que dicitur fides proprie dicta, & fides catholica
ie ãsentitur omib. credibilib. iuxta supiũs dicta, & de illa loqr
criptura non de tua cõmentitia
Ne reconciliat nos deo fides, sed grã hoc facit, q pcẽm exclũ
, & nos in fauorem & amicitiam dei reponit, Ideo fabule sũt oia
que logitur ex tua Theologia sterroraria, in studio leucorobio carata
Sed quid audio dilectionem necessario sequi fidem, cũ illa
ram informet, nec fidem formata necario sequatur, sed libere
& aliqua coactione, aliãs credens fide formata, non posset ex
dere a grãa. Sic nec damnari, quod & hęresis apta, Vt alibi
ostendi
Et si fides non pot stare cũm pcto mortali, cur in selectu stu
consessistis vos Lutherani, cõmixtionem bonor & malor
iuxta supiũs dicta? An putas hypocritam non posse cre
re omia que iustus credit? An non possit adeo bene ãsentiri pro
missioi. dei, credendo illam ee veram, malus sicut bonus, remane
o etiam in malicia, cũ liber sit an gterere velit nec ne
Et quis hic non videt, quanta fenestram tũ cũ tuis apiatis
& iniqtati, cũm vra fide cõmentitia, Qm si hec iustificat
& opus gtritione, gfessione, restitutione male ablatorũm,
& meritorũm, quam per furtum & rapinam
Sic nunc conspicimus p Germaniam multos nolle amplig
ri sacramentaliter, At quis numerare poterit, quot scelera
& crimina inde sequantur
Spoliamus etiam templa dei, & Cœnobia expilari & spoliari
Et de quib. Lutherus tuus scribit, necessariam no ee
restitutionem, que fiat illis, iuxta Euang. suũ Criptícum & subsra
ctorũm, qs dabit vobis fugere a ventura ira dei?
Nec vos terrere deberet, quod de Arrhio scribitur, scz q nondu
um pervenit pena eius
Sed qñ addis hanc fidem tuam, rectius vocari gram gratis
gi effectum sequentem scz dilectionem, quis non videbit
imperitiam. Primo, quia dilectio sequens fidem formata, no
dit gra gratum faciens, sed fluit ex illa gra, nec iustifi
& iustificatum mereri gloriam

~~Secdo, quia fides, Ut ipe ais, noticia ꝫ, ideo ad actum credendi~~
Secundo, quia fides, Ut ipse concedis, noticia ꝫ, ideo ad intellectum pe-
net, Et si homo credendo assentitur, ipe actum credendi elicit, & fe-
consequens fides illa actualis, de qua tu loqueris, ꝫ opus hominis & no-
solius spus sancti

Gratia aut gratum faciens, ꝫ merum dei donum infusum
& non ꝫ noticia, neqꝫ assensus, quo propterea dici poterit fides. Sic phi-
sophantur nostri Grammatici in studio Leucorobiensi, qui si cuilibet
facultati, quod suum ꝫ tribuerent, in has errorum sortes minime
impingerent

Apolog.

hactenus satis copiose ostendimus & testimonijs scripturæ &
argumentis ex scriptura sumptis, Ut res magis fieret perspicua, quod
sola fide consequimur remiss. pecc. propter christum, Et quod sola fide iusti
ficemur, hoc ꝫ ex iniustis iusti efficiamur, seu regeneremur

Facile autem iudicari pot, quam necessaria sit huius fidei cogni-
tio, quia in hac una conspicitur Chri officium, hac una accipimus
beneficia chri, hec una affert certam & firmam consolationem pus-
mentib.

Et oportet in Ecclia extare doctrinam, ex qua concipiam pu-
certam spem salutis, Nam aduersarij infeliciter consulunt hominibus
dum iubent dubitare, Utrum ꝯsequantur remiss. pecc.

Quo in morte sustentabunt se illi, qui de hac fide nihil audiuerunt
qui putant dubitandum ee, Utrum ꝯsequantur remiss. pecc.

Preterea necce ꝫ retineri in ecclia Chri Euang. hoc ꝫ [illegible]
quod gratis propter Chrm remittuntur pcta, illud Euang. penitus [illegible]
qui de hac fide de qua loquimur nil docent, At Scholastici ne verbum [illegible]
de hac fide tradunt

Hos sequuntur aduersarij nri, & improbant hanc fidem [illegible]
dent se totam promissionem gratuitæ remissionis pctorum [illegible]
Christi abolere, improbata hac fide

Respon.

Satis copiose Ut Matteologum decuit, tuam iniusticiam & impie-
tem hactenus ostendisti, adeo etiam, Ut nihil supra

huius autem tuæ fidei cognitio, tutius negligitur, quam has
quia in hac una ꝯspicitur Sathanæ officium, quo fideles abducantur [illegible]
ctrina Catholica, & ab unitate ecclie sanctæ, hac amittuntur bene-
Chri, hec una affert certam & firmam desolationem pietatis Christianæ

Doctrina Catholica certam spem salutis prebet rectæ viuentib.
& recte credentib., Sed quis ꝫ in ecclesia, qui non peccet, cum Ecclesia [illegible]
dicatur, non ee hominem iustum in terra, qui non peccet
in die cadit iustus

Et cap. 9. dicitur. Nescit homo an utrum amore an odio dignus sit
sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod uniuersa eque eue-
niant iusto & impio, bono & malo etc.

Et Esa. 64 dicitur, Facti sumus ut immundi omnes nos, &
quasi pannus menstruate uniuerse iusticie nostre etc.

Et 1. Iois. 1. dicitur, Si dixerimus quia peccatum non habemus,
pe nos seducimus, & Veritas in nobis non est

Cum autem res sic habet se cum nobis, quis certam spem salu-
tis hic poterit nisi doctrinam catholicam per omnia sequatur, quis
autem est iste. & laudabimus eum, Cum autem omnes in peccatis
uniamus, aliam consolationem non habemus, quam quod de illis conteramus
& ipsa confiteamur, quia sic consolationem ex scriptura habemus, quod deus
uelit hic nobis remittere, ut habetur Ezech. 16. & apud alios prophetas
ac in multis scripture locis

Sicque 1. Joannis 1. post predicta verba mox dicitur. Si confiteamur
peccata nostra fidelis est & iustus deus, ut remittat nobis ea & emundet
nos ab omni iniquitate, quia promisit etc.

Iam uideat pius lector, an aduersarij tui infeliciter consulant
hominibus secundum scripturam, de certa spe salutis. Non enim iubet du-
bitare an consequantur remiss. pecc. dum sequuntur doctrinam Catholi-
cam, que est in ecclesia dei, an autem stabiles in illa sint permansuri
bene dubitare habent, Tu autem in nos dicis, quecumque tibi in buccam
uenerint, quo satis notum est, quo zelo in nos loquaris, & an Veritati
[illegible]

Dicas tu nobis, quomodo in morte se sustentarunt illi, qui de
[illegible] fide commentitia nihil audiuerunt, damnabis ne omnes homines
[illegible] Vos Lutheranos mortui sunt, qui de fide vestra commentitia nil no-
[illegible] cum Vos sitis, qui illam primi inuenerunt, & hominibus
[illegible]

[illegible]sionem, quod gratis propter Christum peccata remittuntur, nos
[illegible] concurrente contritione etc. Igitur nec abolemus Euangelium
[illegible] Ac illa promissio non est totum Euangelium Christi, quod etiam Lucae
[illegible] penitentiam egeritis, similiter omnes peribitis

[illegible] scholastici fidem Catholicam tradunt, que, quid complectatur
[illegible] dictum est huc usque. hos sequuntur Aduersarij tui, & recte
[illegible] hanc tuam fidem commentitiam, qua credis solam fidem iu-
[illegible] & quidem unicam Veritatem scilicet de promissione, qua fidem
[illegible] doctrinam tuam, quo improbemus. hactenus satis est expli-
[illegible]

[illegible] autem in aere cum hirundinib. giras, multaque vana incassum
[illegible] impietati fucum queris & colorem, sed nihil nisi
[illegible] capis & venaris

Articulus Octauus

Est de dilectione & impletione legis

Apologia

Hic obijciunt aduersarij. Si vis in vitam ingredi, serua mandata, Item factores legis iustificabuntur, & alia multa similia de lege & operib. Ad que prius quam respondemus, dicendum est, quid nos de dilectione & impletione legis sentiamus

Scriptum est apud prophetam. Dabo legem meam in corda eorum. Et Rho. 3. ait Paulus, legem stabiliri, non aboleri per fidem, Et Christus ait. Si vis ingredi in vitam, serua mandata
Item Si dilectionem non habeam, nil sum

Hee sententie & similes testantur, quod oporteat legem in nobis inchoari, & magis magisque fieri

Loquuntur autem non de Ceremonijs, sed de illa lege que precipit de motib. cordis, videlicet de Decalogo

Quia vero fides affert spiritus & parit noua vita in cordibus necesse est quod pariat spirituales motus in cordib.; Et qui sint illi motus, ostendit propheta, cum ait, Dabo legem meam in corda eorum

Postquam igitur fide iustificati & renati sumus, incipimus deum timere, diligere, petere & expectare ab eo auxilium, gratias agere & predicare, & obedire ei in afflictionib. Incipimus & diligere proximos, quia corda habent spirituales & sanctos motus

Respon.

Aduersarij non obijciunt hoc ad sensum tuum, sed volunt nisi quis seruauerit mandata dei, ad intentionem precipientis hoc est ex gratia, que radix est merendi, non ingredietur ad vitam glorie, talis autem seruatio non iustificat, sed a iustificatis per gratiam, [illegible] ad merendam gloriam

Apostolus autem Paulus ad Rho. 2. dicit, Non auditores legis iusti[illegible] apud deum, sed factores legis iustificabuntur, Ubi non vult factores legis iustificari ex factione legis, sed vult gratia illos iustificari, ut impleant legem, ad intentionem scilicet precipientis, quia non [illegible] (Ut glo. interli. dicit) Ut iustificentur, sed iustificantur ut [illegible]

Non dicit Paulus, Si dilectionem non habeam, nihil [illegible] Sed dicit, Si charitatem non habuero, nil sum, Ubi loquitur de charitate infusa, que non est dilectio actualis, de qua tu loqueris

Unde sciendum est hic, quod iuxta doctrinam Catholicam [illegible] mo, tres virtutes, que Theologicales dicuntur, infundunt[illegible]

spes & charitas, tanquā seminaria futurorū actuū, ad qs
inclinant, sed ipsę non sunt actus, inter quas charitas maxima b
cor. 13. De qua & ibidem dicitur, Charitas patiens b, benigna b ꝛr
cor 6. inclinat ad patientiam & benignitatem. De qua Charitate
etiam dr ad Rho. 5. Charitas dei diffusa b in cordib. nrīs, p spūm
sanctum, qui datus b nobis, Quia in illa charitate, que et grā
gratum faciens dr, datur spūs s., eo q p illam venire facit hominē
patrem, & recipit eum in suum favorem & amicitiam, quapro-
pter b & que iustificat formaliter & effective, excludendo peccatū,
non non erit fides, etiam Catholica, tacco tria fidem quantitiua
hec comportat spūs s., Continuo ingreditur animam do, & deū cū
illa operatur motus spuales in illa, ad agendū finaliter, pro-
pter deum summe dilectum, quia sup omnes creaturas, ita q no
timore alicuius creature transgredi preceptā dei
Sic dicit Christus Mat. 10. Qui amat patrem aut matrem
plus q me, non est me dignus
Luc 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum
& uxorem & filios & fres & sorores, adhuc aut & animā
suam non potest meus esse discipulus
Unde dicit Paulus ad Rho. 8. Quicunq; spū dei agunt̄r, hi sunt
filii dei, hi autem sic agunt̄r, qui in gra sunt, & ad inclinationem
spūs sancti. Quo liquet contritionis esse omnia, que hic de fide logris
Quod asserat spūs s., pariat novam vitam, & spuales motus
in eo, q iustificet & renascant̄r ea, quia hec omnia grę sunt,
fidei ꝛr

Apolog.

Hec non possunt fieri, nisi postquam fide iustificati sumus
& accipimus spūs s., Primo quia lex non potest fieri sine chro
nica fieri sine spūs s., At spūs s. accipitur fide, iuxta il-
lud Gal. 3. Ut promissionē spūs accipiamus p fidem
Quodo potest humanum cor diligere deum, dum sentit
se cribi cor iratū, & opprimere nos temporalib. & ppetuis
malis. Lex autem semp accusat nos, sp ondit iratū deum
Non diligitur deus, nisi postquā apprehendig fide
misericordiam, ita demum fit obiectum amabile
Quando igitur civilia opa, hoc b externa opa legis sic christo
placita aliqua ex parte fieri possint, tamen apparet ex his, q
illa que sunt proprie legis divine, hoc est affectig cordis
que precipiuntur in prima tabula, non posse fieri,

Adversarij nri sunt suaues Theologi, intuentur sedā

tabulam, & politica opa, primam nil curant, quasi nil perti
neat ad rem, aut certe tantum externos cultus requirunt. Illam
ternam legem & longe positam, supra omnium creaturarum sensum
atque intellectum, Diliges dominum deum tuum ex toto corde, prorsus non
considerant

Respon.

Hec fieri nequeunt, nisi gratia iustificati, & renovati, non
fide, quia accipiendo gratiam renascimur

Lex ad intentionem precipientis fieri seu impleri nequit
sine Christo & sine ss. qui datur in gratia, non in fide, & si fidem opor
teat precurrere, cum absque illa impossibile sit placere deo, eo quod
illa non venitur ad gratiam, & hoc vult Paulus ad [illegible]

Dum sentimus deum irasci nobis, per legem accusante nos
de peccatis, humiliamur sub potenti manu dei, & recurrimus ad misericordiam
eius, sicut nos hortatur Paulus ad heb. 4. dicens, Adeamus cum
fiducia ad thronum gratie eius, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveni
amus in auxilio oportuno, Non ergo ostendit lex deum semper irasci
sed irasci aliquando, & aliquando misereri

Non diligimus deum meritorie, seu ad intentionem precipientis
nisi ex gratia, que prerequirit fidem, qua misericordia eius apprehenditur, quam
scriptura nobis insinuatur, quo liquet nulla esse omnia que fabu
laris, ex tue impietatis promptuario

Et quid fabularis de operib. civilib., que fiunt naturali ratione, que
communia sunt, tam Ethnicis quam Christianis, iuxta illud Rho. 2. Gentes
que legem non habent, natura ea que legis sunt faciunt, etc. At nulla
a fidelib. fiunt, ad intentionem precipientis sine spiritus, hoc est sine
que radix est merendi, & forma virtutum etc.

Quid autem de suavitate nostrorum Theologorum blatteras, quos
amaro risu incessis & insectaris, & plures in hos enormis magis
quam habeant Gargara messes

An tibi opera secunde tabule minus precipi a deo videntur
tabule prime, tu forsitan opa illa tabule secunde tantum externe inspi
& politica non divina arbitraris

Vult deus utrumque cultum, internum scilicet & externum
secundum totum hominem coli vult a nobis, ut satis supque testantur
scripture, egregie propter hoc in nos nugaris, quando dicis non
nil curare tabulam primam, qui convinceris circa secundam pe
errare, cuius precepta censes politica & non divina

Et quid dicis de precepto illo prime tabule, Diliges
tuum etc., cum tuus Lutherus scribat, nec hoc, nec

nobis seruatu possibile ee, Nec ideo precepta ee ut seruemus, cum hoc nob sit impossibile, sed ut deus causam hret, qua rationabiliter posset nostri misereri, tales sunt, candide lector, nri Pistologi, quib. nil sapiunt Catholici Theologi

Ego aut dico cum b. Greg. hoc preceptum, Diliges dum deum tuum ex toto corde, &c, nob seruatu possibile ee, quia tunc ipsum seruamus, quando ex gra deum diligimus, quia sic eu diligimus propter se sup omnia, Utcuq; etia remisse diligaq sic eum

Nec amplius reqrit a nob deus, ni velis illum a nob reqrere impossibile nobis, & sic cum tuo infamire Luthero, & deum pissimum pretu facere truculentissimum Tyrannu

Apologia

At Chrus ad hoc datus b, ut propter eum donentur nobis remissio pecc. & spus s., qui nouam & eternam vitam, ac eternam iusticiam in nobis pariat

Primum ondat Chrm, sicut Iois 16. scriptum b, Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annutiabit vobis

Deinde & alia dona afferat, dilectionem, inuocationem, gratiarum actionem, castitatem, pacientiam, &c

Quare non pot lex vere fieri, ni accepto spus s. per fidem, ubi Paulus dicit, Legem stabiliri p fidem, non aboleri, quia lex ita fieri potest, cum contigit spus sctus

Et Paulus docet 2. Cor. 3. Velamen quo facies Mosi tecta non posse tolli, nisi fide in Chrm, qua accipitur spus s.. Sic ait, Sed usq; in hodiernu diem, cum legitur Moses, velamen positum b sup cor eorum, Cum aut conuersi fuerint ad deu aferetur velamen, Dnus aut spus b, ubi aut spus dni, ibi libertas

Velamen intelligit Paulus humana opinionem de tota lege [illegible] & Ceremonijs, videlicet, q hypocrite putant externa & [illegible] opa satisfacere legi dei, & sacrificia & cultus, ex ope opato [illegible]are coram deo

Cum aut detrahitur nobis hoc velamen, hoc b, eximitur [illegible], qu deus ondit cordib. nris immundiciem nostra, et [illegible]tudinem [illegible] pcti

Ibi primum videmus, nos longe abesse ab impletioe legis [illegible]noscimus, quoniam caro secura & otiosa non timeat deum, [illegible] statuat, respici nos a deo, sed casu nasci & occidere hoies, [illegible]mur nos non credere, q deus ignoscat & exaudiat

Cum autem audito Euangelio & remissione peccatorum fide erigimur, concipimus spiritus, Ut iam recte de deo sentire possimus & timere deum, & credere ei. &c

Ex his apparet non posse legem sine christo & sine spiritus fieri

Responsio

Multum loquentiae hic video, sed parum scientiae, Et quid si idem milies repeteres, & milia argumenta pro illo afferres cum nemo fidelium neget legem fieri non posse, sine christo & sine spiritus quo ad intentionem scilicet precipientis, cum gratia in qua datur ipsa sit radix merendi, & forma virtutum, vivificans illas, Ut meritoriae sint gloriae

Mirum quod non erubescis te tam prolixum & fastidiosum esse in re vulgo nota, pudet certe me atque piget, tam crebro ad idem rudere, Utinam frascis illis aliquando finem imponas, & aliquod protrepticum, hactenus non allatum afferre velis

Apolog.

Profitemur igitur, quod necesse sit inchoari in nobis, & subinde magis magisque fieri legem, Et complectimur simul, Utrumque videlicet spirituales motus, & externa bona opera

Falso igitur calumniantur nos aduersarij, quod nostri non doceant bona opera, cum ea non solum requirant, sed etiam ostendant quomodo fieri possint, Euentus coarguit hypocritas, qui suis viribus conantur legem facere, quod non possint prestare quae conantur

Longe enim imbecilior est humana natura, quam ut suis viribus resistere possit diabolo, qui habet captiuos omnes, qui non sunt liberati per fidem, Potentia christi opus est aduersus diabolum, videlicet scimus nos propter Christum exaudiri, & habere promissionem

Petamus ut gubernet & propugnet nos spiritus, ne deceperemus, ne impulsi contra voluntatem dei, aliquid suscipiamus, psal. docet, Captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus, Christus enim vicit diabolum, & dedit nobis promissionem & spiritum auxilio diuino vincamus & nos ipsi, Et 1. Jois 3. Ad hoc apparuit filius dei, Ut soluat opera diaboli

Deinde non tantum hoc docemus, quomodo lex fieri possit, sed etiam quomodo deo placeat, si quid fit, videlicet, non quia legi satisfaciamus sed quia sumus in Christo, sicut paulo post dicemus

Constat igitur nostros requirere opera bona

Responsio

Audio priorem lyram, ad quam, quia sup satisq; hactenus
[illegible] ne tecum delyrare videar, nihil addam

Sed quid audio, vos docere bona opa? &c. Certe nemo calu-
[illegible] vos ideo, sed quia frustra docetis illa, eo q̄ p̄mium aufer-
[illegible] illis, docendo ea non ee meritoria, In quo contradicitis pa-
rabolę Math. 20. de conductione opariorū in vinea, ad laborādū
pro denario diurno

Contradicitis etiam bonitati Chri, qui vult grōse opa bona
remunerare in celo, nec vult sibi sine p̄mio serviri, qz ut Iois
[illegible] ubi ipe b, illic & minister eius erit &c.

[illegible] Chrus sua bonitate & liberalitate vult remune-
rare opa bona ex grā facta, qui vos estis, qui hanc bonitatem
& liberalitatem eius conamini restringere? An oculus tuus nequā
[illegible] bonus b. Math. 20.

[illegible] tradunt talia opa bona, nō ee meritoria alicuius
[illegible] quoniā de hoc tuus Mechlerius Franciscanus monachus
[illegible] laruatus & coniugatus, integrū libellū ctra me scri-
[illegible] Sephurdię, Cuius delyria & ipe libello edito adeo cfutaueram
[illegible] non audebat redire cum strophis & nugis suis, quod si
[illegible] nolueris, interroga Langum tuū, hoīez eiusdem farinę,
[illegible] tamen noluit in hac parte accedere nenijs & Sycophantijs illis
[illegible] Mechlerianis, quia longe doctior b, quam q̄ quis sibi hanc per-
[illegible] fabulam, contra apertam scripturam, Quid aut tu hic
[illegible], nondū compertum b mihi, sed forsan sequētia docebut
[illegible] Verum tamen libenter audirem, quos hic p hypocritas
[illegible] Si aduersarios, aperte nugaris in illos, quia non
[illegible] illi suis virib. legem facere, saltem quo ad intentioēz
[illegible] quia sciunt hoc sibi impossibile sine grā, quappter
[illegible] incassum hic prodigis verba, quę aliud non hūt, quam
[illegible] dixeram ego quam brevissime, At tuum b longo verbo-
[illegible] Syrmate diffluere, ut fucum quendam & colorem tuis
[illegible] nugis

[illegible] quid audio te dicere, vos docere, quo deo placeat, si quid
[illegible] certe parum b, nisi simul docueritis ad quid placeat,
[illegible] dico tibi, nos satis facere legi, quo ad substancia actus
[illegible] sumus in Chro, Dum autem in illo sumus p gram
[illegible] facimus legi, quo ad intentionem p̄cipientis, quia me-

ritorie

ritorie, que tu videris ignorare, qui non Catholicus sed magis Pistologus vis esse Theologus, Qui si in Grammatica tua, Poetica & Rhetorica remansisses plus tuae & famae & saluti consuluisses, In paremijs b, Ut apud nosti, Ne sutor ultra Crepidam

Apologia

Imo addimus & hoc, q impossibile sit dilectionem & si exigua b, diuellere a fide, quia per Chrm accedit ad patrem, & accepta remissione pecc. Vere [illegible] nos hre deum, hoc est, nos deo cure esse, inuocamus [illegible] gras, timemus, diligimus, sicut Ioes docet in prima pistola, Nos diligimus eum inqt, quia prior dilexit nos videlicet, quia dedit pro nobis filium, & remisit nos pcta

Ita significat precedere fidem, sequi dilectionem

Item fides illa de qua loquimur existit in penitentia hoc b. concipitur in terrorib. conscientie, que sentit [illegible] aduersus nostra pcta, & querit remissionem pecc. & liberari a pcto, Et in talib. terrorib. & alijs afflictionib. debet hec fides crescere & confirmari

Quare non potest existere in hijs, q scdm carnem viuunt, q delectantur cupiditatib. suis, & obtempant eis, [illegible] Paulus ait, Nulla nunc danatio b his, q sunt in Christo [illegible] q non scdm carnem ambulant, sed secundu spm

Item debitores sumus no carni, Ut scdm carnem viuamus [illegible] enim scdm carne vixeritis, moriemini, Sin aut spu actionem corporis mortificabitis, viuetis

Quare fides illa, q recipit remiss. pecc. i corde pterrefacto & fugiente pctm, non manet in hijs, q obtempant cupiditatib. nec existit cum mortali pcto

Responsio

Multum possibile b dilectionem dei diuellere a fide [illegible] stat quem credere, & non diligere, Ut patet in peccante mortaliter &c

Et quid hoc facit ad dictum tuum, q p Chrm accedit ad prem? Certe nil, hoc aut verum b, q accepta pecc. remissa scz per gram, non p fidem, Ut tu vis, habeamus [illegible] gra is giungitur nobis, & nos illi

Cum aut deum habemus amicu, quo non essemus
cure illi. Et sic reliqua omnia sequuntur meritorie. Non ergo
negamus nos fidem, scz Catholica, de qua nos loquimur, precedere
dilectione meritoriam. At ethnici etiam deum diligunt, & tamen
sunt sine fide recta & Catholica

Nihil nobis de tua fide comentitia, an sit in pna tua, qui
sumus extra fidem Catholicam, nulla ee fructuosam penitentiaz

Pot etiam fides illa Catholica ee, in hijs q viuunt secdm
carnem, sed non b formata in illis gra, que facit ee in chro
& hoc vult Paulus & nil aliud

Et quid iteru repetis de fide, que recipit remiss. pctorum
cum hoc gratia faciat, non fides aliqua

Apolog.

Ex hijs affectib. fidei excerpunt aduersarij unu, videlicz
dilectionem, & docent q dilectio iustificet

Ita manifeste apparet eos tm docere lege, Non prius docet
recipere remiss. pecc. per fidem

Non docent de mediatore Chro, q propter Chrm habemus
deum propicium, sed propter nostram dilectione, & tn qualis sit
illa dilectio non dicunt, neqz dicere pnt

Predicant se legem implere, cum h gla proprie debeatur
Chro. Et fiduciam propriorum opum opponunt iuditio dei, di-
cunt se de condigno mereri gratiam & vitam eterna

hec b simpliciter impia & vana fiducia, Nam in hac vita
non possumus legi satisfacere, qz na carnalis no desinit malos af-
fectus parere. & si his resistit spiritus in nobis

Respon.

Ex hoc Paragrapho, ego non unu excerpsi mendacium
[illegible], sed nouem, quorum

Primu b. Quod doceamus dilectione iustificare, hoc enim
non facimus, sed docemus gram iustificare, que b charitas infusa
[illegible] dilectio actualis, de qua tu loqueris

Secundu b, q manifeste appareat, no tm legem docere nos, qz
[illegible] legem ex gra seruandam, si voluerimus ea mereri

Tertium b, q non doceamus remissione pecc. p fidem, scz
[illegible], qz utiqz hoc docemus, non qdem ad sensum tuu, sed ad
[illegible] Catholicum, q b fide venire ad gram, roe cu pparatiue
[illegible] remiss. pecc. fide consequimur, gra aut formaliter
[illegible]

Quartum ℔, q̃ dicamus nos nō hr̃e d̃um propitium propter Chr̃m, sed propter nostram dilectionem, q̃r nō dicem hoc, Ut satis notum ℔ ex dictis

Quintū ℔, q̃ non dicamus, qualis sit illa dilectio que ficat, Quia utiq; dicimus q̃ sit dilectio habitualis infusa, Charitas infusa, & gratia gratum faciens, Tu aũt loqr̃ de lectione actuali, quam nos non dicimus iustificare, sed mereri glam̃, si ex gratia elicitur

Sextum ℔, q̃ nec dicere possimus qualis sit illa dilectio Quia iam explicatum satis, qualis sit

Septimum ℔, q̃ fiduciam proprioru operum opponatur dilectio dei, Quia non docemus iustificationē operum, sed gratuitam, que ℔ p̃ gr̃am, & dicimus illam gr̃am esse opus dei, tanquam donum ab illo infusum

Octauū ℔, q̃ dicamus nos de condigno mereri, gr̃am non dicimus hoc, cum sciamus ex Paulo gr̃az non cadere nr̃o, aliás gr̃a non eẽt gratia

Meremur tamen augmentu eius de condigno Apoc. Ultimo, q̃ iustus ℔ iustificetur adhuc, & sanctificetur adhuc, iuxta prius dicta

Nonū ℔, q̃ in hac vita non possimus satisfacere Utiq; hoc possimus, tam quo ad substantiam actus, q̃ quo ad tentionem recipientis, Quia quo ad substãz actus tanto fuerimus extra gr̃am, At quo ad intentionē recipientis erimus in gr̃a, & ex illa fecerimus opa eius

Et si nullo nō possemus legi satisfacere, quare nobis dedisset d̃us, An tu putas illum nobis preceptisse impossibile Quod si cum tuo Luthero teneberis, anathema es eorum aũthore, Ut cumq; Lutherus in illum strepat & insanire arguat illum, pro more suo, quo nullus illi doctus censetur, quoniam de farina eius, & cui sua non sapit saliua, Et qd̃ tanto doctor de hijs videtur hominib., q̃ tangi stroli se mirantur sine & alios omnes insanire arguit, qs & p̃ fungis habent atq;

Apologia

Sed querat aliquis, Cum & nos fateamur dilectionē esse opus spūs sancti, Cumq; sit iustitia, quia ℔ impletio legis non docemus q̃ iustificet, Ad hoc respondendum ℔

Primum hoc certum ℔, q̃ non accipimus remissionem neq; per dilectionem neq; propter dilectionem nr̃am

Chrm sola fide, Sola fides que intuetur in promissionem
& sentit ideo certo statuendum ee, q deus ignoscat, qz Chrus
non sit frustra mortuus ꝛc Vincit terrores pcti & mortis

Si quis dubitat Utrum remittantur sibi pcta gtume-
lia afficit Chrm, cum pctm suum iudicat maius aut effica-
cius ee qz mortem & promissionem chri, Cum Paulus dicat
gram exuberare supra pctm, hoc b, miaz ampliore ee, qua
pctm, Si quis sentit se ideo consequi remiss. pecc. quia diligit
afficit gtumelia Chrm, & compiet in iudicio dei. hanc fidu-
ciam proprie iustitie impiam & inanem ee, ergo nce est,
ut fides reconciliet, & ex iniusto iustum efficiat

Et sicut non accipimus remiss. pctorum, p alias Virtu-
tes legis, seu propter eas, Vicz, propter paciaz, castitatem, obe-
dientiam, erga ingratus ꝛc Et tamen has Virtutes seq oportet,
[illegible] propter dilectionem dei accipimus remiss. pecc. & si
[illegible] nce b

Respon.

Dilectio, que ex gratia dei b opus spusancti ratioe
[illegible] ex qua fit, quia in gra datur spiritus s. hoi, ex qua
[illegible] opatur ex spusancto dei opari, qz meritorie, Sed ideo
[illegible] dilectio non b iustitia, sed actus iustitie, quia gre que
[illegible] iustificat, dicitur etiam illa dilectio impletio legis
[illegible] dilectione dei & proximi sumantur precepta dei, Math.
[illegible] Argumentaris igitur, & nescis quid argumenteris, igi-
[illegible] quia non capis iustificationem gratia fieri ꝛc

Non b igitur certum, Ut tu dicis, nos recipe remiss.
pecc. sola fide formaliter & effective loquendo, sed b falsum
[illegible] Christus frustra mortuus b, quia morte sua meruit
nob gratiam iustificationis

Qui igitur credit sibi remitti pcta gra dei, no dubi-
[illegible] fides no b opinio, q b cum formidine de opposito
[illegible] fidelium sentit se consequi remiss. pecc. quia
[illegible], sed omes sentiunt se mereri dilectione, que fit ex
[illegible] iustificante, premium glorie

Et quid iterum repetis fiduciam proprie iustitie, qua
[illegible] impiam & inanem dicimus, Et si tu mugose nobis
[illegible] oleas affingere, Ex quo no seqtur, q nce sit fidem
[illegible] ꝛc sicut tu putas, nesciens quid loquaris

Nec per dilectionem dei, nec per alias Virtutes legi accipimus remiss. pecc. Ut sepe hactenus dictum est.

Nec has Virtutes, nec dilectionem dei sequi oportet remiss. pecc., cum contingenter & libere sequantur, & possent non sequi, quia homo nec per fidem, nec per gratiam necessitatur ad illa opera, alias non posset excidere a fide & gratia & per consequens non peccare mortaliter, quod est heresis manifesta, Ut etiam ostensum est circa precedentia.

Apolog.

Ceterum nota est sermonis consuetudo, quod interdum eodem verbo causam & effectus complectimur. Κατὰ συνεκδοχην, Ita Luce. 7. ait Christus. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum, Interpretatur. n. seipsum Christus cum addit, fides tua te saluam fecit, Non agitur [illegible] quod mulier illo opere dilectionis merita esset remiss. pecc. [illegible] clare dicit, fides tua te saluam fecit.

At fides est, que apprehendit miam propter [illegible] gratis, Si quis hoc negat fidem esse, prorsus non intelligit quid sit fides, Et ipsa historia hoc loco ostendit, quod vocet dilectionem. Mulier venit hanc afferens de Christo opinione, quod apud [illegible] querenda esset remissio pecc.

Hic cultus est summus cultus christi, Nihil potuit [illegible] ius tribuere Christo, hoc erat vere messiam agnoscere, [illegible] apud eum remissionem pecc.

Porro sic de Christo sentire, sic colere, sic complectere est vere credere, Christus autem usus est verbo dilectionis apud mulierem, sed aduersus Phariseum, quia toti Pharisei cum toto cultu mulieris comparabantur [illegible] Phariseum, quod non agnosceret ipsum esse Messiam [illegible] externa officia ipsi prestaret Ut hospiti viro magno [illegible]

Ostendit muliercula, & predicat huius cultum [illegible] lachrimas etc. que omnia erant signa fidei, & confessio [illegible] quod vicz apud Christum quereret remiss. pecc.

Magnum profecto Exemplum est, quod non sine causa commonit Christum, Ut obiurgaret phariseum virum sapientem & honestum, sed non credentem, hanc ei impietatem exprobrat admonet eum exemplo mulierculae, significans [illegible] esse, quod cum inducta muliercula credat deo, ipse legis [illegible]

non credat, non agnoscat Messiam, non q̄rat apud eum remiss. pecc. & salutem

Sic igitur totum cultum laudat, Ut sepe fit in scriptu-ris. Ut uno verbo multa complectamur, Ut infra latius di-cemus in simili lib. loc., Ut date Eleemosinā & omnia erunt mundi. Non tm̄ Eleemosynas reqrit, sed etiam iusticiā fidei. Ita hic ait, Remittuntur ei pcta multa, qz dilexit multum, id est quia me vere coluit fide, & exercitijs & signis fidei, totū cultum comprehendit, Interim tn̄ hoc docet, q̄ proprie accipi-tur fide remiss. pecc. Etsi dilectio & alij boni fructus sequi debeant. Quare non hoc vult, q̄ fructus illi sint pretium, sint propiciatio, propter quā detur remissio pecc. que reconciliet nos deo.

De magna re disputamus, de honore Chri, & vn̄ petat bonus mentes certam et firmā ꝯsolationē, Utrum fiducia col-locanda sit in Chrm̄, an in opa nr̄a, Q̄ si in opera nostra collocanda erit, detrahitur Christo honos mediatoris & pro-pitiatoris. Et tn̄ compiemus in iuditio dei hanc fiduciam vanam ee, & consciencias inde ruere in desperationem

Q̄ si remissio pecc. & reconciliatio nō ꝯtingit gratis propter Chrm̄, sed propter nr̄am dilectionem, nemo habitu-rus est remiss. pecc., nisi ubi totam legem fecerit, quia lex nō iustificat, donec nos accusare potest

Patet igitur Cum iustificatio sit reconciliatio ꝓpter Christū, q̄ fide iustificemur, quia certissimū est sola fide accipi remissionem pecc. **Respon.**

Paragraphus ille prolixus est nimis cōtinēs aliqua vera sed multa falsitate polluta & fedata

Vera est & nota consuetudo sermonis &c. Verū etiā est, q̄ Chrus non voluerit mulierem illo dilectionis opere meruisse remiss. pecc. / falsum aūt est, q̄ fide meruerit illa; ut tu dicere videris, qz remissio illa gratuita est, igitur nō cadit sub merito, Est etenī p gram̄, ad quam disponit fides &c.

Sed quando Christus dixit, fides tua te saluam fecit, quidnē voluit, q̄z q̄ fide pvenitur ad gram̄, eo q̄ illa fecit eā conterere & pro venia ad chrm̄ venire, Quo liquet te prorsus ignorare, quid sit fides, & quid illa opetur in hoīe, Utcunq̄ sed magnum profitearis Pistologum /

Non attulit mulier ista opinionem de Chro &c. sed fide
que est sine formidine de opposito, quam dicit opinio

An autem hoc sit colere Chrm, querere apud eum remiss. pec.
ipe no inuenio, qui scio illius cultum absq; gra, qua remittuntur
pcta, nil ee apud illum. 1. Cor. 13. Sequitur ego Verus Chri
atq; illi acceptus ad meritum, remissionem pecc.

Et Messiam Vere agnoscere, non est querere apud eum remiss.
pecc:, Cum hec quesitio prerequirat agnitione Chri
eum precognosceret Chrm ee, qreret apud eum remiss. pecc. Certe
nemo, quo liquet quam doctus sis ipe, q ta facile alios argues
// scitie

Q Unguenta & lachrime &c signa fuerint fidei, no infer-
amur, At etiam dicimus, ea fuisse simul signa gre ex qua fluxit
ille multus amor, quem comendat Chrus in hac muliere q amo-
// re ex gra fluente, meruit remiss. pctorum, quo ad penam
debitam diuine iustitie lese, sed non quo ad culpam, quia de remissio-
batur ei in contritione fluente ex fide, q contritio non est inferior
q; primum elicitur, mox gra formatur, qua formata, de primo
ex illa, numeratur inter opa meritoria, Que non solum
sed etiam satisfactoria, Ut habet Catholica doctrina, Cuius tu tum
tuo Luthero emuli estis, & hostes acerrimi, At ipa vra colla
Qu propterea Chrus dixit, Remittuntur ei pcta
dilexit multum, loqui potius videtur de remiss. pecc. quo ad
quia antea ei remissa erant, quo ad culpam, in contritione
lachrimis lauaret Chri pedes & Ungeret illos

Falsum est etiam Chrm docuisse, q proprie accipiatur fide re-
missio pecc., Nec nos volumus q fructus illi sint ppiatio, propter
quam detur remissio pecc. que reconciliat nos deo, nec volumus
sint ptium illius reconciliationis, sicut tamen tu nos videris
gere, licet nugose

Fateor aut te disputare de re magna, q in mirabilibus
ambulas, At tue saluti conduceret, te humiliter sape, & ad sobrietatem
cum ecclia Catholica, q te genuit Chro regenerationis lauacro,
ingratus factus moliris eius doctrina, que est scia sctorum subuertere

Et quid iterum repetis an fiducia collocanda sit in Chrm
in opa nostra, Cum nullus nrm, cum quib. tibi controuersia est, collocet
fiduciam in opa nra, tu aut nugis tuis nos insectaris, quasi hoc
ciamus, Et sic neqter coram mdo diffamas, quod pctm te peccare nihil
facis, quando sola fide tua comentitia absorbemur omnia

committere X

[illegible] tuam fiduciam vana ee, & aliqu desperatione afferre [illegible] aliquando tua expietur conscientia

Quo aut dicere audeas, certissimum ee, sola fide accipi re[illegible] pecc., cum falsissimum sit, Ut satis supq hactenus [illegible] ego, ac per longum

Apologia

[illegible] igitur rudeamus ad questione supra preposita [illegible] dilectio non iustificet, Recte cogitant adversarij dilecti[illegible] ee legis impletionem, Et obedientia erga legem esset [illegible] si legem faceremus, hactenus autem ostendimus, q i[illegible] promissiones, quia legem no possumus facere, E[illegible] negat Paulus nos ex lege iustificari

[illegible] fallunt, qz in hac tota controversia, nil [illegible], Neq n. pot aliter iudicare ro hua, qz ex lege [illegible] ee iusticiam, qz obedientia erga legem sit iusticia, [illegible] revocat nos a lege ad promissiones, & docet q iusti[illegible] no ppter obedientiam erga lege, Non n. satisfacimus legi [illegible] donatur nob reconciliatio ppter chrm, & hac tm fide accipimus [illegible] igitur legem facimus, oportet accipe fide remissione [illegible] reconciliationem. Bone deus, Quo ore audent nominare [illegible] vultu audent aspicere ipos Euangelij libros isti, q negat [illegible] fide propter Chrm consequi remiss. pecc.

[illegible] hec ipa legis impletio, que seqtur renovatioez, est [illegible] munda, Quanqz enim renovatio inchoata e, tamen [illegible] adhuc in na reliquie pcti, que semp accusant nos, nisi [illegible] Chrm apphendamus remiss. pecc.

[illegible] nos hre accessum ad deum, no ppter nram [illegible] legis, sed propter Chrm, ideo illa legis impletio no [illegible] propter seipsam, sed propter fidem

Responsio

Quid opus e te respondere, cur dilectio scz actualis, [illegible] queris, no iustificet, cu nemo nrm dicat illa iustifi[illegible] Perinde e si responderes cur coelum non ruat

[illegible] qd dicis de adversariorum cogitatione, cu paulus ipe dicat [illegible] ee legis impletione, ad Rho. 13. etc

[illegible] autem data est pmissio scz gre, quia legem sine illa [illegible] non possumus facere, quod est ad intentione pcipiet[illegible]

[illegible] autem lex ex se non dat gram, ideo p aliud ad illa [illegible] fide & contritioez, & ho vult Paulus, no quod tu cmentaris

Tu pessime falleris in hoc, q̄ aduersarijs assribis, quod non faciunt, nugaris quoq; iterū, quando dicis reconciliationem tm̄ fide accipi, quemadmodum plus milies hactenus [illegible]

Prinsq̄ legem facimus ad intentionē p̄cipientis [illegible] ritorie, oportet nos accipe grā, remissionem pecc. &c.

Bone deus, qua temeritate tu audes tribuere fide [illegible] & qualib. queso oculis aspicis libros Euangelij? Certe [illegible] sed talpeis

Si ipa legis impletio, q̄ seqtur renouationem [illegible] queretur grām dei, ex qua fit, rem vilem & immunda [illegible] dicis de inchoatione renouationis; quasi grā baptismi [illegible] renouet hominem, Et quid dicis de reliquijs pcti, quasi [illegible] in pctm̄ reputentur post baptismū, que remanent in [illegible] virtutis, Ut illa in infirmitate perficiatur. 2. Cor. [illegible]

Et quomō hee reliquie possunt nos accusare [illegible] ipe amplius non reputentur in pctm̄. Legis impletionem precipientis nō b accepta deo, ꝓpter seipam, [illegible] propter grām, & nō propter fidem, Ut male dicis

Apologia

Quare cum Paulus ait, Legem stabiliri p fidem [illegible] intelligi oportet, q̄ fide renati, concipiant spūs & habeant [illegible] consentientes legi dei. Sed multo maxime refert & hoc [illegible] oportet nos sentire, q̄ procul a pfectione legis absimus

Quare non possumus statuere, q̄ coram deo iusti [illegible] propter nrām impletionē legis, sed sentiendū b, q̄ iusti [illegible] reputemur propter chrm̄, nō ꝓpter legē, aut opa nra, [illegible] ata legis impletio placeat deo, quia sumus in Christo

Item q̄ propter fidem in Chrm̄ nō imputetur nob [illegible] deest impletioni legis, hoc docet Paulus ad Gal. 3. cū ait, [illegible] nos a maledictione legis, factus pro nob maledictus [illegible] danat oēs hoīes, sed Chrus, quia sine pcto subijt pctm̄ [illegible] ctima pro nobis factus b, sustulit illud ius legis [illegible] danet, hos q̄ credunt in ipm̄, quia ipe b propiciatio [illegible] quam nunc iusti reputantur

In eandem sententiam scribit ad Coll. In Chro [illegible] estis, quasi dicat, Et si adhuc procul abestis a pfectione [illegible] nō damnant vos reliquie pcti, & ꝓpter Chrm̄ habetis [illegible] certam & firmā, si creditis, etiam si heret pctm̄ in carne [illegible]

Longe enī supra nostram mundiciem, imo longe [illegible] legem collocari debent mors & satisfactio Chri nob [illegible]

[illegible]mus nos ꝓpter illam satisfactionem hr̃e ꝓpitiũ deũ, nõ ꝓpter [illegible] impletionem legis

Impia fiducia est, q̃ collocatur in nr̃a impletione legis

Illa vero fiducia necessaria ꝫ, q̃ collocatur in satisfactione Chri

Respon.

Fide nemo renascitur, sed grã fit renascentia in baptismo, dicẽ [illegible] Ioannis 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spũs. ꝛc. h̃ ꝫ, [illegible] datur spũs, ex qua ꝑfectio legis ꝫ, ad intẽti, ꝑcipi.

Nemo statuit ex nob, q̃ coram deo iusti reputemur, propter [illegible] impletione ꝛc. propter quod frasce sunt oĩa pene q̃ loqr̃ [illegible] in nos insolescis

Nec ꝓpter fidem in Chrm̃ nõ imputatur nob h̃, quod deest im[illegible] legis, sed propter gram̃, quam meruit nob christꝰ sua pas[illegible] vult Paulus ꝛc.

[illegible] ꝑtiosa aut sunt mors Chri & satisfactio eius pro [illegible] ꝫ, q̃ ut indigeant tua cõmendatione

[illegible] fiducia ꝫ, qua tu cũ tuis presumitis fide sola iusti[illegible] illa vos legem adimplere, tribuentes stolide & impie hoc [illegible] gratie, que ꝫ alia a fide

Apolog.

Verno sola illa res iustificat coram deo, q̃ reddit pacatas con[illegible], Donec enĩ conscientia fugit iuditiũ dei, & irascitur deo, [illegible] iusti & vivificati

Porro sola fides reddit pacatas conscientias, Iuxta illud, [illegible] ex fide pacem habemus ꝛc.

Item Iustus ex fide vivet, id ꝫ, fide vincet terrores mortis [illegible] & concipit gaudiũ & vitam

[illegible] affert fides, non quia per se sit opus dignũ, sed tm̃ q̃ [illegible] promissionem, nil respiciens ꝓpriam dignitatem

Respon.

[illegible] illam rem iustificare ꝛc. Dico solam fidem non [illegible] conscientias, sive tua, sive Catholica etiam fuerit fides, sed [illegible] facere mediante grã. Tua aut corrupta allegatio nil [illegible] Paulus ad Rho. 5. complete sic dicit

Iustificati ergo ex fide, pacẽ habeamus ad deum, per dnm̃ [illegible] Chrm̃, ꝑ quem habeꝰ accessum ꝑ fidem in grã istam [illegible] & gloriamur in spe glorie filiorum dei. Ubi clare [illegible] fide nos accedere ad gram̃ iustificantẽ, quia in illa stamus, [illegible] illa iacemus in peccatis

[illegible] autem intelligendũ sit, iustum ex fide vivere,

Et si Abacuc. 2. dicatur, Iustum in fide sua victurum, sat(exposi
& alibi declaratum, q̄ nil facit ad scopum tuum. Iustus in gratia
fide viuit vita gratiæ, quam amitteret amissa fide.

Iustus non fide sed grā erigitur, ad gaudiū & vita(
eudam sine gratia non datur pax Christi, quæ exūpat om
Quæ non sinit cor turbari & formidare Ioannis. 14.

Prouerb. 15. dō Secura mens quasi iugis co
clesiastici 30. dō Non ē oblectamentum super cordis
res hoc dabit, nisi grā. quæ excludit peccatū, qđ
cit, ido nec affert quæ tu dicis.

Eidem q̄dē cognoscimus & credig̃ cum scio
do oblatam, At illa cognitio non iustificat, sed grā
& promissa. Si fecerimus q̄ ad illius consentionem o
Quæ aūt hęc sint, satis explicat scriptura, de bapt
one & penitentia ⁊c. **Apolog.**

Sola igitur fides iustificat, & bona opa propter
Quid contra hanc roēz aduersarij pnt afferre. quid p
festam veritatem excogitare. Nam minor ē certis
non possint q̄ scientiam reddere peccatam, qui dg̃ iudi
nos, & ostendit nobis imundiciem nostram.

Idq; scriptura sepe inculcat. In psal. Non intres
cum seruo tuo, quia non iustificabitur in cōspectu tuo omn
Hic simpliciter detrahit omnib. & quidem sanctis
glam iustitię, si non ignoscat deus, sed iudicet & arguat
Nam q̄ alibi gloriatur de sua iustitia, loquitur de causa sua
psecutores verbi dei, non loquitur de personali iustitia, &
& glam dei defendi, Vt psal. 7. Iudica me dne secun
⁊c. Et alibi, Iudica domine cāz meam.

Rursus psal. 129 docet Neminē posse iustificari
si obseruet pcta nostra. Si iniquitates obseruaueris dne
bit. Et Iob. 9. Verebar omnia opa mea.

Item, Si lotus fuero quasi aquis niuis, & sa
mundissime manus meę, tamen sordib. intinges me
Et prouerb. 30. 20. Quis pōt dicere, Mundū cor
Et. 1. Ioan. 1. Si dixerimus q̄ pcm̄ non habemus
seducimus, & veritas in nobis non ē.

Et in oroē dnica sancti petunt remissi. pec. habe
& sancti pcta. In numeris, Et inanes non eru inanes
ait, Gileat a facie domū omnis caro, Et Esa. Omnis caro
Vanus gla eius quasi flos agri, Exiccatum ē fœ

flos, quia spus dni sufflauit in eo, Id est, Caro & iustitia carnis non potest sustinere iudicium dei, Et Ionas inqt c. 2. Frustra observant Vana, q mia relinquunt, id est, omnis fiducia est inanis preter fiduciam misericordie

Mia seruat nos, ppria merita, pprij conatus non seruat nos

Hec sunt & similes in scripturis testantur opa nra immda esse & indigere mia, Quare non reddunt pacatas conscias opera, sed mia apprehensa per fidem

Responsio

Non iustificat sola fides, sed gra, qua placent opa nra bona deo & non propter fidem immediate, & si fides illi placeat, & gram sine illa communi lege dare nolit

Quid autem contra hanc tua rem aduersarij afferre possit hac nra ratione satis claret, q nil cogitant contra Veritatem, sed contra suas & tuorum nugas, quib. in doctrina Catholica strepitus & insolescentis agunt

Concedimus aut tecum, opa nra non posse conscientiam reddere pacatam etc quia solius gre hoc est, que excludit & e[illegible] pctm, Ut sepe dictum est hactenus

Insuper dico, duplex esse iudicium dei

Vnum est secdm piam iustitia eius, de quo loqtur aplus. 1. [illegible] 4. De reliquo reposita est mi corona iustitie, quam reddet dominus in illo die iustus iudex

Et secdm illam iustitiam fecit paterfamilias, conuentionem [illegible] 20. dicens, Ite & Vos in Vineam mea, & quod iustum fuerit dabo Vobis, Sic clamant iusti ad dnm, Iudica me dne quoniam innocentia ingressus sum, Ut ait. psalmista

Alterum est secundum rigidam iustitiam eius, secdm quam David iustus noluit iudicari, qz secdm istam iustitia non iustificabitur in conspectu eius omnis Viuens, iuxta illud [illegible] confess. Ve hoim Vite quantumcumqz laudabili, si re[illegible] misericordia iudicetur

Et que est illius ca nisi q omnia Venialia pcta sua na sunt venialia, at dei pietate & misericordia ~~& piet~~ sunt Venialia, Etia [illegible] sunt occulta & aliena pcta, q no cognoscuntur, propt quod [illegible] Ab occultis meis mda me domine, & ab alienis pce seruo tuo

Etiam qz bona nra pmixta sunt malis, sine quib. h vita non [illegible], iuxta illud Ecclesiastes 7. Non est homo iustus in terra [illegible] bonum & non peccet

[illegible] & Esa. 64. dicit Facti sumus Ut immundi omnes nos, & [illegible] menstruate Vniuerse iustitie nostre

Concesso aut q psal. in loco a te citato loquatur Ut tu dicis, quo
queso facit, in plurib. alijs locis, ubi apte loqtur de sua iustitia, Ut
notu b legenti. Quib. liquet solutio omnium eorum que hic add[illegible]

Et qd dicis tandem de carne & iustitia carnis, cum opa [illegible]
reantur mortem, ad Rho. 8. Certum b ergo, hec nec ferre posse [illegible]
um, scdm piam iustitiam dei

Concedig etiam oez fiduciam ee inanem, pter fiduciam [illegible]
& seruat nos, no ~~propter~~ propria merita, nec proprij [illegible]
sine gra

Non testantur aut que adduc, nec aliqua scrip[illegible]
opa nra inmunda ee, quasi in omib. peccemus, Ut [illegible]
Quia q ex gra fiunt non sunt peccaminosa, alias Chrs [illegible]
cooparentur in eodem ope nro, quod b contra aplm [illegible]
uentio Chri ad Belial

Opg bonu qd ex gra fit, b opg spus s., & pctm b opus [illegible]

Veruntamen ad alm sensuz no abnuo oia opa [illegible]
inmunda, quia p comparationem ad mundiciem dei, [illegible]
nre etiam sunt tanqua panus menstruate iuxta [illegible]
supius citatum

Quib. tandem liquet, te nil probare p omia q add[illegible]
tuum, q scilicet fides iustificet &c

Apologia

Quarto. Chrus non desinit mediator ee, pqq renouat [illegible]
Errant q fingunt eu tm prima gram meritum esse, nos [illegible]
stra legis impletione placere & mereri Vita eterna. Manet [illegible]
Chrg, & semp statuere debemus, q propter ipm habeamus [illegible]
deum, etiam si nos indigni simg, sicut Paulg ait, Per hunc [illegible]
accessum ad deum p fidem

Nostra n. impletio legis, sicut diximg, b inmunda, [illegible]
horribiliter b corrupta, ideo psal. inqt, Bti quorum remisse [illegible]
tes. Quare remissione pecc. opg habemg, etiam cu bona opa [illegible]
Illa aut remissio semp apphenditur fide, Ita chrg manet [illegible]
mediator

Placet igitur illa legis impletio non propter se, sed [illegible]
apphendimus Chrm, & sentimus nos habere deum placatum [illegible]
pter legem, sed propter Chrm

Respon.

Fateor errare eos qui fingunt eum tm prima gra[illegible]
ee, si qui saltem tales fuerint, quos tu fingis, quando [illegible]
notus, Quia chrg meruit nobis oez gram, ta prima [illegible]
tum eius, qua solg dat deg, dicente psal. Gram & gloriam [illegible]

Nos aut nra legis impletione meremur Vita eterna, ex gra
[illegible] implentes, ex Chri ordinatione & instructione, qz dicit Mat.
[illegible] ad Vitam ingredi, serua mandata, scz ex gra, quia hoc
[illegible] ea ad intentionem precipientis quod b meritorie, & quid
[illegible] Paulus, qn ad Rho. 6. dicit, Gratia dei Vita eterna, q. d. Ex
[illegible] meremur Vitam eternam

[illegible] igitur Chrus mediator redemptionis & saluatiois, nec
[illegible] quia nil salutis habemus, ni ppter ipm, quo aut
[illegible] habeamus ad deum p fidem ad Rho. 5. satis dictum
[illegible] aut legis impletio non b immunda, simpliciter loque-
[illegible] peccaminosa

[illegible] impletio illa fit extra gram b impletio quo ad subam
[illegible] actus neutralis, qui medius dr inter meritu & deme-
[illegible] aut fit ex gra, b impletio ad intentionem precipientis Et b
[illegible] glorie

[illegible] de horribili corruptione nre, qn h corruptio, quo ad
[illegible] baptismate, Et si quo ad esse eius remaneat, in
[illegible] Virtutis pfectionem, talis etenim corruptio per peccatu
[illegible] infirmitatem dicit, in qua Virtus pficitur, scdm
[illegible] Cor. 12

[illegible] sione pecc. semp opus habemus, quia quottidie peccamus
[illegible] dimitti nobis debita nra, Non tn peccamus, dum opa bona
[illegible] apli peccassent, dum ad iussionem Chri irent in mdm
[illegible] predicare Euang omni creature, Et Maria soror Lazari
[illegible] dum Ungeret Chrm in domo Symonis leprosi, qd opus
[illegible] commendauit Math. 26

[illegible] quesa ad iustificationem facit illius remissionis appre-
[illegible] Certe nil, Ut satis supqz ostensum b huc usqz. Manet aut
[illegible] & mediator ipe Chrus, cum illius sit dare gratiam,
[illegible] meruit sua passione

[illegible] igitur impletio placet deo propter gram, ex qua fit, qz hec
[illegible] meritoriam, & placat nobis deum, cum sine illa nemo pla-
[illegible] ei gloriam

[illegible] dicitur Sap. 7. de sapientia increata, Qz in aias sctas
[illegible] sanctificando) se transferat, & amicos dei constituat,
[illegible] gra sua, Unde seqtur, neminem n. diligit deus, ni cum
[illegible] inhabitat / hoc b cum quo habitat sapia, scilicet in-
[illegible] quo inhabitat hominem illa sapia / ni si sua gra, qua ho
[illegible] deo & deus homi / bto Aug. authore, cum hec diuidat in-
[illegible] regni & ire

Apologia

Quinto, Si sentiendum eet, q post renouatione oportet nos acceptos fieri, non fide propter Christum, sed propter [illegible] impletionem legis, nunqz acquiesceret gsciā, sed ad desperationem adigeretur, Lex n. semp accusat, cū legi nūqz satisfaciamus [illegible] tota ecclia confitetur

Paulus n. ait, Non quod volo bonū, hoc facio, sed [illegible] malu, Item mente seruio legi dei, carne aut seruio legi [illegible] n. satis diligit, aut satis timet deum? quis satis [illegible] afflictiones a deo impositas? Quis non sepe dubitat [illegible] silio regantur res humanae? Quis nō sepe dubitat [illegible] audiatur? Quis non sepe stomachatur, q impij [illegible] Utuntur quam pij, Q pij ab impijs opprimuntur [illegible] tur iudicio dei, cum videtur nos abijcere? Quis satis [illegible] suae? Quis diligit proximū sicut seipsū? Quis [illegible] concupiscentia?

De his pctis ait psal. Pro hac orabit ad te omnis [illegible] sanctos ait petere remissionem pecc.

Responsio

Et quid iterum priorem repetis laruam? [illegible] nos acceptos fieri deo, propter nrām legis impletionē [illegible] amus, Et qn semel in nos nugis tuis vis imponere [illegible] 7. dē Noli amare mendacium aduersus frem tuū, Et [illegible] proximū diligendū, Et quod quis sibi fieri noluerit, [illegible] non debet, Quib. certe nō paret, q falso pximos suos diffamat

Quid aut repetis iterum, q legi nūqz satisfaciamus [illegible] hoc totam ecclīam gfiteri. Cum ut crebro hactenus [illegible] quo ad subam actus posse fieri & impleri extra gram [illegible] quo ad intentionem precipientis, quod b meritorie, & hoc [illegible] Catholica, quam profitetur ecclesia sancta, non tua Coprot [illegible] stercoraria

Paulus aut ad Rho. 7. loquitur de effectu pcti orig [illegible] fomes dē, & impprie pctm vocatur, Is etenim facit [illegible] piscere aduersus spm, quod computatur in pctm [illegible] Sed post illum amplius non imputatur sic, nisi quis [illegible] quutus fuerit ipm

Sic Paulus dicit se facere, scz malu, quod nolit, hoc [illegible] scere scdm carnem, quod ex se malū b in hoīe, licet [illegible] imputetur in pctm p9 renouatione, Et dicit se non facere [illegible] quod velit, scz non concupiscere, quod utiqz bonū eet [illegible]

in potestate hominis post lapsum

Sic enim dicit ad Rho. 7. Scimus qz lex spiritalis est, Ego aut [illegible] sum, Venundatus sub pcto. scilicet rōe fomitis

Et sequitur, Non n. quod volo bonum hoc ago, sed quod odi [illegible] (scz concupiscere) illud facio

Et sequitur Nunc aut non ego opor illud, sed quod habitat [illegible] hoc est fomes ipe / Reliqua aut q ibidem sequuntur, [illegible] intelligenda sunt & interpretanda, Similit illud [illegible] Mente servio legi dei, carne aut servio legi pcti

[illegible] hunc satis diligere deum & timere, qui hoc ex gra [illegible] ibi sit, scdm quam alius & alius magis vel minus [illegible] Et idem satis pacienter sustinet afflictiones &c Quia [illegible] Charitas (que est gra) paciens est, oia suffert &c

[illegible] non dubitat &c qui recte & firmiter credit in deum, [illegible] h omnia fiunt; Satis facit aut vocationi suae, qui in [illegible] sequitur illius inclinationem, & is pariter diligit proxi[illegible] seipsum

[illegible] ritari aut a concupiscentia, scz fomitis, non est in [illegible] huic irritationi consentire vel dissentire est in ptate [illegible] proprie hz locum

[illegible] quid citas psal. pro hac orabit ad te omnis sanctus? [illegible] satis hactenus dictum sit, & sanctos petere remissionem [illegible] oronem dominicam

Apologia

[illegible] qz ceci sunt, qui malos affectus in carne no sentiunt [illegible] quib. Paulus dicit, Caro concupiscit adversus spm, [illegible] carnem

[illegible] deo, confidit reb. pntib., qrit hna auxilia in ca[illegible] contra voluntate dei, fugit afflictiones, qs iuxta [illegible] dei tollerare debebat, Dubitat de dei misericordia

Cum talib. affectib. luctatur spus. in cordib., Ut eos repmat, [illegible] mortificet, & inserat novos ac spirituales motus

Et Aug. ait, Omnia mandata dei implentur, quando quicqd [illegible] ignoscitur, Reqrit igitur fidem etiam in bonis opib., Ut cre[illegible] deo placere propter Chrm

[illegible] opa ipa per se digna ee, que placeant

[illegible] contra Pelagianos, Tunc ergo iusti sumus, qn nos pctores [illegible] Et iustitia nostra no ex proprio merito, sed ex dei consi[illegible] misericordia

[illegible] igitur adesse fidem, in illa inchoata legis impletione

que statuat, nos propter Chrm hre deu placatu, Nam mia no
pot apprehendi nisi fide

Itaq prorsus & doctrina desperationis, docere, q non [illegible]
accepti fide propter Chrm, sed propter propria legis impletion[illegible]

Responsio

Plus q cecus tu es q non sentis malos affec[illegible]
qui sequuntur pctm originale, amplius no reputar[illegible]
renouationem baptismalem

Num tu supius Citasti btm Aug. dicere fomite[illegible]
ptismate deleri, non q amplius non sit, sed qz ampl[illegible]
imputatur, Et quo tui oblitus, hic dicere audes [illegible]
carne ee pcta, dum scz no gsentit quispiam illis [illegible]
Quo consensu accedente, & ibi peccatum in consensu [illegible]

Verum aut & spus luctari cum talib. affec[illegible]
Ut eos reprimat ac mortificet, iuxta mente apli [illegible]
cta carnis mortificaueritis &c Ut gra impedite suam [illegible]
nationem, & spualiter mouere possit anima, Ut [illegible]
Verbu apli ad Rho. 8. quo dicit, Qui spu dei aguntur [illegible]
dei, hoc est, q inclinatione gre sequuntur, qua spus [illegible]

Et quid iteru inculcas laruam tuam de opib., q [illegible]
non sint Ut placeant deo, cum in re illa nemo tibi repug[illegible]
quos tu hac larua non cessas sugillare, Qui & sequentia [illegible]
hoc addentes, doctrinam desperationis te docere, quando [illegible]
ceptos fide sola, Cum gra accipiamur in fauorem & [illegible]
licet premia fide, cum sine illa, gra non acqratur [illegible]
sime dictum & hucusq, necessitate qdem Urgente [illegible]
repeticionis creberrime larue tue

Apolog.

Ex his omib. satis apparet, q sola fides iustificat [illegible]
primu consequitur remiss. pecc. et reconciliatione ppter [illegible]
Et q sola fides regenerat, Nam sola fide spus s. concipitur

Deinde q illa inchoata impletio legis non placeat p se [illegible]
Cum autem adhuc alibi, videlicet in pmissione chri [illegible]
iustificatio, Cumq sola fides efficiat pacatam gsciam, [illegible]
fides iustificet

Semp n. sentire debemus, q no propter legem [illegible]
Chrm simus accepti, Non n. iustificamur ex lege, sed [illegible]
sione, Et honos Chri non debet in legem transferri [illegible]

[illegible] reputemur propter Chrm, cum in eu credig, no b sentie
[illegible] abiecto illo mediatore, postea simg iusti nra impletione
[illegible] si nce b, renatos bene opari, & virtutes legis, quatig
[illegible] legi, sunt iustitie, & eatenus h obedientia legis iu
[illegible] iustitia legis
[illegible] hec imperfecta iustitia legis, non b accepta, ni ppter
[illegible] pot conscias reddere pacatas. Id tm efficit fides. q
[illegible] propter Chrm pontificem, Ut habeamg deu propicium
[illegible] pmissione querere dnt, pie & pterrefcte gscie,
[illegible] & iustificatione, hac pmissione debent se erige
[illegible] sicut docent h va, Iustus ex fide viuet, Signi
[illegible] iustificet, & ita iustificet, Ut simul viuificet,
[illegible] & consoletur conscias, & vitam eterna & gaudiu

Respon.

[illegible] omnib. satis supqz apparet, q sola fides no iustifi
[illegible] concurrit dispositiue & preparatiue ad iustificationez
[illegible] excludentem pctm, que gra coi lege non datur sine
[illegible] Catholica, non tua comentitia
[illegible] gra remittuntur pcta, & reconciliatur pctor deo p
[illegible] qua propter & ipa sola regenerat, Et quid hoc facit
[illegible] tuum, q spuss. mediate concipiatur fide & gtritioe
[illegible] mediate concipiatur seu detur in gra / cu qua recipit ho
[illegible] fautorem & amicum / Si autem p concipiatur in
[illegible] apphendatur seu intelligatur / quid queso ad iustificati
[illegible] faciet illa cognitio, Non n. iustificatur quispiam, per hoc
[illegible] iustificatorem, sed p hoc quo illum habebit fautorem
[illegible] quod b gra
[illegible] dictum est, & ad fastidium usqz, legis impletioez
[illegible] placere p se coram deo, sed dum fit ex gratia, quid iterum
[illegible] illam repetis? Certe ad nihil aliud hoc fit, ni ut vide
[illegible] pugnam tuam larualem ee, futile deniqz & inutilem
Et si [illegible] adhuc qrenda b iustificatio, scz in pmissioe
[illegible] dicis illam fieri per fidem, Ego aut dico tibi, illa non
[illegible] in pmissione Chri, is eni promittit gram iusti
[illegible] igitur h promissio non b illa gra
Negamus autem nos fidem efficere gsciam pacata, Et
[illegible] rem pficere gram, que expellit pctm
[illegible] autem in unum congeris laruas tuas, quas in
[illegible] contra nos, quos ti fingis aduersarios, Cuz nos

non dicamus nos acceptos esse propter legem, Nec dicimus quep[illegible]
iustificari lege, Si autem iustificamur ex promissione Ut tu [illegible]
non iustificamur fide, cum promissio dei non sit fides.

Nec honorem Christi transferimus in legem, nec ab[illegible]
diatorem, Ut postea simus iusti nostra impletione legis, quod [illegible]
pugna hac Laruali, nisi quod vana prodigis & membranas per[illegible]

Non sunt necesse renatos bene operari, cum hoc libere faciant [illegible]
non facere ad arbitrium suum, in quo posuit deus an bene [illegible]
gratia iustificante, ad bene operandum, Ut habet scriptura in pl[illegible]

Iusticia autem legis, non sunt accepta propter fidem [illegible]
ex qua fit, cum illa sit radix merendi & forma [illegible]
propterea sunt que tu tribuis fidei

Et si in promissione reconciliatio & iustificatio [illegible]
cur tu doces eam fieri fide, cum fides non sit promissio [illegible]
missione dei querenda sunt hec, Utique in gratia querenda [illegible]
Cum promissio illa sit promissio gratie

Quid autem doceant hec verba, Iustus ex fide [illegible]
ex interpretatione eorum, superius habita, gratia namque [illegible]
effective iustificat excludendo peccatum & Vivificat, [illegible]
que sine illa dicitur mortua, & Vivificat virtutes omnes, [illegible]
dicitur, & radix merendi

Quib. tandem liquet, quod contra adversarios tuos po[illegible]
nam profitentur Catholicam, in eo tu laboras subver[illegible]
doctrina, qua erigis consciam tuam, tanquam Gallus [illegible]
stam suam atque caudam

Articulus Nonus

Continet responsionem ad Argumenta, Ut ait, Adversa[illegible]

Apologia

Cognitis his fundamentis causae, scilicet discrimine [illegible]
promissionum seu Euangelij, facile erit diluere ea quae adversar[illegible]
obijciunt. Citant enim dicta de lege & operib., Dicta vero de [illegible]
sionib. omittunt

Semel autem responderi potest ad omnes sententias de lege, quod lex no[illegible]
sit fieri sine Christo, Et si qua fiunt civilia opera sine Christo [illegible]
cent deo, Quare dum predicantur opera, necesse est addere, quod [illegible]
quiratur, quod propter fidem predicentur, quod sint fructus [illegible]
nia fidei

Quid potest simplicius hac nostra doctrina dici, Necesse [illegible]
ad cognoscenda beneficia Christi, discernere promissiones [illegible]

Ambiguę & periculosę causę, multas & varias solutiones [illegible], Sed in bonis & firmis causis, Una atq; altera solutio [illegible] ex fontib., corrigit omnia q̄ videntur offendere

[illegible] fit & in hac nostra causa, Nam illa regula, quam modo [illegible] interptatur omnia dicta, q̄ de lege & opib. citantur

Responsio

[illegible] citant aduersarij dicta de lege & opib., qz no tribuunt [illegible] ationem, sed tu citas ea ipsorum noīe, falsoq; illis im[illegible] justificationem tribuant eis, Ut patuit huc usq;

[illegible] dicta de promissionib. omittamus, piter in nos nu[illegible]

[illegible] ri pot ad nugas tuas, quas nob imponis Melanch[illegible] humanitate, q lex non possit fieri sine Chro, quo ad [illegible] precipientis. Si qua aut fiunt ciuilia opa sine chro, no [illegible] gloria danda, qm fiunt, quo ad substantiā actus tm, [illegible] quo ad intentionem pcipientis, hoc ē meritorie

[illegible] dum pdicantur opa, nec ē addere, q gra reqratur, [illegible] fidem, scz Catholicam, no tuam ꝯmentitiam ꝛc Cuius [illegible] sunt imediate & testimonia fidei mediate

[illegible] quid simplicius dici pot hac doctrina Catholica, q̄ discer[illegible] promissiones a lege, Quo liquet meras frascas ēē, que dicis [illegible] & piculosis causis ꝛc

Apologia

[illegible] atemur enim scripturam alibi legem alibi Euang^m seu [illegible] promissionem remissionis pecc. ppter Chrm tradere

[illegible] Verum aduersarij nri, simpliciter abolent pmissione, cu [illegible] fides iustificet, Cum docent q propter dilectione & opa [illegible] accipiamus remiss. pecc. & reconciliatione

[illegible] pendet ex conditione opum nrorū remissio pecc. prsq [illegible] enim facimus opa sufficientia, erit igitur ab[illegible] promissio

Prom nos reuocamus pias mentes ad considerandas pmis[illegible] & de gratuita remiss. pecc. & reconciliatione, que fit p fide [illegible] docemus

Postea addimus & doctrina legis, no q lege mereamur [illegible] pecc. aut q ppter legem iusti reputemur, no ppt Chrm [illegible] quia deus reqrit bona opa, Oportet enim prudenter [illegible] legem & promissiones, Videndum ē qd legi, qd promis[illegible] tribuat, Sic n. & laudat & precipit bona opa, Ut [illegible] promissione, nec tollat Chrm

Responsio

Non negamus nos illam traditionem, sed negamus nos abolere promissionem, quam abolitionem tu in nos nugaris

Nos recte negamus fidem iustificare, scilicet formaliter effective, cum non excludat peccatum, Sed quia hoc gratia facit, ... illa sic iustificat, Non tamen negamus fidem iustificare ... tive, & dispositive sive mediate & de longinquo, fidem ... tholicam, non tuam commentitiam

Non docemus quod propter ~~nostra peccata~~ dilectionem ... accipiamus remiss. pecc. & reconciliationem, dicas ... doceamus, quod cum non possis, ipse tibi testis es, ... nugarum, Et quis tantum nugatorem disputantem ferat, & non ... Vel risu explodat, & exibilet

Et quid in hoc articulo amplius facis, quam quod ... titionib. eiusdem rei prius factis, ad fastidium & ... repetitionem similem addis, Et qualis Rhetorica te ... te nec Tulliana, nec Quintiliana, sed forsan Battologica ...

Non pendet ex conditione operum nostrorum remissio ... gratuita sit propter meritum Christi, quod est gratia, quam is nobis ... in remissionem peccatorum nostrorum. Facimus etiam nos ... de revocatione piarum mentium etc. Quid ergo arguis nos ... post iustificationem addimus etiam doctrinam legis, Ut illa ... reamur gloriam, cum meritorium est opus bonum ex gratia factum, ... Velim, ad quid deus requirat bona opera, nisi ad remunerandum ... iuxta conventionem ex denario diurno etc. Math. 20. quod sibi non ... gratis serviri Joannis 12. Sic enim prudenter discernitur inter legem & promissiones, & videtur quid legi & quid promissioni ... Tu autem velut imprudens commisces omnia, & adeo in ... Ut non facile capiat quis, quid velis, nisi multum prudentem attendere ...

Apologia

Sunt enim facienda bona opera, quia deus ea requirit, ideoque ... effectus regenerationis. Sicut Paulus docet Ephe. 2. Ipsius ... sumus, conditi per Christum Iesum ad bona opera, que preparavit deus ... in eis ambularemus

Itaque bona opera fidem sequi debent, tanquam gratiarum actio ... Item ut in eis fides exerceatur, & crescat, & ostendatur ... nostra confessione invitentur alii ad pietatem

Ita Paulus ait Abraam accepisse circumcisionem ... ter illud opus reputaretur iustus, sed ut haberet signum ...

scriptum, quo commonefieret, & fidem subinde maiore conciperet,
[illegible] quo confiteretur fidem coram alijs, & alios ad credendum
[illegible] testimonio inuitaret

Sic Abel fide gratiorem hostiam obtulit, placuit .n. hostia
[illegible] ex ope opato, sed quia Abel fide statuebat, se deum placatum
[illegible] propter miam. Opus vero illud faciebat, ut suam fidem ex-
[illegible] & alios exo et confessione sua inuitaret ad credendum

Responsio

[illegible] reqrit bona opa, que & effectus sunt regenerationis
[illegible] Sed non gratis hec fieri reqrit, sed ut ipa possit
[illegible] gla sempiterna, iuxta illud Math. 16. Filius hois
[illegible] in gla pris sui cu angelis suis, & tunc reddet uni-
[illegible] opa eius, Et idem habetur Math. 25. de opib. mie
[illegible] Cor. 3. dicit Unusquisq propriam mercedem accipiet, se-
[illegible] laborem. Et Mat. 5. dicit Merces vra copiosa b in cel
[illegible] Thezaurisate vobis thezauros in celo etc
[illegible] Apoca. ultimo. Ecce venio cito & merces mea mecum b,
[illegible] Unicuiq sedm opa sua etc
[illegible] ergo fidem solum sequuntur bona opa, tanqz grarum
[illegible] & ut in eis fides exerceatur et crescat etc
[illegible] aut iustificatus ante circumcisione recepit illa
[illegible] foederis, & pacti cum deo, & in augmentu gre, roe
[illegible] Successio aut eius recepit eam in remissione pcti
[illegible] & in signu pacti cum deo, ut eet illi peculiaris poplus
[illegible] no nego, quin & alia, q tu narras, sint secuta
[illegible] aut hostia, placuit ex ope opato, in quantum fiebat
[illegible] in qua erat ille. Fecit autem opus hoc in grarum actionem
[illegible] quo se omnia hre cognouit, & oblatione hac testabatur ac pro-
[illegible] se omnia a deo habere
[illegible] aut ex te audirem, quos alios exo suo inuitaret
[illegible] n. pentes, ut notum b, nec Cain frem suu
[illegible] & ipe obtulit, Dicas ergo quos alios inuitauerit, cum ad hoc
[illegible] scripturam habeas, sine qua alios loqui non pateris etc

Apologia

[illegible] Cum hoc modo bona opa sequi fidem debeant, longe alit
[illegible] opib. homines, q non pnt credere ac statuere in corde
[illegible] ignosci ppter Chrm
[illegible] cum vident opa sanctoru humano more iudicant
[illegible] illis promeruisse remiss. pecc., & ppt illa opa

iustos reputatos esse coram deo, ideo imitantur ea, & sentiunt se p
opa similia mereri remiss. pecc. Conantur placare iram dei, et
confidunt se propter talia opa iustos reputari

has impias opiniones in opib. damnamus, Primo quia obscurant
gloriam Chri, cum homines proponunt deo opera hec, tanquam [illegible]
& propiciationem, hic honos debitus uni Chro, tribuitur [illegible]
opib.

Secdo, Neque tamen inveniunt conscie pacem in hijs opib. [illegible]
supra alia in veris terrorib. cumulantes tandem [illegible]
cum nullum opus satis mundum inveniant, semper [illegible]
& parit iram

Tertio, tales nunquam assequuntur noticiam dei [illegible]
fugientes iram dei, non possint pacem conseq, Nec [illegible]
quia a deo exaudiantur, At cum accessit fides, que [illegible]
reputemur iusti, hec audet invocare deum & sentit se [illegible]
& consequitur veram noticiam dei

Responsio

Et cur non possunt credere homines de quib. loqueris, [illegible]
ignosci propter chrm, cum hoc habeat fides Catholica, quam pro
fitentur, Credunt n. gra sibi remitti pcta, quia meruit nobis
Chrus, & propter nulla opa nra, cum sciant ex aplo Rhom. [illegible]
si gra ex operib. esset, non esset gra, sed tu in larvis [illegible]
nes, & ex hijs infers quecunque volueris, Nec [illegible]
Aristotele teste ex falso falsum, Ex falso verum, Ex vero [illegible]
nil nisi verum sequatur

Fideles cum vident opa sanctorum, non iudicant ea [illegible]
promeruisse remiss. pecc., alias veram fidem non haberent
Nec iudicant propter ipa opa eos reputatos iustos coram deo, sed
bene iudicant illos iustiores factos, propter illa opa ex gra [illegible]
quia opus bonum ex gra factum meretur augmentum gre, [illegible]
lud Apoc. ultio Qui iustus est iustificetur adhuc, & sanctus sanc[illegible]
ficetur adhuc

Quo patet quod non ideo imitantur ea, Ut tu [illegible]
sentiunt se p opa similia mereri remiss. pecc., Nec conantur
placare iram dei, Nec confidunt se propter talia opa iustos [illegible]
tari, Sed credunt quod gra iustificati, opib. ex illa facta [illegible]
augmentum illius gre, secdm cuius mensura erit mensura [illegible]
glorie in celesti patria, Quod si non credideris, [illegible]
es censendus

Et nos damnamus has opiniones impias in opibus, [illegible] saltem fuerint alicubi in illis, Similiter damnamus nugas [illegible] tot & tantas, quas tribuis fidelib., fidem Catholicam [illegible] sequentib., quo patet te p sequentia pugnare cu laruis

Notitiam dei per naturam, que ex creaturis, etia ethnici [illegible] ad Rho. 1. At notitiam dei ex fide soli fideles habent [illegible] recte credunt, iuxta fidem Catholica, recte & vere [illegible] deum, quantum ex fide cognoscibilis est, Tu ante [illegible] semp canis, gerris etiam Syculis vaniores

Apologia

Semp aut heret in mundo impia opinio de opib.

Gentes habebant sacrificia sumpta a prib., horum opera [illegible], fidem non tenebat, sed sentiebant opa illa propici[illegible] precium ee, propter quod deus reconciliaretur ipis

Populus in lege imitabatur hac opinione sacrificia, q pro[illegible] illa opa hrent placatum deum ex ope opato, Ut dici solet, [illegible] Videmus q vehementer obiurgent poplm pphete, [illegible] Non in sacrificijs arguam te

[illegible] hiere. Non precepi de holocaustis, Tales loci damnant [illegible] que certe deus precepat, Ut externa exercitia i hac [illegible] sed danant impiam psuasionem, q sentiebat se [illegible] opa placare iram dei, et fidem abijciebant

Et quia nulla opa reddunt pacata gsciaz, ideo subinde [illegible] opa excogitantur pter mandata dei, Ac maxime mo[illegible] homines exa sanctorum, horu imitatione spant se pinde [illegible] ee reconciliationem, Ut illi gsecuti sunt

Populus Israel viderat pphetas in excelsis sacrificasse [illegible] opus mirabili studio cepit imitari populus, Ut p id opus [illegible] iram dei, At pphete sacrificauerant in excelsis no [illegible] illa opa mererentur remiss. pecc., sed quia in illis locis [illegible] ideo ibi testimoniu fidei sue proponebant

Populus audierat Abraam immolasse filiu suu, quare [illegible] Ut asprimo ac difficillimo ope placarent iram dei, ma[illegible] filios, At Abraam non hac opinione i molabat filiu [illegible] opus eet pciu & propiciatio, propter qua iustus reputaretur

Sic in ecclia instituta est cena domi, Ut recordatione p[illegible] Chri, quarum in hoc signo admonemur, confir[illegible]

metur in nobis fides & foris confiteamur fidem nrã; & p
dicemus bñficia Chri, sicut Paulus ait, Quoties feceritis
tem dñi annũciabitis &c

Verũ adversarij nri contendunt Missam ee opus quod ex
ope opato iustificet, & tollat reatum culpe & pene in his
quibus fit

Responsio

Quid Ethnici seu gentes fecerint, quid ad nos, quando
aplus 1. Cor. 5. dicit Quid mihi de hijs qui foris sunt iudicat
deus illos iudicabit

Fideles aut in lege imitabantur sacrificia, non hei intentio
one, ut propter illa haberent placatum deum ex ope opato, sed
ex fide viua illa facientes, grarũ actionem redderent deo
mererentur premiũ glie sempiterne, Scientes q sine fide
mediatorem futurum, & sine illius gra, non eent acceptus deo
nec opa sua placerent illi ad pmium glie

Si qui aut secus egerunt hos obiurgant pphete, ut eos reduc
cerent ad veritatem fidei salutaris

Sancti dei non sunt gsecuti reconciliationem opib
sed iustificati gra in fide, opati sunt opa ex illa gra, qb merue
runt augmentũ gre in pnti & glorie in futuro, Et in hoc
fideles sequuntur illorum Exempla, & ad illam intentionem
tantur eos, & non ad loquacitatem tua, qua illos impu
gose infamas, quemadmodũ populũ Israel fidelem infamas
mugis tuis commentitijs, Quis n. revelavit tibi, qua intentio
one is sequutus sit prophetas imolantes in excelsis, q ita im
pudenter infamas eum

Si q aut ex populo illo mactaverunt filios suos, more
gentium hoc fecerunt, imolando illos dijs Ethnicis, Tu aut illos
fideles fuisse dicere non habes, Nec q Abraam secuti sint, quia
no imolavit filiũ suũ Isaac, sed paratus fuit facere, ut obediret
deo &c

De Cena aut dñi, quo instituta sit in ecclia no ignoramus
Sed q dicis adversarios vros contendere, Missam esse opus quod
ex ope opato iustificet, & tollat reatum culpe, in hijs pro quibus
manifeste & impudentissime mentiris in nos, q iustificatio
p solam gram gratum facientem fit, que datur pnia contrac
tione in fide recta prehabita, iuxta scripturam Ezechiel

Missa autem q opus bonum, quod si fit ex gratia

[illegible] facienti, & comodat vivis & defunctis pro quib. fit ad tolle-
[illegible] pene pro peccatis debite &c. de quo fusius alibi

Certe mirari satis nequeo, quo principes & ptas secularis
[illegible] nugis possint accedere, quas vere nugas esse sciunt.

Si obduratus Pharao rex Egipti fuerat, Ut nullis signis
[illegible] ibi p Mosen & Aaron ostensis frangeretur in sua ptinacia,
[illegible] ratione, Quis negare habebit hoc hodie fieri in dicta po-
[illegible] habuit penes se Pharao magos suos, q illum firmauerunt
[illegible] obduratione, quales & hodie habet ptas illa, qui ei ex albo
[illegible] nigrum, & ex malo bonum, Tanta cecitate percussit illa deus
[illegible] ab Unitate ecclie sancte Catholice

Apologia

[illegible] Anthonius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, & alij sancti
[illegible] elegerunt certum vite genus, vel propter studium vel pro-
[illegible] utilia exercicia, Interim sentiebant se propter Christum
[illegible] reputari, & hre deum propicium propter Chrm, non
propter illa exercicia

Sed multitudo deinceps imitata est, non fidem patrum
[illegible] sine fide, Ut p illa opa mererentur remiss. pecc., Ut
propter illa opa reputarentur iusti coram deo

Ita errat humanus animus de opib., qr fidei iusticia no in-
[illegible] Et hunc errorem reprehendit Euang., quod docet ho-
[illegible] iustos reputari, no propter legem, sed propter solum
[illegible] Chrus aut sola fide apphenditur, Quare sola fide p
[illegible] Chrm iusti reputamur

Responsio

Patres illi sancti elegerunt certum vite genus prima-
[illegible] Ut in illo quietius & impeditius, nec no deuotius seruiret
[illegible] in cultu suo & in vario virtutum exercicio, Deinde aut
[illegible] intendebant, & quidem secundarie, quantum illis vacabat
[illegible] quantum utile hoc viderunt, & comodare p cultu dei, & vir-
[illegible] exercicio

Interim sentiebant humiliter pctores se ee, & orabat
[illegible] nobis debita nra quottidie, Et nemine sentiebant fide
[illegible] reputari formaliter, sed gra, que reddit deum propi-
[illegible] nobis, quia hac recipit nos in amicicia sua, & non fide,
[illegible] fide nemo possit placere deo lege coi, Ut dictum
[illegible] usq;

[illegible] quid nugaris multitudine deinceps imitatam
[illegible] fidem, sed Exempla sine fide, Ut p illa opa &c.

Tu ne es scrutator cordium?

Et ad quid fit confessio gualis intrantium religionem nisi in consecutionem gratie, qua iustificatur ho, & ut ex illa operantes mereantur gloriam. Si qui aut intrantes religionem, querunt duntaxat panem, Verum erit in illis quod Chrus dicit, Omnis plantatio, quam no plantauerit pater meus eradicabitur

Sic nunc videmus fieri, qn conspicimus monachos exuere Cenobia sua, & reuerti in seculum, Ut incrassati & [illegible] gnati in monasterijs, subent in Venerem, cum [illegible] cum quib. in Beliali matrimonio seruiunt no Chro [illegible] ne deo suo, Nonne nunc Monachi & moniales, tua [illegible] persuasione, de Cenobijs saltant, quemadmodu Verum [illegible] tri caseo exiliunt; quorum pctorum omnium, tu te reum [illegible] & participem cum tuo Luthero exiticio laruato [illegible] monacho, omnis mali illius patrono primario

Et quid dicis de errore humani animi &c [illegible] dis errorem proprium, quo tu erras, sentiendo gratiam cognitione Christi, que est per fidem, hominem iustificari formaliter & effectiue, quasi fides excludat pctum [illegible] gra, qua nos sibi reconciliat Chrus, ad quam merenda [illegible] passus est innocente morte, ob qua gratiam & opa q fiunt ex [illegible] vult dare gloriam, dicente aplo ad Rho. 6. Gra [illegible]

Apologia

Sed obijciunt aduersarij locum ex Corinthijs, Sroen fidem habeam &c nil sum, & magnifice triumphant

Totam ecclesiam aiunt, certificat Paulus, [illegible] ret sola fides, Facile est aut rndere, postqz supra ostendimus, quid de dilectione & operib. sentiamus

hic locus Pauli requirit dilectionem, hanc & nos requirimus. Diximus n. supra, oportere in nob existere renouatione & [illegible] choatam legis impletione, quare si quis dilectione abierit, etiam si habet magnam fidem, tamen no retinet [illegible] non n. retinet spus.

Neqz vero sequitur, q ideo dilectio iustificet, hoc est propter dilectionem accipiamus remiss. pecc. & dilectio [illegible] cat terrores mortis & pcti, & dilectio debeat opponi ire [illegible] cio dei, & dilectio legi satisfaciat, Quodqz renati [illegible] impletionem accepti deo simus, no ppter Chrum [illegible]

Hec nō dicit Paulus, que tū affingunt aduersarij nrī
Iam si nrā dilectione vincimus iram dei, Si nrā dilectione co-
ram deo meremur remiss. pecc., Si nrā impletione legis sumus
accepti, tollant aduersarij promissione Chri, aboleant Euang.
quod docet nos accessum hre ad deum p propiciatore Chrm, qd
docet nos, nō ppter nram legis impletionem, sed ppter Chrm
acceptos ee

Aduersarij corrumpunt pleraq loca, qz suas opiniones
ad ea afferunt, nec sumunt ex ipis scripturis sniaz

Quid n. habet hic locus incomodi, si detraxerimus inter-
pretationem, quam aduersarij de suo assuunt, nō intelligen-
tes, quid sit iustificatio, aut quomodo fiat

Corinthij autem iustificati multa accepant excellentia
dona, et feruebant initia, Ut fit, Deum ceperunt inter eos exi-
stere simultates, Ut significat Paulus, Ceperunt fastidire bo-
nos doctores, ideo obiurgat eos Paulus, reuocans ad officia dile-
ctionis

Nec disputat hic de remissione pctorū, de mō iustificatio-
nis, sed de fructib. loquitur, & dilectionem intelligit erga pximum

Stultum b aut somniare, qz dilectio, qua agimus cum hoib.
iustificet coram deo, cū in iustificatione agendum sit cū deo
placanda ira eius, & conscientia erga deum pacificanda

Horū nil fit p illam dilectionem, sed tantū ita, si app-
rendatur mia, idqz fit per fidem

Illud autem verum b, amissa dilectione, amitti spūs.
Et nō amisso, & fides excutitur, ideo ait, Si dilectione nō habeā
nihil sum, non addit affirmatiua, qz dilectio iustificet

Responsio

Recte obijciunt aduersarij locū illū, & simil obijcere
illum ad Gal. 5. Fides que p charitate opatur, aliqd valet
Chro, quia illa viua b p graz, que b charitas infusa

Quam facile aut sit tibi rudere, & contra stimulū verita-
te calcitrare, volumus videre

Hic locus Pauli de charitate infusa loqtur, q iustificat &
[illegible] ad dilectionem actualem, q meretur gloria, & nō iu-
stificat, sed fit a iustificato charitate infusa, q b gra gratū faci-
[illegible] dicit ibidem, Charitas patiens b, benigna b etc, hoc b,
[illegible] ad patientia & ad benignitatem, Comparat aut eaz
[illegible] fidei & spei, infusis virtutib. & dicit eam maio-

Quo liquet te non intelligere, quid loquaris, & nihil
omnino contra nos facere, nisi quod ungis tuis commentitijs nos in-
cessis & infirmas

Insuper dico, Quod si quis dilectione actuale abiec[illegible]
quando ad eam tenetur, Ut illam producat, Charitas in[illegible]
illi subtrahitur, & moritur fides in eo, non sic quod am[illegible]
sit, sed quia amplius meritoria non est, propter de[illegible]
ritatis, que est radix merendi, & forma Virtutis

Nec nos dicimus dilectionem actualem iustifica[illegible]
larvis tuis, quas tam sepe repetis, & quibus pugna[illegible]
nil agis, nisi quod ostendis te ignorare doctrinam Catholicam, [illegible]
tamen non erubescis nasum in illa stringere, non adver[illegible]
minem bonum iudicem esse eorum que non cognovi[illegible]

Non affingunt adversarij has larvas tuas [illegible]
Paulus, sed tu illas commentaris, Ut cum larvis pugnes [illegible]
hominibus

Non corrumpunt adversarij Vri pleraque loca, sed [illegible]
facis cum tuis complicibus, qui tanquam indocti & instabiles de[illegible]
Epistolas Pauli, in quibus sunt quedam difficilia intell[illegible]
sicut & ceteras scripturas ad Vram perditionem, Quod [illegible]
prescientes, custodiunt se a Vobis, ne insipientium errore [illegible]
excidant a propria firmitate. 2. Pet. 3.

Nos ex scripturis sciam accipimus iuxta interpre[illegible]
illarum, que fit a doctoribus Ecclesiasticis, quos Christus [illegible]
sue in coelum ascendens, in edificationem corporis sui [illegible]
simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni [illegible]
doctrine in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erro[illegible]
Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo [illegible]
qui est caput ad Ephe. 4.

Si tu igitur intelligeres, quid sit iustificatio, & quo [illegible]
quid fieret, non tam fede forsan a Veritate salutari aberrares

Corinthij antea iustificati gratia baptismali, accepa[illegible]
cum alijs nationibus excellentia dona, inter que Paulus [illegible]
charitatem precellere, Ideoque nil est, quod dicis de simultati[illegible]
inceperint, & quod fastidire ceperint bonos doctores. Et ubi [illegible]
hoc habet Paulus, & ex qua scriptura hanc sniam habes [illegible]
nos infamas, quod scripturis non utamur

Et quid tum, quod ibi non disputat Paulus de [illegible]
Ideo ne charitas infusa, que est gratia gratum facie[illegible]

[illegible]cat, Et cum tu ipe dicas, fidem ee dei donu, cur queso
[illegible] tribuis iustificationem potiori dono, quod est charitas
[illegible]fusa, Ut apostolus habet

Sed hec b tua ro; quam tanti facis, quia fide apphent
[illegible] & promissio eius, & non charitate, cum hec no sit
[illegible], Eia q notabilis ro, propter qua desistis a doctrina
[illegible] Quasi quis ideo iustificetur, qr cognoscit Christu
[illegible] ee propiciatione, pro pctis nris credit, Et quis hoc
[illegible] posset facere? & ubi manet Euang, quod ad peniten-
[illegible] hortatur, & dicit q, Nisi illam habuerimus, similiter
[illegible] peribimus?

[illegible] de qua pnia loqtur, nr interna, q b contritio sup
[illegible] & includit propositum confitendi sacramentaliter,
[illegible] hoc iubet ecclia

[illegible] pnia preuia in fide Catholica, deus infundit gram
[illegible] iustificando, quam no daret, nr ista precederet ex sua
[illegible]atione, non q illa quis mereatur gram, cu gra no
[illegible] sub merito nro, alias non eet gra, Rho. 11. Sed ea quis
[illegible] preparat & disponit ad illam

Cum aut errorem libenter stolidus populus amplectitur
[illegible] dicis ei placentia, putatq se btm, non attendens qd
[illegible] dicat Esa. 3. Ubi ait, Popule meus, q te btm dicunt
[illegible] decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant

[illegible] de dolo dicit aplus 2. Timo. 4 Erit tempus cu sana
[illegible] no sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt
[illegible] prurientes aurib., & a veritate auditu auertet
[illegible] fabulas autem conuertentur

Et quod erit pmiu illorum? nr quod scriptura explicat
[illegible] dicit; In gente stulta irritabo illos, hoc b, in nihilum re-
[illegible] Que aut posset ee gens stultior monachis exiticijs
[illegible] & coniugatis? quib. plus credunt, q doctrine catholice
[illegible] eius

Quib & tu adherendo partem indubie habeb cum
[illegible] pars, Ut Apoc. penultimo dcd, erit oib. medacibus
[illegible] ardenti igne & sulphure, quod b mors scda, nisi
[illegible] ecclie redieris & in hac pniam egeris, in cose-
[illegible] gre, qua fit remissio pecc: & iustificatio, quam
[illegible] opto, & precor a deo, Utcunq me iam rideatis, &

in ecclesiam sanctam insolescat, Sed veniet ecce temp[illegible]
quando oculi, q iam clauduntur in culpa, tunc aperientur
in pena, & tunc verum erit, quod in Paremijs 6, Sero
sapere phriges, Et qd Sap. 5. d. 2, ad quod remitto lectore

Sed q redis cum una laruarum tuarum, non possum
ridere, quo dicis stultum esse, somniare q dilectio, qua
cum hominib. iustificet coram deo &c. Quia vere [illegible]
6, hac aut stultitia tu laboras, qn somnias nos hoc [illegible]
vel docere, cum nec teneamus, nec doceamus

Quis aut filiorum somni tibi hoc somnium [illegible]
serit, an phantasos, an aliorum duorum unus, tibi [illegible]
rimandum

Apolog.

Sed disputant preferri dilectionem fidei & spei
lus. n. inqt, Maior horum dilectio, Consentaneum [illegible]
maximam & precipuam virtutem iustificare [illegible]
hoc loco Paulus pprie loquitur de dilectione proximi [illegible]
dilectione maximam esse, quia plurimos fructus habet

Fides & spes tm agunt cum deo, At dilectio for[illegible]
ga hoies infinita hz officia, Tamen largiamur sane [illegible]
sarijs dilectionem dei & proximi maxima virtute esse
hoc summum preceptum 6, Diligas dnm deum tuum &c.

Verum quomodo in ratiocinabuntur, q dilectio [illegible]
cet, quia maxima inquit virtus iustificat, Imo sic [illegible]
maxima seu prima minime iustificat, ita nec [illegible]
virtus legis

Nulla. n. lex 6, que magis accuset nos, q magis [illegible]
Ut conscia nra irascatur iudicio dei, qz hec summa lex [illegible]
gas dnm deum tuum, ex toto corde, Quis. n. sanctorum [illegible]
Chrm glari ausit, se huic legi satisfecisse

Non igitur iustificat virtus legis, sed illa virtus [illegible]
ficat, q accipit reconciliatione donatam propter Chrm [illegible]
tus fides 6, Nec iustificat propter suam dignitatem [illegible]
quia accipit miam, qua propter Chrm iusti reputan[illegible]

Sumus. n. iusti, hoc 6, accepti coram deo, non [illegible]
pfectionem, sed per miam propter Christum [illegible]
hanc apphendimus, & opponimus ire dei

Responsio

Non disputamus, sed firmiter credimus ex paulo dilectionem preferri fidei & spei, tam in actib. quam in habitib., Et vere consentaneum est, maximam & precipuam virtutem habitualem, que est charitas infusa, iustificare

Loquitur autem Paulus hoc loco de charitate infusa que inclinat ad dilectionem dei & proximi / Et si illa, ut [illegible] omnia credit / & omnia sperat, quo ibidem Paulus proprie [illegible] de dilectione proximi, & non simul de dilectione [illegible] tu teipsum confutas, qui dicis fidem & spem tuam agere cum deo

Concesso igitur per te etiam dilectionem dei & proximi [illegible] virtutem esse, non habes nos inde rationari dilectionem [illegible]ualem, de qua tu loqueris, iustificare, quia illa non [illegible] sed dilectio habitualis, que est charitas infusa, que quia [illegible] virtus maxime iustificat / Quo liquet te nos non [illegible] gere, & a te minime intellecta impugnare

Et quod dicis nullum sanctorum preter Christum satisfecisse [illegible] legi: Diligas dominum deum tuum, ex toto corde, cum omnes [illegible] fecerint ei, alias in vitam ingressi non essent, dicente Christo [illegible] 14. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata, Satisfecit [illegible] legi, quia ex gratia diligitur deus, iuxta superius dicta, quia [illegible] diligitur super omnia, ultra quod deus non obligat hominem [illegible] ad impossibile obligaret eum, quod de deo dicere, est illi [illegible] ascribere, quem, qui hoc fecerit, b. hieronimus [illegible] ee dicit

Nec nos dicimus virtutem legis iustificare, de qua tu loqueris, sed donum dei infusum, quod est gratia gratum faciens & iustificans, nec non formaliter & effective reconcilians excludendo peccatum mortale, cum quo non stat, sicut nec lux cum tenebris, Ita sentiunt qui pie & Catholice sentiunt

Hec igitur charitas infusa, est illa virtus que iustificat quia hec operatur reconciliationem propter Christum, qui meruit nobis illam, Nec iustificat propter suam dignitatem, quam ex se habeat, sed propter ordinationem dei, qui dedit ei hoc facere ex sua misericordia

Nihil propterea est de tua fide commentitia, quia non dedit hoc [illegible] illi, nec etiam fidei Catholice, sed gratie, qua mediante [illegible] iustificat sibi hominem, facessant igitur larue tue commentitie, quia non capiunt intellectum doctrine Catholice,

Apolog.

Sed aduersarij ideo tribuunt dilectioni iusticia, qa leg
docent, & cogitant iusticiam ee obedientiam erga legem

Nam humana ro tm intuetur in legem, nec intelligit
aliam iusticiam nisi legis obedientia, Et Scholastici hoies ingeniosi querentes Methodum, proposuerunt sibi legem, perinde atq philosophi in Athic, proponunt sibi precepta de morib.

Sed Paulus reclamat & docet aliud quidda ee iusticiam scz obedientiam erga pmissione reconciliationis donate ppter Chrm, hoc b accipere misericordia donata propter Christum

Sic enim sumus accepti deo, sic fiunt pacate conscientie quando sentimus, deum nobis ppter Chrm propitium esse

Quare pie mentes a lege ad pmissionem reuocande sunt Ut sepe iam diximus, & paulo post latius exponemus, cu agitabunt argumenta Scholastica, de vocabulo iusticie

Respons.

Nos non tribuimus dilectioni actuali, de qua tu loquerer iusticia scz iustificantem, nec cogitamus hanc iusticiam ee obedientiam erga legem, sicut tu impudenter in nos nugaris, dicis Charitatem infusam iustificare, & hanc inclinare dilectione actualem, q b actus obedientie erga legem, Christi meritoria glorie

Scholastici, homines Catholici, quos tu despectiuis more Melanchthonico vocas ingeniosos, proponunt sibi gram iustificantem, Ut hanc consecuti & habentes possint seruare legem Euangelicam meritorie, iuxta Chri promissionem, Sed tu forsitan Ethnicos ex eis facies, tua comparatione nugosa, qua compas eos illis iuxta tuam insipientiam, At quid dixi, sapientia dicere debui, sed defecit memoria senem

Non docet Paulus quod tu dicis, sed docet obedientia legis sequi debere reconciliatione, qua sic b meritoria glie. Tu autem redis iterum cum laruis tuis, de pacatione conscientie, & aliis quib. laruatus larualem pugnas pugnam

Non sunt ppterea pie mentes a lege ad pmissionem reuocande, Sed pq consecutione pmisse gre, ad legem facienda iustificande, Ut illi obedientes ex gra, meritorie sint glorie sempiterne Quid aut paulo pq fusius exponere velis expectabimus

Apologia

Aduersarij in confutatione & hunc locum contra nos [illegible]erunt ex Coloss. Charitas est vinculum perfectionis, hinc [illegible]ntur, quod dilectio iustificet, quia perfectos efficit

Quanquam hic multis modis responderi posset de perfectione [illegible] nos simpliciter sententia Pauli recitabimus, Certum est [illegible] de dilectione proximi loqui

[illegible] vero existimandum est, quod Paulus aut iustificationem [illegible]ctione coram deo tribuerit operib. secundae tabulae potius [illegible]

Preterea si dilectio est perfecta legis impletio, & legi satis [illegible]igitur erit opus propiciatore Christo, Paulus autem ideo [illegible] acceptos esse propter Christum, non propter legis impletio[illegible] legis non est perfecta impletio

[illegible] cum manifeste alibi detrahat nobis perfectionem, [illegible]tiendum, quod hic loquatur de personali singulorum perfecti[illegible] sed loquitur de integritate communi ecclesiae, Ideo enim ait, dile[illegible] esse vinculum, seu colligationem, ut significet se loqui de [illegible] & copulatione plurib. membris ecclesiae inter se [illegible]

Quare aduersarij imprudenter ratiocinantur ex nomine [illegible]is, quod dilectio iustificet, cum Paulus de integritate & [illegible]tate communi loquatur, Et sic interpretatur hunc locum Ambro.

[illegible]urpe est autem aduersarijs tantopere predicare dilectionem [illegible] prestent eam. Quid nunc agunt, dissipant ecclesias [illegible] leges sanguine, & has proponunt Caesari clementiss. [illegible] promulgandas, trucidant sacerdotes, & alios bonos viros [illegible] leuiter significauit se aliquem manifestum abusum [illegible] probare

Hec non conueniunt ad ista preconia dilectionis, quae si seque[illegible]rentur aduersarij, ecclesiae tranquillae essent, & respublica pacata [illegible] hij tumultus consilescerent, si aduersarij non nimis acer[illegible] exigerent quasdam traditiones inutiles ad pietatem, quarum [illegible] ne ipsi quidem obseruant, qui vehementissime defendunt eas [illegible] facile ignoscunt, alijs non item. Id autem alienissimum [illegible] concomijs dilectionis, Quae hic ex Paulo recitat, Nec [illegible] intelligunt, quam pietes intelligunt vocem, quam reddunt

Respon.

[illegible] ratiocinantur ex hoc loco, dilectione actuale de qua tu [illegible] iustificare, cum dicant illa omnino non iustificare for[illegible]

maliter & effectiue, quia no excludit pctm, sed sequitur
clusionem illius p charitatem infusam, Siue ergo
ibi loquatur de dilectione proximi, siue de dilectione
proximi, nil gtra nos quinc, nisi q nugis in nos
& Verbis ociosis, ac quidem multis minus profluis
recitare pterunisi consulto, quia nihil faciunt ad scop

Nec rocinantur aduersarij ex noie pfectioni
dilectionis, q dilectio illa iustificet, turpe & ergo tibi
in aduersarios nugari, imputando eis, qd non
prestent eam dilectionem, nec ne, quis tibi reuela
illa prestetur, quando ex gra fit & elicitur, Utcum
calumnieris

Nec satis & tibi sic in illos nugari impudenter
illos crimineris ecclesiarum dissipatores &c quas
nachis exiticijs, larvatis & coniugatis Vere dissipa
eas Vra coprotina concione & scriptione fecistis ab
clie Catholice recedere, & Vras nugas gmentitias
amplecti, quib. aluntur p Nectare & Ambrosia

Vos scripsistis legem Vram sanguine, qu pea
da, trucidata sunt rusticorum centum milia & qdm
tpe, qz intra tres menses, Taceo viduas factas, &
orphanos, qui fame & nuditate pierunt pro Euang Vr
nali, cui situm excussistis gtractu in puluere, in
giam opam nauasti tuo Luthero

Quos aut sacerdotes trucidauerunt aduersa
alijs bonis Viris, propterea q manifestum abusum
Ego nullos scio, Si qui autem mortem passi sunt,
scelera sua sunt passi, no ab aduersarijs tuis, sed ab
interest malum de medio tollere, ne Vna ouis morbida
inficeret gregem, Et ne modicum fermentum, Ut
corrumperet massam

Traditi sunt duo fres Augustiniana toga
apud Menapios, ob heresim & factiosam pdicatione
apud Cymbros ob eandem caz, & Vnus i franconia
ptista & predicator sediciosus

Monetarius aut cum suo fistulatore monacho
buit in sudem, quia duxit exercitum in occupatio
Qui censuit omia Cenobia gladio euacuanda
therus se fecisse pro maiori parte Verbo glori

[illegible]antur scripta

Perierunt & alij sacerdotes factiosi, in tumultu rustico, sz [illegible]rum? qn vulgo dici solet, eum, q se miscet siliquis vorari [illegible] Perijt nup Zuinglius ille Draco magnus in bello helue[illegible] se ingessit pro tuitione erroris sui Berengarij, Perijt qqz [illegible] tempus Oecolampadius monachus exitiuus, laruatus [illegible], sed nescio quo, fertur aut q in lecto suo inuentus [illegible], pre formidine & terrore, quia cum suo Zuinglio [illegible]dauit clivo, & pene omes doctos & eruditos viros [illegible] fugauit cum D. Erasmo, nri tpis singlare gloria

[illegible] loqueris de manifesto abusu, propter que trucida[illegible] aduersarijs tuis sacerdotes, & alij boni viri, nullu aut [illegible]iare quidem vere potes, q liquet te manifestu nu[illegible] & bonoru virorum diffamatore. Si aut tu vir bonus [illegible] vis videri, tempares tibi a ta manifestis iugis, & a [illegible] diffamatione bonorum virorum

[illegible]reconia dilectionis, tui sequuntur aduersarij, quos si tu di[illegible] tanq pximos, ut tibi pcipit Chrs, no ta nugose & impie eos [illegible], At nil nocet tibi nuge tue tot & tante, qn omnia tua [illegible] fide, qua credis tibi h remitti ppter Chrm, absqz [illegible] fame, per te pximis adempte & ablate

[illegible]rte tranqlle eent et pacate ecclie cum republica Chriana [illegible]fatuatum, iuxta Chri Math. 5. consilium, pijceretur fo[illegible] [illegible]ulcaretur ab homib., Et quod b illud? nisi quod gtra [illegible] Catholica strepit & latrat, ut tu fac cu tuis complicibus [illegible] exiticijs & giugat

[illegible]tenim tumultus, q nuc eccliam turbant, gsilescerent, [illegible] opij subdoli, & ingri mendaces, q sectas pditionis [illegible] digna facti recipent, quib. acerbe traditiones plato[illegible] [illegible] sunt, quib. regimen illius gmissum b a spus. Act. 20 [illegible] nebulones pessimi infamare solent, & maxime sudmuz [illegible] quem Antichrm vocant, & illius vita, cu Eporuz [illegible]dicare non erubescunt, q tu dno suo stant vel cadut, no [illegible] nobis, Sed quid scriptura dicat audiamus

[illegible] Exo. 22. Dijs non detrahes, & principi popli [illegible]dices, Et q sunt dij illi, ni prelati ecclesie? iuxta il[illegible] [illegible]o dixi dij estis, Si illos dixit deos, ad quos sermo [illegible] Num ad prelatos ecclie sermo dei factus b? iu[illegible] [illegible]20. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos [illegible] epos, regere eccliam dei, qua acqsiuit sanguine suo

Quis aut ꝫ princeps (scꝫ spualis) populi Chriam [illegible]
sumꝰ pontifex Chri Vicarius, quemadmodum in lege Veteri
erat Aaron, & eius successor, iuxta illud Act. 23. Ubi Paulo [illegible]
sabatur maledicere summo pontifici, sed rndit, Nesciebam [illegible]
quia princeps ꝫ sacerdotum. Scriptum ꝫ enim (ait) Principi po-
puli tui non maledices, quib. liquet, qꝫ pia sit tua pre[illegible]
sugillatio

Sed libenter ex te audirem, que sint traditiones [illegible]
torum inutiles ad pietatem, facile ꝫ in quempia [illegible]
lumus, At probare hec, ꝫ difficile, Vulgo dicitur, Detrahere [illegible]
quia reuocare difficile, Detractiones igitur tue, [illegible]
ab Encomijs fraterne dilectionis, ipe iudicare poteris [illegible]
acute intelligis, & alios tanqꝫ parietes, truncos & [illegible]
arguis

Num tibi candide lector, homines illi belli Vide[illegible]
alios eruditos scꝫ Viros atqꝫ pios, quos sibi aduersarios [illegible]
cidarios dicunt, qꝛ sue farine & saliue accedere nolunt [illegible]
manere cum doctrina Catholica, Ipsi aut trucidari [illegible]
& si Centena rusticorum milia sua concione rabulari [illegible]
fecerint, Et quis queso trucidauit illos, ac sanguine [illegible]
fudit, qꝫ impia & pestifera doctrina, quam Lutheram [illegible]
ctrinam Catholicam seminauerunt

Apologia

Ex Petro Citant & hanc suiaꝫ, Uniuersa delicta operi[illegible]
Charitas, Constat & Petrum loq de dilectione erga prox[illegible]
quia hunc locum accomodat ad preceptu, quo iubet [illegible]
se mutuo

Neqꝫ Vero Ulli aplo in mente Venire potuit [illegible]
nra Vincat pctm et mortem, qꝫ dilectio sit propiciatio [illegible]
quam deus reconcilietur, omisso mediatore Chro [illegible]
si qua eet, esset iusticia legis, non Euangelij, quod [illegible]
reconciliatione & iusticiaꝫ, si credamus, qꝫ propter Chrm [illegible]
ciatorem pater placatus sit, qꝫ donentur nobis merita [illegible]

Idem Petrus paulo aut iubet, Ut accedamus ad [illegible]
dificemur sup chrm, Et addit, Qui crediderit in eo [illegible]
detur. Dilectio nra non liberat ~~a pcto~~ nos a confusione [illegible]
dicat & arguit nos. sed fides in Chrm liberat in his [illegible]
scimus propter Christum nobis ignosci

Ceterum hec sniā de dilectione, sumpta ꝫ ex Prouerbijs
Antithesis clare ondit, quo intelligi debeat, Odium suscitat
& Uniuersa tegit delicta dilectio

Responsio

Libenter audirem ubi aduersarij tui Citarent hoc dictū
pro iustificatione ex dilectione actuali ad ꝓximū, quod
[illegible] faciunt, notescit te tuas ꝯtinuare nugas
[illegible] ex nob dicit dilectione actualem de qua tu loqueris
[illegible] pctm & morte ꝛc Sed dicimus illa, si ex charitate in
[illegible] vincit pctm & mortem, processerit, mereri glam, qua
[illegible] tua repetis laruas, de iustificatione fidei, qualib.
[illegible] ꝫ hec tua Apologia, que potius dici deberet Mytholo
[illegible] fabulis & nugis est plenissima

Apologia

[illegible] prorsus docet ꝙ illa Pauli sniā, ex Coloss. sumpta, Ut
[illegible] dissensiones inciderint, mitigentur & componantur eq
[illegible] commoditate nrā
[illegible] dissensiones inqt crescunt odijs, Ut sepe videmꝰ ex leuis
[illegible] offensionib. maximas exoriri Tragedias
[illegible] quedam inter Cesarem & Pompeium leues offen
[illegible] quib. si alter alteri cessisset paululū, no extitisset bel
[illegible], Sed dum Uterq; morem gerit odio suo, ex re nili
[illegible] motus orti sunt
[illegible] multe in ecclia hereses orte sunt, tm ex mutuis odijs
[illegible] Itaq; non de proprijs delictis, sed de alienis loquitꝰ
[illegible] dilectio tegit delicta, videlicet aliena, & qdem inter
[illegible] etiam si que offensiones incidunt, tame dilec
[illegible] ignoscit, cedit, non agit omia sumo iure, Petrꝰ
[illegible] non hoc vult, ꝙ dilectio coram deo mereatur remiss. pecc.
[illegible] excluso mediatore Chro, ꝙ propter dilectionē
[illegible] accepti, non propter mediatorem Chrm
[illegible] erga homines non sit morosa, non aspera, non in
[illegible] ꝙ quedam amicorū errata dissimulet, ꝙ mores
[illegible] aspiores boni consulat, sicut Vulgaris queda sniā
[illegible] mores amici noueris, non oderis
[illegible] temere de hoc officio dilectionis toties pcipiunt apli,
[illegible] vocant ἐπιεικιαν, Necaria n. ꝫ hec virtus ad publica
[illegible] retinenda, q non pot durare, nisi multa dissimu
[illegible] donent, inter se pastores & ecclie

Responsio

Concesso q̄ non loquatur de proprijs delictis, sed de alienis, cum ait Ut dicis, Dilectio tegit delicta, videlicet alienorum, & quid hoc pro te facit, Cum sicut Petrus nō vult [illegible] coram deo mereatur remiss. pecc. &c. Sic nec nos volumus [illegible] igitur facis cum laruis tuis, quas tam sepe repetis, & [illegible] Andabatice pugne tue eas locas

Nec reluctamur hijs, q̄ de eqtate loqueris, quam [illegible] εικίαν vocant, Dico autem, non solū hereses in ecclia [illegible] mutuis doctorum odijs, sed etiam ex superbia, que [illegible] alteri cedat, ne qs alium pacienter audiat, h̄ enim [illegible] laritatem, qua qs vel solus videatur, vel p̄ ceteris doctior [illegible]

Et quia supbia supiore pati neqt, ideo hoc molimur [illegible] Ut caput, Vicarium in ecclia abrodant, quo abroso, [illegible] dogmata, & omnia repleantur schismatis & heresib., [illegible] quo tantope in summū pontificem nostri tpis heretici [illegible] & illum impudenter Antichrm vocant &c.

Apologia

Ex Iacobo Citant, videtis igitur, q̄ ex opib. iustificatur [illegible] & non ex fide sola, Neq; alius locus ullus magis putatur [illegible] sme, Sed b facilis & plana rnsio, si non assuant adversarij [illegible] as opiniones de meritis opum

Iacobi verba nihil habent incomodi, sed ubicunque [illegible] opum, aduersarij affingunt suas impias opiniones [illegible] opa mereamur remiss. pecc., q̄ bona opa sint ppiciatio [illegible] propter quod deus nob reconcilietur, q̄ bona opa [illegible] & mortis, q̄ opa coram deo propter suam bonitate [illegible] egeant misericordia & propiciatore Chro

horum nil venit in mente Iacobo, que tn [illegible] fendunt aduersarij, pretextu sententie Iacobi

Respon.

S. Iacobus nō vult opa iustificare formal. & [illegible] q̄ illa excludant pctm, cum hoc solius sit gre, Sed [illegible] sequentia ex fide viua iustificare meritorie, & [illegible] ne moriatur, qz dū qs in fide viua non opatur [illegible] sione diuina, subtrahitur ei gra, ob pctm mortale [illegible] nō q̄ amplius nō sit, sed q̄ amplius nō sit meritoria [illegible] erat, iuxta superius dicta

hec nota sunt ex verbis b. Iacobi cap. 2. [illegible]

[illegible]rit fres mei, si fidem quis dicat se hre, opa aut no habeat
[illegible]nqd poterit fides saluare eum? quasi diceret minime, Quia
[illegible] illa mortua b, ob carentiam opum, que conseruat gram
[illegible] fides Uiuit, hinc dicit ibidem, fides si non habeat opa, mo
[illegible] in semetipa

[illegible] sequitur, Tu credis quia Unus b deus, bn facis, & demones
[illegible] & contremiscunt, qz fide mortua credunt, q non b
[illegible] ob carentia gre, que b radix merendi

[illegible] sequitur. Vis autem scire o homo ianis, qm fides sine opib.
[illegible] (probatio Exaris). Abraam pr nr, none ex opibus
[illegible] b (scz meritorie) offerens Isaac filiu suu sup al
[illegible] qm fides coopabatur opib. illius, & ex opib. fides con
[illegible] & suppleta est scriptura dicens (Gene. 5) Credidit
[illegible] & reputatum est illi ad iusticia (hoc b, ad actum
[illegible] meritorius b glorie) Quonia antea iustificatus b
[illegible] placuit deo, ex qua gratia, credens & obediens deo, merebatur
[illegible] sequitur quod tu citas, Videtur qm ex opib. iustificatur ho
[illegible] torie, merendo glam ex illis opib. ex gra factis, no aut
[illegible] & effectiue, per exclusionem pcti) & no ex fide tm
[illegible] ipa, si non habet opa, b mortua, Ut patet ex dictis
[illegible] gra

[illegible] aliud Exm dicens Sil & Raab meretrix, nonne
[illegible] iustificata b, suscipiens nuncios, & alia via eijciens, Sic
[illegible] spu mortuu b, ita fides sine opib. mortua b
[illegible] propter dicit aplus ad Gal. 5. qz in chro Iesu, neqz
[illegible] aliquid Valeat, neqz pputium, sed fides que p charita
[illegible] tam diffuse prosequi Volui, ppter mala intel
[illegible] ranoR, deprauantiu Vera & natiua sensa scri
[illegible] non solum hic, sed & in plerisqz alijs locis in fucu
[illegible] impietatis & erroris

[illegible] premissis rndeo ad Paragraphu istum, aduersa
[illegible] non pbare hoc loco a te Citato, opa iustificare formal
[illegible] excludendo scz pctm, sed bene meritorie, augendo
[illegible] ex qua fiunt, iuxta illud Apoc. Ultio, Qui iustus b (scz
[illegible] iustificetur adhuc, scz p augmentu illius gratie,
[illegible] opa ex gra facta, Sic etia q sctus b sctificetur adhuc,
[illegible] habent aduersarij tui impias opiniones, de meri
[illegible] non dicunt illa mereri gram, qua remittuntur
[illegible] mereantur augmentu illius gre, in maiore iusti
[illegible] sanctificatione, iuxta scripturam Apoc. Ultimo,

Sed tu habes magna scripturarum impicia, & quan[illegible]
Veris cares argumentis, laruis certas & nugis, quarum sex [illegible]
inuenire in hoc breui paragrapho

Nam primum mendacium est, quod per bona opera dicam[illegible]
reri remiss. pecc.

Secundum est, quod censeamus bona opera esse propiciationem

Tertium est, quod velimus bona opera esse pretium, propter [illegible]
reconcilietur nobis

Quartum est, quod dicamus bona opera vicere terrores pcti [illegible]

Quintum est, quod teneamus opera coram deo propter suam bonitatem [illegible]

Sextum est, quod tradamus opera bona nec egere nostra & propiciatore [illegible]
forsan egre feres te laruatum & nugosum disputatorem [illegible]
ceris, laruis & nugis pretermissis, comparere veris [illegible]
Quod quia non facis, alium te dicere non habeo, quam quale te [illegible]
larue & nuge, Cui etiam satis non est, huiusmodi impudenter [illegible]
Verum etiam eas omnes dicis nos defendere, quod loco [illegible]
predictis potest addi

Apolog.

Primum igitur hoc expendendum est, quod hic locus [illegible]
aduersarios facit, quam contra nos

Aduersarij enim docent hominem iustificari dilectio[illegible]
De fide autem, qua apprehendimus propiciatorem Christum, [illegible]
hanc fidem improbant, neque improbant tantum sententijs [illegible]
sed etiam ferro & supplicijs conantur in ecclesia delere

Quanto melius docet Iacobus, qui fidem non omittit [illegible]
pro fide dilectionem, sed retinet fidem ne propiciator [illegible]
cludatur in iustificatione

Sicut & Paulus, cum summa tradit [illegible]
ctitur fidem & dilectionem .1. Timo. 1. Finis mandati [illegible]
de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta [illegible]

Respon.

Locus hic contra nos non facit, saltem recte [illegible]
non intelligis eum, Ut tue testantur larue & nuge

Non enim docent aduersarij tui hominem iustificari [illegible]
effectiue per exclusionem pcti cum dilectione & opib. [illegible]
nobis impie & impudenter nugaris, sicut nugaris [illegible]
de fide, qua apprehenditur propiciator Christus, Nos [illegible]
loquimur, quam credimus & docemus esse, qua [illegible]
propiciator Christus

De tua aut fide comentitia, quam solam dicis iustificare
hoc, quod dicere solemus de reliquis errorib. tuis, qs pbare
no possumus, qz militant ꝯ doctrina, qua habz doctri-
tholica, quam Paulus dicit columna & firmamentum

omo aut errores in ecclia, heresim inuoluentes deledi
inquimus platis, & iudicib. eius, Nos nec ferro nec sup-
quemqua seuimus, cu hoc no sit pouincie nre, Indi-
errores, si qn oriuntur, Ut hij quorum interest, illos
medio, ne modicu fermentum totam massam cor-
Ut tradit faciendum Paulus

Iacobus Valde bene docet, q nec fidem nec opa omittit, que
charitate infusa, que ꝫ gra gratuz faciens, non
deo ad gloriam danda p illis, & qz spuss. in gra
minime excluditur deus in iustificatione

aliud vult Paulus. 1. Cor. 13. qz q fides & opera
infusa nil sunt apud deum, Similiter. 1. Timo. 1.
aritatem, que ꝫ dilectio actualis dei & proximi, ee sum-
ptorum dei, eo q in illa pendet lex tota & pphete, Ut ha-
Math. 22. Que dilectio fit corde puro & gscientia bona, qn
procedit & elicitur, quia illa purificat cor formaliter et
expellendo pctm, & parat gsciam, qua tranquillado
Requirit autem fidem Veram, qualis ꝫ fides Catho-ca
fideliter firmiterqz crediderit, saluus ee no po-
Symbolu Athanasij, At tua fides ficta ꝫ, qz comen-
iuxta hactenus dicta & probata

Apologia

Res ipa loquitur, hic de opib. dici, que fidem sequuntur
fidem no ee mortuam, sed viua & efficace in corde
Iacobus, nos p bona opa mereri remiss. pecc.

de operib. iustificatoru, q iam sut reconciliati
consequuti remissionem pecc.
errant aduersarij, cu hic rocinantur, q Iacobus
bona opa mereri remiss. pecc. & gram, q p opa
accessum ad deum, sine propiciatore Chro

Responsio

amur nos, hic de operib. dici, q fidez sequuntur

ꝛc Concedimus etiam S. Iacobum non sensisse nos per bona opa [illegible]
reri remiss. pecc. & gratiam ꝛc

Quare tu erras pessime & impudenter, qui nob[illegible]
quod hinc rationemur, nos per bona opa mereri remiss. [illegible]
quasi non sciamus gratiam non cadere sub merito nro ex [illegible]

Mirum est, quod non erubescis, tot & tantis agere [illegible]
nugis, cum tam crebra illarum repeticione, An putas [illegible]
esse, stipites & truncos, Ut hic non capiant tua [illegible]
liditatem, qui toties iudicare & arguere eos audes [illegible]
intelligis, Disce precor prius quam doceas, Noli iudicare [illegible]
ras, quando nemo bonus est iudex eorum, quod non [illegible]

Apolog.

Tertio, Iacobus paulo ante dixit, de regnatione [illegible]
Euangelium, Sic enim ait, Volens genuit nos Verbo [illegible]
nos essemus primitiae creaturarum eius

Cum dicit nos Euangelio renatos esse, docet [illegible]
ac iustificati sumus

Nam promissio de Christo tantum fide apprehenditur [illegible]
eam terrorib. peccati & mortis, Non igitur sentit Iacob[illegible]
opera nostra renasci

Respon.

Dicas tu queso nobis, an ne regnatio sit rena[illegible]
stificatio, que fit per baptismum, qui prereqrit fidem in [illegible]
In baptismate autem datur spiritus s. in gratia qua re[illegible]
& iustificamur, dicente Christo Ioan. 3. Nisi quis re[illegible]
aqua & spiritus. (non dicit ex fide) non potest intrare [illegible]

Et Marci ultimo dicitur, Qui crediderit & [illegible]
rit saluus erit, Si igitur fide sola fieret iustifica[illegible]
esset baptismo. At opus est illa, propter spiritus, qui datur [illegible]
illum, Nunc quero a te an Euangelium sit baptismus [illegible]
Utique non habes, nisi prorsus insanire velis, hoc [illegible]
quod Euangelium docet baptismum, & sic est unum Vitae & [illegible]
temur, Sic dicit ad Titum 3. Non ex opib. iustitiae [illegible]
sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit, per lauacrum re[illegible]
renouationis spiritussancti, quem effudit in nos abund[illegible]
Christum saluatorem nostrum, Ut iustificati gratia ipsius [illegible]
nobis sua morte) heredes simus, secundum spem [illegible]
non dicit, Ut iustificati fide ꝛc Quapropter nihil [illegible]
& ex scriptura citas, intelligere videris

Et quid queso ad iustificationem facit app[illegible]

Chro. Num fides ꝫ ex verbo Chri. Rho. 10. Simil apphensio
promissionis Chri ꝫ ex verbo dei, cur ergo no simul iustificati
tribuis verbo dei, huic aut imediate non tribuitur, igitur
cum utroq apphendatur promissio Chri etc
Quid aut iterum repetis larvam illa, cum opponis eam
peti & morte
& nos scdm Iacobum non sentire nos p opa no
Nec ipi hoc sentimus, quo liquet pugna tuam larvale
nos agis, omino stultam & fatuam ee, que ex mera pre

Apologia

liquet, non adversari nobis Iacobu, q cu otiosas &
, que somniabant se hre fidem, cum no haberent
distinxit inter mortua fidem, & viuam fidem,
ait ee que non parit bona opa
aut ait esse, que parit bona opa
nos sepe iam ondimus, quid appellemus fidem, Non n. loq
noticia, qualis etiam ꝫ in diabolis, Sed de fide que re
orib. gscie, que erigit & consolatur pterrefacta corda
fides neq facilis res ꝫ, Ut somniant adversarij, neq
potentia, sed diuina potentia, qua viuificamur, qua di
morte vincimus, sicut Paulus ad Coloss. ait. q fides sit ef
dei, & vincat morte, in quo & resuscitati estis p fidem

fides cum sit noua vita, necario parit nouos motus & opa
Iacobus negat nos tali fide iustificari, q ꝫ sine operib.
autem dicit nos iustificari fide & opib. Certe no dicit
Neq hoc dicit, q partim Chrus sit propiciator,
opa nostra sint propiciatio
describit hic modum iustificationis, sed describit quales
postq iam sunt iustificati & renati
iustificari significat hic, no ex impio iustu effici, sed v
iustum pnunciari, Sicut hic, factores legis iustifica
igitur hec verba nihil habent incomodi, factores
iabuntur, ita de Iacobi verbis sentimus
iustificatur homo no solu ex fide, sed etiam ex opib., quia
pnunciantur hoies hntes fidem & bona opa
bona opa in sanctis, Ut diximus, sunt iustitie legis, q
propter fidem, Nec sunt accepte, qz satisfaciant legi,
igitur homies ex fide & operib., non ppter opa, sed
tamen opa bona sequi nece ꝫ

Iacobus n. loquitur de hijs opib. que fide sequuntur, sicut testatur cum ait, Fides adiuuat opera eius, Sic accipiend[illegible] Factores legis iustificabuntur, hoc est, q credunt, & hunc bonos [illegible]ctus, iusti pronunciantur, Nam lex ita fit, si credimus [illegible] propter fidem, non q opa legi satis faciant

Ita videmus in hijs sententijs nil ee vitij, sed [illegible] deprauant eas, qui de suo affingunt impias opiniones

Neq; n. dicit opa mereri remiss. pecc., homines [illegible] acceptos esse, seu iustos reputari, non ppter Chrm [illegible] coda, & vincere iram dei, opa non indigere [illegible] dicit Iacobus, que tn aduersarij verbis Iacobi affin[illegible]

Responsio

Fides mortua adeo vere fides est, sicut viua, [illegible] fidei, Mortuam aut dico, q non est vestita gra, que [illegible] bona parere possit, quoad subam actus, nullum [illegible] parit, quoad intentione precipientis, quod scz sit mer[illegible] propter carentia radicis merendi, que est gratia

Viua vero dico, que est vestita gra, & hec parit bona [illegible] ad intentione precipientis, quia que meritoria sunt [illegible]

Sic Catholici diuidunt fidem in mortua & viua [illegible] Usum loquendi scripture, & doctrina Catholicam

Non curamus nos, quid vos Schismatici app[illegible] qui firmiter credimus oez fidem ee mortua, quam [illegible] Que etiam no meretur pprie no fidei vere, cum [illegible] sa & erronea, qn vere fidei impossibile est subee [illegible]

Quo liquet, fidem tuam larualem ee, ut [illegible] & negotiosa fuerit, quia hijs nititur laruis tuis [illegible] terrorib. conscie, erigere & consolari pterrefacta [illegible] diabolum & mortem, & id genus laruarum alia [illegible] sudas, quapropter tibi facilis res no est, sed difficilis [illegible]

Libenter aut ipe audirem ex te, in quo consist[illegible] fingis difficultas, Tu n. nullius meministi, Et si [illegible] res, Ut ais, non tam pmpte vulgus stolidum & [illegible] cteretur eam, quod ad hanc passim currit, sicut [illegible] in pratis lasciuiunt vespis puncte

Fidei Catholice cooperatur diuina potentia [illegible] Tue aut & tuorum fidei, que potius error d[illegible] coop[illegible] fingens se in angelum lucis, Nemo igitur tua fide [illegible] nemo hac vincit diabolum & morte iuxta laruas [illegible]

quam aptus ad Rho. 6. Vitam vocat eternam, scz effective, h talia
[illegible] quam deus Paulo dixit sufficere, dum esset in pugna cu
[illegible] carnis, & cum Sathana, q eu calaphizavit 2. Cor. 12. Et
[illegible] dixit ei fidem sufficere ad vincendu etiam qualecunqz
[illegible] fides tua comentitia, b quidem nova, & nova vita, non que
[illegible] scz deo, sed Sathane, paritqz novos motus, qz tu multus
[illegible] & factiosos p universam Germaniam, que an hos motus
[illegible] erat, & serviuit deo in tranqllitate pacis
[illegible] est nova opa, quia mirada & stupeda, qualib. similia
[illegible] ab initio mundi, que qualia sint, in Dialogo no-
[illegible] sacerdotu, monachoru & monialiu, diffuse expli-
[illegible] ergo negat Iacobus, quempia tali fide iustificari, q suis
[illegible] ad orcum, & in stagnu ardens igni & sulphure, de
[illegible] penultimo
[illegible] quid multa dicis de fide tua comentitia, cu Iacobus nihil
[illegible] illa, sed de fide Catholica, que iustificat dispositive & p-
[illegible] in consecutione gre, que iustificat formaliter & effective
[illegible] pctm, cum quo non stat, sicut nec lux cu tenebris
[illegible] fidei ex gra precedentia, iustificant meritorie & cople-
[illegible] talia opa remunerantur gloria
[illegible] nos dicimus nos p opa renasci, cu renascamur gra, q datis
[illegible] vel in pena, ideo larva b, qua addis, cu dicis. Neqz hoc
[illegible] Chrus sit propiciator, & q partim opa nostra sint
[illegible] q non erubescis talib. agere nugis
[illegible] igitur Iacobum hic no describere modu iustificationis
[illegible] effective, & concessis etiam sque sequuntur, Negandum
[illegible] opa in sanctis accepta ee propter fidem, qui accepta
[illegible] glorie propter gram, ex qua fiunt, qz h gratifi-
[illegible] deo cum operib. suis ex illa factis. Etiam sic accepta sut
[illegible] legi, quo ad intentione pcipientis, qd b meritorie,
[illegible] ergo homines ex fide dispositive & preparative, opib.
[illegible] meritorie & completive, si ex gratia processerint, qua iustifi-
[illegible] formaliter & effective, Quam distinctionez, qz tu vel
[illegible] recipis, ideo tam foede impingis & erras, tribuedo
[illegible] gratie
[illegible] etiam, q nece sit opa sequi fidem, cum libere & con-
[illegible] sequantur, & possint non seq, etiam loquendo de fide vi-
[illegible] fides mori non posset, & nullus damnaretur baptizatus
[illegible] etiam Iacobum loq, de opib. que fidem sequuntur,

nihil vicij in hijs sententijs cernitur &c

Qz autem aduersarij tui deprauent eas, nondum probasti
Nec agunt illi impijs opinionib., Ut tu impie illos facere [illegible]
mas, At tu impijs agis nugis, qs suxisti ex Lutheri tui [illegible]

Laruas tuas iterum repetis, de merito opuz bonor[illegible]
onis peccatorum, & de reb. alijs, quas impudenter nugar[illegible]
sarios tuos verbis Iacobi affingere, Ut satis liquet ex [illegible]
dictis

Apologia

Citantur cotra nos & alie sniie de opib., Dan[illegible]
tua Eleemosynis redime

Et Esa. 58. Frange esurienti panem tuum, [illegible]
& dominus exaudiet

Et Luce 6. Remittite & remittetur vobis

Math. 6. Beati misericordes, qz miaz consequemur

Ad has sniias & similes de opib., Primu hoc respond[illegible]
dictum ē, legem no vere fieri sine fide, nec placere, nisi [illegible]
fidem i chrm, iuxta illud, Sine me nil potestis facere

Item, sine fide impossibile ē placere deo

Item, p Chrm habemus accessum per fidem

Itaqz quoties requruntur & pbantur opa, addendum [illegible]
gelium de Chro

Secundo, hee sniie, quas paulo an gmemoram[illegible]
contiones penitentie, Constant n. ex duab. ptib., habe[illegible]
cationem legis, que arguit pcta, & iubet bene opar[illegible]
ta ē p missio

Certissimu ē aut in pdicatione pnie, no [illegible]
onem legis, que tantu terret, & gdemnat gscias, sed [illegible]
Euang., q pcta gratis remittantur propter Chrm, [illegible]
quamur remiss. pecc., hec sunt adeo certa & pspicua [illegible]
tiant aduersarij, et excludant Chrm & fidem a pdicatione [illegible]
merito tanqz plasphemi in Chrm, reijciendi sint.

Responsio

hee sniie no excludunt preuiam cotritione, que [illegible]
quam concomitatur gra, qua formal & effectiue remittun[illegible]
iuxta supig dicta, Debent n. opa hec sequi, cum in [illegible]
pij debeat fieri auersio a malo, & conuersio vel reuer[illegible]
secundu propositum & executionem pro virib. [illegible]

In sup dico, Concedendum ee legem no vere fieri [illegible]

[illegible], Catholica, que placet immediate propter gram̄, & non ꝓpter
[illegible], Si quando aut̄ ꝯceditur placere ꝓpter fidem scz viuam, ꝫ
[illegible] illa immediate propter gram̄, qua fides viuit
[illegible] sic intelligi habet illud Ioīs 15. Sine me nil potestꝭ facere,
[illegible] gra mea nil potestꝭ mereri, cum gra sit radix meredi
[illegible] virtutum
[illegible] illud ad Rho 5 Per Chrm̄ habemꝰ accessum ꝑ fidem
[illegible] in qua stamus, hoc ꝫ, deo placemꝰ ꝛc iuxta supꝰ dcta
[illegible] autem ꝙ sunt ille ꝛc sint quasi ꝯciones penitentie
[illegible] tantur propter Chrm̄, Negamus nos fide consequi
[illegible] immediate formal & effec. cum fides no excludat pcta
[illegible] consona doctrine Catholice, q certa ꝫ & ꝑspicua,
[illegible], cum tuo Luthero, cꝰ sequeris ꝯmeta, qn̄ aduersarij
[illegible] in doctrina Catholica, q etia no excludunt Christuz
[illegible], a pdicatione pnie, ideo tibi iudicandum relinquo
[illegible] sint in Chrm̄ & abijciendi, Certe adhuc modicum
[illegible] te, sed quia illud tenebra obscuratur Lutherana, ideo fa-
[illegible] & puram spirare pietatem, sed lutulentam, &
[illegible] mixtam

Apologia

[illegible] Contio Danielis, non tantum ad Eleemosynas de-
[illegible], sed fides etiam in ea requirenda est
[illegible] ꝫ contio Danielis oroi Aristotelis, qui ad suuz
[illegible], etiam hortatur eum ad beneficentia, & iubet eu
[illegible] conferre ad publica Utilitatem, & salutem omniu
[illegible] ad superbiam
[illegible] lissima oro ꝫ, Neqꝫ de officio publico magni principis
[illegible] melius potest, Sed Daniel no tantu de officio rege
[illegible] sed de penitetia pietateqꝫ erga deum, de remissione pecc.
[illegible] reb. extra phiam positꝭ, Non igitur tm̄ hic Elee-
[illegible] requirende sunt, sed etiam fides, Idqꝫ textus ondit, regem
[illegible] non solum ad Eleemosynas largiedas, sed multo
[illegible]
[illegible] egregia confessio regis de deo Israel, Non ꝫ aliꝰ deus
[illegible] saluare

Respon.

[illegible] rcte dicta sut, & non aduersantur pietati Catho-
[illegible] ipa, & nil addam

Apologia

[illegible] partes sunt in contione Daniel, altera pars est

predicatio pnie, que arguit pcta & precipit de noua Vita et Re-
dime pcta tua iustitia, et iniqtates tuas beneficijs erga paupes
enim in sua lingua loquitur Daniel, Ubi satis apparet eu no
de Eleemosynis pcipere, sed de tota iustitia, hoc b, de noticia
fide, ait enim, pcta redime p iusticiam, Iustitia aut erga
b fides, qua credimus deum nobis ignoscere

Deinde pcipit Daniel de bnficijs erga paupes, hoc b
nec crudeliter impet, sed consulat Utilitatib. subditorum

Altera pars concionis pmittit remiss. pecc.
tio delictorum tuorum

Hieronimus hic pter rem adiecit dubitatiua
imprudentius disputat in comentarijs, icertam esse
Sed nos meminerimus Euangelium certo pmittere remiss.

Isqz abolere Euangelium censendus b, q sentit
certam ee, Dimittamus igitur hoc in loco Hieronimum

Cum aut clare ponatur pmissio, certe requi
quia pmissio non potest accipi nisi fide, Quanqz & ibi
remissione gtingere posse, cu ait, Redime peccata

Atqz hec pmissio remissionis pecc. Vere pphetica
Vox b, quam certe Daniel volebat fide accipi, Norat
missam ee remiss. pecc. propter futurum semen, Vcz
solum Israelitis, sed etiam omib. gentib., Alioq no
polliceri remissionem pecc.

Non b. n. hominis, presertim in terrorib.
de voluntate dei, sine certo verbo dei, q irasci desinat

Itaqz cum pmissio ponatur, satis apparet
quia promissio non pot accipi sine fide

Si hec fides ex conditione opum penderet,
missio pecc., ideo talis fides requiritur, que
die & verbo dei, no opib. nris, Q aut dicit, Redime
iusticiam, & p Eleemosynas, idem b, ac si diceret,
cata p pniam, qz reatus tollitur p pniam

Neqz hinc rocinandum b, q ignoscat deus
tia, sed ignoscit propter pmissionem, hijs qui
apphendunt

Responsio

Cur in hoc Paragrapho equiuoces iustitia
nielis, declarat certe incertitudine tua, In
pretaris eam pro tota iustitia &c In fine aut

...ria, q̄ ꝟ pn̄ia, q̄a reatꝰ tollit̄ur, ꝟ enim ꝟ contritio
Et si pn̄ia illa reatꝰ tollit̄ur, q̄uo q̄so fides iust̄ificat, cū con-
no sit fides, & si prereqūirat fidem, in qua fiat, si gr̄a dari
que excludit prim̄ ꝛc
quid arguis hieronime, linguar̄ minime imperitum
scripture imitat̄ur, q̄ & Tobet z dicit, Conu̅ertimini ad
rum ꝛc Quis scit si q̄uertat̄ur & ignoscat dꝰ ꝛc
illa relinqua pitioribꝫ in linguis, q̄ū parum facit,
propositu nostrum, Quem hieronime & tu hic
dict
sionem pecc. certa ee, Certificat nos scriptura, Ezech.
gelio, Si quis fecerit que facienda sunt ad illam re-
x dn̄ina ordinatione, quam satis explicat doctrina ca-
alibi videri habet
ait va tua q̄ hic exigis p̄ter nudit̄atem aliud no hnt
sionem, vel gratie vel remissionem nemo accipit,
id, in qua fieri habent facienda p illig cōsentione
iterum inculcas & repetis fidem ex conditione
re, quasi hoc dicant tui aduersarij, cū nil nisi faciant,
opa sequi fidem, in homie iust̄ificato gr̄a, ex qua gr̄a
sunt glorie, Quapropter stulte addis, Negꝫ hinc racio-
q̄ agnoscat dn̄us ꝓpter opa sequetia, cū nemo fidelium hoc
notum ꝟ ex dict

Apologia

clare in concione Danielis fidem requri, quare huic
faciunt, q̄ inde rōnantur, q̄ remissio pecc. q̄tingat
nostra, non fide propter Chr̄m
Pharisaicum ꝟ in concione Danielis, nil requirere, nisi
impio recte gerendo. Pharisaicum ꝟ affingere q̄
q̄tingat remissio pecc.
opa naturaliter incurrunt homib. in oculos, q̄z fides
q̄ fidebat hui rō, ideo somniat opa illa mereri
pecc.
ia heret in animis hoim, negꝫ exuti pot, nisi
doremur, Sed reuocare nos debemus ab hac carna-
lia, & promissione mie, in qua gratis exhibet̄ur
propter Chr̄m
nib. lor. & pn̄ia, fides requirenda ꝟ, Suma eui
m, remissione pecc. suis Chro q̄uerere

Responsio

Ostendis clare te cum laruis pugnare, cu[illegible] nobis Catholicis inde rotinetur remiss. pecc. ꝯtingere [illegible] nra, seclusa fide, & non propter Chrm

Duo ponis, Philosophicu scz & Pharisaicu, quib[illegible] ditur Tertium, scz. Impium ꝫ Catholicis tribuere [illegible] illud, de quo loqueris, contingat remissio pecc., Quod [illegible] recte impius diceris

Non solum na incurrunt opa homib. in oclos [illegible] iussu Chri dicentis Math. 5. Sic luceat lux vra [illegible] Ut videant opa vra bona, & glorificent prem vrm [illegible] Naliter aut malunt homies exa qz va, q exa sunt [illegible] Lactantius dicit, loqui facile ꝫ, prestare aut difficile

Sic vos Lutherani loqui multa nouistis de fide [illegible] datur deus & pmissio eius, Qualia aut sint opera [illegible] plicat Paulus, qn ad Tit. 1. dicit, Confitentur se noss[illegible] ctis aut negant, cum sint abominati & incredibiles [illegible] opus bonum reprobi, Nisi spoliare templa, spoliare [illegible] pios sacerdotijs suis, hoc ꝫ beneficijs, Sacella & altaria [illegible] Religiosas personas etiam vtriusqz sexus expellere [illegible] & auferre possessiones earum violenter, & id genus [illegible] bona opa, qualia facientes socij furum dicuntur [illegible] iustificatione, nec restitutione, nec ꝯtritione opus [illegible] fide Lutherana submerguntur omnia eorum pcta [illegible] deus no vult illis hec imputare & grandiora

Et si in omib. locis de pnia fides requirenda [illegible] non sola fide fit iustificatio impij: Ut tu sommas [illegible] pnia, q vlterius reqrit restitutione male ablat[illegible] suma ꝯtumelia ꝫ in Chrm remissione peccatoru [illegible] restitutione

Apolog.

Quida interpretantur Daniele de remissione [illegible] ait, Redime pcta Eleemosynis, ita nihil ꝯ nos faceret [illegible] Et si dubium non ꝫ, quin loquatur de remissione culpe

Frustra n. qritur remissio penæ, nisi prius [illegible] derit fide remissionem culpe

Quod si illi concedent remissionem culpe [illegible] p fidem, nos postea facile largiemur penas, quibus [illegible] mitigari bonis opib., & tota penitentia, iuxta illud [illegible] remus, no iudicaremur a domino

Et Hiere. 15. Si conuersus fueris conuerta te
Et Zach. 1. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos
Et psal. 49. Inuoca me in die tribulationis

Responsio

[illegible] necesse, interpretari Danielem, de remissione solius penae
[illegible] refers illos, qui sic interpretentur
[illegible] habet doctrina Catholica, quod prima interna, quae [illegible]
[illegible] recuperatur gratia, peccato mortali amissa, ex qua gratia, dum
[illegible] opera, illa meritoria sunt & satisfactoria, Meritoria
[illegible] factoria pro pena debita diuinae iusticiae lesae peccato
[illegible] concedimus nos remissionem culpae gratis contingere per
[illegible] gratiam, quae excludit peccatum, quod non facit fides, quare
[illegible] faciunt omnia quae citas, quib. hortatur dominus pecca-
[illegible] esset a peccatis, & conterat de illis, quam sic velit se con-
[illegible] ipsum per gratiam, qui ei dorsum admouit, & faciem
[illegible] abscondit propter peccatum, Ut patet Esa. 59.

Apologia

[illegible] iudicandum est et de hoc loco, Remittite & remittetur vobis
[illegible] similis concio de prima, Prior particula requirit bona
[illegible] addit promissionem
[illegible] rationandum, quod nostra condonatio, ex opere operato, mere-
[illegible] remitti peccata, Non n. dicit hoc Christus, sed sicut alijs
[illegible] annectit Christus promissionem remissionis peccatorum,
[illegible] bonis operib.
[illegible] in Cena domini non consequimur remiss. pecc. sine fide,
[illegible] neque in hoc opere, Imo nostra condonatio non est bonum opus,
[illegible] reconciliatis, Ideo nostra condonatio, quae quidem placet deo
[illegible] condonatione diuina, Solet autem Christus hoc modo coniungere
[illegible] Ut Utrumque tradat, doctrina fidei, & bonorum
[illegible] Ut moneat hypocrisin & simulatione penitentiae esse, nisi se-
[illegible] fructus
[illegible] Ut multa habeamus externa signa Euangelij & re-
[illegible] peccatorum, quae nos commonefaciant & consolentur, &
[illegible] fidem exercere possimus
[illegible] necesse est tales locos accipi, ne aboleamus Euangelium
[illegible] opera opponamus deo, tanquam propiciationem &
[illegible] Christo
[illegible] Ne fiat incerta remissio pecc., si doceatur pendere
[illegible] nostrorum operum

Responsio

Nihil singulare video in hoc Paragrapho, qd no[illegible] sit prius, ideo non ꝫ nc̃e, me hic ꝓdigere verba

Sed ꝙ larvas tuas, quib. pugnare soles, iterũ repe[illegible] consulo, qꝛ nil hijs cõtra adversarios tuos facis, ni[illegible] dendum omib. prebes

Et que sunt larvæ tuæ, quas hic repetis. Cer[illegible] Q̃ nõ sit rõcinandũ, ꝙ nostra cõdonatio ex ope opa[illegible] nobis remitti pcta

Q̃ sic necesse sit tales locos accipi, ne abolea[illegible] de Chrõ, Et ne nr̃a opa opponamꝰ deo ꝛc̃ Item ne [illegible] remissio pecc. si doceatur ꝛc̃ has n. larvas repe[illegible] illas foveamus ꝛc̃ Quod qꝛ nõ facimꝰ, non nisi [illegible] in nos stringis

Sed quid dicis de Cena dñi, quasi in illa qui[illegible] remiss. pecc. fide, ex ope opato, loquendo scꝫ de pctis [illegible] in talib. ꝯmunicans cenam illã, novũ ꝯtrahit pctũ [illegible] pter irreverentiam Sacramẽti, cum ibi sit panis [illegible] mittendus canib. ꝛc̃

Apologia

Citatur & ex Thobia, Eleemosyna ab omi pcto [illegible] berat, Non dicemus hyꝑbolen ẽe, Et si sic accipi debet [illegible] de laudib. Chri, cuius propria sunt officia, liberare [illegible] morte

Sed recurrendũ ꝫ ad regulam, ꝙ lex sine Chr[illegible] placent igitur Eleemosynæ deo, que sequuntur re[illegible] nõ que precedunt, Itaqꝫ liberant a pcto & a morte [illegible] sed sicut paulo an̄ diximus de pnia, ꝙ fidem cum [illegible] cti debeamus, ita de Eleemosynis iudicandũ ꝫ, ꝙ [illegible] cum fructib., Thobias eniꝫ concionatꝰ, non [illegible] nis, sed etiam de fide, Omi tpe bñdic deum, & pete ab eo [illegible] rigat vias tuas

hoc aũt proprie ꝫ illius fidei de qua loquimur [illegible] ẽe ꝓpitiũ ꝓpter ipsius mĩaꝫ, & petit ut serve[illegible] & guber[illegible]

Ad hec concedimꝰ Eleemosynas mere[illegible] dei, & liberare, non a pñti pcto, nõ n. vincu[illegible] dei, nec reddunt pacatas conscias, sed liberant [illegible] hoc ꝫ mereri, ut defendamur in piculꝰ pctorũ [illegible]

h ꝫ simx suia reliqs scripturis ꝯsentiens, [illegible] sunt pconia opũ & legis, ne detrahant de gla chr[illegible]

Responsio

Nec hic aliquod singulare video preter dicta

Q aut lex omnino sine Chro non prosit, & q solu Ele-
[illegible], que sequuntur reconciliationem placeant deo, imp-
[illegible] incompletus b sermo, qn Act. 10. de Cornelio adhuc
[illegible] q orones & Elemosine eius ascenderint i memoria
[illegible] dei &c

[illegible] hoc b verum, q Elemosyne ante reconciliatione, que
[illegible] non placeant deo ad meritu glorie, placent tamen ei
[illegible] palis remunerationis, vel ad dispositione, pro gre
[illegible] sicut contigit in Cornelio, qui sic ad fidem pue-
[illegible] ad gram reconciliationis

[illegible] quitur. 4. regum. 5. de Naaman Syro, q p illud dnus
[illegible] Syrie, sed quo meruit hoc? nisi sua probitate nali
[illegible] etiam tandem puenit ad fidem, & p illa ad gram
[illegible] fecit publicanus ascendens in templum orare? Nonne
[illegible] pectus suum, & dixit, Deus ppicius esto mi pctori
[illegible] ad gram, qua iustificatus descendit in domu suam?
[illegible] Euang, Displicuit ne deo factu illius? Certe no displi-
[illegible] placuit ei tanqm pparatio ad gram iustificante, antea
[illegible] more iudeorum, qualis et fuisse videtur

[illegible] aut iterum repetis larvas tuas solitas, de victoria
[illegible] dei, & de paratione gscie, cum h sint gre

[illegible] autem dico iuxta doctrinam Catholicam, Elemosy-
[illegible] pg reconciliatione liberare, hoc b, pseruare a
[illegible] iuxta tuam intentione, sz etia mereri glam

[illegible] simplex & vera snia, scdm qua accipienda sunt pro-
[illegible] legis, qm sic nihil detrahitur glie Chri & Euang
[illegible] videtur, quam tu minuere cerneris, qn opibus ex
[illegible] detrahis meritu glie, quod Chrus & Euangeliu dant
[illegible] Videas aut ne oculus tuus sit nequa, qn Chrus b bonus, qui
[illegible] bonitate & liberalitate dat nobis, opa nra bona ex gra facta
[illegible] meritoria glorie, cui utiqz licet facere quod voluerit Mat. 20.
[illegible] potes restringere eius bonitatem & liberalitatem

Apologia

[illegible] dictum Chri apud Luca, Date Elemosyna,
[illegible] munda sunt vobis

[illegible] sunt aduersarij, toties iam dictu b, Legem
[illegible] non prodesse, ppter quem placent bona opa, sz illi
[illegible] Chro, docent mereri iustificatione p opa legis

Hic locus integer prolatus, ondet & fidem requri, Chr
.n. obiurgat phariseos, sentientes se coram deo mundari, ho
iustificari crebris ablutionib., sicut Papa, nescio qs
aspersa inqt, q populum sanctificet ac mundet, Et glo
mundet a venialibus

Tales erant & phariseorum opiniones, quas
Chrus, & opponit huic fictæ purgationi duplice m
teram interna, alteram externam, Iubet ut in
& addit de mundicia externa, Date Eleemosyna
per b, & sic omia erunt vobis munda

Aduersarij non recte accomodant particula
enim, addit hanc coclusione utriq membro, Tum
munda, videlicet, si intus eritis mdi, & foris Elee
ritis, Significat .n. q externa mundicies collocanda
a deo preceptis, non in traditionib. humanis, ut tunc
lutiones, & nunc b quottidiana aspersio aquæ, ve
rum, discrimina ciborum, & similes pompæ

Sed aduersarij corrumpunt sententiam Sophis
ta pticula vnali ad vnam ptem, omia erunt munda
emosynis, ut si quis rocinetur, Andreas adest
apostoli adsunt, Quare in antecedente utrumq
debet, Credite & date Eleemosynas, ita omia erunt

Scriptura .n. alibi dicit, fide purificari corda
sint mundata, & deinde foris accedant Eleemo
charitatis omis gnis, ita toti erunt mdi, hoc b
sed foris etiam

Ac tota illa contio Chri giungi dz, cu mlte
aliæ de fide, aliæ de opib. precipiunt, Nec b candidi lector
pe precepta opum, omissis locis de fide

Sunt & nonulli, q Ironiam interptantur ee Date
emosynas, & omia sunt munda, videtur .n. Chrus
nem phariseorum salse taxare, q cu hrent amos
cupiditatib. obnoxios, interim date Eleemosyna
se meros semideos ee

Hec interptatio non b absurda, neq
cum alijs scripturis **Respon.**

Et quo surdi sumus, qn & nos affirmamus
non prodesse ad salutem, propter quem etia

[illegible] ad meritum glie, Tu igitur surdus es, qn no audis nos hec
[illegible]mare, Nec solum surdus, sed etiam impius detractor, quado
[illegible] nos ubiq; excluso Chro docere, iustificationem mereri p opa
[illegible] n. in omib. gratuitis includig Chrm, qn firmiter in
[illegible]ram credig, nos oia ab illo & ppter illum hre h. dicete
[illegible] Rho. 8. Qui pprio filio suo non pepcit, sed p nob omibus
[illegible], quo non etia cu illo oia nobis donauit.
[illegible] alicubi docemus, nos iustificatione mereri p opa legis,
[illegible] iustificatione ee p gram, q no cadit sub merito nro
[illegible] non eet gra, ad rho. 11. Mirandu ppterea 6, qualis sis
[illegible] impudenter audes in nos mentiri, absq; omi vere
[illegible] erubescentia
[illegible] dimus & nos fidem reqri in hoc loco, quapropter
[illegible] comparas phariseis in suis ablutionib., & papam
[illegible] sacramentalib., quoru usum & gmoditate nesciens
[illegible] hoc, qd ipe ignoras, Ut in aquam lustrale, cg usg etc
[illegible] Ethnicos, intrantes templum Themidis, Ut est apud
[illegible] 1. Metamor. etsi longe aliter, & alio fructu &
[illegible] fiat apud Catholicos, Ut 6 videre circa illorum sacra
[illegible] qbus utuntur in ecclesia
[illegible] quomo dicere audes, aduersarios non recte accomodare
[illegible] Vnalez, cum aliter eam no accomodent qz tu facis, Si
[illegible] mundiciem ta interna qz externa predicantes
[illegible] sententia aut tua, qua strepis in ablutiones iudeoru nil
[illegible] Quid n. nobis de hijs q foris sunt, Conferas re ista
[illegible] cu Chrianis, apud quos aspersio aqualis non
[illegible] 6 ablutio apud iudeos, Nec ipi utebantur illa, eo
[illegible] nugaris de eis, qui etiam crebra purificatioe ute
[illegible] in vasis mensalibus
[illegible] scribis de vestitu monachoru, risum mi excus
[illegible] forsan Lutherus ipse hoc tibi suggessit, q togam Augusti
[illegible] cum religione abiecit, Etsi mihi olim, quando era
[illegible] illius, hanc mihi non satis comendare poterat, an
[illegible] in amaritudinem vitis alienę, q expecta
[illegible] faceret vuas, fecit aut spinas, q lancinant ta fidem
[illegible] vere Chrianam
[illegible] putat monachu amplig no ee, qz vestitu ab
[illegible] & mundialem suscepit ac laruale, sed velit no
[illegible] remanebit, Etsi non claustralis & Cenobicus,

remanet tamen laruatus & exiticius

Sed quid te vexat habitus monasticus, quando nec stulto
properatur suus cultus, & suus Cucullus; quem si ferre [illegible]
in Morione, cur non eque fers illum in monacho, [illegible]
& factus mundo in malignum posito, cum sapientia apud [illegible]
ticia, Ut 1. Cor. 3. testatur Paulus, Cuius sapientia [illegible]
saperes, exiticijs monachis suaderes reditum in [illegible]
& religionem, ad persoluenda vota, que fecerunt deo [illegible]
Sed quia tu cum hijs datus es in reprobum sensum, [illegible]
que sunt spiritus dei, sed stulticia & tibi

Non corrumpunt autem aduersarij tui sententiam [illegible]
etc, quando particulam vnalem non ad vnam partem tui [illegible]
Ut tu de illis nugaris, hinc autem colligitur, qualis [illegible]
natio, quia mere Sophistica & dolosa, quia falsum [illegible]
Ex quo procedit, quod nihil probat existenter, Ut Dialectici [illegible]
dunt, sed bene apparenter & fucose

Fateor autem tecum, Candidi lectoris non [illegible]
cerpat precepta operum, omissis locis de fide, Sed quia hoc [illegible]
cimus nos, iuxta tuam impositionem, nobis nugose facta, [illegible]
tibi incumbit, quam candide in nos agas

Nec nos probamus Ironiam de qua loqueris, Pharisaeis
autem Iudeorum relinquimus suos mores, & tibi pariter [illegible]
candide, non Sophistice agis

Apolog.

Adderemus & alios locos, nisi existimaremus [illegible]
quos recensuimus atque enarrauimus, sites iudicari facile posse

Sed adijciemus hoc Scholasticum argumentum, Iustitia
necesse est in voluntate esse, Ergo cum fides sit in intellectu non [illegible]
cat, hoc argumentum ideo recitamus, Ut tota res magis [illegible]
perspicua, quomodo fides iustificet, & quid Paulus vocet iustificationem

Primum autem propter morosos quosdam Technologicos [illegible]
debimus, Constat ex Ethnicis iustitiam obedientiam appellari
erga superiorem, quam is approbat, Fides autem est obedientia [illegible]
Euangelium, quare fides recte dicitur iustitia, Nam obedientia
erga Euangelium imputatur pro iustitia a deo, Ut obedientia
erga legem tum propterea placeat, quia credimus nobis [illegible]
tium esse propter Christum, Neque enim legi satisfacimus [illegible]

Quanq̃ aut hec fides ꝫ in voluntate, ꝫ n. velle & ac-
[illegible] promissione, tamen h obedientia erga Euang̃ no propter
[illegible] mundiciem imputatur pro iusticia, sed quia accipit ob-
[illegible] miaz, & sentit nos propter Chrm̃ iustos reputari p miaz
[illegible] propter nram impletionem legis, no ꝓpter nraz mundiciem
[illegible] reuocanda mens ꝫ a conspectu legis ad Euang̃ & chrm̃
[illegible], q reputemur iusti, cum sentimus nos ꝓpter Chrm̃
[illegible] ee, non propter dilectione aut impletionez legis
[illegible] Differt autem fides a spe, quia fides accipit in presentia
[illegible] & reconciliationem seu acceptationem nri ꝓpt
[illegible] aut versatur circa futura bona & liberationem

Respon.

[illegible] qd si totam Bibliam adderes locis a te citatis, quando
[illegible] intelligentia scripturarum nob falso & nugose tribuis,
[illegible] tibi exposueram hactenus
Putabam aut te protrepticum quiddam adiecturum
[illegible] olastici argumenti facis mentione, sed video montes par-
[illegible] Ut tibi mus nascatur ridiculus, quado nil hic videam
[illegible] solitas tuas laruas frascosas, quibus soles certare con
[illegible] fidem Catholicam
Sed ut curra p singla, Dicas velim ubi constet ex Ethni-
[illegible] iusticiam obedientiam appellari &c Cum illi diffiniant,
[illegible] ee virtutem, que tribuit cuiq quod suum ꝫ, cu virtu-
[illegible] obedientia erga supiore unus ꝫ actus, sed no omes eius
[illegible] notum ꝫ
[illegible] quis unq dixit fidem scz Catholica ee obedientia erga
[illegible], cum h obedientia dicat impletione eorum q hz Euang̃
[illegible] precipit. Fides aut h dicit credulitatem omn veritatu saluta-
[illegible] credulitas utiq ꝫ in intellectu, cu ꝫ credere, & no in vo-
[illegible], in quantu hmoi, q ꝫ pon ceca, sz illuiatur ab intellectu
Dicas queso ubi ex Paulo habeas que de fide dicis, Is em ad
[illegible] sic describit fidem dicens, Est autem fides sperandarum
[illegible] substancia Argumentu non apparentium, Ubi p Argume-
[illegible] intelligitur noticia apud omes expositores, & idem dant va
[illegible] sequentia, fide intelligimus aptata esse secula vo dei
Quam fidem Petrus 1. Pet. 2. vocat lumen, quando dicit
[illegible] tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum
Quod lumen Math. 5. lucerna accensa dr, q no ꝫ poneda
[illegible] sup Candelabru, Ut luceat oib. q in domo sut, scz ecclesie

Et omnia Symbola fidei continent Veritates salutares, quas nisi quisque firmiter & fideliter crediderit (scilicet assentiendo illis) salvus esse non poterit, hec autem credulitas cum sit assentiendo non est actus voluntatis, sed intellectus

Bene propterea argumentantur Scholastici, Iusticia [illegible] luntate, igitur cum fides sit in intellectu, non iustificat [illegible] Scholasticos tu despective pro tua modestia Melanchthonis [illegible] Technologicos, hoc est articeos vel si vis dolosos, cum & [illegible] dolo capiatur

Obedientia autem erga Euangelium non imputatur [illegible] est virtus iustificans formaliter & effective excludendo [illegible] virtus est gratia infusa & non obedientia que dicit actum [illegible] Is autem actus, si ex gratia fit, meritorius est glorie, [illegible] retur, nisi prius gratia reconciliatus sit deo, quapropter [illegible] omnia, que hic in Scholasticos expuis, doctrina Catholica [illegible] doctrina veritatis est in illis despiciendo & ridendo

Et quid queso facit ad iustificationem velle & accipere [illegible] onem; et quis non velit illam? & quis non libenter acciperet [illegible] Obedientia autem erga Euangelium dicit actum impletionis [illegible] Et si is imputatur pro iusticia ut dicis, iustificamur actu [illegible] & non gratia dei, cuius tamen gratia saluati sumus, ut habet Paulus [illegible] plerisque locis

Quo liquet te hic, ut in plerisque locis aliis facis, non [illegible] ludere laruis, contra scripturam & doctrinam ecclesie [illegible] dicit, Columna est & firmamentum veritatis

Et quis unquam fidem hoc vocauit quod tu hic & [illegible] fictione tui Lutheri, qui te adeo dementauit, ut veritate [illegible] & doctrina sancte ecclesie spretis, in has impietatis & errores Syrtes incideres

Et quia hallucinaris circa fidem, non est cur [illegible] ferentiam, quam ponis inter spem & fidem, Que spes est certa expectatio futurorum bonorum propter merita, que merita tu [illegible] negatis impie contra scripturam, ut satis superque hactenus deduxeram

Apologia

Secundo. Iustificatio hic significat reputari iustum. Non autem reputat deus hominem iustum, sicut in foro aut in philosophia reputatur homo iustus, propter proprij operis iusticia, que recte ponitur in voluntate

Sed reputat hominem iustum per misericordiam propter [illegible] hunc fide apprehendat, quare fides appellari iusticia [illegible]

quod imputatur ad iusticiam, Ut cum Paulo loquamur
quacunque tandem parte hominis ponatur

Id enim nil impedit imputatione diuina, Et si nos quod
fidem in voluntate ponimus, Est .n. velle & accipe pro-
missione Chri, Et hoc Scholastico argumento agitato, qa rem
methodum reuocat, Videtur tota causa melius perspici posse

Responsio

Iustificatio non significat reputari iustum, cum actiue hic
auferre peccatum, & recipe in fauorem dei, Sic .n.
actiue deus impium, quando illi remittit pctm, quod
per infusionem gratie gratum facientis

Sic ergo reputat deus hominem iustum, quando eum sua
iustificauit, Num deus iustificat impium, q certe eum non
iustum aliquando iustificauerit ipm, Et quid dicis de foro
quando hic sermo fit de iustificatione gratuita, que non
proprio ope, sed a deo per infusionem gre

Ideoque fides appellari neqt iusticia, nec imputatur ad
iusticiam, que formaliter iustificat excludendo pctm, et si fides
quando ex gra vel elicitur vel continuatur, sit actus
& meritorius glorie, q actus preqrit iustificationem

Quapropter tu cum Paullo non loqueris, sed contra illum
doctrina Catholica, cum qua optime consonat Paulus recte
[illegible]

Tu fidem in voluntate ponis, & dicis ipm esse, velle &
promissione Chri, Posses eam alibi ponere, quid ad nos
[illegible] loquendum est ad regulam doctrine Catholice
[illegible] per abusum terminorum pro arbitrio nostro

Posses quoque fidem vocare, velle & accipe promissionem
[illegible] Chri, sed & magni thezauri, quis poterit te pro-
[illegible] si quis dabit tibi. Certe si vel mica luminis vere fi-
[illegible] adhuc in te esset, tibi ab hijs tempares ineptijs, Et qs ante
[illegible] lutheranos unquam dixit hoc fidem esse quod vos dicitis, & qua
scriptura hoc dicitis. q alijs sine scriptura loq non permittitis
[illegible] te cum Paulo loqui, & ubi queso hoc dicit Paulus, sz certe
[illegible]

Non est Paulus testis tuarum nugarum, sed Sathanas, q
[illegible] peruertere facit scripturas ac illas torquere ex sensum
[illegible] & germanum, que voluit spus s. author & interpres
[illegible] sed per homines qs illuminauit & Chrus doctores dedit ecclie sue

Apologia

Ex his omnib. etiam intelligi pot, qd iudicandum sit de merito condigni, de quo fingunt aduersarij homines esse coram deo ppter dilectione, ac legis impletionem

hic nulla iusticie fidei mentio fit, & p mediatorem ponitur, q accepti simus propter nram impletionem legis

hec nullo mo ferenda sunt, sed ut supra dixim[illegible] cessario seqtur renouatione dilectio, tu gloria Chri transferri in nram impletione legis, Sed sentiend[illegible] p9 renouatione iusti reputemur ppter Chrm, q[illegible] at mediator & ppiciator, q propter Chrm habeam[illegible] ad deum, q non satisfaciamus legi, sed habeamus [illegible] q semper p nram iusti reputemur

Idq confitetur Uniuersa ecclia, q iusti & salu[illegible] p nram, sicut supra citauimus ex Hieronio, Iusticia nra [illegible] proprio merito, sed ex dei nra consistit, hec aut nra [illegible] capitur

Responsio

Ex hijs omnib. etiam intelligi pot, quid iudicandum sit de merito tuarum nugarum, qbus in nos insolescis, quas continuo auges etiam in hoc paragrapho

Quoniam non fingimus nos homines iustos esse coram deo propter dilectione scz actualem, de qua tu loqueris ac legis impletione, sed tu hoc de nobis nugose fingis, & sic nos [illegible] gis impie diffamas

Et quid iterum repetis iusticiam fidei, cu nulla [illegible] formal & effectiue, q excludat pctm, Nec nos dicimus q [illegible] simus ppter nram legis impletione, quod quoties in nos repe[illegible] caueris, Ut nimis sepe facis, toties in nos mentiris

hoc a te fieri nullo modo ferendum est nob, etiam si [illegible] tuas repeteres (Ut facis, imo crebrius) nugas

Non sequitur necario renouatione dilectio, Ut iter[illegible] garis, sed contingenter & libere, posset n. no seq. Ut sup. dix[illegible] Et si illam ex gra pduxerimus, dico ea esse meritoria glie [illegible] hoc gla Chri non transfertur in nram legis impletione [illegible] comendatur liberalitas eius & gra, q illa legis impletio [illegible] illa datur nob a deo esse meritoria glie, Cuius libertate [illegible] restringere, Utcunq nequa oculo inspexeris ea[illegible]

Sentimus etiam q̄ post renouationē iustī reputē-
ppter Chrm̄, quia is conseruat in nobis gram̄, qua re-
fuerimq̄ quousq̄ mortaliter non peccauerimus
Manet etia mediator & ppiciator, qz ideo in celu introijt
ireat nūc vultū dei pro nobis, iuxta vn̄ apli. heb. 9.
onsonat illud .1. Ioīs .2. Filioli mei, h̄ scribo vobis Ut nō
Sed si quis peccauerit, aduocatū habemq̄ apud prem̄
hrm̄ iustum, & ipe ē ppiciatio p pcīis nr̄is, Non pro
uit tm̄; sed etiam pro totius mundi
ad Rho. 8 d̄c Christus Iesus q̄ mortuus ē, q̄ & re-
ad extram dei & interpellat pro nob
liquet te solitę lacrimis lūdere, lūdas igitę quousq̄
mea uīl retulerit, q̄n me a veritate Catholica
repulit? nemo vnquam abduret
no ecclesiā fidelium diffitetur, nos hre accessu ad dn̄z
hrm̄, Et q̄ non satisfaciamus legi ad intentionē
latoris, sed opus habemus miserordia dei, qua con-
gram̄, ex qua sic illam implemq̄, ppter quā & iusti
tur, Et hoc confitetur vniuersa ecclesia, p doctrinaz
am
Nec aliquis fidelium dicit iustitia nraz, q̄ iustificamur
prio merito ee, sed ex dei mia, qua datur nob gra iusti-
& gratum faciens, q̄ nō cadit sub merito nro, alias
ee gra, ad Rho. 11.

Apologia

Igitur statuere, q̄ certo pq renouatione, iusti, h̄
mus, q̄ pace habeamus coram deo p mīaz propter
illa inchoatio legis in nob, non sit digna vita eter-
remissio pec. & iustificatio imputatur per
Chrm̄, no ppter legem, ita & vita eterna cum
no propter legem & nroz opum pfectione, sed p
Chrm̄ offeratur
Scriptura ait Chrq̄, hec ē aut voluntas pris mei, q̄ misit
omnis qui videt filium & credit in eum habeat vita eter-
Et alibi, Qui credit in filiū habet vitam eternā
quieramus aduersarios, quid q̄ siliq̄ dnt morituris
inhorant eos sentire, q̄ reputentur iusti, & expectare
eternā propter ppria opa, an vero p mīaz propter
ecclesiam nec Paulus nec Laurentius dicent se propter
dictum iustos reputandos ee, aut sibi deberi vitā

eterna propter propria opa, aut legis impletione, sed sem
se reputari iustos & accipe Vitam eterna ppt Chrm p nia

Nec pnt muniri pie mentes contra desperatione
sentiant q p niaz ppter Chrm certo habeant, & iust
Vitam eternam, non ppter legem

Hec sua consolatur, erigit, & salvat pias m
aduersarij, cum meritu gdigni predicant, abolent do
de fide & mediatore Chro, & adigunt gsias ad desp

Respon.

Et quis negat hoia p Chrm & niaz eius ee
gram, qua meruit nobis sua passione; Cum er
conredamus, quid toties ea repetis, quasi grm do
quis ung tediosiorem legit scriptorem, qui plg sa
rat lectori.?

Hoc aut consilium damus morituris, Ut
ant in fide Catholica, & gterant de petis suis, & spem
Chrm sibi propicium propter suam niaz, qua pas
nob, & meruit nobis graz remissionis pec.

Consilium hoc salubre & Catholicu, qui tue
gne sunt, Ut abeant in malam cruce

Nemo fidelium dicit se propter propria me
propter ppria opa ee iustu ee, aut dignu Vita eterna
pter Chrm & niaz eius, qua meruit nob graz iusti
& facit nos ex illa mereri Vitam eterna, iuxta illud
Si vis ad Vitam ingredi, serua mandata ec Hec
dicere compellis, Ut non solum tedeat me talis repe
etiam pigeat pcatq

Non predicant aduersarij tui meritu
stificentur, nec abolent doctrina Catholica de
Chro, nec adigunt gsias ad despatione, sicut tu de
no erubescis, quando non habes, quo pualere doctr
tholice possis, cui mediu unguem ostendisti, quam
argumenti subuertere nequeris, saltem mgis
illi negotiu exhibere moliris, Sed durum est
mulum calcitrare

Apolog.

Sed dicat aliquis, Si p niaz saluandi
inter hos, quib. contingit salus, & quib. non
pariter sperabunt miserordiam, boni & ma

Hoc argumeto uidentur moti Scholasti

meritum condigni, necesse est n. discrimen esse inter saluandos
& damnandos

Primum autem illud dicimus, cum iustificatione offerri Vitam
eternam, seu iustificatos esse filios dei & coheredes Christi iu-
xta illud, Quos iustificauit eosdem & glorificauit, Igitur
[illegible] contingit salus nisi iustificatis

Sicut autem iustificatio incerta esset, si penderet ex con-
[illegible] operum nostrorum aut legis, ac non gratis acciperetur propter
[illegible] per misericordiam, Ita si spes niteretur operibus nostris, tunc vero
[illegible] certa, quia lex semper accusat conscias, nec possunt con-
[illegible] paratae, nisi fide apprehendant misericordiam

Neque vero potest existere spes Vitae eternae nisi parata conscientia
[illegible] dubitans fugit iudicium dei, ac desperat, Necesse est autem
[illegible] Vitae eternae certam esse, Ideoque Ut sit certa, sentiendum est
[illegible] Vita eterna per misericordiam propter Christum, non propter nostram
[illegible] legis

In foro ac iudicijs hominum, ius seu debitum certum est
incerta est, hic coram deo alia res est, Nam misericordia habet clarum
[illegible] dei, Nam Euangelium est hoc ipsum mandatum, quod iubet
[illegible] quod deus velit ignoscere, & saluare propter Christum, iuxta
[illegible] Non misit deus filium suum in mundum, Ut iudicet mundum
[illegible] saluetur mundus per ipsum, qui credit in eum non iudicatur

Quoties igitur de misericordia dicitur, intelligendum est fidem requiri
[illegible] fides discrimen facit inter saluandos & damnandos, i-
[illegible] dignos & indignos

Est n. Vita eterna promissa iustificatis, Fides autem iusti-
[illegible] quandocumque & quocumque tempore apprehendunt eam homines

Et per omnem Vitam certare debemus, Ut hanc fidem con-
[illegible] & confirmemus, Existit n. Ut supra diximus hec fides
[illegible] non in hijs, qui secundum carnem ambulant, ac debet iter
[illegible] & tentationes per omnem Vitam crescere

Et qui hanc fidem consequuti sunt, hij renati sunt, Ut
[illegible] operentur, Ut legem faciant, Sicut igitur misericordiam per omnem
[illegible] requirimus, ita & bona opera requirimus, & si opera nostra
[illegible] talia, Ut pro eis debeatur Vita eterna, Sicut et Christus
[illegible] dixit, Cum feceritis omnia, dicite, Serui inutiles
[illegible] Et Bernardus recte dicit, Necesse est primo credere,
[illegible] peccatorum habere non possis, nisi per indulgentiam
[illegible] quod nihil prorsus habere queas boni operis, nisi & hoc de-
[illegible] Postremo quod eternam Vitam nullis potes operibus

promereri, nisi gratis detur & illa

Et paulo p9 Nemo itaq; se seducat, q2 si bene cogitare vol-
rit, inveniet procul dubio, q nec cum decem milibus possit o-
rere ei, qui cum viginti milib. venit ad se &c

Nos igitur, ut conscientie certam consolationem &
aut, revocamus homines ad pmissionem chri, & docemus q
dere, q deus ppter Chrm, non ppter legem remit
iustificet & donet vitam eternam, iuxta illud, Qui
habet vitam

Responsio

Hoc argumento non sunt moti Scholastici
meritum condigni, de quo tu loqueris, cum nullu
quo mereantur iustificationem suis opib., ideo lar
scoge unge, quib. agis

Num salvator nr vult omes hoies salvos fie
nitione veritatis venire?, q dedit se redemptionem
1. Timo. 2. ideo q danantur, sua culpa damnantur
credunt, vel si credunt precepta tamen dei non ser
conterunt, & sic sine pnia discedunt, De quo plena
de. n. Marci ultimo, Qui non crediderit danabitur,
Qui credit in eum no iudicatur, q aut no credit, ia
Et iterum, Qui credit in filium habet vitam eterna
dulus & filio non videbit vitam, sz ira dei manet

Item Luce. 13. de Nisi pniam habueritis similiter
Et Math. 19. Si vis ad vitam ingredi serva mandata
no servaverit, nec de hoc ctriverit, non ingredietur
& eterna, hoc igitur discrimen & inter bonos & malos
dos & damnandos

Concedo aut cu iustificatione offerri vita eterna
ficatos ee filios dei & coheredes Chri, si in quantu
in gra iustificationis (a qua exciditur p pctm mortale
illa dei mandata servaverint

Nemo fidelium dicit iustificatione pendere ex
opum nrorum aut legis, quia iustificatio fit gra
sub merito opum nostrorum, alias no eet gra
hic facis, nisi q solitis ludis larvis & frascis

Conscientia aut pacatur gra excludente
p miaz dei propter chrm, non propter impletione
Euang credere, q deus velit ignoscere & salvare

...ipturam a te citata, Et quoties de mia dr intelligendu b
... (scz Catholicam reqri, At fides illa no facit sufficiens di-
... inter saluandos & damnandos, inter dignos & indignos
... formetur, q b charitas infusa, quia ut dr ad gal. 5. fi-
... charitatem opatur b aliquid apud deum
... Catholica, cuius professio fit in baptismate intratur
... fides gra baptismali formatur, Ut meritorie qs ope-
... domini pro denario diurno, prepta dei impledo
... neglexerit implere, subtrahitur ei gra, & moritur
... non ut amplius non sit, sed quia amplius no mere-
... modum pruna extincto in se igne moritur, non
... quo ad suu ee, quia remanet Carbo, sed Carbo
... in opus prune quod b calefacere nisi reincen-
... fides igitur Catholica remanet quo ad suu ee, in
... mortaliter, quia is pg pctm credit, quod an crediderat
... ius meritorie &c
... liquet fidem no iustificare excludendo pctm, sed graz
... de fide viua, q iustificet, hoc b roe gratie, & non roe
... Quapropter male tribuis illi hanc iustificatione Et
... fidem no ee in hijs, q scdm carne viuunt, qz multi
... scdm carnem viuunt, q tn ideo fidem no amittut, licet
... mittant, nullu n. pctm exterminat fidem preter pctm
... iuxta doctrinam Catholicam
... hac fide fit renascentia, sed gra, que excludit pctm, Sz
... nra no sint talia, Ut pro eis debeatur vita eterna
... ex gra, cum deus constituit se daturu vita eternam
... Math. 6. & 16. atqz 19. &c Imo gstituit se debito-
... pro illis, Ideoqz ex ordinatione eius, illis opib. merenur
... vita eternaz, qz dignus b mercenarius mercede sua
... At p hoc non dico, nos opib. illis iustificari, quia sut opa
... iustificati gra, ex q fiunt, Tn aut sup hac lyra ludis, qua-
... opibus illis iustificari, quod tamen no facimus
... iustificati plus iustificemur illis, quia merenr
... gre, iuxta illud quod dr Apoca. Ultimo, Qui
... iustificetur adhuc, & qui sanctus b sanctificetur adhuc
... fit p augmentum gratie, iuxta doctrina catholica
... relinquedo tibi & tuis Sycophantiam vestra
... quando Chrus dicit, Cum feceritis oia que precepta
... quonia serui inutiles sumus, intelligit hoc
... nihil sint, & nihil sint opa eorum, cu gra

tam personam q̃ opa eius reddat accepta, q ex sua na non
accepta deo ad gloriam vitę eternę, Sic dicit Paulus 1. Cor. 15
dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua no fuit
eni omib. laboraui, Non ego (scz tm) sed gra dei mecu
opus de meritorin & non ex sua na, nec ex na nra

Sic etiam de ad Gal. 6. Si quis existimat se al
ex se coram deo.) cum nil sit, ipe se seducit, & 1. Cor
lus sine charitate se nihil ee, ac nihil sibi prodesse
pro gloria consequenda

Non dixit aut Chrs in hac sma, Ut tu ais
talia, Ut p eis debeatur vita eterna, qn scz fiunt ex
dat ea meritoria ee vitę eternę, & si verum sit, q
non sint talia ꝛc

Nec contra nos 6, q Bernardus dicit, omia
p graz. n. gratis datur opa bona ex illa fcta, ee vitę

Nos igitur, Ut conscie nostre certa consolationem
neant, reuocamus etiam hoies ad pmissione chri,
nce sit credere, q deus ppter Chrm, no ppter legem
pcta, iustificet & donet vitam eterna, & quid amplius ex nobis
requiris? Tempes ergo tibi a falsa nostri criminatione
nobis asscribere, qd non reperis in nobis

Apologia

Sed opere precium 6 audire quo eludant ad
ctum Chri, Cum feceritis omia, dicite, serui inutiles

In confutatione sic corrumpunt, Primo faciunt
Multo magis inqunt dici potest, Si crediderit omia
inutiles sumus

Deinde addunt opa inutilia ee deo, nobis vero
lia, Videte q̃ delectet aduersarios puerile studiu Sophistes
quanq̃ hęę ineptię indignę sint que refutentur tamen
rndebimus

Antistrephon 6 Viciosu, quia decipiuntur adu
vocabulo fidei, quod si significaret noticiam hystorię
remus, q fides propter suam dignitate saluaret, va
tudo, nos multo magis seruos inutiles, si crediderimus

Sed nos loquimur de fiducia pmissionis & mie
fiducia fatetur nos ee seruos inutiles, Imo hec 6 vera vox
q opa nostra sint indigna, q simus serui inutiles

Et ob hanc vna causam de fide loquimur & querimur
quia agnoscimus nos seruos inutiles esse

[illegible]des n. ideo saluat, qz apphendit nrãz seu pmissionem
[illegible] etiam si opa nostra sunt indigna, Et in hanc sniãz nihil
[illegible] nos Antistrephon, Cum credideritis oĩa, dicite, serui inuti-
[illegible] Recte dr si tm intelligatur opib. detrahi dignitas

Responsio

[illegible] eludunt aduersarij tui, dictum Chri in confutati-
[illegible] articuli principum, sed quod res ꝫ dicunt, Quia si o-
[illegible] dicere habet, serui inutiles sumus, hut idem etiaz dicere
[illegible] credere sit opari saltem interne, qz ꝫ assentiri
[illegible] salutari, iuxta doctrina Catholica, & si tu impie dicas
[illegible] velle & accipe promissione chri, iuxta supius dicta, Ubi
[illegible] copiosa habetur confutatio
[illegible] dicimus, & credere, & aliud opus quodcuqz
[illegible] ex gra, q iustificat, fiat, no placere deo ad meritum
[illegible] curamus laruas tuas quascuqz, quas cotra doctri-
[illegible] comentaris
[illegible] dicit, Domine, bonoru meoru no indiges, Qua-
[illegible] nra nil conferunt illi, & si honoretur illis, quo hono-
[illegible] non eget, qui solus sibi sufficit, Vertit aut hanc hono-
[illegible] comodum nrm, ideo opa illa nob sunt Utilia, quia si
[illegible] pmerentur nobis gloria Vitæ eternæ
[illegible] ergo delectat aduersarios tuos puerile studiu Sophistices
[illegible] ipsa salutaris, qua credunt & tuentur, ꝯtra strophas tech-
[illegible] tuas, q in illos non nisi ociosis & fabulosis ludis Vis
[illegible] sunt, Ut non magna indigeant confutatione, cu
[illegible] inutilia ee & futilia
[illegible] deciperiuntur aduersarij tui in Vocabulo fidei, quod sig-
[illegible] historiæ & fiduciæ, quia fides Catholica iuxta supius
[illegible] in historialem, que articularis dr, & in fidu-
[illegible] Utraqz ꝫ noticia adhesiua Veritatu salutariu, Ut dif-
[illegible] in libello, de fide, gratia, & operib.
[illegible] aut deciperis in Vocabulo fidei, dicendo fidem iustificare
[illegible] aliud nil, qz velle & accipe pmissione Chri, ac poni in Vo-
[illegible] insaniæ nec accederet Orestes / Quam deceptionem in-
[illegible] quia supius satis docui, nolo hic de illo prolixior ee
[illegible] fides Catholica significat noticiam historiæ, Ut
[illegible] ex Paulo ad Rho. 10. Et nec nos dicimus fidem ppter
[illegible] salutarem & meritoria ee, sed si elicitur ex gratia
[illegible] meritoria ꝫ gloriæ, ideo nil ꝯ nos hic efficis
[illegible] etiam reliqua opa nra bona, ex se indigna esse,

q̄ remunerentur gloria, sed deus sua gra, sic illa facit digna. Cum
tu dicere no habes, cur sic faciat, An non licet illi facere quod vult
Math. 20. Sic etiam ex nobis sumus serui inutiles, sed gra
fimus utiles, qua monemur ad humiliationē sub potenti
dei, & ad grarum actionem

Et si in hanc sniam nil te ledit Antistrephon, Cu
omnia &c. Et si recte dic, qn intelligitur opibus detrahi
ergo in nos insolescis, qui didicimus iuxta doctrinam
opa ex se indigna ee gloria, iuxta illud ad Rho. 8. Non
gnę passiones huius temporis ad futura glam &c.
ones, digna aut fieri dicimus gra dei, cui tu detrahere
admodum detrahis liberalitati & largitati datoris

Apologia

Sed si sic intelligatur q̄ etiam fides sit inutilis
militudo, Cum feceritis omnia, Nolite confidere opib
ritis, nolite cofidere promissioni dei, hec no coherent

Dissimiles causę dissimilia obiecta, Fiducię
propositione, & in posteriore, Fiducia in priore, b fi
opum, Fiducia in posteriore, b fiducia pmissionis
ante danat fiduciam opum nrorū, no danat fiducia

Non vult nos de gratia & mia dei despare, Arguit opera
tanqz indigna, no arguit pmissione, q gratis offert misericordia

Et preclare inquit hic Ambr. agnoscenda b gra
randa na, pmissioni grę gfidendum b, non naturę

Sed aduersarij suo more faciunt, Sceleste detorquent
fide traditas, contra fidei doctrinam, Nam hec Cauillatio
gelm abrogat, Cum credideritis omnia, dicite fidem
Nonne Euang pollicetur remissionem pecc. & salute
prorsus nulla habent bona opa. Si tamen conuertantur
sed fide in Chrm consequantur remissionem pecc.

Num iubent aduersarij despare hos, quorū
bona opa, q opponere iudicio dei possint, Num his dicent fide

Male pereant isti Sophistę cu talib. calumnijs, q tota
euertunt, abrogant gratuitam remissionem pecc. eripiunt
conscientijs firma solatia

Respon.

Nemo fidelium dicit fidem (scz Catholica) inutilem
ea impossibile sit placere deo, & ea accedamus ad deum
gram, qua iustificamur, & deo coniungimur, & ipe nobis
mus, & ipe in nobis, sed tua fides inutilis b, qua
fieri iustificationem, iuxta hactenus dicta

ec Valet Similiũdo tua ridicula & phantastica, sicut ipe
quia non procedit ex intelligentia Catholica, nec dicit Chrus
ecerit omnia, nolite gfidere opib., sed ait, dicite Serui inutiles
hoc ꝺ, nec ex nob⁹ / nec ex opib. / roe sue nr̃e Utiles Summus
eamus deo, & opa nostra placeant deo ad gloria gsequenda
gsic gratificat deo ta psona q̃ opa ex illa facta
dicẽ. Ita Cum credideritis, nolite confidere remissioni di
non dicunt aduersarij tui, sed dicunt, Si opantes dicere
iles sumꝰ, habent etiam dicere credentes, cum re
iuxta supius dicta, nullu aut opus ex sua na di
quare nec credere, quod Utiq; non infert, q̃ non
re remissioni dei, Vel no credere remissioni eius
credunt omes fideles, sue in gratia sint, sue ex
lla credulitate, nemo placet deo, & nemo accredit ad
tionem gre, qua fit iustificatio, Sed hoc ꝺ Verũ, q̃
extra gratiam eliciti non ꝺ meritorie glie, sed ꝺ
tionem gre, Dum aut ex gra cotinuat Vel de nouo
meritorium glorie, hoc qua tu cu tuis Vel nescit Vel
nit, ido tam fede & impie errat & nescit quid in
Und semp eandem chordam pulsat de merito opꝰ
liarum illa nos iustificare, in quo nobis insigne iniuria
nos impie Vris magis diffamat pro Lutherana modestia
que no didicit aliter agere
damus apparentiam, qua facẽ, & qua putas te posse
cum dicẽ, Chrus damnat fiduciam vrorum opum,
fiduciam remissionis sue, Ad quod dico, Chrm non
fiduciam opum nostrorum omnium, sed illa qb. qs confidit
illa non abijcit, sed opa quib. qs se pparat & disponit ad re
damnat, alias damnaret media que ipe edit ad
licet ista media gsequendi graz no sint merito
sunt ex gra, que ꝺ radix meredi, Quapropter
opa vra, qb. disponimur nos ad gram, alias etiam
nobis pretepit, abijceret, nec abijcit dationez
alias Virtutes politicas, extra gram factas, licet
gloria, Non enim damnat opa pietatis, que Vel
Christiani q sunt in peccato mortali, nisi
medios, cum tuo Luthero, quos negantes
esse danat p hereticꝰ cu hussita
loquitur ꝺ Ambro. q agnoscenda sit gra, quia ex
sed non ignoranda na, ex qua nihil sumus
meritu glorie, Vel dignitatem illius. promis-

siom igitur ꝛꝛe fidendum ꝺ, tam a ꝑtore, ꝙꝫ a iusto, no
quia meritum gloriꝛ & iustificatio ex gra ꝺ, non ex na
na filij ire sumus. Ad Ephe. 2.

Tu autem tuo more fac, qui aduersarios facere di
fac, turpiter n torques sententias pro fide Catholica tra
fidei rectꝛ & ortodoxꝛ doctrina. Qua cauillatione tua
Catholicum abrogare uiteris, & substramnale, quod Lu
de substramno ex puluere ꝓtraxit, in loꝝ eius substi
egregiam opam illi nauas, inuitado ipm exeuntere

Iouiniamus, Uiclephus, & Hussus. hoc Euang
no in lucꝛ ꝓtraxerunt, at studio & opa scholastico
compulsum ꝺ rursus repere substramum, Ubi latu
quousqꝫ Lutherus ueniret, q bellum Scholastic
lit, rursus repere substramnd p illos compelletur
in illos seuit, qz timet Uobis ab eis, ipi etiam indi
Uobis, aduꝫtrinꝛ ueritate & syncera pietate, quod ol
Uaticinatus sum, at tunc ille nodum capax erat U
rit aut si super uixerit cum tempore

Sed Ut reuertar ad te. in sup dico. Nullu uroꝝ d
mutilem, propterea q credulitas extra gram, non ꝺ m
Ut liquet ex dictis. Concedimus etiam Euang Catho
ceri remissionem pec. & salutem penitentib. de ꝑtis
de adultis. Sed non hijs, q prorsus nulla habent bona op

Quod ego tibi ex scriptura ondam. Quia dum qui
baptizatur, iustificatur gra baptismali, q excludit pec
tione facta, mox tenetur ad ꝓcepta dei seruanda, q si no
non saluabitur. Si aut ex gra seruauerit, meretur
propterea tu dicere auꝺs, Euang polluere remis pec
lutem hijs, qui prorsus nulla habent opa bona

De adultis loquor, sciens infantulos baptizatos salua
Chri, qꝺ opus non ꝺ proprio merito, quia non
data di, ad que tenentur adulti, que ex gra non seruantes
proprio merito

Non iubent aduersarij tui desperare hos, de quo
nec dicunt fidem Catholicam eis inutilem ee, si
in hac fide doleant de ꝑtis suis, & de negligentia sua. Qui
serebitur eorum domino & dabit eis gratiam iustificat
hac discesserint sine proprio merito saluabuntur
sicut paruuli baptizati discedentes ante usum ro

Sed quid admiraris Sophistis Ut male ser
calumnijs, Ut tu eos infamas, ac calumniar

Non tam imprudens sum mi Philippe, quin intelligam
Verba similia esse tui Lutheri, q non didicit bene loqui de pxi-
bene velle illi, Ut pene omnes testantur libelli eius mor-
maledici, Tuam aut modestiam, certe non decet, hec imp-
insolens & impia, nisi p omia similis fieri volueris
Ut sis perfectus cum illo
autem psone amicus, & si cause non itidem, ominor &
pietati vestre & nugis vestris, Ut abeant in malam
psone salue fiant in die dni
ertimus nos Euang. Catholicu, quod habet ecclesia
subscamnale execramur, tanqua impiu
abrogamus gratuitam peccatoru remiss., cum dicamus
gratiaz, que tu impie remitti dicis p fidem vestraz
comentitia, fidei Catholice contrariam
pimus pijs conscientijs firma solatia, sed hec eis psta-
tam vere pietatis & fidei Catholice, Tu aut cum tuo
studes & opam nauas hoc libello prorsus impio, & me-
fertissimo, pijs homib. vera solatia aufertis, & comen-
, Ut eos a vera pietate, & ab vnitate ecclie Catholice
ola salus b, abducatis, hoc opus, hic labor b vr, pro quo
facti expectatis, que etiam suo tpe indubie recipietis
ipe vos reuerti vnde excidistis
terret me, quod prouerb. 18. scribitur, Impius cu in pfundu
contemnit, sz seqtur eu ignominia & opprobrium
illud me terret quod dicit aplus ad Titu. 3. hereticu
& scdam correptione deuita, sciens qz subuersus b
& delinqt, cum sit pprio iudicio codemnatus, Sed quo-
estis & correpti a catholicis viris doctis & pijs, &
a Cesarea maiestate in comicijs Augustanis, qb. intereramus
Non ti mihi alia spes de vobis, qz q deus potens b, etia
fuscitare filios Abrae

Apologia

Illa vero cauillatio plane puerilis b, cum interpretatur
mutiles qz opa deo sint inutilia, nob vero sint vtilia, At
de ea vtilitate loquitur, que constituit nob debitorem deu
alienu b hoc loco disputare de vtili aut iutili
mutiles significant insufficientes, qz nemo tm
diligit deum, tm credit deo, quantu oportuit, nemo
Sed missas faciamus has frigidas cauillationes
de quib. quid iudicaturi sint hoies, si qn profe-
facile pnt existimare viri prudentes

In verbis maxime planis & pspicuis repererunt rimam
at nemo non videt in illo loco, fiduciam opum improbari

Respon.

Si cauillator aliquis puerilis & vanus ꝫ, tu maxime
qui non nisi meris agis cauillis & nugis, Et quis quis
pretatur seruos inutiles in verbo Chri Lucæ 17. sicut
asscribis, Et si alienum ꝫ (ut vere alienum ꝫ) hoc loco
re de utili aut inutili, cur tu hanc moues disputationem
missæ faciendæ sunt hæ frigidæ cauillationes, cur
missas, quæ quidem tuæ sunt, non aduersariorum
ad eum sensum no loquuntur, in quæ tu eos loq
Cuiq utiq figmenta, quomodo iudicaturi sunt viri
tes & eruditi, forsitan experies cum tempore
Tu plenus rimarum es, effluis aut iuxta
cordis tui, quod plenum ꝫ amaritudine, & dolis
nos agis, quib. veram inuides pietatem, qui si tibi
impietatis veneno agentes, maxime a te & tuis
quoties apud me pulsatum ꝫ Erphurdie, etiam magna
tione, ut manus darem vestræ impietati, at nemo me
potuit unqz, nec psuadebit, ut pedibus eam vel irem
suiaz impiam & damnabilem, scio eccliam Catholicam
fide aplica, a cuiq doctrina & unitate, nemo me (Chro
abducet unquam, Tuam aut eccliam coprotinam stercoribus
fetere scio & sentio, ut olidum hircum
Illa sunt vra plana & pspicua, contra quæ si quid poteris age
& ego te intrilidus expectabo, & excipiam te, no fiducia opum
quæ ex se nulla sunt, sed fiducia gratiæ dei, qua & tibi & pri
diabolo, obuiam ire nec timeo nec phorresco

Apologia

Sed aduersarij reclamant, q vita æterna debeatur de con
digno p bonis opib., quia vita æterna vocetur merces
Breuiter & plane rndemus, Paulus vita eterna donum ap
pellat, quia cum reputamur iusti ppter Chrm, sumt efficiunt
dei & coheredes chri, alibi vero scriptum ꝫ, merces vra copiosa est
in celis
hec, si videntur aduersarijs inter se pugnare, ipi expediant
Sed parum æqui iudices sunt, nam doni vocabulum omittunt, o
mittunt & fontes tocius negocij, quomodo iustificemur homines
q perpetuo sit mediator Christus
Interim excerpunt vocabulum mercedis, idq acerbissime

interpretantur, non solum contra scripturam, sed etiam contra sermonis consuetudinem, hinc ratiocinantur, quia merces nominatur, ideo opera nostra sunt eiusmodi, que debeant esse precium, pro quo debeatur vita eterna

Plane nova est hec Dialectica, Vocabulum audimus mercedis, [illegible] opera nostra legi satis faciunt, igitur sumus accepti deo, propter opera nostra, nec indigemus nostra, aut propiciatore Christo, aut fide [illegible] nostram

[illegible] Soriten Crysippeo more accumulat, Bona opera sunt precium, pro quo debetur vita eterna, bona opera legi dei [illegible] Et preter hec fieri possunt opera super erogationis, Non solum [illegible] legi dei satis facere homines possunt, sed etiam amplius facere [illegible] monachi amplius faciunt, supersunt eis merita, Et [illegible] est aliis largiri, de eo quod superest, licet donare merita [illegible] aliis

[illegible] & sacramentum huius donationis, Mortuis circumdant [illegible], Ut testentur eis applicata esse aliena merita, Tali [illegible] beneficium Christi & iustitiam fidei obscurant

Responsio

[illegible] reclamant aduersarij Veritati, a qua tu tantum abes, quantum [illegible] Gadib., Non enim dicunt quod vita eterna debeatur de condigno [illegible] bonis operibus ex se, quasi hec meritoria sint illius ex se [illegible] infamando nugaris, sed dicunt iuxta doctrinam [illegible] quod illa ex gratia facta, que est radix merendi, sint meritoria, quia gratia deus dat nobis illa sic meritoria esse, cum licet facere quod vult, Utcunque oculus tuus nequam fuerit, Et sic vita eterna recte vocatur merces Math. 5.

[illegible] dicit Christus Math. 16. Filius hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera eius [illegible] quid reddet nisi mercedem? iuxta illud apoc. ultimo, Ecce venio cito & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Et 2. Cor. 5. [illegible] Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi, Ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum

Breuiter & plane respondemus & nos cum Paulo, Vita eterna [illegible] appellari, quia est ex dono gratie, quo deus dat opera nostra esse meritoria illius, etiam de condigno, dicente Christo, dignus est operarius [illegible] sua. Quemadmodum igitur reputamur iusti propter Christum donante nobis donum iustificationis, quod est gratia, quo efficimur filij adoptiuis dei & coheredes Christi, sic illam hereditatem non consequemur, nisi seruemus mandata dei, Que qui non seruauerit, excidit a dono dei. Qui autem ex illo seruauerit ea, gloria gratie ~~[illegible]~~

iustificanti rudentem meretur augeri, quia meretur augmentum gratiae, ad cuius mensuram erit gloria

Tuae autem laruae eo tendunt, quasi nos teneamus & docemus nos reputari iustos propter opera nostra, sed hoc non facimus, sed reputamus nos iustos propter Christum, ad illum sensum, hoc est propter gratiam, quam nobis meruit sua passione Christus, reputamus nos iustiores propter opera nostra ex gratia facta, iuxta ea que dicitur Apoc. Ultimo, qui iustus est iustificetur adhuc, Sed ibi non excluditur Christus, a quo est omnis gratia & augmentum eius, quorum largitor ille est, dicente Psal. Gratiam & gloriam dabit dominus

Non igitur repugnant, merces vera copiosa est [illegible] reputamur iusti propter Christum, quia iustificatio est ex dono [illegible] dono est merces gloriae, quia nullum bonum opus meretur [illegible] nisi fiat ex gratia, quae est radix merendi

Sumus etiam aequi iudices, quia donum non [illegible] circa vocabulum mercedis intelligimus, & fonte [illegible] rimus & bibimus, quam gratia, dono dei, homines iustificari [illegible] & docemus, in quo Christum perpetuum mediatorem [illegible]

Tu autem iniquus iudex es in nos, quam iudicas & [illegible] facere quod non facimus, dicendo nos vocabulum mercedis [illegible] bissime interpretari, nec etiam solum contra scripturam, sed [illegible] sermonis consuetudinem, quod non facimus, sed recte interpretamur & satis amice & mansuete, quia iuxta doctrinam Catholicam [illegible] quidem acerba videtur, nobis autem non itidem, cum sit doctrina salutis, Nec contra scripturam sed pro scriptura interpretamur, quam tu impie torques extra sensum suum germanum

Quae autem sermonis consuetudo ledatur in nostra interpretatione libenter ex te audirem, At ne taceas, & ne victus [illegible] ineptijs, oportet te aliquid dicere, scilicet quod in [illegible] Ut doceas te non Theologum esse, sed potius Pistologum, & si [illegible] quid de fide loquaris

Ad ratiocinationem autem, quam nobis asscribis, dico bene [illegible] nominatur, ideo opera nostra sunt huiusmodi [illegible] quia ut dicimus opera nostra bona ex gratia facta, sunt meritoria gloriae, non ex sua [illegible] dono dei, quod tu infirmare niteris & detrahere illi, quasi [illegible] liceat facere quid velit, pre nequam oculo tuo, Si in scriptura [illegible] esses, tuam erubesceres dicacitatem futilem & inutilem, quod [illegible] non es. Andabatarum more pugnas, nescius quid impugnas

Non est hec noua Dialectica, vocabulum audimus [illegible] opera nostra satis faciunt legi, si illa ex gratia fiunt, quia [illegible]

tentionem precipientis, & quid plus requiris, Tu aut loqueris
de operib. nostris ex se secluso Chro, qd ego non facio, sic eni no
faciunt legi, ad intentionem precipientis, igitur nc sic
meritoria sunt glorie

Ingens aut acervus tuus Crysippeus, plenus larvis tuis
quis pugnas, satis indicat, qualis sis Theologus, quia no Catho
sed philologus, Technites quoq nugosus & dolosus, nec no & scom
matosus, qui si veritate amares & veram pietate, non tot & ta
[illegible] nugis

Quid audio de opib. superogationis in que nasuz stringis
quasi nulla sint talia, Num Euangelica cosilia in hoc gtenere
& sugillare videris. que utiqz cum precepta no sint, superogati
onis opa sunt, q cu homies faciunt, none amplius faciunt, qz lege
[illegible]

Monachi aut amplius non faciunt, quia isti vouendo gsilia
[illegible] fecerunt sibi ex illis precepta, dicente scriptura, Voue
[illegible], ideo nulle sunt argutie tue, quas depromis ex tuo
[illegible] acervo

Sed q dicis illos mortuis circundare Cucullos, tecuz rideo,
[illegible] autem hanc rem conferres cu monachis tuis exiticijs lar
[illegible] coniugatis, q semel mortui mdo, ad hunc recurrerunt
[illegible] facti sunt vivi, qui pro Cucullo, quem abiecerunt, bar
[illegible] receperunt, quo vestiti & induti, nitent sicut sues in
[illegible] suo

Et si aliena merita illa, Ut tu vis, non sunt applicabilia,
[illegible] quod Iacobi 5. dc, Orate p inuicem Ut saluemur, multuz
[illegible] valet deprecatio iusti assidua &c Quo liquet te talib. coacer
[illegible] nugarum & larvarum tuarum, non solum fidei veritate
[illegible], sed etia illam tuis alumnis inutilem reddere omino

Apologia

Non monemus inanez Pogomachian de vocabulo, de magna
[illegible], Unde debeant pie mentes certa spem salutis conci
pere, [illegible] possint bona opa gscientias reddere pacatas

[illegible] sentire debeant ita contingere vitam eterna, si boa
[illegible] iudicio dei

[illegible] vero debeant sentire, q ppter Chrm p miaz reputetis
[illegible] consequantur vitam eternam

[illegible] veniunt in controuersiam, qua nisi dijudicet conscia
[illegible] habere firmam & certam consolationem

Nos autem satis clare ostendimus, q bona opa no satis faciant legi dei, q habeant opus mia, q fide simus accepti deo propter Christum, q bona opa no reddant pacata conscientia

Ex his omib. sequitur, q oporteat sentire, q propter Christum p miaz, no p legem iustificati, consequantur vitam eternam

Responsio

Probe lector, Sensib. hec imis, res q non parua [illegible] Quando Logomachus nr, non de lana Caprina, sed de [illegible] reb. q acturus, puta, de laruis suis & nugis, quib. [illegible] nue certauit, in vere pietatis doctrinaz

Nemo fidelium dicit bona opa nra gsciaz reddere [illegible] cum hoc solius sit grae, que excludit pctm, ex qua [illegible] tie pacate operantes merentur gloriam

Nemo fidelium opponit bona sua opa iuditio [illegible] ricorditer p gram eius dantur meritoria ee glorie [illegible] illa opatur ex gra, que opante reddit gratu & amicu [illegible] ergo opus amico dei, ut aliquid opponat iudicio eius, [illegible] cilliatus sit illi

Nemo fidelium aliter sentit, qz q propter Chrm [illegible] miaz dei, q misericorditer dat gram iustificationis, & dat [illegible] illa facta gratia, ee meritoria glie vite eterne, iuxta [illegible] Rho. 6. gratia dei vita eterna, & illud. 1. Cor. 15. Gra [illegible] quod sum, & illa in me vacua non fuit &c

Hec apud fideles non veniunt in controuersiam, sed [illegible] & certe creduntur, in qua credulitate habent suam consolationem fideles conscientie, & non in lana tua Caprina

Ego autem satis clare ondi, bona opa ex gra facta [illegible] re legi dei, quia fiunt ad intentionem precipientis, ultra quod [illegible] requirit deus, ad meritoriu ee glorie / Etsi non obligent de [illegible] ultra, qz quo ad substantia actus

Tu aut nondum satis, taceo clare, ondisti, q fide [illegible] pti deo, ego autem sic ostendi de gratia

Ego autem tecum concedo, bona opa no reddere pacata [illegible] cum hoc sit gratie, non opum bonoR, iuxta supius dicta

Ex his omib. satis supqz colligitur, tuam Logomachiam [illegible] lana Caprina, quia de laruis & nugis tuis, que apme [illegible] trice, & si quid vilius istis

Apolog.

Quid igitur de mercede. Primum si diceremus [illegible] dici mercedem, quia debetur iustificatis, propter [illegible]

absurdi diceremus, Sunt. n. ordinata inter se h dona, sicut & Augustinus ait, Dona sua coronat in nobis deus

Sed scriptura vocat vitam eternam mercede, no qz ppt debeatur, sed quia compenset afflictiones, & opa, & si ppter aliam caz ꝯtingit, Sicut hereditas venit filiofamilias, non ꝓ officia sua, & tu b merces, & ꝯpensatio officiorum filij

Satis b igitur no mercedis hac roe ꝯuenire vite eterne, quia vita eterna cōpensat bona opa & afflictiones

Non b igitur vita eterna merces, qz opa sufficiant, qz debeantur pro opib. sed consecutiue, qz cu ppter aliam caz ꝯtigit, tame ꝯtinet opa & afflictiones

Responsio

Ad hoc Paragrapho aliquid dicit, in quo partim tecu ꝯcordo Quoniam illa que debetur gratie iustificanti non cadit sub merito nec illa gratia, quapropter paruuli baptizati decedentes, aliantur merito chri, quod est gra, quam is meruit nobis sua passione, Gloria aut que debetur legi seruate ad intentionem recipientis, cadit sub merito nro, quia hanc meremur etiam condigno ex gratia, eo q deus hac gra det misericorditer & liberaliter, hec opa bona, que ex gratia fiunt ee merito gloriae illius, que est augmentum glorie, que rndet gratie iustificanti

Sic intelligitur dictum b. Aug. ad Sixtum presbyterum q deus sua dona in nobis coronat, quado merita seu opa nostra recipiebat, Sic dicit Esaias capite 64, Oculus non vidit absqz deus que pparasti expectantib. te, quod clarius explicans, Paulus 1. Cor. 2. dicit, Scriptum b, quod oculus non vidit, nec aures audiuit, nec in cor hominis ascendit, que pparauit deus his qui diligunt illum, Ubi loquitur de dilectioe gratuita, q merito eius est augmenti glie gratie iustificantis

Sic Iacobi 1. dicitur, Beatus vir q suffert tentatione, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vite, quam repromisit deus diligentib. se, Ecce dicit diligentib. se etc

Et sic deus dabit unicuiqz iuxta opa sua, Ut habz scriptura multis locis, quos referre longum eet nimis, quando hanc relati sunt circa supra dicta satis copiose

Scriptura autem vocat vitam eterna, mercedem proprie ad sensum predictum meremur opib. ex gra factis, ut in parabola ꝯducti sumus in vinea dni pro denario diurno qui datur operarijs Math. 20

Et quid ꝫ illa compensatio de qua loqueris aliud, q̃ remu-
neratio laboris, Num conducens quempiam in vineam suam
Ut in ea laboret ꝑ diem, quid aliud facit, dando illi ad vespe-
pecunia, q̃ ꝙ remunerat & compensat illius laborem

Num sic ex conductu operantur in vinea dni fideles
cum datur, ꝑ quo conventio est facta, nunqd no merces
tur, que datio utiq; ꝫ compensatio laboris, Cur igitur
ponis inter mercedem & compensatione, in re illa,
nullum sit ibi

Nec ꝫ simile de hereditate filij familias &c
lias heres ex natiuitate ꝫ, at filius adoptionis,
zati, adoptatus ꝫ per gram, cui ꝑmittitur hereditas
scz, Si in quantu ꝑmanserit in gra illa, & ex ea op
nea domini

Est igitur vita eterna merces, ad sensu
ex gra facta sufficiunt ad illius consecutione, al
non dixisset Math. 19. Si vis ad vitam ingdi serv

Debetur etiam vita eterna ꝑ opib. talib. ex miseri
litate dei, qua gra sua hec opera facit, & dat sic ee me
gmenti glorie, ad augmentationem gre

Sic habet doctrina Catholica, que in ecclia sa
anq; tu cum tuo Luthero nati essetis, An putatis ecclia
re & ignorancia fuisse, anq; vos veniretis, & illam
Quales queso vos facitis? & quales ee putatis? &
ritis, q̃ ꝙ cum pastillis stercorarijs natantib. dicitis
natamus, Nos soli sapimus, & primi sumus qui sapiunt
omes nil ante nos sapuerunt, nec hodie sapiunt
biscum comedant farina, & saliuam gustent Lutherani

Apologia

Preterea concedimus opera ee vere meritoria
nis pecc. aut iustificationis, Non n. placent
ꝓpter fidem

Nec sunt digna vita eterna, Sicut n. iustificatio
catio fide contingit propter Chrm, sed sunt meritoria
ꝑmiorum corpalium & spualium, que redduntur tam in hac vi
ta, qam post hanc vitam

Differt n. deus pleraq; ꝑmia, donec glorificet sanctos
hanc vitam, quia vult eos in hac vita exerceri ad
dum veterem hominem

Euang gratis exhibet ꝑmissionem iustificationis

iustificationis propter Chrm, At in lege no gratis sed pro operib.
offertur, & debetur merces, Cum igitur opa sint quedam im-
pletio legis, recte dicuntur meritoria, recte dr eis deberi merces
Et h merces parit gradus pmiorum, iuxta illud Pauli, Unus-
quisque accipiet mercedem iuxta suum labore, hij gradus sunt
merces operum atque afflictionum

Responsio

Et nos concedimus opa non ee meritoria remissionis
peccatorum iustificationis, cum h sit p gram, que non cadit sub
merito, Ut crebro hactenus est dictum
Dicuntur etiam opa non placere ad meritu glie, nisi in
iustificatione non quidem p fidem, Ut tu dicis, sed per gram, iuxta
doctrinam Catholicam, que pluris & tuis Sycophantijs
Nec sunt digna Vita eterna, nisi fiant ex gra, qua con-
iustificatio, & Viuificatio propter Chrm, et non fide, Ut
tu ubique false inculcas
Opera bona que non fiunt ex gra meritoria sunt pmiorum
corporalium & tpalium, Ut patet in Naaman Syro, ppter que do-
mini dedit salutem Syrie 4. reg. 5. & in obstetricib. egiptijs
quibus dominus edificauit domos Exo. 1.
Que aut fiunt ex gra meritoria sunt, etia pmiorum
que redduntur, tam in pnti Vita, qz in futura, In
pnti enim Vita datur augmetu gre, i futura aut augmetu
gloriae
Non differt deus in pnti Vita dare augmetu gre ad o-
pera bona, ex illa facta, licet pmittat sanctos suos hic exerce-
ri ad mortificandum Veterem hominem, quia cum tentatione
facit pnentum, Ut melius stare possint, scz p augmetu gre
quod merentur in Victoria tentationum 1. Cor. 10.
Euangelium Catholicum gratis exhibet pmissione iustifica-
tionis & Viuificationis propter Chrm, & pro operib. ex gratia
facta offertur & debetur merces ex constitutione Chri, q consti-
tuit se remuneraturum illa opa in Vita eterna, Iois. 12. quando
dicit Ubi ego sum, illic erit & minister meus
Et si opa, Ut dicis, recte dicuntur meritoria, & recte dr
quod eis debeatur merces, & q h merces pariat gradus pmiorum
Quod frustra hactenus laborasti probare et ondere, opa etiam
nil mereri in regno celorum, contra illud Iois. 14.
In domo patris mei mansiones sunt multe, hoc & drne beatitu-
dinis quibus sunt ex drntib. meritis, Ad quod etiam ipse citas
Iohannes 1. Cor. 3.

Num hic recedis a dogmate tuo & tuorum & pedibus vadis in sniam Catholicam, confutando tuum ipsius errore & impietatem, & paragrapho sequenti eandem confirmas sententiam hec b mutatio dexterę excelsi

Apologia

Sed contendunt aduersarij vitam eternam proprie debere pro opib. quia Paulus ait, Reddet unicuiq; scdm opa eius 5. qui bona fecerunt ibunt in resurrectionem vitę 25. Esurivi & dedistis mihi manducare. In his locis omnibus in quib. opa laudantur, nccte b ad Canone supra tradita recurrere, q opa no placeant sine Chro, q non sit excluditur mediator Chrus

Quare cum textus ait, opib. reddi vita eterna [illegible] cat reddi iustificatis, quia non placent deo bona opa [illegible] ficatis, hoc b in hijs, q sentiunt se acceptos ee deo ppter [illegible]

Et iustificati necessario pariunt opa bona, sed bonos fructus, Ut, Esurivi & dedistis mi cibum

Hic cum dr reddi vita eterna his opib., intelligunt reddi iustitię

Fidem igitur complectitur cu nominat fructus, porro scriptura nominat fructus, Ut ondat requiri non hypocrisim sed iustitiam, q sit efficax & quędam noua vita, pariens bonos fructus

Responsio

Contendimus nos tui aduersarij, vita eterna proprie deberi p opib. bonis ex gra factis, & non simpl, Ut tu de nobis comentaris. pro opib. bonis, Non excludimus aut nos Chrm in opib. bonis glorię meritorijs, quia dicimus illa sic meritoria esse no ex se, sed ex gra Chri, ex qua fiunt, Quapropter no excludimus mediatorem Chrm, Ut tu nobis falso imponis, & nos te ipsum confutas atq; confundis

Q autem iustificati nccario pariant bona opa, [illegible] cum hoc libere & contingenter faciant, & possent no facere [illegible] satis ostensum b circa predicta, Concedimus etiam nos vitam eternam reddi iustitię, quia tam gre iustificanti, q opib. facit ex illa, q dicuntur opera iustitię, presupponunt aut fidem, tam [illegible] que b gra, q opa iustitię, At fides illa no iustificat formaliter & effectiue, qr non excludit pctm, Ut crebro hactenus [illegible] licet bene pparatiue & dispositiue, cum sine fide impossibile sit placere deo, & fide accedatur ad deum, hoc b ad gram [illegible] deus, quia spiritussanctus &c

Apologia

Nec nos aliquam otiosam subtilitate hic affectamus
Sunt n. grauissimæ causæ, propter quas h disputamus, Ete-
nim si largiamur aduersarijs, q opa mereantur vita eter-
nam, mox attexunt illa absurda, q opa legi dei satis faciant,
[illegible] habeant opus mia, q simus iusti, hoc b accepti deo ppt
[illegible] non propter Christum, q plus q legem homines fa-
cere possunt

[illegible] tota doctrina de iusticia fidei obruitur, Est aut neces-
[illegible] retinere in ecclia pura doctrina de iusticia fidei, quare
[illegible] pharisaicas opiniones aduersariorum reprehendere,
[illegible] hri illustremus, & ut conscientijs firmas consola-
[illegible] proponamus

[illegible] n. concipiet conscia firma spem salutis, cu in
[illegible] sentiet opa indigna ee, nisi sciet homines reputari iu-
stos & [illegible] p miaz ppter Chrm, non propter propria legis
[illegible]

[illegible] Laurentius in Craticula sentiebat se hoc ope legi
[illegible] facere, se sine pcto ee, se non indigere mediatore chri
[illegible] dei, Ille vero non dissensit a propheta, q ait, Non
[illegible] in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur
coram te omnis viuens

Bernardus fatetur sua opa non ee digna vita eterna,
[illegible] inquit, Perdite vixi, Sed erigit se & spem salutis concipit
[illegible] sentit ppter Chrm p miaz donari remiss. pecc. & vi-
tam eternam

Sicut psal. docet, Beati quorum remissæ sunt iniqtates,
& Paulus beatum ee ait, cui imputatur iusticia p fidem in
Chrm, etiam si nulla habeat bona opa

Talib. consolationib. erigendæ sunt conscie & confirmandæ
[illegible] propter Chrm per fidem contingant remissio pecc. repu-
tatio iusticie, & vita eterna, Q si in locis de operib. hoc mo fides
intelligitur, nil officiunt nostræ sniæ

Et pfecto necce b, semper addere fidem, ne excludamus
mediatorem Chrm, fidem aut bona opa sequi debent, qz fides
[illegible] bonis operibus hypocrisis b

Responsio

Verum qdem b te hic nulla uti subtilitate, Uteris autez
[illegible], qua inuoluis sermones tuos, & ta inuolute loqris

q̄ mox veritate aliq̄a a te prodeūnte, sequentib⁹ mag̃is omn
q̄ dixeris reddis legenti obscura

Num cum hic dic, Si largiamur aduersarijs, q̄ op
reantur vitam eternā, mox allexunt illa absurda, q̄ op
dei satisfaciant &c magis ludere videris.

Absurdum n. non ē opa bona ex grā facta, q̄ me
sunt gloriæ satisfacere legi dei, q̄ si non satisfacerent
remuneraret ea deus vita eterna, & cum ad inte
cipiunt fiant, quid vltra requiri poterit in eis.

Nemo aūt fidelium dixit, opa illa vt cunq; bo
opus nra, ita no ñ miserierditer meritoria sin
sua nra dat gram, q̄a dat illa ee sic meritoria,
ex nobis dixit, q̄ simq; iusti & accepti deo p̄pter nr
dicimus illa iustificare, sed gram, igitur gra iusti
cepti deo propter Chm̃, q̄ia propter illum hec d

Q aūt homines plus q̄ legem facere possint
consilia Euangelica, iuxta supus dicta, quo liquet,
veritate obscures & polluas

Sed iustitia fidei de q̄a multa loqueris, milla
sitiua & preparatiua pro consecutione grē, q̄ iustifi
liter & effectiue, q̄ia excludit pcm̃, cum quo stat fi
tholica, Tuam aūt fidem commenticiam pili facio, cum
non sit, sed error, Quapropter tota doctrina tua d
obruenda & exterminanda ē cum tua ecclia reprob
stercoraria

Non reprehendis in aduersarijs tuis opiniones p
sed doctrinam Catholicā, q̄a gloria Chri illustratur &
tijs vere consulitur, Non es ergo Theologus Catholicus sed p
q̄ multa dixit de fide, cum nesciat quid sit fides

Et quid queso dic de beato Laurentio in Cratera
vel nō dixit quid senserit iste? hoc aūt certum ē q
huic legi, Nolite timere eos, q̄ corpus occidunt
plus q̄ hominib⁹ obedire &c

Nemo aūt fidelium censet se ee sine pcō
annis p. mer dixit se non egere mediatore Chro
pit iudicari secūm rigidam dei iustitiam, iuxta supus
opus tibi non ē hic repetere solitas larvas tuas

Etiam nemo fidelium ē, q̄ non cum ver
sua in quantū sua, indigna ee vita eterna,

vel amore dei dignus sit Ecclesiastes 9. Per hoc aut̃ nō habetur,
ūm opa bona ex gratia facta sint digna vita eterna, nō q̄m
e, sed ex gratia dei, qua d̄g dat illa miserꝛ corditer sic digna
er iustificamur ōtm̄ ee, cui imputatur iustitia per fidem,
mediate & dispositiue p̄ grām aut formal⁹ immediate
ne. Non tamen credimus de adulto, q̄ si nulla habuerit
sequatur vitam eterna, Quia is grā iustificatꝰ, tenetur
mandatorum dei, pro loco & tempore, q̄ si omiserit seruare
ei grā propter pcm̄ mortale, Si aut ex grā seruat
ūr illis, cum nolit Chr̄g grat̄ sibi seruiri, iuxta il
Vbi ego sum illic erit & minister meꝰ. Sed q̄s illi
nisi qui mandata eius seruat, ad intentionem eius
aut ℔ iustitiam imputari, hoc ℔ que iustificari,
buerit opera bona meritorie, q̄ iustificatio sit gratia,
sine merito op̄um nr̄oꝝ, alias nō eet grā. Rho. 11.
liquet q̄ obstare tu hic loquaris, & quomo sermones tu
as, etiam ado, q̄ ipe nescire videris, quid loquar̄. Non
u Grammaticum in Theologia loq, Vt tuus putat Luther
eologo loquendu sit ad regulam, ne ex verbis incaute p
ror sequatur & hereses, libere loquim̄ phi, & liberius
sed Vt vide liberrime loquunt̄ Pistologi, quoniam illos
reddit sua fides, qua consolantur, erigit & firmat
suorū consias in errore suę perfidię, & impietat
perpetuo quoq̄ penitenꝺ
dens talibus consolationib. erigendas & confirma
as ee nr̄as, q̄ propter fidem per Christū ḡtingat remissio pec.
hac non per fidem, sed p̄ gram̄ fiat ir̄
Sed quid dias, q̄ si in locꝺ opib. hoc nō fides intelligeꝺ
bona regant fidem Catholicam, no tua fidem cōmenti
excludit Chr̄m, & opa bona

Apologia

habent & in Scholis quedam Apophtegmata consentanea
sint, Q̄ bona opa placeant deo p̄pter gratiam,
fidendum ḡę dei
parū remmoꝺ interptantur, Veteres .n. semie
ee ḡę, hoc ℔ nihil dei q̄mittent q̄ propter
aucph.
ores fiduciam transferūt ad vrūm opꝰ. Sentiūt

confidendum ee gre, hoc q dilectioni, qua nos deum diligimus

Hec interpretatio q vitiosa, Non n. debemus confidere nre dilectioni, cum sit immunda & exigua, sed promissioni nre

Tactatur & hoc, q bona opa valeant virtute passionis Chri. Recte dictum q, sed fidei mentionem fieri oportuit in his [illegible] Non n. communicatur nobis meritum passionis Chri, nisi id [illegible] prehendamus, & opponamus adversus terrores pcti & [illegible] lus enim inqt, Christus q propitiatio per fidem

Item ecclia in oib. pcationib. addit Per dnm nrm [illegible]

Hic etiam admonendi sunt homines de fide. Sig[illegible] ecclia opa nra & nras pces deo placere, si credamus [illegible] propitium & nos exaudire propter pontificem Chri[illegible]

Responsio

Utiq dicimus bona opa, q ex gra fiunt, placere [illegible] glorie propter gram, qua misericorditer deus dat nobis [illegible] meritoria ee, Et quis vellet diffidere gre dei, cum [illegible] nobis omnia bona gratuita?

Et quo dicere no erubescis, nos h dicta paru comod[illegible] tari, cum nra interptatio habet, quod tu dicis veteres [illegible] Sed quando dicis recentiores fiduciam transferre ad nostrum opus, impie & pessime in nos nugaris, Non n. sentimus (ut tu ais) confidendum ee gre ad tuam interptationem, hoc q dilectioni, qua nos deum diligimus, Quia h dilectio actualis non iustificat, sed si fit ex gratia, que q charitas infusa & dilectio habitualis dicitur, eo q inclinat ad actualem, q meritoria glie, qua nemo meretur, nisi prius iustificatus gra gratum faciente

Fatemur ergo interptationem hanc, quam tu nobis [illegible] asscribis viciosam ee, te aut plus viciosum, q non erubescis [illegible] impudenter in nos mentiri, Docet ne te hoc tua fides, qua [illegible] iustificari? Tu ne iustificaberis coram deo q veritas q, nugis [illegible] & tantis quib. agis

Non placatur deus nugis, nec illi nugis litatur, sed [illegible] q mendax q & pr mendacij, quia in veritate no stetit [illegible] aut tu hactenus plures nugas in nos, quam habeas in capite tuo pilos, nec finem facis aliquando illis

Profitemur nos bona opa ex gra facta valere [illegible] glorie, virtute passionis Christi, qua ille nobis gram [illegible]

illa mediante opera bona glorie meritoria facit

Quod si recte dictum ꝫ, Ut ais, cur nos calumniaris? Sed forsan ideo facis, quia fidei mentione non facimus, Ad quod tibi dico, nos non esse pistologos, qualis tu es cum tuo Luthero, ubique inculcatis fidem vram comenticiam. Sed Catholicos qui fi[illegible] presupponunt in omni ope bono, Quapropter necesse non est [illegible] fidem sic ubique inculcare, Loquor aut de fide Catholica, quam [illegible] sancta, no de fide tua comenticia, quam habet ecclia tua stercoraria

De fide aut Catholica quid opus ꝫ admonere homines, qui illam [illegible] quottidie in cordib. suis, & sciunt opa nra & preces deo placere si ex gra fiant, qua sumus illi accepti, & non fide, quia nec Catholica, nec tua comenticia

[illegible] quo tibi hij placent sermones, at placeant, displiceat, [illegible] & consoni doctrine Catholice, que colla vra calcabit [illegible] vestram comminuet, Ut puluerem an faciem venti [illegible] platearum delebit eam

Apologia

[illegible] in pntia sufficiant de hoc loco, Scimus aut hanc sniam [illegible] defendimus Euangelio consentaneam ee, & pijs conscijs [illegible] consolationes afferre

Ideo pie mentes non patiantur se ab hac snia ppter iniqua & calumniosa iudicia aduersariorum abduci

Scriptura pdicit futurum ee, Ut in ecclia grassentur mali doctores, qui oppssa iusticia fidei in Chrm, doceant mereri remiss. pecc. p nostros cultus & opa

Et res geste in Israel sunt imago futuri status in ecclia Vidimus autem Prophas ubique taxare hanc psuasione populi qui sommabat se mereri remiss. pecc. p sacrificia legis, & hac opinione cumulabat opa & cultus

Ita in ecclia multi existunt, qui falsam persuasione de suis operib. & cultib. habent

Monuit aut nos scriptura, ne multitudine impiorum [illegible], Ac facile potest fieri iudicium de spu aduersariorum [illegible] in multis articulis, manifestam veritate ab eis dana[illegible] [illegible] offendat quenque, q sibi ecclie nomen vindicant

Nam ecclesia Christi apud hos ꝫ, q Euang. Christi recte [illegible] non apud illos, q pranas opiniones contra Euangelium [illegible] sicut inqt dominus, Oues mee voce mea audiunt

Responsio

Si nugę impudentissimę, alicui negotio satis facere poterunt, non ibo inficias, te huic loco satis fecisse, imo & plo[illegible] quam satis, tot enim nugis usus es in eo, quod facile eas referre [illegible] alicui haud sit possibile

Sententia quam defendis extra Controuersiam consentanea [illegible] Euangelio, non quidem Catholico, sed Criptico & subsca[illegible] quod conscias stultas & impias, reddit stultiores & impi[illegible] ideo pię mentes non paciantur se illo ab Unitate ecclię [illegible] propter iniquas & calumniosas nugas Lutheranorum [illegible] ti sunt schismatici & heretici, quorum ansignanus [illegible] reticum esse fatetur, si hussus vel semel fuerit [illegible] ob suam heresim traditus est Vulcano, qui vorauit eum

Non sum ignarus ego, scripturam predicere, [illegible] in ecclia, ut mali doctores grassentur in illa, Sed [illegible] nam qui cum Christo non colligunt, sed cum Sathana dis[illegible] sunt operarij subdoli, transfigurantes se in apostolos chr[illegible] Sathanas se transfigurat in angelum luc. 2. Cor. 11.

Et quales sunt magistri mendaces, qui sectas introdu[illegible] onis 2. Pe. 2. Qui doctrinis varijs et peregrinis ab Unitate ecclesię Catholicę abducunt multos, non obstante admonitione Pauli, qua ad heb. 13. dicit, Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci, scilicet ab Unitate ecclię sanctę, Inter quos ut te vidre possis, oculo minime eges acuto, quando nugę tuę, quas penę infinitas in doctrinam Catholicam expuis, satis testantur te illis connumerari

Num magnum & impudens mendacium est, quo dicis non semel sed creberrime, nos dicere homines mereri remissi pecc. per suos cultus & opera, Proferas queso saltem vel unum locum ubi unquam hoc docuerimus, vel saltem unum ex nostris, qui hoc aliquando docuerit, quod cum non possis, num mendacio tuo impudentissimo merito confunderis. Sed stolidi homines doctrinę veros pietatis pertesi, malentes audire placentia quam utilia, audita a veritate auertunt, & ad fabulas tuas & tuorum conuertuntur

Nec ignarus sum res gestas in Israel esse imaginem futuri status in ecclia, Erant quippe multi in populo illo, qui propensi fuerant ad ydolatriam, et ad cultum dei peregrinum, qui conductorem nanciscerentur precuntem, turmatim sequebantur illum, & quasi vacca lasciuiens declinarunt post illum [illegible]

Sic ergo multi sunt in ecclia propensi ad [illegible]

[illegible]mata & hereses, & dum ductores nanciscuntur, mox sequun-
[illegible]ur illos, Sicut hoc tempore videmus, qn Lutherani conciona-
[illegible]tores pdicant Euangelium suum subscamnale, quo accurrat po-
[illegible], qz tanqz vacca lasciuiens in prato, vel vespis puncta
[illegible]ata, Sed quid dicitur ibidem Osee 4. de enim. Et poplus
[illegible] intelligens, vapulabit

[illegible]oncesso aut q in poplo legali quida somniauerit, qd
[illegible] & q nonnulli hunc sequantur in populo Euangelico
[illegible] verum b, nos docere eos, q mereantur remiss. pecca-
[illegible]ultus & opera, Qualis Dialecticus es, taliter colligis
[illegible] frontem perfricuisti, effundis quicqd tibi in buccam
[illegible] aut rationem veritatis hres, & veritate ipam di-
[illegible]alis tamen in hypocrisi tua vis videri, Certe teipm
[illegible] sed quia pudefieri nequis, pm b tibi, verum loquaris
[illegible]ris, quod etsi inuitus dicam, tamen si tacerem, res
[illegible] loqueretur & testaretur

[illegible]te monet scriptura, ne multitudine impiorum pturbe-
[illegible] stultorum infinitus b nus, Non enim concupiscit deus
[illegible]dine filiorum infidelium & inutilium

[illegible]dicium aut tuum de spu aduersariorum, facile tibi b, quado
[illegible] referat, an vere vel false iudices, sicut satis patuit hac-
[illegible]

[illegible]roferas queso vnicum saltem articulum, q de multis loqris
[illegible] videatis manifestam veritatem a nobis danari & date
[illegible] locum respondendi, quib. auditis postea iudicetis, vel alijs
[illegible] offeratis, qn ~~vel~~ vobis creditur ob multitudine nuga-
[illegible] quas impudenter effunditis, Sic n. de Proner.
[illegible] qui prius respondet qz audiat, stultum se ee demonstrat,
[illegible] confusione dignum

[illegible]cclesie Catholice nõe profitemur, que b ecclia Christi
[illegible] apud eos b. qui Euangelium Catholicum, quod b Euang chri
[illegible] dotent & capiunt, Non apud eos q manus Euangelio
[illegible] ac Criptico dederunt, hij n. non sunt de ecclia Ca-
[illegible] sed de ecclesia coprotina, hoc b stercoraria, cq doctria
[illegible] stercorib hereticorum cõcinnata b & conflata, quibus &
[illegible] olidus hircus

[illegible]Christus Ioan. 10. dicit, Oues mee voce meam audiunt
[illegible] oues Chri, nisi que sunt de ouili eius, hoc b, de
[illegible] Catholica, q sponsa Chri b vnica, & cõpus eius mysticum
[illegible] Ubi oues ille audiunt vocem Chri, nisi in prelatis

ecclie, de quib. Chrus dicit Luce 10. Qui vos audit, me audit & qui vos spernit me spernit, Quos platos, quia vos Luthera non auditis, sed spernitis eos, ideo oues Chri non estis, nec ouili eius, quod est ecclia Catholica, sed estis de Synagoga Sathane, que est ouile Beliale, quia sine iugo & obedientia

Oues aut Sathane, que potius hirci sunt dicende, [illegible] vocem Sathane, sed vbi nisi in oparijs subdolis & nigris [illegible] dacib., q introducunt sectas pditionis, qui & doctrinis [illegible] & pegrinis abducunt ab vnitate ecclesie sancte, Et [illegible] opiniones quas comentantur defendunt nugis [illegible] Euangelium Catholicum

Articulus Decimus

Est de Ecclesia, Quid sit illa

Apologia

Septimum articulum confessionis nre damna [illegible] in quo diximus Ecclia ee congregationem sanctor[illegible] Et addiderunt longa declamationem, q mali non sint ab [illegible] segregandi, Cum Ioes gparauerit ecclia aree, in q[illegible] ticum & palee simul coaceruata sint, Et Chrus compa[illegible] eam Sagene, in qua pisces boni & mali sint &c

Profecto verum est, quod aiunt, nullu remedium ee [illegible] sus Sycophante morsum, Nihil tam circumspecte dici pot, ut calumniam euitare queat

Nos ob hanc ipam caz, adiecimus Octauum articulum [illegible] existimaret nos segregare malos & hypocritas ab externa socie tate ecclie, aut admiere Sacramentis efficaciam, q p hypocritas aut malos administrantur

Itaq hic non est opus longa defensione aduersus hanc ca lumnia, satis nos purgat Articulus Octauus

Concedimus n. q hypocrite & mali in hac vita sint [illegible] ti ecclie, & sint membra ecclie secdm externa societate [illegible] ecclie, hoc est, verbi, professionis, & sacramentorum, [illegible] si non sint excommunicati

Nec Sacramenta ideo non sunt efficacia, quia per [illegible] tractantur, imo recte vti possumus Sacramentis, que per [illegible] administrantur, Nam & Paulus pdicit futurum, ut [illegible] sedeat in templo dei, hoc est in ecclesia dominetur & [illegible]

Et ecclia non est tm societas externarum rerum [illegible] sicut alie politie, sed principaliter est societas fidei [illegible]

in cordibus, Que tamen habet externas notas, Ut agnosci possit, Vicet, puram Euangelij doctrinam, & administrationem sacramentorum, consentaneam Euangelio Christi

Et hec ecclesia sola, dicitur corpus Christi, quod Christus spiritu suo renouat, sanctificat, & gubernat, Ut testatur Paulus Ephe. 1. [illegible]ait, Et ipsum dedit caput super omnia ecclesie que est corpus eius [illegible]licet integritas, id est, tota congregatio ipsius, qui omnia in [illegible] perficit

Quare illi, in quibus nil agit Christus non sunt membra Christi [illegible]tur aduersarij, malos esse mortua membra ecclesie

[illegible]re miramur, cur reprehenderint nostram descripti[illegible] de viuis membris loquitur

Responsio

[illegible] Catholica, que fide apostolica dicitur sancta & creditur sancta, [illegible] parte sua, que continet non nisi sanctos, gratia iustifica[illegible] sanctificatos, non est solum congregatio sanctorum, Sed est [illegible]gatio fidelium, quorum aliqui sancti sunt, aliqui vero non sunt [illegible]cti, Ut qui sunt in peccato mortali, quod excludit sancti[illegible]nis gratiam, sicut tenebra lucem

[illegible]unt autem multi fidelium in peccato mortali, quod non ex[illegible] eos de ecclesia Catholica, quia non aufert ab eis fidem Ca[illegible], cuius professio fit in baptismate, & qua quis ingreditur [illegible] Catholicam, & remanet in ea, iuxta illud Osee. 2. Spon[illegible] mihi in fide

Si quis [illegible] quesierit ab adultero vel fornicatore an cre[illegible] quid credat, Mox dicit se credere, & quidem illud quod [illegible] ecclesia Catholica. Unde habet doctrina Catholica, quod solum [illegible] heresis excludat fidem, quia hoc opponitur fidei, Opposi[illegible] non possunt simul stare in eodem

Quo clare sequitur, Non omnes malos, qui extra gratiam sunt [illegible] ecclesia segregari, sed hereticos fidei Catholice aduersantes [illegible] bene comparatur ecclesia Catholica arce Math. 3. & Sage[illegible] in mare &c. Math. 13

Sed quid dicis de morsu Sycophante, Non mordent, nec [illegible]phante sunt, qui veritati student, & id quod res est dicunt, [illegible] tradunt. Tua autem scripta in hoc libello nil preter meras nu[illegible] [illegible]rophis & Sycophantijs refertas, spirant, Et si Sycopha[illegible] [illegible] dici nolis, quando alios hoc nomine incessis, Non est res [illegible] qua tractas, ideo in ea nec nugis nec Sycophantijs [illegible] (Ut facis) deberes

Et quid te cum tuis purgas p articlm octauum, de effi-
cia sacramentoru, que a malis tractantur &c cu tuus mgr
Lutherus in libello de ptate Pape, dicat, Solum illum recipere
claues, q sit paterne reuelationis auditor, in quo seqtur Val-
denses cum Viclepho & husso, quorum heresis damnata est
ab ecclia in concilio Constantiensi, Et in Concilio Aphri-
tc declaratum & definitum b, maliciam ministri non ofi-
Sacramentc. Quid igitur in nos insolescis, qn aliud nil
qz q mgrm tuu incessis, p tuu Octauum, que citas, Ar-

Et ideo non b nobis opus longa nostroru defensio
sese Lutherani mutuis conficiunt gladijs

Nec b ecclia Catholica principal societas fidei
spus sancti in cordib., Sed est ex societate fidei Catho-
cois b bonis & malis. At spuss. sic gmunis no b,
in cordib. bonorum p suam gram iustificantem

Male ppterea dicis societate fidei & spuss. facere
cu h societas sit ps corpis Chri mystici, qd gstat ex bonis

Chrus autem suo spu corpus suu mysticu san-
quo ad suam pte digniorez, in qua sunt q gratia hnt,
hoc apostolus b, quando ad Ephe. 1 dicit, Ipm dedit cap
omnem ecclia, que b corpus ipsius

Vocat autez aplus omnes Chrianos sanctos, no
tate, que b p gratiam iustificante, cum etiam suo tempe
mali fuerint in ecclia, Ut in diuersis explicat eplis
tate fidei, quia fides recta quid sanctum dicitur in scriptura
mlti mali in ecclia habeant illam &c

Renouat aut Chrus suo spu, quo illuminat & gubernat
ecclesiam suam, quottidie lapsos in pcta, quos resurgere
p pniam, & recuperare gram iustificantem
dicit, Septies cadit iustus in die, & resurgit

Possum autem bene gcedere illos non ee mebra
in qb. nil agit Chrus, quales sunt Iudei, Ethnici & heretici
separati sunt a corpore eius mystico. Qui aut profitentur
Catholica, quomodo audes tn illos separe a corpe chri
q nil in illis agat Chrus; Non legisti ad Rho. 10. fides
ex auditu Verbi Chri &c

Et Ioan. 15. dc a Chro Ego sum Vitis Vera, & pr me
agricola b, Omne palmitem in me no ferentem fructum, tollet
eum, & omez qui fert fructum purgabit eum

afferat, Ubi insinuatur, q sicut in Vite nali sunt palmites
aridi & Viui, sic etiam in Chro, seu in corpe eius mystico
sunt boni & mali. boni p fidem & gratiam, & hij fructi-
ficant, cum radix merendi & fructificandi sit gra, que p-
requirit fidem, Mali aut p solam fidem, & hij non fructi-
ficant ob carentia gre. Et dicuntur mebra mortua quo ad
meritum, qz mereri nequeunt, Sed q ideo non sint in corpe
Chri mystico, no seqtur, Sicut palmes aridus no dicitur
ideo non ee in vite, qz no fructificat. Resecatur autem &
[illegible] malus de corpe Chri in morte nali, interi aut pot
[illegible] viuificari & fructificare recupata gra p pniaz
[illegible] Impropter miror ego, q tu non agnoscis tua impe-
[illegible] & vestram descriptionem ee insufficiente & repre-
[illegible] dignam / Et si loquitur illa de Viuis membris ta-
[illegible] in seipaz declarat insufficiente. cu ecclia Catholica
[illegible] pus Chri mysticum comphendat in se bonos & ma-
[illegible] qua boni sunt fide & merito / mali aut solu fide, & no
[illegible] Utriq tamen sunt vere in ea, cu fides constituat ec-
[illegible], iuxta superius dicta

Apologia

Neq noui quicq dixi, Paulus omino eode mo definiuit
ecclia Ephe. 5. q purificetur & sit sancta. Et addit exter-
nas notas Verbum & sacramenta. Sic. n. ait, Chrus dilexit
ecclia, & se tradidit pro ea, Ut eam sanctificet, purificans
[illegible] aque p vm, Ut exhibeat eam sibi glosam ecclia, no
habente maculam neqz rugam, aut aliqd tale, sed Ut sit scta
& inculpata

Hanc sniaz pene totidem verbis meis nos in gfessione
ponimus, Sic diffinit ecclia, & articlus in Symbolo, q iubet
nos credere, q sit sancta Catholica ecclia, impij vero non sunt
sancta ecclia

Et videtur additu, quod sequitur, sanctoru comunio,
Ut exponeretur quid significet sancta ecclia, nepe congrega-
tionem sanctorum, q habent inter se societate eiusdem Euangij
seu doctrine, & eiusdem spus., qui corda eorum renouat,
[illegible] & gubernat

Et hic articulus necaria de ca propositus 6, Infinita peri-
cula videmus, q minantur ecclie interitu, Infinita multitudo
[illegible] in ipa ecclia, q opprimunt eam

Itaq ne desperemus, sed sciamus ecclia tn masura ee

Item, Ut sciamus, quamvis magna multitudo sit impiorum tamen ecclesiam existere, & Christum prestare illa, quae promisit ecclesiae, remittere peccata, exaudire, dare spiritus.

has consolationes proponit nobis articulus ille in Symbolo Et Catholicam dicit ecclesiam, ne intelligamus ecclesiam esse politicam externam certarum gentium, sed magis homines sparsos per orbem, qui de Euangelio consentiunt, & habent eundem Christum, eundem spiritus. & eadem sacramenta, siue habeant easdem traditiones humanas, siue dissimiles

Et in decretis inquit Glo. ecclesiam large dicta complectitur nos & malos, Item malos nomine tantum in ecclesia esse, non re, bonis Vero nomine & re

Et in hanc sententiam multa leguntur apud patres, hieronymus enim ait, Qui ergo peccator est, aliqua sorde maculatus, de ecclesia Christi non potest appellari, nec Christo subiectus dici

Responsio

Paulus ad Ephe. 5. non diffinit ecclesiam omnino eodem modo ad sensum tuum, sed vult quod illa in baptismate purificetur & sanctificetur, quia ibi fit remissio omnium pecc. tam originalis quam actualis, tam venialis, quam mortalis

Non vult autem, quod nullus de illa ecclesia propterea peccet, ne maculetur, & ne maculam ac rugam contrahat, Ut sanctus remaneat & inculpatus, quia multi, imo plurimi excidunt a gratia baptismali per peccata mortalia, quorum & multi resurgunt penitentia quod in ecclesia non esset necessaria, si esset Ut tu vis & dicis

De dilectione dei & Christi erga ecclesiam dicit ad Ephe. 2. Deus qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem qua dilexit nos cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia estis saluati, scilicet a peccatis mundati, & liberati, scilicet in baptismate. Ubi hec gratia, quam Christus nobis meruit, datur in remissione peccatorum loquitur Paulus in loco a te citato, Christus dilexit ecclesiam & tradidit pro ea etc. Non ergo diffinit illic Paulus ecclesiam, sed exponit quid ei fecerit Christus

Nec articulus in Symbolo diffinit ecclesiam, sed iubet ut nos credere debeamus eandem, quia sanctam a digniori parte sua, quia in illa semper sunt aliqui in gratia sanctificante, cum quotidie quidam de gratia illa peccando cadant, alii vero penitentes ad illam resurgant

Nec impii sunt sancta ecclesia, siue per impios infideles intelligas, siue malos. Infideles enim non sunt prorsus de ecclesia

nali in ecclia pars sunt ecclię, sed pars non ꝟ totũ, Ut ꝟ om-
nibus notum

Doctrina Catholica, sanctorũ gionem, dicit, singũlarez
ũculu ee, tuus aut Lutherus, tua hz expositione, quo cũ
ũdas in eodem erroris cliuio

Reliquas aut frasras, quas hisup gmentaris nihili facio
diris, Et Catholicam ecclam dicit ẽ Certe hoc non dc
rticulo ad tua interptatione, pro exclusione politię ẽ
ad exclusione pticularis ecclię, q non subest ecclesię Catho-
ales multas exercuũt hereticꝰ, Ut Arrhig Nestorius ẽ
nc quia ecclia Lutherana coprotima ẽ

que ꝟ ecclesia large, hoc ꝟ gr dicta, ñ Catholica q com-
Vniuersalis dicitur, ideoq decretum in hoc loco nihil
cu glo. sua, Sed qñ dc malos nõe tm ee in ecclesia
alij dicunt, q sunt numero in ecclia, sed no merito
ere sunt in ea roe fidei, q eis gis ꝟ cum bonis, qui
icuntur nõ & merito

ed qñ dicitur, q non sunt re in ecclia, intelligi debet, q
merito in illa, quia merito ee in illa, ꝟ Vere & Utilit
a, & nec aliud vult hieronig

uem si aliud voluisse dixeris, manifesto dicere habebis
ee in ecclia Catholica, quia omnes peccatores sumꝰ, teste
a in multis locis

citur quippe prouerb. 20. Quis pot dicere, mundum ꝟ
Purus sum a pcto, q. d. nullo
ecclesiast. 7. Non ꝟ homo iustus in terra q faciat bonũ
quod tuus Lutherus exponit, homine etiam in
peccet, quod tuus Lutherus exponit, homine etiam in
bono peccare, Peccauerunt ergo apli, qñ iuerunt in
ũssu Chri pdicare Euanꝯ omi creature
ideamur hic q scribunt Ioh. 9. & quod dc. 1. Ioãs 1. sc3. Si
no habemus, ipsi nos seduimus & Veritas

Lutherani forsan pcta non habent, quia fide Ve-
absorbentur omnia, ita Ut nullum Vobis inupn
Quapropter soli erit in ecclia Catholica, quod totꝝ te
nec dicit ecclam Catholicã ee homines sparsos p totũ orbem
Euangelio consentiunt, sc3 Vre substantiali & Cripti
credo notum ee p Vniuersum orbem ẽ Ideoq
nuge que commentaris de ecclia Catholica,
que sit illa

Apologia

igitur hypocritę & mali sint socij huius Vere

ecclie secdm externos ritus, tn cu definitur ecclia, nce b eam definiri que b Vivu corpus Chri

Item que b nomine & re ecclia. & multe sunt cause. Nce b enim intelligi, q res principaliter efficiat nos membra & Viua membra ecclesie

Si ecclam tm definiemus externa politiam ee bo[illegible] & malorum, no intelligent homines regnu Chri ee iusti[illegible] cordis, & donationem spus., sed iudicabunt tm externa [illegible] nationem ee certorum cultuum ac rituu

Item qd intererit inter poplm legis & ecclia, si ecclia b externa politia

At sic discernit paulus ecclia a populo legis, q ecclia [illegible] populus spualis, hoc b, no cuilib. ritib. distinctus a gentib. [illegible] Verus populus dei, renatus p spus.

In populo legis pter pmissionem de Chro habe[illegible] nale semen, pmissiones reru corpalium regni &c

Et ppter has dicebantur populus dei etiam mali [illegible] quia hoc carnale semen deus separauerat ab alijs gentib. [illegible] certas ordinationes externas et promissiones, & tn [illegible] illi non placebant deo

At Euang non affert Umbra eternarum rerum, sed ipsas res eternas, spiritums. & iusticiam, qua cora deo iusti sunt. Igitur illi tm sunt populus dei iuxta Euang, q hanc pmissionem spus accipiunt. At hec ecclia b regnum Chri distinctum contra regnu diaboli

Certum autem b impios in ptate diaboli & membra regni diaboli ee, sicut docet paulus Ephe. 2. cum au diabolu efficacem ee in incredulis. Et Chrus inqt ad phariseos, qbus certe erat externa societas cum ecclia. id b. cum sanctis populo legis. Preerant eni, sacrificabant & docebant [illegible] patre diabolo estis

Itaq ecclia, q Vere b regnu Chri, b pprie cogregatio sanctorum, Nam impij reguntur a diabolo & sunt [illegible] diaboli, no reguntur spu chri, Sed quid Verbis opus b in re manifesta. Si ecclia que Vere b regnu chri, distinguitur a regno diaboli, nce b impios cum sint in regno diaboli non esse ecclesiam

Quanqz in hac Vita qz nodu reuelatu b regnu [illegible]

sunt admixti ecclie, & gerant officia in ecclesia

Nec propterea impij sunt regnū Chri, qz revelatio nodū [illegible] ē. Semp. n. hoc ē regnū Christi, quod spū suo vivificat [illegible] sit revelatū sive sit tectum cruce, sicut id est Christus [illegible] nunc glorificatus ē, antea afflictus erat

Responsio

Mali in ecclia non solum socij sunt bonorū scdm externos [illegible] sed etiam scdm interna fidem, ideo cum definitur ecclia, [illegible] ecce eam diffiniri, que solū ē vivū corpus chri, & que [illegible] re ē ecclia, Nccē ē aut intelligi que res principaliter [illegible] nos membra ecclie, & hec ē fides, & non ē nccē intelligi [illegible] efficiat nos viva membra ecclie, que ē gra, cum in ec[illegible] qdam sint in gra, qdam vero extra illa, iuxta illud, Se[illegible] cadit iustus & resurgit

[illegible] diffinimus nos ecclia Catholica ee tm externa poli[illegible] bonorum & malorū, igitur nulla sunt omnia verba tua [illegible] prodigis. licet incassum, cum ecclia hec dicat societa[illegible] in qua radicatur

[illegible] qua ecclia regnat Chrus, non solū iusticia cordis q est [illegible] & donationem spūs., sed etiam per fidem que ē ex au[illegible] verbi eius ad Rho. 10. qm nonnulli in hac ecclia fidem & [illegible] habent, ut boni, alij autem tm habent fidem, ut mali

[illegible] bonorū multi sunt mali scdm predestinationez, qz [illegible] excident a gra. Et malorū multi sunt boni, scdm pre[illegible] quia finaliter recupant gram, in qua discedent [illegible] in Paulo, & in muliere que erat peccatrix in civita[illegible]

[illegible] dram inter gram predestinationis, & gratia [illegible] forsan no tam pueriliter ineptires

[illegible] ociosus spūs Christi omino apud malos in ecclia [illegible] quando p fidem illos illuminat ad cognitione [illegible] & singulari adiutorio, quo ad ianuam stat [illegible] & pulsat Apoc. 3. sollicitat & iuvat illos ad piam, [illegible] perationem gratie

[illegible] tu spiritui Chri nulla cura ee de hijs, qui [illegible] ad gloriam, licet iam mali sint, quo ad pre[illegible] & si prescit malis non subtrahat singulare [illegible] quo pulsat Chrus ad ianua cordis eorū

Et quid queso

Et quid queso inculcas discrimen inter populu legis & ecclia, cum nos non dicamus ecclia ee tm externam potentiam, posses alia falsa nobis asscribere, & ex illis inferre & concludere contra nos quecunque volueris, an aut in hoc agas officium boni viri & eruditis recognoscendu prebeo

Sed videamus discerniculu pauli, quod affers an nos sit nec ne, & an tu satis pie hoc interpteris

Paulus vult ecclia ee populu spualem renatu p in lauacro regenerationis, & populus legalis etiam spiritualis erat renatus in circucisione, q promissione de Chro habuit cum hoc promissionem rerum corporalium, que figura erat eternaꝝ

Nos aut Chrm venisse credimus, iuxta promissionem illo factam, & habemus promissione etia reru corpalium & temporalium, iuxta illud Math. 6. Primu qrite regnum dei, & hec omnia adijcientur vobis, scit. n. pr vr celestis q hijs opus habetis aut eterne palam nobis promisse sunt a Chro absq; figura umbratione, ut notu ꝫ ex multis locis Euangelij, & max. 5. ubi dicitur, Bti pauperes spu &c

Et sicut in poplo legali erant boni & mali, sic etiam ecclia, ubi mali non placent deo, scdm pntez iusticiam, ti placeant ei scdm predestinationis gram, qualiter & in poplo legali erat, quod nec tu diffiteri poteris

Nec populus ille legalis principaliter roe externarum rerum & rituum in cultu dei dicebatur populus dei, sed ratione circumcisionis, in qua recepit spm sanctificationis &c

Verum aut ꝫ q Euang non affert umbra eternaꝝ &c At ex hoc non sequitur q illi tm sint populus dei, sed qui credunt fide qua acceditur ad deum, & gratiam non curando, an iam sint in gra nec ne

Est autem ecclia Catholica regnu chri p fidem & gratiam quib. regnat in populo fideli super terram, diabolus aut in malis p pctm, quod qui fecerit, seruus ꝫ eius. Quia patet distinctio regni christi, & regni diaboli in ecclia fides fundat ecclesiam, que fides compatitur pctm, ideo in suo regno sup terram compatitur & diabolum regnat aliquib. personis, eo q Chri regnu tale non sit purum regnu celeste, in qd nihil coinqnatu intrabit, aut obtentionem faciens Apoc. penultimo

Quod aut tu ex paulo citas, diabolu efficace ee in fidelis inptinens ꝫ pposito, cu nullus incredulus sit

Et pharisei volentes Chrm occidere ex pa

roe pcti, sed non roe fidei, q erat in Synagoga, Quapropter
ego dicere possum tibi quid opus sit verbis in re manifesta
ecclia igitur b vere regnum Chri, in quo patitur Christus
diabolu pariter regere in aliquib. psonis per pctm, In q regno
nullus peccaret, non opus hret sacramento pnie & si tuus Lu-
therus alicubi hoc sacramentu neget, alicubi vero admittat
Sed qn infers q nce sit impios cu sint in regno diabo-
li non ee ecclesiam, nemo tibi reluctatur, qn pars non b totu,
qui ecclia comprehendit bonos & malos
Et nemo dicit impios ee regnu Chri, cu regnu Chri in
terra sit ecclia, q non b tm impioru, sed b congregatio fidelium
quorum aliqui sunt in gra & boni dicuntur, & aliqui in pcto
mortali & mali dicuntur, falsum b ergo quod dicis semp hoc
regnu Chri ee scz solum, quod spu suo vivificat, & si ecclesiam
[illegible] digniori pte sic semp vivificet

Apologia

Et conveniut huc similitudines Chri, qui clare dicit
13. bonu semen ee filios regni. At zizania filios diaboli
[illegible] dicit mundu ee, no ecclesiam
[illegible] Ioannes de illa tota gente iudeoru loqtur, & dicit fore
ut vera ecclia separetur ab illo populo, Itaqz hic locus magis
contra adversarios, qz pro eis facit, quia ondit veru et spi-
ritualem populu, a populo carnali sepandu ee
Et Christus de specie ecclie dicit cum ait. Simile b regnu
celorum sagene, aut decem virginib., & docet ecclam tectam ee
in multitudine maloru, ne id scandalum pios offendat
Item ut sciamus vm & sacramenta efficacia ee, etsi tra-
ctentur a malis, atqz interim docet impios illos, qzuis habeat
sodetatem externorum signoru, tn non ee veru regnu Chri
& membra Chri, sunt .n. membra regni diaboli
Neqz vero somniamus nos Platonicaz civitate, ut quidaz
impie cavillantur, sed dicimus existere hanc ecclam, videlicz
vere credentes ac iustos, sparsos p totu orbem, Et addis notas
[illegible] doctrina Euangelij & sacramenta. Et h ecclia pprie
[illegible] veritatis, Retinet .n. puru Euang, & ut Paulus
[illegible] fundamentu, hoc b veram Chri cognitione & fidez, Et
[illegible] in hijs etiam multi imbecilles, qui supra fundamen-
tum edificant stipulas perituras, hoc b, quasdam inutiles o-
pinionis, que quia tu no evertunt fundamentu, tu con-
[illegible] illis, tu etiam emendantur
[illegible] sanctorum patrum scripta testantur, q interduz
[illegible] etiam edificaverint, etiam supra fundamentu, sed

que non euerterunt fidem eoru. Verum pleraq; istorū q ad uersarij nostri defendunt fidem euertunt, Ut q damnat articulum de remissione peccatorum, In quo dicimus fide accipi remissionem peccatorum

Manifestus utem & pernitiosus ē error, q docent adhuc mereri homines remiss. pec. dilectione erga dñm ante gratiam Nam hoc quoq; ē tollere fundamentu, hoc ē Chrm

Item quid opus erit fide, si sacramenta ex opere operato sine bono motu utentis iustificant.

Sicut aūt hz ecclia promissione, q semper sit habitura spūm, ita hz cōminationes, q sint futuri lupi doctores et lupi.

Illa vere ē proprie ecclia, que habet spūm, Lupi & mali doctores, Si grassantur in ecclia, tū non sunt ppie regni Chri, sicut & Lyra testatur cum ait, Ecclia non consistit in hominib. rōe potestatis vel dignitatis ecclesiastice vel secularis quia multi principes, & summi pontifices, & alij inferiores inuenti sunt apostatasse a fide

Propter qd ecclia consistit in illis psonis, in qb. ē vera & confessio fidei & veritatis Quid aliud diximus in confessione nostra, q; quod hic dicit Lyra.

Responsio

Bonū semen ee filios regni celestis nemo negat, zizania ptinere ad diabolum nisi conuertantur in p̄ p̄naz

Et gentem impiorum separatam ee a populo quid queso hoc facit contra nos. Separandus ē aūt populus spiritualis a carnali etiam in ecclia, qn angeli extirpabunt & separabunt malos de medio iustorum, in consummatione seculi Ibi & filius hominis mittet angelos suos Ut colligant de regno eius omnia scandala & eos qui faciunt iniquitatem Matth. 13. Interea aūt remanebit p̄mixtio bonorum & malorum in ecclia

Et quando Christus dicit simile ee regnū celorum Matth. 13. aūt decem Virginib. Matth. 25. clare insinuat p̄mixtionem, & nō docet ecclesiam tectam ee multitudine malorum, Ut tu cōmentaris contra doctrinā Catholicā

Verbum aūt & sacramenta efficacia ee a malis, nō ē ḡra nos, Non tamen docet malos illos ee de vero regno Christi ꝛc sed tu fingis, hoc in illis absq; aliqua authoritate, Au autez somniet Platonem tatem nec ne qd ad nos, etiam si in Utopia illam in dulto mori

Et nos dicimus ecclesiam esse vere credentes, hoc est, Catholicam fidem profitentes, in qua aliqui sunt iusti, ut qui sunt in gratia, aliqui vero iniusti et mali, ut qui sunt in peccato mortali, ubicunque morentur et degant, Et hanc ecclesiam esse columnam veritatis, nemo fidelium diffitetur, quia retinet purum Euangelium Christi, non Euangelium tuum Cripticum et subscammale, quod vera Christi cognitionem et veram fidem subuertit in alumnis suis.

Sed quid interpretaris stipulas perituras opiniones inutiles in verbis Pauli 1. Cor. 3. cum is loquatur de opinionibus nihil, sed de peccatis venialibus, cum dicit secundum gratiam, quae data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui, alius autem superedificat, unusquisque autem videat, quo superedificet, fundamentum enim aliud nemo potest ponere, preter id, quod positum est, quod est Christus Iesus, Si quis autem superedificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, foenum, stipulam, unicuiusque opus manifestum erit etc.

Et sequitur unicuiusque opus, quale sit, ignis probabit, Si cuius opus manserit, mercedem accipiet, si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen, quasi per ignem scilicet in die domini, ubi clare patet, te nugis et fratris agere, que nihil ad rem pertinent, quam agis.

Sancti patres variis mediis suo studio veritatem quesierunt, et si nonnunquam in opiniones inciderunt, quas ecclesia non probauit, ex hoc peccasse non sunt dicendi, quando semper sua studia subiecerunt iudicio ecclesiae Catholicae, ideo male impropas illis suas opiniones, ubi veritatem Catholicam non affigerunt.

Non meruerunt igitur studio suo calumnia, sed potius laudem, nec peccauerunt errando, quando semper parati erant audire ecclesiam, Ideoque tu in hac parte nescis quid dixeris, et iniuriam sanctis irrogas patrib.

Sed libenter audirem, in quo aduersarii tui fidem euenerunt per ea quae defendunt, Iuste enim et Catholice damnant articulum de remiss. pecc., in quo dicitur fide accipi remiss. pecc. iuxta hactenus dicta, quia fides etiam Catholica non excludit penitentiam sed gratiam, taceo fidem vestram commenticiam, larualem et vagacem.

Si aduersarii tui non docent homines mereri remissionem pecc. dilectione erga deum, quia nec autem, nec per gratiam eius remissio illa sit per gratiam, que non cadit sub merito

nro, ad Rho. 11. Sed post gram, qua iustificati sunt dilectione ex gra merentur gloriam, iuxta hactenus dicta, que quia tu vel ignoras, vel assumere recusas, ideo tam foede erras nescieus ipe quid loquaris

Qsi ipse tacerem (fateor n. me inuitu h loq) res ipsa loqretur, suadeo propterea tibi, ut prius discas, qz doceas, q male didicisti, meliori studio emendes, Non putes tibi soli ingeniu ee, b & alijs, At humiliter sapere in scriptura comendatur, quod tunc quis facit, qn omez intellectu captiuat in obsequium Chri, consilio Pauli. 2. Cor. 10. plus scilicet audiendo ecclam, qz sequendo caput suu, de qua ecclesia certi sumus ex Christi pmissione, qd habeat spms, q illuminator & director b eius, ne erret in fide & vita Christiana

Quis aut, queso dixeris, sacramenta ex ope opato siue bono motu utentis, iustificare dicat & doceat, Certum b ex scriptura, gratiam iustificare, iuxta hactenus dicta, que gra datur in duob. sacramentis, scz in sacramento baptismatis, & in sacramento pnie

De sacramento baptismatis, non credo te hic loq, quia p hoc datur gra iustificans puerulis, absqz bono motu eorum, cum illu nondu hre possint p natura, Adulti autem quo accederent ad baptismu, sine bono motu, in fide accederent, qd si qs fecerit, gram baptismate non accipit

In pnia aut vera, quo no pot bonus motus ee, cum ille sit contritio de pctis, propter deum offensum etc

Quapropter non possum satis mirari sup tua iniuria, qua adeo infatuaris & dementaris, ut ipe nesciens loquaris

Quod aut dicis de pmissione spussancti in ecclesia & impiorum doctorum cominatione in illa, verissimum est, sed quid ad scopu tuu? Veru tibi videre incubit, an tu unus sis ex doctorib. illis, quando tua loquela manifestum facit, pdis n. ut sorex teipm voce tua

Non nego hanc ecclam vere ee, q habet spm, sed dico illam non ee ecclam Catholicam, que includit omnes credentes, tam malos qz bonos, quia pars no b totum

Quapropter quod de lupis & doctorib. malis loquitur in te, & tuum Lutheru congruit, q pcisi estis ab ecclesia

Catholica, ob vram pfidiam multiplice, qua renitimini temere & ptinaciter doctrine Catholice

Nicolaus aut de Lyra, recte dicit, ecclia no cosiste-re in homib. roe potestatis &c quia consistit in hoib. roe fidei catholice, hoc autem vos non dicitis in gfessioe vra in qua loquimini de fide vra gmenticia, que error est manifestarius, iuxta hactenus dicta & probata

Apologia

Sed fortassis aduersarij postulant sic definiri ecclia, Q sit Monarchia externa suprema totius orbis terrarum in qua oporteat Rhomanum pontificem hre ptate ἀνυπεύθυνον, de qua nemini liceat disputare, aut iudicare, condendi articulos fidei, abolendi scripturas quas velit, instituendi cultus & sacrificia

Item condendi leges quas velit, dispensandi & solue-ndi quibuscunq legib. velit, diuinis, Canonicis, & ciuilibus, quo imperator et reges omes accipiant ptatem & ius te-nendi regna de mandato Chri, cui cum pr oia subie-cerit intelligi oporteat, hoc ius in Papa translatu ee

Quare necesse sit, Papam ee dominu totius orbis ter-rarum, omu regnorum mundi, omu reru priuatarum & publicarum, hre plenitudine ptatis in temporalib. & spiritualib., hre vtrumq gladiu, spirituale & tpale

Atq hec definitio, non ecclie Chri, sed regni pontifi-cii habet authores, non solum Canonistas, sed etiaz Da-nielem, ca. 11.

Q si hoc modo definiremus ecclesiam, fortassis haberemus equiores iudices

Responsio

Non postulant aduersarij tui, sic definiri ecclesiam Vt tu dicis, ideo nulla sunt oia, q hic cornicaris, qb. & in scriptum pontificem strepis & insolescis, pro modestia tua Melanchthonica, quam non didicisti in ecclia Catholica sed in coprotina, que dicitur ecclia stercoraria

Quid aut Papa summus pontifex possit in ecclia Catholica, no & meum hic definire, q malo illi obedire & ptatem eius discutere, Tu aut despectiue in eius po-testatem insolescis, & illum gtemnis, & inhonoras, cui in pietra honorem & reuerentia cu obedietia decernit

Tu aut, q semel iugu Chri excussisti, & iugu Belial, qui laxat habenas, subijsti, licentia tua Uteris in quoscunq; pro tuo arbitrio, Et cui queso parceres, qui nec summo pontifici, Chri Vicario pcl.? quem forsan ideo rides, qz no cred Chrm hre Vicarium in terris, sed de re illa iam satis sup Ut videre & alia, q in hunc modu expuis, possimus

Apologia

Et multa extant immoderate & impie scripta de ptate Rhomani pontificis, propter que nemo unq; factus est rens Nos soli plectimur, quia pdicamus bnficium Chri, q fide in Chrm consequamur remiss. pecc. non cultib. excogitatis a pontifice

Porro Chrus, pphete & apli longe aliter definiunt ecclia Christi, q regnum pontificium, Nec s ad potifices transferendu, quod ad vera ecclesiam ptinet, q videlicet sint columne veritatis, q non errent

Quotusquisq; n. curat Euang, aut iudicat dign ee lcone, Multi etiam palam irrident religiones omn aut si quid pbant, pbant illa, que humane roi consen sunt, Cetera fabulosa ee arbitrantur, & similia Trage poetarum, Quare nos iuxta scriptura sentimus, eccl proprie dictam ee congregationem sanctorum, qui vere credunt Euang Chri, & habent spms.

Et tamen fatemur multos hypocritas & mal in hac vita admixtos, hre societatem externoru signor qui sunt membra ecclie, scdm societate externo signor Ideoq; gerunt officia in ecclia, Nec adimit sacramentis efficaciam, q p indignos tractantur, quia repsentat Chr psona, ppter vocationem ecclie, Non repsentat pprias p Ut testatur Chrs, Qui vos audit, me audit, Cum verb Christi, cum sacramenta porrigunt, Chri vice & loco porrigunt

Id docet illa vox Chri nos, Ne in dignitate minister rum offendamur, Sed de hac re satis clare diximus in fessione, nos improbare Donatistas, & Viclephistas, serunt homines peccare accipientes sacramenta ab indignis in ecclia

hec in pntia videbantur sufficere, ad defensionem descriptionis ecclie, quam tradidimus, Neq; videbat

ecclia proprie dicta appelletur corpus Chri, quo aliter descri-
benda fuerit, quam nos descripsimus

Constat n. impios ad regnum & corpus diaboli ptinere, q
impellit & habet captiuos impios, hec sunt luce meridiana
clariora, que tamen si pgent calumniari aduersarij, no gra-
uabimur copiosius respondere

Responsio

Fateor multa adhuc extare, immoderate & impie scripta
de ptate Rhomani pontificis, sed q nemo unquam propter illa factus
sit reus, diffitemur, qr nonnulli digna factis recipientes, vel
penam subierunt ultimi supplicij, vel compulsi sunt ad re-
uocationem & recantationem sui erroris, ut notum est in multis
hereticis, & in husso atque Berengario

Non plectimini vos, quia predicatis beneficium Chri, sed qr
pdicatis & docetis errores, contra doctrinam Catholicam, qua nititur
ecclia Chri, Quorum errorum is unus est, q fide in Chrm
consequamur remiss. pecc., ut diffuse & crebro hactenus est
ostensum

Nec dicimus nos cultib. excogitatis a pontifice nos conseq.
remiss. pecc., sicut tu false & impie nobis asscribis, verum
ad has larvas tuas, satis tibi responsum est hactenus, etiam
ad fastidium usque

Regnum pontificium nullum ego agnosco, quin etiam summus
pontifex recognoscit & scribit se seruum seruorum dei

Et concedo ad pontifices non esse transferendum, quod ad
veram ptinet ecclam, nisi egerint noie ecclie, ut fit in ple-
narijs Concilijs, legittime in spus. congregatis & procedentibus,
sic n. Columne veritatis sunt, & non pmittuntur errare
in hijs que sunt fidei, & vite Chriane

Dicas tu queso, si nosti, quempia sic errasse de Arrime-
nsi concilio, & Ephesino Concilio, satis scripsi in libello de ple-
narijs Concilijs, ostendendo h non vera fuisse concilia, sed co-
nuiabula

Et quid iterum lingua Critica & virulenta, in ponti-
fices & ecclie prelatos stringis, insontes inuoluendo cum
[illegible], Quid iudicas seruum alienum? q dno suo stat vel ca-
[illegible] certe hoc no docet te Euang. Christi, sed forsan Euang.
[illegible] subscamnale & Cripticum, & forsan ideo ferocis,
[illegible] qr illud no suscipitur, nec dignum lcone iudicatur

Tua aut comenta, in doctrina Catholica militantia poeta
rum fabulis, imo anilib. nugis vaniora sunt

Nos autem Catholici iuxta scripturam diffinimus ecclia
Catholicam, congregationem fidelium, q vere credunt Euang
Chri, non tuo Criptico & puluerulento, ac subscamnali
uang, utcumq; tu cum tuo Luthero nitamini illi situ &
puluerem excutere

habet etiam ecclia nra Catholica spus. iuxta Chris
pmissionem, sed non in omib. membris, cum septies in
la cadat iustus & resurgat

Et nisi sic, opus non hret pnia, quam Christus venit
predicare &c Quia sufficeret peccatori post lapsum credere
in absorptione pctorum suorum, iuxta tua comenta fabulosa & anilia

Quib. liquet reliqua que in hoc paragrapho adiungis
cassa nuce ee inutiliora, suntq; oia in pdictis satis diluta
propter h in pntia sufficiunt nobis

Sed quando dicis, tua hec luce meridiana clariora
mo fidelium mirabitur, qn scimus ea pcedere a demonio meri
ano, quod sub spe lucis ingerit tenebras, & sub spetie
& veritatis profert impietate & falsitatem

Ecce aduersarij tui, h tua pgunt calumari tanquam
falsa & impia, q veris digna sunt calumijs, & si tu no
uaberis copiosius rndere, nugando scz, sciueris haud
turos, qui nugis tuis audebunt fucum detrahere, ut tanqm
altera cornix prebeas spectacula risus

Apologia

Damnat & aduersarij hanc ptem septimi Articuli
diximus ad vera unitate ecclesie, satis ee consentire de
ctrina Euangij & administratione Sacramentorum

Nec nce ee ubiq; similes traditiones humas ee seu ri
tus aut Ceremonias, ab homib. institutas

hic distinguunt uniuersales & pticulares ritus &
articulum nostru, si intelligatur de pticularib. ritib.
niuersalib. ritib. no suscipiunt

Non satis intelligimus, quid velint aduersarij,
vera, hoc s. spirituali unitate loqmur, sine qua non potest
existere fides in corde, seu iusticia cordis coram deo

Ad hanc dicimus non ee nccaria similitudinem
humanorum, siue uniuersalium, siue pticularium. Quia

cia fidei non ꝺ iustitia alligata certis traditionib., sicut iusti
cia legis erat alligata Mosaicis Ceremoniis, quia illa iustitia
cordis ꝺ res Unificans corda

Ad hanc Unificationem mit gdũt hmãe traditiões, siue
Uniuersales siue ptiᵉ tares, Nec sunt effectus Spũs. sicut ca
tas, patientia, timor dei, dilectio pximi, & opa dilectionis

Responsio

Recte danant, quia no ꝺ satis ad Uera ecclie Unitate cõ
sentire ꝛ doctrina Euangelij Chri, & ꝛ administratione Sa
cramentoru, cum plena fides regratur ad Unitatem ecclesie
plena fides Catholica, que facit credere omes Ueritates salutares
& Catholicas expresse Uel implicite, sed illas omes no comple
ctitur Euangẽ Christi, eo q multas tales dfinuit ecclia, que
no habet Euangẽ, nec tota scriptura

Num ecclesia dfinuit filiũ ee consubstancialem pri
od urgauit Arrius, scripture minime ignarus

Et Spũs. procedere a patre & filio tangj ab Uno principio qd
crediderũt greci, in scriptura docti

Et Chri mãtrem esse Thetoron, hoc ꝺ, mrem dei, quod non
lit Nestorius, in scriptura eruditus

Chri matrem mansisse Uirgine post partu Chri, nega
ns, multas pro se citans scripturas

Proferas tu qso, scripturas ex Euango, quib. has Verita
tes probes, citra hereticorum calumias, quas scripturas illi ut
ignoranterint, Uel eludere non potuerint

Et quid queso Uult Paulus, qn 2. Cor. 10. tradit, capti
are omne intellectum, in obsequiũ chri, nisi q ee
credere deeamus, circa Veritates salutares, cuius est
interptari scripturas, & qr no omnia scripta sunt,
habet, que dsunt, que quottidie in Spũs. pfirit,
archana reuelantur, sedm quod Uidetur
rector & illuiator ꝺ eius, nondũ .n. oia que in
reuelata sunt, Reuelentur aut cui tpe,
quod Uidetur Spũs. expedire ecclie chri, Cuig non ꝺ
rapere, propter quod Chrus dixit Dcis. 16. Adhuc
habeo Uobis dicere, sed non potestis portare mo, Cum
autem ille Spus Ueritatis, docebit Vos omẽ Veritatem
salutarem, sed pro qualitate tempis, & hoim dispositione
Angeli, Ut beatus Ambro. ait, proficiunt ab ecclia, Et
crescunt, roe reuelationis, que fit, & fta ꝺ ecclesie

Insuper dico rituum varietatem in ecclia, no dissecare fidei unitatem, & maxime speales, Sic n. queuis prouincia suos ritus hz, & abundat in suo sensu, ut hz b. hiero, Sic enim ecclia tanqz regina stat a dextris dei, circumdata varietate, officiorum scz, graduum & rituum

Ritus autem uniuersales, quales sunt, ieiunare diebus preceptis, & abstinere a carnib. certis temporib. &c. Similiter ecclia latina baptizare & missam cantare in lingua latina, & hmoi, quia ad illos obligantur omes, abijci no debent, quoniam schismata generant, & ecclam diuidunt, & in sectas perditionis scindunt, qui abijciunt hos, & reijciunt eos, ut iam Lutherani faciunt carniuori, q nec sextis ferijs, nec in quadragesima abstinent a carnib., puerulos quoqz baptizant lingua vernacla, qua & missas suas truncatas rustico more canunt in despectum ecclie Catholice

Et qz illi non credunt, prelatis in ecclia obediendum esse in ritib. uniuersalib., ideo a fide Catholica recedunt, que habent illis credendum & obediendum ee in illis, dicente scriptura, Obedite pposit vris, & subiacete eis, ad heb. 13. Ipsi enim pruigilant, quasi roez reddentes p animab. vris, Et Luce 10 dicit prelatis illis, Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit, Qui igitur spernunt & contemnunt mandata illorum que sunt ad gloriam dei, & profectum salutarem subditorum ut Lutherani faciunt, illi impij sunt, & deum spernunt

Quid ergo tu dicis hic de ritib., q non satis intelligitis qd velint aduersarij, forsan iam intelligetis ex verbis nostris

Dicis vos de vera, hoc b. spuali unitate loq, & nos de illa loquimur, & dicimus eam esse per fidem Catholicam, non per tuam fidem comenticiam

Et quia subdis, Sine qua no pot existere fides in corde seu iustitia cordis coram deo, non satis ipe intelligo quid velit Cum fides non sit ex unitate, sed unitas illa spiritualis ex fide Et fidem ee iustitiam cordis, falsum b, cum h sit gratum faciens, ut late ostensum b supra

Non probant Catholici aduersarij tui articulum nisi in particularib. ritib., cum nonnulla alia habeat Catholice doctrine aduersa, Scz, q ecclia Catholica, de qua b propositum, sit congregatio sanctoru, sic q nullus in illa nisi sanctus

Et q ad veram unitate ecclie satis sit, consentire

ctrina Euangelica &c. & q fides sit iustitia cordis &c.

Ex quib. patet necessariam ee rituum Universalium similitudinem, si rumpi non debuerit Unitas spualis ecclie Catholice que b ratione fidei, At Una laruarum tuarum b, iustitia fidei, quam crebro inculcas, cum nulla sit talis, que excludat pctm. Iustitia aut cordis, b gra gratum facies, quia h viuificat, & no fides, Valent autem humane traditiones, siue Universales siue pticulares, multum, ad impetratione, conseruationem & augmentatione illius gre, Ideoq mere sunt frasce, quibus agis, quib. nihil subest Veritatis

Apologia

Nec leues cause fuerunt, cur hunc articlm poneremus Constat enim, multas stultas opiniones de traditionibus serpsisse in ecclam, Nonnulli putauerunt humanas traditiones necessarios cultus ee, ad pmerendam iustificatione

Postea disputauerunt, qui fieret, q tanta Varietate colerentur deus, Quasi vero obseruationes ille eent cultus, & non potius externe & politice ordinationes, nihil ad iustitia cordis [illegible] cultum dei pertinentes, que alibi casu, alibi propter probabiles rationes Variant

Item alie ecclie, alias propter tales traditiones excoicaue[illegible], Ut propter obseruationem Pascatis, picturas, & res similes, Unde impiti existimauerunt fidem, seu iustitiam cordis coram deo, non posse existere, sine hijs obseruationib.

Extant n. de hoc negocio multa inepta scripta sed mistarum [illegible]

Responsio

Fateor & ego multas stultas opiniones, cotra traditiones [illegible] ecclie, quib. cultus dei ornatur & pmouetur, emanasse, & excogitari adhuc quottidie, Sed a quib., ni ab hostib. ecclie Catholice? quales estis Vos Lutherani

Num Act. 20. loquitur Epos in ecclia positos ee a spus. [illegible] gimissum b, regere illam in cultu dei, quem decora de[illegible] collaudatio, At quomodo hoc facere possunt absq traditi[illegible]

Et quis queso Unqz traditiones illas dixit cultus esse ad pmerendam iustitiam? Certe nullus, Et ideo tua comenta [illegible] sunt, nisi mere nuge, quib. agis impudenter satis, Ut [illegible]

Et quomo dicere audes, ordinationes illas nil ptinere ad cultum dei, cum ptineant ad decorem eius? Certe piget [illegible] me ad huiusmoi frascas rndere, & bonas horas per[illegible] hijs nugis futilib. & inutilib.

[illegible] fidelium adeo impitus b, Ut existimet has obser-

uationes fidem pstare, sed sciunt omes illas ex fide seruari ob decorem vultꝰ dei. Que aut extent inepta scripta de reb. istis nulla ineptiora scriptionib. Video tuis

Apologia

Sed sicut dissimilia spacia dierum ac noctium, no ledunt Unitatem ecclie, ita sentimus non ledi vera Unitate ecclie dissimilib. ritib., institutis ab homib.

Quanqz placet nobis, Ut Uniuersales ritus ppter tranqllitatem seruentur, sicut & nos in ecclesijs ordinem Misse, diem dominicu, & alios dies festos celebriores libenter seruamus

Et gratissimo animo amplectimur utiles ac veteres ordinationes, presertim cum contineant pedagogiam, qua prodest populu & impitos assuefacere & docere

Sed non disputamus nunc, an conducat propter tranqllitatem, aut corpalem utilitatem seruare, Alia res agitur, disputatur .n., Utrum obseruationes traditionu humanarum sint cultꝰ nccarij, ad iusticiam coram deo, hoc ꝫ κεινομεινον in hac controuersia, quo constituto, postea iudicari pot, Utrum ad vera Unitate ecclie, nccē sit, Ubiqz similes ee traditiones humanas

Si .n. traditiones humane non sunt cultꝰ nccarij ad iusticiam coram deo, Sequitur, posse iustos & filios dei esse, etiam si quas traditiones non hnt, que alibi recepte sunt, Ut si forma vestitus Germanici non ꝫ cultus dei necessarius ad iusticiam coram deo, seqtur, posse iustos & filios dei, & ecclesiam Chri ee, etiam si qui utantur non Germanico, sed Gallico vestitu

hoc clare docet Paulus ad Coloss. cum ait, Nemo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomenie, aut Sabbatoru, que sunt Umbra futuroru, Corpꝰ autem Christi. Item, Si mortui estis cu Chro ab elementis mundi, quid adhuc tanqz Viuentes mdo, decreta facitis? Neqz tetigeritis neqz gustaueritis, neqz contrectaueritis, que omnia pereunt [illegible] consumpta, & sunt precepta & doctrine homu, speciem habentia sapie, in supsticione & humilitate

Est .n. sma, Cum iusticia cordis sit res spualis, [illegible] caus corda, & constet, q traditiones humane non [illegible] corda, nec sint effectus spus. sicut dilectio proximi, [illegible] nec sint instrumenta p que deus monet corda ad [illegible] sicut verbum & sacramenta diuinitꝰ tradita, sed sint [illegible] rerum, nil ad cor ptinentiu, que usu peant, Non ꝫ [illegible] dum, q sint nccarie ad iusticiam coram deo

Et in eandem sniam inqt Rho. 14. Regnu dei non ꝫ esca & potus, sed iusticia & pax & gaudiu in spiritus.

Sed non ꝫ opus multa citare testimonia, cum ubiq; sint obuia in scripturis, Et nos plurima in ꝯfessione congesserim in posteriorib. articulis

Et huius Controuersie κρινομενον infra paulo post repetendum erit, videlicet, Utrum traditiones humane sint cultus necarij, ad iusticia cora deo, ubi de hac re copiosius disputabim

Responsio

Nec nos dicimus ledi Veram Unitate ecclie dissimilib. ritib. institutis ab hominib., quoru interꝫ instituere, qlibet in suo loco cui preest

Et si placet tibi Ut Uniuersales ritus seruentur propter tranquillitatem, cur Vos illos non seruatis? sed Canone Misse truncatis, Missam truncata Vernacula lingua canitis & legitis ieiunia ecclie nihil curatis, carnes quoq; dieb. prohibitis Voratis & id genus alia, confessionem omni peccatoru mortaliu tollitis, quo maximam fenestram delinquendi aperitis, & inobedientia [illegible]tritis. Sic ne tranquillitatem in ecclia procuratis? Certe non procuratis, sed rebellionem, seditionem & factione excitatis & mouetis, que mala sequuntur pene innumera, quoru multa [illegible] hactenus Visa, cum maxima nostre Germanie iactura [illegible] rerum temporalium, q; salutis animaru

In quo aut populum assuefaciatis & doceatis, palam est, [illegible] in calumnijs & detrectationib., quib. inter concionandu populum in ecclie platos inflamatis & prouocatis, Quid enim aliud sonant Suggesta Vra, q; nugas conuiciosas, quib. in prelatos ecclie & in doctores Catholicos strepitis & insolescitis, Ut populum ab Unitate Catholice ecclie abducatis, & illum impietatem & perfidiam amplecti faciatis?

Hec sunt, que gratissimo animo amplectimur contra Veteruz ordinationes & eorum, quoru ꝫ regere spussancti comissione ecclesiam dei Act. 20.

Et quid disputas an obseruationes traditionu humanaru sint cultus necarij ad iusticiam coram deo, cum ex scriptura satis [illegible] iuxta supius dicta, obediendum ee prelatis in ecclia [illegible] a spus. commissum ꝫ regere illam & cultum dei instruere ordinare & ornare, quo cultu nemo iustificatur coram [illegible] iustificatio illa sit per gram, que datur Vel in baptismo Vel in pnia, prodest autem cultus ille iustificatis ad [illegible] gratie

Traditiones humane que sunt ad gloriam dei, & pfectu [illegible], siue seruiant cultui diuino, siue alij exercitio Vir[illegible] [illegible] iustificant, sed iustificatos gratia, faciunt pfice-

re in illa, si in quantu seruantur ex gra, Sic habet doctria Catholica, cui tu falso, nugose, impudenter, & impie toties affingis iustificationem, in sugillationem nram, qua nos diffamas neqssime & impijssime

Cum igitur ex falso in nos procedas, falsa false in nos probas. Qualis aut sit hec pbatio, tue dialectice ridicule relinquis frustra propterea pducis omnia, que in hoc dicis paragrapho, Ut de vestitu Germanico & Gallico, Que aut ex Paulo citas, locu habent an traditiones Ecclesiasticoru prelatorum, de traditionib. Ceremonialib. legis

Non. n. Voluit Paulus a platis ecclie auferre ptatem dandi precepta subditis, pro qualitate psonarum & gditione temporu quib. pmouerent gloriam dei, & profectum salutare subditoru in cultu dei, & in exercicio virtuose & honeste vite, Tu aute tuis Sycophantijs niteris trahere populu ab obedientia, qua debent platis suis, & Paulum trahis in ptem tue impietatis quasi testem, q longe aliter & voluit & docuit, Ut eius testantur scripta in multis locis

Iusticiam cordis ee rem spualem viuificante corda non negamus, sed dicimus illam esse gram, non fidem, Qui & nusqz dicimus traditiones humanas viuificare corda, Q aut non sint effectus aliquo modo spus, negamus, Quia sicut spus ponit in ecclia Epos ad regendum illam, sic etiam illuminat & dirigit illos, ad dandas traditiones illas, & si traditiones ille non sint scripte in Canone scripture, quod non obstat pposito nostro cum non omnia salutaria in ecclesia sint scripta in Canone terminatur in Apocalipsi, post cuius receptione multa tradita sunt in ecclia a prelatis in Concilijs & extra, Ut testantur Canones iuris pontificij in regimen ecclie sancte

Bene aute dicis, q non sint instrumenta, p que deus moueat corda ad credendum &c Nec ideo dantur, Ut sic moueant sed dantur iam credentib., Ut sciant & possint proficere in cultu, & in virtutis exercicio

Et vere ac valde bene dicis, opus no ee citare multa testimonia, scz ad rem illam qua agis, Quia nil faciunt ad scopum cum tu illa cites, contra veram scripture mente & intentionem

Quid Paulus velit hijs & alijs verbis non b obscurum nobis, qn loquitur contra conuersos ex Iudaismo, quoru qui voluerunt legem seruanda cum Euang, quod impugnat Paulus, quo ad iudicialia & Ceremonialia legis veteris, quorum ab illis liberauit nos Chrus ad Gal. 4. & in alijs locis multis

Et quid eet si totum Paulum pduceres in re illa, tu prius Paulum rcte intelligere, et forsan ociosis pces verbis

Quid aut vis repetere, an traditiones humanæ sint aliq̃
necarij ad iustitiam coram deo, cum illi, cum quib. tibi lis ē, hoc
nec teneant, nec doceant? Nisi vt tibi otiosis turgeat pagina verbo-
vt demq̃ exponas omnib. qualis sis Theologus, ita deflectis in re
tibi incognita, in qua puncta subtilis longe imparem virib. tuis
vtcunq̃ sciolus tibi videaris, & teipm̃ mireris

Apolog.

Aduersarij dicunt vniuersales traditiones ideo seruandas
ee, quia existimentur ab aplis traditæ ee. O religiosos homines
Ritus ab aplis sumptos retineri volunt, non volunt retineri
doctrinam apostolorum

Sic iudicandu ē de ritib. illis, sicut ipi apli in suis scriptis
indicant, Non enim voluerunt apli nos sentire, q̃ p tales ritꝰ
iustificemur, q̃ tales ritus sint res necarię ad iustitiaz cora deo

Non voluerunt apli tale onus imponere conscientijs, Non
voluerunt iustitiam & pctm̃ collocare in obseruationib. dierum
eborum & similiu rerū, Imo Paulus appellat hmoi opiniones
doctrinas dæmoniorum

Itaq̃ voluntas & consilia aplorū ex scriptis eoꝝ queri debz
est satis allegare Exemplum, Seruabant certos dies, non
obseruatio ad iustificatione necaria eet, sed vt popls sciret
tempore conueniendum eet

Seruabant & alios quosdam dies ritus, Ordine Ecclīe si qn
cabant, Cueda etiam ex patrijs moribꝰ, Vt fit, retinebat po-
que apli nonihil mutata, ad historia Euangl accomoda-
Vt Pasca, Penteosten, Vt no solum docendo, sed etia p has
memoria maximarū rerū tradrent posteris

tradita sunt, tanq̃ necaria ad salutem, cur in hijs
multa mutauerunt apli & Episcopi?

erant iuris diuini, non licuit ea mutare authoritate
Pasca an Synodum Nicena, alij alio tpe seruabant,
similitudo lesit fidem

Nostra vo mita ē, ne miceret nostru Pasca in Iudaici
tempis. At apli iuserant ecclesias seruare Pasca cuz
conuersis ex iudaismo

taq̃ quic morem quedam gentes ptinaciter pg Synodu
uerunt, Vt Iudaicum tempꝰ obseruarent, Verū
illo, non voluerunt ecclīs imponere necessitatem
Verba Decreti testantur, iubent n. ne quis curet, etia
seruantes Pasca, non rete suppntent tempꝰ. Verba de-
apud Epiphaniu, qui scribit illa ee verba aplorū,
quodam posita de Pascate, In quib. prudens lector faci-

le potest iudicare aplos voluisse populo stultam opinione de necessitate temporis certi, eximere, cum prohibent curare, etia si in supputando erretur

Responsio

Non dicunt aduersarij universales traditiones omnes ideo seruandas ee, qz existimentur ab aplis traditę ee, Et si apli aliquas tales tradiderint, Quia ecclia nuc minoris authoritatis non b, qz erat aplorum tpe, qui, sicut habuerunt traditiones dare, & mutare, pro qualitate tpum & hom, sic hodie hz ecclia in suis prelatis, & semp habuit, pg tempora aplorum

Digna b ppterea tua exclamatio, cum nomis despectione qua insultas aduersarijs tuis. Retinentur ritus ab aplis sumpti, remanente tamen semp authoritate apud prelatos ecclię mutandi & addendi. Sed dicas tu queso, ubi non retineat doctrina aplorum, Cum nec nos velimus, qd p tales ritus iustificemur & qd tales ritus sint res nccarię ad iustitia cora deo. Roe tu obedientię seruandę, qua tenemur platis, sunt res nccarię, quousq illi mutauerint vel deposuerint ritus illos

Nec imponunt plati tale onus conscijs, sed lex diuina onerat conscientias ad obediendu platis, in quantu ecclię rectorib, quales istos constituit spus. Act. 20. Tu aut cu Luthero tuo ad [illegible] nami, Ut poplm ab obedientia illa abducatis, sicut iam pri[illegible] apud multos fecistis & quottidie proficitis, & si schismatis [illegible] seductores dici nolitis

Et quid dicis de obseruatione dierum & cibor[illegible] Paulus arguit eos, q ex iudeis conuersi, voluerunt legem [illegible] Ceremonijs suis seruanda ee cum Euang, a quib liberati nos Chrg, illorum opinione paulg vocat doctrina demoniorum qz non erat a deo, sed contra Christum, aduersus que laborat Sathanas aduersarius eius

Sed tibi hic videre incumbit, an ne etia tua doctrina demoniorum sit, qua niteris cu tuo Luthero populum trahere ab Unitate ecclię Catholicę, & ab obedientia prelatorum in illa quib. suam authoritate, quam hnt a spus. non laborat [illegible] p hęc vel alia verba adimere

Quib. liquet, qz futilia sint omia, que hic adduc[illegible] in eo firmiter heres, quasi h Epi tradiderint tanqz nccaria iustificatione, qd tu no fecerunt, Ut tu ipe probas per [illegible] multorum in illis

Nil aut hic tua loquacitate fastidiosa conuincis [illegible] cta aplorum in ritib. a se traditis, non posuerunt iustificationem sicut nec nostri plati in ritib. suis & aplorum ponunt [illegible]

pter Videas, quid tua loquacitate profusa, futili & inutili profe-
ceris

Apologia

Porro quidam in oriente, qui Audiani appellati sunt ab au-
thore dogmatis, propter hoc decretum apostolorum contenderunt
Pasca cum iudeis seruandu ee, hos reuellens Epiphanius lau-
dat decretum, & inqt nil continere, quod dissentiat a fide aut
Ecclesiastica regula, & vituperat Audianos, q no rcte intelligat
Το ρητον

Et interptatur in hanc sniaz, in qua nos interptamur,
q non senserint apli referre, quo tempe Pasca seruetur

Sed quia pcipui fratres ex iudeis conuersi erant, q more
suum seruabant, horu Exm propter concordiam voluerint a-
lios sequi

Et sapienter admonuerunt lectorem apli, se neq libertate
Euangelicam tollere, neq necessitatem conscientijs imponere,
quia addunt no ee curandu, etiam si erretur in supputatioe

Responsio

Nil singulare hic te video agere, nisi loquacitatem tua
precedentem futilem & inutilem, futiliter & inutiliter augere
ut nugis tuis spem aliqua pbeas & colorem. Scio te egre la-
turu hanc meam scriptionez, At sciueris, nec mihi placere
de tot nugis nos infamare, Scriptio mea vera b, tua autem
infamatio falsa

Apologia

Multa huius gnis colligi pnt ex historijs, in qb. apparet
dissimilitudinem humanarum obseruationu non ledere V-
nitatem fidei, Quanqz quid opus b disputatioe?

Omnino qd sit iustitia fidei, quid sit regnu Chri, igno-
rant aduersarij, si iudicant nccaria esse similitudinem ob-
seruationum, in cibis, dieb., vestitu. & similib. reb. que non
habent mandatum dei

Videte autem religiosos hoies aduersarios nros, Requi-
runt ad Vnitate ecclie obseruationes humanas, cu ipi mu-
tauerint ordinationem Chri in Vsu Cene, que certe fuit an-
tea ordinatio Vniuersalis

Ex si ordinationes Vniuersales nccarie sunt, cur mutat
sed ordinationem Coene Chri, que non b humana, sed diui-
na. Sed de hac tota Controuersia, infra aliquoties dicendu erit

Responsio

In hoc ledit Vnitatem fidei Catholice, dissimilitudo hu-
manarum obseruationu Vniuersalium, q facit credere non
obediendu ee platis ecclie in suis prelatis, cuius oppositu habz
[illegible] iuxta superius dicta, cui scripture Vtiqz credendu

est, & non ꝫ credendu contra illa, & si nonnullis credatur p-
ter illam, de quo fusius alibi

Et si non ꝫ opus disputatione de re illa, cur tu tam p-
fuse & ad fastidium, nec non ad nauseam usq; disputas de ea

Bene autem dicis aduersarios tuos omino non intelligere, qd
sit iusticia fidei, quia nulla talis ꝫ, q excludat pctm, Sciut aut
iusticiam gratie, que pctm excludit & reconciliat deo, qua tu
ignoras, Ut satis notum ꝫ ex hactenus dictis

Q autem aduersarij tui, non intelligant oino qd sit re-
gnu Chri, hoc ego non solum nego, sed etiam pnego, Quia re-
gnu Chri in ecclia Catholica est p gram, in celo aut ꝫ p
gloriam

Sed quid addis conditione, si iudicant necaria ee simili-
tudine obseruationu, in cibis, dieb. Vestitu, &c Num hic dubi-
tare videris, an hoc faciamus? Et si dubitas, cur hactenus hoc
de nob affirmasti, Quid aut de hac re sentiamus, paulo ante
satis supq; explicaueram ego

Veruntamen, Ut nugas tuas sine fine augeas, dicis a-
uersarios mutasse ordinatione Chri, in usu Cene, dicas ve-
in quo ordinatione illam mutauerint, Ut possim tibi resp-
dere, At hoc Lutheranu ꝫ, dicere multa, & nihil horum probare
quasi tales sint, quib. credendum sit sine probatione

Sed forsan dices, in Cena Chrm communicasse aplos utra-
q; specie &c

Respondeo Chrm ibi communicasse sacerdotes, q & hodie i mis-
sa communicant, sumendo utramq; speciem, quo aut ex missa
communicandu sit, Chrus nulla ordinationem in Cena fecit, sed
hanc facienda reliquit ecclie, Cui dedit spus. q eam illumina-
ret & dirigeret, sed de re illa fusius alibi, hoc obiter hic volui
dicere

Articulus Undecimus

Est de Articulo Octauo, Nono, Decimo & Undecimo princi-

Apologia

Octauus Articlus approbatus ꝫ totus, in quo confitemur
q hypocrite & mali admixti sint ecclie

Et q Sacramenta sint efficacia, etiam si p malos ministros
tractentur, Quia ministri funguntur vice Chri, no repre-
sentant suam psona; iuxta illud, Qui vos audit, me audit

Impij doctores deserendi sunt, qr hij iam non fungunt
psona Chri, sed sunt Antichristi, Et Chrus ait, Cauete a pseu-
doprophetis, Et paulus, Si quis aliud Euang euangelizauerit

rit Anathema sit,

Ceterū monuit nos Chrꝰ in collationib. de ecclia, Ne offensi priuatis officijs, siue sacerdotū siue popli schismata excitemꝰ sicut scelerate fecerunt Donatistę

Illos vero, q ideo excitauerunt schismata, qꝛ negabant sacerdotib. licere tenere possessiones aut proprium, plane sediciosos iudicamus, Nam tenere proprium, ciuilis ordinatio ꝫ, Licet aut Chrianis uti ciuilib. ordinationib., sicut hoc aere, hac luce, cibo, potu

Nam ut h rerū na, & hij siderum certi motꝰ vere sunt ordinatio dei, & conseruantur a deo, ita legitime politię vere sunt ordinatio dei & retinentur ac defenduntur a deo aduersꝰ diabolum

Responsio

Non ꝫ totus articulus ille approbatus, ad va tua, qui hic dicis, in quo confitemur, ꝙ hypocritę & mali admixti sint ~~in~~ ecclię, quia vis eccliam esse solos sanctos, & malos non esse in ecclia vere, sed pmisceri illis, q vere sunt in ecclia, hoc at non approbant Catholici doctores, docentes, malos qui adhuc fideles remanent, ēē vere in ecclia, roē rectę fidei, que fūdat ecclia, q fides non sanctificat, eo ꝙ gra hoc faciat, sine qua stare & remanere potest fides, scdm quod diffuse ōnsum ꝫ supra, Non sunt ergo mali admixti ecclię, sed sunt vere in ecclesia

Et si impij doctores deserendi sunt, Ut vere sunt, maxie Lutherani doctores deserendi sunt, quia sunt pseudo prophetę & aliud Euang. qꝫ Chri euangelizant, quia euang. subscam-nale seu Cripticum, quod ꝫ, non Chri, sed hereticorū, quibꝰ coniuctis & damnatis, Ecclia misit Euang. illorū sub scammū quod Sathanas p suum Lutherū, hoc tempe protraxit in lucē in quo tu tuo Luthero egregiam nauas opam, ad excutiendū vro Euang. situm, quem contraxit in puluere

Et si Chrꝰ cum suo aplo Paulo admonuit, ne schismata excitentur, cur tu non obedis illis cū tuo Luthero? q schismatum authores estis, p falsam & nugosam doctrina vestram, qua reluctamini doctrinę Catholicę

Quid aut Donatistas scęleris arguis, quasi vnꝰ, Et no vides trabem in oculo tuo, que multis scelerib. impietatuꝫ re-tinia ꝫ? Et quid queso faciunt pro articulo, que hic anectis de possessionib. & ciuilib. ordinationib., cum nihil prorsus p tuo faciant, & sint omino pter scopum, Sed oportet te diffluere ut copiosus videaris in verbis ociosis

Apologia

Nonus articulus approbatus ꝫ, in quo confitemur ꝙ baptismus sit nccarius ad salutem, & ꝙ pueri sint baptizan-

di, Et q baptismus puerorū non sit irritus, sed necessarius, & efficax ad salutem

Et quoniā Euang. pure ac diligenter apud nos docetur dei beneficio, hunc quoq fructum ex eo capimus, q i ecclesijs nostris nulli extiterint Anabaptistę, qr populus verbo dei, aduersus impia & sediciosam factionem latronum illorum munitus ē

Et cum plerosq alios errores Anabaptistarū damnamus tum hunc quoq, q disputat, baptismū paruulorū inutile ēē

Certissimum ē n. q promissio salutis ptinet etiā ad paruulos, Neq vero ptinet ad illos, q sunt extra ecclesiā Chri, Ubi nec Vm, nec Sacramenta sunt, quia regnū Chri tantum cum verbo & Sacramentis existit

Igitur necē ē baptizare paruulos, ut applicetur eis pmissio salutis, iuxta mandatum Chri, Baptizate omnes gentes Ubi sicut offertur omib. salus, viris, mulierib. pueris, infantib.

Sequitur ergo clare infantes baptizandos ēē qr salus cum baptismo offertur

Secundo manifestum ē, q deus approbat baptismum paruulorū, igitur Anabaptistę impie sentiunt, q damnant baptismum paruulorum, Q aut deus approbet baptismū paruulorū, hoc ondit, q deus dat spūs. sic baptizatis

Nam si hic baptismus irritus eēt, nullis daretur spūs. nulli fierent salui, deniq nulla eēt ecclia. hec rō bonas & pias mentes vel sola satis confirmare pōt, contra impias & fanaticas opiniones Anabaptistarum

Responsio

Nonus articulus non ex toto approbatur a me. Quia dicit, q p baptismū opetur grā dei, qr baptismus opatur grā dei, que datur in illo, & qua fit remissio pcti, eo q hec excludat pctm. & non stet cum illo, De quo videatur in rūsione mea ad illum articulū nonū ipsorū principū, ca tū concinnator fuisti, cum ceteris Lutheranorum seductorib.

Euangelium subscamnale diligenter apud vos docetur non dei beneficio, sed pmissione, ex quo fructum capitis suo tpe reddetur vobis, An aut in ecclijs vris nulli extiterint Anabaptistę, me non angit, Scio autem multos fuisse Augustę, Ubi ecclesiam habuistis, que pene succubuit ab ecclia Galliana, que ibidem pualuit, & maxima erat tpe Comitiorum

Non inuenio ubi Christus dicat, Baptizate omnes gentes, sed Math. ultimo dicit, Euntes docte omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spūs, docentes eos seruare omnia que cunq; mandauj vobis

Per que vā nil probabis ptra Anabaptistas, qui hoc dictū se citant, Et quia parūli nondū capaces sunt doctrinę, ideo de solis adultis, qui vsum rois hnt videtur hic loq Chrs

Fateor autem & ego parūlos baptizandos ee iuxta doctrinam Catholicam, & praxim ecclesię, Tuę aut probationes parū faciunt contra Anabaptistas illos, quemadmodum & Lutheri tui ut satis exposui in libello contra Anabaptistas

Sed unde scis tu, deum dare spūm sanctum pūlis in baptismate? Num ipe dicis fide dari spūm. fide tua Lutherana, que ante sedeq annos nondum erat nata. Et quia fide constat ecclia, Ut confiteris, ubi queso erat ecclia, ante fidem tuam tumultuariā, repentinam ortam? Aut certe erat nulla, aut erat in mori Utopia

Ecce argumentum simile tuo argumento

Item scribit Lutherus tuus aduersus Cocleum, Asserio pūlos prorsus non ee baptizandos, si verum & eos non ere illudatur maiestati Sacramenti. Sed certum & eos p naq nondum capaces ee actus credulitatis, siue illum ponaris vel in voluntate, vel in intellectu, quo sequitur pūlos non esse capaces baptismi, & per consequens nulla erat ecclia, p mille annos & vltra, vel angustissima erat, ex solis adultis baptizatis

Nec satis liquet quales doctores sitis, & qualiter aduersa vestris pūaleatis, Catholici sint siue Anabaptistę

Apologia

Decimus articulus approbatus &, in quo confitemur nos sentire q̄ in Cena domini, vere & substancialr adsint corpus & sanguis Chri & vere exhibeantur, cum illis reb., que videntur, pane & vino, hijs q̄ Sacramentu accipiunt

Hanc sniam strenue defenderunt nostri conciliatores Et comperimus non tm Romana ecclias affirmare corpa Christi, sed idem & nūc sentire, & olim sensisse ecclesiam, ut testatur Canon missę apud Grecos Et extant quorunda scriptorū testimonia, Nam Cyrillus cap. 15. inqt Christus corpaliter nob exhiberi in Cena Et loquimur de presentia vini Christi, scimus n q̄ uers altera non dominabitur

Responsio

Articulus ille, non est approbatus aliter, quam ad verba eius Quib. dicit de cena domini docent (scilicet concionatores nri) quod corpus & sanguis Christi vere adsint & distribuantur vescentibus in cena domini

Ad tua aut vera, quib. hic uteris, scilicet quod exhibeantur cum illis reb. que videntur, pane & vino, non est approbatus, cum illa sententia tua damnata sit ab ecclia in concilio Lateranensi. c. firmiter, de summa tri. & fi. ca. ubi tradit ecclia subam panis & substantiam vini non remanere in consecratione, sed accidentia eorum sub quib. sit corpus Chri & sanguis eius

Dic queso ubi constanter hanc sniam defenderint vri concionatores, Non n. Auguste in Comitijs coram Cesarea maiestate quia illic paucis verbis usi sunt, ex quib. capi nequit perfecte, an corpus Chri & sanguis eius sint post consecrationem sub substantia panis, vel sub accidentib. panis etc

Nec in selectu in quo tu eras cum Smeppio tuo & Brencio concionatorib., quam illic callide imposuistis nostris, concedendo sub utraque spe esse corpus & sanguinem Chri, non exponendo, quid intelligeretis per spes panis & vini, Intellexistis aut panem & vinum, nostris putantib. vos intelligere accna panis & vini

Videas ergo candide lector, quam egregie & quam constanter concionatores illi hanc suam sniam defenderint, quia dolose & impostorie, Quem dolum, dum ipse obijcerem nris, dixerunt, se non perpendisse, nec advertisse hanc techna

Ego aut hic teipsum cito testem, quam scis, ita actum esse & non aliter, Sic ergo constanter Lutherani, sub pileo ludentes defendunt sua, qualiter & tu hic ludere videris, quando dicis Comperimus non tm Rhomana etc Concedit quippe tam Greca quam latina ecclia corporalem presentiam Chri in Eucharistia, sed non concedunt in consecratione remanere subam panis & vini, quod tu concedis licet obscuris & tectis verbis

Quid autem citas Cyrillum partim probando illius testimonium & partim improbando longo sermonis ambitu, quod non ad scopum facit, ut ipse testaris. Et ideo ipse brevitati consulendo rescidi illum, fusior aut expositio doli tui & tuorum in hoc articulo, videatur in rusione mea, si cui placuerit, ad hunc articulum, hic nolo prolixior esse, quando satis ostendi quid feras in parvis

Apologia

Undecimus articulus, de retinenda absolutione in ecclia probatur, Sed de confessione addunt correctione, videlicet [illegible]

uandam ee constitutionem Capli, Omnis utriusq; sexus, ut & quotannis fiat confessio

Et quauis omnia pcta enuari non queant, tamen diligentia adhibendam ee ut colligantur, & illa que redigi in memoriaz pnt, recenseantur. De hoc articulo dicemus paulo pg copiosius cum sniaz nraum de pnia totam explicabimus

Constat nos beneficium absolutionis & ptatem clauiuz ita illustrauisse & ornauisse, ut multe afflicte conscientie ex doctrina nostrorum, consolatione concepint, postq; audiuerunt mandatu dei ee, imo ppriam Euangelij uocem, ut absolutioni credamus, & certo statuamus, nobis gratis donari remiss. pecc. propter Chrm, & sentiamus uere hac fide nos reconciliari deo

hec snia multas pias mentes erexit, & inicio comendatione maxima, apud omes bonos uiros attulit Luthero, cum ondit certam & firmam consolatione gscijs, quia ana tota uis absolutionis erat oppressa doctrinis opum, cum de fide & gratuita remissioe docerent nil Sophiste & Monachi

Responsio

Qm polliceris te de illo articulo fusius & copiosius locutu rum, ideo expectabo locum illu, Sed quid magni hoc e, de absolutione retinenda ut quando concedite confessionez priuatam? Ad quid n. eet illa sine absolutione?

Ita illustrastis & ornastis ea, de quib. loqris, ut conscientias stultas redderetis stultiores, Et quis tam stolidus, qui confiteretur, nisi crederet absolutioni

Et quid magni hoc e, si credimus, nob dari gratis remiss. ei Cum illa remissio sit p gram, q non cadit sub merito nro ad Rho. ii Non debemus autem sentire, hac fide nos conciliari deo sed gratia, preuia gtricione in fide habita, ibi e ueritas doctrine catholice, q uere nos consolatur, non comentitia fabula tua de fide tua fabulosa

Et quid nugaris q ante Lutheru, que laudas (ut mulus mulum scabat) uis absolutionis oppressa fuerit doctrinis opum, cum doctrine opum detrahens, Euang. Chri & toti scripture detrahas

Sophiste & monachi, quos tu despectiue sic uocas, docuerunt, & hodie docent fidem Catholicam, que sit, & quo p illa ingressus ut in eccliaz, ut in illa oremur & laboremus p denario diurno sine qua impossibile est placere deo, eo q gratia illa prequirat quod placere facit deo, & non fides, siue Catholica etiam fuerit, siue tu sano comentitia & fabulosa. Pessime ergo in nos nugaris, q nil de gratuita remiss. pecc. docuerimus, qui, qz loqueris que uis, audire cogeris, que non uis, sed h e modestia tua Melanchthonica,

que strophis, nugis & conuicijs & querit erudita videri

Apologia

Ceterum de tempe, Certe in ecclijs nris plurimi sepe utuntur sacramentis, absolutione & Cena domi

Et q docent, de dignitate & fructib. sacramentorum, ita dicut ut inuitent poplm, ut sepe utantur sacramentis

Extant .n. de hac re multa, a nostris ita scripta, ut aduersarij si qui sunt boni viri, haud dubie probent & laudent

Denunciatur & Excoicatio flagitiosis, & contemptorib. sacramentorum. hec ita fiunt, & iuxta Euang., & iuxta veteres Canones Sed certum tempus no prescribitur, quia non omes piter eodem tempore idonei sunt, Imo si accurrant eodem tempore omes, no pnt ordine audiri & institui

Et veteres Canones ac pres non constituerunt certu tempus Tantum ita dicit Canon. 5. Qui intrant ecclias dei, & deprehenduntur nunqz coicare, admoneantur, q si no coicant, ad pniaz accedant, Si communicant, no semper abstineant, Si no fecerint abstineant, Chrus ait, illos sibi iudiciu manducare, q manducat indigne, Ideo pastores non cogunt hos, q non sunt idonei, ut sacramentis utantur

Responsio

Et quid iuuat illos, sepe in anno uti sacramentis, cu illa solu in ecclia Catholica suam habent efficaciam, a qua se diuiserunt p suam inobedientiam, ac contemptu doctrine eius Quanto crebrius ergo utuntur, tanto sepius peccant, quia indigne accedunt, Panis etem Chri, panis filiorum &, no emittendus canib.

Quapropter q inuitant poplm, ut sepe utantur sacramentis inuitant eum, ut sepe peccet, quod qui pbet & qui laudet i bonis viris nullu inuenies

Et quid dicis de Excoicatione, cu omis schismaticus & hereticus sit excoicatus iuxta Euang. & Canones, quia q ecclias non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus Math. 18

Quid aut hoc facit, q veteres Canones, ac pres, no constituerunt certum tempus, qn populus adhuc feruentior erat, & propensior ad Cenam domini, Recentiores aut gstituerunt, videntes sic expedire ecclie, propter teporem popli, ut saltem ad minus semel coicaret in anno, Qui no erant minoris authoritatis q veteres, Tempus aut hoc guenientius visum & illis paschale, propter propinquitatem passionis, hoc tpe pactam. Et circa idem tempus populus legalis suum pasca comedit, ut habet scriptura

Nec in ecclia Catholica cogitur quisquam in idoneus [illegible] domi, & propterea in quadragesima precedenti, admo[illegible]

deles, Ut se preparent & idoneos faciant, p̄uia confessione Sacramentali, quod tempꝰ satis copiosum ꝫ, pro p̄paratione illa

Hinc bona consuetudo erat in ecclia Catholica, Ut populꝰ cōfiteretur an̄ medium ieiunij semel, & si se postea circa pascale tempus senserat adhuc grauatum aliquo, vel aliqb. pctis, confitebatur adhuc semel, pro maiori purificatione conscientię, Ut eo dignius accedere posset ad cōionem

Ideo inutiliter dicis, si accurrant eodem tpe omes ꝛc Quia hoc non debent facere, propter copiam tpis in quadragesima, in quo ordine audiri & institui possunt omes,

Incumbit aut̄ parrochis illum ordine seruare cū instructione, in quo Epi eos hnt manu tenere. At hunc ordine Lutherani concionatores puerterunt, docentes poplm non obligari, m̄ ad semel confitendum in anno, iuxta c. Omis Utriusqꝫ ꝛc Quasi bona & Utilis consuetudo prescripta in ecclia, nō habeat vim legis

Et quod peius ꝫ, docuerunt soli deo confitendu ee, & a sacerdote, vel a proximo recipe absolutionem, quam vā consolationis vocant, & petenda ee, Ut sibi dicerentur

Hinc venit, ꝙ nūc populꝰ solum semel vult confiteri, & hoc in pascate, Ubi turmatim accurrit ad sacerdotes, quib. tunc non vacat eos plene audire, qui confitentur, nec instruere, quantū aut mali ex hac re hactenus venerit, tibi examinandu relinquo. Hic plati, quib. regimen ecclię cōmissum ꝫ, vigilare deberet, sed qd faciant, in forib. ꝫ

Apologia

De enumeratione pctoꝝ in confessione, sic docentur homines ne laquei iniciantur conscientijs, Etiam si pdest, rudes assuefacere, Ut quedam enumerent, Ut doceri facilius possint

Verum disputamus nūc, quid sit necessariu iure diuino, Non igitur debebant aduersarij nobis allegare constitutione. Omis Utriusqꝫ ꝛc que nob non ꝫ ignota, sed ex iure diuino ondere, ꝙ enuatio pctorum sit nccaria, ad consequenda remiss.

Tota ecclia p Uniuersam Europam scit, quales laqueos iniecerit conscijs illa pticula constitutionis, que iubet omia pcta confiteri. Nec tantū habet incōmodi textus per se, quantum postea affinxerunt Sūmistę, q colligunt circūstancias pctorū, Quales ibi Laborinti, quanta Carnificina fuit optimarum mentiū

Nam feros & prophanos ista terriculamēta nil mouebant

Responsio

Qua rōe quedam enumerantur, eadem omia enumerada sunt, Omia scꝫ mortalia, debita p̄missa diligentia, pro illorum ad memoria reuocatione, quia nullum illorum stat cum gra iustificante, & Ut tno more loquar, & si falso, nec cum fide iustificante,

Ius diuinum habet, Quorum remiseritis pcta, remissa sunt eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, Iois 20. Et quia remissio illa et retentio iudicialis est, nemo aut bonus iudex eorum est, que non cognouit, oportet ergo pctorem enuare pcta sua, si voluerit absolui ab eis

An tu putas Concilium illius constitutionis fuisse ignarum legis diuine? Et si constitutio illa non est ignota vobis, cur non paretis ei? nisi quia schismatici estis, qui contra doctrina Catholica, & contra obedientiam ecclie Catholice agunt & clamant

Nullum laqueum iniicit conscijs illa pticla constitutionis, que iubet omnia pcta confiteri, si recte intelligatur, Quia loquitur de pctis mortalib., q occurrunt memorie, pmissa diligenti et debita pscrutatione conscientie

Quod aut de circumstantijs pctorum dicis, quib. insolescis i Sumistas, nil facit, quando sole circumstantie pctorum mortalium confitende sint de necessitate, que trahunt in aliud genus peccati, mortalis, Ut in fractionem Sabbati, in violationem loci sacrati, & hmoi, Item adulterium, incestus, & hmoi, Ubi non est solum fornicatio, prohibita lege diuina &c. In quo incestu iacent tui monachi exiticij, q duxerunt moniales, Ut Nonnus cum Nonna veneri psoluerent sua orgia & sacra, Cum illis disputare hanc rem deberes, quid in nos strepis, cum tuis pctorum circumstancijs?

Ibi Labyrinthus est, & Carnificina, quam Apostate tui de religiosis facti prophani, quia in profundum desperationis venerunt, parum amplius curant, sed plane contemnunt, iuxta sapientis vm, Prouerb. 18. Impius cum in pfundum venerit pctorum, contemnit, sed sequitur eum ignominia & opprobrium

Apologia

Postea quales Tragedias excitauit questio de proprio sacerdote inter pastores & fres? q tunc minime erant fratres, cum de regno confessionum belligerabantur

Nos igitur sentimus enuatione pctorum non esse necaria iure diuino, idque placet Panormitano, & plerisque alijs eruditis iurisconsultis Nec volumus imponere necessitatem conscijs nrorum p constitutione illam, Omnis vtriusque, de qua pinde iudicamus, Ut de alijs traditionib. humanis, de quib. sentimus, q non sint cultus ad iustificatione necarij

Et hec constitutio rem impossibilem precipit, Ut omnia peccata confiteamur. Constat enim plurima nos nec meminisse nec intelligere, iuxta illud, Delicta quis intelligit?

Sequitur Responsio

Non sum ignarus ego harū Tragediarū, q mī minqua placuerūnt, neqz hodie placent, mallem fratres mendicantes Ut vocant, supportari hoc onere, audiendi confessiones, Quia multi simplices, rudes & indocti frēs, hanc grauitatem subeunt, q inter lepram & lepram discernere nequeunt, propter quod nec sibi, nec confitentib. consulere pūt, O bone deus, qualia & quanta hic contingunt piacula, que rudes vel ignorant, vel no curant. Sed ne Tragediam in illos ludere videar, sino hūc erro rem transire cum alijs, qualib. ad os usqz referta est eccla, propter negligentiam studiorum, & ostentationem prelatorū, non solum in ordinib., sed etiam in ecclijs collegijs ecclesiastic de quo iam satis superqz

Theologi Catholici & enumeratione pctorū sentiūt, quod supra dixeram ego, quib. in hac parte plg credo, qz Canonistis & si non omnes illi, tūz accedant opinioni

Si aūt non vis necessitatem imponere conscijs tnorum p constitutionem illam, Omnis utriusqz, Ubi manet obedienti a. quam scriptura pcipit rectorib. ecclie impendenda, quam rez ut elūdas, ad solitas recurris larvas tuas, quarum una b, p traditiones humanę non sint cultus ad iustificationem ne cessarij, Cum nemo ex Catholicis iustificatione tribuat tra ditionib. humanis. At ex illo non sequitur, ido prelatis in eccla ee obediendu, sed omnia relinqui libera, ita qp non peccet, q illis non obedit, contra vm Chri & Pauli, iuxta supig dicta, b

Nec pcipit constitutio illa veni impossibilem, iuxta intelle cum eius supra explicatu. Tu aūt sola ira pugnas, recto intel lectu ire neglecto, similis illi, qui vagina pugnat, gladio relicto in theca. Unde non inepte Tecalis seu vaginalis dimicator dici po tes

Apologia

Si sint boni pastores, sitient quatenus prosit examinare rudes, sed illam carnificinam Summistarum efformare no volūq Que tamen nimq fuisset intollerabilis, si Verbum vm addi disset & sic consolante & erigente conscias

Nunc & hac fict consequente remiss. pec. nulla b syllaba De tanta mole constitutionum, glosarum, Summar, Confessio alior. Nusqz ibi Chrus loquitur, tantum leguntur suppūtati nes pctorum

maxima ps consumitur in pctis contra traditiones hu manas, que b vanissima

Hec doctrina adegit multas pias mentes ad desperationem, quam potuerunt gestare, Quia sentiebant iure divino necessariam confessionem, & tm expiebantur impossibile ee

Sed herent alia non minora vicia in doctrina aduersario-
rum de penitentia, que iam recensebimus

Responsio

Bene instituere rudes, & illos informare fideliter in confes-
sione, spectat ad bonos pastores, ut agnoscant vultum pecoris sui
& pascant oues suas salubri cibo doctrine

Sed insectationem tuam, qua sumistis obstrepis, tuis morib.
asscribo

Que autem de fide consolante comentaris, ridicula sunt, cum
fide quis ingrediatur ecclesiam, ut ex illa operetur in ea pro denari-
o diurno, ideo fides in omnib. negocijs Christianis presupponitur
fides scz Catholica, que salutaris est, non tua comenticia, de qua
tu lallas, & semper eandem impietatis lyram canis

Et dum non habueris, quid ad rem loquaris, conuertis te
vel ad nugas, vel ad laruas tuas solitas, vel ad bonorum virorum
detractiones, & irrisiones, que in te indicant mente valde piam
non quam probat Christus, sed quam amat Sathanas

Et quid nugaris de desperatione piarum mentium, quoniam si
pie erant, acqueuerunt consilio & instructioni suorum pastorum
Si aut superbe fuerant, neminem audire volentes, quid mirum
si in desperationem ceciderunt, iusto dei iudicio

Cum aut multas dicas pias mentes desperasse, & nullam
ex hijs vales proferre, quis tibi credet, homini ad nugas dicendas
propenso, ut tuus iste docet libellus, nugis refertissimus

Iure diuino necessaria est enumeratio possibilis homini non
impossibilis, cum deus neminem ad impossibile obliget, ut dicit b.
hieronimus, qui ait hunc Anathema esse, qui dixerit deum impos-
sibile alicui precipere

Sed quia dicis, alia non minora vicia in doctrina aduersa-
riorum de penitentia herere, volumus videre que sint illa. Sed vide-
as ne nugas, ut hactenus, protuleris, que vicia sunt in scripti-
one seria

Articulus Duodecimus

Est de penitentia

Apologia

In articulo 12. probant primam partem, qua exponimus la-
psis post baptismum, contingere posse remiss. pecc. quocumque
tempore, & quotiescumque conuertuntur

Secundam partem damnant, in qua penitentie partes dicimus esse
contritionem & fidem, negant fidem esse altera parte penitentie

Quid hic, Carole Cesar inuictissime faciamus

proria vox Euangelij, q fide consequamur remiss. pctorum

hanc sniam Euangelij, damnant isti scriptores confutationis, Nos igitur nullo mo assentiri confutatioi possumus, Non possumus saluberrima voce Euangelij, & plena consolationis damnare

Quid b aliud, negare, q fide consequamur remiss. pec. qz contumelia afficere sanguinem, & mortem Chri.

Rogamus igitur te Carole Cesar inuictissime, Ut nos de hac re maxima, q pcipuu Euangij locu, que vera cognitionem, que veru dei cultum, cotinet, patienter ac diligenter audias & cognoscas

Comperient n. omes viri boni, nos in hac re pcipue docuisse vera, pia, salubria & necaria universe ecclie chri

Compient ex scriptis nrorum, plurimum luc actessisse Euang, & multos pniciosos errores emendatos esse, qbus antea obruta fuit doctrina de pnia, p Scholasticorum & Canonistarum opiniones

Responsio

Recte probant nostri prima ptem, quia consona est scripture

Recte etiam damnant scdam ptem, quia fides non est pars pnie, eo q pnia illam prequirat, fidem dico Catholica non tuam comentitiaz & fabulosam, Ut clare patet in respo-sione mea ad articulu illum 12. principum

Non b propria vox Euangij, q fide consequamur remiss. pecc., cum hanc gra consequamur, que preqrit fide & contritione in adultis usum rois hntib.

Sed b vox tua & Lutheri tui comentitia, qua strepitis contra doctrina Catholicam, in seductione simplicium hominum quam damnamus in confutatione, cui nullo mo assentiri potestis, quia, Ut Paulus ait ad Titum 3. hereticus homo subuersus b, & proprio iudicio danatus, quia ecclia no audit in sua doctrina, sed sui capitis sequitur phantasiam

Non b saluberrima vox, quam dicitis Euangij, nec plena consolationis, sed b comentu vrm, plenu dolo & errore Dicas queso, Ubi Euangm dicat, nos fide consequi remiss. pecc. & Ubi meminerit tue fidei comentitie, certe nusqz

Quapropter tu cum tuo Luthero, contumelia afficitis sanguinem Chri & morte eius, quib. is meruit nob graz nisificationis, qua remittuntur pcta, & non fide, Et si gra

hec coi lege prerequirat fidem, qua acceditur ad deum, & sine qua impossibile ꝫ placere ei ad heb. 11. iuxta sepe hactenus dicta

Audiet indubie te in tuis scriptis Carolus imperator pro sua mansuetudine & clementia maxima. At tuas nugas ꝯ doctrinaꝫ Catholicam nunqꝫ probabit, sed pro suo officio, cum sit patricius ecclie Catholice, illas exterminabit, & syncera vere pietatis doctrinam, ꝯ hereticos tuebitur, & defensabit

Amatores veritatis & fidei Catholice compient vos in hac re ꝑcipue docuisse falsa, impia & noxia ecclesie Chri

Compient ex scriptis vestris lucem Euangelij vos obfuscasse & multis erroribus polluisse, quos ꝯ doctrina Catholicam intulistis, qb. & nunc obruitis veraꝫ doctriaꝫ de pnia

Non ꝫ satis, crede mihi, dicere in Scholasticos & Canonistas que volueris, posset hoc quiuis scurra, utcumqꝫ impudens & futilis, taceo pastillophorum, cui suma impunitas ꝫ, expuere in homines, quecumqꝫ sibi in bucca venerit, sꝫ necce ꝫ, & te probationi incubere, quam si ꝑstiteris, volumus te laudare, ad hoiem multa, & ad hoies tue farine dicere poteris, sed ad veritatis scopum pauca hactenus ex te audiui, saltem in hoc libello

Apologia

Ac prius qꝫ accedimus ad defensione nostre sententie hoc ꝑfandum ꝫ, Omnes boni viri omni ordinuꝫ, ac Theologici ordinis etiam, haud dubie fatentur, ante Lutheri scripta, confusissima fuisse doctrinam pnie

Extant libri Sententiariorum, ubi sunt infinite questiones, quas nulli Theologi unqua satis explicare potuerunt

Populus neqꝫ rei summa complecti potuit, nec videre que precipue reqrerentur in pnia, ubi qrenda eet pax ꝯscie

Prodeat nobis aliqs ex aduersarijs, qui dicat, quando fiat remissio pecc.

Bone deus, quante tenebre sunt, dubitant an in attritione vel in contritione fiat remissio pecc., Et si fit propter contritione, quid opus ꝫ absolutione? Quid agit ptas clauium si iam remissum ꝫ pctm

Hic vero multo magis etiam sudant, & ptatem clauium impie exterminant, Alij somniant ptate clauiuꝫ no remitti culpam, sed mutari penas eternas in temporales, Ita luberrima ptas, eet ministerium non vite & spiritus, sed tm ire & poenarum

Alij, videlicet cautiores, fingunt ptate clauium re

pcta coram ecclia, non coram deo. hic quoq; pnicioso erro est. Nam si ptas clauium non consolatur nos coram deo, que res tandem reddet pacatam conscientia.

Iam illa sunt magis etiam pplexa

Docent nos contritione mereri gram, Ubi si quis interroget, quare Saul, Iudas, & similes non consequantur graz qui horribiliter contriti sunt, hic de fide & Euang respondendum erat, q Iudas non crediderit, non erexerit se Euag & promissione Chri, Fides n. ostendit discrimen inter contritionem Iude & Petri

Verum aduersarij de lege rndent, q iudas no dilexerit deum, sed timuerit poenas. Quando vero territa conscientia presertim in serijs, veris, & illis magnis terrorib., q describuntur in psal. ac prophetis, & quos certe degustant isti, q vere couertuntur, iudicare poterit, Utrum deum ppter se timeat an fugiat eternas poenas

hij magni motus lris & vocabulis discerni pnt, re ipsa non ita diuelluntur, Ut isti suaues Sophiste somniant

hic appellamus iudicia oim bonorum & sapientum virorum hi haud dubie fatebuntur, has disputationes apud aduersarios perplexissimas & intricatissimas ee, & tn agitur de re maxima, de pcipuo Euangij loco, de remiss. pecc.

Tota hec doctrina, de his questionib. quas recensuimus apud aduersarios plena & errorum, & hypocrisis. Et obscurat bnficium Chri, ptatem clauium, & iusticiam fidei

Responsio

Omnes boni viri, Catholice doctrine amatores & studiosi, haud dubie fatentur, ante Lutherana, & suorum alumnorum scripta, ecclam quietam fuisse p Germania, & doctrinam tam de pnia, qz de alijs rebus, Catholica, syncera, clara & puram fuisse, quam isti nequiter & impie turbarunt, & confusam reddiderunt

Et quid dicis de libris Sententiariorum, quasi no liceat, in qualibet facultate varijs vijs & medijs querere veritatem, citra pjudicium doctrine Catholice, que semp stabilis remanet, cui nemo piorum obedire & subesse recusat, Nud doctores ecclastici & Scholastici, semp sua inuenta subiecerunt ecclie Catholice iudicanda, cu stabili doctrina erudiendus & populus fidelis, in qua satis habetur, que ad pniaz reqrantur & quaerenda sit pax conscientie

Sed quanta inflaris supbia, qn dicis, Procedat aliquis ex adue-

ex aduersarijs, qui dicat, quando fiat remissio pctorum, quasi non multi sint, qui tibi hoc dicere possint, Veruntamen, etiam si nullus alius dignetur hic rndere tuę loquacitati, saltem ego oim minimus tibi respondebo

Tunc .n. fit remissio pecc. iuxta doctrina Catholica, qn pctor se recognoscens sua culpa peccasse, dolet de pctis, propter deum offensum cessatq ab eis, & firmiter proponit, se deinceps amplius no facturu vultq illa Sacramentaliter confiteri, quado hoc iubet ecclia, & satis facere pro eis, pro suo posse, tunc deus remittit ei illa

Contra quam doctrina, si quid poteris tu, prodeas, & ipe te intrilidus excipiam & expectabo Ut par erit

Et quid ad te, qb. medijs doctores Catholici pro suo studio q rant Veritatem, quando certam & stabilem habes doctrina Catholicam; presta tu quod polliceris, & ambages illas relinque, que nil faciunt ad scopum tuu, quando tibi incumbit ondere, remitti peccata fide, iuxta tuam pollicitatione, nil ad rem tua faciunt istę ambages tuę, quib. ociose defluis, & va multa incassum profundis

Non b dubium apud fideles, iuxta doctrina Catholica, in contritione remitti pcta a deo, non in attritione, quia illa non b circumstancionata recte circumstantia fidei, sicut contritio. Cum igitur nullus fidelium in attritione dicat remitti pctm, cur tu impudenter nugari audes; quando dicis, nostros dubitare, an in attritione vel contritione fiat remissio pecc., q plane nescire videris quid sit vel attritio vel contritio

Nec fit remissio pecc. propter contritione, sed deus illam requirit, anteqz dare velit gram, qua fit remissio pecc., que non cadit sub merito nostro, ad Rho. 11. Scias autem vera ctritionem includere propositum & votum confitendi & recipiendi absolutionem, quando hoc iubet ecclia, ideo stolide addis, quid opus sit absolutione, & quid agat ptas clauium &c Cum sine illis, nulla sit contritio, Ut satis notum b ex doctrina Catholica, cuius tu, quia ignarus es, ita pueriliter desipis, & prsus nescis quid loquaris

Quib. liquet, mera somnia esse, que tu loqueris, & [illegible] nobis de ptate clauiu obijcis, nesciens quis usus sit clauiu & [illegible] ptas earum

Non docemus nos contritione mereri remiss. pecc. sed docemus disponere nos contritione in fide habita, ad remiss. pecc. q b p gram, que non cadit sub merito nostro, Ut hactenus crebro dixi, Tu autem semp in nugis tuis remanes, quib. nob [illegible]

diam mouere apud fideles simplices videris, & si dolosus & impius dici omnino nolis. At has strophas, te tuum docet subscammale Euang^m quod non veritatis, sed nugarum profitetur magisterium

Quod aut de Saul & Iuda dicis, quomo horribiliter ꝯtriti sint Rudeo, illos non ꝯtriuisse propter defectum circumstantie fidei, quia non doluerunt de pcto propter deum offensum, cu spe venie, Igitur nulla sunt que loqueris. Petrus aut dolendo non desperauit, de bonitate & mia dei, quo colligitur veru discrimen. Tu aute falso asscribis Iude contritionem, quia is non vere ꝯtriuit, sed de misericordia dei, sicut Cain, desperauit, in cuius signu abijt, & se fune suspendit &c

Et de territa ꝯscia aufers iudiciu, an deum propter se timeat an fugiat eternas poenas, quasi homo iudicare non possit, cur de pcto suo doleat. & licet concurrat ibi timor poene in contritione, tamen principalius dolendu ꝫ de offensione dei, quod ꝫ in ptate hominis, qui suum dolorem in contritione sic habet & pot regulare Quapropter frasce sunt, que de tua fide comenticia fabularis, & de discrimine eius &c.

Et quo placent hic tibi suauiu Sophistaru somnia? somniat ne amaritudinem tuam, qua in doctrina Catholica geris, q illi preualere nescis, quam, quia veritate debellare non potes saltem nugis aliquid facere conaris

hic et nos appellamus iudicia oim bonoꝝ viroꝝ Catholicorum, q vere sapientes sunt in hoc q remanent cu doctria Catholica, plus illi credendo, q̃ tuis & tuoru nugis, quib. qui credit, q̃ sapiens sit & prudens in forib. ꝫ

Et qd dicis de disputationib. pplexis, qn doctrina Catholica de remissione pecc. lucida ꝫ, certa & stabilis, quam amplecti hnt fideles, quib. cure ee non dnt disputationes varie doctoruꝫ quando iste remittende sint ad scholas, in exercicium eorum qui student veritati Catholice, varijs medijs inueniende & declarande

Ostendas aut tu poplo pcipuu Euangij locu de remiss. pecc. quem falso dicis ee fidem, scꝫ tuam comenticia, cꝫ nullibi meminit Euang^m Catholicu, quod Chri ꝫ, Quid aute faciat Euangelii tuum subscammale, quod Sathane ꝫ, no curamꝰ nos Catholici scientes hoc fabulosum ee, ac ab hereticis fictum, ad quod tu cum tuo Luthero desciuistis

Ego aut nullam doctrina scio ee de his questionib. de qb. loqueris, Si qua aut tu nosti, dic qso quis tradiderit illam

Nec inuenio doctrinam ee aliquam in eis, sed media varia

quib. queritur veritas Catholica, In tua aut dicacitate, qua hic diffluis, nil inuenio, nisi diuerticula quib. declinas a scopo, & a pollicitis tuis, Et quid agis ambagib. & diuerticulis, Ostende nobis palam locum Euangelij, quo habeas fide remitti pcta, ita q fide excludatur pctm, hoc .n. no potes, cu gre hoc sit, no fidei

Quapropter fatue agunt, q tibi & Luthero tuo credunt, & adherent, quando prestare non possitis que pollicemini, Loq certe facile & ac polliceri, At pstare & difficile, Quid aut facitis vris pollicitationib., qz q promisso ludit inani eos, qui vobis credunt vel adherent

Tua & tuoru doctrina & plena errorum & hypocrisis, quia pstare nequit, quod pmittit, & illa obscurat Christi beneficia, & ptatem clauium ecclie. De nulla aut iusticia fidei nos scimus nisi dispositiua & pparatiua ad gram, que formal & effectiue iustificat, excludendo pctm, & reconciliando pctorem deo, & faciendo opa bona glorie sempiterne ee meritoria. De quo plenius & Christi Euangelium

Apologia

hec fiunt in primo actu, quid, cum ventu & ad confessionem? Quantu ibi negocij &, in illa infinita enuatione peccatoru, q tamen magna ex pte consumitur in traditioib. hnanis

Et quo magis crucientur bone mentes, fingunt ham enuationem ee iuris diuini, Et cum ipam enumerationem exigant ptextu iuris diuini, interim de absolutione, q vere & iuris diuini frigide loquuntur

Fingunt ipm Sacramentu ex ope opato conferre gram sine bono motu vtentis, De fide apprehendente absolutionem, & consolante conscientiam nulla fit mentio

hoc vere &, quod dici solet απιε και προ τιον μυστηριον

Restat Tertius actus de satisfactionib., hic vero habet confusissimas disputationes

Fingunt eternas poenas mutari in poenas purgatorij & harum partem remitti ptate clauiu, partem docent redimendam ee satisfactionib.

Addunt amplius, q oporteat satisfactiones ee opa superero gationis, & hec constituunt in stultissimis obseruationib. velut in peregrinationib., aut Rosarijs, aut similib. obseruationib. q non habent mandata dei

Deinde sicut purgatoriu satisfactionib. redimunt, ita excogitata & ars redimendi satisfactiones, q fuit questuosissima

Vendunt eni indulgentias, quas interpretantur ee remis

siones satisfactionum. Et hic questus non solum ex viuis, sed multo amplior est ex mortuis

Neque solum indulgentijs, sed etiam sacrificio missæ redimunt satisfactiones mortuorum

Denique infinita res est de satisfactionib. inter hec scandala, non enim omnia possumus enumerare, & doctrinas demoniorum, iacet obruta doctrina de iusticia fidei in Christum, & de beneficio Christi.

Quare intelligunt omnes viri boni, utiliter & pie fuisse reprehensam esse doctrinam Sophistarum, & Canonistarum de penitentia, Nam hec dogmata aperte falsa sunt, & non solum aliena a scriptura sancta, sed etiam ab ecclesiasticis patrib.

Responsio

Non est infinita peccatorum enumeratio in confessione Sacramentali, Ut tu nugaris, quando quis explicat numerum sibi notum, extra quem satis est dicere numerum, qui sibi videtur probabilior

Quod autem illa enumeratio maxima ex parte consumatur in tradicionib. humanis, tuum dicis, Et quis tibi hoc queso reuelauit, quod adeo frontose idipsum scribere audes, qui auditor confessionis sacramentalis nunquam eras, nec ad hoc, vel rasus vel vocatus es, Si tu tuo matrimonio intenderes, & res nihil ad te pertinentes missas faceres, in quib. satis eruditus non es, Ut tua ostendunt scripta, & tibi & veritati melius consuleres, in Paremijs est, Ut nosti, Ne sutor ultra Crepidas, Tu nec verus Sophista es, hoc est artisci nec satis doctus Theologus, ideoque tuæ temeritati asscribitur, te talem subire prouinciam, cui scripta tua te declarant longe imparem esse, hoc, si vere humilis esses, ipse cognosceres, sed quia inflaris tua impietate & presumptione, ideo non sinit deus, Ut tua cognoscas insufficientia

Propter quod in te completur, quod Abacuc 2 dicit Quomodo vinum potantem decipit, sic erit vir superb., & non decorabitur

Si autem hec enumeratio non est iuris diuini, Ut tuæ videtur impietati, dic queso, cur potius unum mortale confitendum sit quam aliud cum quodlibet illorum gratiam iustificantem excludat

Non loquimur frigide de absolutione, tribuentes illi quod quod sum est, sed tu calide in nos nugaris, pro modestia tua non Catholica ac Euangelica, sed Beliali & Sathanica

Non fingimus sacramentum scilicet penitentiæ, ex opere operato conferre gratiam, sine bono motu utentis, sed tu hoc in nos impudenter nugaris, quia dicimus nos, contritionem oportere precurrere, in qua bonus est motus, Ut notum est ex dictis

Similiter de fide nugaris in nos, quod de illa a nobis nulla fiat

mentio, quando illam nos presupponamus in oib. Sacramentis q non nisi in ecclia efficaciam hnt, qua fide intramus & remanemus in ea, fide scz Catholica, non fide tua conventicia & fabulosa, q prorsus nullid habet ex scriptura indicii

Quid aut uelis uerbis greeis hic inculcatis, tibi explicandum relinquo, qui nil in eis inuenio, quod tuo famulette scopo, posses & hebraica & Chaldaica annectere, que nisi ipe exposueris, nil facium apud lectores, quorum pauci sunt poliglossi

Non fingunt Catholici in tertio artu quidqua, sed qd dicut uere dicunt, uixta doctrina Catholica, in qua tu stringis nasutum impudenter minis, & si nil contra eam uel scriptura uel roe possis inferre, Utcunq; in eam, & in alumnos eius uicaris ferocire & proteruire

Non fingunt Catholici poenas eternas mutari in poenas temporales in purgatorio soluendas, sed uere hoc tradunt, ut tibi satisfiat dumne iniustie, potius lese, ut diffuse exposui & probaui in libello de purgatorio

Et harum poenarum tpaliu ptem redimi fatemur gtritione partem usu clauiu in absolutione, & ptem satisfactionib. p opa bona, q si ex gra sunt, no solu meritoria sunt glorie, sz etiam satisfactoria

Nec dico de solis bonis opib. superogationis, sed de omnib. que tu stulte stultissimas uocas obseruationes, an tu damnas pegrinationes & oroes deuote ad deum fusas, & alia opa bona que non hnt mandata dei, h comendatione hnt in scriptura etiam in consiliis Euangelicis ut notu b, Tu igitur si homo Euangelicus ees, qualis uis uideri, certe nauseam tibi minime facerent opa bona in Euang. comendata

Reliquas frasras tuas quas in purgatorium commentaris & que de arte questiosa, de indulgentiis, nec no de sacrifitio missse blatteras, etiam de doctrinis demoniorum, ad prs uideo, quas alibi satis diffuse eis rudi, & nil hic audio, ni ridicula uerba quib. in ea strepis instar anseris, cu nil, quod colore habeat contra ea possis proferre

Et quis sic non posset certare? Certe Struuera Utrug; simul & pastillophorus tota fronte districtus, longe longeq; sitius cum illum bellarent, qb. impune redut dicta, q dixerit in hortis eius fontes.

Si tibi doctrine Catholice doctrine sunt demoniorum, & ea que amplectitur ecclia sancta, sunt tibi scandala diuinda esse b ut sis, uel doctior Spu sancto, illuminatore & rectore

ecclesie, vel insanior Oreste

Cuig rei iudiciu relinquo illis bonis viris (Ut ais) q intelligunt, qz vtiliter & pie reprehendas doctrina Sophistarū & Canonistarum, quam nec capis, nec intelligis, iudex eorū tam bonis, q captum tuū supant & excedunt

Sed quid expectabimus pbationes tuas, qb nostra confutes quando hec nra dogmata, Ut ais, apte falsa sunt, & non solū aliena a scriptura sancta, sz Cryptica & pnitiosa, qua Euāg. compleditur subsannale, sed etiam ab Ecclesiasticis quorum nullo nomen habet

Verum, ne oīno nullas pbationes afferas, nonnullas pulchras nugas pdimus, quib. agere soles, quas insup videre volumus

Apologia

1 Q p bona opa extra grām facta, merearnur ex pacto diuino gratiam

Resp. Diras nugarule sine fine nugax, vbi vnq hoc aliquis ex nostris dixerit, erubesce vigiliam, & impudens tuū medacium, an putas nos nescire, grām non cadere sub merito nostro ex apto ad Rho. 11

2 Q p attritione merearnur gram

Resp. Mendacium hoc simile q priori, quia attritio acta nr est qui non q circumstantionata circumstantia facti, nec etiam no q dispositio ad consecutionē grē, sicut gtritio, tarco q p attritionem merearnur gratiam

3 Q ad dletionem pcti sola detestatio criminis sufficit

Respon. Mendacium hoc nrō non q aliis duob. Cum dletio pcti multa regrat, quia Ut detestatio illa fiat in fide Catholica, vt sit contrito q multa includit, Ut supius dictum q, & q fides infundat gram, qua remittitur pctm, quia h excludit pctm

4 Q propter contritione, non fide in Chrm consequamur remissionem pcti

Respon. hoc mendacium includit errore, quo tu cu tuo Luthero insere imposuit hominib. & a Veritate Catholica abduxit, & ad diuitate ecclie sancte, Dicit enim sola fide hominem iustificari, & hac sola fieri remissione pcti iuxta hanc q sepissue a te iculcata Catholica aut doctrina habet, q fide in Chrm, q q fides Catholica accreditur ad dnm, pria contritione pctorum, Qua accreditur in qua sanctis Rho. 5. In qua gra datur spūs. qui, gra iustificat hominē, remittendo illi pcta

Hoc ep Paulus dicit, Gra dei vita eterna, Et gra dei sum id quod sum, & illa in me vacua non erat &c De fide autem dicit

Q si habuerit omnem fidem, ita q montes transferat, & charitatem (que b gra gratum faciens) no habuerit, nihil se ee, & nil prodesse sibi, scz apud deum. Et ad Gal. 5. ait, fidem, que p charitatem opatur aliquid ee apud deum etc

5. Q potestas clauium valeat ad remiss. pecc. non coram deo, sed coram ecclia

Resp. Mendacium hoc aptu b, qn Catholica doctrina notu b, contritione includere usum clauium, quia includit ppositu gfitendi sacramentaliter, & recipe absolutione a sacerdote. Constat autem in cotritione remitti peccata a deo, per gram, qua in hac ifundit ille

6. Q ptate clauiu non remittantur pcta coram deo, sed q sit instituta ptas clauiu, Ut mutet poenas eternas in tpales, Ut imponat certas satisfactiones ~~& cultus obliget~~ conscientiqs, Ut instituat nouos cultus, & ad tales satisfactiones & cultus obliget conscientias

Resp. Claret ex iam dictis hoc mendaciu

Nec instituta b ptas clauium, Ut mutet poenas eternas i temporales, quia hoc facit deus, remittendo peccata in gtritione At poenas illas tempales taxare habet ptas clauiu, scdm quandam pbabilitatem, scdm q videtur sacerdoti, iuxta mensuram Canonu, vel iuxta pprium arbitriu, p ut videtur expedire cofitenti, qn pnie inuingende facte sint arbitrarie, At diuine iusticie satis non fit, nisi iuxta dei iudiciu, & illius arbitriu, qui vere nouit mensuram pcti

Et quid dicis de institutione noui cultus, q no ptinet ad scopu pnie, Nemo obligat conscias ad hec que dicis, preter legem diuinam que habet, prelatis & rectorib. ecclie ee obediendum, de quo fusius loquuti sumus supius

7. Q enuatio delictoru in confessione de qua pcipiunt aduersarij, sit necessaria iure diuino

Rnsio. hec b veritas Catholica, iuxta declarationem supius habita quam tu mendaciter niteris subuertere. Quia qua roe unuz pctm mortale notu confitendum b sacramentaliter iure diuino eade roe & aliud, cum neutru stet cum gra etc

8. Q Canonice satisfactiones nccarie sint ad poena purgatoru redimenda. Aut prosint tanqz compensatio ad tollendam culpam Sic enim imperiti intelligunt

Rnsio. Satisfactio nccaria b ad poena purgatorij, si debuerit redimi, siue sit Canonica siue arbitraria, quia vult deus, Ut satisfiat sue iusticie lese peccatis

Q autem dicis, Aut prosint tanqz compensatio ad tollenda culpam, nuge sunt, quas ex te loqueris, cum nullus hoc dicat

tholicus, eo q infinite nūe, qua remittuntur pcta, nulla fieri possit compensatio p humana opa. Q autem dicit imperitis sic videri, qui sic intelligant, bene dicit qui tibi & tuis sic videtur, q impiti estis doctrine Catholice, in doctrina aut Sathane satis piti estis, & egregiam opam illi nauatis in seducendis hoib.

9. Q susceptio sacramenti penitencie, ex ope opato sine bono motu utentis, hoc ē, sine fide in Chrm, gferat grām

Resp. hoc mendacium tam impudens & aptum ē, q confutatione prsus eget nulla, At ego ut tibi p omnia placeam ondam tibi genuinū ee hoc mendacium

Primo, In hoc q ex ope opato sine bono motu utentis conferat grām hoc Sacramentum, cum grā illa non detur, sine pnia cōtritione, in qua ē bonus motus utentis in deum, quia dolet ppter deum offensum, iuxta superius dicta

Secundo q bonū motu illud interptaris fidem in Chrm cum hanc fidem prequirat quodlibet sacramentū, ut crebro hactenus ē dictum, Mirum q hic non addidisti sicut supius, Sic impiti intelligunt, hic n. clausula illa bene locū habuisset de te & de seductis a te

10. Q ptate clauiū, p indulgentias liberentur anime ex purgatorio

Resp. Sic credit Catholica ecclia, p applicatione meriti passionis Chri ptate clauiū, quarū dispensare ē thesaurum ecclie p indulgentias, animas liberare de purgatorio, quod & tuus Lutherus aliquando credidit & docuit, anteq ab Unitate ecclie recederet, Quid aut postea scripserit, dum in summū pontificem seuire cepat, nec te, nec me fugit, quem q tu sequeris, relicta doctrina Catholica, ideo cum illo desipis & delyras

11. Q in reseruatione casuum, non solum poena Canonica, sed etiam culpa reseruari debeat in eo q vere conuertitur

Resp. Mendacium hoc ex eo notū ē, q in reseruatione casuū etiam casus reseruatus confitendus ē, cum alys pctis, quorum unum non remittit deus sine alio, q ē remissor culpe

Apologia

Nos igitur ut explicaremus pias gscias ex his Labyrinthis Sophistarum, constituimus duas ptes pnie. Videlicet Contritionem & fidem Si quis aut volet addere tertiam, videlicet dignos fructus pnie, hoc ē bona opa, sequencia conuersione non refragabimur,

Neq ignoramus, q vocabulū pnie Gramaticis significet, improbare id, quod antea pbabamus

Id magis quadrat ad contritione, q ad fidem, Sed nos hic docendi causa, pen. totam Conuersionem intelligimus

in qua duo sunt termini, Mortificatio & Viuificatio. Nos vocamus usitatis nominib. contritionem & fidem

De Contritione precidimus illas ociosas & infinitas disputationes quando ex dilectione dei, quando ex timore poenae doleamus

Sed dicimus Contritionem esse veros terrores conscientiae, quae deum sentit irasci pecto, & dolet se peccasse

Et hec Contritio ita fit, quando dei verbo pecta arguuntur

Quia hec est summa predicationis Euangelii, arguere pecta, & offerre remissionem pecc. & iustitiam propter Christum, & spiritus. & vitam aeternam, & ut renati benefaciamus

Et sic complectitur summa Euangelii Christus, cum ait Lucae ultimo, Predicari in nomine meo penitentiam & remiss. pecc. inter omnes gentes

Responsio

Quid explicaueris satis tibi expositum est hactenus, quando non mihi magis in Catholicos, quos despectiue Sophistas dicis egeris, quae si consulunt pijs conscijs, multum tu illis consuluisti, Non est auditum ab aliquo doctore Ecclesiastico unquam, fidem poni inter partes penitentiae, cum omnes tradant & confiteantur penitentiam praeqrere fidem, ac in illa solum fieri posse fructuose. Loquor autem de fide Catholica, non de tua fide commentitia, quae manifestus est error, & non fides mihi phantastica & Sycophantica, qua imponis hijs, qui fidei Catholicae pretesi nouitati student, & querunt decipi

Nec nos ignoramus quid Theologis Catholicis vocabulum penitentiae significet, qui ad tua Gramatica, in qua magister es, omnino non respiciunt, sed fusius vocabulum extendunt, quam tu facis, & si etiam non abijciant, quod tu vocabulo tribuis

Contritio quoque longe ampliorem significationem habet, quam tu ei tribuis de qua inferius dicam. Si autem tu docendi causa, penitentiam totam Conuersionem intelligis, quid ad Gramaticos recurris qui nec tibi, nec nobis satis explicant huius vocabuli penitentiae significationem

Et quo queso vocare potes Mortificationem & Viuificationem tanquam usitatis nominib. Contritionem & fidem? Et quis unquam maius audiuit delyrium? quando nec fides viuificet, sed gratia, nec contritio mortificet, sed magis ad viuificationem disponat?

Si vis explicate loqui & ad captum hominum, nec non illos docere, quid sermones tuos inuoluis, ut nemo capere possit quid velis? Qui malas merces habet, non in luce, sed in tenebris eas exponit venales, An non legeras aliquando, quod qui lucide intelligit lucide docet, Tu autem cum magna gratia doces, quia id, quod ipse non capis

Recte autem facis quod precidis questiones, quas dixeras dispu

tare nros, quia nil ad scopu tuu faciunt, quando in illa recitatione diuerticla queris, ne pstare habeas, quod polliceris

Sed quando dicis Contritionem ee Veros terrores conscie &c satis ostendis te ignorare quid sit Contritio, de qua tu no erubescis multa dicere, Non n. b Contritio terror incussus conscie, agnito peccato, Ut tu fabularis. Sed b dolor Voluntarie assumptus sup pcto propter deum offensum, qui dolor sequitur terrorem illum de quo tu loqueris

Et quo poterit fides ee Scda pars pnie, cum notum sit pniaz presupponere fidem, eo q in quis crediderit, omino penitere fructuose non possit, cum sine fide impossibile sit placere deo tam homine qz actum eius

Nemo autem fidelium diffitetur Verbo dei arguete pcta fieri compunctionem, ad quam contritio sequi solet, licet libere, quando nemine cogat Vm dei, vel auditum vel lectum

Suma aut Euangij Catholici b, arguere pcta & hortari ad pniam, in consecutionem remissionis pecc. p gram, qua renati bn opantes merentur Vitam eterna

Tu bonis opib. renatorum pmiu vite aufers, quod illis Chrus pollicetur, quia oculo nequa intueris illa que Chrus sua liberalitate & pietate dat sic ee meritoria, quem prohibere conaris, ne faciat quid velit

Apologia

Et de his terrorib. loquitur scriptura. Ut psal. 37. Quonia iniqtates mee supgresse sunt caput meu, sicut onus graue granate sunt sup me &c Afflictus & humiliatus sum nimis. Rugiebam a gemitu cordis mei

Et psal. 6. Miserere mei dne qm infirmus sum, Sana me dne, quonia conturbata sunt ossa mea, Et anima mea turbata est valde, & tu domine usqzquo

Et Esa. 38. Ego dixi in dimidio dieru meoru vadam ad portas inferi. Sperabam usqz ad mane, quasi leo, sic cotriuit oia ossa mea

In hijs terrorib. sentit conscia iram dei aduersus pctm, q b ignota securis homib. scdm carne ambulantib.

Videt pcti turpitudinem, & serio dolet se peccasse

Etiam fugit interim horribilem dei ira, quia no pot eam sustinere humana na, m sustentetur verbo dei. Ita paulus ait per legem legi mortuus sum, Lex eni tm accusat & terret gscias

In hijs terrorib. aduersarij nostri nil dicunt de fide, Ita tm

proponunt verbum, quod arguit pcta, quod cum solu traditur, doctrina legis &, non Euangij

his dolorib. ac terrorib. dicunt homines mereri gram, si tn diligunt deum. At quo diligent deum homines in veris terrorib. cum sentiunt horribilem & inexplicabilem humana voce dei iram? Quid aliud nisi desperatione docent, qui in his terrorib. tm ostendunt legem? **Respon.**

hos terrores non negamus nos, sed dicimus eos pcurrere contritione & nil contritionis ee, ut claret ex dictis

Et si in terrorib. illis sentit conscia ira dei aduersus pctm, & dolet se peccasse, quomodo dolor ille no seqtur terrores illos q concitant hominem ad dolendu, & conterendu, concurrente consolatione scripture, que contritioni illi pnie promittit sequelam gre, qua remissio fit pctorum?

Et quomodo in terrorib. illis aduersarij nil dicunt de fide, quando nullu opus hois dicunt prodesse homi sine fide scilicz Catholica, que salutaris &, quando tua fides comentitia & fabulosa damnabilis & noxia & exicialis, quam nescis ubi ponere velis, an in intellectu vel in voluntate, & si tandem hac in voluntate ponas, & dicas eam ee quodda velle, quod nullus unqz voluit Catholicus

Q autem dicamus hijs terrorib. ac dolorib. homines mereri gram &c nuge sunt tue consuete, quia non dicimus hoc Cum gra, aplo authore, non cadat sub merito nro. Et si nos disponamus ad ad illius consecutione p contritione preuiam Que contritio, qz fit ppter deum, ideo includit illius dilectione actualem tantam, quanta concesserit na homis nondu iustificata per gram

Tu igitur quid aliud doces, qz tua impitiam, catholice doctrine aduersam? quam dum tueri satis nequeris, ad solitas recurris nugas & laruas, quib. in vere pios insolescis, q fcto satis omnia probasti tua, hij sunt mores tui, his technis pugnas & certas in arena **Apologia**

Nos igitur addimus altera partem pnie de fide in Chrm Q in his terrorib. debeat conscijs proponi Euangm de Chro in quo pmittitur gratis remissio pecc.

Debent igitur credere, q propter Chrm grat remittuntur ipis pcta, hec fides erigit, sustentat & viuificat contritos, iux illud, Iustificati ex fide, pacem habemus

Et hec fides consequitur remissione pecc., h fides iustificat coram deo, Ut idem locus testatur, Iustificati ex fide

hec fides ostendit discrimen inter contritione Iude & Petri Saulis & Dauidis. Ideo Iude aut saulis contritio non prodest, qz non accedit ad eam hec fides, apprehendens remissionez pecc. donata ppter Chrm

Ideo prodest Dauidis aut Petri contritio, quia ad ea fides accedit, apprehendens remiss. pecc. donata propter Chrm

Nec prius dilectio adest, qz sit facta fide reconciliatio, Lex enim non fit sine Chro, iuxta illud, Per Chrm habemus accessum ad deum, Et hec fides paulatim crescit, & p omnez Vitaz luctatur cum pcto, Ut Vincat pctm & mortem

Ceterum fidem sequitur dilectio Ut supra diximus, Et sic clare definiri pot filialis timor, talis pauor, qui cum fide coniunctus est, hoc est, Ubi fides consolatur, & sustentat pauidum cor

Seruilis timor, Ubi fides, non sustentat pauidum cor

Responsio

Non est fides altera pars pnie, Ut satis ostensum est huc Usqz ideo frustra additur, At in contritione debet accipi consolatio ex euang & alijs scripturis sanctis, in quib. promittitur conterenti peccatorum remissio, Ut Ezech. 18. & in alijs locis

Debent quoqz contriti credere scripturis, q propter Christuz gratis remittuntur ipis pcta p gratiam, que non cadit sub merito nostro ad Rho. 11. Et hec gratia erigit, sustentat & Vinificat contritos, dicente aplo. 1. Cor. 15. Gratia dei sum id quod sum, & gra eius in me Vacua non fuit, & ad Rho. 3. Iustificati gratis gratia ipsius, p redemptione, que est in Chro Iesu, q scz sua passione meruit nobis gratia illaz

Quam truncate aut tu hic cites paulum, quando dicis Iux illud, Iustificati ex fide, pacem habemus. patet ad Rho. 5. Ubi dicitur Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad deum, p dnm nrm Iesum Chrm, per quem habemus accessum p fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe glorie filiorum dei, Ubi clare se exponit paulus, quid Velit

Vult enim nos fide iustificari dispositiue seu preparatiue Gra aut formal & effectiue, cum hec pctm excludat, no fides iuxta fusiorem declarationem superius habitam

Fides igitur non consequitur remiss. pecc. nisi dispositiue &c Nec iustificat effectiue, quia no excludit pctm, Quib. patz mera ee comenta, que hic fabularis de fide, Nec idem intelligis fide, quod

doctrina Catholica & ecclia sancta itelligit, Ut satis patet ex dictis

De Iuda & Petro, similiter de Dauid & Saule satis rndi tibi in precedentib., quia nec Iudas nec Saul contritionem habuit, sed attritionem, quorum discrimen b, ex circumstancia fidei, iuxta doctrinam Catholicam, quam non possum toties repetere & inculcare, quoties tua loquacitas sollicitat & monet

Sed attendas hic pie lector rogo impitiam hominis, Dicit enim dilectionem prius non adesse, quam sit facta fide reconciliatio, quasi in contritione non sit dilectio, cum tu illa fieri debeat ppter deum summum bonum offensum, in quo differt ab attritione, iuxta doctrinam Catholicam, Sed quia hic errat tam circa contritionem, quam circa fidem veram, ideo mirum non b, eum adeo desipere, quoniam deuius error abducit eum a veritate

Quod ut luculentius ostendam, dico, pctm consistere i auersione a deo, que fit, qn amore creature homo transgreditur precepta dei, Is enim sic creaturam preponit creatori in dilectione, ideo non b eo dignus

Contritio aut & conuersio ad deum consistit, in auersione a creatura redeundo ad deum, pponendo illum in dilectione omni creature, Quo ergo tu dicere audes dilectionem prius non adesse, quam sit facta reconciliatio, que non fit fide, sed gratia que datur in contritione & format gtritionem ac dilectionem in ea

hic libenter tecum fusius conferrem, si intelligentiam hres Catholicam, sed quia hanc non habes, vel gtemnis, relinquo te inuiti tue prudentie, At pium lectorem celare nequeo, qd hic tradant doctores Catholici, & si idem in libello de Sacramentis etiam ptulerim

Tradunt n. q pctor volens se conuertere a malicia sua ad dnm, debet detestari pcta, quantum ex na poterit, & si amore ad deum conuertetur, quantum na ei concesserit, ut hoc enim requirit contritio, que quia informis non b, cum pmptior sit deus ad miserendum, quam ad damnandum, authore b. Aug. ideo nec dilectio in illa contritione b informis, Sed quia non elicitur ex gra, sed cum gra, ideo non b meritoria glorie, Dum aut continuatur ex gra, vel de nouo ex gratia elicitur, sic b meritoria glorie

Et autem dilectio sequatur fidem, scz Catholica, non b nobis obscurum, quando fide cognoscimus deum & cognitionem sequatur dilectio, eo q nil ametur nisi cognoscatur

Et si iustificatio eet ex fide, iuxta tuum modum loquendi adhuc dilectio sequeretur fidem, sed quid his ociosis verbis in

re liquida inferre velis nondum video

Timorem aut filialem dico, q cu gra coniunctus b, Seruilem aut, q no b coniunctus cum gra, & si cum fide sit coniunctus in fidelib. Mirum q tu ubiq confers fidei, quod tamen eius non b, sed gratie Veru qr pistologiam profiteris, non decet te aliter facere

Apologia

Porro, ptas clauium administrat & exhibet Euang. p absolutionem, que b vera vox Euangi

Ita & absolutione complectimur, cum de fide dicimus, qr fides b ex auditu, Ut ait Paulus, Nam audito Euang., audita absolutione erigitur & concipit consolatione conscientia

Et quia deus vere p verbu viuificat, claues vero cora deo remittunt pcta iuxta illud, Qui vos audit, me audit, Quare voci absoluentis, non secus ac voci de celo sonanti credendum b.

Et absolutio proprie dici pot Sacramentu pnie, Ut etiam Scholastici eruditiores loquuntur

Interim h fides in tentationib. multipliciter alitur p Euangi snias, & per usum Sacramentorum

hec enim sunt signa noui testamenti, hoc b, signa remissionis pecc., Offerunt igitur remissione pecc., sicut clare testatur verba Cene domini, hoc b corpus meu, quod pro vobis traditur, hic b calix noui testamenti &c

Ita fides concipitur & confirmatur p absolutione, p auditum Euangi per usum Sacramentorum, Ne succumbat dum luctatur cum terrorib. pcti & mortis

hec ratio pnie plana & pspicua b, & auget dignitatem ptatis clauium & Sacramentorum, Et illustrat beneficium Chri Docet nos uti mediatore, ac propitiatore Chro

Responsio

Ptas clauium nota b ex Euang., quo dr, Accipite spus., quorum remiseritis pcta, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta, Iois. 20. Absolutio aut in pnia sua verba hz iuxta usum ecclesie, que non ponuntur in Euang. Quia h sunt verba absolutionis. Dominus nr Iesus Chrus, p meritu sue passionis dignetur te absoluere, Et ego eius authoritate te absoluo a snia excoicationis, si qua ligaris, & a pctis tuis, In noie pris & filij & spus.

Sed hec verba non sunt Euang., Quapropter stolide dicis q p absolutione exhibeatur Euang., Nec b absolutio illa vox alicuius Euangi de quattuor, que habet ecclia sancta

Nec absolutionem amplectimur, dum de fide loquimur, Non obstante, q fides sit ex auditu Rho. 10. Quid enim auditus ille facit ad absolutionem, cum sit solum ad discenda fidem, In q

si quis conterit de pctis suis, adire habet absolutionem p cofessione Sacramentalem

Deus vere p gram vivificat & no imediate p vm, quia ex auditu verbi capitur fides, in qua fit contritio pro consecutione gre quapropter mere frasce sunt, quib. ludis

Et quid dicis claves remittere pcta: ic Sunt ne claves sacerdotes. Est ne clavib. dictu, Accipite spus. quoru remiseritis pcta: Cur tam imptinenter queso loqueris: Sacerdotes absolvunt virtute clavium, qr ptate sibi tradita a Chro in sua consecratione

Absolutionem proprie dici Sacramentu pnie, nemo fidelium diffitetur, cum Sacramentu det gram, que confessione utiqz non datur, igitur absolutione. Sed cur hic recedis a tuo Luthero, qui duntaxat duo ponit Sacramenta, scz baptismu & pane, ut vocat, & no vult pniaz ee Sacramentu, ut habes in sua captivitate Babylonica, ad quam & ipe copiose rndi, confutando illam

Vos estis vera vertumni mancipia, de Prothei familia, quia quod hodie vobis placet, cras displicebit ic

Et vera fides, qualis b Catholica nec alitur in tentationib., nec p usum Sacramentoru, quia totu negociu Chrianu presupponit et prerequirit fidem ex qua procedit, cum fide intretur ecclia, q b vinea dni, in qua laboratur p denario diurno

Nec sunt Sacramenta ecclie, signa novi testamenti ad tuum sensum, sed sunt signa effectiva gre, & vasa gre, qua remittuntur pcta, vel qua augetur p in existens gra

Nec testantur verba Cene qb. fit consecratio, quod tu dicis

Et fides nec concipitur nec confirmatur per absolutione ic cum absolutio prequirat fidem

Et quale Euang queso auditur in absolutione. Paulus ad Rho. 10. dicit fidem scz Catholicam ee ex auditu tocius Euangi, ex quo discitur fides. Non loquitur Paulus ad Sycophantiam tuam, ut satis notum b cuilibet fideli

hec igitur tua ro pnie, plane falsa b, & pspicue erronea, Igitur nihil negocij b ei cum ptate clavium & efficacia Sacramentorum. Quia non b conventio Chri ad Belial ic

Apologia

Sed quia confutatio damnat nos, q has duas ptes posuerimus penitentie, ostendendu b, q scriptura in penitentia seu conversione imponat has pcipuas partes. Chrus. n. inqt Math. 11. Venite ad me omes, q laboratis & onerati estis, & ego reficia vos

hic duo mebra sunt, labor, & onus significant contritione pavores & terrores pcti & mortis, venire ad Chrm b credere q propter Chrm remittantur peccata, cum credimus, vivificatur corda spiritu sancto per verbum Christi

Sunt igitur hee due partes precipue Contritio & fides

Et Marci .1. Chrus ait, Agite pniam & credite Euang. Ubi in priori particula arguit pcta, in posteriori consolatur nos, & ondit remiss. pecc., Nam credere Euang., non b illa gnalis fides, quam habent et diaboli, sed proprie b credere, remissione pecc. ppt Chrm donatam

h. n. reuelatur in Euang. Videtis & hic duas ptes coniungi Contritione, cu arguuntur pcta, & fidem, cu dr, Credite Euang.

Si quis hic dicat Chrm complecti etiam bo fructus pnie seu totam noua vitam, non dissentiemus. Nam hoc nob sufficit, qd he partes precipue nominantur, Contritio & fides

Responsio

Confutatio damnat errores vros, non psonas, Cum psonis dilectionem debeamus, cause aut no itidem

Non vult Chrus Math. 11. quod tu dicis eum voluisse, qm ibi vocat ad iugum suu suaue, & onus leue, omes tam gentiles qz iudeos per fidem. Quia hoc iugum & onus sunt in ecclia que b vinea domi, in qua laborandu b pdenario diurno

Quapropter labor & onus no significant hic Contritione pauores & terrores pcti & mortis, Ut tu fabularis. Sed labor dicit iugum legis, sub quo laborauerunt iudei & onerati erant nimis, Ut dicit Petrus Act. 15. Onus aut etiam significat Sarcina diaboli, qua onerati erant gentiles in idolatria sua, qua Sathane seruierunt

Venitur aut ad Chrm p credere in illu cum contritione ic hoc aut credere ampliorem significatione habet, qz tu ei tribuis, significat .n. credere omnem veritatem salutarem expresse vel implicite, que b a Chro p spm veritatis

hac fide venitur ad Chrm, si in ea habetur Contritio quia venitur ad gram eius, in qua datur spus. Et hoc credere includit credere, qd propter Chrm remittantur pcta (qz h b una veritatu salutarium) adiuncta contritione in adultis

Quando .n. sic creditur Catholice cu contritione, vinificantur corda spusancto p gram, & non imediate per verbu Chri, quia ex illo hauritur fides, in qua Contritio necaria b, ante gratie sanctificantis infusionem & datione p spus., Quo liquet, qz confuse loquaris, & tanqz is, qui longe abest a veritate videnda

Non sunt ergo hee due partes in pnia, Ut tu ais, Contritio scz & fides, quado fides non est pars penitentie, sed pnia illam prerequirit, Ut fiat in ea

Sed quando Marci .1. dicit Chrus. Agite pniam & credite Euangelio, aliud non vult facere, qz hortari ad pniam, Sicut & Math. 4 facit, & similiter cu minatione interitus Luce .13. Sed quando

addit, & credere Euangelio, non vult hanc credulitate esse ptem pñz, Ut tu false interptaris, sed vult pñaz fieri in fide eo q̄ sine illa nemo pōt placere deo, ad heb. ij. fides aūt ē p auditū auditum Euangij Chri, ad Rho. jo. non p auditū Unig vel duorū Verborum Euangij, sed totius Euangij. & oīm Symbolorū & dfinitionū ecclie & salutari veritate

Quib. liquet, q̄ credere Euang, nō ē solū credere remisse. pece. propter Chrm, Ut tu fabularis, sed ē credere omnem veritatem salutarem expresse vel implicite, non obstante, q̄ nō omnis talis explicetur in Euang, vel etiam in tota scriptura sacra

Quemadmodum .n. Virtus dē talis ex omnib. circūstantijs suis, que faciūt vna causam integram & totalem, Sic & fides Catholica talis dicitur ex credulitate oīm Veritatū salutarium, sive in scriptura tradantur, sive in Symbolis, sive in dfinitionib. ecclie habeantur ꝛc hec .n. ē fides Catholica, qua nisi quisq; firmiter & fideliter crediderit, salūs fieri nō pōt

Sed hoc tibi sufficiat, te errare tam circa contritionem q̄z circa fidem, quo errore & alijs imponis, in p̄miū tibi suo tpe reddendum a iusto iudice, q̄ oībus digna factis rependit

Apologia

Paulus fere vbiq; cum dscribit conversione seu renovationem facit has duas partes, mortificationem & Vnificationem Ut Coloss. 2. In quo circumcisi estis, non circumcisione manu facta, sed expoliatione corporis pctoꝝ carnis

Et postea, In quo simul resuscitati estis p fidem efficaciae di hic due sunt partes, Altera ē expoliatio corpis pctoꝝ, Altera ē resuscitatio per fidem

Neq; hec Verba Mortificatio, Vnificatio, Expoliatio corpis pctorum, Resuscitatio, platonice intelligi debent de simulata mutatione. Sed mortificatio significat Veros terrores, quales sunt morientium, q̄s sustinere na nō posset, ni erigeretur fide

Ita hic expoliatione corpis pctoꝝ vocat, qua nos diuq; ostrate Contritione, q̄z in illis doloribus concupiscentia nalis expurgatur

Et Vnificatio intelligi debet, nō imaginatio platonica, sed consolatio que vere sustentat fugientē vitam in Contritione

Sunt ergo hic due ptes, Contritio & fides, Quia .n. conscia non potest reddi parata, ni fide, ideo sola fides Vnificat iuxta hoc dictum, Iustus ex fide vivet

Et dimē in Coloss. inqt, Chrm delere Cyrographum quod per legem aduersatur nobis

hic quoq; due sunt partes, Cyrographu, & delere Cyro

graphi. Est aut Cyrographu conscia arguens & condemnas nos. Porro lex b vm quod arguit & condemnat pcta, hec igitur vox que dicit, peccaui domino, sicut David ait, b Cyrographum

Et hanc vocem impij & securi homines non emittunt serio Non. n. vident, no legunt scriptam in corde sniaz legis, In veris dolorib. ac terrorib. cernitur h snia

Est igitur Cyrographu ipsa Contritio condenans nos. Delere Cyrographum b tollere hanc sniaz condemnationis ex aio, & sniam insculpere, qua sentiamus nos liberatos ee ab illius condemnatione

Est autem fides noua illa snia, que abolet priore sniaz & reddit pacem & vitam cordi

Responsio

Paulus ad Coloss. 2. dicit, In quo (scz Chro) circuncisi estis, circumcisione non manufacta (no circumcisione carnali sicut iudei) in expoliatione corpis carnis (id b, in amotione pellicule, que pputiu dicitur) sed in circuncisione Iesu Chri (id b p Chrm data, que b spualis, in amotione pctoꝝ) consepulti ei in baptismo (totaliter mortui pcto)

Quo textu Pauli nil habetur de pnia, nilqz de ptib. eius, sed loquitur Paulus de baptismo, in quo fit renouatio ꝛc concurrente fide, in qua recipitur baptismus, Et non seqtur, In quo simul resuscitati estis per fidem efficacie dei, sed sic sequitur, In quo & consurrexistis (scz ad vitam gre) p fidem opationis dei, qui suscitauit illum a mortuis (quam deus opatur) adiuuando illam elici ab hoie suo verbo audito, Rho. 10

Quib. liquet, quo tu in scriptura ludas, ac veru eius sensum eludas, qd & fusius patebit inferius

Non fit resuscitatio illa de qua Paulus loquitur formal & effectiue per fidem, sed p gram, que prequirit fidem, Roe cuius nulla iustificatio fidei tribuenda b, nisi dispositiua & pparatiua, qz no excludit pctm, quu id sit opus gratie ꝛc

Et quomodo expoliatio corpis pctorum vsitate dici poterit Contritio, cum gra purget conscientia excludendo pctm, ad qua gram contritio disponit, sed non excludit pctm, Que gratia cum piter iustificet, ipa consolatur & viuificat, Quid aute velit sibi platonica illa imaginatio de qua loqueris, prorsus non video, quidue ad scopum tuum faciat, omino ignoro

Sequitur apud aplm. Et vos cum mortui essetis in delictis (in pctis actualib.) & preputio carnis vre (in originali pcto) conuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta (remittes vobis omnia pcta gratis, tam actualia, qz originale) delens qd aduersum vos erat Cyrographum decreti, qd erat contrarium vobis

(aduersum vos Iudeos) Cyrographum &c obligationem legis veteris, quantum ad iudicialia & Ceremonialia, quod erat contrarium vobis, eo quod erat onus importabile vobis & prib. vris. Act. 15. Et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci (quia legalia mortificata sunt per passionem Christi

Quib. liquet, quanta torsione vtaris in scriptura, in qua ludis pro tuo arbitrio, eludendo vera eius sensa

Et si Cyrographum est, vt ais, conscientia arguens &c quo erit contritio? Idem ne tibi videtur contritio & conscientia? Non erubescis tibi ipsi tam manifeste contradicere? etiam in eodem paragrapho? Et si fides est nona sententia, erit iudicium rationis, & per consequens non erit actus voluntatis, vt supius dixeras. Et quis candide lector credere potest tam inconstanti sibi, nisi ipse desipere & delyrare voluerit, cum illo?

Apologia

Quanquam quid opus est multa citare testimonia, cum vbique obuia sint in scripturis? Psal. 117. Castigans castigauit me dominus, & morti non tradidit me

Psal. 118. Defecit anima mea per angustia, confirma me verbo tuo. Vbi in priori membro continetur contritio, In secundo modus clare describitur quo in contritione recreemur, scilicet verbo dei, quod offert gratiam, id sustentat & viuificat corda

Et 1. Reg. 2. Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit, horum altero significatur contritio, altero significatur fides

Et Esaie 28. Dominus irascetur, vt faciat opus suum. Alienum est opus eius, vt operetur opus suum

Alienum opus dei vocat, cum terret, quia dei proprium opus est viuificare & consolari. Verum ideo terret, inquit, vt sit locus consolationi & viuificationi, quia secura corda, & non sentientia iram dei, fastidiunt consolationem

Ad hunc modum solet scriptura hoc duo coniungere, terrores & consolationem, vt doceat, hec precipua membra esse in penitentia, Contritionem & fidem consolantem & iustificantem

Neque videmus, quo natura penitentie, clarius & simplicius tradi possit. hoc n. sunt duo precipua opera dei in hominib., perterrefacere & iustificare, ac viuificare perterrefactos

In hoc duo opera distributa est vniuersa scriptura

Altera pars lex est, que ostendit, arguit & condemnat peccata. Altera pars Euang., hoc est promissio gratie, in Christo donate. Et hec promissio subinde repetitur in tota scriptura, primum tradita Ade, postea patriarchis, deinde a prophetis illustrata, postremo

predicata & exhibita a Chro inter Iudeos & ab aplis sparsa in totum mundu

Nam fide huius pmissionis sancti omes iustificati sunt, non ppter suas attritiones vel contritiones

Responsio

Quid opus sit te multa citare testimonia, recte dicis, quia nil opus est omino, cum oia cites, preter germanum sensum eorum, torquendo ea pro tue impietatis colore

Omnia n. a te citata, aliud nil hnt, qz qd dnus inducit multis medijs ad conterendu, Ut castigando, terrendo, etc sed non vult scriptura hmodi castigatione, vel terrore aliquid contritionis ee, sz duntaxat queda inducetia ad illa

Verbo autem dei credere debemus, quo solatur nos deus ne desperemus in delictis nostris, At illam fidem no vult ee partem pnie, sed vult illam pcurrere, cum in fide illa debeat fieri pnia. Quib. satis superqz notu est, te meris frasc & strophis agere, eludendo verum scripturaru sensuz, & torquendo oes scripturas illas ad tue impietatis colorem, contra doctrinam Catholicam, quia nescis quid contritio sit, & quid fides, iuxta satis hactenus ostensum, propter quod pudet, pigetqz me toties tantis & tot delyrijs rndere, qua responsione nil facio, nisi qd bonas horas pdo

Apologia

Et Exa ostendunt similiter has duas ptes. Adam obiurgatur post peccatu, & pterrefit. hec fuit contritio. Postea promittit deus gram, dicit futurum semen, quo destruetur regnu diaboli, mors & pctm, ibi offert remissione pcti

hec sunt pcipua. Nam & si postea additur pena, tamen hec pena non meretur remissionem pcti. Et de hoc gne penarum paulo post dicemus

Sic David obiurgatur a Nathan, & pterrefactus inquit, Peccavi dno. Ea est contritio, postea audit absolutione. Dominus sustulit pctm tuu, no morieris. hec vox erigit Davidem, & fide sustentat, iustificat & vivificat eum

Additur & hic pena, sed h pena no meretur remissione pctorum. Nec semper adduntur peculiares poene, sed hec duo semp existere in pnia oportet. Contritionem & fidem

Et Luce 7. Mulier peccatrix venit ad Chrm lachrimas, per has lachrimas agnoscitur Contritio, Postea audit absolutionem. Remittuntur tibi pcta, fides tua saluam te fecit, vade i pace. hec est altera pars penitentie, fides, q erigit & gsolatur ea

Ex hijs omnib. apparet pijs lectorib., nos eas partes pnie ponere, q pprie sut in gversione seu regnatioe, & remiss. pcti

Fructus digni & penę sequuntur regnationem & remissionem pcti, Ideoq; has duas ptes posuimus, Ut magis conspici fides possit, quam in pnia reqrimus. Et magis intelligi potest quid sit fides, quam predicat Euang., cum opponitur contritioi ac mortificationi

Responsio

Sicut abusus es scripturis, sic & abuteris Exis scripturę torquendo ea, extra sensum natiuum scripturę

Adam obiurgatur pq pctm a domino, & terretur, sed nec obiurgatio illa, nec terrefactio fuit Contritio, qz fiebat a dno Ut animo capet Adam, quid fecerit, & sic conterendo miam quereret, qd et fecit, & inuenit, Nam in Contritione deq dedit illi gratiam, quando credidit in futurū semen a deo pmissū, hoc est, in mediatorem inter deum & hominē &c

Sic & Dauid obiurgabatur a Nathan propheta ad se misso & terretur, Unde cognouit se peccasse, & doluit, Non ergo pterrefactio eius erat Contritio, sed Contritio sequebatur pterrefactionem, postea aut audiuit absolutionem sibi nunciari a propheta, que tamen prius fcta fuit a deo in contritione, Unde hilaris factus ꝯ Dauid & gratus deo, Non ergo hac voce, Ut tu dicis, iustificatus ꝯ & viuificatus Dauid, sed gra, que illi data ꝯ in contritione

Mulieris peccatricis lachrimę erant signū ꝯtritionis internę, in qua remittebantur ei pcta, per infusionem grę Sed quando postea Chrus dixit, Remittuntur tibi pcta, denuntiat hec illi dimissa ee. Et qn dicit, fides tua te saluam fecit, &c insinuat ei, q fide venit ad Contritione, qua disposuit se ad gram viuificante. Ex quo no habetur, q fides sit pars penitentię, sed q pnia prereqrat fidem, in qua fiat

Ex hijs omnib. apparet pijs lectorib., te ignorare quid sit Contritio, & quid fides, & que sint vere partes penitentię Utcumq; multa de illis loquaris, Cecat aut te tua superbia qua reniteris doctrinę Catholicę, que tradit verum sensum scripturę sanctę, quam tu torques p tua impietate, sed non preualebis cum tuo Luthero, quem oim illorū q ꝯmentaris credo authorem. Verū, h colla vestra calcabit, & comminuet vestram traditione, Ut puluerem ante faciem venti, & vos tanqua lutum platearum delebit

Apologia

Et Ut totus orbis terrarum videat, quanta sit insicia vere pietatis in nostris Criticis, qui confutationem scripserunt, addemus & Bernardi sniaz, qui prorsus ad eundem modu

coniungit hec duo membra in pnia. Contritionem & fidem sicut nos coniungimus

Verba sunt hec in sermone tertio, de Annunciatione. Auditam fac mihi mane miam tuam, quia in te spaui dne Sola nimirum spes, apud te miserationis locu obtinet. Nec oleum misericordie, nisi in vase fiducie ponis

Sed b infidelis fiducia, solius utiq maledictionis capax cum videlicet in spe peccamus. Quanqua nec fiducia illa dicenda sit, sed insensibilitas queda, & dissimulatio pnitiosa

Que n. fiducia b ei, qui pictu non attendit? aut quod ibi timoris remediu, ubi nec timor sentitur nc ma ipa timoris?

Fiducia solaciu b, nec eget ille solatio, q letatur cu male fecerit, & in pessimis reb. magis exultat

Rogemus itaq fratres, responderi nob, quantas habeamus iniquitates & pcta, scelera nostra & delicta nobis desideremus ostendi. Scrutemur vias nostras, & studia nra, piculaq universa vigili intentione pensemus. Dicat quisq in pauore suo; vadam ad portas inferi, ut iam no nisi in sola dei misericordia respiremus. hec vera fiducia hominis est, a se deficientis & innitentis domino suo. hec inquam vera fiducia b, cui misericordia non denegatur. propheta testante. Beneplacitu b dno sup timentes eum, & in his, qui sperant super mia eius. Nec parua utiq suppetit nobis, in nobis quidem ca timoris, in ipo aut causa fiducie. hactenus Bernardus

Cuius sententiam propterea etiam non inuiti retulimus ut videant lectores, quomodo fidem hic intelligamus de fiducia mie, que erigit et consolatur pterrefactos, quam iste rcte fiduciam appellat

Et hec clare conspici pot, cum sit Antithesis terrorum & consolationis. sicut hic Bernardus vult existere in hominib. cognitionem pctoru seu Contritione seu terrores & vult accedere fiduciam, q erigat in Contritione

Responsio

Nihil profities his verbis inflatis, quib. in nos insolescis cum b. Bernardus no coniungat h duo in pnia, ad tuu modum loquendi, sed ad modum loquendi Catholicu, qui habz q gratia detur, qua remittuntur pcta in Contritione, q fit in fide Catholica, non in fide tua comenticia, seu speali, utcuq illam nominaueris

Erat vir ille totus Catholicus, & tam doctrina, qz fide Catholica optime instructus, quem, q in parte impiorum trahere nisus fuerit, impie omo agit, & se impium ee ipe declarat

Et quid aliud vult Bernardus, cum dicit, Sola spes miserationis locum apud te obtinet, nec oleum misericordie nisi in vase fiducie ponis, quam quod desperandum nemini sit de misericordia dei? Et dum peccator conterit de peccatis suis, confidere debet de consecutione olei misericordie, quia vult deus credi sue promissioni iuxta illud Marci .ii.

habete fidem dei, Amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic monti, Tollere, & mittere in mare, & non hesitauerit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei

Et insuper, Omnia quecumque orantes petitis, credite quia accipietis & eueniet vobis

Et Iacobi .i. Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a deo, & dabitur ei, postulet autem in fide nihil hesitans, quod qui fecerit, non existimet se aliquid accipere a domino

Quid autem opus fuerit, te tot verba Bernardi in re illa citare, iudicet qui velit, cum multa eorum nil faciant ad scopum tuum, qui est, fidem esse partem penitentie, quod nec per Bernardum, nec quemquam alium probabis unquam

Apologia

Sed quia aduersarij nominatim hoc damnant, quod dicimus homines fide consequi remissionem pecc., addimus paucas quasdam probationes, ex quib. intelligi poterit, remissionem peccatorum contingere, non ex opere operato propter Contritionem sed fide illa speciali, qua unusquisque credit sibi propter Christum remitti peccata

Nam hic articulus precipuus est, de quo digladiamur cum aduersarijs, & cuius cognitionem ducimus maxime necessariam esse Christianis omnibus

Cum autem supra de iustificatione, de eadem re satis dictum videatur, hic breuiores erimus. Sunt .n. loci maxime cognati, doctrina penitentie, & doctrina iustificationis

Responsio

Nos iuxta doctrinam Catholicam, quam tu non intelligis & si eam expugnes & subuertere moliaris, negamus homines fide consequi remiss. pecc., ad illum sensum, quod fides excludat peccatum, cum hoc sit solius gratie. Non tamen negamus fidem Catholicam disponere & necessariam esse lege communi ad illius gratie consecutionem, dicente apostolo, quod impossibile sit, sine fide placere deo, & quod fide accedamus ad deum, ad heb .ii. quia ad gratiam, in qua datur spiritus. iuxta illud Rho. 5. Charitas dei (gratia) diffusa est in cordib. nris, per spiritus. qui datus est nobis

Videbimus aut libenter probationes tuas non paucas sz multas. ex quib. intelligi possit, remissione pecc. fieri fide illa speali &c Quoniam si profiteris quod polliceris, te laudabo, & tibi ultro herbam in hac re dabo, Certus aut sum ego te nunq; hoc prestiturum. Loqui facile est, prestare aut difficile, ait Lactantius. Vide ne tibi dicere habeam illud Mantuani. Qui facile spondet, promisso eludit inani

Fateor & ego articulu illu pcipuu ee, eq cognitio multu proficua est fidelibus, ne impioru seducantur technis. Que aut supius dixeras de iustificatione, omia confutata iacent opa mea ideo non satis dixisti de re illa, Quapropter neccariu est tibi, ne hic breuior, sed longior multo fias

Q aut polliceris te facturu, intelligi remissione pecc. non contingere ex ope opato propter contritionem, non est tibi necce, Quia nullus aduersariorum tuoru hic reluctatur tibi, Non enim dicimus nos remissione pecc. contingere in Contritione Vel propter Contritionem ex ope opato, Quia Contricio est pnia iterna, que dicitur pnia Virtus, & non pnia Sacramentu, quod Sacramentu ex ope opato effectiuu est gre, Utz ex dioe Sacramenti, de quo multa in libello de Sacramentis dixeram

Deus aut in Contritione dat gram, quia non sinit hac informem, An aut det illam ad intuitum pnie, que est Sacramentum, quam Contritio includit in Voto, alibi habet Videri

Apologia

Aduersarij, cum de fide loquuntur, & dicut eam pcedre penitentiam, intelligunt fidem, non hanc, q iustificat, sed que in gne credit, deum esse, poenas ppositas esse impijs &c

Nos pter illam fidem reqrimus, Ut credat sibi quisq; ppter Chrm remitti pcta. De hac fide speciali litigamus, & opponimus eam opinioni, que iubet confidere non in pmissione Chri, sz in ope opato Contritionis, Confessionis & satisfactionu &c

Hec fides ita sequitur terrores Ut Vincat eos, & reddat pacatam conscientiam, huic fidei tribuimus, q iustificet & regeneret, dum ex terrorib. liberat, & pacem, gaudiu, & nouam Vitam in corde parit

Hanc fidem defendimus Vere ee neccaria ad remiss. pecc. Ideo ponimus inter ptes pnie, seu Conuersionis, Nec aliud sentit ecclia Chri, etiam si aduersarij nostri reclamant

Responsio

Nos de fide Catholica loquimur, que pcedre debet pniaz, cum pnia in illa fieri debeat, si debuerit esse Utilis & proficua, Quia in ecclia, quam quis fide ingreditur Catholica, & remanet in

ea,

ea

hec autem fides dicit credulitatem oim veritatu salutariu quas omnes credere habet omnis fidelis, expresse vel implicite, et si expresse vnam illarum credere noluerit, fidelis dici no meretur, eo q in vno offendens, oim reus sit, vt dicit Iacobg apls

Nec nos dicimus, illam fidem Catholicam, iustificare formal[r] & effectiue, q non excludit pdm, cu hoc solig sit gratie vt dictum 6 sepe, licet grurrat ad iustificatione illam dispositiue & preparatiue

Et si non iustificat fides Catholica fides vniuersalis, multo minus iustificat fides spealis, siue particularis vnius srz veritatis salutaris, que pars 6 fidei Catholice & includitr in ea. vt fides illius, q propter Chrm remittantur pcta

Et si fide illius veritatis iustificaremur, beati eemg, qs enim hoc non crederet etiam facillime. Sed dicitur Esa. 3. Popule meus, qui te btm dicunt, ipi te decipiunt, & gressum tuorum viam dissipant

Non iubemg nos, non in pmissione Chri, sed in ope opto Contritionis, Confessionis & Satisfactionis confidere, vt tu nobis imponere non erubesces impie & dolose nobiscum agendo coram mundo

Et si fidem totam Catholica profitemur, quo no simul profitemur quamlibz eius partem? Et h fides Catholica secundu se totam, & quamlibet eius parte, precedit penitentiam, que nisi in illa fieret, fructuosa non eet

Late sunt igitur qd ludis, quando dicis fidem spealem opponi opinioni nostre &c & diuis illam iustificare, regenerare, a terroribz liberare, pacem quoq; gaudiu & nouam vitam in corde parere

Tota fides Catholica necaria 6 ad remiss. perc. & tamen ponenda non 6 inter partes pnie, Nec aliud sentit eccla Chri que 6 eccla Catholica, non tua Coprohina, ex qua te clamare etiam ad Stentoris inuidia non grauabor, assuetus iampridem magis tuis

Apologia

Principio autem interrogamus aduersarios, vtrum absolutionem accipere ps sit pnie nec ne, & si a confessione separant, vt sunt subtiles in distinguendo, non videmus qd prosit confessio sine absolutione

Sin autem non separant a confessione acceptione absolutionis, nece 6 eos sentire, q fides sit pars pnie, quia absolutio non accipitur nisi fide, vt ex Paulo probari pot, qui docet Rho. 4. q promissio non possit accipi nisi fide

Absolutio aut̃ ꝫ promissio remissionis peccatorũ, igitur necessario prerequirit fidem

Nec videmus quomodo dicatur is accipe absolutione, q non assentitur ei, Et quid aliud ꝫ nõ assentiri absolutioni, q̃ deũ accusare mendacij, si cor dubitet, sentit incerta & inania ẽẽ que promittit deus

Ideo .1. Iois .5. scriptum ꝫ, Qui non credit deo, mendacem facit eum, quia non credit in testimoniũ, quod testificatus est deus de filio suo

Responsio

Quam futilis & elumbis sit hec probatio, quis non videt nisi, qui quasi totus talpeus, nihil videt. Et quis dubitat queso quin absolutionem accipe sit pars pnĩe post confessionem que fit propter absolutionem.

Et quamuis duo sint actus, eo q confiteri & absoluere duo sint actus, Unus confitentis et alter absoluentis, ambo tamen noie confessionis exprimuntur, & pro una pte pnĩe computantur

Et que subtilitas hic ꝫ in distinguendo, Ut despectiue in nos insolescas pro tuo more

Sed ideo non sequitur, fidem ẽẽ ptem pnĩe, si nõ separauerimus a confessione acceptionem absolutionis. Et concedimus absolutionem ~~fieri~~ non accipi, nisi in fide premissa, quia nullus confiteretur, nisi crederet se absolui absolutioe sacerdotis. Nec pmissio accipitur, nĩ credatur, authore paulo At nil hic video, quo aliquid facias in aduersarios tuos

Non ꝫ absolutio promissio remissionis pecc., sed ipa remittitur pctm, igitur nescis quid loquaris. Si ergo non alia habueris argumenta, certe illo vel simili nihil facies

Nec dicimus nos eum, qui absolutionem accipit non assentiri ei, quia nisi ei assentiretur, stolide reciperet illam, ideo verba que subdis incassum prodigis, quia prorsus nil pro te, & omnino nil contra nos faciunt. Miror q non erubescis talib. piscib. uti, qui putres sunt, & nullius saporis

Apologia

Scdo fateri aduersarios existimamus, remissione pecc. pnĩe seu partem seu finem, seu ut iporũ more loquamur terminũ ẽẽ ad quem, Ergo id quo accipitur remissio pecc. recte additur partib. pnĩe. Certissimũ est aut̃, etiaꝫ si omẽs portę inferorum reclament, remissionem pecc. non posse accipi, nisi fide sola, q credit, pcta remitti ppter Chrm

Iuxta illud Rho .3. Quem proposuit deus propiciatoreꝫ p fidem in sanguine ipsius

Item Rho. 5. Per quē accessū habemꝰ ꝑ fidem in grāz ꝛc
Nam conscia territa, non potest opponere irę dei opa nostra aut dilectionem nostram, sed ita demū fit pacata, cum apprehendit mediatorem Chrm, & credit promissionib. propter illum donatis

Non n. intelligunt quid sit remissio pecc., aut quomodo nobis contingat, qui somniat corda pacata fieri sine fide i Christum, Petrus citat ex Esaia. Qui crediderit in eum, non confundetur

Nccē ꝫ igitur confundi hypocritas, confidentes se accipere remissionē pecc., propter sua opa, non propter Chrm

Et Petrus in Actis c. 10. huic omēs ꝓphetę testimonium perhibent, remissionē pctorum accipe per nomen eius, omēs qui credunt in eum, Non potuit dici magis dilucide, q̄z ꝙ ait ꝑ nomen eius, & addit, omnes q credunt in eum

Tantum igitur ita recipimus remissionem pecc. ꝑ nomē Chri, non propter ulla nostra merita atq; opa. Et hoc ita fit, cū credimus nobis remitti pcta ꝓpter Christum

Responsio

Remissio pctorum non ꝫ pars pnię, sed fit in pnia, Ex quo nō seqtur, id, quo accipitur remissio pecc. addendum ēē partib. penitentię, quia gratia accipitur remissio illa, que nl est ipsius pnię, hac etenim excluditur pctm ꝛc

Non ꝫ certum, taceo ꝙ sit certissimum, imo falsuz ꝫ. pctorum remissionē non posse accipi, nisi sola fide, q credit pcta remitti propter Chrm, quia accipitur grā, que non est fides

Nec nccē ꝫ omēs portas inferorū reclamare, quando solꝰ ipe satis reclamo, contra quem si qd poteris, confidenter age et ego te expectabo in arena, An nescis, quid nasci ꝯsueuerit ad tam ampullosa verba? quia mus ridiculus

Ad Rho. 3. Dicit apostolꝰ, Iustificati gratis ꝑ gram ipsius per redemptionem, que ꝫ in Chro Iesu, quem ꝓposuit deꝰ ꝛc Ubi vult Paulus iustificationē ēē ꝑ gram, quam meruit nobis Christus sua passione, q redemit mdm, ad quam grāz ꝑuenitur fide in Chrm mediatore ꝛc Tu autem truncate citas Paulum, ne agnoscatur lucide, quid velit ille, & ita tu cum tuis luditis in scriptura, citando vā eius duntaxat, q pro errore vestro facere videntur, ubi aut integra sniā perspcta fuerit, aperitur dolus vester, quo agitis

Sic illud ad Rho. 5. rcte intellectum, & integre ꝓductū contra te ꝫ, quia si habemus accessum per fidem in gratia in qua stamus, ut ait Paulus, ideo fides ordinatur in consecutionem grę, Ut satis patet ibidem, qua grā stamus & nō ia

cemus amplius in pctis &c

Et quid iterum redis cum laruis tuis, q conscientia territa non possit opponere ire dei opa nostra, aut dilectione nram, ac si nos hoc dicamus, & doceamus fieri debere, Non pacatur conscientia tuis laruis, sed gra que excludit pctm, Apphende mediatore Chrm, & crede promissionib. &c quatu Velis, & poteris, si non contriueris de pctis, gratia illius, qua pcta remittuntur, non consequeris

Tu multa in nos latras, quasi non intelligamus, qd sit remissio pecc., aut quo nobis illa contingat, cum tu ipse hoc non intelligas, Ut tua docent scripta

Nec somniamus nos corda pacata fieri sine fide in Chrm, Ut tu pessime in nos nugaris. Quia dicimus nos corda pacari p remissione pecc., que fit p gram excludentem peccata, ad quam gratiam fide acceditur, cu sine fide impossibile sit placere deo. ad heb. 11

Qui sunt igitur hypocrite isti, quos nce & confundi eo q confidant se accipe remissionem pecc. propter sua opa non propter Christum: Vide ne tu Verus sis hypocrita, q tam apertis in nos ludis comentis, quib. merito gfundi deberes, sed pudefieri nescis, eo q totam pfricuisti frontem

Apologia

Aduersarij nostri Vociferantur se ee ecclam, se gsensum ecclesie sequi, At Petrus hic in nostra causa etiam allegat consensum ecclie. huic inqt omnes pphete phibent testimonium, remissione pecc. accipe p nomen eius &c

Profecto consensus prophetaru, iudicandus & Uniuersalis ecclesie consensus esse. Nec pape nec ecclie gcedimus ptatem decernendi contra hunc consensu prophetarum

At bulla Leonis apte damnat hunc articulu de remissioe pecc. damnant & aduersarij in confutatione. Qua ex re apparet, qualis sit ecclia iudicanda istorum, qui non solu decretis improbant hanc sniam. q remissionem pecc. consequamur fide, non propter opa nostra, sed propter Christum

Sed etiam iubent eam vi ac ferro abolere. Iubent omi gne crudelitatis perdere bonos Viros, qui sic sentiut. Sed hnt magni nominis authores, Scotum, Gabrielem, & similes dicta patrum, que in Decretis truncata citantur

Certe si numeranda sunt testimonia, Vincunt, Est n. maxima turba nugacissimorum scriptorum in sententias qui tanquam giurati defendunt hec figmenta de merito at-

tritionis, & opum & cetera que supra recitauimus

Sed ne quis multitudine moueatur, non magna authoritas ꝯ in testimonijs posteriorum, qui non genuerunt sua scripta, sed tantum compilatꝭ supiorib., transfuderunt illas opiniones ex alijs libris in alios, nihil iudicij adhibuerunt, sꝫ ut pedanei senatores taciti comprobauerunt supiorum errores non intellectos

Responsio

Aduersarij tui non vociferantur se ee ecclia, ut tu in eos nugaris, sed dicunt se ee de ecclia tanquam ptem eius, cuius consensum sequuntur, & cui b. Petrus subscribit, & prophetę Chro phibent testimoniu, remissione pctorum accipi p nome eius, quod nullꝰ fidelium diffitetur

Consensus prophetarum ꝯsonat iudicio Uniuersalis ecclesię, contra quem nec Papa nec tota ecclia aliquid decernit Utcunqꝫ tu nugis tuis tentes contrarium psuadere. Et bulla Leonis decimi recte damnat hunc articulu de remiss. pecc. scꝫ q sola fide fiat, quia sic non fit, ut hactenus satis patuit, Cuius Leonis iudicio accedunt aduersarij tui in ꝯfutatioe

Qua ex re apparet quales iudicandi sint illi, qui caput Vicariu ecclię Catholicę sequuntur, & iudiciu ac doctrinam ecclię Catholicę, spreta doctrina impietatꝭ & nugaru, que ꝯ in ecclia tua Coprotina, que qualiter abolenda sit, & de medio tollenda, sacris liquet Canonib. &c

Si viri boni sunt, qui tua sequuntur impietatꝭ doctrinam ipi experientur, cum ad iudicium dei pducti fuerint, q nullu agnoscit suum, q non fuerit de corpore ecclię Catholicę, cuius doctrinam tu psequeris in doctorib. eius, quos illi dedit Chrꝰ in edificationem corporis sui, ut iam non simus puuli fluctuantes, & circumferamur omi vento doctrinę in nequicia hoim, & in astucia ad circuuentione errorꝭ ad Ephe. 4

Et quid tibi videtur de Scoto & Gabriele, nec non de alijs doctorib. Scholasticꝭ quos calumniaris & arguis inscicię nec non nugacissimos scriptores vocas, in quos viros doctissimos impudentissime & nugacissime Criticu nasuꝫ tuum stringꝭ, & pboscidem tuam acuis, si tu in illoruꝫ doctrina Catholica stabilis pmansisses, tuo honori, tuęqꝫ saluti consuluisses, & in has Syrtes impietatꝭ & pfidię non impegisses, quib. adeo obrueris & cęcaris, ut veritatꝭ lumen cernere amplius non possis

Solum ad hoc doctus, ut cum obiecta tuę impietati ve-
ris argumentis diluere non poteris, saltem quicijs & calum-
nijs, ea propulsare videaris. At h non libenter tuę adscribo p-
sonę, que usq ad libellum hunc maledicum & mordacem semp
mitius & modestius egit. Sed tribuo ea Euang° subscamnali,
quod postquam Lutherum, tuum preceptorem fecit satis furere &
insanire usq ad defectionem, nunc te arripuit, & inuasit, ac ti
pacem non relinquens, facit te pariter furere & insanire, qz
timet sibi, ne aliquando compellatur rursus sub scamnum se
proripe, & ibi in puluere, ut olim, delitescere, & situm contrahere

Sed perpendas pie lector, an ne homo ille mente captus
videatur, qui tot doctores pios & Catholicos, quorum nonnullos
sanctos agnoscit & veneratur ecclia sancta, impitię & impieta-
tis audet arguere, & sequi unum hoiem, monachum exiticium, lar-
uatum & coniugatum, ac multipliciter excoicatum, hereticum decla-
ratum & denunciatum, qui & ipe fatetur se decies plus hereticum
ee, qz suum Hussum, si is fuerit hereticus, sed ecclia illum pro
tali iudicauit, & eum ideo incineraunt. Sed hec missa facies per-
gam ad reliqua

Sententiarij non defendunt hec figmenta de merito attri-
cionis & opum, & cetera, que recitasti, sed tu impie & impu-
denter in eos nugaris, nesciens quid doceant illi, ut satis tibi
hactenus exposueram ego

Sed quid dicis de multitudine recentiorum, qb. detrahis au-
thoritatem, & etiam nugaris in eos, q non genuerint sua
scripta, & q nil iudicij adhibuerint, assimilando eos peda-
neis senatorib.?

Quem scriptorum tu unqz legisti, qui ex se omnia sua
protulerit, & usus non sit & aliorum scriptis? Et quomo qs
comportare plura ex diuersis poterit, sine iudicio suo?, ni to-
tus amens ees, tantope delirare non posses, Num & tu ipe
in hoc libello multa comportas, iam citando Bernardum,
iam Ambrosium & alios, & si iudicium tuum adhibes, cur hoc
de alijs audes negare? Tu ne solus sapis? tibi ne soli iudici-
um est? Utinam non altum saperes, sed ad sobrietate, quod
si faceres, utiq linguę tuę virulentiam cohiberes, & alios a-
liqd ee sineres

Apologia

Nos igitur hanc Petri vocem non dubitemus opponere
quamlibet multis legionib. sententiariorum, que allegat consen-
sum pphetarum

Et accedit testimonium spus. ad hanc contione Petri

Sic enim ait textus. Adhuc loquente Petro verba hec, ceci-
dit spus. sup omnes q audiebant verbum

Sciant igitur pie conscientie, hoc ee mandatu dei, Ut
credant sibi gratis ignosci propter Chrm, non propter opa nra,
& hoc mandato dei sustentent se aduersus desperationem, & ad-
uersus terrores pcti & mortis

Et hanc sententiam sciant a principio mdi in ecclesia
extitisse apud sanctos, Petrus enim clare allegat consensum
prophetarum, Et aplorum scripta testantur eos ita sentire

Nec desunt patrum testimonia, Nam Bernardus ide dicit
verbis minime obscuris, nce b. n. primo omni credere, q re-
missionem pctorum hre non possis, nisi p indulgentiam dei,
sed adde adhuc, Ut credas & hoc, q p ipsum pcta tibi donantur
hoc b testimonium, quod perhibet spiritus. in corde tuo, dicens,
Dimissa sunt tibi pcta tua

Sic. n. arbitratur aplus, gratis iustificari hoiez p fidem, hec
Bernardi verba, mirifice illustrant causam nostram, Quia
non solum reqrit, Ut in qne credamus pcta remitti p miaz,
sed iubet addere specialem fidem, qua credamus, & nobis ipsis
remitti pcta

Et docet quomodo certi reddamur de remiss. pecc., videlicz
cum fide eriguntur corda, & fiunt tranquilla per spus.

Quid requirunt amplius aduersarij? Num adhuc au-
dent negare, fide nos consequi remissione pecc., aut fide pte
ee penitentie

Responsio

Nullus sententiarius b contra hanc Petri voce, recte
intellectam, ideo nce non b nobis, Ut multis legionib. senten-
tiariorum eam opponatis. Nec negamus testimonium spussci
ad hanc concionem Petri, ideo frustra h citando strepis

Debent etiam scire omnes fideles, hanc esse veritatem
fidei salutarem, gratis sibi ignosci pcta propter Chrm, si con-
triuerint de illis, sine qua contritione nihil pderit eis fides
illa ad hunc effectum, Quia, Ut Sap. 1. dc. In maliuolaz
aniaz non introibit sapia, scz in creata p suam graz

hec aut ania maliuola est, que iacet in peccatis morta-
lib., & non vult cessare ab illis, nec gterere de eis

Et quid iterum reportas laruam tuam, dices, no ppte
opa, quasi nos dicamus ppter opa bona nob remitti pcta

Nec nos negamus hanc sniaz ab initio mdi fuisse in
ecclia, quia scimus sine fide in mediatore neminez saluari

& nemini remitti pcta, quia gra, qua remittuntur pcta effectiue, requirit fidem illam in adultis, sufficit autem fides ecclesie paruulis in baptismate

Quid aut citas iterum Petrum & testimonia apostolorum & patrum? cum nemo nrm neget fidem in mediatore requri ad remiss. pecc., At illa fides non excludit pctm, quare nec formaliter & effectiue iustificat, Ut liquet ex dictis

Nec aliud vult. b. Bernardus, Ut liquet ex verbis eius in calce citatis, quib. dicit, cum fide corda eriguntur & fiunt tranquilla p spuss, quod Utiq; fit p gram, in qua spuss. datur, & pcta per illam remittit, tranquillando conscientiam

fide aut corda eriguntur, qn creditur in contritione iuxta scripturam dari remissionem pecc. p gram

Et qd tu amplius requiris ex nobis? Num adhuc audes negare nos consequi remissione pecc. gra, que excludit pcta nec stat cu illis, sicut nec lux cum tenebra?

Audemus igitur nos iuxta doctrina Catholica negare, fide nos conseq remissionem pecc. formal. & effectiue, eo p fides non excludit pctm, sed gratia, que non est fides

Audemus etiam negare fidem esse ptem pnie, eo q penitentia illam prequirat, & oporteat penitentia in ea fieri siue de fide loquaris vel Uniuersali, vel particulari, igitur no est pars eius

Sed erige hic aures pie lector, quando audis illu dicere, Quid requirunt amplius aduersarij? &c. Putat enim se iam vicisse. Mirum q triumphum non petit ad tantam victoriam, qui vult, se nos vicisse, anq; intelligat nos, qbus intellectus veniat & congrediatur nobis & relinqt nugas suas domi, quib. hactenus nobis est cogressus, & impie nos traduxit populo, nugas sue imperitie in nos diffamado

Apologia

Tertio aduersarij dicunt pctm ita remitti, qz attritus seu contritus elicit actum dilectionis dei, per hunc actu meretur accipe remissionem pecc.

hoc nihil b, nisi lege docere, deleto Euang. & abolita promissione de Chro, tm enim requirut legem & nra opa, qz lex exigit dilectionem

Preterea docent confidere, q remissione pecc. consequamur propter Contritione & dilectionem, hoc, quid b aliud, nisi collocare fiduciam in nra opa? non in verbum & pmissionem

di de Chro, & si lex satis ad consequenda remiss. pecc. quid opus sit Euang.? quid opus sit Chro.? si propter nrm opus consequimur remissionem pecc.?

Nos contra, a lege ad Euang reuocamus conscientias & a fiducia priorum operum, ad fiduciam remissionis Chri quia Euangelium exhibet nobis Chrm, & promittit gratis remissionem pecc. propter Chrm

Hac promissione iubet nos confidere, q propter Chrm reconciliemur pri, non propter nras gritiones aut dilectiones

Non enim alius est mediator aut propiciator ni Chrs nec legem facere possumus, nisi prius p Chrm reconciliati simus, Et si qd faceremus, tamen sentiendu sit, q non propter illa opa, sed propter Chrm mediatore & propiciatorem consequimur remissionem pecc. **Respon.**

Non dicunt aduersarij tui quod tu nugaris eos dicere sed sic dicunt, q contritio, que includit dilectione dei, quale ex na hominis possibilis est, est Una dispositio, qua deus requirit in homine, antq illi infundat gratiam, qua fit remissio peccati

Nec dicimus nos p hunc actu Contritionis seu dilectionis ab homine elicitum, hominem mereri, accipe remissionem pecc. de condigno, quia nullg actus a nobis elicitus sedm nras nras est dignus gra, que in Contritione datur alias gratia non esset gratia, ad Rho. 11.

Quia aut in nos nil nisi nugas dicis, quas in nos comentaris, nil contra nos probare potes. Vidas ergo an lege doceamus, & Euang deleamus, & aboleamus remissionez de Chro. Nugas tuas ego ostendo, quib. agis & dortus vis videri, que sunt larue tue, quib. strepis

Preterea in nos nugaris, quando dicis nos dicere, q confidere debeamus, q remissionem pecc. consequamur propter contritionem et dilectionem, quia hoc non facimus, sed docemus, confidendu esse in verbum dei, quo promittitur nobis remissio pecc. si de illis contriuerimus. Vtz Ezech. 18. & alijs loc. Ideo mere fraces sunt, strophe & nuge, quas hic in nos comentaris, quib. quid contra nos profecteris, iudicet q veritatem amant, & pietatem veram colunt

Quib. liquet, ea que sequuntur nil in nos facere. Si aut diceremus nos, quod tu nos dicere nugaris, aliquid

facerent, Et quando semel finis erit nugarum tuarum, qb. strepis, & nos impie infamas? Est ne hec dilectio tua in proximum, qua precipit Chrus in Euang. quod ubiq; iactitas & gloriaris te cum tuis seq illud?

Apologia

Imo contumelia Christi, & Euangij abrogatio b, sentire q remissione pecc. propter legem aut aliter consequamur q fide in Christum

Et hanc roem supra tractauimus de iustificatione, cum diximus, quare profiteamur homines fide iustificari, non dilectione

Itaq; doctrina aduersariorum, cum docent homines propter Contritionem & dilectionem conseq remissione pecc. et confidere hac contritione, & dilectione, tantum b doctrina legis, & quidem non intellecte, sicut iudei in Velata Moisi faciem intuebantur

Fingamus n. adesse dilectione, fingamus adesse opera, tamen neq; dilectio, neq; opa pnt ee propitiatio pro pcto. Ac ne pnt quidem opponi ire dei & iudicio dei, iuxta illud, Non intrabis in iudicium cum seruo tuo, quia no iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens

Nec debet honos Chri transferri in nra opa

Responsio

Imo nuge tue contumeliam irrogant Chro, & abrogant Euangelium eius. Et quis queso sentit, q remissionem pctorum propter legem consequamur, aut aliter quam fide in Chrm? in qua conterentes de pctis, consequimur gram remissionis pecc. iuxta dei promissionem

Quo tn non sequitur hoies fide iustificari, qz fides no excludit pctm, sed gratia hoc excludit, igitur ratio tua futilis b & inanis

Et quid iterum nugaris in nos, q doceamus homines propter Contritione & dilectione conseq remissionem pecc. cum id minime faciamus &c Num mera comenta sunt q in nos fingis & dicis? Si Lutherani non alium hnt patronum & tutorem sue impietatis & perfidie, q te, q nisi nugis agis non hns alia qb. agas, omnino sunt neglecti, Et si nonnulli concionatores eorum mirum in modum exultent hoc tpe, & pro Suggesto strepant in nos, quasi non possimus hijs nugis tuis respondere, Cristas suas coram populo erigunt

& dicunt. Ecce, unum habemus, cui nullus papistarum respondere vel pot, vel audet, cur non prodeunt? cur no respondent? si quid habent vel possunt, victi pro nimia confusione silent & mutescunt

Ecce quanta laus tua, Egregiam certe laudem & spolia ampla refers de nobis, Nihil deest, nisi triumphus, que agas de nobis, Sed in curru de nugis comentitijs, de strophis dolis & calumnijs fabrefacto, quando hec sunt ligna, currum tuum triumphalem pulcherrime adornantia. Sed fingas quousque licuerit tibi fingere, comentari & nugari, adere dilectionem & opa, nunquam erit illa dilectio, et h opa, ppiciatio pro pcto, quia nunquam erunt Chrus, quem scriptura testatur propiciationem factum pro pctis nostris .j. ~~Cor. 2~~ Tois. 2.

Nec pnt opponi ire & iudicio dei, ita q mereantur gratiam remissionis pecc. que gratis datur, alias non eet gra, ad Rho. 11. Iam vides an Christi honorem transferamus in nra opa, vides etiam, nisi totus talpeus fueris, quam impie & nugose nos traducas mundo, & nos infames coram illo

Sed non e opus tibi de hoc penitere restitutioni fame nostre lese intendere, quia fide tua comentitia, absorbentur omnia pcta tua, que nec tibi imputare audet Chrus, si videri voluerit verus, iuxta doctrina tuam sacratissimam

Apologia

Propter has causas contendit Paulus, q no iustificemur ex lege. & opponit legi pmissione remissionis pecc. q propter Christum donatur, Ac docet nos gratis propter Chrm fide accipere remissione pecc.

Ad hanc pmissionem revocat nos Paulus a lege, in hac promissionem iubet intueri, que certe irrita erit, si prius lege iustificamur, quam per pmissione, aut si propter nram iustitiam consequimur remissione pecc.

At constat q ideo data e nobis pmissio, ideo exhibitus e Christus, quia legem no possumus facere Quare nce e prius nos pmissione reconciliari, quam legem facimus

Promissio aut tm fide accipitur, igitur nce e contritos apprehendere fide pmissionem remissionis pecc. donate propter Chrm, ac statuere, q gratis ppter Chrm habeant placatum patrem

hec e sma Pauli ad Rho. 4. ubi inquit, ideo ex fide, ut scdm gratiam firma sit promissio

Et ad Gal. 3. Conclusit scriptura omnia sub peccatum

Ut promissio ex fide Iesu Chri detur credentib. Id est, oes sunt sub pcto, nec possunt aliter liberari, nisi fide apphendant promissionem remissionis pecc.

Prius igitur fide oportet nos accipe remissionem pecc. q̃ legem facimus, & si, Ut supra dictum ꝫ, fidem dilectio sequitur, qz renati spm̃s accipiunt, ideo lege facere incipiunt

Citaremus plura testimonia, m̃ obuia eent cuilibet pio lectori in scripturis. Et nos non nimis prolixi ee cupimus Ut facilius hec ca perspici possit

Responsio

Certum ꝫ iustificari nemine ex lege, cu clare hoc dicat Paulus, & doceat nos gratis iustificari gra ppter Chrm qui nob hanc meruit sua passione, Non igitur fide accipimus remissione pecc., sed gra, que excludit peccatu, no fides, & si fides requiratur ad consecutione illius gre, cum sine fide impossibile sit, quempia viatoru, lege coi placere deo

Lege communi dico, ppter sanctificatos in Utero, qualis erat hieremias & baptista Christi, qui p etatem nodum capaces erant fidei actualis, & tamen placuerunt deo, quia gra, qua sanctificati erant

Viatorum aut dixi, propter Chrm, q sanctus sanctorum erat, scdm humanitatem suam, & tamen no habuit fidem eo q comphensor erat ab instante conceptionis sue, habuit autem gram sibi concreatam, qua sanctificabatur. hic te libenter audirem, qui tantopere strepis de iustificatione fidei & sanctificatione

Quero autem hic a te, si fide accipimus remissione pecc. an hoc fiat mediante gra, vel sine gra, que ꝫ charitas infusa. Si mediante gra, ergo fides disponit & preparat ad illam & non excludit pctm, sed gratia hoc facit, que gratu reddit hominem deo. Si autem sine gra erit homo gratus & acceptus nec non charus deo absq gra, que ꝫ charitas infusa

Non dicimus nos quempia iustificari lege, nec dicimus nos propter nostram iusticiam consequi remissionem pecc. ideo nuge sunt omnia que hic dicis, & si millesies ea repeteres ad generandum fastidium legenti. Profluis n. verbis ociosis & nugosis nimis, Ut qui nihil veritate potes, saltem verboru multitudine, & creberrima illorum repetitione, aliquid facere videaris

Legem facere non possumus, quo ad intentione precipientis quod ꝫ meritorie, sine gra, preter quam tamen eam facere possumus, q ad subam actus, Ut crebro dictu ꝫ huc usq

Non iustificamur promissione aliqua, ut tu fabularis sed gratie collatione, que promissa est conterenti, quia dum gratia nobis datur, iustificamur, non quando illa nobis promittitur, promissa est omnib., sed non datur omnib., quia non omnes faciunt, que ad illius consecutionem requiruntur, quapropter nihil sunt omnia, que fabularis de promissione, & de apprehensione promissionis fide, ideo ne iustificatur quispiam quia credit & intelligit nobis promissam esse gratiam iustificationis? Nequaquam. Quia dicit scriptura, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, quasi diceret, qui crediderit & baptizando gratiam consequitur, que fidem viuificat, & peccatum aufert & excludit, saluus erit, &c

Quapropter b. Paulus Rho. 4 quem tu citas, quod ex fide secundum gratiam firma sit promissio, quia dum gratia illa datur credenti, firmatur promissio, quia finem suum nanciscitur

Et quid iterum repetis antiquam laruam tuam, quod non possint aliter liberari peccatores, nisi fide apprehendant promissionem remissionis peccatorum, liberabitur ne quisquam a peccatis fide cognoscendo ~~peccatum~~ promissionem remissionis pecc.? quid credulitas & intellectio illa promissionis facit ad iustificationem? que est per gratiam? nisi quis simul fecerit que requiruntur ad illius gratie consecutionem, ut sunt Contritio, restitutio, & id genus alia

Num tu viam arctam, que ducit ad vitam, dilatare studes, ut tibi credentes non celum, sed orcum adire facias? Tu populo placentia loqueris, non utilia, que docet deus, unde se beatum putat populus, si sola fide possit saluari, sed non attendit, quid sibi Esa. 3. dicat dominus, cum inquit, Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant

Purgas te cur non plura cites testimonia, quia non cupis nimis prolixus esse, quo mendacio tam patente, confirmas reliqua omnia, quib. hactenus strepuisti, & ad nauseam usque repetendo & replicando profluxisti. Si facilitati studeres, tot ambagib., tot repetitionib. non diffluceres

Sed placet tibi libellum turgescere nugis, quando argumentis veris, quib. agendum esset, cares, Et ubi hec queso caperes, quando eos quib. congrederis Audabatarum more prorsus nec capis, nec intelligis?

Apologia

Neque vero dubium est, quin hec sit sententia Pauli, quam defendimus, Quod fide accipiamus remiss. pecc. propter Christum Quod fide mediatore Christum opponere debeamus ire dei, non opera nostra

Nec ꝑturbentur piæ mentes, etiamsi Pauli sniãs calũmentur aduersarij, Nihil tam simplr dꝫ, quod nõ queat depravari cauillando, Nos scimus hanc quã dixiꝰ Veram et germanã Pauli sniãm ẽẽ. Scimꝰ hanc nrãm sniãꝫ pijs conscijs firmam consolatione afferre, sine qua nemo consistere in iudicio dei queat

Itaqꝫ repudientur illæ pharisaicæ opimones aduersariorum, Q non accipiamus fide remissione pecc., sed ꝙ oporteat mereri dilectione nostra, & opib.

Q dilectione nrãm & opa nrã iræ dei opponere debeamus, ħ doctrina legis ꝫ, non Euangij, que fingit prius homine lege iustificari, qꝫ ꝑ Christum reconciliatꝰ sit deo, cum Christus dicat, Sine me nil potestis facere

Item, Ego sum Vitis Vera, Vos palmites

Verum aduersarij fingunt nos ẽẽ palmites Moisi, non Chri, Prius .n. Volunt lege iustificari. Dilectione nostram & opa nrã offerre deo, qꝫ reconciliemur deo ꝑ Chrm qꝫ sint palmites Christi

Paulus contra contendit, legem non posse fieri sine chro ideo promissio prius accipienda est, Ut fide reconciliemꝫ deo, propter Chrm, qꝫ legem facimus

Hec satis perspicua ẽẽ pijs ꝯscijs existimamꝰ. Et hinc intelligent, cur supra professi simus iustificari homines fide, non dilectione, qꝛ oportet nos opponere iræ dei, nõ nrãꝫ dilectionem aut opa, aut confidere nostra dilectione ac opib. sed Chrm mediatorẽ. Et prius oportet apphendere promissionem remissionis pecc. qꝫ legem facimus

Responsio

Putabam te alia allaturum, sed redis cũ prioribus frascis & nugis & strophis, Et quoties queris tibi respõderi ad Vnũ & idem. Tu non defendis sniãm Pauli, sed repetis tuum cõmentũ, ꝙ fide fiat remissio pctorum, que gratia fit, non fide

Nihil habemus quod iræ dei opponere possimꝰ, sed petimus miãm eius & grãm, & hec opponimus iræ eius, que nrã non sunt sed eiꝰ. Sed quero a te, cum fides tua cõmentitia sit opus tuum, quod Vtiqꝫ credendo producꝫ, an hoc opus possis opponere iræ dei, quod si feceris, num in nob arguis quod in te inuenis, & non in nobis, & quoties obiecisti nobis iustificatione ꝑ opa nrã, quã tñ nusqꝫ posuimus Vnqꝫ,

Si mica pudoris in te eet, erubesceres tot nugis toties repetitis in nos insolescere

Non calumniamur nos Pauli sniam, sed tuas nugas quibus iniuriam Paulo facis, quem a sensu germano & natiuo impie torques, in operculu & fucum tue impietatis & pfidie

Non sunt gscie pie, que tuis adherent nenijs & fabulis que falsam consolationem ex illis recipiunt, putantes se beatas, cum sint misere, & miserrime decepte

Chrus Iois 3. dicit Qui non crediderit in filiu dei, iam iudicatus e, in filiu dei aut non credit, q non credit expresse vel implicite omez veritatem salutarem que ab illo e, p suu spm, quam credit ecclia Catholica sancta. Cu doctrine tu cum tuis reluctaris, ideo vobis adherentes timere habent, q ad tribunal Rhadamanti cogantur tandem stare, & illius sniam & iudiciu audire, qui digna fctis rependit, in stagno ardente igni & sulphure. Apoc. penultio

Non est opinio pharisaica, sed veritas Catholica, q non accipiamus fide remissione pecc., quia illam recipimus gra, que non est fides, quia fides actualis e opus nostrum gra aut meru dei donum, quia charitas infusa

Sed qn dicis aduersarios velle, q oporteat nos mereri, dilectione nra & opib. remissionem pecc., egregie in nos mentiris. Scripsit Monetarius Luthero tuo, q mentiretur in collum suum lanceali longitudine, sed videas tu, ne in nos mentiaris, non solu longitudine lanceali, sed etiam decem pedali, imo & longitudine parasange

Nec fingimus nos homine prius lege iustificari, qz p Chrm reconciliatus sit, sed tu fingis impie hoc de nobis q nullas erubescis nugas, quod Euang subscamnali habes referre acceptum, hoc etenim facit perfricare fronte, & nemini restituere famam lesam, neminiqz restituere bona vi ablata, siue hoc sit per furtum, rapinam, siue p sacrilegium. De cuius fructib. & miraclis, late scripseram alibi quia in Dialogo de mrimonio sacerdotali & Monachali

Non fingunt vos aduersarij vri palmites Moisi, non Christi, sed palam dicunt, vos non ee de ecclia Chri, quia schismatici estis, de ecclia Catholica prisi, q e ecclesia Chri, non vestra Coprotina, que e Synagoga Sathane

Tu aut repetis laruas tuas, de iustificatione legis &

opum, ad quas iam plus quam Centies responderam, Sed quia nihil habes in mantica tua preter laruas tuas nugaces, ideo illis agis quoad poteris

Hee nuge tue & larue satis perspicue sunt Catholicis, At non sic tue farine homunculis, qui putant se inuenisse nectar & Ambrosiam, cum nihil nisi hereticorum stercora gustent & Vorent

Apologia

Postremo, quando erit pacata conscientia, si ideo accipimus remissionem pecc., quia nos diligimus, aut legem facimus? Semper enim accusabit nos lex, quia nunquam legi dei satis facimus, sicut inquit Paulus, Lex iram operatur

Chrisostomus querit de penitentia, Vnde certi reddamur, peccata nobis remissa esse. Querunt & in sententijs eadem de re aduersarij. hoc non potest explicari, Non possunt conscientie reddi tranquille, nisi sciant mandatum dei esse & ipsum Euangelium, Vt certo statuant propter Christum gratis remitti peccata, nec dubitent sibi remitti

Si quis dubitat, Vt Ioes ait, accusat promissionem diuinam mendacij

hac certitudine fidei, nos docemus requiri in Euangelio

Aduersarij relinquunt conscientias incertas & ambigentes Nihil autem agunt conscientie ex fide, cum perpetuo dubitat, Vt habeant remissione

Quomodo possunt in hac dubitatione inuocare deum? Quomodo possunt statuere, quod exaudiantur, ita tota Vita sine deo, & sine Vero cultu dei, hoc est quod Paulus ait, peccatum esse, quicquid non fit ex fide

Et quia in hac dubitatione perpetuo Versantur, nunquam experiuntur quid sit fides, ita fit, Vt ad extremum ruant in desperationem, talis est doctrina aduersariorum, doctrina legis, abrogatio Euangelij, doctrina desperationis

Nunc libenter omnibus bonis Viris permittimus iudicium de hoc loco penitentie, nil enim habet obscuri, Vt pronuncient, Vtri magis pia & salubria conscientias docuerint, nos an aduersarij

Profecto non delectant nos hee dissensiones in ecclesia Quare, nisi magnas & necessarias causas haberemus dissentiendi ab aduersarijs, summa Voluntate taceremus

Nunc, cum ipsi manifestam Veritatem damnent, non est integrum nobis deserere causam; non nostram, sed Christi & ecclesie

Responsio

Tunc pacata erit conscientia, quando premia contritione nacta est gratiam, qua remittuntur peccata

Non ideo accipimus remissionem pecc., quia diligimus aut quia legem facimus, sicut tu nugose nobis asscribis, accuset lex semper ut velit, hoc nos certe credimus, quod dum de pctis conterimus, remissionem illorum consequimur, iuxta dei promissionem Ezech. 18. explicatam

Hac fidei certitudine certificamur, & certi reddimur pcta nobis ee remissa. Et licet in fide illa, non sit euidentia, ꝫ tamen certitudo ibi, que sufficit in pnti vita. Fides quippe noticia certa ꝫ, licet ineuidens, quando opinio ꝫ noticia cum formidine de opposito

Ecclesiastes cap. 9. dicit, Nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed oia in futurum seruantur incerta, eo quod uniuersa aeque eueniant iusto & impio, bono & malo etc. Quib. verbis excludit certitudinem euidentie, sed non certitudinem fidei, q ineuidens ꝫ pro pnti vita, nisi alicui reueletur amor ille dei, sicut paulo fctm ꝫ, qui propterea dixit, Certus sum quia potens ꝫ, cui credidi, depositum meum seruare in illum diem. 2. Timo. 1. & ca. 4. Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui in reliquo reposita ꝫ mi corona iusticie, quam reddet mi dominus in illa die, iustus iudex

Et unde Paulo erat ista certitudo? nisi ex reuelatione q. 2. Cor. 12. explicatur, qn dominus dixit illi, Sufficit tibi gratia mea Qua se dixit ee, quod eet apud deum, que gra nec vacua fuit in eo. 1. Cor. 15.

Certo statuere hnt omes fideles ppter Chrm gratis remitti pcta, quia sua gra, que non cadit sub merito nro, alias gra non eet. Rho. 11. Vult tamen Chrus contritione pcurrere, tanqz quandam dispositione & preparatione, ad recipiendu gram, no quod qs illa mereatur recipere gram

Nec habet dubitare fidelis pcta sibi remitti, sed debet hoc credere, quod si fecerit, non ꝫ ibi dubium, quod locum habet in opinione, sed non in fide

Tam videas an aduersarij tui relinquant conscias fidelium incertas & ambigentes, ut tu nugose illis asscribis, no intelligens, vel intelligere dissimulans doctrinam illorum, Quo liquet nugas frascosas ee, q comentarius in aduersarios tuos

Sed quando Paulus ait ad Rho. 14. Ome quod non ꝫ ex fide, pctm ꝫ, nil facit pro te. Quia hoc ibidem vocat fieri no ex fide, quod fit contra ꝯsciam, ut ibidem exponit de maducatione per offendiculum etc

Et si omnia pcta eent, que ex fide non fiunt ad tuum sensum peccasset Cornelius suis Eleemosinis & oroib. Act. 10. & Naaman Syrus 4. Regum. 5. p ea opa ppter q dnus dedit salute Syrie

Et quis non ridebit tantam in te insania, qua dicis, doctrinam aduersariorum tuorum, ee doctrinam desperationis, & abrogationis Euangij; Nisi loquaris de Euang. tuo Criptico, & subscamnali, quod quia non recipimus, sed reprobamus & confutamus Ideo tantam in nos querelam a Vobis sustinemus, cora desperatis in Catholica fide, qui a Veritate salutari deficientes, ad nugas Vras fabulares declinauerunt

Et nos nunc pariter omnib. in pietate Vera, & syncera Veritate remanentib., qui soli sunt boni Viri bonitate salutari, iudicium libenter relinquimus de tuis nugis, quas absq; nuo in nos commentaris qn nil obstat, quo minus intelligant illas, adeo ipe eas depinxi suis colorib., detrahendo eis omnem fucum & colorem, quib. tu ornaueras illas

Si non delectant te dissensiones iste in ecclia, cur tu cum tuis excitatis ipsas in ea. Que aut sint magne & necarie cause iste Vestre, dissentiendi a doctrina Catholica, alias ipe no expior qz qd schismata amatis, & supba ambitione tumescitis, nolentes audire ecclam, que Columna b & firmamentum Veritatis, ad Timo. 3. quam dum audire recusatis, & Vos illa doctiores censetis & putatis, quid aliud facitis, qz qd spms refutatis, q illius illuminator b & rector, Ex cuius instinctu dicit Paulus oez intellectum captiuandum ee in obsequium Chri, credendo plus illius sponse, qz proprio suo capiti & imaginationi

Non damnamus nos manifestam Veritate, sz nugas Vras ac comenta Vra damnamus, quib. reluctamur doctrine Catholice

Non b causa quam tuemur, Chri & ecclie, sed b ca Belial, qui iugum excussit obedientie in celo, & Sathane, qui aduersatur Chro in terris, Chrus n. Veritas b, Ut seipm Vocat Iois. 14. A quo b omnis Veritas salutaris p spm eius. Sathanas aut mendax b, & in Veritate non stetit, ideo omes ex parte sunt eius, qui Veritatem Catholicam ferre nequeunt, sed illi renituntur & reluctantur, Ut tu facis, cum tuo Luthero, & alumnis Vris

Causa Chri & ecclie eius, no nugis & strophis, qualib. tu agis, sup omes tue farine homuciones manu tenetur & fouetur, sed pietate Vera & doctrina syncera, a quib. tua distant comenta, quantu a Gadib. Ganges, & celum a terra

Apologia

Diximus quas ob cas posuerimus has duas ptes pnie,

Contritione & fidem, idq; hoc fecimus libentius, quia circumferuntur multa dicta de pnia, que truncata citantur ex patrib. que ad obscuranda fidem detorserunt aduersarij

Talia sunt, pnia ꝫ, mala pta deplangere, & plangenda iterum no comittere. Item. pnia ꝫ quedam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet se comisisse

In his dictis nulla fit mentio fidei, ac ne in scholis quidem, cum interptantur, aliquid de fide additur

Quare nos eam, Ut magis conspici doctria fidei posset, inter partes pnie numerauimus, Nam illa dicta, que ꝯtritionem, aut bona opa requirunt, & nulla fidei iustificantis mentionem faciunt, piculosa ee, res ipa ondit,

Et merito desiderari prudentia in istis pot, q Centones illos Sententiarum, & Decretorum congesserunt

Nam cum patres, alias de alia pte pnie loquantur, no tm de vna pte, sed de vtraq; hoc ꝫ, de Contritione, & fide, excerpere & coniungere sententias profuisset,

Nam Tertullianus egregie de fide loquitur, amplificas Iusiurandu illud apud prophetam. Viuo ego dicit dominus. Nolo mortem pctoris, sed Ut conuertatur & viuat. Quia n. iurat deus. nolle se mortem pctoris, ondit reqri fidem, Ut iuranti credamus & certo statuamus, eum nobis ignoscere,

Magna debet ee authoritas, apud nos, promissionu diuinarum per sese. At h promissio etiam iure iurando ꝯfirmata est, Quare si quis non statuit sibi ignosci, is negat deu verum iurasse, qua blasphemia atrocior nulla excogitari pot,

Sic n. ait Tertullianus. Inuitat pmio, salutem iurans etiam. Viuo dicens, Cupit sibi credi. O btos, quorn causa iurat deus, O miseros, si nec iuranti domino credimus,

Responsio

Tu multa dicis in aduersarios tuos, sed nil probas ꝯtra eos. Si dicere in quempiam satis eet, scurre & pastillophori multis parasangis te post se relinquerent

An putas a te citata, nihil veri continere, qr nulla fidei mentione faciunt? horum dictorn authores fidem in suis dictis presupponunt, fidem Catholicam, extra qua no ꝫ pnia vera, Tu autem in tuis laruis, Ubiq; fidem inculcas, no Catholicam sed tuam comenticia, & fabularem, ad fastidiu usq; & nausea legentis, pter omnem necessitatem, & comoditatem,

Obscurant ne fidem a te citata? Num in Contritione

q̃ue ℔ pn̄ia interna, dolemus de pet̄is com̄issis cū proposito
cæpti cauendi illa: obscuratur ne hic fides q̃a creditur sic
fieri & fieri debere.

Obscuratur ne ibi, q̃ conterens dolendo pūnit, & vindicat
in se malum, q̃od com̄isit? Et quid in scholas insolesas, in q̃
bus, vbi oportunū fuerit, & res ipa postulauerit, de fide fit men-
tio satis copiosa, & vltra, q̃ vobis pistologis placeat, q̃ multa de
fide blacteratis, & nescitis qd sit fides, vt satis superq̃ de te iste li-
bellus tuus testatur, nugosus, scomatosus & Syrmatosus, cui si
nugas, strophas, technas, cōuicia, calūmnias, & inutiles ac nau-
seales repetitiones subtraxeris, vix trib. opus hret paginis

Doctrina vere fidei, non conspectior, sed obscurior redditur
dum fides ipa inter ptes pn̄ie reponitur, quia non ℔ pars pe-
nitentie, vt satis ostensum ℔ hucusq̃, sed penitentia ea requirit
vt in ea fructuose fiat, nō aut vt sit ps eius, vt tu gmentaris

Non sunt piculosa dicta illa, q̃ue Contritionem requrunt
in penitendo, quia illa Contritio ℔ vera pars pn̄ie, opera aut
bona meritoria gliæ sequūtur gram̄, que in Contritione infun-
ditur, ideo nesc. quid de operib. illis loquaris, opa aut precedtia
gram̄, & si bona & vtilia sint, non sunt tamen meritoria, vel
gratie, vel gloriæ, Non grē, quia h non cadit sub merito nostro.
Nec gliæ ob defectum gratie, que ℔ radix merendi,

Sed dicas q̃eso, que sit illa res, q̄ pictum hoc oūdat, forsitan
nugæ tuæ, cum tua impicia, que te in pictum & fame & salūtis
ponunt, qui despectiue Centones vocas patrū Collectanea de
sententijs & decretis, in profectum & vsum ecclie sancte, tu prū
dentiam in eis desideras, qui ecclie studuerunt, & placuerut, &
non vides, nec considéras nugas tuas, qb. illi noces, & displices,

Non loquūntur patres, dum pn̄ie ptiū mentionē faciunt
de fide, tangq̃ & illa sit pars pn̄ie, sed volunt illam regri inter pe-
nitendum, vt pn̄ia in ea fructuose fiat, nec aliud vult Tertul-
lianus, quem citas, vt cumq̃ illum torq̃ueas ad tuū sensum,
vult. n. pniam fieri debere in fide, sed non vult fide pn̄ie ee ptem

Deus vult sibi & sue promissioni credi, non solū in pe-
nitendo, sed etiam in alijs reb., sed nullibi habet scriptura,
nec ex illa q̃uinti potest, q̃ credulitas illa sit pars pn̄ie, Tu at
torq̃ues & scripturam & dicta patrū, pro tuo arbitrio, in calu-
niam doctrinæ Catholicæ, q̃az libenter velles subuertere,

Apologia

Atq̃ hic sciendum ℔, & hec fides debeat sentire, q̃ gratis
nobis ignoscat deus propter Christum, propter sua promissione

non propter opa nostra, Contritione, Confessione, Satisfactionem, aut dilectionem

Nam si fides nitatur hijs opib., statim fit incerta, qz cosciā pauida videt hec opa indigna ēe, ideo pclare ait Ambro. de pnia, Ergo & agendam pniam & tribuendam veniam credere nos cōuenit, Ut veniam tn tanqz ex fide speremus, tanqua ex Syngrapha fides impetrat

Item fides b, que pcta nra coopit

Extant itaqz sentencie apud pres, non solu de Contritioe, & operib., sed etiam de fide

Verum aduersarij, cum neqz naz pnie intelligat, neqz sermonem patrum, excerpunt dicta de parte penitentie videlicet de operib., Alibi dicta de fide, cum non intelligunt, pretereunt

Responsio

Idem sentit fides Catholica, quapropter impie & frustra repetis laruam tuam, qn dicis, non ppter opera nra ꝛc Et quem ex nobis unquam vel legisti, vel audisti, tenere, deu ignoscere nobis pcta, propter opera nra, que narras, & non propter Chrm, quasi nos mereamur gram, que no cadit sub merito nostro, Christus aut sua passione meruit nobis illam, & dat eam nob gratis, si recte disposuerimus nos ad illam conterendo ꝛc quam dispositione reqrit, Ut pt; Ezech. 18. ꝛc

Nec fides nititur hijs opib., sed promissioni diuine, cui credit homo in consecutionem gratie, ideo quasi omia nuge sunt, quib. contedis & agis in nos

Et Ambro. nil aliud vult, qz quod iam dictum b, agēda est n. pnia, & credenda venia, quam no consequmur, nisi fide pnia, cum sine illa sit impossibile placere deo, & accedere ad deum, qui datur in gratia, quia spus. datur in illa, Ut sepe dictu est

Nec fides impetrat gram, nisi dispositiue, alias gra eet ex merito nro, de Charitate aut dicitur 1. Pet. 4. qd operiat multitudinem pctoru, cui qz fides coopatur, dicitur & ipa aliq modo coopiri peccata

Non ignoramus extare snias apud pres de fide, sed nullum dicere inuenimus, qd fides sit pars pnie, sed oes volut pniam fieri debere in fide, si debuerit fructuose fieri

Verum aduersarij tui, quia sequuntur doctores Catholicos, quos Chrus ecclie sue dedit, ad Ephe. 4. ideo tibi nil sapere videntur, qm sequuntur doctrinam hoim, que no capit naz pnie, Tu aut quia Theodidactus es, non instructus ab ho-

minib., ideo solus capis nam pnie, & si nullam habeas scriptu-
ram, qua te docere possis ee Theodidactum, At satis b te dicere,
quis .n. non credat libenter homi tam veraci, qualem te presti-
tisti in pnti libello tuo nugacissimo

Nec sermone patru intelligimus, quem Theodidacti prorsus
spernunt & abiciunt, ni ubi propicius aliquo mo videtur sue
opinioni atqz blandiri, quod ubi fit, mox ex spus. locuti dicuntur
pres, & in coelum usqz extolluntur, Dum autem gria eis dicunt
Ut in plerisqz locis faciunt, mox in ima truduntur, tanqz ho-
mines humana passi, tunc sermo eorum sapit sapiaz huana
que b stultitia coram deo, Tunc docent doctrinas hominum, quas
Math. 14. confutat Chrus

Si excerpimus dicta de pte pnie, videlicet de opib., dic
queso, de qbus opib. loquaris. Si de hys que pcedunt gtritionez
vel simul currunt cu contritione, Certu b, h non ee ptem
pnie, Si aut loqueris de opib., que sequuntur Contritionem
dicimus ea ee partem pnie, quia sunt satisfactoria, Et si ex
gra fiunt, sunt sunt meritoria glie

Satisfactoria sunt pro poena debita diuine iustitie lese
pctis, que in contritione mutauit poena eterna in tempo-
rariam, vel hic, vel in purgatorio psoluendam

Meritoria sunt glorie, quia omne opus bonu ex gra fctu
meretur unu gradum gratie, cui rndet gradus glorie. Sic .n.
de Apoc. ultimo. Qui iustus b, iustificetur adhuc, & q san-
ctus b, sanctificetur adhuc. Fit autem iustificatio et san-
ctificatio p gram, iuxta doctrina Catholicam, qua noster
Momus & Zoilus, quia Theodidactus b, spnit & abiicit,
sequens suu preceptorem Lutheru, qui se suam doctrinaz di-
cit hre de celo, tanqua alter Paulus, vel unus ex prophetis

Nos aut quia ab hoib. instructi sumus, ideo nihil sapimus
quia nec naz pnie intelligimus, nec patru sermonem, qui
tamen homines fuere, et ab homib. instructi & eruditi. Seq-
tur etiam doctrina spusancti abiicienda ee, qui per homines
scripturam nobis dedit, ac p homines nob illam interpretatur
2. Pet. 1. Si ergo spusancto non defertur a Theodidactis illis,
qui nos miselli sumus, Ut nobis parcatur?

Articulus Tredecius

Est de Confessione & Satisfactione

Apologia

Boni viri facile iudicare pnt, plurimu referre, Ut
de supiorib. ptib. videlicet Contritione & fide, conseruetur
vera doctrina, Itaqz in his locis illustrandis semp plus versa-
ti sumus, De confessione & Satisfactionib., no ad modum ri-

xati sumus

Nam & nos confessionem retinemus, precipue propter absolutionem, q̄ ē vm̄ dei, qr de singulis authoritate diuina pronunciat ptas clauium

Quare impiu eēt ex ecclia priuata absolutione tollere

Neq; quid sit remissio pecc. aut ptas clauiu intelligunt, si qui priuatam absolutionem aspernantur

Ceterum de enuatione delictorum in confessione, supra diximus. Q non sentiamus eam iure diuino necessariam

Nam q obijciunt qdam, iudicem prius debere cognoscere causam, priusq; pronunciat. hoc nihil ad hanc rem ptinet quia absolutio est executio alieni beneficij, no ē iudicium

Chrg. n. dedit madatu remittendi pcta, id madatu exequuntur ministri, Non hnt mandatu de cognoscendis occultis

hoc intelligi pot ex eo, quia infinita pcta remittunt, q nec nos ipi meminimus, quib. remittuntur

Et si penderet remissio ex cognitione, tota res esset incerta

Ceterum in hijs delictis, que publice nota sunt, quale habeat iurisdictionem ecclia, id non ptinet ad pntem disputatione, Nam h, quia nota sunt, noiatim accusantur, & postea nominatim remittuntur. si author velit recipi ab ecclia

Et ridiculum ē, huc transferre dictu Salomois, Diligenter cognosce vultum pecoris tui, Nil. n. dicit Salomon de confessione, Sed tradit Oeconomicu preptu prifamilias, Ut utatur suo, & abstineat ab alieno, & iubet eum res suas diligeter curare, ita tn, ne studio augendaru facultatum occupatus aiq, abijciat timorem dei, aut fidem, aut cura verbi dei

Responsio

Non ē vera doctrina, de Contritione & fide tua, ideo frustra versatus es in illis locis illustrandis, Ut satis notum est ex dictis

Si non es rixatus de Confessione & Satisfactionib. huc usq; quid tum? qn hoc facis in sequentib. copiose

Et ad quid retines confessionem, quando illam no vis ee necaria ad salutem. Et si absolutio ē vm̄ dei, Ut ais, ppter qua precipue retines confessionem, cur illam no applicas omnib. pctis mortalib. que sunt in gscia? Cum non sit ratio, cur potius aliqb. applicanda sit, q; omib., cum deus totu hominem saluare velit, & sua gratia, qua saluat & iustificat, stare nequeat cum aliquo mortali pcto, quod habetur in condebita diligentia scrutandi omnia delicta exicialia pmissa

Et si ptas clauiu pnunciat diuina authoritate de singlis

cur non etiam de singulis pctis mortalib., que sunt in memoria? Et cur potius queso de uno, q̃ de alio, Quare talem absolutionem tuam ipse dico nil comodare ecclie, nec his q utuntur ea, sed exitialem esse illis

Tu aut, quid sit remissio pecc., aut ptas clauiu, ignorare cerueris, in hijs tuis comentis, Ut notum ꝫ ex dictis

Si enuatio delictorum in confessione, non ꝫ iure diuino necaria, cur Chrꝰ dicit Iois. 20. Quoru remiseritis pcta, remittuntur eis? Pnt ne remittere sacerdotes in confessione pcta, si nulla vel aliqua, non tn oia enumerantur, que sunt in memoria? Et qualis queso confessio eet, sine enuatione delictoꝝ?

Et cur nil ad rem ptinet, iudicem prius debere cognoscere causam, q̃ iudicet seu pnunciet? An tu putas sacerdotem audientem confessionem, non ee iudicem? Quado Chrꝰ dicit Iois. 20. Quorum remiseritis pcta ꝛc Et quoru retinueritis, retenta sunt, An tu putas aliqua retinenda ee sine iudicio? oportet .n. scire illum, que retinere debeat, & no remittere ꝛc Quo patet, Comenta ee omia que dicis contra doctrina Catholica

Chrꝰ non solu madatu dedit remittendi pcta, sed etia retinendi, quod quo exequi possint ministri, sine claue scientie, ego non capio, nec tibi, sꝫ ecclie Catholice credo hic. Nonne ex hac doctrina fluxit stulticia multorum, q venientes ad sacerdotem, petunt absolutione, qm confessi sint deo interne, quasi ad interna confessionem sufficiat & comodet absolo externa

Ro aut tua parum valet, qua dicis, quia infinita pcta remittunt, que non meminimꝰ ipi, quia ad oblita non tenetur homo, facta & pmissa debita inquisitionis diligentia, cu deus neminem obliget ad impossibile, & unum non remittat sine alio

Quo ptꝫ, ad quid pendeat remissio, quia ad cognitione, eorum q in memoria sunt ꝛc Quapropter nulla ꝫ ibi tale incertitudo, qualem tu fingis

Etiam publica delicta, que punire habꝫ ecclia ꝯfitenda sunt sacramentaliter sacerdoti, si in foro interiori debuerit remitti, & coram deo

Quis autem ex aduersarijs tuis huc transfert dictuꝫ Salomonis, Diligenter agnosce vultu pecoris tui, tuosqꝫ greges considera. Prouer. 27. Et si fieret non obstante sensu tuo ac natiuo, no eet con fecunditate scripture, quam illi dat spus. Cum liber scripture sit liber ille, qui scriptus ꝫ foris & intus, propter abundantiam sensuum, Ut fusius videri habet alibi

Apolog.

Apologia

Sed aduersarij nostri mirifica Metamorphosi transformat dicta scripturę, in quaslibet sm̃as, hic cognoscere significat eis audire confessionem, Vultus, nõ externa conuersatione sed arcana ꝯscientię, pecudes significant homines

Sane bella est interp̃tatio, et digna istis contemptorib. studiorum eloquentię

Q si velit aliquis per similitudinẽ transferre preceptum a p̃refamilias, ad pastorem ecclię, certe vultũ debebit interp̃tari de externa conuersatione, hec similitudo magis quadrabit, Sed omittamus ista

Aliquoties in psalmis fit mentio confessionis, Vt, Dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam dño, & tu remisisti iniquitatẽ pcti mei. Talis confessio pcti. que deo fit, ꝫ ipa Contritio, Nam cum deo fit confessio, corde fieri nc̃e ꝫ, non solum voce, sicut fit in Scenis ab histrionib.

Est igitur talis confessio Contricio, in qua sentientes iram dei confitemur deum iuste irasci, nec placari posse nr̃is opib., Et tamẽ querimus nr̃am propter promissionem dei, talis ꝫ hec confessio. Tibi soli peccaui, Vt tu iustificeris, & vincas cum iudicaris, id est, fateor me pctorem ẽe, & meritũ ęternam iram, Nec possũ opponere meas iusticias, mea merita irę tuę, ideo pnũcio te iustum esse cum condemnas & punis nos

Pronuncio te vincere, qñ hypocritę iudicant te, q sis iiustꝰ qui ipos punias, aut condemnes bene meritos

Imo nr̃a merita, non possunt opponi iudicio tuo, sed ita iustificabimur, si tu iustifices, si tu reputes nos iustos p nr̃am tuã

Fortassis & Iacobum citet aliquis, Confitemini vicissim delicta, Sed hic non loquitur de confessione sacerdotib. facienda, sed in gñe de reconciliatione fratrũ inter se, Iubet .n. mutuam ẽe confessionem

Responsio

Tu multa licenter dicis in aduersarios, & quidem nimis licenter, Vt tua modestia nota fiat omnib. hominib. lecturis nugas tuas & larvas impudentissimas. Non deberet tibi rñderi, nĩ p muliercula lingulacem & loquacula, quam nullę fatigarent rixę ridiculę & inania verba

Sed quid audio de contemptorib. studiorũ ęloquentię. Nõ contẽnũt tui aduersarij eloquentiam tuam forensem, qua cũ hirundinib. venaris muscas in aere, circumgirando, cꝰ colores & schemata, nugę sunt & strophę cũ calumnijs & ꝯuicijs

sed pacienter illam ferunt, quando sua eloquentia, quam postulat studium Theologicum, ornata est pietate syncera, & veritate integra, hec n. sunt illius pigmenta, colores & schemata, non nugę & strophę

Miror te in frascis illis tam curiosum ee, ubi nemo tibi repugnat, Libenter aut ex te audirem, qui sint, quos hic incessis & vexas, cum tua despectiua interptatione & translatioe Sed quia lusus tuus tibi ipsi displicet, ideo dicis. Sed omittamus ista scz tanquam futilia & inutilia, & tanqz nugalia comenta

Et nos concedimus psal. loqui de confessione interna, q fit in contritione, & si nos longe aliter de contritione loquamur q̃z tu facis, iuxta supius dicta

Sed quid dicis de histrionib. in scenis? qn nemo fidelium, qui vere confitetur externa voce, sit, qui non simul interne & corde confiteatur deo, dolendo de pctis suis, Non ergo sola voce confitetur fideles deo, ideo male illos infamas, compado eos histrionib. &c

Tuas autem laruas Scenicas, quas in tua ficta contritione narras, nos prorsus ridemus, & explodimus, quia nescis que sit vera Contritio, cuius loco comentaris terrores, & id genus delyramenta alia, quib. ludis in doctrina Catholicam

Et quid iterum repetis laruam istam, de meritis nris, quo non possint opponi iudicio dei?, quasi nos opponamus h illi, velle tempares tibi a nugis talib., quas in diffamatione nram toties effutis & effundis

Quid aut pro te facit, q psal. loquitur de gfessione iterna & S. Iacob. de reconciliatione fraterna? ideo ne gfitendu non est sacramentaliter sacerdotib.?

Apologia

Porro aduersarij nostri multos doctores receptissimos damnabunt, si contendent enumeratione delictorum in gfessione nccariam ee iure diuino

Quanqz enim confessione probamus, & quanda examinationem pdesse iudicamus, Ut institui hoies melius possint, tn ita moderanda res est, ne gscijs inijciantur laquei, que nunqz erunt tranquillę, si existimabunt se non posse conseq remissionem pecc, nisi facta illa scrupulosa enumeratione

hoc certe falsissimu est, quod aduersarij posuerunt i gfutatione & confessio integra sit nccaria ad salutem, Est n. impossibilis

Et quales laqueos hic inijciunt conscijs, cu reqrunt inte-

gram confessionē? Qn̄ n statuet ꝯscia integrā ēē confessionem?

Apud scriptores Ecclesiasticos fit mentio confessionis, sed hij nō loquūtur de hac enūatione occultorū delictorū, sed de ritu publicę pnię. Quia n lapsi aut famosi nō recipiebantur sine certę satisfactionib., ideo confessionem faciebant isti apud presbyteros, Ut ꝑ modo delictorum prescriberentur eis Satisfactiones

Hec tota res nil simile habuit huic enūationi, de qua nos disputamus, Confessio illa fiebat, non ꝙ sine ea non posset fieri remissio pecc. coram deo. Sed ꝙ nō poterant satisfactiones prescribi nisi prius cognito gnē delicti, Nam alia delicta habebant alios Canones

Responsio

Aduersarij tui nullos doctores receptos damnat per illam enūationē ꝛc Quia nullꝰ doctorū illorum contradicit doctrinę Catholicę, quam sequūntꝰ aduersarij tui in re illa

Ad quid autem probas confessionem, qn̄ illa mutila & imꝑfectam facis, Num examen hoc eque & resolutius fieri posset ex confessione, quo melius & liberius instituī possent homies?

Nullus laqueus inijcitur conscijs in tali enūatione, eo ꝙ non reqratur ab homine, aliquid ultra possibilitatem suaꝫ, premittat possibilem diligentiam, ad inqrendū pcta sua mortalia quam faceret in aliqua re magna consequēda, Vel in notabili damno euitando, Ut Scotꝰ tradit, & satis erit illi

Credatqꝫ tunc firmiter se conseq remissionē pecc., & indubie consequetur, & sic tranqllabitur conscientia eius

Non ꝫ ergo falsum, taceo ꝙ sit falsissimū, Ut tū dicis, ꝙ talis confessio integra sit nccaria ad salutem, quia non est impossibilis vere contrito, Ut tū nugaris, sed possibilis multū & facilis

Et nulli laquei hic inijciuntꝰ conscijs, quia integra hec confessio ꝫ, que fit ꝑ modū prescriptū, tū autem hic applaudis & blandiris illis, q nō vere dolent de pctis suis, nec omnino intendunt recedere ab illis, hij libenter audiunt commēta tua, & tuorū, in re illa, & beatos se putant, sed nesciunt, ꝙ de pictō suo agitur, & si eis dicitur, nec curant, nec credunt, quia ħ sunt placentia, que qrunt sibi dici, ad quod coaceruant sibi magistros prurientes aurib., & sic a veritate, scꝫ Catholica, Ut Paulus ait, auditum auertunt, & ad fabulas conuertuntꝰ, quib. saciari querunt, sicut siliquis filius prodigus

Ritus aut publicę pnię, de quo loqueris, nil facit ad propositum, Quapropter frustra inculcas illum, ideoq; illu ipe transibo, & procedam ad reliqua

Apologia

Et ex illo ritu publicę pnię, reliquu habemus etiam nome Satisfactionis. Nolebant .n. sancti pres recipe lapsos aut famosos nisi prius cognita, & spectata penitentia eorum, quantu fieri poterat

Et huius rei multę videntur fuisse causę. Nam ad Exm ptinebat castigare lapsos, sicut & glosa in Decretis admonet, & indecorum erat, homines famosos statim admittere ad comunione, hij mores diu iam antiquati sunt, nec nccę b eos restituere, qz non sunt nccarij ad remiss. pecc. coram deo

Neq; hoc senserunt patres, mereri homies remissione pecc. p tales mores, aut talia opa

Quanq; hec spectacla impitos solent fallere, Ut putent se p hec opa mereri remissionem pecc. coram deo, Verum si quis sic sentit, iudaice & gentiliter sentit

Nam & Ethnici habuerunt quasdam expiationes delictoru p quas fingebant se reconciliari deo

Nunc aut more antiquato, manet no Satisfactionis & Vestigium moris, q in confessione pscribuntur certę satisfactiones, quas definiunt ee opa, no debita, Nos vocamus Satisfactiones Canonicas

De his sic sentimus sicut de enuatione, q satisfactioes Canonicę non sint nccarię iure diuino, ad remiss. pecc., sicut neq; illa spectacula vetera satisfactionu, in pnia publica, iure diuino nccaria fuerunt ad remiss. pecc.

Retinenda b .n. sma de fide, q fide consequamur remissione pecc. propter Chrm, no ppter opa nostra precedentia aut sequentia

Et nos ob hanc causam pcipue de satisfactionib. disputauimus ne susciperentur ad obscurandam iusticiam fidei, Neue existimaret homines, se propter illa opa consequi remissione pecc.

Et adiuuant errorem multa dicta, que in Scholis iactantur, quale b, quod in definitione Satisfactionis ponunt, fieri eam ad placandam diuina offensam

Responsio

Ex ritu publicę pnię, non habemus nomen Satisfactionis, que indicitur in confessione Sacramentali, Nec e par ro ibidem Cum in satisfactione publicę pnię satis fiat ecclię lesę publico delicto, quo scandalum datum b multis. At in satisfactione, que imponitur in confessione Sacramentali, satis fit diuinę iusticię le-

se per pcta, scdm proportionem & mensuram deo nota, qua nescit sacerdos, cuius taxa, si concordat taxe dei, satis est, Si autem non concordat, quod restat, vel hic, vel in purgatorio erit soluendum, iuxta doctrina & praxim ecclie

Quapropter nil facit pro te, quod de prib. dicis &c. Bene aut dicis hos patrum mores iam antiquatos ee, in pnia scz publica, que amplius non b adeo rigida nunc, ut olim erat, & si prorsus euacuata non sit, nec deposita, utcunqz necaria non sit ad remiss. pecc. coram deo, que fit in Contritione & Absolutione sacramentali, quo ad culpam. At pena pctis debita, adhuc remanet soluenda

Et quid redis iteru cum larua tua, de merito remissionis, cum nemo fidelium hoc ponat meritu? Tu aut crebro inculcas, ut nos infames, quasi nos hoc teneamus & doceamus

Si aut dubitas, an quis sic sentiat nec ne, cur no obtices ipe? Ad quid profers, de quo te ipm fateris incertu? Et quid nobis de Ethnicis figmentis, & iudaicis expiationib. delictorum narras? qn nos Contritione consequimur expiatione delictorum quo ad culpam, sed non ad omnimodam pena &c. iuxta doctrinam Catholicam

Quid aut veritatis habeat, quod dicis de more antiquato, relicto nomine satisfactionis & vestigio moris, satis liqt ex iam dictis. Tu pro tuo arbitrio fingis que vis, sed qz nihil horum satis ostendis, seu pbas, credit gmentis tuis, q voluerit

De enumeratione delictorum in confessione, q sentis, nos non pbamus, ob roez hactenus dictam. In hoc aut tecum sentimus, q satisfactiones Canonice, no sint necarie iure diuino ad remiss. pecc. quo ad culpam &c. Vult tn deus satis fieri sibi pro iusticia sua pctis lesa. Tua aut omnia eo tendunt, ut nos infames, quasi ipi teneamus, remissionem pctorum, quo ad culpam, cadere sub meritis nostris, qd tamen non facimus, & si tu hoc nos facere crebro hactenus dixeris, quem igitur infames, nos, vel potius teipm, tue iuge satis exponunt

Non est retinenda sma tua de fide, q hac consequamur remissionem pecc. &c. quia falsa b & impia, qn gra Christi, quam is nobis meruit sua passione, hanc consequamur, eo q gra excludatur pctm, & non fide, ut sepe dictu est huc usqz

Et quid iterum repetis laruam tuam hanc, Non propter

opa nra, cum nos non teneamus nec doceamus remissione pecc. fieri, quo ad culpa, p opa nra quecunque, siue hec voces precedentia vel sequentia, Dicimus tamen opa sequentia iustificatione mereri remissione pecc. quo ad penam pctis debitam

Et si non habuisti alias cas tue disputationis de Satisfactionib., q hic producis, consultius illam pretermisisses Quia nulla est iusticia fidei, nisi dispositiua seu pparatiua & nemo dicit homines ppter sua opa conseq remissionem pecc. quo ad culpam

Et que sunt illa multa dicta, que in Scholis iactatur Cum tm unu potueris proferre? quod tu impie torques, quia Satisfactio non fit ad placandam diuinam offensam cum hanc solus Chrus placauit, sed ideo fit, Ut satis fiat iusticie diuine lese per pcta, quia sicut deus nullu bonu relinquit irremuneratum, sic nullu malu relinquit impunitu, cum hoc exigat sua nra & iusticia, ac decor Uniuersi in quo nihil relinqt deus inordinatu, sic dicitur q pena reordinet culpam &c

Apologia

Videte aut quo in confutatione, quam ausi sunt obtrudere Cesaree maiestati, pbent h sua figmenta

Multa dicta ex scripturis citant, Ut fucu imperitis faciant, quasi h res habeat authoritatem ex scripturis que adhuc Longobardi tempore ignota erat

Allegat has snias. Facite dignos fructus pnie

Item. Exhibete mebra vra seruire iusticie

Item. Chrus pdicat pniaz. Agite pniaz. Et Chrus iubet aplos pniam predicare. Et Petrus pdicat pniaz. Act. 2.

Postea citant quedam dicta patru & Canones. & concludunt his verbis, satisfactiones in ecclia contra expssum Euang. & Conciliorum & patru decreta, abolende non sunt, Quinimo, absoluti a sacerdote iniuncta pniaz pficere debet illud Pauli sequentes, Dedit semetipm pro nobis, Ut redimeret nos ab omni iniqtate, & mundaret sibi populu acceptabilem, sectatorem bonorum opum

Responsio

Nondum legi nec vidi, quid possitis vos Lutherani in confutationem Vestre impietatis & perfidie, que oblata est a viris bonis & eruditis Imperatori in Comicijs Augustanis, qua & sua maiestas publicari fecit coram principib. & statib. regni

& coram Universo populo, qui tunc aderat & audiunt

Non obtruserunt illi audenter quicquam Cesareę maiestati, sed quod iussi fuerant, obtulerunt ei obedienter, q̄ an figmenta sint, iudicent quib. iudicium ꝯ pium & Catholicum, nil n. moramur, tua saliua corruptos & infectos

Nil eorum que ex scripturis citat confutatio illa, adhuc video a te & a tuis vere confutatum, Nos citra fucum egimus & agimus hodie, quando tua pene omnia in hoc libello nugis & strophis sunt fucata & picta. Noli ex ingenio tuo iudicare alios, non placet nobis nugarum ꝯmentum, q̄ veritatem Catholicam amplectimur, & apud illam manemus

Non loquebaris talia apud nros in Comicijs Augustanis sed petieras vobis saltem tria pmitti, & in reliqs omnib. velletis facile nobiscum concordare. Volebatis ne nobiscum ꝯcordare in fucis illis, quos facimus impitis?

Nos autem attendentes fucos ee vos ipos, qui apib. incomodant, nolebamus vos audire in tua petitione, sed iudicauimus vos a psepib. arcendos, quia inuenimus vos araneorum more venenum sugere de florib. de qb. mellificat apes

Quod aut de Gnomologo dicis, quo suo tpe res illa adhuc fuerit ignota, remitto lctorem ad suas snias, ubi copiose inueniet, an vera sint, que tu loqueris

Non sunt aut satisfactiones in ecclia contra Euangm Catholicum, quod ꝯ Chri, & si sint contra Euangm tuum Cripticum & subscamnale, quod tuus Lutherus ptraxit ex pulnerib. Quid aut decreta prm & Concilia habeant de re illa satis notum ꝯ legentib.

Sed pgam, quando non nisi meris strophis hic agis, quib. insolescis in bonos ac eruditos viros, quib. dum nescis pualere argumentis, saltem in eos nugosis agis caluuinijs

Apologia

Deus pdat istos impios Sophistas, tam sceleste detorquentes verbum dei ad sua somnia vanissima

Quis bonus vir non comoueatur indignitate tanta? Chrus inquit, Agite pniam. Apli predicat pniam, igitur penę eternę compensantur satisfactionib. nris, Igitur claues habent remittendi mandatum ptem penarum purgatorij, Igitur Satisfactiones redimunt penas purgatorij

Quis docuit istos asinos hanc dialecticam? Sed hec neq; Dialectica neq; Sophistica ꝯ, sed ꝯ Sycophantica, ideo

allegant hanc vocem, Agite pniaz, Ut cum tale dictu contra nos citatum imperiti audiunt, concipiant opinionez nos totam pniam tollere

his artib. alienare anios & inflamare odia conatur Ut conclament contra nos impti, tollendos ee e medio tam pestilentes hereticos, qui improbent pniaz

Responsio

Meliora nob precor ominare, Non venit filius hois perdere homines, sed illos saluare. Non b h ominatio Chriana, sed Sathanica, Non spirat eam Euang^m Chri, quod dicit Math. 5. Diligite inimicos vros, bnfacite hijs q odrt vos, & orate pro persequentib. & calumniantib. vos, Ut sitis filij pris vri, qui in celis b, qui solem sun oriri facit super bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos &c

Quid aut Paulus ad Rho. 12. de hac re loquatur, nemini b obscurum, qn dicit, date locum ire &c

Non sumus nos inimici vri, & si cause no faueamus, Nec odimus, nec psequmur, nec calumniamur vos, sed libenter videremus salutem vram, q non erit extra vnitatem ecclie Catholice, a qua p singularitates vras defecistis, & doctrina eius salutare abiecistis, & impugnatis

Sed his missis, libenter ex te audirem, cur nos voces Sophistas, quando ignarus non sum ego, qd vox ista dicat, non n. semper (Ut & tu nosti) in mala accipitur partem, quapropter bene ferre possumus eam, Sed cur nos impios dixeris, libentius audirem, Quia si nos impij sumus tibi, erit pariter tibi impia ecclia Catholica, cu doctrina amplectimur, sequmur, & p virili nra tuemur

Non torquemus, taceo q scelestе detorqueamus vm dei ad aliqua somnia, nr tibi ecclesie sancte dogmata, sonia videantur vanissima, quib. tu nugas tuas impudentissimas prefers, & vanissima comenta. Et quis bonorum virorum, cui iudicium b, non ridebit tuam & stulticiam & amentiam? qui inter Gramaticos educatus, & humanitatis studio decoratus, tue professionis oblitus, ad caninam descendis eloquentiam, qua dentes acuis in viros bonos & pios, nec non doctrine Catholice alumnos

Verum Ut relinqua tibi tm bonarum lrarum abusum quero abs te, quis unqua nrm sic argumentatus sit. Chrus inqt, Agite penitentiam, Apli predicant pniaz, igitur pene eterne compensantur satisfactionib. nostris? Quia si pe-

ne eterne sunt, quo compensabuntur? num illic oppositum in adiecto erit, Si exclamandu ẽ in asinu aliquem Ut cunq; rudem, Vide ne in te congruat ista exclamatio. Christus in contritione peccatoris mutat pena eterna debitaq pro peccato, in temporaria, que tparia pena qz finita est duratione, compensabitur satisfactionib. nris

Et quis dicit claues hre mandatu remittendi pte penaru? certe nullus ex nris, Utcunq; tibi asini sumus hoc aut bene concedimus, q pmte clauiu remittatꝰ ps penaru confitenti, An autem se etia h ptas extendat ad purgatoriu habes ex praxi eccliæ dantꝰ indulgentias in illud, quas tuus Lutherus dicit ee fraudes, Et cur tu tantus eius discipulus, & tamus Dialecticꝰ Sycophanticus a dogmate tanti heretici (nigri dicere debeam, sed deficit memoria Senem) declinares? qn tuus discipulus pfectus dicitur, quando ẽ sicut mgr eius

Satisfactiones Viuoru & meritu passionis Chri, qd euacuari nequit, quando applicatur defuncto in purgatorio rediimut penas purgatorij, iuxta doctrinam Catholicam p modum Suffragij, qualiter & missa sacrificiu fit p Viuis & defunctis iuxta praxim eccliæ, a qua quia tu discessisti cum mgro tuo, tantope nasum stringit in illa, at ipa Vestra calcabit colla

Non allegamus hanc Vore, Agite pniam, contra quem Vt illi moueamus Vel odiu Vel inuidiam, apud impios, Sed citamus ipam q doctrina Catholica, quam Vos subuertere molimini Vestra asinina dialectica, & temeritate Beliali & Gathanica

Et quomodo non tollit totam pniam, q fatemi pte eius tollere Vos? An tu putas mutilatam & truncata pniam ee Veram pniam? Ego aut dico Vos tota pniam tollere, quia oes partes eius

Primo, Contritione, qua falso dicit terrores ee ꝛc

Secdo, Confessione, in hoc q dicit nrcm no ee, Vt quis omnia peccata sua confiteatur, sz q magis mordet gsciam ꝛc

Tertio. Satisfactione, in eo q docet cum simul remittere pena cum culpa, iuxta tui magistri doctrina

Iam eas & glorieris de tua Dialectica, in qua nos tibi asini sumus, q nostris technis molimur animos imperitoru alienare a Vobis, qui no impugnat pniam ꝛc Si mira rete vos

& amoris veri & syncere veritatis in te eet, ipe tuas nugas impudentissimas, & Sycophantias scurriles erubesceres

An pestilentes heretici e medio sint tollendi nec ne, & quomo, non b meu definire. Scio aut Paulu 1. Cor. 5. dicere, Modicum fermentu totam massam corrumpere, propter quod dicit, Auferte malu ex vobis ipis

Et ad Gal. 5. repetit, Modicum fermentu tota massa corrumpe, ac subdit, Qui aut conturbat vos, portabit iudicium, quicumq b ille, Utina abscindantur q vos gturbat Sed quis magis hoc tpe conturbat eccliaz p Germania, qz tuus Lutherus tecum, cu vris alumnis, concionatoribus rabiosis & furiosis, qui pro Suggesto prelatis & doctorib. Catholicis detrahunt, & illos pessime apud stolidum vulgus infamat, quod vre doctrine pestifere acceptu referre hnt.

Item. Chrus Math. 5. dicit discipulis suis, Vos estis sal terre, quod sal si euanuerit, ad nihilu valet ultra, nisi ut mittatur foras & conculcetur ab hoib., hoc b, amplius non audiatur ab illis

Sed quis b sal hoc, m q adeo infatuatur, q recedit a doctrina Catholica, que sola b salutaris, quia b a Chro saluatore p spm eius, qui spus dis veritatis, An aut tu de illo sale sis unus, respondebunt facile tua scripta tibi

Apologia

Sed speramus apud bonos viros, has calumnias paruz profecturas ee. Et deus tanta impudentia & malicia non diu feret

Nec utiliter sue consulit dignitati Rhomanus pontifex quia tales pronos adhibet, q rem maxima iudicio horum Sophistarum pmittit. Nam cu nos in Confessione fere summam doctrine Chriane universe complexi simus, adhibendi fuerat iudices, de tantis, tam multis & tam varijs negotijs pnunciaturi, quoru doctrina & fides bonis viris pbaretis

Idqz te Campegi pro tua sapia pnidere decebat, ne quid in tantis reb. isti scriberent, quod aut hoc tpe, aut ad posteros videatur posse minuere Rhomane sedis existimationem Si Rhomana sedes censet equu ee, Ut omes getes agnoscat eam p mgra fidei, debet opam dare, Ut docti et integri viri de religionib. cognoscant

Quid. n. iudicabit mdus, si qn proferetur in luce scriptum aduersariorum? quid iudicabit posteritas de hijs calumniosis iudicijs

Vides Campegi, h̄ ēē postrema tpa, in quib. Chr̄ꝰ predixit, plurimum piculi fore religioni. Vos igitꝰ qui tanquam in specula sedere & gubernare religiones debetꝰ, his tpib. oportuit singlarem adhibere tū prudentiam, tum diligentiam

Multa sunt signa, q̄, m̄ pvideritꝰ, minantꝰ mutationē Rhomano statui. Et erras, si tm̄ vi & armis existimas ecclias retinendas ēē

Doceri de religione postulant homines. Quaꝫ multos ēē existimas, non tm̄ in Germania, sed etiā in Anglia in hispania, in Gallijs, in Italia, deniqꝫ in ipā vrbe Rhoma, qui, qm̄ vident exortas ēē de maximis reb. ꝯtrouersias, dubitare alicubi incipiūt, & taciti indignantur, q̄ has tantas res rite cognoscere & iudicare recusatꝰ? Q̄ nō explicatꝰ ambigentes conscias? q̄ tm̄ iubetꝰ nos armis opprimi ac deleri. Multi aūt sunt boni viri, q̄ facilius morte omia gnā suppliciorū ferret, q̄ꝫ ferunt hanc dubitationem

Nec satis expendis, quanta res sit religio. Si bonos viros leuiter existimas angi, sicubi incipiunt ambigere de aliquo dogmate. Et h̄ dubitatio nō pōt non parere sūmā odij acerbitatem aduersus illos, q̄ cum mederi conscijs debebant, obsistunt, quo minꝰ explicari res possit

Non hic dicimus dei iudiciū vobis ptimescendum ēē, Nam hoc leuiter curare pontifices putant, q̄ cū ipi teneat claues, scꝫ patefacere sibi coelum, cū volunt, possunt

De hominū iudicijs, deqꝫ tacitꝰ voluntatib. oīm gentium loqmur, q̄ profecto hoc tpe reqrunt, Ut h̄ negotia cognoscantur, atqꝫ constituantur, Ut sanentur bonę mētes & a dubitatione liberentur

Quid n. futurum sit, si qn̄ exupint odia illa aduēsus nos, pro tua sapientia facile iudicare potes

Verum hoc beneficio deuincire omēs gentes vobis poteritꝰ, q̄ omēs sani homines. sūmū ac maximum iudicat si dubitantes conscientias sanaueritis

Hec non eo diximus, q̄ nos de nr̄a ꝯfessione dubiteꝰ Scimꝰ n. ea vera, piam, & pijs ꝯscijs vtilem ēē. Sed credibile ꝫ passim mltos ēē q̄ non de leuib. reb. ambigūt, Nec tū audiunt idoneos doctores, q̄ mederi ꝯscijs iporū possint

Sequitur Responsio

Et nos speramus apud bonos viros, quib. minime placent huiusce vre, quib. agitis has vras calumnias, quas impie in nos dicitis parci, imo prsq nil profecturas ee

Quam diu autem deo hanc vram impudentia & malitiam, qua in nos seuitis feret, ipe nouit. nos prophetę non sumus, q scire possimus, q is in sua posuit ptate

Sz quid dicis de dignitate summi pontificis? Illa ne Lutheranis, ut eam tueantur, committenda erat, q ia pridem illum fecerunt Antichrm, & vocant hodiej peti, & filium pditionis, q extollitur supra omne quod deus, aut qd colitur, ita ut in templo dei sedeat, ostendens se tanqua sit deus, 2. ad Thessalo. 2. Et quib. queso committeret tutiq eaj suaj aduersus hereticos, qua Theologis vere pietatis & sincere veritatis doctorib. viris bonis & eruditis, qui plurimi erat in Comitijs Augustanis, qui tibi Sophiste sunt, quia tuę saliue & farinę non accedunt, quod si facerent, mox vire versa, optimi & eruditissimi essent

Dicis vos in confessione fere summa doctrię Christianę complexos ee, Ego autem dico, vos doctrinam illam multis erroribus polluisse. Quod cum Catholici doctores insinuarent impatori, & is suaj contra vos ptulit, ideo boni viri vobis non sumus, sed res aliis committenda fuerat, & forsan Lutheranis, q soli tibi censentur boni viri, eruditiq

Sed cur non estis illis congressi Auguste, qui parati erant, vos & audire, & vobis respondere, si placuisset impatori, q noluit antiquam fidem, semel ab ecclia Catholica receptam, trahi in nouellam disputationem, Non.n. venerat illic, ut disputatione de reb. fidei institueret, sciens nihil ee argumentabile.

Sz venit ut ore vro audiret, an fama vera eet, qua de vobis audierat alibi, qua cu inuenisset uta se hre, mox publice damnauit doctrinam vram in hijs, in qb. aduersat doctrinę Catholicę

Postea practicatus fuit selectus & utraq parte, in comodid vrum, si quo mo res componi posset, & in quandam redigi concordiam amicabile, At vobis remanentib. i multis erroribus, & si quosdaj deposueratis, nil fieri potuit

Sed postquam impator vros errores damnauit, clamastis de replicis vris, quas hretis, sed quia no venit disputare impator, sed vos audire, ideo illas audire abiecit, & quidem iuste, & utiliter, qn tu replicas illas in puti libello

congessisti & comportasti, in quib. plures sunt nugę, q̃ ha-
beas ipse pilos in capite

Non vacauit Imperatori vr̃as audire nugas, An putas
illum non habuisse penes se viros doctos, q̃ satis intellige-
rent strophas vr̃as, in syncera pietatem & in doctrina Ca-
tholicam militantes

Sed quid Rhetoricaris in Campegiu viru sapiente
& prudentem, Rhomanę sedis a latere legatu? Num tu a-
pud Augustam crebro ad illum veneras, blandiendo illi
tanq̃ canis famelicus blanditur cauda dño suo? Cur tunc
illa non tractasti cum eo, q̃ te pro sua humanitate sepe admi-
sit? Quid hic exclamas, eu. quasi no ꝓuide ꝓuiderit ic

Fecit vir iste consultissimus piterq̃ doctissimus, q̃d suę ꝓ-
uincię incumbebat faciendum, pro honore Rhomanę sedis
augendo, & no solu no minuendo, que sedes vtiq̃ magistra
fidei ꝫ, & hactenus erat, & remanebit semper

Tu aut ꝫ dicis, Vt inuidiam moueas saltē Theologis
qui tunc aderant, & ꝓ virili sua laborarunt manu tenere
syncera pietatem, Qui, quia contra tua & tuoꝝ ꝑfidiam
laborarunt, ideo tibi nec docti, nec integri viri visi sunt
qui de religionib. cognoscerent & iudicarent. Fecerunt vi-
ri illi Catholici, quod poterant & debebant, Tuę aut linguę
virulentia, petulantia, & impudentia mercede indubiaꝫ
inueniet apud iustum iudicem, qui vnicuiq̃ dabit iux̃
opa sua

Ah tu misella creatura, cum tua futili & inutili Rhe-
toricatione. Non dubites scriptu aduersariorn tuorũ ali-
quando prodire in lucem, et quidem in b̃ui, & tunc mudꝰ
indubie. cui sanior mens fuerit, iudicabit iustu iudiciu
iudicabit & posteritas has frascosas calumnias, qb. hic strepe
& in bonos ac eruditos viros plus q̃ Mimice insolescis, nil
prorsus ꝑter comenticias strophas & nugas esse

Campegius ipe, vir prudens & eloquens, no igno-
rat, qualis sit tua eloquentia ista Canina, qua & in aere
circumgyras, instar hirundinis venantis muscas & cu-
lices. Nec ignorat ꝫ ee postrema tpa, in qb. Chrꝰ ꝑdixit
Math. 24. Scandalu multoꝝ, quod pseudoprophetę essent ꝓ-
curaturi

Dicit. n. Et multi pseudoprophetę surgent, & seducet
multos. Sed qui sunt nunc pseudoprophetę, seductores po-
puli, nĩ q̃ sunt de sale infatuate? quod desciuit a doctrina

Catholica, & ab Unitate ecclie sancte, quod sal Chrus Math. 5. dicit inutile, quod ad nil amplius valet, qz q proijciatur foras, & conculcetur ab homib., hoc b, ab ecclia separetur, & amplius non audiatur, ne modicu fermentum, ut Paulus dicit, totam massam corrumpat

Epi igitur quib. regimen ecclie cmissum b Act. 20. quia in specula sedent, vigilantiores utiqz ee deberent. & te cum reliquo sale infatuato, hoc tempe pijcere foras & tanqua lupos rapaces a caulib. suis arcere

Hic Curia Rhomana, in qua b sedes ecclie Catholice primaria, cum principib. secularib. singulare prudentiam & diligentiam adhibere deberent, & adiutorio ee Episcopis, qui soli tanto malo pfidie pualere nequeunt, sz quid fiat in forib. b

Cum aut vel nolint vel no multu curent, quorum interest huic tanto malo & mederi & succurrere, ideo qtidie labitur in peius, & augescunt errores, qb. afflictiq & turbatur & vexatur ecclia, pfidia crescit, pietas decrescit & deuotio in fidelib. languescit

In religione scz Chriana postulant doceri hoies, sed quo melius in hac pnt doceri, qz doctrina Catholica? qz doctrina ecclie sancte? que b Columna & firmamentu veritatis. 1. Timo. 3. Et quam aliam queso doctrinaz illi vel equabis, vel preferre audebis?

Controuersie autem orte, de qb. scribis, p quos orte, queso, sunt, nisi p inquietos & instabiles homines, q nouitatib. student & gaudent, ut ecclia sancta, a qua desciuerunt turbent & confundant

Et si quis alicubi dubitare incipit, cur no ad iudiciu ecclie recurrit, audiendo illa, qua iussit Chrq audiedam ee? hec. n. hz spm sponsi sui, spm veritatis, q inducit ea i oez veritatem, illuminando ipam ne erret vel in fide, vel in vita vere Chriana

Num Paulus 2. Cor. 10. hortatur, ut omne intellectuz captiuemus in obsequiu Chri, scz potius sequendo & audiendo ecclia eius, qz nra somnia & delyrantiu nugas & Sycophantias, quib. & qualib. tu agis cum tuis complicib.

Sumus pontifex Leo decimus, & pq illum Adrianus hq nois Sextus cognouerunt errores Lutheri, qs tu foues & damnauerunt eos, cognouit & Cesarea maiestas, in Comitijs Augustanis, iudicauit & damnauit. Et qd tu ultra

fieri cupis? An putas tu illos absq; consilio & iudicio Virorum eruditorum egisse?

Sed tibi rite, & cognoscere & iudicare recusauerunt quia consilio Catholicorum doctorum usi sunt, q nesciunt explicare ambigentes conscias. Lutherano more, qui b ut credatur, remitti pcta propter Chrm, quo credito sit consultum conscie, quia in hac fide submergentur oia pcta, eo q; sic credenti deus amplius nullum imputat peccatum, her etem fides b, que iustificat hominem & salvat illum, scdm te & tum Lutherum, tante doctrie authore

hic nulla fit mentio de Contritione voluntarie assumpta sup delicta, nec de restitutione male ablatorum, nec de absolutione sacramentali ac Confessione &

Talis ambigentium conscientiarum explicatio plausibit b populo, qui sibi placentia dici postulat, non q deus docet, Utilia. Qui cum sana doctrinam amplius audire & ferre nolit, coacervat sibi magros prurientes aurib., magros mendaces, sectarum pditionis introductores, Ut eos vocat b. Petrus, At Paulus eos operarios subdolos dicit, qui, sicut Sathanas transfigurat se in angelum lucis, transfigurat se i ministros iustitie cuius puersores sunt & exterminatores

Et quis queso iubet vos armis opprimi & deleri? & qs hactenus vos armis inuasit, sicut vestri facere ceperunt, absq; causa vera? Commentitia aut caz, quis sibi fingere negt, qua & lupus, Ut in fabulis b, finxit in oviculam

Quis aut insontib. refusione faciet, p sua iactura accepta in re illa? ibi ambigentes conscientie explicande essent, hic obmutescis, ubi maxime rhetoricandu eet, si tuis in conscia consulere velles, Tu cum tuo Luthero multa de conscientie cura dicis, sed quales medici illius sitis, satis docet mundi ure, quib. furta, rapinas & sacrilegia iustificatis, tacco scortationes, aperta stupra, & incestus, in quib. iacent Monachi exitiij, laruati & coniugati, q eo rem pduxerunt, Ut populus stolidum suorum facinorum faceret opculum, quod opculum tibi relinquo tornandu

Et q sunt illi multi boni viri, de quorum martyrio futuro loqueris? Tu ne illos bonos vocabis viros, qui ecclesiaz audire nolunt, quos Chrs tanqz Ethnicos & publicanos dixit ee habendos Math. 18

Non solum Chrs suos hz martyres, hz & Sathanas suos Ut b videre hoc tempe in Anabaptistis & pneumaticis, q pertinaces magis sunt, qz Zuinglianis & Lutheranis in tuen

dis suis errorib., a quib. nullu genus mortis pot illos vel absterrere vel reuocare

Et quid insultas ecclie platis, ridendo usum clauium eius, qui b penes illos? quasi non capiatur, quid monstri alas hac tua illusione

Negotia que cognosci requiris, iam pridem cognita sunt & discussa, p Cesaream maiestatem, Quid iterum postulas illa cognosci. Bone mentes doctrina Catholica a dubitatio liberari debent; que si bone fuerint, libenter & facile illi parent, Si aut male, hoc b, dure & inpsuasibiles, nemo illas liberabit,

Luce. 16. dc. habent Moisen & prophetas, illos audiant Et Ioannis 10. dicit Chrus. Oues mee audient vocem meam scz in platis & rectorib. ecclie, quib. Luce. 10. dicit Chrus Qui vos audit, me audit, & q vos spnit, me spnit &c

hij sanare hnt dubitantes conscientias ouium Chri quos, q audire noluerint, quo sanari possent? qui sua ptinacia & temeritate seipos declarant, cq sint oues, & qz non Chri, igitur Belial & Sathane

Postremo addis vos certos ee de vra gfessione, Sed libenter audirem ego, quis vos de illa certificauerit, forsan Lutherus tuus, cum Paulo raptus in tercm coelu, Unde gloriatur se suam hre doctrinam, sed non credit illi Zuinglius, nec ipse Oecolampadius, q nup in fata concesserunt Ut digna facti recipent, que & te & tuu Lutheru manent, cum omnib. qui ecclia audire contemnunt

At si scitis vram Confessionem veram, pia & gscijs utilem, cur non consulitis & medemi illis multis, qs passiz ee dicis, qui ambigant de reb. non leuib., Qui si vos audiret num doctores idoneos audirent? qui mederi gscijs ipsorum possent. Quid iacetis in angulo Vandalico? cur no lustratis terras? & consulitis conscijs ambigentib.?

Pharmacum, quo medemi conscijs ambigentib., Est, credere deum remittere pcta ppter Chrm, qd qui crediderit hunc absolutu ab omni pcto dicitis, An aute hoc curentur gscie languide, iudicet qui velit

Catholica aut doctrina hz, q supposita fide illa, imo & Catholica, requiratur contritio voluntarie assumpta, cum conuersione p amore ad creatorem p omib. creaturis, cum proposito confitendi sacramentaliter omia pcta mortalia, q habentur in memoria, debita pmissa diligentia, p illoruz collectione, qn hoc iubet ecclia, & satisfaciendi

Sed quia hoc Pharmacum Catholicum triste b & amarum nec non laboriosum & paucis arridet, ideo passim ia curritur

ad pharmacu Lutherand, quo susrepto, liber ꝫ pcor a pcis Ut canis in estate a pulicib.

Apologia

Sed redamus ad propositum. Scripture citate ab aduersarijs, nil prorsus loquuntur de Canonicæ satisfactionib., & de opinionib. Scholasticoru, cu qstet eas nup natas ee

Quare mera calumnia ꝫ, q detorquent scripturas ad illas suas opiniones. Nos dicim, q pniaz, hoc ꝫ, gnersionem seu regeneratione boni fructus, bona opa, in omi vita sequi debeant

Nec pot vera ee Conuersio, aut vera Contritio, Ubi no sequuntur mortificationes carnis, & boni fructus, Veri terrores, Veri dolores ani no patiuntur corpus indulgere Voluptatib. Et Vera fides non ꝫ ingrata deo, nec contemnit mandata dei, denq nulla ꝫ interior pnia, ni foris pariat etiam Castigationes carnis. Et hanc dicim ee sniam Iois, cu ait, Facite fructus dignos pnie

Item Pauli cum ait. Exhibete corpa vra hostiam Viua sanctam ee Et cum Chrs inqt, Agite pniaz, certe loquit de tota pnia, & tota nouitate Vite, & fructib.

Non loquitur de illis hypocriticæ satisfactionib., quas fingunt Scholastici, tum quoq Valere ad compensatione pene purgatorij, aut aliaru penaru, cum fiunt ab hijs q sunt in pcto mortali

Responsio

Bene placet, Ut redas a Rhetoricatione tua ngali & musicali, Ut videamus qd nunc Velis afferre boni, q assueti non sumus, Ut aliquid boni asseras

Et quis nescit Canonicas Satisfactiones pg scripura Venisse in ecclam a pribus? Similiter doctorum Ecclasticorum & Scholasticorum smas? Sed ideo ne eiaciabitur Satisfactio debita iustitie dim leae p pcta? permittit ne hs ordo & decor Uniuersi, Ut deus aliquod inordinatuz relinquat in eo q

Quapropter mera calumnia ꝫ, qua tu impitq harum rer doctores incæsis Catholicos, q non torquent scripturas, sed illam Vere interptantur ad hoc quod in se hz, sc Ut cesset a pcis, doleatur de illis, & satis fiat deo pro eis, iuxta Usum loquendi doctrine Catholicæ, quem tu moliris subuertere, sed non preualebis, durum-n-ꝫ tibi q stimulo calcitrare

Et nos dicimus Veram pniaz & Conuersione, bona opa, & fructus bonos sequi debere in omi vita, quia ad hoc fit Conuersio, & adhoc renouamur, qm ad Titum 2. dixit Chrus dedit seipsum pro nobis, Ut nos redimeret ab omi

iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem secta-
torem bonorum opum &c

Sed non dicitis vos ad quid h opa bona fieri debeant, nisi
ad gloriam dei, & in grarum actionem, que b locutio nimis
imperfecta, que derogat diuine bonitati & largitati, seu liberali-
tati, qui vult opa nra bona in vinea sua facta remunerare
denario diurno, in quo conuenit nobiscum, Math. 20.

Nunqd Chrus vult sibi gratis seruiri? q Iois. 12. dicit, Si
quis mi ministrat, me sequatur, & vbi ego sum, illic & mi-
nister meus erit. Et si quis mi ministrauerit, honorifica-
bit eum pr meus, sed quo honore, nisi vt sit cum filio suo i
celesti gloria?

Unde b doctrina Catholica, quam tu vel nescis, vel no
credis, Q opus bonu ex gra factum, sit meritoriu glorie
& cum hoc satisfactoriu pro pena iuxta taxam dei, quam
penam tenetur homo p pctis suis soluere diuine iustitie
lese, quam solui oportet vel hic vel in purgatorio

Et adhoc aptant doctores Catholici fructus & opa, de qb.
loquitur scriptura in locis a te citatis & contra nos productis
quo tandem liquet, qualib. agas in nos frascis, que vtiq tale
Rhetorem & disputatorem & decent & ornant

Sed hijs missis pcurramus & reliqua, in quib. tam
desertum te ostentas disputatorem

Vera Conuersio et Contritio pot ee in extrema hora,
vbi nil horu sequitur, q dicis Exm b in latrone

Veri aut terrores am nil sunt Contritionis, sed predut
eam iuxta supius dicta, ideo frustra illos hic inculcas

Nec fides vera b ingrata deo, At hoiez illa hntez ee ingra-
tum deo, verum b in multis, quia in omib. fidelib. q iacent
in pcto mortali, q si veram fidem no retinerent, infideles
fierent, & ecclam exirent, in qua pmixti sunt boni & ma-
li, iuxta parabolam de sagena Math. 13

Sic nec fides vera contemnit mandata dei, At illa hntes
no nunqz contemnunt ea, alias n. mortaliter peccare no pos-
sent, nec excidere a gra, quod b heresis aperta, & damnata ab
ecclia Catholica

Sed quid audio de hypocriticis satisfactionib. Scholastico-
rum? &c loquuntur illi de bonis opib. & fructib. in scriptura
preceptis, vt liquet ex dictis, quoniam h dicunt & meritoria
& satisfactoria, que si tibi ex hypocrisi procedere videntur, qs
erit queso illius hypocrisis author alig, qz spuss., qui author
b scripture. 2. Petri. 1.

Et si hominis sup erogationis opa, ad que non tenetur
semp lege diuina, quales sunt orones ducte & Eleemosinarum

largitiones &c non sunt nisi hypocriticę satisfactiones, nō redimuntur illis pcta, quo ad penam &c erit scriptura falsa, & spūs. maximus hypocrita, quod dicere, qualis & quanta sit blasphemia, tibi tanto nasutulo iudicandū relinquo

An aut opa bona extra gram facta, sint satisfactoria, qn constat ea meritoria nō ēe, incertū & ꝯtrouersum ꝫ apud doctores Scholasticos

Scotus tn mitiore ptem amplecti videtur, dicens satisfactione ēe quandam solutionem, q fieri possit a persona tam grata q̄z ingrata deo, quia solutio non requirit dignitatem in soluente &c

Quam digne aut tu hic insolescas in Scotū, & in alios pios viros mitiorem sniaz amplectentes, dignetur iudicare quicumqz velit, cui datū ꝫ hre nasum

Apologia

Ac multa argumenta colligi pnt, q h dcta scripturę nullo modo ~~non solū~~ ptineat ad Scholasticas Satisfactiones

Isti fingunt Satisfactiones ēe opa indebita, Scriptura at in hijs sniis reqrit opa debita, Nam hec vox Christi, ꝫ vox pcepti, Agite penitentiam

Item aduersarij scribunt ~~pniaz~~ confitente, si recuset suscipe Satisfactiones, non peccare, psoluturū aut has ēe penas in purgatorio

Item hęę snię sine controuersia pcepta sunt ad hac vitam ptinentia, Agite pniaz, facite fructꝰ dignos penitētię Exhibete membra vra seruire iusticię, quare non possunt detorqueri ad Satisfactiones, quas recusare licet, Non enim licet recusare pcepta dei

Tertio, indulgentię remittunt illas Satisfactiones, Ut docet Caplm. Cum ex eo de pe. & remiss. At indulgētię non soluunt nos illis pceptis. Agite pniaz. Facite fructus dignos pnię. Itaqz manifestum ꝫ male torqueri h dcta scripturę ad Canonicas satisfactiones

Videte porro quid sequatur. Si penę purgatorij sūt satisfactiones seu satispassiones, Aut Satisfactiones sunt redemptio penarum purgatorij, Num etiam hę snię pcipiunt, Ut animę castigentur in purgatorio, id cum sequi necesse sit ex aduersariorum opinionib. hę snię nouo mo interpretandę erunt. Facite fructus dignos pnię.

Agite pniam, hoc ꝫ, patiamini penas purgatorij pꝰ hanc vitam

Sed piget has ineptias aduersariorum plurib. reuellere Constat n. scripturam loqui de operib. debitis, de tota nouitate vitę, non de his obseruationib. opum non debitorum de quib. loquuntur aduersarij

Et tamen hijs figmentis defendunt ordines, venditionem missarum, et infinitas obseruationes, q̄ scilicet sint opa, si nō p culpa, tn̄ p pena satisfacientia

Responsio

Colligas quidqd velis, doctrinę Catholicę nūq̄ preualebis, Ad quales autem satisfactiones dicta scripturę ptineat satis supra exposueram ego

Nos non fingimus, sed vere dicimus, satisfactiones ēē opera & debita & indebita, Et si scriptura in hijs sn̄ijs requirit opa debita, vt & nos fatemur, quid nasum i nos stringis? Num dixeram supius iuxta doctrina Catholicam, opa bona ex grā facta esse meritoria & satisfactoria, Vtinam ad ludum grāmaticum redires, & sineres alijs hāc prouinciam theologicā, humeris tuis longe imparez, sic tuę & saluti & famę melius cōsuleres

Fateor aduersarios tuos scribere quod dicis de ꝯfitēte Concedo etiam has sn̄ias ēē precepta ad hanc vitam ptinentia. Agite pn̄iaz ꝛc Quare non detorquentur ad satisfactiones, quas recusare licet, sed aptantur opib. satisfactorijs. tā debitis, hoc ē, preceptis, q̄ indebitis, hoc est, voluntarijs, & superogationis, que non pcipiuntur, sed suadentur, ac in confessione sacramentali ꝯsueuerunt imponi

Ad quid ergo sunt argumenta tua, que colligis? Ad quid valent? forsan ad muscas capiendas seu culices, vel ad alia volatilia, seu reptilia inutilia

Et quis queso hec dicta scripturę torquet ad Canonicas Satisfactiones? quod cum nemo ex nobis faciat, cur nō erubescis hoc in nos tam frontose mentiri? Concedimus aūt nos, p indulgentias nobis remitti satisfactiones pro pctis debitas, vel hic vel in purgatorio. Per hoc aūt nō tollimus opera precepta in scripturis, quia h̄ non tolluntur indulgentijs. Quo liquet q̄ ponderosum habeas argumētum, quia pondere tipulę, currentis in crusta aquę

Sed vide candide lector, argumentū quod sequitur, hoc etenī protrepticum ē, & tanto Grāmatico dignum

Tu misella creatura, que parum, vel nil sapis in scriptura, non erubescis tantis strepere delyriis? An putas homines vel truncos vel fungos esse, qui non capiant tua commenta futilia & scurrilia? hic est locus merendi & satisfaciendi, in purgatorio autem locus solum patiendi

Sed rogo ostendas mihi, quomodo necesse sit sequi ex sententia nostra, quod hę sententię precipiant, Ut animę castigentur in purgatorio. Ego enim ingenue fateor me tam rudem, Ut hanc sequelam videre nequeam Si autem in Gramatica tua, aliquem talis sequele habes locum, oro proferas nobis illum, quando certum est, in Dialectica nullum esse talem

Si te piget his ineptiis ludere, Ut merito te non solum pigere & pudere deberet, quantum oblectamenti putaueris mihi esse hominum grandeuo, tot & tantis nugis ac ineptiis tuis, tam sepe rudere?

Sed forsan dices me nullam gratiam tibi prestare mea responsione, & credam, nec ideo rem hanc ceperam, Ut tibi, tanto veritatis Catholicę hosti, gratificarer, sed quo pietati verę patrociuarer, & nugas tuas, ac ignauiam omni mundo patefacerem, si quid contra poteris, etiam cum omnibus tuis, ego vos deo adiutore intrilidus excipiam & expectabo, in honorem ecclesię sanctę, cui totum debeo quod sum, possum & valeo, nullus timor est mihi de vobis, qui non nisi nugis agere & scitis & potestis

Sed hijs missis, reuertar ad propositum. Constat quidem, scripturam loqui de operibus debitis, sed constat simul eam non excludere alia opera bona, que non precipit, que indebita dicis; qualia sunt, superogationis & singularis deuotionis, que non minus meritoria sunt & satisfactoria, quam opera precepta

Et quid tu inutilis homo figmenta vocas, que in Euangelio consuluit Christus, qui dicit. Semper pauperes vobiscum habebitis, & cum volueritis, potestis illis benefacere etc Marci 14. & Math. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quę habes, & da pauperibus etc

Nos defendimus ordines veritate & scriptura, Tu autem defendis Apostatas ordinum, figmentis & commentis, quia monachos exiticios laruatos & coniugatos, cum quibus tripudias, & in illorum choro, non carmina Dauidica cum illis canis, sed herotica, Nasonica & Sybatica, Nisi in gente stulta irritari velles, hoc hominum genus fugeres ordinum exterminatores, quos qui amat & probat, similis habendus est illis

Sed quid audio de venditione missarum? Utinam maneres apud missas vestras truncatas, vernaculas & canarias, quas iam trossuli canunt in equilibrio & rusticoli in pascuis, nec non puellę graminarię in hortulis, & sineres nobis missas nostras integras

latinas & Catholicas, quas olim coluit & reuerebatur tuus Capnio Vir pius & eruditus, Cuius manes saltem erubescere deberes, si neminem Viuorum Velis reuereri

Apologia

Cum igitur scripturę Citatę non dicat, quod opib. non debitis penę eternę compensandę sint, temere affirmant aduersarij, quod per Satisfactiones Canonicas, penę illę compensentur.

Preterea cum certissimum sit remissionem pecc. gratuitam esse, seu gratis propter Christum donari, sequitur, non requiri satisfactiones

Et Euangelium habet mandatum gratis remittendi peccata, non imponendi penas, & nouas leges, aut partem penarum imponendi parte remissa, Ubi .n. leguntur hec in scripturis?

Christus de remissione peccati loquitur, cum ait, Quicquid solueris. etc Quo remisso sublata est mors eterna, & reddita Vita eterna

Neque hic loquitur de imponendis penis. Quicquid ligaueris, etc sed de retinendis peccatis illorum, qui non conuertuntur

Sed dictum Longobardi de parte penarum remittenda, sumptum est a Canonicis penis, harum partem remittebant pastores

Quanquam igitur sentimus, quod penitentia debeat bonos fructus parere propter gloriam & mandatum dei, & boni fructus habent mandata dei, Vera ieiunia, Verę orationes, Verę Eleemosinę etc tamen hoc nusquam repimus in scripturis sanctis, quod penę eternę non remittantur, nisi propter penam purgatorij, aut satisfactiones Canonicas, hoc est, propter certa quedam opera non debita

Aut quod potestas clauium habeat mandatum commutandi penas, aut partem remittendi

hec probanda erant aduersarijs

Responsio

Penas eternas compensandas dici, est dicere oppositum in adiecto, quia si sunt eternę, non sunt compensabiles

Scripturę aut citatę, non negant penas temporarias, opib. tam debitis quam indebitis compensandas esse, ideo temere & impie tu aduersarios tuos incessis, impudenter in eos nugando

Certum est, nec ipsi diffitemur, remissione pecc. gratuita esse, & gratis propter Christum, quo ad culpa, Et commutationem penę eternę in temporalem, Ex hoc aut non sequitur, non requiri satisfactiones, pro redimenda pena illa temporali, Ut satisfiat diuinę iustitię lesę etc

Et Euang. Christi habet mandatum gratis remittendi peccata, quo ad culpam, sed non prohibet imponi penas, nec prohibet nouas leges populo dei Utiles etc Imo hoc permittitur ecclesię, que habet spiritus. Cuius illuminatione & directione agit

Sed dicas tu nobis ubi ꝯ prohibeantur in scripturis, quasi omnia scripta sint loqueris, & nil reseruatu spuis. in ecclia, & quasi is in illa feriatus sedeat, & nil negotij sit ei in ea, Vellem aut attenderes, quid de rctorib. ecclie dicatur Act. 20. Luce. 10. & Math. 18. Et forsan ab hijs cessares ineptijs

Chrus de remissione pcti loquitur, cu ait, Quicqd soluerꝭ ꝛc Quo sublato, etiam sublata ꝫ mors eterna, sed nodu; reddita ꝫ Vita eterna, quia non intrabit in illam aliquod coinquatum, Apoc. penul., hoc ꝫ, ante sufficiente purgationem & expiationem que si hic negligitur, reddenda ꝫ in purgatorio, iuxta doct. Cathca

Quibus patet, meras ee, qb. agis, frascas, & Longobardum te interpretari, qualiter intelligis illum

Et si sentꝭ, q pnia debeat bonos fructus parere, solu ppter gloriam & mandatum dei, dicas queso, Unde thesaurizare debeamus nob thesauros in celo, Ut iubet Chrꝰ Math. 6. Et quo verum sit, quod Chrus Iois. 14. dicit, In domo pris mei mansiones sut multe ꝛc Et quo, & ubi deus reddat Unicuiq; scdm opera sua Math. 16. & in locis alijs plurimis

Fateor etiam nusquam repiri in scriptura, q pene eterne non remittantur, nisi propter pena purgatorij, aut satisfactiones Canonicas. Nec aliquis doctoru Catholicorum hoc dicit ꝛc Ideo ꝯ quos lucteris & strepas, tibi Videndu incumbit, nu clausis seu cecis oculis. Andabatarū more pugnare te sentis? Sic tua probas aduersarijs, q adhuc ex tua pugna nulla sentiut Vulnera

Apologia

Preterea mors Christi, non ꝫ solum satisfactio pro culpa, sed etiam pro eterna morte, iuxta illud. Ero mors tua, o mors

Quid ꝫ igitur monstri dicere, q Chri satisfactio redimat culpam, Nostre pene redimant mortem eterna, Ut ia illa Vox, Ero mors tua, intelligi debeat, no de Chro, sed de nris opib.?

Et quidem non de opib. a deo pceptꝭ, sed de frigidis qbusda obseruationib. excogitatis ab hominib., Et dicuntur mortem abolere, etiam cum fiunt in pcto mortali

Incredibile ꝫ, quanto cum dolore has ineptias aduersario & recitemus, quas qui expendit, non pot non succensere istis doctris demoniorum, quas sparsit in ecclia diabolus, Ut opprimeret cognitione legis & Euangelij, pnie & Viuificationis & bnficiorū Christi

Nam de lege sic dicunt, Deus condescendens nre infirmitati, constituit homi mensura eorum, ad que de necessitate tenetur, que ꝫ obseruatio preceptorum, Ut de reliquo, id ꝫ, de opibus

supererogationis possit satisfacere & comissis

Hic fingunt homines legem dei ita facere posse, Ut plg etia qꝫ lex exigit, facere possimus. Atqui scriptura vbiqꝫ clamat, qꝫ multum absimus ab illa pfectione, quam lex requirit

Sed isti fingunt legem dei contentam ee externa & ciuili iusticia, Non vident eam requirere veram dilectione dei ex toto corde ꝛc & amare totam concupiscentia in na

Itaqꝫ nemo tm facit, quantu lex reqrit. Ridiculu ꝟ igitur qꝫ fingunt nos amplius facere posse. Quanqꝫ n. externa opera facere possumus, non mandata lege dei, tamen illa ꝟ vana & impia fiducia, qꝫ legi dei sit satis factum

Responsio

Nemo negat fidlium, Chri morte ee satisfactione ꝓ nobis & eterna iuxta scriptura. Quid monstri igitur ꝟ, te dicere, qꝫ nos dicamus, Christi satisfactione redimere culpa & ꝛc Cu nullus nrm dicat, nostras penas redimere mortem eterna, sed redimunt debitu tale, qd reddendu ꝟ diuine iusticie lese ꝓ peccata

Nescio plane an insanis sis, qꝫ audes tot & tantas, ta sepe in nos expuere nugas. Et qd multa? Si vir bonus ees, ꝓximum nugis comenticijs non infamares, hec tibi semel dixisse, satis sit, nil amplius addam

Nos dicimus opa a do prepta, & non prepta, si ex gra fiant meritoria ee & satisfactoria, Et quid vis amplius a nob hre? Si aut tibi frigida sunt opa, que dus gsulit, ad que ecclesia hortatur filios suos, signqꝫ ꝟ certissimuꝫ, te nec ad Chm, nec ad ecclam pmere

Nemo nrm vnqꝫ dixit, opa nra, sive debita sive indebita th vocaueris, abolere morte, sive etiam in pcto mortali, sive ex illud fiant, Qua propter te talem & tm compio in nugis, quale & quantus erat Autholicꝫ in furtis. Et quomodo Ulisses toto dolis consutus fertur, ita tu nugis compactus eueniris

Quanto aut cum gaudio ipse tuas ineptas nugas recite expendat qui velit, que si no fluunt ex doctrina demoniorum, nescio quid vnqꝫ proflixerit intꝫ, qui diabolg mendax dicitur, & pater mendacij, qui ab initio homicida erat, & nunqua in veritate stetit, Cuius doctrine si tu succenseres, vestigijs eig minime inhereres

Non dicimus nos de lege dei, quod tu nos dicere dicis, qua tam observatione preptorum dei, qꝫ opib. supererogationis, dum

ex gra

ex gra fiunt, dicimus nos mereri & satisfacere de comissis
Nec fingimus hic homines, sed vere & Catholice docemus legem dei ita facere posse, ut plus etiam, quam lex exigit, facere possimus, alias nulla essent consilia Euangelica
Et si scriptura ubique clamat, quod multum absimus ab illa perfectione, quam lex requirit, Mirum est, quod ego nullo in loco hanc clamare hoc audio, nisi Math. 11. hoc faceret, ubi dicit Chrus. Tollite iugum meum sup vos etc. Iugum n. meum suaue est, & onus meum leue. Vel 1. Iois. 5. ubi dicit, hec est charitas dei, ut mandata eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt
Insup dico iuxta doctrinam Catholicam, mandata dei obligare nos, quo ad subam actus, si debuerimus vitare pctm, Et non quo ad intentione pcipientis, quod est ex gra seruare ea, nisi simul illis mereri voluerimus gloriam, Et nisi sic, sequeretur homine, qui extra gram est, ratione pcti alicuius mortalis, quolibet momento peccare mortaliter, non implendo precepta negatiua ex gratia, quia hec obligant ad semp & pro semp. hic candide lector videas, an mea vel Melanchthonis doctrina sit doctrina demoniorum, & si mea doctrina mea non sit, sed ecclie Catholice
Utique autem videmus legem dei requrere vera dilectione dei ex toto corde, quantum possibile fuerit ex na, quod si simul debuerit esse meritoria glorie, oportet quod vel ex gratia eliciatur vel in gra continuetur, Non n. est informis illa dei dilectio, iuxta supius dicta, ideo falsum est quod dicis, nemine tm facere, quantum lex requirit
Item, quando homo est in gra, & diligit deum ex illa, utique diligit illum propter se super omnia, quod est ex toto corde, ex tota mente, ex omnib. virib., quia hec p inculcatione dicuntur scdm b. Gregorium, in illo mandato
Et quid amplius facere poterit homo, a quo utique deus ultra non requrit, nisi ad impossibile illum vellet obligare, quod de deo misericordissimo & pijssimo cogitare impium est, imo b. hieronimus illum Anathemati subijcit, qui hoc dixerit, quia deum crudelem & Tyrannum facit
hic emergit doctrina diabolica tui Lutheri, cui & tu subscribere videris, Quod deus non dederit homini precepta, ut illa seruaret, cum essent ei impossibilia seruatu, sed ut causam haberet rationabiliter miserendi eius

Nec damnat deus tota concupiscentia in na, qz in renatis non damnat concupiscentiam carnis aduersus spm, sed illam relinqt in virtutis exercitiu, Ut in Paulo patet. 2. Cor. 12. cui dicitur sufficere gratiam, qm virtus in infirmitate perficitur. At consensus in illam concupiscentia, damnabilis b p actualem amplexum & sequelam

Non b igitur ridiculum, Ut tu totus ridiculus ais, nos amplius facere posse etc. Quapropter vana & impia fiducia non b, q legi dei satis fiat ab homine, sed tua comenta vana sunt et impia, qui te non solum delyrare faciunt cu tuo Luthero, sed prorsus insanire, tanqz sal infatuatu, quod ad nil amplius valet, qz q proijciatur foras & conculcetur ab hominib.

Apologia

Et vere oroes, vere Eleemosyne, vera ieiunia, hnt precepta dei, Et ubi hnt preceptum dei, non pnt sine pcto omitti Verum illa opa, quatenus non sunt precepta lege dei, sed habent certa forma ex huano pscripto, sunt opa traditionu huanarum de quib. Chrus dicit. Frustra colunt me mandatis hoim, Ut certa ieiunia instituta non ad carne cohercenda, sed Ut p id opus reddatur honos deo, Ut ait Scotus & compensetur mors eterna

Itis certus nus pcum, certus modus Eleemosynarum, cu ita fiunt, Ut ille modus sit cultus ex ope opato, reddens honore deo & compensans morte eternam. Tribuunt .n. hijs ex opere opato satisfactione, quia docent q valeant etiam in his, q sunt in pcto mortali

Iam illa longius recedunt a preceptis dei, peregrinatioes, & harum magna est varietas, alius facit iter Cataphractus, alius facit iter nudis pedib., h vocat Chrus inutiles cultus, qre non prosunt ad placandam offensam dei, Ut aduersarij loquuntur. Et tu h opa, magnificis titulis ornantur, vocantur opera superogationis. Tribuitur eis honos, q sunt ptiu p morte eterna, ita pferuntur opib. preceptorum dei

In hunc modum lex dei bifariam obscuratur, Et qz putatis legi dei satisfactum ee p externa & ciuilia opa. & quia adduntur traditiones humane, quarum opa preferuntur opib. legis diuine

Deinde obscuratur pnia & gra. Nam mors eterna no redimitur illa compensatione opum, quia b ociosa, nec degustat in pntia morte. Alia res opponeda b morti, cum tentat nos, Sicut .n. ira dei fide in Christum vincitur, ita vincitur mors fide in Christum, sicut Paulus ait, Deo gra, q dat nobis vi-

ctoriam per dnm̄ nrm̄ Iesum Chrm̄. Non inqt, qui dat nobis victoriam. si aduersꝰ morte opponaꝰ satisfactiones nras

Aduersarij ociosas speculationes tractant de remissione culpe. Nec vident, quomo in remissione culpe liberetur cor ab ira dei, & a morte eterna, p fidem in Christum

Cum igitur mors Chri sit satisfactio p morte eterna Et cum ipi aduersarij fateantur illa opera satisfactionum ee opa non debita, sed opa traditionum humanarum, de quibus Christus inqt, q sint inutiles cultus, tuto possumꝰ affirmare, q Satisfactiones Canonice, no sint necarie iure diuino ad remissionem culpe, aut pene eterne, aut pene purgatorij

Responsio

Opera traditionum humanarum, que sunt ad gloriaꝫ dei, & ad profectum salutare fidelium, non abijciuntur a Chro Math. 15. Sed opa traditionum humanarum, que sunt contra traditiones diuinas, Ut declarat ibide de honoratioe parentum ꝛc

Ideo false & mendaciter tribuis Chro, quod nunqꝫ voluit ille, Num Chrꝰ sue ecclie p spūs dedit Episcopos & rctores qui ordinarent cultum dei in ea, pro gloria dei, & salute fidelium q cultꝰ cum tpe auctꝰ b, & instructior factꝰ, put visum b spūs.

Quem cultum cum tu euertere laboras, quid aliud facis, qꝫ q portione tuam cum veterib. hereticis ponis, q idem tentauerunt, quod tu nunc cum tuis moliris?

Et quis unqua instituit certa ieiunia solum ad honore dei, & non simul ad carnis cohertione? Num aplꝰ ad Gal. 5. dicit, libertatem spūs non ee dandam in occasione carnis, Et ideo ne hoc fiat, prelati in ecclia, multa diuersis temporib. instituerunt certa ieiunia ꝛc

Sꝫ quis queso dicit certa ieiunia instituta ee, Ut per hec compensetur mors eterna? Mira res, q no erubescis toties repetere larvas tuas comenticias, quas nobis falso & impie tribuere non formidas

At quid dicam de nuo pcum ꝛc & modo Eleemosynarum nisi q inuides honori dei, & subuentioni, que fit pauperibus, Que opa bona dum ex gra fiunt, meritoria sunt & satisfactoria ex ope opato, Utcunqꝫ tu despectiue hoc Utaris vocablo ad hoc natus, Ut nasum stringas in doctrinam Catholicaꝫ Veruntu, Nasutus sis usqꝫ licet, sis deniqꝫ nasus, minime quod vis obtinebis, non n. doctrine illi prenalebis, sꝫ velis nolis, partem cum hereticis habebis

Dum aut extra gram fiunt, certu b, q meritoria gloriæ non sint, cum radix merendi sit ipa gra, An aute sint satisfactoria, Controuersum b apud doctores Scholasticos, Scotus tamen videtur ad ptem declinare affirmatiuam ob roem supius dictam, in quem tu lingua tuam virulentam acuere & stringere non erubescis, & si dignus non sis corrigiam calciamenti eius soluere

Dicas queso ubi Chrus inutiles cultus vocet pegrinationes, qui in spe pegrini ambulauit cum duobus discipulis in Emaus. Lucæ 24.

Et quid te scandalizant variæ pegrinationes illæ? An non licet penitentib. uti asperitate et rigore? Forsitan & vestem de pilis Camelorum calumaberis in baptista Christi nec non frugalitatis eius abstinentiam

Et quis aduersariorum dicit pegrinationes illa pdesse ad placandam dei offensam? Cum hec placetur Contritione Satis aut fit pro pena soluenda his & alijs bonis opib. iuxta modum supius explicatu, Quo ppterea dicere audes, Ut aduersarij loquuntur, cum hij hoc non loquantur, sed tu mentiendo in illos, loqueris eos loqui, quod non loquuntur? Et quo Titulo tibi ornandus videtur tantus nugaculus, sine fine nugax, pie lector?

Non tribuitur eis honos, q sint pcium pro morte eterna nec pferuntur opib. pceptorum dei, quia & illa du ex gra fiunt meritoria sunt & satisfactoria. Tibi autem pspicere incubit precium, quod tantis mereris nugis

Nec bifariam, Ut ais, obscuratur lex dei in huc modu quia lex dei obligat quo ad subam actus, ideo satis fit ei p opa precepta, tam interna qz externa. Non n sola externa precipit, Ut tu videris dicere

Nec opa traditionum hnarum pferuntur opib. legis diuinæ sicut tu nobis asscribis Sathanice

Nec obscuratur pnia & gra, Ut tu nugaris. Qm non dicimus morte æternam redimi compensatione opum, sed penam tpalem, Nec b otiosa compensatio opum p pena tepo rali, sz tu otiose loqueris, quando nescis quid dicas

Si de morte tpali loqueris, nil facit illa ad scopu tuu Si aut de spuali, Ut credo, non b opponenda illi fides, sed gra, quia fides no excludit pctm, sed gra hoc facit

Quapropter falsum b quod dicis, Sicut ira dei fide in Chrm vincitur, ita vincitur mors fide in Christum

Nec paulus aliquid pro te facit, Non .n. inqt, q dat nobis Victoriam contra mortem fide. Nec nos opponimus morti illi satisfactiones nras, ideo tua disputatio Ubiq ridicula conuincitur

Non tractant aduersarij tui ociosas spectationes de remissione culpe, sed tu ociosas nugas tractas, in omnibque loqueris. Quia nos remissionem culpe dicimus fieri gra, qua meruit nob Chrus morte & passione sua. Tu at illam nugaris fieri fide in Chrm, cum tu fides nullu excludat peccatu, nec opponitur alicui, ni pcto infidelitatis &c

Nos aduersarij tui fatemur opera Satisfactionum esse opa tam debita qz indebita, ideo tua argumentatio & ridicula Nec dicit Christus inutiles cultus ee p opa traditionum hua quib. queritur gloria dei & profectus salutaris fidelium, ideo tua argumentatio non solum ridicula est, sed prorsus stulta & insana

Apologia

Sed obijciunt aduersarij, Vindictam seu pena necariaz ee ad pniam, qz Aug. ait, pniaz ee Vindicta puniente &c

Sicut alibi quoties opa pcipiuntur, interptantur ea aduersarij Satisfactiones et propiciationes esse, ita hic, qz fit pene mentio, detorquent eam ad satisfactionem

Aug. non hoc sensit, dolorem in pnia pcium ee, ppter quod debeatur remissio pecc. Sciebat .n. gratis remitti peccata ppter Chrm. Sciebat Chri morte sacrificium ee p pctis nris

Quidqd igitur de Vindicta de penis citatur, semp ita accipi debet, ne gratuita remissione pecc. euertat, ne obscuret meritum Christi, & abducat homines a fiducia Christi ad fiduciam opum

Ceterum Vindicta concedimus ee in pnia, non Ut pcium sed Vindicta formal & in pnia, quia ipa regnatio fit ppetua mortificatione Vetustatis nostre

Sunt terrores, sunt & alij motus, q pcto irascuntur sed his non debetur remissio

Imo si fides non accederet, hij dolores afferrent mortem eternam. Sit sane belle dictum a Scoto, pniam appellari quasi pene tenentiam. Modo Ut pena non intelligatur esse precium, pro quo debeatur remissio

Et Aug. non loquitur de penis, quas remittunt claues quare non recte detorquetur hoc dictum ad Satisfactiones de Veris penis, hoc est, de terrorib. & Veris am dolorib. loq

tur, qui existunt in pnia

Neq; tamen excludimus externa carnis vexationes hec. n. veros animi dolores sequitur ultro

Ac longe errant aduersarij, si verius pena ee iudicant satisfactiones Canonicas, q; veros terrores in corde. Stultissimu b, no pene detorquere ad has frigidissimas Satisfactiones, non referre ad illos horribiles terrores conscientie. de quib. ait David. Circumdederunt me dolores mortis

Quis non malit loricatus & Cataphractus querere templum Iacobi. Basilicam petri. q; sustinere illam ineffabilem vim doloris, que b etiam in mediocrib., si sit vera pnia

Responsio

Aduersarij tui, quoties opa pcipiuntur, interptantur ea Satisfactiones, qz meritoria sunt & Satisfactoria, si ex gra fiant, iuxta supius dicta, sed non interptantur ea propiciationes esse, ut tu nugaris, ideo nulla b tua illatio, qua hic ptendis. Et si pene mentione hic dicant pertinere ad satisfactionem, ad quam va Aug. non torquentur, sed vere exponuntur

Nec nos sentimus dolorem in pnia precium ee propter quod debeatur remissio pecc., quia & nos scimus grat remitti pcta propter Chrm, qui sua morte nob meruit gram, qua fit remissio pecc. Quapropter no euertimus nos gratuitam remissione pecc. sicut tu videris nobis asscribere, nec abducimus homines a fiducia Chri, ad fiduciam opum, sicut tu nos facere mentiris, in tanta tuarum nugarum lerna vel caterua

Nec nos concedimus vindictam in pnia ee precium scz redemptionis, nec a vita Chriana relegamus ppetuam vetustatis nre mortificatione. At negamus terrores aliquid ee Contritionis, cu precedant illam, iuxta supius dicta

Dolores autem illi, quos tu terrores vocas, no afferret mortem eternam, etiam fide non accedente, sed peccata mortalia incontrita mortem illam afferunt

Et quid iterum repetis consuetam larna in re illa, hac scz. Modo ut pena non intelligatur ee pcium, pro quo debeatur remissio, quu nemo nostrum hoc dicit.

Non ignoramus de quib. penis loquatur Aug. qz de illis que sunt in dolorib. Contritionis. Per hoc aut non euacuatur satisfactio que fit extra Contritione. Sed libenter ex te audirem, quis detorqueat hoc Aug. dictum ad Satisfactiones

exteriores per opa

Si autem non excluditis externa carnis vexatione eo q ultra sequatur veros aiu dolores, cur excluditis externa carnis vexationem, que voluntarie suscipitur in vindicta pctorum, & ad satisfactione poene temporalis. &c Num ipe teipm confutas, & confundis satis?

Tu longe erras in hoc q terrores cordis utcuq horribiles ponis contritionem esse, cu contritio sit dolor voluntarie assumptus &c hij aut terrores voluntarij no sunt, sed inuoluntarij, quia incutiuntur consciae ex memoria pctorum quos voluntarie sequitur contritio, & non necario, qz nemo ad conterendum cogitur, licet adhoc fortiter inducatur

Et quid dicis de loricato & cataphractato &c Cum illi post contritionem, & post passionem terrorum huic student penitentie, vel imposite, vel libere assumpte, in satisfactiones poene temporalis, quam debet diuine iusticie lese &c

Quo liquet te parum vel nil intelligere horum, que sunt in dogmate nostro, & audes impugnare ea, quod qz temerarium & friuolum sit, quis non videt, nisi q nil videt?

Apologia

At inquunt, conuenit iusticie dei punire pctm

Primum q disputant, q conueniat punire pctm, satis ostendunt se contemnere Christi beneficium

Constituit deus pcium p nris pctis, non nostras penas non nostras satisfactiones, sz mortem filij sui

Que tandem insania b, preferre nostras satisfactiones satisfactioni Christi? Deinde, ut maxime puniat deus, tamen sentiendum b, remissione pecc. non deberi propter illam poena, & ne iniuria afficiatur beneficium Christi

Et quia conscia non pot reddi parata, si remissio no contingit gratis

Postremo, ut maxime deus puniat, tn poene ille nil ad claues ptinent, he nec de imponendis nec de remittendis illis poenis, que sunt opa dei, mandatum habent

Ceterum, concedimus deum punire pcta. primum in contritione, cum in illis terrorib. iram suam ondit. sicut sbt David cum orat, Dne ne in furore tuo arguas me

Et hieremie, Corripe me dne, verum in iudicio, no in furore, ne ad nihilum redigas me. hic sane de acerbissimis poenis loquitur

Et fatentur aduersarij, contritione posse tanta esse, ut non requiratur satisfactio. Verius igitur contritio poena b, qz satisfactiones canonice

Responsio

Utiq; conuenit iustitiæ dei punire pctm, quia nullum malum relinqt impunitum, cum hoc eet contra decorem Uniuersi & ordine illius, in quo deus nil relinqt inordinatum, poena aut reordinat culpam

Non contenimus beneficium Chri, in hoc q dicimus conuenire, Ut deus puniat pctm. Fatemur etiam deum constituisse precium pro pctis nostris, morte filij sui, qua is meruit nobis gram remissionis a pena & culpa, que nobis semel datur in baptismate a deo, quod quia iterandum non b, ideo post relapsum recurrendum b ad sacramentum pnie, i quo fit absolutio a culpa, sed non ab omni pena, sed tn poena eterna commutatur in poena tpalem, iuxta taxam dei, que partim Contritione tollitur, partim Virtute clauium in Confessione Reliquum vero bonis opib. in gra factis, siue precepta fuerint siue libere fiant, siue in Confessione imposita sint, iuxta doctrinam Catholicam, qua tu rides & subuertere moliris

Aplus aut .1. Cor. 11. dicit, Q si nosmetipos dijudicaremus non Utiq; dijudicaremur, Dum aut iudicamur a dno, corripimur, Ut non cum hoc mdo damnemur

Et Luce 13. dicit Chrus. Nisi pniam habueritis, sil2 omnes peribitis, cur igitur illam requirit a nobis, si nil nobis patiendum b? Et nunquid dolor in Contritione pena non est. Dicit quoq; b. Petrus .1. Pe. 2. Chrus passus b p nobis Vobis relinquens Exm, Ut sequamini Vestigia eius

Et nunqd Vita Christiana non b crux & martyrium in qua oportet nos multum laborare in preceptis dei, & multa pati etc que omnia succedunt nobis in meritum & satisfactione, iuxta modum superius dictum

Non preferimus nos satisfactiones nras satisfactioni Christi Nec remissio pctorum debetur pro pena nra, in nra satisfactione, & ideo iniuria minime afficimus bnficium Chri eo q dicimus remissione pcti fieri gratis, Quapropter dum nobis insultas nugis tuis, teipm maxime confundis apud doctos & eruditos

Quod aut postremo de poenis in punitione dei dicis, non negamus. Quod & nil prorsus ad ppositum nrm facit, cum nemo de poenis illis hic loquatur. Reliqua aut que adducis, pariter nil ad scopum tuum faciunt, ideo relinqo ipa

Nec diffitentur aduersarij tui Contritione posse tanta ee, Ut nulla alia requiratur satisfactio, sed ex hoc no seqtis Contritionem Verius poenam esse, q; Satisfactiones Ca-

nonicas, cum raro talis sit Contritio, q tota euacuet poena

Apologia

Secundo. Subiecti sunt sancti morti, & alijs afflictionib. comunib., sicut ait Petrus. Tempus ē iudicium incipere in domo dei. Si aut primum a nobis, qualis erit finis istorum q non credunt?

Et ut hę afflictiones plerunq; sint poenę pctorum, tamen in pijs habent alium finem, infliguntur n. ad mortificandum presens pctm, quia in sanctis extinguunt & mortificat concupiscentiam

Mors n. ad hoc reliqua ē in sanctis, ut aboleat hanc naturam immundam, ideo Paulus ait, corpus mortuum ē ppter pctm, id ē, mortificatur ppter preses pctm, quod adhuc i carne reliquum ē. Crux igitur non poena, sz exercitium est. & preparatio ad renouationem

Nam cum mortificatur pns pctm, cumq; inter tentationes discimus qrere auxilium dei, & expimur puntia dei, magis magisq; agnoscimus diffidentiam cordium nrorum, & erigimus nos fide, ita crescit nouitas spus, sicut Paulus ait. Et si exterior homo corrumpitur, tamen interior renouatur de die in diem. Item Esa. ait. Angustia in qua clamant, disciplina ē ipis

Preterea mors tunc vere poena ē, qn cor pterrefctm sentit iram dei, iuxta illud. Aculeus mortis pctm ē

Postqua aut in sanctis fide terrores peccati supati sunt mors sine illo sensu irę dei, proprie non est poena

Porro claues non imponunt, neq; remittunt has poenas Quare Satisfactiones non ptinet ad has poenas

Claues n. no remittunt aut mortem, aut pte afflictionum comunium

Iam si has poenas compensant Satisfactionib. quare iubent in purgatorio satisfacere?

Responsio

Paragraphus ille, quia preter Scopum ē, eo q de poenis illis a deo inflictis non sit ad ppositum, ideo non ē cur respondeam loquacitati tuę futili & inutili in eo, qui instar infructiferę arboris folia spargis pro fructib.

Sed ne a solitis recedas nugis, in fine addis, Iam si has poenas compensant satisfactionib. &c Cum nemo eas sic compenset, nec ipe quidem sint talib. compensabiles

Apologia

Obijciunt de Adam, de Dauid, q propter adulterium

punitus est

Ex hijs Exemplis faciunt Universalem regula, quod singulis pctis rndeant proprie poene tpales, imponende potestate clauium

Prius dictum est sanctos sustinere poenas, que sunt opa dei. Sustinent Contritione seu terrores, sustinent & alias communes afflictiones, Ita sustinent aliq proprias poenas a deo impositas exempli causa

Et he poene nihil ptinent ad claues, quia claues neqz imponere, neqz remittere eas pnt, sed deus sine ministerio clauiu imponit & remittit

Nec sequitur Universalis regla. Dauidi propria poena imposita est, igitur pter comunes afflictiones alia qdam purgatorij poena est, in qua singulis pctis singuli gradus rndet

Ubi docet hoc scriptura, nos posse nos a morte eterna liberari, nisi p illam compensationem certaru poenaru, preter coes afflictiones?

At contra sepissime docet remissione pecc. contingere grat propter Christum, Chrm ee Victorem pcti & mortis quare non est assuendu meritu Satisfactionis

Et quamuis afflictiones reliquie sint, tn has interpretatur pntis pcti mortificationes esse, non compensationes eterne mortis, seu precia pro eterna morte

Iob excusatur q non sit afflictus propter pta malefcta Itaqz afflictiones non semp sunt poene aut signa ire. Imo pauide conscie docende sunt, alios fines afflictionu potiores esse, ne sentiant se a deo reijci, si in afflictionib. nil nisi poenam & iram dei Videant

Alij fines potiores sunt considerandi, Q deus alienu opus faciat, Ut suum opus facere possit etc Sicut longa concione docet Esa. c. 28

Et cum discipuli interrogarent de Ceco, quis peccasset Ioannis. 9. Rndet Chrus, causam cecitatis esse non pctm, sed Ut opa dei in eo manifestentur

Et apud Hieremiam dc. Quib. non erat iudiciu bibetes bibent. Sicut pphete interfcti sunt Ioes Baptista & alij sancti

Quare afflictiones non semp sunt poene pro certis fctis ptis, sed sunt opa dei destinata ad nostram Utilitate, & Ut potentia dei fiat conspectior in infirmitate nostra

Sic Paulus ait, Potentia dei pficitur i infirmitate mea

Itaqz corpora nra debent ee hostie propter Volutatem dei, ad obedientiam nram declarandam, non ad compensandaz mortem eterna, pro qua aliud pcium habet deus, mortez scilicet filij sui

Et in hanc sententia interpretatur Gregorius ipam etiam poenam Dauidis, cum ait. Si deus propter pctm illud fuerat cominatus, Ut sic humiliaretur a filio, cur dimisso pcto, quod erat ei cominatus impleuit Rc remissione illam peccati factam ee, ne homo ad pcipienda vita impediretur eternam. Subsecutu vero illud cominationis Exm, Ut pietas homis etiam in illa humilitate exerceretur & probaretur

Sic & morte corpis propter pctm deus homini inflixit Et post pctorum remissionem ppter exercendam iusticia non ademit, Videlicet Ut exerceatur & probetur iusticia istorum qui sanctificantur

Responsio

Dauid propter adulterium & homicidium punitu ee a deo notu b ex scriptura. Ex quo Exemplo nemo facit Uniuersalem regulam, cum aliunde constet, dei iusticia nullu malu relinquere impunitu, Vel hic vel alibi in alia Vita

Certum b aut q ptate clauiu imponuntur nuc pnie arbitrarie, que si dei iudicio sufficiunt p poena tpali p pctis debita, non erit necarium purgatorium p illis. Si autem no sufficiunt, quod hic non soluitur, alibi soluetur

Sed quid repetis larvas tuas de poenis a deo inflictis, cu non sint ad scopum, nec ad propositum, cum Ut ipe fateris poene ille non ptineant ad claues, nec ad Vitam Chrianam preceptis dei consonam

Queris autem Ubi doceat scriptura, nos no posse a morte eterna liberari, nisi p illam compensatione ꝛc Rndeo, nullibi hoc scriptura docere, in qua si tu eruditus ees, Ut Vis Videri, questionem tam stultam non faceres. Que n. cpensatio pro morte eterna dari pot alia, qz mors Chri, qua is nobis meruit gratiam, qua liberamur a morte eterna, eo q hec excludit peccatu & reponit in fauorem dei. Nec comunes afflictiones ab illa liberare pnt, ideo nescis quid loquaris, & omnia que in hoc paragrapho inculcas aliud nihil faciunt, qz q te ociosum loquaculum ostendunt

Apologia

Neqz vero tolluntur comunes calamitates proprie p illa opa Satisfactionu Canonicarum, hoc b, p illa opera tditionum humanarum, que ipi sic valere dicunt ex ope opato, Ut etiam si fiant in pcto mortali, tu redimant poenas

Et cum obijcitur illud Pauli. Si nos iudicaremus ipi, non iudicaremur a dno, Verbum iudicare intelligi debet

de tota pnia & fructib. debitis, non de opib. non debitis

Aduersarij nri dant poenas contemptę Gramatices cum intelligunt iudicare idem ee, quod Cataphractum pegre ire ad sanctum Iacobum, aut similia opa

Iudicare sz totam pniaz. sz damnare pcta, h damnatio vere fit in Contritione & mutatione vitę

Tota pnia, Contritio, fides, boni fructus impetrant. Ut mitigentur poenę, & calamitates publicę & priuatę. sicut Esa. c. 1. docet. Desinite male facere, & discite bn facere &c. Si fuerint pcta vestra Ut coccinu, quasi nix dealbabuntur Si volueritis & audieritis me, bona terre comedetis

Nec b ad Satisfactiones & opa traditionu humanarum transferenda grauissima & saluberrima sma a tota pnia & opib. debitis, seu a deo preceptis. Et hoc prodest docere q mitigentur communia mala p nraz pniam, & p veros fructus penitentię. per bona opera facta ex fide

Non Ut isti fingunt facta in pcto mortali. Et huc pertinet Exm Niniuitarum, q sua pnia, de tota loquimur reconciliati sunt deo, & impetrauerunt ne deleretis ciuitas

Responsio

Redeunt priores larue quas repetis, qn nihil solidi habes quo agas, Et quid si etiam Centies vel millesies illas repeteres; quam gram scribendo reportabis, nisi q te futile et inutilem loquaculu & Battologum ipe declarabis? q fastidium impatibile ingerit legenti

Et quocies vis queso tibi ad easdem laruas responderi? Utinam aliquis male feriatus tibi contingeret, Ut ipe bonas horas melius locare possem. Sed forsan tot repetitionibus studes, Ut in seruo tuo arbitrio fecisti, ne quis tibi rndeat, quod si feceris, toto falleris cęlo, qm nccarium b, Ut tibi respondeatur, ne cui videaris nugis tuis impijssimis & impudentissimis Veritati & pietati Catholicę preualere

Et quis queso, Ut ad propositum reuertar, dicit coes calamitates proprie p illa opa Satisfactionu Canonicarum tolli? & cur hoc mentiendo nobis asscribis, cum nuquaz hoc vel fecimus vel cogitauimus? Num digna sunt nugacule comenta h tua, que Cęsareę offerantur maiestati, que legat principes & amplissimę ciuitates, que cum legunt, nil nisi meras nugas legunt, quib. tu tua pingis dogmata, & te ipsu tuis pingis colorib.

Nec inficiamur nos Paulum intelligi de tota pnia, que

parit fructus tam debitos q̃ indebitos, Ut tu illos vocas, Nc dicimus nos opa non debita tota ee pniaz Cum tam debita q̃ indebita, dum ex gratia fiunt meritoria sunt & satisfactoria iuxta supius dicta

Quid ergo Gramaticę indoctos nos sugillas, & arguis imperitię? qui facis in Theologorũ schola, quod canis in balneo. Si te intra Gramaticę septa ꝯtinuisses, & famę & saluti tuę consuluisses. Non ignoramus laborem huiꝰ libelli tibi cum Luthero coez ee, qualis erat & in seruo arbitrio, & in eo quem ad Pragensem magistratu frustra scripsistis, quemadmodũ .n. Sorex se voce prodit, ita tu te stilo apis nugis fucato

Totam vitam Christiana, que constat opib. preceptis & non pceptis deo charam ee nemini ꝫ ambiguũ, qui saltem sane & pie sapit, & ad intuitum illius, deum etia nonunq̃ mitigare coes calamitates, & deponere flagellum punitionis & correptionis tam in Universali q̃ in pticulari, satis scriptura notescit, non ꝫ opus nobis, Ut tu longo verborũ Syrmate hoc exponas

De factis aut in pcto mortali, satis tibi & loquacitati tuę responsum ꝫ supra, qui verbis illis fucum formisecũ tuę qris impitię & impietati, Qui & si ex corde veritatem qreres, a talibus strophis & technis tibi tempares

Et quale iudiciũ de te putas futurũ, ubi mundo satis innotuerit qualib. sycophantijs egeris contra Catholicę pietatis synceritatem? Et si te mdus non arguerit, Nunquid non propria conscia confunderis? que est mille testes tibi, q & assiduo flagello cor tuũ lancinabit, quando refusionem famę facere nescis hijs, quos impie ungis tuis infamasti, taceo quos seduxisti & quottidie seducis cum tuo Luthero. Et huc ptinet Exm Arrhij, cꝰ poena nodũ ad summũ peruenit authore hieronymo. Certo sciueritis oculos vros, q ia clandũtur in culpa, suo tempori aperiri in poena

Apologia

Q aut pres mentionem faciunt Satisfactionis. Q Concilia fecerunt Canones, diximꝰ supra disciplina Ecclesiasticam fuisse Exempli causa constitutam

Nec sentiebant hanc disciplinam nccariã ee, vel ad culpę, vel ad poenę remissionem. Nam si qui in hijs mentione purgatorij fecerunt, interptantur, non ee ꝯpensationem eternę poenę, non satisfactione, sed purgationem impfectarum animarum

Sicut Aug. ait, Venialia contremari, hoc ꝫ, mortificari diffidentiam erga deum, & alios affectus similes

Interdum scriptores transferunt Satisfactionis Vocabulum ab ipso ritu seu spectaclo, ad significandam Veram mortificationem. Sic Aug. ait. Vera satisfactio ꝫ pctoꝝ cas excidere, hoc ꝫ mortificare carnem

Item cohercere carnem, non Ut compensentur eternę poenę, sed ne caro ꝑtrahat ad pctm

Ita Greg⁹ de restitutione loqtur falsam ee pniaz, si non satis fiat illis, quoru res occupatas tenemus. Non n. Vere dolet se furatum ee, aut rapuisse, is qui adhuc furatur Tantisꝑ n. fur aut prędo ꝫ, dum ꝫ iniustꝰ possessor aliene rei. Civilis illa satisfactio nccaria ꝫ, quia scriptum ꝫ, Qui furatus ꝫ, deinceps non furetur

Item Chrysos. inqt. In corde Contritio, in ore ꝯfessio, in ope tota humilitas. Hoc nil ꝯtra nos facit. Debent sequi bona opa pniam. Debet pnia esse non simulatio, sꝫ totius Vitę mutatio in melius

Item patres scribunt satis ee, si semel in Vita fiat illa publica seu solennis pnia. De qua sunt fcti Canones satisfactionum, qua ex re intelligi pot, ꝙ sentiebant illos Canones non esse nccarios ad remissionez pecc.

Nam preter illam solennem pniaz, sepe alias Volut pniaz agi, Ubi no reqrebantur Canones Satisfactionum

Responsio

Patres & Concilia fecerunt Canones Satisfactionis i disciplina Ecclesiasticam, & etiam in satisfactionem poenę temporalis debitę divinę iusticię lesę per pcta

Nec sentiebant Ut ais, hanc disciplinam nccariam ee ad culpę remissione, Utilem tn ad poenę tpalis ꝯpensatione

Et si qui in his mentione purgatorij fecerunt, bn interpretantur non ee ꝯpensatione poenę eternę, At poenę tpalis compensatione non negant, sꝫ illam tradunt

Sed quid ꝫ quod tu dicis de purgatorio imꝑfectaru aiaru? Quales affectus in illis ponis, que discedunt in gra, qua sanantur ab omi culpa mortali. Venialia autem pcta, que secum ferunt, & pro quib. poena ignis patiuntur, non dicunt affectus in eis, sed actualia pcta hic ꝯmissa, de quib. nondum satis fecerunt

Quare Augm male torques ad tuu comentu, quod ex scriptura nullu hꝫ testimoniu, & cur non profers hic scripturas qui alijs sine scriptura loqui non ꝑmittis?

Libenter aut audirem, a quo ritu seu spectaculo scriptores transferant Satisfactionis Vocabulum, ad significandam Veram mortificationem. Licet non negem hoc Vocabulum hoc Vocabulum se ad illud extendere. Et quid repetis antiqua larua iteru de compensatione eterne poene? cum hec sola Chri morte compensetur, Ut sepe dictum est huc usque

Et cur hoc non dicis tuis alumnis, quod ex Gregorio citas, qui spoliauerunt templa dei, Cenobia cum reb. suis abstulerunt suis possessorib., taceo multos pios sacerdotes quos deturbarunt a suis, Ut Vocant, beneficijs, & id genus alia multa? hic iubet Plato quiescere, ne superioritas secularis emendetur, Veru cum suis aplis locum habeat, Ubi digna factis redduntur

Solennis pnia semel locu hz in Vita, ne Vilescat, Nec dicimus nos Canones illos necarios ee ad remissione pecc. Utiles autem ee ad remissione poene tpalis qs diffitebitur? quando & alia opa bona ad hoc Valeant, quod & tu hic i calce minime negare Videris

Apologia

Architecti Confutationis scribunt no ee tollerandum Ut Satisfactiones contra expressu Euangm aboleantur

Nos igitur hactenus ostendimus Canonicas illas Satisfactiones, hoc est, opa non debita, facienda propter compensationem poene, non hre mandatu Euangij

Res ipsa hoc ondit. Si opa satisfactionum sunt opera non debita, quare allegant expressum Euangelium? Naz si Euangm iuberet compensari poenas p talia opa, iam eent debita opa. Sed sic loquuntur, Ut faciant fucu impitis. Et allegant testimonia, que de debitis opib. loquuntur, cum ipsi in suis satisfactionib. prescribant opa non debita

Imo ipi cocedunt in scholis, sine pcto recusari posse Satisfactiones. Falso igitur hic scribunt, q expsso Euangelio cogamur Satisfactiones illas Canonicas suscipe

Ceteru, nos iam sepe testati sumus, q pnia debeat bonos fructus parere, Et qui sint boni fructus docet mandata Videlicet, Inuocatio, grarunactio, confessio Euangij, docere Euangm, obedire parentib. & mgratib., Seruire Vocationi, non occidere, non retinere odia, sed ee placabilem, dare egentib., quantu pro facultatib. possumus, non scortari, non moechari, sed cohercere & refrenare, castigare carne, non propter compensatione poene eterne, sed ne obtempet diabolo, ne offendat spus. Item Vera dicere

hij fructus hnt pcepta dei, & propter gloria & mandatum dei fieri debent, habent & premia

Sed q non remittantur poene eterne, m ppter compensationem certarū traditionū, aut purgatorij, hoc non docet scriptura

Responsio

Vide Candide lector, qz potenter incedat nr nugarū Architectus, & quib. Utatur strophis, Ut suam impietate fucet ac coloret. Bene autem scribunt Architecti gfutationis non ee tolerandu, Ut satisfactiones contra expressu Euangeliū aboleantur, Ut diffuse ipe ondera in responsione ad articulum 12 principum

Sed quantum hic sat erit. Sciendu b, Ut sepe dixeraz hactenus, Euangelica madata pcipere opa bona, que dum in gra fiunt, ee meritoria & satisfactoria, Et cur non similia illis eent opa consiliorū Euangelicorū, & opera bona non pcepta, sed voluntarie & deuote facta, du ex gra fiūt? An tu putas sola opa pcepta deo accepta ee, & non simt & alia non pcepta? Ubi queso contra hoc b Euang^m Catholicū? At tuum Euangelium Cripticū & subscanale nil moror quando hoc non Chri Euangeliū est, sed Sathane

Tu multa dicis de opib. non debitis, quasi nos a satisfactione excludamus opera debita, iuxta precepta diuina. Euangeliū Catholicum precipit Vita Christiana, q non solu perficitur opib. preceptis, sz etiam no preceptis, que omia meritoria sunt & satisfactoria, dum ex gra fiunt

Et quia opera debita & no debita, Ut tu ea Vocas, parit satisfactoria sunt & meritoria, cur non allegaremus ad h Expressum Euangeliū? Tu aut solum loqueris de operib. non debitis, quasi nos h sola dicamus satisfactoria, in quo in nos dolosam agis Vulpem, Ut fucare possis tua impietatem & perfidiam

Tu fucū nobis asscribis, quem faciamus impitis, cum fucus prorsus apud nos sit nullus, quia apta b doctrina Catholica, Tu autem sub pileo ludis, & si fucator dici nolis, scripta tua satis testantur quid feras in parma

Nos allegamus testimonia, que de debitis opib. loquuntur que no excludunt, sed includunt non debita, cum Utraqz ex gra facta, sint meritoria & satisfactoria, Tu aut de non debitis strepis, quasi hec sola Satisfactoria dicamus. Qua propter qualis impostor sis, tibi ipi iudicandu relinquo

Concedimus ~~aut~~ etiam in Scholis sine pcto recusari posse Satisfactiones impositas, ab audiente confessione quia hec sunt opa no debita, ad que non b obligatio ex lege diuina, ideo tu falso nobis asscribis, q dicamus expresso Euag° nos cogi Satisfactiones Canonicas suscipe

Et nos testamur pniaz debere bonos fructus parere, quod fit tam in opib. preceptis, q debita vocas, & no preceptis que indebita interpretaris, quia tam bene boni fructus sut in opib. bonis non preceptis, qz in preceptis, si ex gra fiant. Qui sint aut boni fructus, satis explicat apostolus ad Gal. 5. Ubi loquitur de opib. carnis & de fructib. spiritus, quapropter tua nomenclatura minime hic egemus

Et si non b scortandu Ut ais, cur hoc no dicis tuis monachis exiticijs, laruatis & coniugatis, q non soluz publice scortantur, sed etiam incestu polluuntur? Et si vera dicere, Ut ais, est bonus fructus, cur tu tot & tantas nugas in nos dicis? cur doces queso, quod ipe non seruas

Nemo diffitetur opa, que habent precepta dei ee bonos fructus. At illi non dicuntur boni quia precepti sunt, sed quia ex gra fiunt. Ideo no minus opera bona non precepta si ex gratia fiunt, sunt fructus boni meritorij & satisfactorij

Q aut roe precepti fructus no dicantur boni, eo patet, quia eadem opa precepta pot & hypocrita facere, Ut honorare parentes, et id genus alia

Et si fructus que hnt precepta dei fieri debent propter gloriam & madatum dei, & hnt sua pmia, dic queso, que sint illa pmia? Si tempalia dixeris, rediges nos in seruitutem iudaica: si aute celestia, cur tu cum tuo Luthero negas nos mereri coelu opib. nris? Ecce quanti seductores & impostores estis?

Fatemur & nos cum scriptura, poenas eternas no remitti propter compensatione certaru traditionuz aut purgatorij, sed poenas temporales, ideo nescis quid loquaris.

Apologia

Indulgentie olim erant condonationes publicaru illarum obseruationu, ne nimiu grauarentur hoies. Q si humana auctoritate remitti satisfactiones & poene queunt, no igitur iure diuino necaria est illa compensatio

Nam ius diuinu no tollitur hua auctoritate

Porro cum per se nunc antiquatus sit mos, & quidem dissimulantib. Episcopis, nil opus est remissionib. illis

Et tamen mansit nomen indulgentiarum

Et sicut satisfactiones non sunt intellecte, de politica disciplina, sed de compensatione poene, ita indulgentie male intellecte sunt, quod liberent animas ex purgatorio

At clauis non habet potestatem, nisi super terram ligandi & soluendi, iuxta illud. Quicquid ligaueris super terra, erit ligatum in coelo. Quicquid solueris super terram, erit solutum in coelo.

Quanquam, Ut supra diximus, clauis potestatem habet, non imponendi poenas, aut cultus instituendi, sed tantum habet mandatum remittendi peccata, his qui conuertuntur, & arguendi & excommunicandi istos qui nolunt conuerti. Sicut enim soluere significat remittere peccata, ita ligare sed non remittere peccata

Loquitur enim Christus de regno spirituali & mandatum dei est, Ut ministri Euangelii soluant hos qui conuertuntur, iuxta illud, Potestas nobis data est ad edificationem

Quare reseruatio casuum politica res est. Est enim reseruatio poene Canonice, non est reseruatio culpe coram deo in his qui Vere conuertuntur

Proinde recte iudicant aduersarii, cum fatentur, quod in articulo mortis illa reseruatio casuum non debeat impedire absolutionem

Responsio

Indulgentie dum per modum suffragii applicantur, tam Viuis quam defunctis, sunt etiam & olim erant satisfactiones pro poenis temporalib. diuine iusticie persoluendis Vel hic Vel in purgatorio. Que applicatio est penes summum pontificem & Episcopos, qui habent dare indulgentias, potestate clauium que a deo est

Non est antiquatus mos ille, de Vsu & datione indulgentiarum, & si penitentie iniungende facte sint arbitrarie ita quod non est necesse amplius secundum Canones imponere passim penitentias

Satisfactiones Canonice intellecte sunt de politica disciplina & simul de compensatione poene temporalis. Nec male intellecte sunt indulgentie, quod liberent animas ex purgatorio, cum potestas clauium in applicando meritum Christi, in satisfactionem pro poena temporali debita diuine iusticie, extendat se etiam in purgatorium, Ut tradunt doctores Catholici

Sunt enim anime in purgatorio adhuc super terra, quo ad satisfaciendum, licet non quo ad merendum

Reliquie autem frasce tue, quib. hic agis, satis solute sunt in precedentib., quia non est tam angusta potestas clauium in summo pontifice, & prelatis ecclesie, Ut tu eam facis. Cum ecclesia

chri sit sponsa filij dei, que vult omia que sponsus suus, & e diuerso. Qui sponsus etia omia dedit sponse sue, que ipe hz in regno spuali. De quo fusius in libello de plenarys Conciliis scripseram ex b. Augustino

Reseruatio autem casuu de qua loqueris, nil facit ad scopum tuum, ideo pretereo illam

Apologia

Exposuimg summam doctrinę nostre de pnia, qua certo scimus piam & salubrem bonis mentib. esse

Et boni viri, si contulerint nram doctrina cu confutissimis disputationib. aduersariorum, perspicient aduersarios omisisse doctrina de fide iustificante & consolante pia corda

Videbunt etiam multa fingere aduersarios de merito attritionis, de illa infinita enumeratione delictoru, de Satisfactionib., q ne ipsi quidem aduersarij satis explicare possunt

Responsio

Exposuisti summa erroris vri de pnia, que certo scimg nos iuxta doctrinam Catholicam impiam ee & noxiu hoib. qui amplectuntur illam

Et si boni viri contulerint tua doctrina cuz doctrina Catholica, vt indubie multi facient, clare pspicient, tuam doctrina de fide, impiam ee, cu illa non iustificet, nisi dispositiue & prerequisitiue, no formal & effectiue, eo q non excludat petu, quod solius est gratie

Ad ea aut que de attritione, delictoru enumeratione, & de satisfactionib. repetis, satis tibi rusum & hactenus

Articulo Decio qrto

Est de numero & usu Sacramentorum

Apologia

In tredecimo articulo probant aduersarij, q diximus Sacramenta non ee tantum notas pfessionis inter homines vt quidam fingunt, sed magis ee signa & testimonia voluntatis dei erga nos, p q mouet deus corda ad credendum

Sed hic iubent nos etia septe sacramenta numare

Nos sentimus prestandum esse, ne negligantur res & Ceremonie in scripturis institute, quotcunq sunt

Nec multu referre putamus, etiam si docendi causa alij numerant aliter, si tamen recte conseruent res in scriptura traditas. Nec veteres eodem modo numerauerunt

Responsio

Parum probant aduersarij tui articlm 13. principu, cu is loquatur de Sacramentoru noue legis institutione, & assignat roes pueriles institutionis illius, & multu obscure

Cum tu h instituta sint a Chro, in Vasa duplicia pn

Primo in Vasa gratie, roe cu, fontes Vocatur saluatoris Esa. 12. eo q his hauritur aqua Vitalis, q b aqua illa munda de qua dicitur Ezech. 36. Effundam super Vos aqua mundaz & mundabimini ab omib. inquamentis Vris. Baptismus n. cuz pnia dat prima gram, qua remittitur pctm. Reliqua autez quinq gram illam augent

Secundo in Vasa medicinalia. Quia sunt medicine aut curatiue, aut preseruatiue. Curatiue sunt baptismus, pnia, & extrema Unctio. Preseruatiue aut sunt reliqua quattuor

Sed quid audio Sacramenta instituta ee, in signa nre professionis inter homines, cum diffinitio Sacramenti habeat ipm ee signu sensibile effectiuu gratie inuisibilis

Admisso aut q sint signa talia, quid magni hoc b, cum illud accidat eis

Cum aut dc, ee signa magis & testimonia Voluntatis dei erga nos, obscurus b sermo, q etiam nil causalitatis explicat que est in Sacramentis erga gram

Si aut excitant & confirmant fidem in Utentib, hoc non b eis principale, sed accessoriu & accidentariu, cum Usus Sacramentoru presupponat & prerequirat fidem

Et quare non remanes apud nuz Sacramentoru, que habet ecclia Catholica? & quid ad te, si Veteres no eodem mo nuauerunt? Tu ne cum ecclia Catholica sentire teneris? In quo te remitto ad Caplm. Ad abolendum

Si Veteres quidpiam dixerint, quod tibi arriserit, mox magne fuere Authoritatis. Si autem contra te ic Continuo, homines fuere, humana passi, quoru traditionib. minime sit subscribendum. Sic Versipellis es in Utramq ptem & lubricus adeo, Ut nolis teneri manib. alicuius

In articlo principum nulla mentio fit de reb. & Ceremonijs in scriptura institutis. Sed dicitur Utendu ee sacramentis Ut fides accedat, que credit promissionib., q p Sacramenta exhibentur & ostenduntur

Sed libenter audirem, q promissiones per Sacrameta exhibeantur & ondantur, quib. fide credatur, cum nulle tales in roe Sacramenti explicentur

Certe nil audio in articulo principu, & in hoc pagrapho tuo, preter Lutherana gmeta, solita obscuritate inuoluta

vulgo dici solet, eum q malas merces habet, illas in abstruso loco venum pducere.

Apologia

Si Sacramenta vocamus ritus q hnt mandatu dei, & q bus addita e promissio grę, facile e iudicare, que sint proprie Sacramenta. Nam ritus ab hominib. instituti, non erunt hoc modo proprie dicta Sacramenta

Non e n authoritatis humanę pmittere gram, quare signa sine mandato dei instituta, non sunt certa signa gratię etiamsi fortasse rudes docent aut admonet aliquid

Vere igitur sunt Sacramenta Baptismus, Cena dni, Absolutio, que e Sacramentu pnię. Nam hij ritus habet mandatu dei & promissione gratię, que e ppria noui testamenti. Certo n debent statuere corda, cum baptizamur, cu vescimur corpe dni, cum absoluimur, q vere ignoscat nobis deus ppter Chrm

Et corda simul p ritum & verbum monet deus, ut credant & concipiant fidem, sicut ait Paulus. Fides ex auditu e

Sicut aut vm incurrit in aures, ut feriat corda, ita ritus ipe incurrit in oculos, ut moueat corda

Idem effectus e verbi & ritus, sicut preclare dictu e ab Augustino. Sacramentu ee verbum visibile, quia ritus oclis accipitur, & e quasi pictura verbi, idem significans quod vm. Quare idem est utriusq effectus

Responsio

Et quis vocat Sacramenta ritus, q hnt mandatu dei, & quib. addita e promissio grę? Posses Sacramentum vocare equu vel asinum, quis n te posset prohibere?

Nos vocamus Sacramentum iuxta suam diffinitione signu sensibile gratię effectiuu. Et dicimus Chrm instituisse omnia Sacramenta, & eis efficaciam suam dedisse, Quid tu igitur nobis de ritib. ab hominib. institutis dicis?

Nec pmissio grę e de roe Sacramenti, ut diffuse probaueram in libello de Sacramentis, & in libello confutationis captiuitatis Babylonicę Lutheri. Que n pmissio e grę in Sacramento Eucharistię? cum illud sumant boni & mali, sz sorte inequali etc

Non hnt certo statuere corda, dum vescimur corpe domini, q vere ignoscat nobis deus, quia si quis in pcto mortali vescitur illo, accumulat pctm pcto, cum sit panis filiorum non mittendus canib.

Hoc autem verum e, q qui vescitur digne, hoc e, sine

pcto mortali, Ille vescendo consequitur augmentum gratie quia sic sanctus sanctificatur adhuc, & iustus iustificatur adhuc Apoc. Ultimo

Et quo corda simul p ritu & vim monet deus ut credat & concipiant fidem, cum pueri baptizando nullam fide concipiant, & adulti in fide concepta ad baptismu accedant. fide aut ex auditu ee verbi Chri, mt facit ad concipienda fide inter baptizandu, ut notu b ex dictis. Quo liquet, quomo Lutherani scripturas torquere soleant extra sensu suum natiuu & germanu

Frasce sunt igitur, & mera comenta, que dicis de incursu verbi in aures, ut feriat corda ut Quib. comentis ludere soles, qn non habes que vera & conferentia dicas

Apologia

Confirmatio & extrema unctio sunt ritus accepti a patrib., quos ne ecclia quidem tanqz necarios ad salute reqrit, quia non hnt mandatum dei

Propterea non b inutile hos ritus discernere a supiorib. qui hnt expressum mandatum dei, & claram promissionem gratie

Responsio

Que hic de Confirmatione & Extrema unctione fabularis, iamdudum Lutherus tuus in captiuitate sua babilonica expuit, contra doctrina Catholica, in eo confutatione satis supqz rnsum b illi, quapropter nece non b. Ut hic tibi singularem coquam pultem

Etiam in libello de Sacramentis satisondi institutione illorum Sacramentorum a Chro esse factam, ubi videatis

Et in roe Sacramenti hec duo que tu ritus vocas, non b nece, nec utile discernere a supiorib., quia diffinitio Sacramenti equaliter quenit eis, ad qua hic respiciendum b, non ad Sycophantias tuas, quib. in doctrinaz ludis Catholicam

Libenter aut a te audirem, ubi in scriptura Cena domini, de qua loqueris, habeat expressum dei mandatu, & claram gre promissione, tu quidem potenter loqueris, sz impudenter nimis

Apologia

Sacerdotiu intelligunt aduersarij, no de ministerio verbi & Sacramentorum alijs porrigendoru, sed intelligunt de sacrificio, quasi oporteat in nouo testamento ee sacerdotiu simile Leuitico, qd pro populo sacrificet, & remissioez alijs mereatur peccatorum

Nos docemus sacrificiu Chri morientis in cruce satis fuisse pro pctis totius mundi, nec indigere pterea alijs sacrificijs, quasi illud no satis fuerit pro pctis nostris

Ideo iustificantur homines non propter ulla sacrificia reliqua, sed propter illud unu Chri sacrificiu, si credat illo sacrificio se redemptos ee

Ideo sacerdotes vocantur non ad ulla sacrificia, velut in lege pro populo facienda, ut p ea mereantur populo remissionem pctorum. Sed vocantur ad docendum Euang & Sacramenta porrigenda populo

Nec habemus nos aliud sacerdotiu, simile Leuitico, sicut satis docet Epla ad hebreos

Si aut ordo de ministerio verbi intelligatur, no grauatim vocauerimus ordine Sacramentum. Nam ministerium verbi hz mandatu dei, & habet magnificas pmissiones Rho. 1. Euang b potetia dei ad salutem omni credenti. Itm Esa. 55. Verbum meu qd egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuu, sed faciet quecunq volui &c

Si ordo hoc mo intelligitur, neq impositione manuu vocare sacramentu grauemur. hz. n. ecclia mandatu de constituendis mistris, quod gratissimu nobis ee dz, q scimus deu approbare misteriu illud, & adesse in ministerio

Ac prodest quantu fieri pot ornare misteriu verbi oi gne laudis, aduersus fanaticos hoies, qui sommiat spms dari non p um, sed propter suas quasdam preparationes, si sedeant ociosi, taciti, in locis obscuris, expectantes illuminationem. Quemadmodu olim ευθουσιασαι docebat, & nunc docent Anabaptiste

Responsio

Sacerdotium intelligunt aduersarij tui, no solum de sacrificio, sed etiam de ministerio verbi, et Sacramentoruz administratione. Quia adhoc datur illis authoritas, & fit comissio eis in sua ordinatione qui ordinantur in sacerdotes, ideo nuge sunt, quas comentaris i aduersarios tuos

Nec tamen nce b, ut omes sacerdotes pdicent verbum quia non omes pnt, nec omes adhoc idonei sunt, quod & aplus insinuare videtur, quando dicit. 1. Timo. 5. Qui bene presunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina &c q. d. non omnes ad hoc teneri, nec idoneos esse

Nec nccē ꝫ, Ut omēs sacramenta alijs administrēt, cuꝫ hoc curatꝭ incumbat, qui habent ꝯmissum populū ꝛc

Non est in nouo testamento sacerdotiū simile leuitico quo boues & oues sacrificabantur pro populo, sꝫ ꝫ sacerdotiū secdm ordinem Melchisedech, quo consecratur panis & Vinum in corpus & sanguinem Chri, que offeruntur a sacerdotib. in nouo testamento ꝑ Viuis & defunctꝭ, no in meritum remissionis pctorum, sed in cōmodū aliud iuxta sacerdotꝭ applicationem. Solus .n. Chrꝰ meruit nob sua passione remissione pecc. quo ad culpa. Quo aut fieri possit compensatio poenę tpalis, ꝑ merita nra, satꝭ expositum est articulo precedenti. Loquor aut hic de remissione pctorūꝫ mortaliū, qm dubium non ꝫ, oblatione Missali fieri remissionem Venialium ꝛc

Et nos credimꝰ atqꝫ docemus sacrificiū Chri morientꝭ in cruce satis fuisse pro pctis totius mundi, quia ad intuitum illius deus remittit pcta cuicūqꝫ remiserit illa. Applicatur aut hoc meritū Christi, in baptismo in remissione poenę & culpę, in quo morimur pctis, absqꝫ aliqua additione nostra, preter fidem, Vel ecclię, Ut in pueris, Vel ꝓpria Ut in adultꝭ, qui tamen etia conterere habent de peccatis mortalib. actualib., licet confiteri no teneantur sacramentaliter huiusmodi

Si quis aut relapsus in pcta pꝰ baptismū fuerit, sicut coiter omēs relabimur, cum sine Venialib. pctis saltē pns Vita transigi non possit, opus hꝫ, & omnes habemꝰ, alia Chri oblatione, non poenali, qꝛ amplius no moritur, sed mysteriali & memoriali, in memoria poenalis semel factę in cruce

Pro cꝰ latiori intellectu. Notandū ꝫ, nouā legem esse sine sacrificio & oblatione omino non debere, quia dicitur ad heb. 5. Omis pontifex ex hoib. assumptꝰ, ꝑ homib. ꝯstituitur, in hijs que sunt ad deum, Ut offerat dona & sacrificia pro peccatꝭ

Erant aut triplicia sacrificia seu oblationes in lege Veteri, scꝫ Expiationis, Pacificorum, & holocausti, propter triplicem cōmoditatem fidelium, qua priuari no debet populus nouę legis, qua consequitur ꝑ Vnicū sacrificiū, quod illa tria figurabant, & in quod abbreuiata & consumata sunt, qd est sacrificiū altaris, in quo Chrꝰ dei filius offertur

Quarum

Quorum primum erat sacrificium Expiationis in remissione pctorum venialium. Sic dicit b. Aug. qd deus dedit nobis Sacramentum salutis, ut qui quotidie peccamus, & ipse amplius no moritur pro nobis, per hoc Sacramentum consequamur remissionem

Et iterum iteratur quotidie oblatio illa, qz quotidie peccamus pctis, sine quib. humana infirmitas vivere nequit. & qz quotidie labimur, qotidie Chrus p nob mystice imolatur

Scdm erat Pacificorum, pro conservatione grę, qua pax est homini cum deo, & qua bonus homis status conservatur, in quo deo p amorem adheret. Sic in ecclia offertur Chrus in altari, in memoria passionis suę, que sibi amore nrm vendicat, ne ingrati tanto simus beneficio

Tertium fuit holocausti, quod totum cremabatur p augmento grę, per exercicium bonorum opum, ut homo totus uniretur deo, & fieret unus spus cum illo. Sic in nova lege offertur panis Chri in quotidianum profectum gratię per exercitium bonorum opum &c. Sic dicitur Apoc. 13. Agnum occisum ab origine mundi, scz in figura, in cus fide dabatur salus sicut hodie usqz ad consumatione secli, de quo fusius dicetur inferius

Et sicut occisus b in figa, sic etia oblatus b in figura

Cum igitur venit plenitudo temporis, quo legalia cessare debebant, & homo absqz sacrificio ee non debuit, in ptestationem summi dominij, quod deus habet sup omnia, deus hoc sacrificium abbreviatum instituit, hostiam mundam & omis effectus sacrificij legalis contentivum. Quod qz veritas b, no minus, imo magis opatur sua figura, q preterijt tanqua umbra

Quib. tandem liquet, qz nullam tu harum rerum habeas intelligentiam. Propter quod tibi prius discendum b qz doceas

Verum aut b iustificari hoies propter illud unicum Chri sacrificium poenale in cruce, quia hoc meruit nobis gram, q pctm excludit, & qua fit remissio pecc. omnib. q credunt in illud, & consequuntur hanc gram

Quib. liquet reliqua que addis mera esse comenta

Et quo non granaberis Ordine vocare Sacramentum &c cum no habeat pmissione grę, & si alias promissiones magnas habeat? Cur no erubescis tibi ipi contradicere? Sic piter de ipositioe manuum, h b, Confirmatioe possum dicere

Non inficiamur nos ornandu ee ministeriu verbi, sed quo tu hoc ornes tuis nugis, & tui suis torsionib. impijs, tibi iudicandu relinquo. Multa dicitis vos Lutherani de alijs hereticis, cu nulli a soeculo fuerint heretici, q plurib. heresib. & errorib. ecclia3 vexauerint, q3 vos facitis & nec heretici dici vultis, cum maxime oim sitis

Apologia

Mrimoniu non e primu institutu in nouo testamento, sed statim in inicio, creato genere humano, h3 aut mandatu dei, habet & promissiones. Non quidez proprie ad nouu testamentu pertinentes, sed magis ptinentes ad vitam corpalem

Quare si quis volet Sacramentu vocare, discernere tu a priorib. illis debet, q proprie sunt signa noui testamenti, & sunt testimonia gre & remissionis pecc.

Q si Mrimoniu ppterea habebit appellatione sacramenti q2 h3 mandatum dei. Etiam alij status, seu officia que hnt mandatu dei, poterunt vocari Sacramenta, sicut Magistratus

Postremo si omes res annumerari Sacramentis dnt q hnt mandatum dei, & quib. addite sunt pmissiones cur non addimus Oratione, q verissime pot dici sacramentu; h3 n. & madatu dei, & pmissiones plurimas

Et collocata inter Sacramenta, quasi in illustriori loco inuitat homines ad orandum

Possent hic enuari & Eleemosine, Item afflictioes que & ipse sunt signa, quib. addidit deus pmissiones. Sed omittamus ista. Nemo n. vir prudens de nuo aut vocablo magnope rixabitur, si tu ille res retineantur, q hnt madatum dei & promissiones

Responsio

Mrimoniu in paradiso institutu ee prio, qs nescit? At illud ideo non esse Sacramentu noui testamenti, cum Chrus illud repetierit Math. 19. quis dicere audebit?

Sed quid repetis laruas tuas de pmissionib.? Cum promissio non sit de ratione Sacramenti noue legis, quia ro seu diffinitio illius nec explicat nec includit ea. Nec discernendum e a priorib. Sacramentis in roe Sacrameti, eo q diffinitio Sacramenti equaliter gueniat ei cu alijs

Et quis queso dicit Mrimoniu ꝓpterea hre appellatione Sacramenti, qr hz mandatu dei, nullꝰ n. adversariorū tuorū hoc dicit, ideo q infers ex illo, futilia sunt & inutilia. Miror certe, quo cum hic certes, an tecum, an cum aliquib. tuorum, Ad nos n. nil prorsus pertinet illa certatio

Recte ergo facis, ꝙ omittis ista, rectius autem fecisses. si ea no mouisses. Multi aut prudentes Viri de nuo & Vocabulo remanent apud usum ecclie Catholice, quod quia tu non facis, etiam preter ome ꝯmodum, qz prudens sis, tibi rimandu relinquo

De mandato autem dei & ꝓmissionib., que tibi Sacramentu faciunt, dico, ea non esse de roe sacramenti, quia non explicantur in diffinitione Sacramenti, nec includuntur in ea. Que dicit, & sacramentu noue legis, sit signu sensibile, effectiuum gratie

Apologia

Illud magis ꝫ necessarium intelligere, quomo sit utendum Sacramentis

hic danamus totu populu Scholasticoru doctoru, q docent ꝙ sacramenta non ponenti obicem, conferat gratiaz ex ope opato, sine bono motu utentis

hec simplr Iudaica opinio ꝫ, sentire ꝙ ꝑ Ceremonia iustificemur sine bono motu cordis, hoc est, sine fide. Et tn hec impia & ꝑniciosa opinio, magna auctoritate docetur in toto regno pontificio

Paulꝰ reclamat, & negat Abraam iustificatu ee circucisione. Sed Circumcisione esse signum propositum ad exercendam fidem

Ita nos docemus, ꝙ in usu Sacramentoꝝ fides debeat accedere, que credat illis ꝓmissionib., & accipiat res ꝓmissas, que ibi in sacramento offeruntur

Et ꝫ ro plana & firmissima. Promissio ꝫ inutilis, nisi fide accipiatur. At Sacramenta sunt signa ꝓmissionu igitur in usu debet accedere fides

Ut si quis utatur Cena dni, sic utatur, Quia id est sacramentum noui testamenti, Ut Chrus clare dicit, ideo statuat sibi offerri res promissas in nouo testameto, scilicet gratuitam remissionem peccatorum

Et hanc rem fide accipiat, erigat pauida conscientia & sentiat h testimonia non ee fallacia, sed tam certa, qz si deus nouo miraclo de coelo pmitteret se velle ignoscere. qd aut prodessent illa miracla & pmissiones no credenti?

Et loquimur hic de fide speali, que pnti pmissioni credit, non tm, q in gne credit deum ee, sed que credit offerri remissionem pecc.

hic usus Sacramenti consolatur pias & pauidas mentes. Quantu aut in ecclia abusum peperit ista fanatica opinio, de ope opato, sine bono motu utentis, nemo verbis consequi potest

hinc b illa infinita prophanatio missaru, sed de hac infra dicemus. Neqz ulla lra ex veterib. scriptorib. proferri pot, que procinetur in hac re Scholasticis

Imo contrariu ait Aug., q fides Sacramenti, no sacramentum iustificet. Et b nota Pauli sma. Corde creditur ad iusticiam

Responsio

Bonu b & nccariu valde intelligere quo sit utendu Sacramentis. At hoc apud te no inuenio, qui multa de sacramentis dicis, sed quis sit eoru verus & rctus usus. nescis

Sed qd audio te damnare totu poplm &c Mansuetio sis rogo in nos. & tam seueru depone rigorem, Quid te iuuat mors tanti populi? saltem distractus uiuat, & forsitan aliqn tibi comodo erit

Quero a te, dum infantulus baptizatur, possit ponere obicem gre? Certe hoc dicere non habes, quia usu rationis caret. Insup quero, an ei conferatur gratia ex ope opato, sine bono motu, nec ne? Sed certum b bonu motuz illic nondu ee, ni usus rois acceleraretur ei, q b miraculosus

Sic qrere possem de adulto, natura fatuo, q usum rois non habet, qui utiqz in baptizando consequtur gram, & tn non capit, quid sibi fiat, ut ad hoc bonuz motum eliciat

De adulto aut habente usum rois dum baptizatur, qd dicam aliud. qz q ille tenetur ad actualem fidem, anteqz accedat, ideo non b sine bono motu. Sic etiam dico de sumente Cenam dni, q non debeat accedere sine fide, & sine actuali deuotione, ne irreuerentia faciat Sacramento &c

Qui sunt ergo illi qui docent sine bono motu utentis sacramenta conferre gram. saltem adultis usum rois hntib., no ponenti obice? Proferas queso unu, q omnes infamas & damnas, quod cum no possis, cur damnas quod ignoras?

Sit iudaica sine Chaldaica opinio, quam dicis, qd ad nos?

qui Christiani sumus, & illam non tenemus in adultis usum rōis habentib. Qui & ex aplo scimus impossibile esse sine fide placere deo, ad heb. 11

Quam bn aut scias, quid doceatur in regno potificio hee docent nuge tue impijssime & impudentissime, ad Gemonias scalas relegande

Et ego nego Abraam iustificatu ee circucisione, cu iustus eet anqz circucideretur, Ut patet Gene. 15. Iustificauit tamen plem eius, cui erat in Sacramentu remissionis pcti originalis

Poterat Abrahe circucisio ee in exercitiu fidei. At proli eius, que octaua die circumcidebatur scdm legem, quomo poterat ee in signu exercende fidei, cum nodum p natura capax erat fidei, quam exerceret?

Mirum q non ppendis imptinentia sermois tui

Et quid b q docetis, in usu sacramentoru fidem debere accedere, cum nisi in fide vel propria vel ecclie utendu sit illis? Quod aut de promissionib. dicis, comentu b, qz ille non sunt de roe Sacramenti, Ut dictum b

Gratuita remissio pctoꝝ saltem mortaliu, no pmittitur in sumptione Cene dni, quia ni ad illam accedatur in gra, que excludit peccata mortalia, sumitur in augmentu pctoꝝ eo q sit panis filioru, no mittendus canib.

Quare nil hic nisi meras nugas gmetaris de pmissioib.

Et quid pdest q loqueris de fide speciali, cum figmenta sint que dicis de promissione? Sz quid audio de fide in gne que credit deum ee? quasi hec sit fides in gne, qua credunt omia credibilia salutaria. Sed quid tecum tantope certo, qui nescis quid sit fides, tam in spetie, qz in genere, Ut tua ipig declarant scripta

Hic tuus Sacramentoꝝ usus, seducit mentes hominu tibi credentiu, quia fanaticus b, & plenus errore ac nugis

Sed quid ais de prophanatione missaru, de qua alibi polliceris te dicturu? Si de detruncatione earu, & pessima earum mutatione sermonem faceres, plus tue professioni consonares. Sed expectabo quid nugari velis tandem de missarum, Ut ais, prophanatione

De iustificatione aut satis dictum b huc usqz, quonia nec fides sacramenti, nec Sacramentu iustificat formaliter & effective, sed gra prima, que datur vel in baptismo, vel in penitentia. Quomo autem Pauli verbu exponi debeat, satis explicatum b in precedentib.

Apologia

Articlm 14. in quo dicimus, nemini nisi rite vocato, concedendam ee administratione sacramentorum & verbi in ecclia, ita recipiunt, si tamen utamur ordinatione Canonica

hac de re in hoc conventu, sepe testati sumus, nos summa voluntate cupe conservare, politiam ecclesiastica, & gradus in ecclia factos, etiam humana auctoritate

Scimus n. bono & utili consilio a prib. Ecclesiasticam disciplina hoc mo ut veteres Canones describunt constituta ee

Sed Epi sacerdotes nostros, aut cogunt hoc doctrie genus quod confessi sumus abijcere ac damnare, aut nova & inaudita crudelitate miseros & inocentes occidunt

he cause impediunt quo mius agnoscant hos Epos nri sacerdotes. Ita sevicia Eporum in causa b, quare alicubi dissolvitur illa Canonica politia, quam nos magnope cupiebamus conservare

Ipsi viderint, quo roez deo reddituri sint, q dissipant ecclesiam. Nostre conscie hac in re nil habent piculi. Quia cum sciamus Confessione nostram piam et Catholica ee, non debemus approbare sevicia istorum, qui hac doctrinam persequuntur

Et ecclesiam scimus ee apud hos, q verbum dei recte docent, & recte administrant Sacramenta. Non apud illos q vim dei non solum edictis delere conantur, sed etia recta & vera docentes trucidant, erga quos si quid etiam contra Canones faciunt, tn ipsi Canones mitiores sunt

Porro hic iterum volumus testatum, nos libenter conservaturos ee Ecclesiasticam & Canonica politiam, si modo Epi desinant in nostras ecclias sevire

hec nra voluntas, & coram deo, & apud omnes gentes ad omne posteritatem excusabit nos, ne nobis imputari possit, q Episcoporu auctoritas labefactatur, ubi legerint atqz audierint homies, nos iniustam sevicia Eporum deprecantes, nil equi impetrare potuisse

Responsio

Sed quia non utimini ordinatione Canonica, ideo nec rite agitis, ut diffuse exposuera in responsione ad articlm 14. principum, ubi videatur si cui placuerit

Ideo testatio illa, de qua loqueris, prorsus nulla b, sz tegit vulpem quanda, quam hic agis. Quia si cupetis conservare politiam ecclasticam, illam utiqz schismate a vobis orto, no rumpetis, nec dissolveretis. ideoqz nuge sunt omia que

dicis, atq; comenta

Recte Episcopi cogunt hoc doctrinę genus, quod confessi estis abijcere, ac recte damnant, quia impium est, & doctrinę Catholicę aduersum. Libenter autem audire, quos sacerdotes innocentes occidissent, nomines queso nobis unum, qui de plurib. loqueris, quod cum non possis, teipsum tuis nugis confundis, & epos impie & falso infamas

Tibi videre incumbit, quam rationem deo redditurus sis, de nugis tuis, quib. infamas insontes ecclię prelatos

Tu et tui dissipant ecclias, in hoc, quod falsa & impia doctrina, homines ab illius unitate abducitis

Credo aut vras conscias in re hac nil pcli sentire, quia peruersi estis, & obstinati in vra impietate & perfidia

Sed unde scitis queso Confessione vestram piam & Catholicam esse? Ideo ne quia vobis placet? & quia Lutherus vester suam doctrinam dicit se de coelo hre, quod si esset, utiq; Episcopi eam psequi non deberent. Quid si Lutherus conuersus diceret, se deceptum, & demoniu meridianu sibi illusisse, sicut vere illusit illi? Num illi credere velletis, qui iam tam ptinaciter nugis illius adheretis?

Si pastillophori aut scurrę, siue quicunq; nebulones sic loquerentur, num iuste risu explodrentur? Tibi autem & tuo Luthero loq licet impune, quecunq; vobis in buccam venerint, quia desperati estis & nescitis pudefieri

Non inficior ecclia dei esse apud eos, qui vm dei recte docent in suo sensu natiuo & germano, quem hz ecclia Catholica, & qui rite & recte administrant Sacramenta, iuxta praxim ecclię sanctę

Sed quia vos vm illud adulteratis, & extra sensum suum verum & Catholicum torquetis, ideo ecclia dei apud vos non est, sed ecclia coprotina, hoc est, stercoraria, que doctrina nititur ex hereticoru stercorib. concinata & conflata

Catholici Epi, non conantur verbum dei edictis delere, nec recta & vera docentes trucidant, ut tu impie & nugose eis asscribis, omis modestię & reuerentię immemor, sed laborant manu tenere verbum dei, in sua synceritate & veritate a quib. vos illud torquetis ad impium sensum, docentes falsa ac impia. Vos igitur corripiunt & castigant iuxta commissione spus., qui posuit illos regere ecclesiam dei. Act. 20. Quos qui non audit, tanquam Ethnicus & publicanus est habendus, & quos qui spernit, Chrm spnit, ut habet scriptura, quia agunt noie ecclię que est sponsa Christi

Et quid iterum testaris de conseruatione politiæ Canonicæ et Ecclesiasticæ? Reddite prius Epis ecclias suas, quas eis abstraxistis, tanquam fures & latrones, iuxta modu loquendi Chri. Iois. 10. & sinite eos quietos in sua iurisdictione, qua vobis inique usurpatis, & non habebunt Epi causam amplius in vos seuiendi

Quis dedit vobis regere ecclias, quas dicitis vras, quia illas furando & latrocinando nacti estis? Num ad heb. 5 dd. Nemo sumat sibi honorem, sed qui vocatur a deo, ut Aaron, hoc 6, ordinaria ptate in ecclia, que utique apud Epos 6, qs spus. posuit regere ecclias Chri, quam is acquisiuit sanguine suo Act. 20.

Et quis diabolorum vocauit ad hoc monachos exiticios, laruatos & coniugatos, votifragos, periuros, Apostatas, fidefragos, & multipliciter excoicatos, qui regunt ecclias, quas dicis vras, quæ nec dignæ sunt melioribus rectoribus, ut verum in eis fiat quod scribitur Esa. 24. & Oseæ 4. cu dd. Et erit sicut populus sic sacerdos

Hec ergo vra voluntas, qualis sit, deum minime fugit, qui etiam suo tempe remunerabit, pro iniuria qua Epis irrogastis. Et qd queso excusabit aptam iniqtatem vram cora deo? Satis esset tibi illudere mdo nugis & comentis tuis fucatis, Certe deo illudere nequibis, Iniquitas sibi mentiri pot, sz non deo. Non putes deum talem, qualem inuenis mdm. Mundo glaucoma obijci pot, quo teneantur ocli eius, Deo aut omnia nuda & apta sunt, etiam anteqz fiant.

Articulus decimoquinto

Est de traditionib. humanis in ecclesia

Apologia

In articulo decimoquinto recipiunt primam partem in qua dicimus obseruandos ee ritus Ecclesiasticos, qui sine pcto obseruari pnt, & ad tranquillitatem & bonum ordinem in ecclia prosunt

Alteram partem oino damnat, in qua dicimus, Traditiones humanas ad placandu deum, ad promerendam gram, & satisfaciendum pro pctis, aduersari Euang°

Quanqua in ipa Confessione de discrimine ciborum satis multa diximus, de traditionib., tamen hic quedam breuite repetenda sunt. Etiamsi arbitramur aduersarios ex alijs causis defensuros ee traditiones humanas, tamen hoc non pu-

tauimus futuru, Ut hunc articlm damnaret. Non mereri nos remissione pctorum aut gram, obseruatione traditionum humanarum

Postqua igitur hic articulus damnatus est, facilem & planam causam habemus. Nunc apte iudaizant aduersarij apte obruunt Euangm doctrinis demoniorum. Tunc .n. scriptura vocat traditiones, doctrinas demoniorum, qn docetur, q sint cultus utiles ad promerenda remissionem pctorum & gram

Tunc .n. obscurant Euangm, bnficium Christi, & iusticiam fidei

Euangm docet nos fide propter Chrm gratis accipe remissionem pecc. & reconciliari deo. Aduersarij con aliuz mediatorem gstituunt, scz has traditiones

Propter has volunt consequi remissione pecc., per has volunt placare iram dei. At Chrus apte dicit. Frustra colunt me mandatis hoim

Responsio

Recipimus quidem ritus illos, Ut verba sonat, sz no recipimus sugillatione ecclie, qua illi imputare videmi, q ritus foueat, q sine pcto seruari nequeant. Si qui aut tales sunt, Ut tibi videtur, cur no noias eos? quid sub pileo ludis? quasi non note sint techne tue, quib. agis

Traditiones humanas placare deum, & auertere iraz indignationis eius, ne temporaliter puniat, vel a punitione illa cesset, satis docet Letania maior, & dies rogationum & singulares processiones, & supplicationes, q ad hoc fiunt, Audirem aut libenter a te, Ubi huiusmodi aduersentur Euangelio, & doctrine fidei

De pmereda aut gra satis dictum est supra, qm gratia prima, que formaliter & effectiue iustificat hoiem, excludendo pcta mortalia, non cadit sub merito nostro de gdigno alias gra non eet gra, ad Rho. 11. sed bene de congruo, hoc est, dispositiue, quia pot se homo ad illam disponere

Cum quo verum est, q qn quis est in gra, & operatur bonu ex illa, meretur de condigno illius augmetu. Apo. vltio.

Sed dicas queso Ubi hec aduersentur Euangelio

Per opa autem preceptorum dei, similiter p opa traditionum humanarum, qn ex gra fiunt, meremur gloria, & satisfacimus pro poena diuine iusticie debita ratione pctorum

remissorum, quo ad culpam, iuxta dicta in articlo alio
Quapropter libenter audirem ex te, qui tantope hic i nos
strepis, & cristam tuam erigis, Ubi hoc aduersetur Euago
Quo liquet ronabiliter aduersarios tuos danare oi-
no alteram partem ic quia damnabilis & & impia. Sed
videamus qz plana caz habeat & facilem, articlo illo danato
Non iudaizant aduersarij tui, nec Euangm obruunt
doctrinis demoniorum, sed tu insanis, tanqz arrepticius,
qn impugnas quod non intelligis. Nec obscurat Euagm
nec Chri beneficium, Tu aut hec obscuras nugis tuis, &
impitia tua, qua iudicas & sugillas que non capis
De iusticia aut fidei, nisi dispositiua & preparatiua
nihil scimus. Nec docet Euangelium, nos fide ppt Chrm
grat recipe remissione pecc. & reconciliari deo forma-
liter & effectiue, qn scimus hoc gra fieri, non fide
Aduersarij tui no gstituunt alium mediatore quam
Chrm, qui sua gra, quam nob meruit remittit nob pcta
tu aut instar fanaticę larue nobis insultas, p traditio-
nes humanas, quasi nos dicamus, illarum operationib.
nobis remitti culpam, quod nunqua cogitauimus
Certe nimis licenter & impudenter in nos nugado
loqueris. Propter quod dum ubiqz loqueris q vis, aliquado
audire cogeris, que non vis, qn & alijs charg & sug honos
Sed quo intelligi habeat Christi dictu Mathei .15.
frustra me colunt mandat hoim, sat expositu & supra
quia loquitur de mandat hoim, que aduersantur man-
dat dei, Ut exponit ibidem de mandato honoradi pentes
Et non loquitur de his, quib. pmouetur gloria dei, & pro-
fectus salutaris fidelium

Apologia

Supra copiose disputauimus homies iustificari fide, cu
credut se deum habere placatu, non ppter nostra opa, sed
grat propter Christum
Hanc certum & Euangij doctrina ee, qz Paulus cla
re dicit, ad Ephe. 2. Gratis saluati estis per fidem, & hoc
non ex vobis, dei donu & non ex homib.
Nunc isti dicunt promereri homies remissione pecc.
per has obseruationes humanas, Quid hoc & aliud, quaz
preter Chrm alium iustificatore, alium mediatore gstituere?

Paulus inquit ad Gal. Euacuati estis a Chro, qui lege iustificamini, id est, si sentitis vos mereri obseruatione legis, ut iusti coram deo reputemini, nil proderit vobis Chrus, quia quorsum opus est Christo istis, qui sentiunt se iustos esse sua obseruatione legis.

Deus proposuit Christum, quod propter hunc mediatorem non propter nostras iustitias, velit nobis esse propicius. At isti sentiunt deum placatum esse et propitium, propter traditiones et non propter Chrum, adimunt igitur Chro honore mediatoris

Responsio

Disputasti quidem homines fide iustificari, sed nondum probasti, sic esse

Nec certum sed falsum est, hanc esse Euangl doctrinam. Nec pro te facit verbum Pauli dicentis. Gratis saluati estis per fidem etc quia aliud non vult, quam quod per fidem venitur ad gratiam, qua formaliter et effectiue saluatur homo a peccatis, cum illa peccatum excludat, et non fides. Unde sequitur ibidem, Dei enim donum est, non ex operibus, sed gratia est dei donum que et formalis saluatio et iustificatio est, quando fides est opus, quia dicit credere, quod utique opus est

Diciturque ibidem. Deus conuiuificauit nos in Christo cuius gratia estis saluati

Et ad Rho. 3. dicit. Iustificati gratis per gratiam ipsius

Et c. 5. dicit Paulus, quod per fidem habemus accessum in gratiam istam, in qua stamus, et gloriamur in spe glorie filiorum dei

Et licet Act. 15. dicatur. Fide purificans corda eorum, statim tamen subditur, Per gratiam domini nostri Iesu christi credimus saluari. Fide igitur purificantur corda dispositiue et preparatiue, cum sine fide impossibile sit placere deo, gratia autem formaliter et effectiue, quia illa excludit peccatum

Non dicimus nos homines promereri remissionem pecc. per has obseruationes humanas, quia hec fit per gratiam Christi, que non cadit sub merito nostro. ad Rho. 11. ideo nihil mihi nugas in nos dicis, quibus hic in nos strepis, quasi omnino nos viceris

Nec sentimus deum placatum esse, et propicium peccatis nostris propter traditiones quascumque, sed propter Christum, quia propter illum miseretur nostri, dum conterimus de peccatis, et remittit nobis ea

Quibus liquet, qualem tutorem habeant pricipes Lutherani suę confessionis, quia indoctum & impudentem, nugactm, qui dum putat se illis imponere gloria & honore coram impio Rhomano, & statib. regni, diffamat illos cora Universo mundo Chriano. Qui principes na benigni & tractabiles, facile ad ecclesiam sanctam redirent, nisi ab impostorib. suis, & tantis nebulonib. auocarentur, & cęcarentur, quib. dum plus credunt qz ecclię sanctę, pmittit deus illis tam misere & impie illudi & imponi

Apologia

Nec interest inter nostras traditiones, & Mosaicas Ceremonias, quod ad hanc rem attinet. Paulg ideo danat Mosaicas Ceremonias, sicut traditiones damnat qz existimabantur ee opa q mererentur iusticia cora deo

Ita obscurabatur officium Chri & iusticia fidei. Quare remota lege, remotis traditionib., contendit, q non propter ista opera sed propter Chrm gratis pmissa sit remissio pecc., Modo ut fide accipiamus eam

Nam promissio non accipitur nisi fide. Cum igitur fide accipiamus remissionem pecc., cum fide habeamus propicium deum propter Chrm, error & impietas est constituere, q per has obseruationes mereamur remiss. pecc.

Si quis hic dicat, Non mereri nos remissionez pecc. sed iam iustificatos, p has traditiones mereri gratiam

hic iteru reclamat Paulus, Chrm pcti ministrum fore, si post iustificationem sentiendum sit, q deinde no propter Chrm iusti reputemur, sed primum mereri debeamus p alias obseruationes, Ut iusti reputemur

Item homis Testamento nil addi debet, igitur nec dei testamento, q pmittit q propter Chrm propitius nob esse velit, addi debet, q primu per has obseruationes debeaq mereri, Ut accepti & iusti reputemur

Responsio

Nescio an cum iudeis contendas, an cu Christianis Si cum iudeis, supportatus sum ego. Si cum Christianis nescio qui sint, ego eni nullum nosco, qui existimet se operib. etiam quibuscunqz mereri iusticiam cora deo, cum hec sit p graz, q non cadit sub merito nro. Si quos aute tu noueras, queso producas illos. Sed forsan in ciuitate Platonis, vel in Utopia mori videras illos

Nec fide accipimq remissione pecc., nec fide propiciu habemus deum, sed gra, que excludit pctm, que propterea

gratum faciens dicitur, & iustificas nec no sanctificans

Fateor aut errorem & impietatem ee, constituere, q p has obseruationes mereamur remissionem pctorum Quo cum igitur contendis? aut aduersus que luctaris? cum umbris forsan vel cum laruis. Laruat ꝫ igitur tua certatio, que talem decet Theologum in Gramatica magistrum

Sed quis unqꝫ audierat maiore ruditate, ignauia & imperitiam? qꝫ tu nobis proponis? in hoc q dicis. Si qs hic dicat. Non mereri nos remiss. pecc., sed iam iustificatos, per has traditiones mereri gratiam? ꝛc

Quia cum iustificatio fit formal' p gram, quomo queso quis iustificatus, per has traditiones mereri posset gram? Num sequeretur quem iustificatu ee, anqꝫ iustificaretur, quod implicat contradictione? Igitur egregius disputator es, cui similem ipe nec vidi nec audiui unqua fateor aut & ipe, nec testamento dei additione fieri debere, Nec nos hoc illi addimus, quod tu nos addere ei mugose dicis Ut satis liquet ex dictis

Apologia

Quanqꝫ quid opus ꝫ longa disputatione? Nulla traditio a sanctis patrib. hoc ꝯsilio instituta ꝫ, Ut mereatur remissionem pecc. aut iusticiam, sed sunt institute ꝓpter bonu ordine in ecclia, & propter tranquillitatem

Et ut velit aliquis instituere certa opa, ad ꝓmerenda remiss. pecc. aut iusticiam. Quomodo sciet illa opera deo placere, cum no habeat testimoniu verbi dei?

Quo de voluntate dei certos reddet homies sine mandato & verbo dei? Nonne ubiqꝫ in ꝓphetis prohibet instituere peculiares cultus sine suo mandato?

Ezech. 20. scriptum ꝫ. In preceptis prm vrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis, nec in idolis eorum polluamini. Ego dominus deus vester, in preceptis meis ambulate, & iudicia mea custodite, & facite ea

Si licet hominib. ꝯstituere cultus, & p hos cultus merentur gram, Iam omniu gentiu cultus erunt approbandi Cultus instituti a hieroboam, & alijs extra legem erunt approbandi

Quid n. interest, si nobis licuit instituere cultꝰ utiles ad ꝓmerendam gratiam, aut iusticiam, cur no licuit id

gentib. & Israelitis. Ideo gentiu & Israelitaru cultus improbati sunt, q sentiebant sese per illos mereri remissione pecc. & iusticiam, & iusticiam non norant fidei

Postremo unde reddimur certi, q cultus ab hominibus instituti, sine mandato dei, iustificet? Siquidem de voluntate dei nil affirmari pot sine verbo dei, qd si hos cultus non approbat deus?

Quomo igitur affirmant aduersarij q iustificent, cu id sine verbo ac testimonio dei non possit affirmari? Et Paulus dicat, Omne quod non ꝫ ex fide pctm esse?

Cum aut hij cultus nullu habeant testimoniu verbi dei, dubitare consciam necce ꝫ, utrum placeant deo

Responsio

Et quid opus ꝫ longa responsione, ad tua insignem stulticiam, qua strepis & insanis? cum nemo dicat ullam institutionem a sanctis patrib. traditam, ideo instituta esse ut ea mereamur remissione pecc. aut iusticiam

Et cum nullus fidelium hoc dicat, quod tu aduersarijs tuis asscribis, cur tu idem tam sepe repetis & inculcas nisi ut tuam inscitiam, maleuolentiam & insania, qua in nos ferues, ipe prodas & ostendas

Quib. & liquet, omia que sequuntur ꝯmeta ee frascosa, futilia & inutilia, quib. nil nobis officis, sed te ipsum miro modo confundis, et nugaclm maximu declaras, asscribendo nobis ea, quoru nuqz meminimus, quib. dum nos infamare queris, te omi ludibrio exponis, An homies putas ee truncos vel fungos, qui non capiant nugas tuas impudentissimas? Et quoties queso vis tibi rnderi ad laruas tuas nugosas? Certe quoties hoc quesieris, toties te ipsum confundis

Apologia

Et quid in re manifesta verbis opus ꝫ? Si hos humanos cultus defendunt aduersarij nostri, tanqz promerentes iustificationem, gram, remissione pecc., simpliciter constituunt regnum Antichri

Nam regnum Antichri, ꝫ nouus cultus dei, excogitatus humana auctoritate, reijciens Chrm. Sicut regnum Mahumeti habet cultus, habet opa, per que vult iustificari coram deo. Nec sentit homies coram deo gratis iustificari fide propter Chrm

Ita & Papatus erit pars regni Antichri, si sic defendit humanos cultus, q iustificent, Detrahitur eniz honos Chro

cũm docent q̃ non propter Chrũm grat̃ iũstificem̃ p̃ fidem
Sed p̃ tales cultus, max imeq̃ cũm docent tales cultus
non solũm Utiles ee ad iũstificatione, sed neccarios etiam
sicut supra in articulo octauo sentiũt, Ubi damnat nos,
q̃ dixim̃g, q̃ non sit neccarium ad Veram Unitatẽ ec-
clesię, Ubiq̃ similes ee ritus, ab hoĩb. institutos

Daniel ca. 11. ẽ̃ nouos cultus hũanos, ipãq̃ forma
& politiam regni Antichri fore. Sic n. mgt. Deum Mo-
asim in loco suo colet, & deum q̃e no nouerũt patres
eius, colet auro & argento, & lapidib. preciosis. hic descri-
bit nouos cultus, q̃z mgt talem dũm coli, q̃ales patres
ignorauerũt

Nam S. pres, & si habuerũt & ipi ritus & traditi-
ones, tamen non sentiebant has res Utiles, aut neccarias ee
ad iũstificatione. Non obseruabant gloriã & officiũ Chri.
Sed docebant nos iũstificari fide propter Chrũm, non propter
illos hũmanos cultus

Ceterũm ritus humanos obseruabant, propter Utilita-
tem corporalem, Ut sciret populus, quo tempore q̃uiẽdũ
eet, Ut ordine & grauiter in templis exempli causa fieret
omnia. Demiq̃ Ut Uulgus etiam haberet ~~omnia~~ q̃uandam
pedagogiam. Naz discrimina tp̃ũm & Uarietas ritũũm
Ualet ad monendu Uulgus

Responsio

Et quid in re manifesta tot Uerbis tam crebro repe-
titis opus ẽ tibi? cũm quib. quęso contendis? tanta loqua-
ritate futili & mutili? quando aduersarij tui no defendũt
nec dicũt hos cultus hũmanos, & quib. loqueris, tanqua
promerentes iũstificatione, grãm & remissione pecc.
dicentes cũm Paulo ad Rho. 11. gram̃ non cadere sub me-
rito nro, q̃a sit remissio pecc. Ideo fatuo labore consu-
meris, tot ociosis, mũgosis, calumniosis & q̃uiciosis Uerbis
q̃b. diffluis, Ut tibi pagina turgeat fatuis comẽt

Epi q̃os posuit Spus. regere eccliaz dei. Act. 20. cul-
tuz dei ornare, augere & restringere hũt pro ut Uiderint
expedire pro gloria dei, & profectu salutari fidelium, quod
regimen si tibi Uidetur regnũ Antichri, quid ad nos? cui
& regnum Gathanę tibi Uidetur regnũ Chri, in tua eccla
coprotina, hoc ẽ stercoraria & Gathanica

Per cultum hũmanũ, qui fit in gloria dei & profe-

ctum salutarem fidliũ in ecclia Catholica, no reĩatur
Chrg, qui ẽ in gloria dei pris Sed p cultum in eccliã
tua stercoraria, missis truncat& & vernacto sermõe ser-
uat& vocatur Sathanas, cui cultu illo litatur & seruit&
qui & presidet in regno Mahometi & omnib. aliis, q ecclias
Catholicã no agnoscunt nrem

Et quid nasum stringis in Papatu? qui no defendit
sic cultus hũanos q iustificent, sed tenet & credit nos grat&
iustificari propter Chrm, quia p gram, quã is nob meru-
it sua morte, & non p fidem, nisi dispositme & pparatie

De similitudine autem rituum satis responsum est
tuę loquacitati superius

Que autem de Daniele & S. prib. dicis, qtra nos no
sunt, qui dicimus cultus, de quib. loqueris non iustifica-
re nos, & si tu multipliciter sub pileo lucens nos de hoc in-
famare non cessis

Quib. satis liquet, qualis sit tua concertatio, qz ina-
nis & ridicula, eo q in ungis aptissimis & impudẽ-
tissimis fundatur

Apologia

has causas habebant patres rituũ seruandor, Ut a-
pte testatur Epiphanius in disputatione qtra Eucratitas
quod genus simile fuit monachorũ urorũ, fuerut enim
fidelitia, que sibi certas traditiones imponebant, absti-
nebant a vino, etiam in ipa cena dni, Nullis carnib. vescba-
tur. ne piscium quidem

Qua in re fres Dominici supabant, a iugio vero
vel maxime abhorrebant, & si a consuetudine mulierũ
non abhorrebant. Id-n. obiecit eis Epiphanius

habuerunt-n. mulierculariũ greges, idem vitę ge-
nus, sequentes, sicut hoc tempe fere vbiq; hũt monachi
vicina mulierum monasteria

Et has obseruationes fingebant ee cultu dei & iusti-
am, propter qua deo accepti essent, qua placarent iram di.
Hanc opinione improbat Epiphanius, & alios fines tra-
ditionũ ee ostendit

Dicit probandas ee traditiones, factas aut ad cohere-
dam carne, ppr disciplina rudiũ, aut ppter politicũ ordine

Et nos ppter has causas, rte seruari posse traditiões,
iudicamus, Ut populo sobrius interesit sacris, sicut Iosaphath
& rex Niniue ieiunia indixerunt

Item Ut ordo & politia ecclię, doceat impitos, quid
quo tempore gestum sit. hinc sunt ferię Natalis, pascha-

tis, Pentecostes, & similes. hoc ꝫ quod Epiphanius ait, politie causa institutas ee traditiones. Videlicet ordinis causa & ut ordo moneat homines de historia, & de bnficijs Chri, Etenim multo efficacius admonent note rerum quasi picte in morib. ac ritib. q̃ lre

hos fines pderat ostendi populo & illustrari. Sz his finib. affingunt aduersarij alium, quada pharisaica persuasione, q̃ videlicet tales obseruationes mereantur remissionem pecc., q̃ sint cultus necarij ad iustificationem, q̃ propter eos reputentur homines iusti coram deo

hoc plane ꝫ deum colere auro, argento, & reb. preciosis, sentire q̃ deus placatus fiat varietate vestitus, ornamentorum, & simil. reb., quales sunt infinite in traditionib. humanis, aut q̃ hmoi res sint cultus dei. tempu, ciborum, vasorum, vestitus discrimina

Responsio

Non sunt contra nos cause patrum, quia nec nos dicimus cultus & ritus illos iustificare. Sed quid audio de monachis tuis? Dic. n. Monachorum nrorum. Illi etenim sunt monachi exiticij, laruati, & coniugati, q̃ a consuetudine mulierum non abhorrent, & si sint mortui mundo, execti & euirati

habent n. muliercularum greges, idem vite genus sequentes, qz moniales & nonnas exiticias, laruatas & coniugatas, & si non sint vere coniuges, sed concubine incestuose, a coniugio namq; vero abhorret hoc hoim genus, sed no a coniugio fornicario & incestuoso. Q̃ si mihi credere nolueris, interroga Lutherum tuum, cum sua Catharinula vestali puella, interroga Lyncum in Noremberga, Langum quoq; & Mechlerium in Erphurdia, cum puppulis suis, Cypriacis virginib., & matronis togatis. Nec non et alios fres, q̃ hos ductores, & doctores habuere, q̃ iacent in coniugio, tanquam canis in reste. Subantq; in venerem, in sue religiois attestationem, & approbatione

hos rcte Encratitas diceres, si a vino, carnib., & piscibus abstinerent, q̃ si abstinenter viuere voluissent, et Satyrio resistere suo, in Cenobijs suis remansissent. hec me tibi respondere oportuit, cum tibi sodalitium sit cum tali hoim genere, & pbas ritus eius, ac facinora, imo & opculum es scandali illius gnis, & quia particeps es in merito,

eris & particeps in p̄mio, q̄n digna factis huic red-
dentur in tempore suo

Q autem iterum repetis solita larua de merito remis-
sionis pecc., & affingis aduersarijs, que nec dicunt nec te-
nent, pro tuo more fac, qui non didicisti loqui q̄ vera sunt
quib. cum cares, ne nihil agas, saltem nugis agis. At me-
lius tibi eet anima agere, q̄z tot mortib. reum fieri quot
nugas dixeris in diffamiam proximi

Reliquas laruas transeo, quas de auro dic & argento
de ornamentis vestium & vasis, & cibis &c quia digne no
sunt, Ut serio eis respondeatur, nisi quis tecum ridiculus
fieri vellet

Apologia

Paulus ad Coloss. scribit traditiones hr̄e spem sapie
Et habent profecto, Nam Eutaxia illa valde decet in ecclia
eamq̄z ob causam necaria b. Sed humana ro q̄z non in-
telligit iusticiam fidei, na affingit, q̄ talia opera iustificent
homines, q̄ reconciliet deum &c

Sic sentiebat vulgus inter Israhelitas, & hac opinioe
augebant tales Ceremonias, sicut apud nos i monasterijs
creuerunt

Sic iudicat humana ro, etiam de exercitijs corporis
de ieiunijs, quoru finis cum sit cohercere carnem, ratio
affingit finem, q̄ sint cultus q iustificent. Sicut Thomas
scribit, Ieiunium valere ad deletione & prohiberione culpe.
hec sunt verba Thome

Ita sapientie ac iusticie spes in talib. opib. decipit hoies
Et accedunt exempla sanctorum, quos dum studet imitari
homines imitantur plerumq̄z externa exercicia. Non imi-
tantur fidem eorum

Responsio

Recte dic humanam roez non intelligere iusticiaz
fidei. Quia nulla b nisi dispositiua & preparatiua, eo q̄
gra iustificetur homo non fide, Ut sepe dictu b huc usq̄z

Sed qua scriptura probabis roem na affingere, q̄ talia
opa iustificent homines; mea n. ro non affingit hoc, sz fide
instructa dictat gram iustificare, in quo roborat & confir-
mat scriptura eam

Quid senserit vulgus Israheliticu, no b iudicare me-
um, & si sciam multos in illo fuisse valde probas & deuo-
tos hoies, quod sine pietate vera fieri non potuit

Populus iste Israheliticus, Ceremonias suas habuit ex lege, & si quas addiderat, hoc ornatus gratia, & devotionis fecerat, Quo no sequitur, q ergo crediderit se illę iustificari

Quemadmodu in monasteriis probatę Vitę fit additio & depositio Ceremoniarę in cultu diuino, secu q videtur expedire prib. pro dei gloria, & frm comoditate salutari, absq hoc q putetur illis fieri iustificatione, & si mercedę sua no careant ex gra seruatę, quemadmodu opa reliqua nec sua carent mercede, siue sint ieiunia vt corporis exercitia

Ieiunia sunt in ecclia ad cohercenda carne, ne quale at spui, inter quę continua e pugna, ad Gal. 5. Et ne libertas spus detur in occasionem carnis, quod ne fiat hortatur ad Gal. 5. aptq. At illa ieiunia, dum ex obedientia fiunt & ex gra, simul meritoria sunt taq alia opa bona

Nec fingit ratio hunc finem ieiunij, q sit cultus qui iustificet, vt tu blacteras, Et si Thomas scribit ieiunium valere ad deletione culpę, quod no memi me legisse in eo accipiendu p hoc, quo ad prepatione ad Contritione, in qua datur gra delens culpam. Prohibet aut ieiunium culpaq, que incurreretur si non ieiunaretur

Et quid tu scis, qui homines imitantur Exa sctoru, quid imitentur? An exercitia externa, quod malu non b, an fidem eorum? Et quid eent opa, si non flueret ex illorum fide? Tu loqueris vt pmsuisti, & iudicas alios, q te ipm, ne labaris, iudicare nescis

Apologia

Postqua fefellit homines hec spes sapię, ac iustitię. dim sequuntur infinita icomoda. obscuratur Euang de iustificatione a fide in Christum, & succedit Vana fiducia talium opu Deinde obscurantur precepta dei

hec opa arrogant sibi Titulu perfectę & spualis Vitę & longe preferuntur opib. preptoę dei, Vt operib. suę cgq Vocationis, administrationi rei publicę, administrationi Oeconomię, Vitę coniugali, educationi liberoru

hec p illis Ceremoniis iudicantur ee gphana, ita q cum quadam dubitatione gsię a multis exercentur

Constat n. multos deserta administratione rei publicę

deserto coniugio, illos obseruationes amplexos ee tanq̃ melio-
res & sanctiores

Neq; hoc satis ꝫ ubi occupauit animos psuasio, q̃ ta-
les obseruationes ad iustificationē necarię sint, misere ve-
xantur conscię, quia nō pūt oēs obseruationes exactē pstare
Nam quotusquisq; enumerare omnes potuit?

Extant imensi libri, imo bibliothęcę totę, nulla Sylla-
bam de Chro, de fide in Chrm, de bonis operib. suę cq̃q; vocatio-
nis, ꝯtinentes, sed tm̄ colligentes traditiones, & harū inter-
pretationē, quib. interdum exacerbantur, interdū relaxatur

Quomodo torquetur vir optimus Gerson, duz querit
gradus & latitudines pceptorum? Nec tn̄ pōt constituere ε-
πιεικειαν in gradu certo. Interim grauiter deplorat picula
piarū ꝯsciarū, que parit hec acerba interpretatio traditionū

Ꝛrnsio

Laruis tuis & nugis iam pridem fatigatus ꝫ. At tu
sine fine repetis illas. Nos nullam iusticiaz fidei agnoscīq
preter dispositiua, ut sepe dixeram, nec fiduciam opum.
Tu aūt obscuras veritate, imo & extinguis illa nugis tuis

De opib. pfectionis, & opum platione nugeris q̃ velis,
quando res illa preter scopum ꝫ, & alīū reqrit locū, satis
ꝫ nobis obseruationes illas, de quib. loqueris, nemine iusti-
ficare, hic ꝫ scopus, a quo digrederis, ut frustra tibi tur-
geat pagina nugis, Quib. omnib. toties rndere, quoties
tuas illas repetis, non vacat mihi

Apologia

Nos igitur contra illam spem sapię & iusticię in hu-
manis ritib., que fallit homies, muniamq nos verbo dei,
& primo sciamus eas neq; remissione pecc. neq; iustifica-
tione mereri cora deo, neq; ad iustificationē necarias ee

Testimonia quedam citauimus supra & plenq ꝫ Paulq
Ad Coloss. 2. clare dicit. Nemo vos iudicet in cibo, potu, aut
stato festo, aut Nouilunio, aut Sabbatis, que sunt umbre fu-
turorū, corpus aūt Christus

Atq; hic simul & legem Moisi, & traditiones hūanas
cōplectitur, ne aduersarij eludant h testimonia, ut solent,
q̃ Paulq tm̄ de lege Moisi loquatur. hic vero clare ille tes-
tatur se loqui de traditionib. humanis

Quanq̃ quid dicant aduersarij non vident. Si Eua-
gelium negat Ceremonias Moisi, que erant diuinitq insti-

tutę, iustificare, quāto nūq iustificat traditiones hūanę?

Responsio

Et nos scimus, ac iam pridem confessi sumus, ritus illos humanos, neq; remissione pecc., neq; iustificationem mereri coram deo &c. Et quid amplius vis? quo cū igitur pugnas? Nū cū larvis pugnas, cū larvis q nusq; paret?

Et quid opus ꝫ te citare Paulū in pugna tua larvali, ubi neminem habes repugnante? Non dicimus nos traditiones humanas iustificare, sicut tu nugaris, nos dicere. Si mica honestatis & eruditionis in te esset, expueres ipe in tātā ignaviā & ꝓterviā tuā, & ꝯspueres eam

Apologia

Nec hūt Epi ptatem instituendi cultus, tanq; iustificantes, aut necarios ad iustificatione. Imo apli Act. 15. dicunt. Quid tentatis deum, imponentes iugū &c. Ubi velut magnū pctm accusat Petrus, hoc ꝯsiliū onerād ecclię

Et ad Gal. 5. Vetat Paulus iterū servituti subijci, volunt igitur apli in ecclia manere hanc libertate, ne iudicentur ulli cultus legis aut traditionū necarij ee, sicut in lege fuerūt necarię Ceremonię ad tempus, ne obscuretur iusticia fidei, si iudicent homines cultus illos mereri iustificatione, aut ad iustificatione necarios ee

Multi varias Epiikias querunt in traditionibus ut ꝯscijs medeantur, neq; tamen certos gradus reperiunt, ꝑ quos explicent conscientias ex his vinclis

Verum, sicut Alexander soluit Gordiū nodū, cum explicare non posset, semel gladio dissecuit. Ita apostoli semel liberant conscias traditionib., preserti si tradantur ad ꝓmerenda iustificationem

Huic doctrinę cogunt nos apli aduersari docendo & exemplis. Cogunt nos docere, ꝙ traditiones nō iustificent, ꝙ nō sint necarię ad iustificatione, ꝙ nemo debeat cōdere aut recipe traditiones hac opinione, ꝙ mereantur iustificationem

Tunc etiā si quis obseruat, obseruet sine supstitione, tanq; politicos mores, sicut sine supstitione aliter vestiuntur milites, aliter Scholastici

Apli violant traditiones, & excusantur a Chro, erat

eni Exm̄ ouidendū phariseis, q̄ illi cultꝰ eent inutiles,
Et si quas traditiones, parū cōmodas omittunt nostri,
satꝭ nunc excusati sunt, cū requirunt tanq̄ pmereantꝭ
iustificatione, talꝭ n. opinio in traditionib. ꝫ impia

Responsio

Nec instituunt Epi cultꝰ, tanq̄ iustificantes ꝛc. At scriptura testatur illis obediendum ee in suis ꝯstitutionib. ad heb. 13.

Onerande non sunt ecclie, nisi emineat cōmoditas eius, qua apparente Epi rectores eius, imponere habet ea que sunt ad gloriam dei, & ad profectum salutarem subditorum

Non ꝫ seruitꝰ illa, de qua loquitur Paulꝰ, qn̄ gla dei queritur, & cōmoditas fidelium, cū sic ꝫuire deo sit regnare

Tu aut laruas tuas repetere non cessas, quando dicꝭ cultꝰ & traditiones eo tēdere, ut eis mereamur remissionem pecc. & iustificatione, quod facimꝰ minime ꝛc.

Quicqd de traditionib. dixeris, non cōuinces, rctorib. ecclie parendū nō ee, dum traditionib. eoꝝ q̄ritur glia dei, & pmonetur pfectus salutaris fidelium. Nec ꝫ in illis nodus Gordius, gladio dissecandus, quem sibi fingunt, & sic dissecant, q ab unitate & obedientia ecclie recedunt, & falso affingunt Catholicꝭ, q̄ putent se traditionib. illis pmereri iustificatione, sicut tu facꝭ non semel, sed ad nauseam usq̄ repetendo

Apli, ut Math. 15. habetur, nō seruarūt traditiones seniorum, in hoc, q̄ illotꝭ manib. comederunt pane, in quo Chrꝰ excusat eos a pcto, sed non a ruditate morum

Nec erat ibi aliquis cultꝰ, que tu dicꝭ inutile. At in traditionib. quib. colitur deus, et glia illius queritur, cum profectu salutari fidelium, si quis ibi non obedit plat, ecclie rectorib., rndeat Paulus an peccet nec ne, q ad heb. 13. pcipit dicens. Obedite ppositꝭ vestris, & subiacete eis ꝛc.

Sed q2 tu cum tuis ab illa obedientia subtrahitꝭ vos, excusati non estꝭ, utcunq̄ traditiones illas tu parū cōmodas dixeris

Nemo requiritur seruare traditiones illas, tanquaꝫ pmereantur iustificatione, cum ut ipe dicꝭ, talis opinio in traditionib. impia ꝫ. Tu aut impie hanc impietate nob asscribis, in nrām diffamia, in qua re, quis te excuset a detractionis pcto, tibi videre incumbit

Apologia

Ceterum traditiones veteres factas in ecclia utilitatis & tranquillitatis causa, libenter seruamus, easq; interpretamur προς το ευφημοτερον exclusa opinione, q sentit q iustificent

At falso accusant nos inimici uri, q bonas ordinationes q disciplinam ecclie aboleamus. Vere enim predicare possumus publica forma ecclesiarum apud nos honestiorem ee, q apud aduersarios

Et si quis recte expendere velit, verius seruamus Canones, q aduersarij. Apud aduersarios missas faciunt sacrificuli inuiti & mercede conducti, & plerumq; tantum mercedis ca. Canunt psalmos, non ut discant aut orent, sed cultus ca, quasi opus illud sit cultus, aut certe mercedis causa

Apud nos utuntur cena dni multi, singulis dominicis, sed prius instituti, explorati & absoluti

Pueri canunt psalmos ut discant. canit & populus, ut vel discat vel oret

Apud aduersarios nulla prorsus q κατηχησις puerorum de qua quidem precipiunt Canones

Apud nos coguntur pastores, & ministri ecclarum publice instituere & audire puericiam & hec Ceremonia optimos fructus parit

Responsio

Libenter seruatis, quas vultis & quas vos interpretamini utiles, contempto ecclesie Catholice iudicio, At qd iterum repetis larua tuam, de opinione, que sentit, q traditiones ille iustificent, cum nemo fidelium hanc teneat. Tu aut falso & uugose fingis & dicis nos illam tenere. Onde qso, quib. vel scriptis vel verbis insinuemus alicubi, nos illa tenere. Quod cu non possis, quis tanto uugaclo & diffamatori credet, nisi eius farine & saliue fuerit, q amat mendacia.?

Non falso sed vere accusamini, vos abolere bonas ordinationes, & disciplina ecclie, cuius rei testes ipi estis, qn contra cultum ecclasticum & ceremonias illius cultus impie latratis

Et quo honestior apud vos q publica ecclarum forma, cum hanc abiecistis, & nouam hereticorum more comenti estis. Non q honesta forma vra, ergo nec honestior, cu sit schismatica & forme Catholice aduersa, qua forma schismaticam non tradunt Canones, quos verius vos seruare

nugaris, q̃z nos faciamus

Et quid dicis de sacrificulis nr̃is? Tu ne scrutator cordium illorum es? quis te constituit iudice eorũ? Num dum̃ habent suum, cui stant vel cadunt? docet ne te h̃o Chr̃i Euangelium, quod dicit, Nolite iudicare? Luce. 6.

Apud vos utuntur Cena dñi sub utraq; specie, cũ impijs opinionib. circa sacramentũ altaris, contra definitiones ecclie Catholice, vñ melius eet illis interi suillum vorare stercus, non obstante vr̃a institutioe exploratione & absolutione, quia impia sunt hec omia; eo q̃ doctrine Catholice, & praxi ecclie sancte aduersa

Cantus puerorum & popli apud vos talis ꝫ, qualis erat apud Celsum hereticum, & alios hereticos, q cantiones excogitarunt, & docuerut poplm, ac eas in teplis cantari publice fecerunt, ut p illum modũ populũ sibi allicerent & eũ ab unitate ecclie Catholice abducerent, quorũ vestigia vos imitamini in Cripta vestra & ecclia Coprotia, hoc ꝫ, stercoraria

Et quomodo dicere potes, apud aduersarios nulla prorsus ee Cathechesin puerorum, id ꝫ, instructione, cum hij, dum capaces sunt verbi dei, ducuntur ad templa, audire illud, & cũ domũ redierint, plenius instruuntur q parentib., si quid minus plene acceperint? Et Episcopi ordinant ut a parrochis illis prelegatur Pater noster oratio dominica cum Symbolo aplico, & cum decem preptis?

Non sum ignarus ego, quo concionatores vr̃i agat cũ pueris in templo, Audieram n. aurib. meis Erphurdie in templo nostri Cenobij, quo nos violente spoliauerunt tui Lutherani, & spolium hoc in diem hodiernũ usq; occupat & suam impietate in eo exercent. ac Cena domi polluunt ad quod vos illos instruitis, exploratis & absoluitis, socij furũ & raptorum. hec ꝫ honestas vestra, qua iam ad multos annos continuastis. hec ꝫ iustificatio vestra, qua placetis Belial & Sathane. hec ꝫ fides vr̃a, qua absorbentur omia pcta vr̃a. hec ꝫ doctrina vr̃a, qua timidis ꝯsulere soletis ꝯscijs & liberare homines a traditionib. hom̃. nec no tueri libertatem spus, ne detur in occasione carnis. At velim scieris Chr̃m tales ignorare pestes, que se transformant in ministros iusticie, cũ sint oparij subdoli, & mgri mendaces, qui introducunt sectas perditionis

Sed ut reuertar unde sum digressus. Erat ꝯcionator in templo nr̃i Cenobij, qui postquam ad populũ declamauit, & in

uit, & in illius conspectu prelatos ecclie, doctores Catholicos, & religiosos satis vexauit & diffamauit, tandem descendit ad puellas virgunclas, cum qb. colloquium ante altare habuit, mouens illis sigillatim varias de reb. fidei questiunclas in quib. p septimana instructe, a sua focoria, que exitiria ferebatur nonna, ille responderunt ad ostentatione cora mrib. suis, & alijs mulierculis, & habitu b negociu h. p re magna

Dictum quoq; b publice cu magna iactantia, quo puelle iste tenellule instructiores reperte sint in rebus fidei oib. Papistis, quibuscunq; doctrinarum fulserint titulis. Ego at audiera puellas istas impie esse instructas ex libellis ad hoc gfictis, quaru venenu teneris annis imbibitu, nulla unq; extrahet vel delebit obliuio

Hec palam fiunt quotidie: sciunt plati tam spuales q; seculares atq; mgratus, & pmittut coniuedo, iuuentutem utriusq; sexus tam misere infici, quam infectionem quid tandem sequetur, q; corruptio totius Germanie, & ablatio rcte fidei, qua se indignos reddunt germani, quemadmodum fecerunt Aphricani & Asiatici, & sequetur discessio ab ecclia sancta, & Rhomano impio, De qua loq Paulus videtur. 2. ad Tessalo. 2.

Apologia

Apud aduersarios in multis regionib. toto anno mille habentur conciones, preterq; in Quadragesima

Atqui precipuus cultus dei b, docere Euangeliu

Et cum concionantur aduersarij dicunt de traditionibus humanis, de cultu sanctoru, & similib. nugis, quas iure fastidit populus. Itaq; deseruntur statim inicio, postqua recitatus est textus Euangelij

Pauci quida meliores, nunc de bonis opib. dicere incipiunt, de iusticia fidei, de fide in Chrm, de consolatione cosci entiaru nihil dicunt. Imo hanc saluberrima Euangelij partem lacerant quicijs

Econtra in nris ecclesijs omes conciones in his locis consumuntur, de pnia, de timore dei, de fide in Chrm, de iusticia fidei, de consolatione gsciarum p fidem, de exercicijs fidei, de oroe, qualis ee debeat, Et q certo statuendu sit, q sit efficax, q exaudiatur, de cruce, de dignitate mgratuum & omnium ciuiliu ordinationu, de discrimine regni Chri, seu regni spualis, & politicaru reru, de giugio, de educatioe & institutione puerorum, de castitate, de oib. officijs Charitatis

Ex hoc statu ecclesiarum iudicari pot, nos disciplinam ecclesiasticam, & pias Ceremonias, & bonos mores Ecclesiasticos diligenter conseruare

Responsio

Que sint regiones iste, de quib. loqueris, no s mi notum qui scio ecclesiam, Canonica sanctione pcipe, ut quis fidelium die dnico audiat missam & sermone

Qx aut docere Euangelium sit pcipuus cultus, taceo q sit cultus dei, & si bonu sit officium in ecclia, ipe non inuenio, nec tu probas illud

Cum concionantur aduersarij tui, predicant Euang. precepti & consilijs diuinis refertum, nec no minis & consolationib. cum exemplis recte vite. Et si hoc tibi traditiones huane sunt, cultusq sanctorum, & nuge, quas tu fastidis cum populo, tuis nugis addicto, pmittimus tibi, qui no nisi nugis soles agere

Non abuno, quin deserantur nri concionatores statim ab initio post textum Euangij ab hijs qui sibi placentia dici querunt, non utilia, q docet deus per suu vm. hij em sunt de quib. Paulus loqtur 2. Timo. 4. qui sana doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magros prurientes aurib., & a veritate auditu auertentes ad fabulas conuertuntur

hoc s, ad nugas, quib. tu abundas, & concionatores tui post quos currut & declinant, tanq vacca lasciuiens, que vespis agitatur in prato. At scribitur Osee 4. q populus non intelligens vapulabit

Que autem dicis de paucis meliorib., apud reliquas tuas scribo nugas, quib. in nos insolescis, ut tue impietati & perfidie colorem ac fucu facias, s mi te iuuabit, qn veritas tandem emerget, utcuq suppressa ab osorib. suis

In vestris ecclijs omnes conciones referte sunt nugis & doctrina impietatis, cuicijs quoq & calumnijs, quib. detrahitur omi statui ecclie Catholice in prelatis & doctorib. suis. Collegia ecclesiastica in suo cultu diffamatur, Religiones utriusq sexus in suis Ceremonijs ridetis, & Universitates Scholasticas in suis studijs calumniantes, in nihilu redigere laboratis, & h oia quia vram saluiam gustare & probare recusant, qua qui amplectuntur, mox commendantur, religiosi predicantur, & in tertiu coelu usq exaltantur & sublimantur

Ex quo facto facile iudicari pot, quo disciplina Ecclesiasti-

cam, pias Ceremonias, & bonos mores Ecclesiasticos conseruetis, quando ad oculum cernitur, quomodo illis reluctemini & in nihilum redigere laboretis

Apologia

Ac de mortificatione carnis, & disciplina corporis ita docemus, Ut narrat Confessio, quod vera & non simulata mortificatio fiat per crucem & afflictiones, quib. deus exercet nos

In his obediendum est voluntati dei, sicut ait Paulus Exhibete corpora vestra hostiam &c. Et hec sunt spiritualia exercicia timoris & fidei. Verum preter hanc mortificationem, que fit per crucem est & voluntarium quoddam exercicij genus necessarium, de quo Christus ait. Cauete ne corda vestra grauentur crapula. Et Paulus. Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo &c.

Et hec exercicia suscipienda sunt, non quod sint cultus iustificantes, sed ut coherceant carnem, ne saturitas obruat nos, & reddat securos & ociosos, qua ex re fit, Ut affectib. carnis indulgeant & obtemperent homines

Hec diligentia debet esse perpetua, quia habet perpetuum mandatum dei. Et illa prescripta forma certorum ciborum ac temporum, nihil facit ad cohercendam carnem

Est enim delicatior & sumptuosior quam reliqua conuiuia

Et ne aduersarij quidem obseruant formam in Canonibus traditam

Responsio

Nihil hic audio, quod responsione opus habeat, de mortificatione carnis

Sed quid iterum repetis solitam laruam tuam de cultibus iustificantibus

Quod autem prescripta forma certorum ciborum ac temporum nil faciat ad cohercendam carnem, negamus. Et qui scis tu an delicatior & sumptuosior sit, quam reliqua conuiuia? Tu quidem multa dicis, sed nil probas, Et si quis abusus fuerit ieiunij forma, ideo ne illa abijcienda est, & calumnia pati meretur?

Et qui scis an aduersarij obseruent formam in Canonib. traditam, nec ne? An tu putas aliquorum licentiam, si qui fuerint, omnib. asscribendam? Unius ne vel duorum preuaricatio sontes omnes arguet esse

Apologia

Multas & difficiles disputationes habet hic locus de traditionibus. Ac nos re ipsa experti sumus traditiones vere esse laqueos conscientiarum, cum exiguntur tanquam necessarie

Miris modis cruciant conscias pretermittentes aliquas

obseruatione. Rursus abrogatio sua habet incomoda, suas questiones

Sed nos facilem & planam causam habemus, qz aduersarij damnant nos, q docemus, traditiones humanas no mereri remissionem pecc.. Itē reqrunt Uniuersales traditiones, quas sic uocant, tanquam nccarias ad iustificationem

Sic habemus Patronū constante Paulu, q ubiqz ꝯtendit has obseruationes neqz iustificare, neqz nccarias ee sup iusticiam fidei. Et tamen usum libertatis in his reb. ita moderandu ee docemus, ne impiti offendantur, & propter abusum libertatis fiant iniquiores Vere doctrine Euangij

Neue sine probabili causa mutetur aliquid in usitatis ritib., sed q propter alendam concordia seruentes Veteres mores, qui sine pcto, aut sine magno incomodo seruari pnt

Et in hoc ipo Conuentu satis ondimus nos ppt charitate ἀδιαφορα non grauatim obseruaturos ee, cum alijs etia si quid incommodi hrent, sed publica concordia, q quidez sine offensione ꝯsciarū fieri posset, iudicauimus omib. alijs comodis anteferendam esse

Sed de hac tota re paulo post etiam dicemus, cum de Votis & de ptate ecclīastica disputabimus

Responsio

Traditiones ille parum difficultatis hnt, si rcte accipiantur. Quia fiunt a rectorib. ecclesie, ad querenda dei gloriaz & profectum salutarem subditorū, que cum pmouerit, Utiqz Utiles sunt & salutares

Nec intendunt rctores illi quempia vel grauare vel illaqueare in conscientia sua. Et ideo dum pdicta amplius non pmouentur p traditiones illas, non intendunt aliquem obligari illis, eo q traditiones ille no aliter obligent, qz ad intentione pcipientis, qui utiqz intendit illis pmouere gloriaz dei & pfectum salutarem fidelium

Hinc ꝯ q cum tempore alique traditiones ex illis abeunt in desuetudine, ad coniuentiam prelatorū in qua est consensus interptatiuus. Tenentur autem subditi audire platos suos, & illis obedire ex lege diuina, qua dum puaricantur ex contemptu, in forib. est pctm

Aduersarij autem Vri non damnant Vos, q docetis traditiones humanas no mereri remissione pecc., quia idem

& illi tenent, & docent. Nec vocant Universales traditiones, neq; requirunt tanq; necessarias ad iustificatione. Quo idcirco tu stabis cum nugis tuis, quib. nos infamas? Et quo stabunt omnia tua q hic comentaris? Certe non aliter q; butirum in sole, vel apud ignem

Et quid prodest tibi tantu hre & producere patronu in re nihili, Ubi nemo te impugnat? quia & nos contendimus & ubiq; profitemur, observationes illas non iustificare &c

Si autem in hoc Conventu, qui habitus est Augustę, ostendistis que dicis vos ondisse, cur declinastis & detrectastis processione in die Corporis Chri, in qua erat Cęsarea Maiestas, cu alijs principib. Catholicis pro gla dei & reverentia tanti Sacramenti, quod illic portabatur iuxta laudabilem Ecclesię Catholicę institutione & consuetudinem?

Sic ne publica promovetur Concordia in ecclesia dei? Et qua offensionem conscię queso incurrissetis, si tali processioni interfuissetis? Forsitan putastis ibi no totu Sacramentum quo ad continentiam deferri, hoc e, Corpus cum sanguine negantes concomitantia &c

Quod si vobis in causa erat, cur postea in selectu concessistis & admisistis, sub altera spe tantu esse quantu sub utraq;? Et si per spes intellexistis panem & vinu, contra definitione ecclię Catholicę

Sed quid polliceris te paulo pg etiam dicturu de re illa, cum iam ad nauseam usq; locutus sis? de ea?, & citra comodum, Et quando finis semel erit tantę loquacitatis futilis & inutilis, ex qua nil habetis comoditatis & profectus?

Articulus Sedecius

Continet quinq; articlos principu

Apologia

Articlm. 16. recipiunt adversarij sine ulla exceptione, in quo confessi sumus, q liceat Chriano gerere magistratus exercere iudicia, ex Imperatorijs legib., seu alijs psentib. legib., Supplicia iure constituere, iure bella gerere, militare, iure contrahere, tenere proprium, iusiurandum postulantib. magratib. dare, contrahere matrimonium

Deniq; q legittimę ordinationes civiles sint bonę creaturę dei & ordinationes divinę, quib. tuto Chrianus uti pot,

hic totus locus de discrimine regni Chri, & regni ciuilis lris nostrorum utiliter illustratus est. Quod regnum christi sit spuale, hoc est in corde, noticiam dei, timorem dei & fidem, iusticiam eternam & vitam eternam inchoans

Interim foris sinat nos uti politicis ordinationib. legittimis quarumcunque gentium, inter quas viuimus, sicut sinit nos uti medicina aut Architectonica, aut cibo, potu, aere

Nec fert Euangm nouas leges, de statu ciuili, sed precipit ut pntib. legib. obtempemus, siue ab Ethnicis siue ab alijs conditę sint, et hac obedientia charitate iubet exercere

Insaniebat n. Carolostadius, q nobis imponebat leges iudiciales Moisi. De hijs reb. ideo copiosius scripserunt nostri, quia monachi multas pnitiosas opiniones sparserunt in ecclia. Vocauerunt politiam Euangelica comunione rerum, dixerunt ee cosilia, Non tenere pprium, no ulcisci

Hę opiniones valde obscurant Euangm, & regnum spuale, & sunt piculose reb. publicis. Nam Euangm non dissipat politiam, aut Oeconomiam, sz multo magis approbat

Et non solum propter poena, sed etiam propter consciam iubet illis parere, tanquam diuinę ordinationi

Responsio

Non recipiunt articlm illud aduersarij tui sine ulla exceptione. Quia Euangelica pfectio non collocatur solu in timore dei & fide, sed potissimum in charitate, ad cuius exigentiam & mensuram ponderat deus omne spm & opa eius

Spiritum n. ponderator est deus Prouer. 16. sed in qua lance, nisi in lance charitatis? dicente b. Augustino. Amor meus pondus meum etc

Sed quomodo locus iste totus, de discrimine regni Chri etc a te & tuo Luthero illustratus sit, videatur in responsione nra ad illum articlm principum, Et quo scripta vra alibi consonent hijs, que tu hic depromis, satis ibidem explicatur. At vobis citra piaculu est contraria scribere, & cras negare, qd scribitis hodie, adeo constat vobis, digni qui alios doceant, qui sibi ipis minime constant

Si insaniebat Carolostadius ob caz quam tu illi assignas, magis insaniebas tu, quando scribebas te optare pro gentilib. legib. recipi legem Mosaicam, & quando stultas vocas leges impiales, scdm quas iam principes iudicat, & Camera Impialis, hic autem vertis pallium iuxta ventorum flatum in quo te vertumni ipse te declaras esse mancipium

Tu multa in monachos dicis, qui relictis probis & stabilibus monachis, adheres monachis exiticijs, laruatis, & coniugatis, quib. dum procinaris, quid aliud facis, quam quod te operculum facinoris illorum constituis?

Et que sunt queso ille perniciose opiniones, quas sparserunt in ecclesiam monachi probi & boni, de quib. loqueris?

Dicas velim in quo politiam Euangelicam vocauerint communione rerum, & quid intelligas hijs verbis, non enim satis intelligo ea. Euangelicum consilium est, cedere proprijs. & sequendum Christum, ad quod nemo tenetur, nisi sponte susceperit & vouerit illud. Preceptum Euangelicum est, quod neo debet seipsum vlcisci, sed dari debet locus ire, quod accipiendum est vi propria, cum dominus reseruet sibi vindictam quam exercet per iudicem ad hoc deputatum, apud quem quis offensus querere potest iniurie sibi illate refusionem etc.

Et quis queso non videt hic maleuolentiam tuam qua strepis & nugaris in monachos insontes, quibus asscribis impudenter, que nec vnquam fecerunt, nec dixerunt

Rabularum pessimorum de foro, maledicorum abreptorum & Nebulonum impijssimorum est, talib. nugis infamatorijs agere, & calumnijs friuolis incessere insontes, non est virorum bonorum talib. agere strophis

Apologia

Iulianus apostata. Celsus, & plerique alij, obiecerunt Christianis, quod Euangelium dissiparet res publicas, quia prohiberet vindictam & alia quedam traderet parum apta ciuili societati. Et hee questiones mire exercuerunt Origenem, Nazanzenum & alios, cum quidem facilime explicari possint si sciamus Euangelium non ferre leges de statu ciuili, sed esse remissionem pecc. & inchoationem vite eterne in cordib. credentium

Ceterum non solum externas politias approbare, sed etiam nos subijcere illis; sicut necessario subditi sumus legib. temporum, vicib. hyemis & estatis, tanquam diuinis ordinationib.

Euangelium prohibet vindictam priuatam, idque hoc consilio Christus toties inculcat, ne apostoli putarent se imperia istis eripere debere, quod alioquin tenebant sicut iudei, de regno Messie somniabant

Sed vt scirent se de regno spirituali docere oportere, non mutare ciuilem statum. Itaque priuata vindicta non consilio, sed precepto cohibetur. Math. 5. & Rho. 12.

Publica que fit ex officio magistratus, non dissuadetur

sed precipitur, & est opus dei, iuxta Paulum Rhoma. 13.
Iam publicę vindictę species sunt, iudicia, supplicia, bella, milicia
De hijs reb. q̃ male iudicauerint multi scriptores ꝯstat quia in hoc errore fuerunt, Euang. externa quadam nouam & monastica politiam ee. Nec viderunt Euang. cordib. afferre iusticia eternam, foris aut pbare statum ciuilem

Responsio

Quid Iulianu citas, & Celsum hereticu? Cita Lutherum tuu, q docuit fraternitatis nomen no pmittere, ut alter altero sit supior, aut plus iuris habeat; Docuit n. Chrianos liberos ee ab omib. oim hoim legib.
Scripsit etiam se scire. Nullam Remp. feliciter legib. administrari. Impossibile eni b, ait, Euang. & iura hominu simul seruari. Et ait nulla ee spem remedij, ni extinctis semel omib. oim hoim legib., & scdm Euang. omia iudicemꝰ & regamus, quod regimini principu aduersatur, & omi magistratui. Et inde dicit suborta rusticorꝝ seditione cruenta
Docet etiam omes esse paganos, q in iudicio contendut sup reb. aut fama. Et si qd nobis eripitur, q no debeamꝰ hoc repetere in iudicio aut bello
Nec vult Chrianu iurare, nec p proximo fideiubere, qz sit sacris lris prohibitum. Dicit etiam q preliari contra Turcam, sit contra deum visitantem
Et tu scribis. Sit papa, seu quicunq alig ingratꝰ, qui precipit bella aduersus Turcas, vide ne obtempes ei, qz est contra ius diuinu, visitat. n. deus iniquitates nras per illos Et si non licet Chriano bellare contra Turcas, minus licebit illi contra Christianum
Hec tu scribis cum tuo Luthero, que quo ꝯsonent illis que hic scribis, iudicet qui legit, & inueniet quales sitis homines. Forsan libenter videretis nos omes iugulari a Turcis sicut Timon Misantropus cupierat omes Athenienses suspedi in arbore, q sibi vnica erat in hortulo. Sed qd contigit illi mercedis? Utiq hoc illi contigit, q luto & lapidib. oppetijt, ab Atheniensib., q digna factis illi rependerunt. Que merces aut vos maneat, adhuc in fatis b

Apologia

Vanissimum & hoc b. Qꝫ sit pfectio Chriana. Non tenere proprium. Nam pfectio Chriana est sita, no in ꝯtemptu ciuiliuz ordinationu, sed in motib. cordis, in magno timore dei, in magna fide. sicut Abraha, Dauid, Daniel, etiam in magnis opib. atq impijs, no nnꝰ pfcti erat, q̃ vlli Eremitę

Sed monachi illam externa hypocrisin offuderunt oclis hoim, ne videri posset, in quib. reb. sit vera perfectio. Quib. laudib. vexarunt comunione rerum quasi Euangelica

At hee laudes plurimum habent periculi, presertim cum longe dissentiant a scripturis. Scriptura n. non pcipit, ut res sint comunes, sed lex Decalogi, cum inquit. Non furtum facies, dominia distinguit & suum quemq; tenere iubet

Plane furebat Viclephus, qui negabat licere sacerdotib. tenere proprium

Sunt infinite disputationes de contractib. de qb. nunq; satis fieri bonis conscientijs pot, nisi sciant hanc regula. Q Chriano liceat uti ciuilib. ordinationib. ac legib.

Hec regula tuetur ꝯscias, cum docet eatenus licitos esse contractus coram deo, quatenus eos magistratus seu leges approbant

Responsio

Et quis queso dicit perfectione Chriana ee, Non tenere proprium, Vanissimus ergo es tu, q arguis in alijs quod tu in nullo repis. At Chrus dicit, Si vis perfectus esse vade & vende omnia que habes, & sequere me. Et de fidelib. in hierusalem dicitur Act. 3. q habebant omnia comunia & Act. 4. dd. q multitudinis credentium erat cor unum, nec quisqua eorum q possidebat aliquid suum ee dicebat, sz erat illis omnia coia

Cedere ergo proprijs non facit pfectum, facit tamen que tendere ad perfectionem. Quoniam in coi viuentes sine proprio minus impediuntur pfectionem qrere & seq, q; q propria hnt, & illis intendere habent, licet etiam sint, q diuitiarum affluentie cor non apponant, & cu Psal. dicut. Eripe me domine de luto, ut non infigar &c

Tu aut monachis & Eremitis parum ppicius es. At libent ex te audirem, de quib. loquatur Paulus, quando ad heb. 11. dicit. Circuierunt in melotis, in pellib. caprinis, egentes. in solitudinib. errantes, in montib. & speluncis, & in cauernis terre, quib. dignus non erat mundus. An ne putas Eremitas, Anachoritas, & monachos fuisse inter illos?

Et quis nescit scriptura non pcipe, ut res sint coes? et simul quis ignorat illam no prohibere cedere proprijs, sed consulere? Q aut quemq; iubeat suum tenere per hoc madatum Non furtum facies, quis non ridebit?

Fateor & ego Viclephum in eo errasse quod dicis. Similiter quosdam hereticos, qui aplici dicebantur, q nulli Chriano concedebant hre propria, sed quid ad scopum tuum?

Non displicet aut regula tua de contractib., & si magna cautio ibi sit habenda, ut legib. p omnia sint conformes, de quo fusius alibi. Sed quid audio? Num tuus Lutherus scribit Christiano iurandu non ee, nec p proximo fideiubere, quia sit sacris lris phibitum? Nec admittit cotractus redditiuz & censuum, etiam ad pias cas, quia illi & si etia no fuerit usurarij, sint tn iniqui. Et quo tu audes repugnare tanto mgro tuo, qui tamen in hoc libello mirifice alter cooperatus e alteri?

Apologia

Hic totus locus rerum politicarum a nris ita patefctus est, ut plurimi boni viri, qui versantur in republica, & in negotijs, pdicauerint se magnope adiutos esse, q an monachorum opinionib. vexati, dubitabant utru illa ciuilia officia & negocia Euangeliu pmitteret

Hi ideo recitauimus, ut etiam exteri intelligant hoc doctrine gne, quod nos seqmur, non labefactari, sed multo magis muniri authoritate mgratuu, & dignitatem oim ordinationu ciuiliu, quaru reru magnitudo, fatuis illis opinionib. monasticis, mirifice antea fuit obscurata, q longe preferebant politie & oeconomie ridicula & vanissimam hypocrisin paupertatis, & humilitatis

Cum qdem politia & oeconomia habeat madata dei, illa Platonica communio no habeat mandata dei

Responsio

Quid dicis de patefactione, cu nemo pter vos locu huc reru politicarum, adeo obscurauit & perplexum fecit, sicut vos fecistis, varia de re hac scriptione vra? ut liqt ex dictis

Nunc aut p more vro, quod ipi feceratis, alijs imponitis & maxime monachis, quib. singlariter propicius es & graciosus, ob unu monachum, forsitan exiticiu, scz laruatum & coniugatu Lutheru tuu preceptorem & mgrm, totius Tragedie iam currentis authorem primariuz, cui tu adheres et facta eius tueris, ut oim facinorum eius, qb. ecclia turbauit Catholica, particeps fias, ut & suo tempore digna factis recipias cu illo

Et quo scribere audes, vra doctrina non labefactari authoritatem mgratuu &c cu nemo q hanc impudentius & magis impie scripserit, qz vos fecistis, ut satis liqt ex dictis?

Paupertas voluntaria & humilitas deuota comendatione suam habent in Euang. Chri, que forsitan hypocrisis e in scdm Euang. tuu Cripticu & subscamnale, quod non Chri sed Sathane e Euang., quia huic militat, non Chro

Et si Platonica ꝯmunio ꝫ monachorū vita in coī viuentiū, Erit in hoc Platonis ciuitas consilijs Euangelicis consona. Et si mulierculas etiam cōmunes faceres, quales in illa sunt ciuitate, monachi tui exiticij, laruati, & coniugati te vltra ferre nō possent, quia isti ꝓprias habet vxores. Diligunt .n. propria, & abhorrent coīa, ne Nicolaitę in re illa videantur, aut Anabaptistę, et si coīugiū eorum nō sit Chrianū, sed Beliale & Sathanicum

Apologia

Articlm .17. recipiunt aduersarij sine exceptione, i quo confitemur, Chrm in ꝯsumatione mundi apparituru ēē, ac mortuos omēs suscitatur

Et pijs eternam vita, & eterna gaudia daturu, impios vero condenatur ēē, Ut cum diabolo sine fine crucientur

Responsio

Et quid magni fuit, vos talem proponere articulū? quē apte habet Euangm & Symbolum aplorum?

Et quid magni ꝙ danatis hic Anabaptistas in errore Origenis, quem iampridem damnauit ecclia Catholica? qd igitur opus erat vestra danatione, nisi vos pluris sitis ecclesia illa?

Sed nil hic dicitis de iudicio particulari, in morte cꝯlibet hominis, de quo ad heb. 9. dc. Statutū ꝫ oīb. hominibꝫ semel mori, post hoc autem iuditiū, Ut patet de Lazaro & diuite epulone Lucę .16.

Rō aut vra h videtur, quia docuit Lutherꝰ vr in sermone de epulone, post ascensione Chri, nullū hoiez venisse nullumq; venire in coelum, an extremū iudiciū, qd q̄z impiū sit in forib. ꝫ, & verbo Pauli notescit, quo dicit, Cupio dissolui, & ēē cum Chro

Apologia

Articlm .18. recipiunt aduersarij, de libero arbitrio, Et si quedam addunt testimonia parum apta ad ea caz

Addunt & Declamatione, ꝙ non sit nimiū tribuendū libero arbitrio, cū Pelagianis, neq; omez ei libertate adimenda ēē, cum Manicheis

Preclare sane, sed quid interꝫ inter Pelagianos & aduersarios nostros, cum vtriq; sentiat homines sine spūs. posse deum diligere, & pcepta dei facere, quo ad substantiaz actuū, mereri gram ac iustificatione operib., que rō per se efficit sine spiritusancto?

Quam multa absurda sequuntur ex hijs Pelagianis opinionib., que in scholis magna authoritate docentur

Has Aug. sequens Paulum, magna ꝯtentione refutat, cꝯ sniam supra in articulo de iustificatione recitauimꝰ

Neqꝫ vero adimimꝰ hũanę voluntati libertatē. hꝫ hũa voluntas libertatem in opib. & reb. deligendis, quas ratio per se comphendit. Potest aliquo mō efficere ciuilem iusticiam, seu iusticiam opum, potest loqui de deo, exhibere deo certum cultum, externo ope obedire mgratib., pentib. in ope externo eligendo, potest continere manus a cęde, ab adulterio, a furto

Cum reliqua sit in nā homis rō, & iudicium de rebus sensui subiectis. Reliquus ꝫ etiā delectus earū rerū, & libertas & facultas efficiendę iusticię ciuilis

Id. n. vocat scriptura iusticiā carnis, quā nā carnalis hoc ꝫ, rō per se efficit sine spūs.

Responsio

Loquitur ille articulus bn̄ a pricipio, de libero arbitrio in confessione principum, ꝓpter quod in hoc recipitur a Catholicis, quibus videtur media incedendū via, ne nimium tribuatur libero arbitrio cum Pelagianis, & ne omis libertas ei adimatur cū Manicheis. Sic dicit b. Aug. Liberum arbitriū inēe homib. certa fide credimus & indubitanter predicamus. Nam inhumanus ꝫ error, negare liberum arbitriū in homie, quod quilibet in seipo expitur, & toties in sacris lris asseritur

Testimonia que addunt aduersarij tui, aptissima sunt ad eam causam, q̄ videantur in rnsione nrā ad illū articulum principum. At quod tuę farinę & saliuę non multū consonat, mox ineptum ꝫ, & nullius ponderis

Si nescis qd intersit inter Pelagianos & aduersarios tuos, ego tibi dicam, quia quod interest inter Lutheranos & Catholicos, hoc ꝫ, inter hereticos & orthodoxę fidei professores

Pelagiani tenent, homines sine gratia deum diligere posse ex sua nā, quod & Ethnici tenuerunt, ut patet. 12. Metaphisicę, nec negant Catholici, iuxta supius dicta, quia ratio hominis cognoscit deum ēe summū bonū, & dictat illud sume diligendū, qd dictamē seq, ꝫ ī arbitrio volunt, igitur.

Concedunt etiā Pelagiani, homine precepta dei facere

posse, quo ad subaz actus, sine gra, quod & Paulus de Ethnicis affirmat, qn ad Rho. 2. dicit. Gentes que legem non habent. na ea que legis sunt faciunt, eiusmodi legem no habentes, ipi sibi sunt lex &c. Et hic Catholici non dissonat a Pelagianis

Ecce habes convenientia, sed accipe nuc etia drnaz, quia Pelagiani tenent homine mereri gram ac iustificationez opib., quod no tenent Catholici, quia gra non cadit sub merito nostro, ad Rho. 11. alias gratia non eet gra, Ut ait Apostolus, & qz iustificatio est p gram, ideo nec illa meretur homo opib. suis etiam qbuscunqz, & si disponat se ad illius consecutione p Contritionem & dilectione dei sup oia quantu sibi possibile fuerit ex na, licet tu falso, impudenter & impie nos in hoc annumeres Pelagianis

Dic queso in quib. Scholis hee Pelagiane opiniones erronee doceantur magna authoritate. Tu magnas nugas in nos dicis, quas quomo expiare velis in tua gscientia, si saltem tibi b conscia adhuc, quando fronte tota perfricuisti, libenter volo audire, eo q pctm no dimittatur, nisi male ablatu prius restituatur, Tu aut male aufers nobis fama nostram bona, quia nugose & dolose

Et quid opus est te tot prodigere verba i enumerado ea, in quib. vis voluntatem esse libera, cum constet voluntatem esse liberam p essentiam in actib. contradictorijs, ta in actib. moralib. qz gratuitis? Ut patebit circa sequentia

Apologia

Quanqz tanta b vis concupiscentie, Ut malis affectibus sepius obtempent homines, qz recto iudicio

Et diabolus qui b efficax in impijs, Ut ait Paulus, no desinit incitare hanc imbecilla naz ad varia delicta

he cause sunt, quare & ciuilis iustitia rara sit inter homines, sicut videmus ne ipos quidem phos eam consecutos ee, qui videntur eam expetiuisse

Illud autem falsum b, non peccare hoiez, qui facit opa preceptorum extra gratiam

Et addunt amplius, talib. operib. neccario deberi remissionem pecc. ac iustificatione

Nam humana corda absqz spus., sunt sine timore dei, sine fiducia erga deum, non credunt se exaudiri, sibi ignosci, se iuuari & seruari a deo, igitur sunt impia

Porro arbor mala non pōt ferre bonos fructus. Et sine fide impossibile ꝫ deo placere

Responsio

Verum ꝫ, tantam ēe vim ꝯcupiscentię, ut malis affectib. crebro obtempent homines rōe fomitis in carne, que concupiscit aduersus spm̄ ꝛc sed quid tum? ideo ne remanet liberū arbitrium homi, q̄ nō necessitatē fomitis ipulsū?

Et diabolus utcunq; efficax sit in impijs, & incitet nāz in eis ad varia delicta, nō tn̄ cogere pōt homine ad illa

Non ꝫ adeo rara inter hoīes ciuilis iusticia, q̄ & moralis dicitur, sicut tn̄ dicis, ad hoc natꝰ, ut infames homines

Quia multi ex gentilib. moraliter bn̄ vixerūt, & hodie viuūt, scdm dictamen rctę rōis, & si hac vita nō merebantur, nec merentur p̄mia ęterna, meritū tn̄ ibi ꝫ p̄mij temp̄alis, ut author ꝫ. b. Aug. de veterib. Rhomanis, quibꝰ deus, cum daturus nō esset vitam ęternā, dedit tn̄ eis glām tanti ipij, ob excellentia suarū virtutū, & strenuoꝝ actuū

Multi aūt ex phis moraliter bn̄ vixerūnt, q̄ cōmendatione ꝓpterea in hodiernū diem usq; hnt, quorum virtutes ꝯmendantur a sanctis & doctis viris

Non ꝫ falsum sed verum, non peccare hoīez, qui facit opa p̄ceptorum extra grām. Quia non sunt p̄cepta dei mādata, ut ea seruemus ad intentione precipientis, hoc ꝫ, meritorie ex grā, sed quo ad subāz actus, si voluerimus vitare pctā, iuxta declarationem supius habitam

Non addimus, talib. opib. deberi remissione pecc. ac iustificationem, ut sepe hucusq; ostendimus

Humana corda absq; spiritus, hoc ꝫ, sine grā, in qua datur spūs. homi, sunt sine timore dei filiali, & sine fiducia erga deum meritoria, rōe carentię grę, que ꝫ radix merendi. At falsum ꝫ, q̄ nō credant se exaudiri ꝛc qz m̄ hec crederent, non deum pro illis orarent, quapropter ipia sunt, scz, que tn̄ loqueris, & nō opa illorū

Arbor mala rōnalit nō fert bonos fructus bonitate meriti glorię ob carentiam grę, q̄ ꝫ radix merendi, sed bene bonitate meriti temporalis

Nec sunt omia opa mala infidelium, alias mala fuisset opa obstetricum Egipti, pro quib. deus edificauit illis domos Exo. 1. Similiter mala fuissent opa Naaman Syri, ꝓpter quem deus dedit salutem Syrię. 4. Regum. 5.

Etiam orōes & Eleemosinę Cornelij displicuissent deo, cꝰ ꝯtrariū habetur act. 10. Et factum publicani ascendentis in templum orare, de quo tn̄ descendit iustificatꝰ Luce 18

Item sequeretur fidelium in pcto mortali iacentiū elemosynas & orōes ad deū ꝓ venia suorꝝ pctorꝝ displicere deo

Quib. patet q̄z rōnabiliter loquaris, sequendo opinione hussiticam, in Concilio Constanciensi damnatam, ꝙ non sit actus neutralis, q medius sit inter actū meritorium glię, & actum meritoriū iehennę

Nec vult Paulus, qn̄ dicit ad Rho. 14. Omne quod nō ē ex fide pctm̄ ē, quod tu vis eum velle, nō intelliges scripturas, sed vult illud pctm̄ ēē. qd fit contra conscientia

Et illud apli ad heb. 11. Sine fide impossibile ē placere deo, intelligitur de placentia ad gloriam, quam nulli dabit sine fide. Etiam de placentia ad gram, quā nulli dabit cōmuni lege sine fide ꝛc

Apologia

Igitur etiam si concedimꝰ libero arbitrio libertate & facultatem externa opa legis efficiendi, tn̄ illa spiritualia non tribuimꝰ libero arbitrio, scilicet vere timere deum vere credere deo, vere statuere ac sentire, ꝙ deus nos respiciat, exaudiat, ignoscat nobis ꝛc

Hec sunt vera opa primę tabulę, q nō pōt humanū cor efficere sine spūs., sicut ait aplꝰ, Aīalis homo, hoc est homo tm̄ nālib. virib. utens, nō pcipit ea q dei sunt

Et hoc iudicari pōt si considerent hōies quomō corda de voluntate dei sentiant, utrum vere statuant se respici & exaudiri a deo

Hanc fidem difficile ē & sanctꝭ retinere, tantuz abest ut sit in impijs. Concipitur aūt, ut supra diximꝰ, cū corda ꝑterrefacta Euangm̄ audiūt, & ꝯsolatione concipiūt

Responsio

Etiam illa spūalia tribuenda sunt libero arbitrio ad illum sensū, ꝙ homo existens in grā, pōt seq inclinatione grę, vel non seq, quia nō necessitatur ꝑ gratiam. Pōt etiā vere timere deum, vel nō timere, vere credere deo, vel nō credere ꝛc si aūt sic nō timet vel nō credit, excidit a grā quia non sequitur inclinatione eiꝰ qn̄ sequi tenetur

Fateor aūt hominē hec opa vere, hoc ē, meritorie

non efficere sine spus. quia non sine gra, q b radix meredi

Sed q ad hoc applicas verbum Pauli .1. Cor. 2. Anialis homo &c quis non ridebit? qn Paulg no loquitur ibi ad tuum sensum, sed loquitur de rudib. & simplicib. Chrianis qui non habent sensus exercitatos ad iudicadu spualia

Sed spualis h iudicat, q sensus exercitatos habet in illis, Ut patet ex lra textus ibidem

Quis aut hic non videt, qz difficilem reddas fidem, Ut pctorib. plane sit despandu de salute, cum sine fide impossibile sit placere deo, alibi aut facis facilem adeo, Ut inducat ad presumptione. Abeat propterea tua doctrina in malam crucem, qz non congruit Chrianis, quib. ambulandum b inter spem & metum

Sequeris autem in re hac mgrm tuu Lutheru, qui parib. Sycophantijs ludit cu fide, Vel in presumptionez Vel desperationem hominum

Apologia

Prodest igitur ista distributio in qua tribuitur libero arbitrio iusticia ciuilis, & iusticia spualis gubernationi spussancti in renatis. Ita n. retinetur Pedagogia

Quia omes homines pariter debent scire, & q deus illam ciuilem iusticiam reqrat, & q aliquo mo prestare eam possimus

Et tamen onditur discrimen inter iusticia humana & spualem, inter phicam & doctrina spiritussti. Et intelligi pot ad quid opus sit spus.

Neqz h distributio inuenta b a nobis, sed scriptura clarissime tradit eam. Tractat eam & Augustinus & b reces egregie tractata a Guilielmo Parisiensi sed sceleste obruta est ab istis, qui somniauerunt homines legi dei obedire posse sine spus. Dari aut spus. Ut accedat aspectg meritorij

Responsio

Pugnantia que loqueris satis docent, an prosit ista distributio, qm si deus requirit ciuilem iusticia, quo relinquit illa regenda libero arbitrio? Nunqd ipe non regit qd reqrit? Et si ciuilis iusticia sine spus. est pctm, quomodo reqrit illam spuss.? reqrit ne pctm

Libenter autem audire, ubi scriptura clarissime tradat illam distributione. Quis autem nescit hoc discrime quod b inter iusticia humana & morale, & spiritualez ac

gratuitam

Nec differt Vera doctrina phica a doctrina spūssancti cūm & illa sit a spū. qui spūs Veritatē ē, a quo ē omnis Veritas. Ex tuis autem otiosis Verbis, que pdigis sine delectu & comodo, parū intelligitē ad qd opus sit spū.

Tu insolitē Uteris Verbis in re Theologica, cūm tamen Theologo loquendum sit ad regula, ne ex Verbis insolitē & incaute prolatis surgat heresis, Tu Vagaris p ūa libera, quasi in campo Oratorio Verseris

Sed his missis dicas Velim, q sint hoīes illi q sommiauerint, hominēs legi dī obedire posse sine spū. saltem quo ad intentionem precipientis, hoc ē, meritorie, cūj grā spūssancti sit radix merendi

Ipē aut hactenus satē docuera hoīes ex grā legi dī obedire posse, quo ad subaz actus, nec illos ultra obligari ni simul Velint mereri glam hac obedientia, iuxta crebro hactenus dicta

Apologia

Articlm 19. recipiunt aduersarij, in quo fitemur q & si Unus ac solus dūs condiderit Uniuersam naz & conseruet omia q existunt, tamen ca pcti sit Voluntas in diabolo & hoīnib., auertens se a dō

Iuxta dictum Christi de diabolo. Cūm loqtur mendacium, ex propriis loquitur

Responsio

Et quid te iuuat q aduersarij recipiunt articulū 19. quando tu alibi scripseras oppositum, Ut patet in responsione nra ad illum articlm principum, Ubi Vidatē impietas tua

Num scripseras tu? Sit h certa sua a dō omia fieri tam mala qz bona. Et iterum. Nos dicimg no solū pmittere dūm creaturis, Ut operentur, sed ipm proprie omia agere, Ut sicut fatentur proprium dī opus fuisse Pauli Uocatione, ita fateantur proprium dī opus fuisse Dauidis adulterium. Cuig & propriūm opus erat Iudę proditio, sicut Pauli Uocatio

Mysterium inexplicabile ē, q dūs Velit pcta, & tm Vere odiat illa

Psal. aut dicit, qm non dūs Volens iniqtatē tu es Ideo eliminanda ē hec tua impietas, qz p hanc doctrinam ab oni pietate & Christiana Uita plebs ferme

omis excideret, quia quicqd pctorū admitteret, in deum referret, dicens illū velle, & se nccitate agere

Apologia

In articlo vicesimo diserte ponūt h̄ va, Q reijciat & improbent hoc quod dicimus, q̄ nō mereantur hoīes remissione pecc. bonis operib.

Hunc articlm clare pdicant se reijcere & improbare Quid in re tam manifesta dicendum ē?

Hic apte ostendunt Architecti confutationis, quo spū agantur. Quid n. ē certius in ecclia, q̄z q̄ remissio pecc. contingat gratis propter Chrm? Q Chrus sit propiciatio p pctis, non nra opa, sicut Petrus inqt. Huic omes pphe phibent testimonium, in noie ipsius accipe remissione pecc. omes q credunt in eum

Huic ecclie pphetarū assentiamur potius, q̄z istis pditis scriptorib. Confutationis, qui tam impudenter blasphemant Chrm

Nam etia si qui fuerunt scriptores q senserunt post remissionem pecc. homies iustos ee coram deo non fide sed ipis opib., tamen hoc non senserunt, q̄ ipa remissio pecc. contingat ppter opa nra, nō gratis propter Chrm

Non fereda ē igitur blasphemia, tribuere honorem Chri operib. nostris. Nil pudet iam istos Theologos, si tale sniam in ecclia audent ferre

Neq dubitamus quin optiq Impator, ac pleriq pncipum, hunc locū nullo modo fuerint in Confutatione relicturi, si essent admoniti

Infinita hoc loco testimonia ex scriptura citare ex pribus possemus, verū & supra satis multa de hac re diximq

Et nil opus ē plurib. testimonijs illi qui scit quare Chrq nobis donatq sit. Qui scit Chrm esse propiciatione pro pctis nostris. Esa. inqt. Posuit dnq in eo oes iniqtates nras

Aduersarij contra docent deum ponere iniqtates nras non in Chro, sed in nostris opib.

Responsio

Nec reijciunt, nec improbant aduersarij tui, q̄ non mereantur homines pctorū remissionem bonis opibus. q̄z idem tenent ipi, quapropter nugis agis, ut soles, & hactenus feceras

Nugaris similiter aduersarios tuos clare pdicare, se hunc articlm reijcere & improbare, quo ad illam partem Quid aut tibi dicendum sit de nugis tuis ta manifestis quib. in nos agis, ego te docebo

hoc etenim tibi dicendu b. Libenter pducere argumenta vera contra aduersarios meos, sed quia nulla habeo, spargo p illis nugas, ut saltem illis apud rudes & simplices, impietati & perfidie mee fucum aliqne faciam, ac colorem, ut illos retinere possim in errore, quos una cu meis ꝯsectaneis decepi, & ab unitate ecclie catholice abduxi, etia magnos principes, quos timeo, ne ubi resciuerint nos eis imposuisse, nobis reddant digna factis, que nos nugaru Architecti, spu Beliali & demonio meridiano decepti, optime meruimꝰ

Nil certius b in ecclia, qz p remissio pctoru ꝯtingit gratis propter Chrm, qui b propiciatio p pctis nris, & totius mundi .1. Tois .2. non opa nra, sicut bn pbas vis Petri

Et huic ecclie prophetarum, nos potius assentimur & credimus, qz tibi & alijs nugatorib., q tam impudenter in nos mentimini & veritatez blasphematis, quado hac victi & confusi, nugis vos iuuatis, ad quas tanquam ad arma vra recurritis

Non sunt reperti scriptores, q senserunt pꝰ remissione pecc. homines iustos esse coram deo operib., quia remissio pecc. fit p gram, qua iustificantur homines, qua & iusti sunt formaliter & effectiue, quando gra illa sola excludit pctm, quo hoc mo excluso, b homo in fauore dei, & iustus censetur

hoc aut veru b, homine iustu gra, magis iustificari, si ex illa egerit opa bona Apoc. ultimo. Et quia nemo dicit remissionem pecc. contingere ppter opa nra, ideo incassum repetis & inculcas illud

Nec quis ex nobis tribuit honore Chri opib. nostris, ideo te nil pudet, ut nos falso infames, hoc nobis asscribere quod nuqz cogitabamus, Et quid te puderet, si pfricta frote talia in nos audes diffamare?

Neqz dubitamus nos, quin optimus Impator, ac pleriqz principes, has tuas nugas rideant, ubi in noticiam

ipsorum fuerint delati, & dicent, Quales fatuos habent Lutherani principes, q tam apte no erubescunt nugari quorum ptiu b, Ut etiam cum Verum dixerint, non illis credatur

Non b cur testimonia adhibeas, taceo infinita, Ubi nemo tibi contradicit. Verum aut b, te supius multa de re illa nugatum ee, & ea nobis tribuisse, q nec diximus, nec cogitauimus Unqz, ideoqz frustra, & insanientis more & quasi furijs agitatus, in nos profers, q hactenus audiuimus

Non docent aduersarij tui, deum ponere iniquitates nras in opib. nris, non in Chro, quo ad remissione culpe ideo merus furor b, quo in nos insanis, que patienter ferimus, Ut modestia tua notescat coram omib. hominibus qua no cessas nos false & impudenter infamare

Apologia

Neqz hic dicere libet, qualia opa doceant. Videmus horribile decretum contra nos compositum ee, quod magis terreret nos, si de ambiguis aut leuib. reb. contenderemus

Nunc cum conscie nostre intelligant damnari ab aduersarijs manifestam Veritatem, cuius propugnatio ecclesie nccaria b, & amplificat gloria Christi, facile contemnimus terrores mundi, & ingenti animo, si qd erit patiendum propter gloria Chri, ppter Utilitate ecclie, feremus

Quis non gaudeat mori in confessione horu articuloru, Q remissione pecc. fide consequamur gratis propter Chrm. Q opib. nris no mereamur remissione pecc.

Nullam habebunt satis firma consolationez conscientie piorum aduersus terrores pcti & mortis, & aduersus diabolum sollicitantem ad desperationem, si non sciant se debere statuere, q gratis ppter Chrm habeant remissionez peccatoru

hec fides sustentat & Viuificat corda in illo asperrimo certamine desperationis. Digna igitur causa b, ppter quaz nullu recusemus piculum. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito, quisqs assentiris confessioni nostre. Cuz aduersarij terrorib., cruciatib., supplicijs conantur excutere tibi tantam consolatione, que Universe ecclie in hoc nostro articulo proposita b

Non deerunt querenti testimonia scripture, que ꝯfirmabunt aim. Nam Paulus tota Voce, Ut dicitur, clamitat. Ro. 3. & 4. gratis remitti pcta propter Chrm, ide inqt ex fide iustificamur & gratis, Ut firma sit promissio

Id ꝫ, si ex nostris opib. penderet ꝓmissio, nõ eẽt firma
Si propter nostra opa daretur remissio pecc. qñ sciremus
nos eam consecutos ẽe? qñ reqreret opus ꝯscientia territa
quod statueret ad placadam iram dei sufficere?

Sed supra de tota re diximus, inde lector sumat testio-
nia. Nam hanc nõ disputationẽ, sed querelam, indignitas
rei nobis expressit, ꝙ hoc loco diserte posuerunt se impro-
bare hunc nostrum articlm, ꝙ remissionẽ pecc. ꝯseqmur
non ꝓpter opa nostra, sed fide, & gratꝫ propter Chrm

Responsio

Nos opa docemus talia, qualia docet ecclia sancta Ca-
tholica, a qua tu pessime defecisti, Ut abires in viam tuã

Et quod est illud horribile decretum, ꝯtra vos ꝯpositũ
aliud, qꝫ quod scriptura cũ Canonib. decreuit irrogandum
hereticꝫ, cũ qb. tu portionẽ tuã locasti, cũ tuis alumnis

De ambiguis reb. hic non fit contentio, nec de leuib. rebus
quia nulla est cõtentio in re de qua loqueris, nisi quam tu
nugose & impudenter moues, quando non damnamus nos
quod tu nugaris impijssime nos dãnare. Si gloriam Chri
quereres, veritatem amares, Nunc aũt quia impudentissis
agis nugis, in forib. ꝫ cuiꝰ gloria queras, quia Sathanę, q
in veritate non stetit, quoniam illius filij sunt omnes
qui talib. agunt nugis, inter quos tu primarius es & pri-
mogenitus eius

Morere tu quando velis. At propter illos articlos. Q
remissionẽ pecc. ꝯsequamur gratꝫ propter Chrm, ꝑuia fide
in illum. Et ꝙ opib. nostris non mereamur remissionẽ
pecc., nemo te occidet, qñ & nos cũ ecclia Catholica eosdẽ
profitemur, Quo liquet, qꝫ friuola, qꝫ temeraria sint oia
que tua hic spirant nugamenta & cõmenta

Et quid opus ꝫ te querere scripturę testimonia in re illa
cum nemo tibi reluctetur in ea? Pugnam agis cum laruis
quas ipe tibi fingis & cõmentaris, propter quod non iepte
nec falso larualis pugnator diceris & disputator

Ut aũt pie lector certo certius accipias illuꝫ laruale
pugnatorem, in re pñti nõ ñi meris nugis in nos agere,
lege queso responsionẽ nraꝫ ad hunc principũ articulum
& sole clarius videbis hominis illius impudentia abomina-
bilem, de qua gloriam reportabit se dignam, nullo tem-
pore delibilem

Sed quid audio te hic non disputare, sed indignita-

tem rei tibi querelam excussisse? Et hoc loco diserte posu-
rimus, nos improbare articulum hunc Vrm, quod remissionem
pecc. consequamur non propter opa nostra, sed fide et gratis
propter Chrm. Et quae maior rei indignitas contingere posset
quam qua tu indignus vitali aura non erubescis tam impude-
ter in nos coram mundo mentiri, et magis tuae impietati et
perfidiae operculum querere?

Ego eram in Comitijs Augustanis et ibi audiera re-
sponsione doctorum Catholicorum ad articulos principum Luthe-
ranorum, quam rescripsi manib. meis, sed nil horum inuenio in re-
sponsione illa, que tu hic tam impudenter et impie in nos
nugaris, Ut palam videbitur in rnsione mea ad articulos
illos, que legetur per Uniuersam Germaniam

Apologia

Aduersarij etiam addunt testimonia suae condemnationi
et ope precium est Unum atque alterum recitare

Allegant ex Petro. Studete firmam facere Vocationem
Vram etc. Iam vides lector aduersarios nros non perdidisse
opam in discenda Dialectica, sed hre artificium rocinandi ex
scripturis prorsus quicquid libet, facite firmam Vocationem,
Vram, per bona opa, igitur opa merentur remissionem pecc.
Sane concinna erit argumentatio, si quis sic rocinetur de reo
capitalis poenae cui poena remissa est

Magistratus precipit Ut in posterum abstineas ab alieno
igitur per hoc meritus es condonationem poenae, quod nunc ab alieno
abstines, Sic argumentari, est ex non causa causam facere

Nam Petrus loquitur de opib. sequentib. remissionem
pecc. et docet quare sint facienda, scz Ut sit firma Vocatio, hoc
est, ne Vocatione sua excidant, si iterum peccent. facite bona
opa, Ut perseneretis in Vocatione, ne amittatis dona Vocationis
que prius contigerunt, non propter sequentia opa, sed iam re-
tinentur fide

Et fides non manet in his qui amittunt spiritus qui abijciunt
pniam, sicut supra diximus fidem esse existere in penitentia

Addunt alia testimonia non melius coherentia. Postre-
mo dicunt hanc opinionem ante mille annos. Augustini tpe,
damnatam esse, id quoque falsissimum est

Semper n. ecclia Christi sensit remissione pecc. gratis
contingere, Imo Pelagiani damnati sunt, qui gratiam propter
opera nostra dari contendebant

Ceterum supra satis ondimq, q semiamus bona opa necario seq debere fidem. Non.n. abolemus lege, inqt Paulus sed stabilimus, quia cum fide accepimo spm. necario seqte legis impletio, que subinde cresit. dilectio, patientia, castitas, & alij fructus spus

Responsio

Candide lector auscultq quid hoiem istu indoctu sacrarum sraru fecerit tantope delyrare, & in nos insanire, ac proteruire tam atrociter

Nostri circa hunc articlu principu dicut, & ego cu eis dico, q anqs homo p ni gra speciali dei adiutorio potest se disponere operib. ad illius consecutione, Ut patet in Cornelio Act. 10., in Naaman Syro 4. regu 5. & in publicano orate in templo Luce 18. Proxima tamen dispositio p Contritionem, q includit dilectione dei sup oia quantu possibile p homi ex sua na

Et sic homo dicitur mereri gram & congruo, hoc est se disponere ad illam. Congruit.n. tale dispositione pcurrere gratie infusione, in adulte usum rois habentib., eo q i maliuolam aiam non introeat sapia, scz increata, p suaz gram. Sap. 1.

Est autem h aia maliuola, que se scit ee in peccato mortali, & no vult cessare, nec de illo conterere

Cum aut nactus fuerit homo gram uel baptismo Ut pria, & agit bonu ex illa gra, meretr de condigno augmentum eius, iuxta illud Apoc. Ultimo. Qui iustus p iustificetr adhuc, & sanctus sanctificetur adhuc, sed iustificatio & sanctificatio fiunt p gram, que augetur modo predicto

Et bonu hoc quod fit ex gra, simul meritoriu p glorie & satisfactoriu iuxta superius dicta

Meritoriu p iuxta illud Sap. 10. Reddt dns mercedz sancte laborum suoru, idem habetur Math. 16. 1. Cor. 3. & Apoc. Ultimo. Similiter Ge. 15. & Math. 5

Sic & illud citatur 2. Pe. 1. Fres, magis satagite Ut p bona opa certam vram vocatione & electionem faciatis quasi diceret, renati in vinea dni laboretr, pro denario diurno, quia sic labor ur meritorius p, & certam facit vocationem & electionem vram, cu sine labore i vinea

domi, que ꝫ ecclia Catholica, quis excidit a gra, qz non seruat mandata dei

Ecce ad hunc sensum nos citamꝰ & allegamꝰ Petrum an autem ex hoc sequatur, quod virulentia linguę tuę dicit iudicet qui velit

Est etiam satisfactorium iuxta illud Daniel 4. Pcta tua Eleemosynis redime. Postqz n. Daniel pmouit ad cotritionem regem, hortabatur eum eleemosynis satisfacere deo, pro poena temporali pctis debita, de quo fusius alibi

Quib. pmissis pcurramꝰ paragraphum illu

Non condemnauimus vos in hoc articulo quo ad hactenus dicta, ergo nec testimonia addidimus condemnatioi illi. quam tu fingis

Polliceris quoqz te vnu & alteru recitare, & nisi vnuz recitas, no ad sensum eum, que nos volebamus, sed iux nugarum tuarum comenta, vt nobis iuidia moueas, & illudas

Qualis autem tu Dialecticus sis, qui nob Dialecticę insciciam improperas volumus videre

Non dicimus nos, vt sepe testatus sum, opa mereri remissionem pecc. (scz de condigno, licet bn de congruo ad sensum superius expressum) Qua igitur temeritate tu dicere audes, nos ad hoc citare dictum Petri, cꝰ sensa explicauimꝰ supra? Qualis igitur ꝫ tua collectio Dialectica? forsan plumbea ꝫ vel straminea, que tantu dialecticę sapit, quantu aptus ꝫ ad lyram asellus

Et nos cum Petro loquimur de opib. sequentib. remissionem pecc., quia illa fiunt ex gra, qua fit pecc. remissio, qb. opib. conseruatur gra, quare addit, h. n. facientes non peccabitꝭ aliquado, dum aut opa scz mandatoru dei, no facimꝰ vtiqz peccamus, & a gratia excidimus

Videas propterea quales sint argutię tuę & plumbeę & stramineę, quib. tanqua cicada argutaris, dignę certe que Chrysippi aceruu reddant auctiorem, & si nec spem habeant, neqz colorem

Vtiqz autem fides Catholica remanet in hijs q amittut spus. hoc ꝫ in hijs quib. subtrahitur gra, ꝓpter peccatu mortale. De fide autem tua ꝯmenticia, non ꝫ mihi cura, quam scio mutilam ee & partim dementia mixtam

Fide n. Catholica intrat quis ecclam, in qua pmixti sunt boni & mali, iuxta pabolam de Sagena missa in mare

Math. 13.

Math. 13. etiam te teste, qui in selectu Augustano tpe Comiciorū impialium hoc cum tuis concessisti. Nō igitur amittitur fides ad amissione grę, in q̄ datur Spūs. Nec aliquo pcto m̄ infidelitatis, quod opponitur ei, opposita autem non stant simul ꝛc

Verum ꝫ nos & alia addere testimonia, non rei quam tu nugose nobis affingis, sed rei quā superiꝰ explicauimus, que & optime coherent, & veritati consonant, quam testantur & probant

Q aūt dicis, nos dicere hanc opinione, ante mille annos tempore Augustini damnata ee, hoc falsissimū ꝫ, quia eandem tenemus sniaz in hac re tecum, & qs tandem nō ꝯspuat in tā impudentia & foetida mēdacia.

Putabam me olim Erphurdię infelicem, ꝙ impiorꝝ nugis cogebar rudere, qbus nemo fit vel melior vel instructior. Nunc autem me infelicissimū expior, ꝙ incidi in homine, que nugis ipis repio & expior nugatiore

Bona opa non sequuntur neccario fidem, cum multi fidem habeant, etiam vera, quia Catholica, qui iacent in pctis mortalib. & faciunt multa mala, quorꝝ fides & si sit informis, ꝫ tamen vera fides, quia credit omnia credibilia, que & fides formata credit

Etiam bona opa nō sequuntur neccario fidem gratia formata, sed contingenter & libere, & nisi sic, nō posset quis cessare ab illis opib. & ꝑ consequens non posset excidere a gra, & damnari, quod est heresis damnata ab ecclesia

Videant igitur hac tempestate in nra Germania principes & nobiles, nec non grandiū & opulentarum ciuitatū ciues, qui dum putant se habere doctores, habent nugatores, dumqz arbitrantur se hre ductores, habent seductores, & dum se credunt veros habere pastores, callidos habent impostores, q pro fide Catholica obtrudunt illis hereticorꝝ stercora, & ꝑ doctrina sancta ꝓpinant eis fictiones & sua ꝯmeta, nec non cultū dei integrū & solitum, in truncatū mutat & peregrinū. Que res tanta Germanię nrę pepit apud exteras natioes ignominia & ꝯfusione, ut nulla ętas, nulla deniqz obliuio, possit unqz antiquare & obliterare illa. Quod acceptū referre hz monachis exiticijs, laruatis & ꝯiugatis, & omnib. alijs, q se illorū facinorū tutores faciunt & opercula

Articulus vltimus

Est de inuocatione sanctorum

Apologia

Articulum .21. simpliciter damnat, quod inuocationem sanctorum non requirimus. Nec vllo in loco prolixius Rhetoricantur.

Neque tamen aliud quicquam efficiunt, quam sanctos honorandos esse. Item sanctos qui viuunt orare pro alijs, quasi vero propterea necessaria sit inuocatio mortuorum sanctorum.

Allegant Cyprianum quod vnum Cornelium rogauerit, vt discedens pro fratribus oret. hoc exemplo probat mortuorum inuocationem.

Citant & hieronymum contra Vigilantium. In hac arena, inquiunt; ante mille & centum annos. Vicit hieronymus Vigilantium.

Sic triumphant aduersarij, quasi iam sit debellatum. Nec vident isti asini apud hieronymum contra Vigilantium, nullam extare syllabam de inuocatione. Loquitur de honorib. sanctorum, non de inuocatione.

Neque reliqui veteres scriptores ante Gregorium fecerunt mentionem inuocationis.

Certe hec inuocatio cum his opinionib. quas nunc docent aduersarij de applicatione meritorum, non habet testimonia veterum scriptorum.

Responsio

Recte damnat articulum illum aduersarij, quod inuocationem sanctorum non requiritur nec tenetur faciendam. Quia in hoc fouetis heresim Basilidis Eunomij & Vigilantij, que ante centum & mille annos damnata est, non solum a sancto hieronymo, sed etiam ab ecclesia Catholica.

Quam heresim longe post resuscitarunt Albigenses & Valdenses, quam iterum damnauit ecclesia, cum sanctis doctorib. Rhetoricemur autem hic siue prolixe, siue breuiter, siue Attice, siue Laconice, veritati studemus, quando tu nugis & impietati patrocinaris.

Sanctos honorandos esse, non facit nobis hic laborem quando Christus dicit Iohannis .12. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus, sed quo honore, nisi vt sit vbi filius eius est? Si enim deus pater honorat sanctos, cur non idem nos faceremus, cum hoc sit scriptum in Exemplum imitationis nostre?

Quod aut nil aliud efficiant, quam sanctos honorandos esse, & non simul inuocandos, tuum est conuentum, quod ad reliquas tuas scribo nugas, quando & Lutherus tuus hic te conuincit, quando in decem preceptis dicit: Dico ego ad sanctorum suffragia omnino confugiendum esse, sicut in Iob dicitur cap. 5 ad sctorum aliquem conuertere

Tu autem dicis sanctos adhuc viuentes pro alijs orare &c. Quasi sancti mortui hoc non faciant, cuius oppositum habetur Machabeorum 15 de Onia & hieremia

Et Iacobi ultimo de. Orate pro inuicem, ut saluemini quia multum valet deprecatio iusti assidua, ut de helia ibidem deducitur, dum adhuc esset in vita mortali

Quis autem dubitat iusti orationem fieri ex charitate? A qua non exciderunt sancti in coelo, sed confirmati sunt in ea, propter quod ardentius nunc deprecantur pro nobis, ut tradit hieronymus

Optime autem utimur Exemplo S. Cypriani, qui erat ante mille ducentos annos, qui scripsit Cornelio Pape li. 1. Epla. 1. &c. Nisi enim vir sanctus exploratum habuisset, sanctos post hanc vitam orare pro viuis, frustra Cornelium hortatus fuisset hoc facere

Bene autem citant aduersarij b. hieronymum contra Vigilantium, quem tu dicis loqui de honorib. sanctorum, & non de inuocatione, quod scribo ad reliquas tuas nugas. Et si b. hieronymus faceret, quod tu dicis eum facere, quid dices ad iudicium ecclie, quo plus quam semel damnatus est error ille tuus?

Tu nos pro modestia tua Melanchthonica asinos vocas, ideo quod veritatem sequimur, quam probat ecclesia & non nugas tuas, quib. Belial litas et Sathane, et abiecto ecclie iudicio, onagros sequeris Valdenses, pg stiuam educatos & eruditos

Et quid nugaris de veterib. scriptorib., cum dicat b. Aug., qui utique ante Gregorium vixit. Christianus memorias martyrum religiosa solennitate concelebret, ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur ac orationib. adiuuetur

Habet ergo sententia aduersariorum tuorum, testimonia veterum scriptorum, quia b. hieronymi, b. Aug. Cypriani, Chrisostomi & Basilij cum alijs multis, ideo liquet te non nisi nugis agere

Sequitur Apologia

Confessio nra probat honores sanctor. Nam hic triplex honos probandus ℔. Primus ℔ gratiarum actio, Debemus enim deo gras agere, q ostenderit Exempla misericordie, q significauerit se velle saluare homes, q debrit doctores aut alia dona ecclie

Et hec dona, ut sunt maxima, amplificada sunt. & laudandi ipi sancti, qui his donis fideliter usi sunt sicut Chrus laudat fideles negociatores

Secundg cultus ℔ Confirmatio fidei nostre, cum videmus petro condonari negatione, erigimur & nos, ut magis credamus, q vere gratia exuberet sup peccatum

Tertius honos ℔ imitatio primu fidei, deinde ceterarum virtutu, quas imitari pro sua quisq; vocatione dz hos vero honores non requirit aduersary

Tantu de inuocatione, q etiam si mal hret periculi tamen non ℔ nrcaria, rixantur

Responsio

Quo probetis honores sanctoru, satis testantur blasphemie concionatoru vroru, & maxime scripta Lutheri tui, qui scripsit. Certi sumus, q eq sanctissimus, sicut ipsa Maria Christi mater, & ideo nolumg eam habere pro aduocata

Item. Centurio maiorem habuit fidem Maria, authore Christo

Item. Christus pati nequit, ut quis dicat. S. Petrg est apostolus meus

Item. Sancti non agnoscunt ores nostras. Et qd plus hre potest S. petrus q ego vel tu.?

Item. nomina sanctorum poni non dnt in Canone missg, ss noia diabolor, & id genus alia multa

Item. ferre nequit, ut Christi mater dicatur Regina coeli, mundi domina, regina misericordie, & spes nostra, qualem tamen in Canticis suis testatur ecclesia sancta ic

Non inficiamur nos hunc triplicem honore sanctis impendendum, ideo nugaris impie, aduersarios hos honores non requirere

Quasi nesciamus S. Aug. dicere, in sermone de plurib. martorib. Quotiescunq; sanctorum martyrum solennia celebramus, ita ipis intercedentib. expectamus a domino consequi temporalia busficia, ut ipsos martyres imitando, atcipe mereamur eterna

Ab eis enim sanctorum martyrum in veritate festiua gaudia celebrantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur

Solennitates enim martyrum exhortationes sunt martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat etc

Et quid ad hoc dices nugacule, qui tibi sumus asini, & tantum de inuocatione sanctorum rixamur? Et quis rixatur hic, nisi tu cum tuis, q vos opponitis & praxi & doctrinę ecclię, & sequimini hereticos quorum stercora reportare in ecclesiam conamini & laboratis

Apologia

Preterea & hoc largimur q angeli orent p nobis Extat enim testimonium Zach. 1. ubi angelus orat. Dne exercituum, usquequo tu non misereberis ihrm? etc

De sanctis & si concedimus, q sicut viui orant p ecclia uniuersa in gne, ita in celis orent p ecclia in genere, tametsi testimonium nullum de mortuis orantibus extat in scripturis, preter illud somnium sumptum ex libro Machabeorum posteriore

Responsio

Si angeli orant pro nobis, ut ais, & scriptura testatur etiam alibi, quia Iob. 33. Si fuerit pro eo angelus loquens etc miserebitur eius, & dicet, libera eum ut no descendat in corruptione, cur non etia sancti dei omes cum etia multi ex illis no minus chari sunt deo, qz angeli? Nec minus intelligunt nras miserias, nec minus misericordes sunt?

Et cum videnr Chrm tanquam caput pro nobis interpellare, cur ipi idem non facerent, tanqz membra capiti se conformantia?

Sancti viui orant pro ecclia uniuersa in genere, Et cum hoc in spetie pro specialib. psonis, qualiter Paulus sepe cupiuit & rogauit a sanctis talib., pro se fieri oroez igitur etiam sic orant sancti in celis, ut sequitur ex pprijs tuis dictis

Si nullum testimonium de mortuis orantib. extat in scripturis etc Cur dicit Baruch. 3. Domine omnipotes deus Israel, audi nunc oroez mortuorum Israel? Et forsitan etiam hoc dictum videtur tibi somnium. Sed dicas queso, an somnium illud sumptum ex li. Mach. cre-

das Verum vel figmentū

Si credis Verum, cur non credis ei? nisi quia ex Veritate non es. Si credis figmentū, Vir fortissimꝰ Iudas pius & bonus figmento illusit populo, cuiꝰ tamen Verba secuta ꝫ Victoria magna in populo

Et quid dices ad illud Apoc. 5. Et quattuor animalia & viginti quattuor seniores ceciderunt coram agno hntes singuli phialas aureas plenas odoramentorū, q̄ sunt orationes sanctorum.

Et infra. Stetit angelus ante altare habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, Ut daret de orationib. sanctorū oīm sup altare aureū, quod ꝫ ante thronum dei, & ascendit fumus incensorum, de oroīb. sanctorū de manu angeli coram deo. ꝛc

Apologia

Porro Ut maxime p ecclia orent sancti, tamen non sequitur, q̄ sint inuocandi. Quanqꝫ Confessio nostra hoc tantum affirmat, q̄ scriptura non doceat sanctorum inuocationē, seu petere a sanctis auxiliū

Cum aut neqꝫ preceptum, neqꝫ promissio, neqꝫ Exemplum ex scripturis de inuocandis sanctis afferri possit sequitur conscientiam nihil certi posse de illa inuocatione habere

Et cum oratio debeat ex fide fieri, quomodo scimꝰ q̄ deus approbet illam inuocationem.

Un scimus sine testimonio scripturę, q̄ sancti intelligant singulorum preces.

Quidam plane tribuunt diuinitate sanctis, Videlicet q̄ tacitas cogitationes intimi in nobis cernant

Disputant de matutina & Vespertina cognitione, fortassis quia dubitant, Utrū mane an Vespere audiant

hec comminiscuntur, non Ut sanctos honore afficiant sed Ut quęstuosos cultus defendant

Nihil afferri pot ab aduersarijs contra hanc rationem q̄ cum inuocatio non hz testimoniū ex Verbo dei, no possit affirmari, q̄ sancti intelligant nram inuocationē Aut Ut maxime intelligant, q̄ deus eam approbet

Quare aduersarij non debebant nos ad rē incertā cogere, quia oratio sine fide non ꝫ oratio

Nam q̄ allegant ecclię Exemplum, constat nouum hunc in ecclia morem ee. Nam Veteres orationes & si

mentione sanctorum faciunt, non tamen inuocant sanctos

Quanquam etiam illa noua inuocatio in ecclia dissimilis est inuocationi singulorum

Responsio

Pulcra res b. Sancti orant pro ecclia, sed non sunt ad hoc rogandi & inuocandi. Perinde b ac si quis diceret, Libenter habeo quod sancti orent pro me, sed ego adeo superbus sum, quod non possum nec volo hoc eos rogare, & ad hoc inuocare, sicut Lutherus dixit de matre Christi

Et quomodo dicere audes scripturam non docere, quod inuocare debeamus sanctos, vel ab eis auxilium petere? Num 1. Cor. 12. scribitur de varijs donis, quorum unum b gratia sanitatum, quam si sancti multi habuerunt hic in terris quis spoliauit eos hoc dono in coelis, citra suam culpam? Si igitur adhuc habent donum illud, cur nos miseri non inuocaremus & peteremus eos pro illo? Et si predestinatio iuuatur precib. sanctorum, ut scribunt doctores, cur non inuocaremus illos ad intercedendum pro nobis?

Quid autem dicit scriptura ad Rho. 13.? Utique dicit, Quod omnia que a deo sunt ordinata sunt. Si is igitur ordinauit me iuuare intercessione alicuius sancti, cur non inuocarem illum? Nunquid tu non contradicis ordinationi diuine, & resistis illi, non timens damnatione, qua Paulus predicit ubi supra, resistenti tali?

Num Ge. 49. Iacob patriarcha dixit ad Ephraim & Manassen. Inuocetur nomen meum super pueros istos, & nomina patrum meorum Abraam & Isaac?

Quib. liquet te falso dicere in scripturis nil haberi de inuocandis sanctis, & quod deus non approbet illam inuocationem, qui vult laudari in sanctis suis, & omnia ordinate disponere, quia ut Sap. 8 dicitur, Attingit a fine usque ad finem fortiter. & disponit omnia suauiter. Qui & omnia in mensura, & numero, & pondere disposuit Sap. 11

Et multa scimus sine testimonio scripture, cum nec omnia scripta sint. An tu non credis, qui cognitione matutinam & vespertinam in sanctis rides, ridiculus omnib. doctis, beatos in patria clare videre verbum increatum, quod est speculum voluntarium, in quo vident omnia, cognitione matutina, que verbum voluerit eis reuelare? Reuelat autem eis omnia que faciunt ad beatitudinem eorum atque gloriam, qualia sunt inuocationes eorum, ut orent pro nobis, &

iuuent nos in miserijs nris, hoc etem dedit deus eis facere iuxta supius dicta

Sic dicit b. Gre. Quid non videt, qui videntem omnia videt? hoc b. eorum que spectant ad beatitudinem & gloria eorum

De cognitione aut vesptina, que b rerum in pprio gne iuxta naturalem facultatem btorum, non b ad ppositum

Quo liquet qz disertus sit derisor ille doctrinę doctorum Catholicorum

Et qualem queso diuinitate illi, de quib. loqueris, tribuunt, ex eo, q tacitas mentium cogitationes in nobis cernant bti, ipis sanctis? Si deus dat eis cernere has, p hoc no facit eos deos. Num aplis dedit facere signa, que solius dei erant? sed non fecit eos propterea deos, nec aliquam diuinitatem eis contulit. Num dixit Chrus? Qui credit in me, signa que ego facio & ipe faciet, & maiora hijs, ut in Petro contigit cuius umbra sanauit infirmos, ut hz actorum historia

Et quid dicis de questuoso cultu, iudicando intetione doctorum Catholicorum cum solita despectione? Num tu diuinitatem tibi in hoc usurpas, quasi nota sit tibi illorum intentio, quam solus scrutatur deus, cui cor hois patet. & cq oculis nuda & aperta sunt omia?

Sed forsan deus tuus, cui militas, hanc intentionem reuelauit, quod non facile credo, quia & ipe nescit ea, nec est illi credendum, quia non stat in veritate, sed mendax b & pater mendacij

An aut nil afferri possit ab aduersarijs contra tuam ronem, notescit satis ex dictis meis. Et quid dicis de oroe fide seclusa? quis n. orat sine fide? & fiducia, qm sic oras frustra orat, Iacobi. 1.

Nec b mos ille nouus in ecclia, q erat an mille anos & ultra, tempore b. Augi & aliorum patrum sanctorum, q mentionem sanctorum faciunt, & inuocant sanctos, traduntqz inuocandos illos. Quib. liquet qz impie, & qz indocte de reb. illis loquaris. Utina prius disceres, anqz doceres, qm sic tibi consuleres, & alijs minime imponeres, pro quib. magna ronem deo reddere habebis

Apologia

Deinde aduersarij non solum inuocationem in cultu sanctorum requirunt, sed etiam applicant merita sanctorum pro alijs

Et faciũt ex sanctis non solũm deprecatores, sed etiã propiciatores, id nullo modo ferendũ ẽ

Nam hic prorsus transfertur in sanctos proprius honor Chri, faciunt enim eos mediatores & ppiciatores

Et quanq̃ distinguant de mediatorib. intercessionis & mediatorib. redemptionis, tamen plane faciũt ex sctis mediatores redemptionis

Atq̃ etiaz illud dicũt sine testimonio scripture, q̃ sint mediatores intercessionis, Quod ut verecundissime dicatur, tamẽ obscurat officiũ Chri, & fiducia misericordię debitam Chro, transfert in sanctos

Fingũt enim homines Chrm duriorem ee, & sanctos placabiliores, & magis confidũt mia sanctorũm, q̃ mia Chri. Et fugientes Christum, q̃runt sanctos

Ita faciũt ex eis re ipsa mediatores redemptionis

Responsio

Et quare non applicaremus merita sanctoꝝ p alijs, cum, ut S. Maximꝰ Epus in sermo. de plurib. martyrib. dicit, sanctoꝝ merita, dus velit nostra ee suffragia?

Non facimus nos ex sanctis propiciatores, ut tu de nobis nugaris, cum nullꝰ preter sanctorũ sanctũ, hoc est, Chrm, passus sit pro peccatis nostris, facimꝰ qdem sanctos mediatores, sed non propiciatores

Mediatores dico intercessionis, no redemptionis, cuj unus solus mediator sit redemptionis, sez Chrus. 1. Timo. 2. Quapropter in nos impie nugaris, q̃ honorem proprium Christi transferamus in sanctos

Et tu plane mentiris, quando dicis nos ex sanctis facere mediatores redemptionis. Nec dicimꝰ sine testimonio scripture sanctos ee mediatores intercessionis, ut notum ẽ ex predictis

Nec obscurat hoc officiũ Chri, ut tu nugaris, quia & Chrus mediator ẽ intercessionis & interpellationis. ad Rho. 8. & 1. Tois 2. tanquam caput. Sancti aũt intercessores & mediatores intercessionis sunt, taq̃ membra eius

Nec transfert fiduciam nię debitam Chro in sactos cum Chrus misericordissimus sit, illi aũt, ut capiti conformes sunt, sunt misericordes, pro modulo suo

Non fingimus Chrm duriorem ee, & sanctos placabiliores. Num pater celestis durior ẽ filio, ut illum daret mediatore tanquã placabiliore? placuit pri miarũ. ex mi

mia charitate qua dilexit nos, nobis dare filiu mediatore tam redemptionis, q̄ intercessionis. Et filio placuit dare nobis sanctos suos in mediatores intercessionis, no tanq̄ placabiliores & magis misericordes se, sed ut honoraret illos, & nos amatiores redderet, confugere & recurrere ad se, sicut diffuse declarani in libello de inuoca. sctoR

Nec fugiunt Chrm, querentes sanctoru intercessionem apud illum, sicut nec fugit principem, q p Officialem eius laborat insinuari ei, ac illius intercessioe caz suam notescere principi, Ubi b signu humilitatis & reuerentie, quod tu impie interpretaris maiorem fiduciam in sanctos q̄ in Christu

Apologia

Itaq ondemus, q Vere faciant ex sanctis non tantu deprcatores, sed propiciatores, hoc b, mediatores redeptiois

Nondum recitamus hic Vulgi abusus, de doctorum opinionib. adhuc loqmur, Reliqua etiam impiti iudicare possunt

In propiciatore h duo concurrunt. Primu oportet extare Verbum dei, ex quo certo sciamus, q deus Velit misereri & exaudire inuocantes, p hunc propiciatorem, Talis extat de Chro pmissio. Quicquid petieritis patre in nomine meo, dabit vobis. De sanctis nulla talis extat promissio. Quare gsciē non possunt certo statuere, q p sanctoru inuocationem exaudiamur, itaq inuocatio illa non fit ex fide

Deinde mandatu etiam habemus, Ut inuocemus Chrm, iuxta illud, Venite ad me q laboratis &c quod certe nobis b dictum

Et Esa. ait, In die illa stabit radix Iesse in signu populorum, ipsum gentes deprecabuntur

Et psal. 43. Vultu tuu deprcabuntur omes diuites plebis. Et psal. 71. Et adorabunt eum omes reges terre. Et paulo pg. Orabunt cora eo iugiter

Et Iois. 5. inquit Chrus, Ut omnes honorificet filium, sicut honorificant prem. Et Paulus. 1. Thessa. 2. orans inquit. Ipe autem domig noster Iesus Christus & deus & pater noster, exhortetur corda vra, & gfirmet vos &c

At de sanctoru inuocatione, quod pnt aduersarij preptu, quod Exm ex scripturis afferre.

Alterum est in propiciatore, q̃ merita ipsius ꝓposita sunt, Ut que pro aliis satisfacerent, que aliis donentur imputatione diuina, Ut propter ea tanq̃ propriis meritis iusti reputentur. Ut si quis amicus ꝓ amico soluit aes alienum, debitor alieno merito tanq̃ proprio liberatur

Ita Chri merita nobis donantur, Ut iusti reputemur fiducia meritorum Christi, cum in eum credimus, tanqua propria merita haberemus

Responsio

Polliceris te ostensurum, q̃ etiam propiciatores ex sctis facianus, quod prestabis & facies ad Calendas grecas, Uel ad Neomenias latinas, quod ꝑ nunq̃

Dicis te loqui de doctorum opinionib., sed nil adhuc audio, quod contra doctores illos possis, preter turgida & inania Uerba

Si in propiciatore h̃ duo cõcurrunt que dicis, nũquid no ipe probas sanctos non ee propiciatores? Sic ne ostendis nos ex sanctis facere propiciatores, iuxta sponsionem tuam? At Uerum est de te Uulgare dictum. Qui facile spondet, no multu soluere curat. Et iteru. Qui facile spondet, promisso illudit inani

Apologia

Et ex Utroq̃, nempe ex promissione, & donatione meritorum, oritur fiducia misericordie, talis fiducia promissionis diuine, item meritorum Chri, debz afferri ad orandu. Uere enim statuere debemus, & q̃ propter Chrm exaudiamur, & q̃ ipsius meritis placatum habeamus patrem

Hic aduersarij primu iubent inuocare sanctos, cum neq̃ promissionem dei, neq̃ mandatu, neq̃ Exm, scripturę habeant, & tamen faciunt, Ut maior fiducia misericordie sanctoru concipiatur, q̃ Chri, cum Chrs ad se Uenire iusserit, no ad sanctos

Secundo applicant merita sanctoru aliis, sicut merita Chri, iubent confidere meritis sanctoꝝ, quasi reputemur iusti, propter merita sanctoru, sicut iusti reputamur meritis Christi

Nihil hic fingimus. In indulgentijs dicũt se applicare merita sanctoru. Et Gabriel interpres Canonis Misse confidenter pronũciat, nos ordine instituto a do

debere ad auxilia sanctorum confugere, Ut saluemur eorum meritis & Votis. Hec sunt Verba Gabrielis

Et tamen passim in libris & cōcionib. aduersariorum leguntur absurdiora. Quid ē facere propiciatores, si hoc non est? Prorsus æquantur Christo, si confidere debeo quod meritis eorum saluemur

Ubi aut institutus ē ordo ille a deo, quē dicit iste, quod debeamus ad auxilia sanctorum confugere? proferat Exm ex scripturis, aut preceptū. Fortassis ex aulis regum sumūt hunc ordinem, Ubi amicis intercessorib. Utendum ē

At si rex constituerit certum intercessorem, nō Volet ad se causas per alios deferri

Ita cum Chrus sit constitutus intercessor & pontifex, cur querimus alios?

Passim Usurpatur hec forma absolutionis. Passio dni nostri Iesu Christi, merita btissimæ Virginis Mariæ, & omniū sanctorū, sint tibi in remissionem pecc.

hic pronūciatur absolutio, quod non solum meritis Chri, sed meritis aliorū sanctorum, reconciliemur, & iusti reputemur

Responsio

Et nos Vere statuimus, quod propter Chrm exaudiamur & quod ipsius merito habeamus placatum prem, quia is meruit nobis sua passione grāz, q̄ recōciliamur deo ꝛc

Non iubent aduersarij inuocari sanctos, sed liberum hoc relinquūt cuiq̄, Et quales queso sunt aduersarij tui Ut ipi iubere habeant? Consulunt ante & inducunt tanq̄ ad salutare hominib. De scripturis ante satis dictū ē supius

Quam egregie aut nugaris, quod faciant Ut maior fiducia misericordiæ sanctorum concipiatur, q̄ Christi, cum ad solam Christi miāz suspirandum sit & confugiendū, sed per sanctos tanq̄ intercessores, qui amici dei sunt, & in gratia eius, quis non Videt, nisi qui nihil Videt, cæcus tecum totus?

Verum aut ē, Chrm iussisse Venire ad se, q aut per sanctos & illorum intercessione Venit ad illum, etiam Venit ad eum. Non Venimus ad sanctos propter illos, sed Ut per eos Veniamus ad Chrm, qui ē nobis Veniendi scopus. Quo patet, omnia tua plena ēē technis & dolis, qb. interptaris nostra facta pro tuo arbitrio, & nō iuxta rei Veritatem, quam nos pretendimus

Et quis applicat merita sanctorum alijs, sicut merita Christi, que sunt merita redemptionis? Et quis queso iubet confidere meritis sanctorum, quasi reputemur iusti propter merita illa? Certe nisi totus insanires, hec minime diceres. Num iustus reputatur gratia Christi, quam nobis ille meruit sua passione? Quam gratiam quis dicere audebit, contra apostolum, cadere sub meritis nostris? Certe nullus, et ideo totus, pre libidine insectandi nos, insanis

Certum autem est, te nil hic fingere, quia tam aperte mentiris, ut tangi possit manibus. Quia applicatio meritorum sanctorum in indulgentijs, est per modum suffragij et satisfactionis, pro poenis temporalibus debitis pro peccatis, in Contritione dimissis, et non est in acquisitionem gratie iustificantis, qua fit remissio peccatorum

Quo patet te agere vel ex mera ignorantia, vel ex pura negcia, ut cuilibet etiam mediocriter docto potest notescere

Sed quid expostulas cum Gabriele? illum ne repones inter aduersarios tuos? cum quibus hic contendis? Vulgo dici solet, saluam inuectionem esse in mortuos, quia non recalcitrant. Age cum illis, quibus certamen indixisti, et sine mortuos quiescere in pace sua, Ille vir pius erat et valde doctus, cuius tu dignus non es, ut soluas corrigiam calciamenti eius

Doctores Catholici et sancti tradunt predestinatione dei iuuari precibus sanctorum in predestinatis, eo quod deus predestinauit per media, quibus sua predestinatio sortitur suum effectum. Si autem predestinauit quempiam saluare precibus et intercessione sanctorum, cur non confugeret ille ad auxilia et intercessionem illorum? Tu ne dices hoc illum facere preter ordinationem dei?

Si autem saluamur meritis sanctorum, non ut tu falso interpretaris, sed ad illum sensum, quod sanctorum intercessione deus nos iuuat venire ad Contritionem, in qua datur gratia, qua fit remissio pecc. quia hec peccata excludit nec stat cum eis, sicut nec lux cum tenebris. Quapropter videas quam iuste et docte in Gabrielem illum insolescas, ut tue impietati fucum facias

Et que sunt queso illa absurdiora, que dicis legi etc. Tu tibi vis licere ut dicas in alios que velis absque documento aliquo, Alijs autem hoc minime permittis, sed exigis vel scriptura, vel preceptum dei, vel Exm

Si nescis quid faciat propiciatorem, ecce ipe tibi dica, Is enim propiciator ß, qui satis fecit pro pctis mdi, & habz remittere ea, Ut ß Christus, quem dedit pater coelestis ad hoc officium, quod nulli pure competit creature

Non equantur sancti Christo, ex confidentia, q meritis eorum saluemur, ad illum intellectum quem habet Catholici, qui sentiunt sanctos meruisse, Ut sint intercessores nostri, qui sua intercessione impetrant nobis auxilium dei, quo iuuamur ad conterendum de pctis, in consecutionem gratie, qua remittuntur pcta

Nec ß impertinens Exm in aulis regum, Ubi est Usus intercessionis amicorum

Christus constitutus ß a pre intercessor nr, scdm humana eius natura tanquam caput, cum scdm diuina eius naz, sit equalis patri, & iudex noster, no intercessor, cur igitur membra eius non eent sic intercessores nostri, que se capiti hnt conformare ad nutu & ordinationem eius?

Et si pater dedit filium mediatore intercessionis, cur filius dare non haberet pariter, qui secum tales mediatores eent, Non q indigeret talib. sed Ut honoraret eos eo honore, iuxta suam capacitatem, quo pater ipm honorauit. Num Chrs dicit discipulis. Vos amici mei estis, si feceritis que pcipio Vobis. Et signa que ego facio, & Vos facietis, ac hijs maiora? &c

Sed quid audio de forma absolutionis? Dic queso Ubi hanc audieris, Vel qui Usi sint ea. Cum non sit absolutio, sed forsan oro preuia, qua nonnulli Uti soleant

Absolutio enim hec ß. Dominus nr Iesus Christus p meritum sue passionis, dignetur te absoluere. Et ego eius authoritate te absoluo a sma Excoicationis, si qua ligaris, & a pctis tuis, In noie pris & filij & spiritus sancti. Amen.

Oro ante precurrens, si qui Utuntur illa, Ut tu dicis, non ß accipienda de remissione pecc. quo ad culpa sed quo ad poenam temporalem, que remissis peccatis quo ad culpam in Contritione, remanet adhuc psoluenda diuine iustitie, iuxta supius dicta

Apologia

Quida e nobis Viderunt moriente doctore Theologie, ad quem consolandu adhibitus erat monachus qspia theologus, Is morienti nil inculcabat, ni hac pcatione Mr gratie, nos ab hoste protege, in hora mortis suscipe

Ut largiamur q̄ bta Maria oret pro ecclia. Nū ipa suscipit animas in morte? Num vincit morte? Nū vivificat? Quid agit Christus? Si h̄ facit b. Maria? Que etsi est dignissima amplissimis honorib., tn̄ non vult se equari christo, sed potius exempla sua nos intueri & amplecti vult.

At res loquitur ipa, q̄ publica p̄suasione bta virgo prsus in locū Chri successerit. Hanc invocaverunt homines, huius mia confisi sunt, per hanc voluerunt placare Christum Quasi is non eet propiciator, sed tm̄ horrendus iudex & ultor. Nos aut sentimus nos tantū fiducia meritorum Chri iustificari, non fiducia meritorū beatę virginis aut aliorum sanctorum

De alijs sanctis dictum b. Unusquisq̄ recipiet mercedē scdm̄ suum laborem, id b, ipi inter se donare sua merita alij alijs non pnt, sicut monachi vendunt suorū ordinū merita

Et hilarius ait de fatuis virginib. Et quia prodire obviam fatuę extinctis lampadib. non pnt, deprecantur eas que prudentes erant, ut oleum mutuent, quib. rudert non posse se dare, quia non sit forte, quod omib. satis sit, alienis scz opib. ac meritis neminē adiuvandū, qz unicuiq̄ lampadi suę emere oleum nccē sit

Cum igitur adversarij doceant fiduciaz collocare in invocationem sanctorū, cum neq̄ verbum dei, neq̄ Exm̄ scripturę habeant, Cum applicent merita sanctorū pro alijs, non secus ac merita Christi

Et proprium Chri honorem in sanctos transferat, Neq̄ opiniones eorum de cultu sanctorū, neq̄ consuetudinem invocationis recipere possumus

Scimus .n. fiduciam in Christi intercessione collocandam ee, quia h̄ sola habet promissione dei. Scimus solius Chri merita propiciationem pro nobis ee. Propt Chri merita reputamur iusti, cum credimus in eum sicut textus ait. Omes qui confidunt in eū, nō ꝯfidentes

Nec iustificamur fiducia meritorum b. virginis aut aliorum sanctorum

Responsio

Et quid faciunt hec tua figmenta in re seria, nisi ut tuam testentur levitatem, qua in pios insolescis, & maxime in monachos?

Et qui erant illi ex vobis, nisi monachi exiticij

larvati & coniugati, quib. patrocinando te opculu pomis facinorum illorum

Et quomodo tibi placet h precatio. Maria mr gre, mr misericordie, tu nos ab hoste protege, in hora mortis suscipe. Si te hac indigna censes, Ut vere indignus es, relinque nobis illam, qua & ecclia vitur quotidie in laudib. Virgis omni laude dignissime

Si concedis Virgine Mariam orare pro ecclia, cur no etiam credis, q oret & intercedat pro homib. pticularibq in illa. Forsitan ecclia videtur tibi ee quoddam vniuersale abstractum a singlarib., iuxta comentum Platonis

Et si orat pro ecclia, hoc b, pro omib. fidlib. & ego sed de ecclia, quo igitur non simul orabit etiam q me. Et qua roe concedis eam orare potius pro tota ecclia, q pro particulari ecclia, seu pro pticularib. homib. de ecclia. Quam habes ad hoc scripturam, qui aliis credere no vis sie scriptura.

Num ipa Virgo bta recte mater gre dicitur, que peperit Chm fontem gre. Num illa nos suscipere pot in tuitionem con hostem, & maxime in hora mortis. Et quid dicis de victoria mortis & de vnificatione, cuz illa non ponantur in dicta pratione. Nisi Ut queras, quo pietatem fidlium calumniari possis, & Virginis obscurare & minuere laudem, ac prerogatiua

Et quis dicit q vincat mortem, cu omni hoi statutu sit semel mori, paulo authore. Et quis dicit q vnificet, Ut queras. Quid igitur faciat Christus. Num ex nugis tuis infers equationem Virginis cum Chro. Et si b dignissima amplissimis honorib., cur tu in illaz tam impudenter ingaris. Sic ne illam honoras.

Non res ipa loquitur, sed tu ingando loqueris, q publica psuasione in locum Christi successerit, in quo arrogas fidlib. q illam pro da habuerint vel habeant, ac si nesciant paulu ad Kho. 1. corripe gentes, q diui nitatem creaturis tribuerint

Verum autem b, q hanc inuocquerint homines & hodie inuocant, Ut pro eis intercedat apud filium suu, iuxta prosam quam ecclia canit. Audi nos, nam te filius nihil negans honorat. Salua nos Iesu q qbq Virgo mater te orat

Hug igitur mia sperant fideles, atq confidunt se placare Chm, quia ipsa impetrare potest homi auxili-

um dei sua intercessione, ad ꝯterendu de pctis, in qua Contritione deus placatur homi. Ex quo non sequitur q ergo Chrꝰ no sit ꝓpiciator, cu ipe gratia placatiois donet

Nos autem sentimus, ais, nos tantum fiducia meritorum Chri iustificari. At ego hactenus satis ostendi, no fide, sed gra fieri iustificationem, non fiducia meritorum b. Virginis aut aliorum sanctoru, Ut tu falso & nugose nobis asscribis

Quemqꝫ sanctoru recipe mercedem sua scdm suu laborem, non impedit eos intercedere pro nobis, & ꝑ hoc alij alijs non donant sua merita

Sed quia dicis monachos vendere suoru ordinu merita dic queso, quia gramatici loquuntur ꝑ talenta, quati vendant talentum suoru meritoru, doctus enim es. Ut audio rerum monasticaru, & quo doctus illarum non ees, qui quotidie ꝯuersaris monachis, sed exiticijs, laruatis & coniugatis, quoru facinoru te fecisti patronum

Et si nesciueris, quanti, interroga fatuas Virgines hoc ꝫ, moniales exiticias, que nupserunt monachis Apostatis, an ne istę sciuerint, que magni emerunt suoꝝ maritoru opam, quia honoris & coeli amissione nisi resipiscant

Aduersarij tui non docent fiducia collocandam in sanctoru inuocatione, sed in Chrm, de cꝰ mia & bonitate non diffidunt, sꝑant aut firmiter & ꝯfidunt fideles, q sua misericordiam, ad intercessione sanctoru suoruꝫ ipsis impetiatur, quorum preces, tanqꝫ amicoru suoru nec fastidit nec abijcit, sed honorat illos, queadmodu de patre coelesti dicitur. Iois. 12.

Nec applicant aduersarij tui merita sanctoru ꝑ alijs haud secus ac merita Christi, cum merita Christi sint in redemptione & remissione pecc. quo ad culpa, ad quod non extendunt se merita sanctorum, alias non tantu Unus eet mediator redemptionis. De applicatione autez meritoꝝ sanctoru ꝑ modum suffragij in purgatorium a plate ecclię, qbus hec incumbit, non ꝫ ad propositum nec tu de illa loqueris, Quo plane ꝯuincitur te nescire ꝑ libidine detrahendi, quid loquaris, Nec in ludo Grammatico hec discuntur

Patet etiam, nos minime Chri honore in sactos transferre, Ut tu de nobis nugaris. Et quid ad nos, q sniās nras, quas opiniones Vocas non recipit? Neq consuetudinem inuocationis? Si non Vultis benedictione, no immerito elongabitur a Vobis

An ne Christus in sua ecclia. Vobis carere poterit, q Ultro defecistis ab illa, nec Vultis redire ad eam, sed persequimini eos qui sunt in ea? Num de deo Ecclia stici 15. dicit Qui non concupiscat multitudine filiorum infidelium & inutiliu? Et Sap. 14 dicitur, q similiter odio sint deo impius & impietas eius

Et quid ē opus te tanta Uti speculari pugna, & tot Uti Sophismatib.? An non legeras scriptum Eccli 37. Qui Sophistice loqtur odibilis ē, & in omi re defraudabit?

Tu multa in nos loqueris, & insup ad hec scripturas citas & producis, quasi scriptura confirmare debeat tuas nugas quas in nos comentaris

Quis n. ex nobis dicit, nos iustificari fiducia meritorum b. Virginis, aut aliorum sanctorum? Est ne fiducia illa gratia, qua fit iustificatio? Et quis Unquam talem audiuit disputatorem?

Apologia

Heret & hic error apud doctos, q singulis sanctis certe pcurationes comisse sint, Ut Anna diuicias largiatur, Sebastianus arceat pestilentiam, Valentinus medeatur morbo comiciali, Georgius tueatur eqtes

He psuasiones plane sunt orte ex ethnicis Exemplis. Sic n. apud Rhomanos putabatur Iuno ditare, Febris arcere febrim, Castor & Pollux defendere eqtes &c

Et fingamus moderatissime tradi inuocationem sanctorum, tn cu Exm sit piclosissimu, quorsum opus ē eam defendere, cu nullum habeat madatu aut testimoniu ex Verbo dei? Imo nec Veteru scriptoru testimonium habet

Primu q2, Ut sup dixi, cu alij mediatores pt chrm qrntur, collocatis fiducia in alios, obruitur tota noticia Christi, Idq res ostendit

Videtur initio mentio sanctoru, qualis ē in Veterib. oronib., tolerabili consilio recepta ee. Postea secuta ē inuocatio. Inuocatione prodigiosi, & plus qz Ethnici abusus secuti sunt

Ab inuocatione ad imagines Deum ꝯ, hę quoq̃ colebantur, & putabatur eis inesse quedam uis, sicut magi uim inesse fingut imaginib. signorum coelestium, certo tempore sculptis

Uidimq̃ in quoda monasterio simulacrum b. Virginis quod quasi extonator apte mouebatur, Ut uideretur aut auersari petentes, aut annuere. Et tm̃ dum statuarum atq̃ picturar portenta superant fabulosę historię & sanctę quę magna authoritate publice tractabantur

Barbara petit inter tormenta primu, ne qs inuocans ipam, sine Eucharistia moriatur. Alius totum psalterium stans pcē in uno quotidie recitauit, Chrophorum pinxit aliquis uir prudens, Ut significaret p allegoria, magnum oportere robur aīm ee in his, qui ferrent Chrm, hoc ꝯ. q docerent Euangm̃ aut confiterentur, quia necesse sit maxima subire pericula

Deum stolidi monachi apud populu docuerut inuocare Christopherum, quasi talis polyphemus aliquando extitisset

Cumq̃ sancti maximas res gesserint, uel reipublicę Utiles, uel continentes priuata exempla, quarum commemoratio tum ad fidem confirmanda, tum ad imitatione in rebus gerendis multum conduceret, has nemo ex Ueteris historijs coīsimit **Respon.**

Hic uide quid tuus scribat Lutherꝰ. Scribit enim. Oes sancti omnia possunt, & tm̃ tibi per eos dabitur, quantum credis te acceptuꝝ, ideo omnia tua gmendes ei, in quem magis affectus es

Primum pcta tua, & uitam̃ emendatem amę, sicut S. Cecilia fecit in nuptijs suis, Omnes n. sanctos ordine, & p ordine inuocauit, p sua castitate ꝑseruada apud deum

Quod & b. Aug. in quadam epta sentit, scz q deus p unum sctum, imo in uno loco facit, quod in alio no facit quod Lutherus se ait non improbare. Cum illo igitur hec disputes, quid nobis ea proponis, cu sint pter scopum.

Et qd tum, si suasiones illę ortę sint ex Ethnicę exis.? Num multa ethnicorum facta recepta sunt in ecclesiam, & mutata in pietatem, Ut patet de portatione candelarum incensarum, in die purificatois Marię & in alijs reb.? Uide tu an suasiones illę bonę sint, uel malę, Utiles an nociuę

Ostendas tu Exm̄ inuocationis sctorꝝ ēe piculo-
sissimū, Multa sunt in Christianismo, que nc̄ ma-
datum dei hnt, nec testimoniū ex vo dei, & tn̄ sūt boa.
& multum proficua fidelibus, Ut notum ꝫ

Scribitꝫ Iois ultimo, Multa alia ēe q̄ fecit Iesus, que si
scribantur p singula, nc̄ ipm̄ arbitror mūdū capere posse
eos, qui scribendi sunt libros. Iam q̄ro a te, an ne omnia h̄
fuerint valde bona & utilia ecclie, cū eterna sapia nil fece-
rit frustra, & tn̄ nō sūt precepta, nec testimoniū habet
ex verbo dei, cum non sint scripta. Credo aūt illorum
aliqua aplica relatione ecclie manifestata

Et quid nugaris de veterum scriptorū testimonio
Cum b. Aug⁹ qui ante mille annos erat, cū alijs se an-
tiquioribus testetur sanctorum inuocationem, iuxta
supius dicta

Quod supra dixisti, nuge sunt, quia dum alij me-
diatores intercessionis cū Chro queruntur, non collocatur
fiducia in alios, quia fiditur Chri misericordie, q̄ ob p̄-
ces sanctorū suorū datura sit desiderata & petita

Nec obruitur noticia Chri, qz inuocantur scti, Ut
apud Chrm̄ intercedant p nobis. hoc res ondit, nō qd
tn̄ fabularis, nesciens quid dicas

Si mentio sanctorum in veterib. oroib. tolerabili
consilio recepta ꝫ, cur tū mentione illorū ia non
toleras? Sed dic postea inuocationem secutam? Nū
satꝫ ego probaueram in illa mentione fuisse inuocati-
onem, iuxta pdicta?

Et qui queso sunt illi prodigiosi & Ethnici abusꝰ
qui secuti sunt, si satꝫ esset te dicere, posses plura dicere
Ostende que dicꝫ scriptura, vel exo ex verbo dei, qui nō
sinis alios loqui absq; illis

Imagines culte sunt suo more, sicut hodie coluntꝫ
reuerentia decenti p respectum ad figurata. Num hodie
genu flectitur cruci, tanq̄ imagini passionis Chri? ꝛc

Et quid ad Chricolas, qd magi finxerint vel fin-
gant, cum ipi ex fide & scriptura habeant, diuinitatem
nulli creature tribuendam ēe? Et q̄ vis pot credi inēe
lapidi, ligno, auro, vel argento, pter eam qua a na hz?
Et dato q̄ aliqui rudes & simplices, ex sua simplicitate
vel male psuasi aliqn̄ putauerint vim inēe imagini-
bus, roe cꝰ magis inclinabantur & afficiebantur ad vna
imagine, quam ad aliam, ideo ne sancti in coelis non
sunt inuocandi?

Sed quid facit ad scopum tuum, simulacrum versatile quod dicis te vidisse in quodam monasterio, de quo tua figmenta loqueris, de aversione & annuitione?

Fabulosa contineri in historijs sanctorum & ipse fateor sed quis prohibere pot fabulosa scribentes, qui si omnes prohiberi deberent, oporteret & te prohiberi, qui presentem libellum tot refersisti nugis & fabulis, ut nil supra, sed quid hec ad scopum tuum, nisi ut tibi grandescat & turgeat pagina nugis?

Et quorum queso erat illa magna authoritas, qua publice tradebantur historie fabulose legi, scz in templis vel predicari in suggestis? Quis tam stolidus, qui iubeat nugas & fabulas immisceri cultui diuino? & si p incuriam vel insciciam prelatorum hmodi irrepserint hactenus, sed quid hec ad scopum tuum? ideo ne inuocandi non sunt sancti in coelo?

Et qui scis, an S. Barbara, cum iam eet quasi i ianua exitus de hoc mdo, & legittime certauerit, ut nil illi restaret, nisi recipe coronam glorie, ex instictu spiritussancti hoc orauerit nec ne? Tu nimis facilis es in taxandis sanctorum factis, quasi deus mirabilis no sit in sanctis suis

Quid autem ad nos de oroe Psalterij, facta qttidie? &c An factum prudens vel fatuum censeri debeat, tibi iudicandum relinquo, qui omnia iudicas, & harum rerum fatuarum p ceteris peritiam habes

De pictura aute Chrophori, & eius significatioe Allegorica libenter audirem a quo illam haberes, & qui scias a monachis illum in polyphemum transformatum ee, q Cyclops erat, & precipuus inter Æthneos gigantes, authore Andino vate, cq & homerus meminit in Odissea. qz verus aut tu sis in historijs, satis tua testantes scripta

Apologia

At vero prodest audire, quo sancti viri administrauerint respublicas, quos casus, que picula subierit, quo sancti viri regib. auxilio fuerint in magnis piclis, quo docuerit Euang, quas habuerit cu hereticis dimicationes

Prosunt & Exa mie, ut cum videmus Petro condonatam ee negationem. Cum videmus Cypriano condonatu ee, q Magus fuisset. Cum videmus Augustinum in morbo expertum vim fidei, constanter affirmare, q

Vere deus exaudiat preces credentium

huiusmodi Exa que vel fidem vel timore vel administrationem reipublicę, continent, poterat recitari

Sed histriones quidam, nulla, neque fidei, neque rerum publicarum regendarum scientia prediti, confinxerunt fabulas, imitatione poematum, in quib. tm insunt superstitiosa Exa, de certis precib., certis ieiunijs, & addita sunt quedam ad quęstum facientia

Cusmodi sunt miracula de Rosarijs, & similib. Ceremonijs conficta

Neque opus est hic recitare Exa. Extant n. legendę ut vocant, & specta exemplorum, & Rosaria, in quibus pleraque sunt non dissimilia veris narrationib. Luciani

His prodigiosis & impijs fabulis applaudunt Epi, Theologi, monachi, qr faciunt προς τα αλφιτα

Nos non ferunt, qui, ut Chri honos & officium magis conspici possit, non requirimus invocatione sanctorum, et abusus in cultu sanctorum taxamus

Cumque omnes boni viri ubique desiderent in his abusib. corrigendis, vel Eporum auctoritate, vel diligentia concionantium, tamen adversarij nri, in confutatione omnino dissimulant etiam manifesta vicia, quasi recepta confutatione velint nos cogere, ut etia notissimos abusus approbemus

Ita insidiose scripta est confutatio, non tm in hoc loco, sed fere ubique. Nullus est locus, in quo a dogmatibus suis discernant manifestos abusus. Et tn apud ipos, si qui sunt saniores, fatentur multas falsas persuasiones herere in doctrina Scholasticorum & Canonistarum. Multos preterea abusus in tanta inscitia, & negligentia pastorum irrepsisse in eccliam

Neque n. primus fuit Lutherus, qui de publicis abusibus quereretur. Multi docti & prestantes viri, longe an h tpa deplorauerunt abusus Missę, fiducia observationum monasticarum, quęstuosos cultus sanctorum, confusione de doctrina penitentię, quam vel maxime oportebat perspicuam & exploratam extare in ecclia

Ipsi audiuimus excellentes Theologos, desiderare modum in Scholastica doctrina, que multo plus hz rixarum philosophicarum, quam pietatis

Et tn in hijs veteres fere propiores sunt scripturę quam recentiores. Ita magis magisque degeneravit istorum Theologia

Responsio

Ad quid quæso prodest hec hic audire, cum sint prorsus preter scopum, & aliunde sat cnota sunt.?

Histriones ne tibi fuisse videntur rectores eccliæ qui certas preces & ieiunia instituerunt.? Et que exa superstitiosa illis q̃so insunt, taceo quæstu ad que addiert.?

Et an tibi malum videtur orare Rosarium in honore b. Virginis.? forsan illa tibi indigna videtur, Ut Rosarijs vel similib. Ceremonijs honoretur. Vellem aut libenter audire, quid fraseæ illæ commenticiæ ad scopum tum facerent. His ne probabis sanctos non ee invocados, nec singularib. orationib. honorandos

Stet aut multa conficta contineri legendis sctorũ At quis figmenta illa probabit, cui mens sanior fuerit & intelligentia Chriana.? An non legeras scriptu. Stultorum infinitu ee nũz.? in quo nũo & multi scriptores inveniuntur, sive legendas, Ut vocant, sanctorũ scripserint, sive alia, Tibi aut incumbit videre, an ne etiã ipe hoc nũo sis comphensus, qui in uno libello tot & tantæ agis nugis, Ut non inepte Luciani illu secutus dicaris, qui risor deorum erat & hoim

Nullus ex ipis Theologis & veris monachis, impijs & prodigiosis applaudit fabulis, sed execratur quilibet illas, q̃ potest maxime, quia deformant cultu diuinum, nec erudiunt di poplm, cum in nugis nulla sit instructio, sed potius seductio. Nec eget deus nugis hoim, nec populus eius

At tuis nugis comenticijs in hoc libello productis, quib. alterum agis Lucianũ, multu accedunt Epi tuæ eccliæ coprotinæ, & tibi similes Theologi Theodidacti, cũ monachis exitijs, larvatæ & comgatis, Cristasq̃ suas erigunt, & nuro modo pro Suggesto strepunt, & in Papistas insolescunt, quibus offero hanc meam rusione, Ut legant quale Lucianũ & patronũ habeant

Recede aut vos non ferunt, q̃ honore Chri & officiũ illius non q̃rit, p contemptũ invocationis sctorũ, quos Chrus honorat in hoc, q̃ vult illos secum ee intercessionis mediatores, tanq̃ membra corpis sui mystici, & tanquam amicos suos, quib. dum vos hunc honore detrahitis, etiam Chrũ ipũ inhonoratis

Dicis Vos taxare abusus in cultu sanctorum, quasi ecclesia sancta Catholica nesciat, quomodo colendi sint sancti. Et quis constituit Vos rectores ecclesiae, Ut officium illorum Vobis Usurparetis?

Aduersarij Vri in confutatione sua, qua confutant errores Vros, quos principib. Vris suggessistis, fecerunt quod tunc incumbebat eis, nulla palpantes Vicia. At contra hoc tunc scribere non postulauit nec requirebat materia sat erat eis tunc scribere contra erroris Vicia, quibus Vos egistis & hodie agitis contra doctrinam rectae fidei, & Vitae Vere Christianae

Non minus libenter Viderent illi reformatione multorum in ecclesia & abusuum multorum, qui illi irrepserunt incuria praelatorum, & malicia subditorum. At Vos Vra impietate & perfidia, qua turbatis ecclesiam, impeditis tantum bonum eius

Nemo Vos cogit notissimos abusus approbare. At Vos abusus dicitis, qui abusus non sunt, ideo in hoc errores Vros confutatores Vestri, nolunt approbare. De quo statim Videbitur infra

Non est insidiose scripta confutatio, Ut tu nugaris, sed fideliter & amice. Nec in suis dogmatib. aduersarij Vestri aliquem Verum probant abusum, sed Vras nugas confutant, docentes abusus non esse, quos Vos abusus dicitis & Vocatis

De doctrina Scholasticorum, non est hic narrandi locus, qui operam dederunt inquirendae Veritati, in quib. si qui per omnia non attigerunt Veritatem, sed in aliquibus errauerunt, scire habes & hoc Ecclesiasticis & sanctis doctorib. contigisse, Ut b. hieronymo, Augustino & alijs, at illi manserunt cum ecclesia, cuius iudicio sua subiecerunt, quod tu non facis, doctior illa, & spiritu Veritatis, quo illuminatio & regitur

Nec nos dicimus Lutherum fuisse primum in re illa, sed dicimus illum fuisse primum, qui temere & friuole hac tempestate tentauit multa, quibus ecclesia nunc peius habet, quam habuerat ante, in quo tu illi egregiam operam nauasti, & nauas hodie

Non ignoro ipse in Scholastica Theologia excessum esse per nimia inuolutione eorum, quorum decisio pertinet ad scholas artisciorum, in quib. naturalia, Metaphisicalia, Moralia, & dialecticae negocia, aptius & consultius tractantur, Quapropter & ipse

pter & ipe modum in doctrina illa optime ferre posse

Sed Utcunqz Veteres propinqui erant scripturę, inuentu ꝫ illos in multis multum improprios fuisse, quorum improprietatem recentiores ad proprietatem suo studio reduxerunt, Roe cꝰ, istorū Theologia nō degnauit, qz obscure ꝑ veteres tradita, hij illustrauerunt & conspectiora reddiderunt

Apologia

Nec alia causa fuit multis bonis Viris, q initio aare ceperunt Lutherum, qz q Videbant eum explicare aios hoim ex his Labyrinthis, confusissimarū & infinitarū disputationū, quę sunt apud Scholasticos Theologos & Canonistas, & res Utiles ad pietatem docere

Quare non fecerunt candide aduersarij, q cū vellet nos assentiri confutationi, dissimulauerunt abusꝰ, ac si Vellent ecclię consultū, maxime isto in loco, in hac occasione debebant hortari optimū imꝑatore, Ut de corrigendis abusib. consilium capet, quem quidem nō obscure aiaduertimus cupidissimū esse bene constituendę & sanandę ecclię

Sed aduersarij non hoc agunt, Ut honestissima & sanctissima Voluntatem Imꝑatoris adiuuent, sed Ut nos qq modo opprimant, De statu ecclię, multa signa ondunt eos parum sollicitos ee, Non dant opam Ut extet apud populum certa qdam suma dogmatū Ecclīasticorum

Manifestos abusus noua & inusitata crudelitate defendunt, Nullos patiuntur in ecclia idoneos doctores h q spectent boni Viri facile iudicare possunt

Sed hac Via neqz suo regno neqz ecclię bn consulut Nam interfectis bonis doctorib., oppressa sana doctrina postea existent fanatici spus, quos non poterunt reprimere aduersarij. Qui & ecclesiam impijs dogmatib. ꝑturbabt & totam ecclesiasticam politiam euertent, qua nos maxime cupimus conseruare

Quare te optime Imꝑator Carole propter glaz Chri, quam nil dubitamus te cupere ornare atqz augere, oramꝰ, ne Violentę consilijs aduersariorū nrorū assentiaris, sed Ut queras alias honestas Vias concordię, ita constituendę, ne pię conscię grauentur, neue seuicia aliqua in homies innocentes, sicut hactenus fieri Vidimꝰ, exerceatur, neue sana doctrina in ecclesia opprimatur

hoc officiu deo maxime oñ debes, sana doctrinam conseruare, & propagare ad posteros, & defendere recta docentes

Id n. postulat deus, cum reges ornat noie suo, & deos appellat, inquiens. Ego dixi dij estis, Ut res diuinas, hoc ꝫ, Euangelium Christi, in terris conseruari & ꝓpagari curent, & tanquam Vicarij dei, Vitam & salutem innocentu defendant

Responsio

Non conciliauit sibi amore Lutherus, ab initio suę attemptationis, multoru bonoru Virorꝝ, ob hanc causa quā tu dicis. Sed ideo, quia cepit abusus in ecclia taxare Veros, apud quam rem si ꝑmansisset, multos ex Catholicis doctorib. adiutores habuisset, Ex principib. quoq; & nobilibus fauorem habuisset no exiguum, qui oes libenter Vidissent ecclię reformationem

Quod & hodie fieri bonu eet. Non Videtur ante nunc modo melior, q̄ ꝑ gnale Concilium, quod qui fieri impediunt, ipsi suam mercedem etiam aliquando inuenient

Postq̄ aut cepat quosdam bonos Vsus in ecclia pro abusib. obtrudere, & doctrinam Catholicam, cum cultu Ecclęsiastico subuertere, non imerito priore & amore & fauore perdidit, & iudicatus ꝫ pro tali, qualis erat, ab his qrū intererat hꝯmodi iudicare

Et quid dicis explicatione? ꝛc cum is plus implicauerit & intricauerit animos hoim suis ꝯmentis & figmentis Catholicę doctrinę repugnantib. At quas res Utiles ad pietatem subuertendam docuerit, satis testantur scripta eiꝰ

Candide fecerunt aduersarij Vri ꝑ omne modu, quia minime dissimulauerunt optimos Vsus in ecclia tueri quos tu cu tuis Vocastis & hodie Vocatis abusꝰ impie & nugose

Et satis optimu imꝑatorem instruxerunt, Ut consiliu capet de tuendis bonis Vsib. in ecclia, contra Vram temeritatem & proteruiam. Quem & nos no obscure animaduertimus & expti sumus cupidissimu ee bene ꝯstituendę & sanandę ecclesię ab impietate & ꝑfidia Vra, q̄ turbastis ea

Aduersarij tui hoc pro sua Virili egerunt, Ut honestissima & sanctissima imꝑatoris Voluntatem adiuuaret in re tam pia & proficua ꝛc Et nil omino de Vobis oppmendis cogitauerunt, personaru quidē amici, causę autem no itidem, qn ꝑsonę dilectione, Ut b. Greg. d. tenemur, Vicijs

autem districtionem

Signa de statu ecclie nos paru curare, parumq; sollicitos esse, sunt Sycophantie & nuge tue, quib. impie in nos insolescis. Nos operam damus, quam possumus maxima, Ut doctrina ecclesie syncera remaneat apud populum, & ne is totus inficiatur doctrina impietatis & perfidie Vre

Nos nullos abusus, manifesti sint sive occulti, aliqua crudelitate defendimus, Ut tu in nos ungaris, sed usus bonos & sanctos ab ecclia sa Catholica receptos, et longa praxi probatos, qs Vos abusus impie dicitis & Vocatis tuemur & defendimus

Nullum in ecclia doctorem fidelem carpimus, impios aut seductores, qualis tu es, cu complicib. tuis, arguimus in suis technis & nugis, qb. imponunt populo & seducunt illum

Si vultis idonei doctores dici, cur no remanetis cu doctria Catholica, sed quia ab illa receditis, idonei doctores non estis sed seductores, & sal infatuatum, de quo loquitur Chrs Math. 5. q ad nihilu valeat, m Ut mittatur foras, & conculcetis ab homib.

Optime consulunt ecclie, reprimendo seductores, & abijciendo illos, qui hij sunt qui sanam doctrina opprimunt, & sua que impia b statuunt. Et hij sunt fanatici spus, inter quos Lutherum tuu video primariu & antesignanum ee, Te quoq; subsidiarium eius, & secundariu, qui ecclam impijs dogmatib. implestis & perturbastis, & totam Ecclasticam politiam i cultu diuino cum suis Ceremonijs subuertere laborastis, quaz nos Catholici maxime cupimus conseruare, nos Vos schismatici

Cuius rei Carolus Impator optimus minime ignarus est habetq; penes se indubie etiam viros bonos & eruditos, q ignari non sunt, quid pre se ferat Vra attentatio temeraria et tam friuola, quorum consilijs fretus, inuenit aduersarios Vestros suam maiestatem rcte & pie instruxisse

Propter quod nce non b illi, alias vias concordie querere quando Chri ad Belial nulla b conuentio, nec doctrine Catholice cum hereticoru ungis comenticijs

Nulla seuicia hactenus visa b fieri in homines insontes & innocentes, sed forifactores qda iure factis digna receperunt

Petis ne sana doctrina in ecclia opprimatur, & tu Vnus ex illis es, qui opprimis illam, qui doctrina impia Catholice

doctrinę aduersam vocas sanam, & ideo dignus es, vt exaudiaris in precib. tuis ad Imperatorem fusis. qui indubie doctrina sanam, qualis tua & tuorum non est, conseruabit, & propagabit ad posteros, defendetq; recta docentes, hijs aut qui impia docent, digna factis repedet, Id n. postulat deus, a quo omnis est potestas, qui & interrogabit opa eorum, q in ptate sunt constituti, quomodo scz vsi sint illa ad gloriam dei, ad incrementum & manutenentia ecclię suę, & ad tuendu bonos, & plectendu malos in illa, in conseruatione reipublicę Chrianę, in vtroq; statu, spuali scz & sęculari

Nihil igitur te iuuabunt blandicię tuę fucosę & dolosę apud Imperatorem, qn satis notę sunt illi nugę tuę, quib. egisti in articlis principum & quib. nunc agis in responsione ad confutationez aduersariorum tuorum

Verum his visis, quib. rndes ad confutatione aduersariorum tuorum in viginti vnu articlos principu, pergam ad abusus, quos vocas tales satis impie pro more tuo, vt videatur qz docte & egregie in illis respondeas aduersariorum tuorum confutationi, & defenses ac tuearis tuorum principu confessionem in eis

Et si septem, quos abusus Confessio principu tuorum vocat, confutati sint a nobis, tu tamen solum de quinq; hic agis in tua Apologia, sed qz impie & qz indocte illos tueri nitaris, ipe insup conabor ostendere

Secūda pars Apologie

Continet Quinq; Articulos

Articulus primus

Est de Utraq; spē Cenę domini

Apologia

Non potest dubitari, quin pium sit & consentaneū institutioni Chri & Verbis Pauli, Uti Utraq; parte in Cena domini

Chrus .n. instituit Utramq; partem, & instituit non pro parte ecclię, sed pro tota ecclesia

Nam non presbyteri sed tota ecclia auc^te Christi, nō auc^te humana Utitur sacramento, idq; fateri aduersarios existimamus

Iam si Christus instituit pro tota ecclia, cur altera species adimitur parti ecclię? cur ꝓhibetur Usus alterius speciei? Cur mutatur ordinatio Chri? presertim cum ipe Vocet eam testamentū suum?

Q si homis testamentū rescindere non licet, multo mīus Chri testamentū rescindere licebit

Et Paulus inqt, se a dno accepisse, quod tradidit, tradiderat aūt Usum Utriusq; spei, sic clare ondit textus .1. Cor. 11.

Hoc facite, inquit, primū de corpore, postea eadem Verba de poculo repetit. Et deinde. Probet seipm homo & sic de pane comedat & ex poculo bibat. hec sunt Verba disponentis

Et quidē prefatur, Ut q sūt Usuri Cena dni, simul Utantur. Quare constat pro tota ecclesia Sacramētū institutū esse

Et manet mos adhuc in ecclijs grecis, & fuit quonda etia in latinis ecclijs, sicut Cyprianus & hieronimus testantur. Sic .n. inqt hieros in Sophoniam. Sacerdotes qui Eucharistię seruiunt, & sanguinem dni populis eius diuidunt ꝛc

Idem testatur Synodus Toletana. Nec difficile fuerit magnū acerui testimoniorū congerere, hic nil exaggeramus, tantū relinquimus prudenti lectori expendendū, quid sentiendum sit de diuina ordinatione

Responsio

Non ꝫ pium, sed exitiale, Uti Utraq; specie in Cena domi extra Missam, quia ꝫ contra mandatum ecclię, q audienda ꝫ in Rectorib. & prelatis suis, Ut multis in locis scriptura testatur quia Math. 18. Lucę 10. & ad hebreos 13. Quia q ecclīam non audierit, tanquā Ethnicus & publicanus ꝫ habedus

Et q Vos spernit, ait Christus, ad discipulos suos & ad prelatos ecclię i illis me spernit. Et Paulus dicit. Obedite prepositis Vris, & subiacete eis ꝛc

Et quid dicis de institutione, cum aliud sit instituere Cenam, & aliud uti ea? Non inficior Christum instituisse utramque partem, sed quod pro tota ecclesia instituerit utramque partem necessario sumenda, nego. quia hoc reliquit prelatorum discretioni in ecclesia, ut daretur vel una species vel ambe, pro ut sibi videretur expedire pro comoditate subditorum, iuxta qualitatem hominum & conditionem temporum, ut diffuse exposueram alibi

Fateor etiam totam ecclesiam capacem fidei per rationis usum auctoritate Christi uti sacramento illo, auctoritate autem humana sumunt illud laici tantum sub una specie, idque fatentur aduersarij tui

Christus hoc Sacramentum instituit pro ecclesia tota, ut dictum est, sed non instituit ut cuique de ecclesia daretur sub utraque specie

Nec mutatur ordinatio Christi, quia non ordinauit ille ut cuique daretur sub utraque specie. Nec vocat hoc sacramentum suum testamentum, ut tu nugaris. Producas queso locum ubi hoc faciat, ut detegere possim falsum scripture intellectum tuum, quo ludere soles pro tuo more

Nam Math 26. dicit hic est n. sanguis meus noui testamenti qui pro vobis fundetur. Et Luce 22. dicit. hic est calix noui testamentum in meo sanguine, qui pro vobis fundetur. Et Marci 14. dicit hic est sanguis meus noui testamenti. In quib. locis Christus alteram speciem non vocat suum Testamentum, sed vult Christus, quod sicut vetus testamentum confirmatum est in sanguine animalium immolatorum. Exo. 24. Ita noui sanguine Christi confirmatum est, in quo apparet excellentia eius respectu veteris

Quapropter stulta est illatio. Quod si hominis testamentum rescindere non licet, multo minus Christi testimonium rescindere licebit. Unde noui testamentum dicitur testamentum Christi, sed quis unquam hoc dixit alteram speciem?

Paulus non vult quod tu dicis eum velle, sed dicit se hoc quod didicit a domino per reuelationem tradidisse, hoc est, docuisse eos de consecratione scilicet panis & vini. Nec Paulus tradidit Corinthijs usum utriusque speciei, sed hunc inuenit apud eos, & tolerauit eum quia nondum prohibitus erat usus utriusque speciei ab ecclesia, ideo liber erat & voluntarius, iuxta consuetudinem primitiue ecclesie, ubi uterque usus vel unius speciei vel ambarum currebat

Et quid si hodie manserit in ecclesijs grecis utriusque speciei usus, qui quondam erat etiam in aliquib. latinis ecclesijs, quando greci non consenserunt in usum unius speciei? ideo ne latini qui in hunc usum consenserunt non debent obedire latine ecclesie in prelatis suis

Et quid ꝫ ꝙ multa testimonia affers pro usu utriusq; spei q olim erat an ꝓhibitione ecclie? ideo ne obediendum no est ecclie, postq; illa statuit usum unius spei pro laicis, cu hoc no fecerit absq; causis ronabilib. que postea videbuntur?

Hoc autem sentiendum ꝫ hic. Chrm instituisse qdz utraq; spem & illam dedisse discipulis suis 12. q secu erant in mensa, sed non ordinasse utramq; spem pro omib., sed ordinationem illa reliquisse ecclesie iuxta prius dicta

Quib. cernitur q̃ puerilia sint, & q̃ male intellecta, que ꝓducis in hoc paragrapho contra usum ecclie Catholice, qua duz impugnas, matrem tuam impugnas, que lauacro regenerationis te genuit Chro, cu na ees filius ire, ad Ephe. 2. Que bene de te & tuis pot dicere illud Esa. 1. Filios nutriui & exaltaui, ipi at spreuerunt me

Apologia

Aduersarij in confutatione, non hoc agunt, ut excusent ecclesiam, cui adempta ꝫ altera pars sacramenti. Id decuit bonos & religiosos viros. Erat querenda firma ro excusande ecclie, & docendarum conscientiarum, quib. no pot ꝯtigere ni ꝑs sacramenti

Nunc ipi defendunt rete prohiberi alteram ꝑtem, & vetat concedere usum utriusq; partis

Primu fingunt initio ecclie alicubi more fuisse, ut una ꝑs tm porrigeretur. Neq; tn Exm hꝰ rei vetus ullum afferre pnt Sed allegant locos, in quib. fit mentio panis, ut apud Luca, ubi scriptum ꝫ, ꝙ discipli agnouerut Chrm in fractione panis,

Quanquam ante non valde repugnamꝰ quo minꝰ aliqui de sacramento accipiantur, tn hoc non consequitur unam partez tm datam esse, quia partis appellatione reliquu significatur communi consuetudine sermonis

Addunt de laica ꝯmunione, que no erat usus alterius tm spei, sed utriusq; Et si qn sacerdotes laica ꝯione uti iubentur significatur ꝙ a ministerio ꝯsecrationis remoti fuerint

Neq; hoc ignorant aduersarij, sed abutuntur inscicia impitorum, q cum audiunt laica ꝯionem, statim somniant morez nri tꝑis, quo datur laicis tm pars sacramenti

Responsio

Nihil ademptum ꝫ ecclie, quo ad ꝯtinentiam sacrati, qz tm sumitur sub una spe, quantum sub duab.

Nec ꝫ maior fructꝰ in sumptione duarum sperum, q̃ in suptione unius. Et quantam reputas iacturam, ademptione spei

Vini, quando sub specie panis idem habes ecia p omez modu
& fructum, quod sub specie vini

Quapropter opus non b, ut excusetur ecclia, que ignara no
b, qd agere debeat in re illa & in alijs, cu habeat spiritu veri-
tatis illuminatorem & directorem, Tu aut, ut aiut, nodu
in scirpo queris, ut fucum quenda tuo abusui facias coram
oculis rudium & simplicium hoim

Et in quo sunt hic docende conscie, ni in hoc q sub una
spe tm sumitur, quantu sub duab. & etiam tm fructus? Et qd
aliud requiris docendum?

Rcte aut defendunt, ut ais, prohiberi scz laicis altera ptem
& vetant usum utriusq partis, quia ad hoc ecclia habuit & hodie
hz ronabiles cas, cuius prelatis qui sunt rectores eius incumbit
hec puincia, no tibi, nec tuis ab ecclia precisis

Non fingimus, sed vere dicimus, in primitia ecclia libe-
rum fuisse vel una spem sumere vel ambas, ut testatur fctm
& praxis testimoniu habens ex scriptura, ex actis aplorum
& Luce 24. quem locu & tu citas

Nec fingimus initio ecclie alicubi more fuisse, ut una ps
tm porrigeretur, sed libertas currebat ubiq. Tu autem fingis
ubiq nugas, quib. in nos agas, quia aliter q nugis agere nescis

Si non repugnas, quo minus aliq loci de sacramento acci-
piantur, quid in nos insolescis, q liberum fuisse fatemur, su-
mere vl una partem vel ambas. Q aut non gsequatur ali-
quando unam ptem tunc data ee, b contra locum Luce 24.
quem b. Aug. & sanctus Chrisos. interptantur de una parte
Cui interpretationi consonat textus, qui dicit, duos discipulos
in Emaus eum cognouisse in fractione panis, in qua cogni-
tione ipe euanuit ex oclis eorum, Quo liquet, locu hic non
habere comune gsuetudine sermonis, qua tu putem conaris e-
ludere locum

Quod dicis de laica gione, que, siue usus unius spei, vel
utriusq fuerit illo tempore, quid ad nos? q no interpretamus
illam ante prohibitione ambaru sperum laicis factaz, fuisse
usum alterius spei tm, propter libertate tunc currentem
Quapropter impie & nugose pro tuo more dicis nos abuti i-
scitia impitoru. Si qs autem ex nris additione illa de lai-
ca gmunione fecerat, respondeat ipe, ego etenim no feci illa
in mea responsione, qua confutaui articulu illu

Sequitur ~~Responsio~~ Apologia

Ac videte impudentiam. Gabriel inter ceteras cas recitat, cur non detur utraqz pars, quia fuerit discrimen inter laicos & presbyteros faciendum

Et credibile ꝫ hanc pcipua caz ee, cur defendatur prohibitio unius partis, ut dignitas ordinis religione quadam fiat comendatior. hoc ꝫ consilium humanum, ut nil dicaꝰ inciuilis Quod quo spectet, facile iudicari pot

Et in confutatione allegant de filijs heli, qꝫ amisso summo sacerdotio, petituri sint una pte sacerdotale .i. Regum .2.

hic dicunt usum unius speciei significatum esse

Et addunt. Sic ergo & nostri laici una pte sacerdotali, una spe contenti esse debent

Plane ludunt aduersarij cu ad Sacramentu transferut historiam de posteris heli, ibi describitur poena heli

Num hoc quoqz dicent, laicos ꝓpter poena remoueri ab altera parte. Sacramentu institutum ꝫ ad consolandas & erigendas territas mentes, cum credunt carne Chri datam ꝓ vita mundi, cibum ee, cu credunt se ꝯiunctos Chro viuificari

Verum aduersarij argumentantur laicos remoueri ab altera parte poene causa. Debent inquit ee contenti Satis pro impio. Cur autem debent, no ꝫ querenda ro, sed lex esto, qc qd dicunt Theologi

Hec ꝫ εωλοκρασια Ecciana, agnoscimus .n. istas Thrasonicas voces, quas si exagitare vellemus, non defutura esset nobis oratio

Videte .n. quanta sit impudentia. Impat tanqz aliqs Tyranꝰ in tragedijs. Qꝫ nolint velint, debent ee contenti

Num hee rationes quas citat excusabunt hos in iudicio dei, qui prohibent ptem sacramenti, qui seuiunt in hoies bonos utentes integro Sacramento

Si hac ratione prohibent, ut sit ordinis discrimen, hec ipa ro mouere debeat, ne assentiamur aduersarijs, vel si alioqui morem cum ipis seruaturi eramus

Alia sunt discrimina ordinis sacerdotum, & popli, sz no ꝫ obscurum, qd habeant consilij, cur hoc discrimen tantopere defendant

Nos, ne de vera dignitate ordinis detrahere videamur, de hoc callido consilio plura non dicemus

Responsio

Putabam tibi negocium ee cum cofutatorib. articulorum principum, sed video te nasum stringere in mortuos, in quos salua ꝫ inuectio, quia non calcitrant, qui scis, an nos suscipi-

amus causam illam Gabrielis nec ne? Quid ergo ex illa contra nos strepis & insolescis, qui cas nras, & quidez sufficientes pro nobis habemus, quas hoc ordine pducam

Prima ē, quia multiplicata in psonis ecclesia, pensata populi multitudine, Ubi sunt iuuenes & senes, debiles & tremuli, statuit ecclia speciem Vini laicis non amplius dandā ēe, ne p effusionem, Vel incautam sumptione liquidi sacramēto iniuria fieret & irreuerentia

Nec fctm ē hoc in fraudem Vel iniuria laicorum, sed in bonū illorum, ne contingeret eos irreuerentia facere tanto sacramento. Qm tm recipiunt, & tm fructum sub Una specie, quantū recipent sub duab. Nec ideo dicendi sunt Semisacramentarij, Ut a tuis despectiue Vocantur, quia integrū sacramentū recipiunt, quo ad continentia, licet nō quo ad externa apparētia

Scda ē. Quia p tanta popli multitudine difficultas eet in Vase pro spe Vini reseruada, que etiam breui & facile acesceret putresceret, & nauseam moueret Vel Vomitū sumentib. procrearet. Neqz sine periclo effusionis facile circumferri posset pro infirmis

hijs & alijs causis, haud dubie spūssancti instinctu, pmote sunt ecclie, in qb. mos erat Utramqz spem laicis dari, Ut deinde tm Una daretur, eo attento, q integer Chrs, nō mīs ē sub Una spe, qz sub duab.

Insurgente autem heresi de nccaria sumptione Utriusqz spei, extra missam, Ecclia sancta a spūs. illuminata & directa interdixit laicis spem Vini, ꝯcurretib. etiā causis pdictis

Sic enim solet ecclia contrarijs aliquando constitutionib. hereses extinguere, Ut dum quidam assererent in solo azimo confici, ecclia precepit ad tempus confici in fermetato. Et similiter dum Nestorius Maria Voluit dici mrem Chri, & nō simul mrem dei, ecclia ad tempus prohibuit eam dici Christotocon, & si talis eet Vere

Si qui ergo malunt Utraqz spe Uti, cogendi sunt ad altera quia tenentur obedire ecclie. Et nil ē qd de offensione conscientie dicitur, quia erronea ꝯscia dz deponi, debetqz fidelis plus credere ecclie, qz proprie conscientie. Quia sic intellectus captiuatus in obsequiū Chri, qn quis plus credit sponse illius, qz suo capiti Vel phantasie, iuxta consilium Pauli. 2. Cor. 10.

Quib. liquet credibile non ēe, Ut tu comentaris, hanc pcipuam causam ēe, quam Gabrieli asscribis, qn nri nec illis meminerint. Sic Undiqz queris tu Utcunqz potes, Ut ansam ca-

lumniandi nra hre possis, sed nil proficies, quando veritas stabilis est, & semp vincit, utcunq; supprimi laboretur

Non ludunt aduersarij in translatione historie heli cu Sacramento, qr no est nece in talib. translationib. & figuris omi moda ee similitudine p omia, ut notu est in multis. Nec multum curanda est h translatio, & si tu cristam in ea erigas, ut ex milij grano montem facias

Nec argumentantur aduersarij, ut tu strepis, laicos remoueri ab altera parte poene causa, sed ob cas supradictas, q patet qz ridicula sit illusio tua, qua insultas Theologis, quado dicis nugando eos dicere, debent ee contenti. Satis p imperio Cur autem hoc, no est querenda ro, sed lex esto. quicqd dicunt Theologi

Sed quid hic respondebunt Theologi tanto Gramatico? certe non aliud qz quod in paremijs est. Ne sutor ultra crepidas

B. hieronimus ad Paulinu dicit. Quod medicoru est pmittunt medici, tractant fabrilia fabri, Sola scripturaru ars est, quam sibi passim omes vendicant &c

Et quid dicis de Thrasonicis vocib., quas tu expuis satis nugose, & tunc alijs tribuis eas. Eccius vir bonus & eruditus, satis modeste loqtur in confutatione confessionis tuorum principum Tu autem quo loquaris in pnti libello nugis & calumnijs refertissimo, in forib. est

Quid aut ais, de exagitatione, cum facillimu tibi hoc sit? qui pfricta fronte impudenter expuis in queuis obuiu, qcquid tibi in bucca venerit, qd an veru sit nec ne, paru tua refert.

Roes quas habet ecclia, tu infirmare nequibis, utcunq; otiosis verbis strepueris, que ad rem nil faciunt. Ecclia prohibet partem Sacrati, ad qd suas habet roes, cum illa expostules, si utiq; insanire tibi libuerit. In neminem seuit illa, sed suo iure utitur in eos, q nolunt ei obedire

Et quis ex nobis attulit hanc roez de discrimine ordinis? Certe nullus. Et quis defendit hoc discrimen tantope, ut ais? An putas bonos viros his strophis tuis non cape quid consilij tu alas quando veritate nihil vales, sed solis commentis gerris Sycule vaniorib. strepis

Satis detrahis & quidem plus qz satis vere ordinis dignitati quando pro tuo arbitrio in doctores Scholasticos, qui sacerdotes sunt tam impudenter nugaris

Apologia

Allegant & periculum effusionis, & similia queda, que no habent tantam vim, ut ordinatione Chri mutent

Et fingamus sane liberu ee, Uti una parte aut ambabus quomodo poterit prohibitio defendi?

Quanquam ecclia non sumit sibi hanc libertate, Ut ex ordinationibus Chri faciat res indifferentes

Nos quidem ecclam excusamus, que hanc iniuria ptulit cum Utraqz pars ei contingere non posset

Sed authores q defendunt rcte prohiberi Usum integri Sacramenti, quiqz nunc non solu prohibent, sed etia Utentes integro Sacramento excoicant & Ui psequuntur no excusamus

Ipi Viderint quo deo roez suorum consiliorum reddituri sint

Neqz statim iudicandu b ecclam constituere aut probare quicquid pontifices constituunt, presertim cu scriptura de Episcopis & pastorib. Vaticinetur in hanc sniaz, Ut ait Ezechiel. Peribit lex a sacerdote

Responsio

Non b hic ordinatio Chri in sumptione Utriusqz spei, sed ecclie, Ut dictum b supra, ideo quecunqz sup hoc fundamento stru xeris, super arenam edificas

Quomodo autem possit prohibitio alterius spei defendi satis patet ex dictis. Et certum b ecclaz no sumere sibi hac libertatem, Ut ex ordinationib. Chri faciat res indifferentes Sed hic non b ordinatio Chri, ideo incassum hic omia prodigis que loqueris Verba

Non recipit ecclia tuam excusatione de qua loqueris, quia fecit quod debuit, eo q rctorib. ecclie Christi obediunt, implendo illorum ordinationem, Ut lege diuina tenebatur

Nec aliquam iniuria hec ptulit ecclia, eo q in bonu ipius b fctu, & ipa nullu detrimentu ex re illa b passa

Non indigent tua excusatione, quos tu p sontib. taxas, q egerunt & agunt, q ipis ex officio agere incumbit. Tu Videris quomodo deo roez tuaru ungarum redditurus sis, & pro eo q ab Unitate ecclie eius recessisti, & alijs causa es similis recessus. Nec no q doctrina Catholicam, que b illius ecclie, ungis gmenticijs subuertere moliris, cu tuis complicib.

Quidqd pontifices statuunt in Concilio gnali & plenario legittime in spus congregato, hoc iudicandum b ecclesiam constituere, qui illam ecclesiam reputant, & noie ipius agunt, & de illis scriptura non Vaticinatur, quod tu ex Ezechiele citas qui prophetat de sacerdotib. Veteris legis, quemadmodu & alij prophete faciunt, quo lex & sacerdotium auferenda sint ab eis quod & fctu b, Ut tradit Paulus ad hebreos

Articulus Secundus

Est de Coniugio Sacerdotum

Apologia

In tanta infamia inquinati Cęlibatus audent aduersarij non solum defendere legem pontificiam impio & falso p̄textu nominis diuini

Sed etiam hortari Cęsarem ac principes, ne tolerent coniugia sacerdotum, ad ignominiam & infamia Romani Imperij. Sic .n. loquuntur

Que maior impudentia Unq̄ ulla in historia lecta est. q̄ h̄ ꝯ aduersariorum? Nam argumenta quib. Utuntur, postea recensebimus

Nunc hoc expendat prudens lector, quid frontis habeat isti nihili homines, qui dicunt coniugia parere infamiam & ignominiam imperio

Quasi Vero ecclesiam Valde ornet ista publica infamia flagitiosarum & prodigiosarum libidinum, que flagrant apud istos S. patres, q̄ Curios simulat & Bachanalia Viuunt

Ac pleraq̄ ne Verecunde quidē noiari queunt, que isti summa licentia faciunt. Et has suas libidines castissima dextra tua Carole Cęsar, quem etia Vetera quedam Vaticinia appellant regem pudica facie, de te .n. dictum apparet. pudicus facie regnabit ubiq̄, propugnari postulant

Postulant Ut contra ius diuinum, contra ius gentium, con Canones Concilio & dissipes matrimonia, Ut in homines innocentes propter coniugium atrocia supplicia constituas, Ut sacerdotes trucides, q̄bus religiose etiam parcunt Barbari

Ut in exilium agas extorres mulieres, orbos pueros, Tales leges tibi ferunt optime & Castissime Imperator, quas nulla Barbaria quamlibet immanis ac fera posset audire

Responsio

Quanta & quali modestia ac ciuilitate hic agatur, precor pie lector attendas. Si scurra, Mimus Vel Pastillophorus, sic in quempiam insolesceret, qualiter hic in Viros bonos sacerdotes & doctores bonę Vitę & famę agitur, nimis eet ac impiu iudicaretur

Et quid, miselle, opus ꝯ tibi tanta Verborum petulantia & tanta inuectionis insolentia? An putas te linguę tuę Viru-

lentia, id facere posse pium, licitum & honestum, quod impium est, illicitum & inhonestum

Infamia inquinati Celibatus non defendunt aduersarij tui, sed execrantur. Legem autem pontificiam bonę famę Celibatus vero nois diuini pretextu, iuste & pie defensant, contra fornicatione incestuosam tuorum Monachorum exiticiorum & secularium sacerdotum, quorum facinorum te ponis scandalosum operculum

An aut hec ferenda sit Imperatori & principibus Imperij. Et an honori sit, & non potius dedecori Rhomano Imperio, & toti ecclesię Catholicę, iudicent qui velint

Nulla hic est impudentia aduersariorum tuorum, qui damnant quod impium est, execrabile & exiciale. At tua impudentia hic exuberat, qn te pronum constituis publicę turpitudinis, intuendo infamiam & nephanda coniugia

Optime placet, ut prudens lector expendat, quid frontis habeant, quos tu misella creatura homines nihili vocas despectiue, q non dicunt vera Coniugia parere infamia & ignominia imperio sed coniugia falsa & pretensa, que fornicaria sunt & incestuosa

Non dicimus nos ecclesiam ornare publica infamia flagiciosarum & prodigiosarum libidinum, si qua fuerit in ecclia Catholica, que mihi incognita est. At hoc scio, quia notorium est, in tua ecclesia Coprotina publica infamia ee illarum libidinum apud Monachos tuos exiticios, laruatos & incestuose coniugatos

Q aut tu dicis tales libidines flagrare apud istos S. patres tuum loqueris, quo infamare soles insontes, Quod si te tuum docuerit Euang., nup de subscamno ereptum, & ptractum, qd Cripticum & subscamnale dic, merito maledictione dignissimum censebitur, quia non consonat doctrinę Christi, sed Beliale virus spirat, & Sathanę comentum

Dicis quoq eos Curios simulare & Bachanalia viuere, qd si etiam verum eet de uno & altero, quod ipe minime credo, non deberes utiq insontes cum sontib. inuoluere. Ecce infamasti Cecium supius de Eolocrasia, hoc est, de hesterna crapula, nunc aute omnes q tua figmenta confutarunt, Curios simulat & Bachanalia viuunt

Qua impudentia furiosa & insana, quantum tuę causę apud bonos viros detrahas, experieris cum tpe, Quantumq apud Cesarem ea proficias, cui pro more tuo blandiris, piter te tempus docebit, quando apud illum agendum sit veritate, non dolis, non blandicijs, non deniq nugis diffamatorijs, quibus tu fetes tanq olidus hircus

Que aut sint h pleraq; alia, que p verecundia noiari neque-
ant, que nos & summa licentia faciamus, libenter scirem ipe, ut
saltem ego de aliorum innocentia minime dubitans me possez
vel emendare vel expurgare. Si h nebulo aliquis pessimus
de foro maledicorum abreptus diceret in viros bonos & insontes, pub-
lica animadversione dignus eet, taceo eos quos reip: Christianę
in his que sunt fidei ortodoxę servientes Cesarea maiestas cum
pricipib. & statib. impij non dubitarunt honorare

Non postulant ut contra ius vt Cesar dissipet mrimonia
cum reliquis annexis, cum nil in re illa fecerint, q; q respo-
derunt confessioni principum. Nec aliquas leges tulerunt Impa-
tori, vel hoc vel aliud faciendi, quando Impator ipe satis sciat
quid agere velit & debeat

Quo liquet omnia meras nugas ee, quib. hic agis impuden-
tissime & impijssime, quib. optime mereris, ut te Impator exau-
diat, in tam sancto negocio coniugij incestuosi monachorum
exiticio & larvatorum & coniugatorum

Verum si suaderes, ut illos in sua monasteria retruderet,
pro pma agenda, & tuę & illorum saluti consuleres

Apologia

Sed quia nulla cadit in hos tuos mores vel turpitudo vel
sevicia, speramus te & in hac causa clementer nobiscum acturum
ee, presertim ubi cognoveris nos gravissimas hre cas nostrę
sententię, sumptas ex verbo dei

Cui adversarij nugatissimas & vanissimas psuasiões
opponunt, & tamen non tuentur serio Celibatum

Neq; n. ignorant q; pauci prestent castitate, sed pretexunt
spem religionis regno suo, cui prodesse Celibatum putant, ut in-
telligamus Petrum recte monuisse, futurum, ut pseudoprophetę
fictis verbis decipiant homines

Nihil n. vere, simpliciter & candide in hac tota ca dicunt
scribunt aut agunt adversarij, sed reipa dimicant de domi-
natione, quam falso putant periclitari & hanc impio ptextu
pietatis munire conantur

Nos hanc legem de Celibatu, qua defendunt adversarij
ideo non possumus approbare, qz cum iure divino & natura-
li pugnat, & ab ipsis Canonib. Conciliorum dissentit

Et constat supsticiosam & piculosam ee, parit n. infinita
scandala, pcta, & corruptelam publicorum morum

Alię controuersię nostrę aliqua disputatione doctorum desiderant, in hac ita manifesta res ꝫ, in Utraq; pte, Ut nullaꝫ requirat disputationem, tm̄ reqrit iudice Viru bonu & timetez dei Et cum defendatur a nobis manifesta Veritas, tn̄ aduersarij calunias quasdam Architectati sunt, ad cauillanda argumeta nostra

Responsio

Non dubito clementer Vobiscum acturu clementem & probum Impatore, Sed quo clementiꝰ Vobiscum agere posset, q̄ꝫ compellendo Vos Vrę renunciare impietati & redire ad Unitate ecclię sanctę Catholicę.

Sed quid dicꝭ de grauissimis causis Vrę snię quas habeatꝭ? Num illas audiuit Cęsar in Comicijs Augustanis & refutauit eas? forsan nouas interea ꝯmenti estis ex Verbo dei quod apud Vos aliud non ꝫ preter nugas

Nugę sunt, Vm̄ dei Vrm̄, quia illis agitis, Ut Visum ꝫ hactenus

Verumtn̄ audiamus cas illas ex Verbo dei Vro sumptas Ut Videamus an aduersarij Vri nugaces & Vanas psuasiones illi opponant. Et an non serio Cęlibatum tueantur

Et quo nos scire possumus, q̄ꝫ pauci, Vel q̄ꝫ multi prestent castitatem? Nos melius de quolibet psumiꝰ, donec per iudicem declaretur nobis talis ee Vel talis. Tu alienu seruu iudicas qui dno suo stat Vel cadit, quod tibi prohibet Euangm̄ Christi, sed quia aliud profiteris, non es subiectus illi

De regno nostro nil scio. At regno ecclesię cęlibatum prodesse non dubito

Quod aut dicꝭ Petrum monuisse futuru, te respicit, & tuos, qn̄. 2. Pe. 2. dicit, In Chriano populo futuros mgros mendaces, qui introducent sectas pditionis. Et multi sequentur eorum luxurias, p quos Via Veritatꝭ blasphemabitur. Et in auaricia fictis Verbis de Vobis negociabuntur, quib. iudiciu iam olim non cessat, & pditio eoꝝ non dormitat

Vos .n. sectas pditionis introducitꝭ con ecclia Catholica & Veritatem blasphematꝭ, quando doctrina Catholica ridetis & impugnatꝭ. Nec no fictis & nugosis Verbis decipitꝭ homies qui non Utilia sibi dici querunt, sed placentia, Ut dicit propheta Esaias

Quod autem dicꝭ de dictione, scriptione & actione nra in hac tota causa, ad alias tuas scribo nugas. Iudicauit Ve-

stra Imperator cum principib. & statib. regni, iudicauit & nostra. At refutatis Vris, sententia data ꝫ pro nobis

Volebatꝭ replicare sed admissi non eratꝭ. Sed ecce hic replicas, que tunc replicare volebas. Iudicet ergo adhuc Imperator cum predictꝭ, & nos optime ferre possumus, qui cum doctrina Catholica stamus, a qua vos impie desciuistis

Nugaris aut aperte & impudenter, legem de Celibatu dissentire cum iure diuino, nali, & ab ipis Canonib. Conciliorꝫ

Nec supsticiosa ꝫ, nec periculosa, Ut tu fabularis, & costare nugaris. Nec aliqua parit scandala ꝛc sed preuaricatio eius parit talia

Euangelium ne Chri tibi deponendu videtur, qz multi contra illud peccant? Eia qz piti sunt nostri Lutherani, qb. nil vere vel scribunt vel dicunt confutatores Confessionis principum Lutheranorꝫ. Soli Lutherani sapiunt, q farinaꝫ monachoru exiticioru comederunt, & saliuam eorꝫ biberunt. Pudescant perpetuo, qui sibi tanta stulticia & impitia pmittunt illudi

Si iudicem in re illa, requiris viru bonu ꝛc Num Imperatorem habuisti, quem ipse comendas de bonitate & timore dei? Et cur non apud illius iudicium remanes? Verba tecum sunt & plume, quib. ludis an oculos simplicium & impitoru. At nos optime contenti sumus, Ut iteruꝫ iudicet is, vel alius qcumqꝫ, nobis utrinqꝫ prius auditꝭ, Ut fieri decet

Non defenditur a vobis veritas, sed h a vobis obscuratꝭ comentꝭ & nugis vris, quib. & molimi illam funditus euertere & eradicare, more maiorꝫ vrorum, qui an vos idem sepe conati sunt facere, sed non potuerunt, Qui qualiter defecerunt & confusi sunt, sic & vos deficietꝭ & confundemi iuxta illud. Esa. 45. Confusi sunt & erubuerunt omnes simul, abierunt in confusionem fabricatores erroru

Aduersarij aut nullas calumnias architectati sunt, Ut ais, ad cauillanda argumenta vra, sed vera roe ostenderunt hec nil veritatis hre, sed mera ee comenta, quibus pugnat qui sentiunt se prorsus inermes

At videamus qz solida, qz deniqꝫ protreptica vestra sint argumenta, quib. omnib. in vnum comportatis, iam pridez respondi in dialogo de mrimonio sacerdotum & monachorum exiticiorum, Ubi videatur, si quid hic desiderabitur

Apologia

Primu Genesis docet homines conditos ee, Ut sint foecundi, & sexus recta roe sexum appetat. Loquimur n. no de

concupiscentia, que pcm̃ ß, sed de illo appetitu, qui in integra natura futurus erat, que vocat στοργην φυσικην

Et hec στοργη ß vere ordinatio diuina sexꝰ ad sexum Cum autem h ordinatio dei sine singulari ope dei tolli non possit. Sequitur, ius ꝯtrahendi mrimonij non posse tolli statutis aut votis

hec camillantur aduersarij. dicunt initio fuisse mandatu Ut repleretur terra, nunc repleta terra non esse mandatu quidam vidᵉ qꝫ prudenter iudicent.

Natura hom̃ formatur illo verbo dei, Ut sit foecunda no solum inicio creationis sed tamdiu per, du h corpus nã existet. Sicut hoc verbo terra fit foecunda, germinet terra herba virentem. Propter hanc ordinationem non solu inicio cepit terra pducere gramina, sed quotannis vestiuntur agri, donec existet hec nã

Sicut igitur legib. humanis no potest nã terre mutari. Ita neq; votis, neq; lege hũmana potest nã hominis mutari. sine speciali ope dei

Responsio

Non ß primaria ratio creationis hois, Ut sit foecundus & sexus sexum appetat recta roe, sed Ut pueniat ad coelestem beatitudinem

Multiplicatio aũt hom̃ prerequirit foecunditate, & Ut sexus sexum appetat recta ratione

Qualis autem fuerit ordinatio diuina sexus ad sexum in nã integra, notu est, quia erat absq; concupiscentia, que pcm̃ ß, qualis aut facta sit post lapsum, etiam notu ß

Sed quia h ordinatio dei non tollit ab homine liberu arbitriu quo liber ß ad ducendu vel non ducendu vxore, ideo statutis & votis ius contrahendi mrimonij potest tolli

Non camillantur aduersarij sed recte dicunt inicio fuisse mandatu ꝯiugii, Ut repleretur terra, qua repleta factum ß liberu iure coniugium, qua libertate vtentes multi tam i veteri testamento, qꝫ in nouo, vita elegerunt coelibem

Sed videant omes qꝫ insipienter tu hoiem in re illa cõpares terre, in qua ß necessitas nature, que in hoie no ß, roe liberi arbitrij fuit, quoru alij foecundi sunt, & alij infoecundi. possut tamen foecundi suam foecunditate retrahere & cohibere ne ꝓcedat in opus

Quam elumbe aut sit hoc argumentu tuu quis no videt. Quasi par rõ sit de natura terre & hominis

Homo pot se libere dare in statu ꝯtinentie, qualis ß sacerdotalis, quo facto amplius liber non ß ad ducendum vel non ducendum vxorem

Potest etiam libere vouere ꝑpetua ginentia, sed voto emisso tenetur etiam lege diuina ad illius seruationem

Apologia

Secdo. Et quia h̄ creatio seu ordinatio diuina in hoie ꝟ ius nale, ideo sapienter & rcte dixerunt iurisconsulti ginctionez maris & femine ee iuris nalis. Cuin autem ius nale sit imutabile, necesse ꝟ semp manere ius gtrahendi ginigij Nam vbi na no mutatur necesse ꝟ & illaꝝ ordinationem manere qua deꝰ indidit ng, nc pot legib humanis tolli

Ridiculu igitur ꝟ, quod aduersarij inganntur, mutato fuisse mandatum ginigii, nunc ng esse. hoc pertin ꝟ ac si diceret Olim nascentes homines secum attulerunt sexum, nunc non afferunt. Olim secum attulerunt ius nale nascentes, nunc non afferunt

Nullus faber fabrilius cogitare quicq posset quam hec inepte excogitate sunt ad eludendu ius naturale

Maneat igitur hoc in ca, quod & scriptura docet & Iurisconsultus sapienter dixit, Coniuctione maris & femine esse iuris naturalis

Porro ius nale vere ꝟ ius diuinum, quia ꝟ ordinatio diuinitg inspsa ng. Quia aut hoc ius mutari non potest, sine singulari opere dei, necc ꝟ manere ius gtrahendi ginigij, quia ille naturalis appetitus ꝟ ordinatio dei in na sexus ad sexum, & propterea ius ꝟ

Alioqui quare Uterq; sexus conderetur? Et loquntur Ut supra dictum ꝟ, no de concupiscentia q petit ꝟ, sed de illo appetitu, quem vocant ϑοϱϰτιν ϙυσικην, quem concupiscentia no sustulit ex na, sed accendit, Ut nunc remedio magis opus habeat

Et ginigiu non solu gcreationis ca sit nctariu, sed etia remedij causa

Hec sunt perspicua & adeo firma, Ut nullo modo labefactari queant

Responsio

Coniuctio maris et femine iuris nalis deꝰ voc appetitg quia ille ꝟ nalis, At quia contractio matrimonij libere fit, non sequitur quod tn vis

Ius autem contrahendi ginigij mutabile ꝟ sedm impiu liberi arbitrij, licet appetitus coniugij sit nalis & immutabilis

Verum igitur ꝟ, q vbi na non mutatur, illic ordina-

tione manere, qua deus indidit nature, nec por legib. hu-
manis tolli. Sed deus indidit appetitum & reliquit hoiej
liberum, an sequi vellet appetitum illu p iungi, ptractio
nem, roe cuius mandauit primis parentib. ↄ crescere &
multiplicari.

Ridiclm ꝟ igitur te negare, quod hic dicut aduersarij
tui, quos dicis iugari, cum ipe nugeris, & non illi.

Nec sunt similia que dicis, cum iungui sit voluntariu
appetitus aut nalis.

Nemo hic eludit ius nale, sed tu ignoras ius ng, cum
tribuis illud coniugio, quod est appetitus ipsius.

Quo aut Communctio maris & femine sit iuris na-
turalis roe appetitus, & libera roe voluntate libere, satꝭ dictu ꝟ

Non inficior ius nale vere diuinu ee ↄ Contrecto etia
nalej appetitum illum, ee ordinatione dei in ng sexus ad
sexum, sed ulterius dico Contractione iungi, scdm inclina
tionem illius appetitus ee voluntaria, ideoq; tu plane nesci
quid in re ista dicas.

Si n. contractio iungi. Ut tu dicis, eet & iure nali & di-
uino, cur gsuleret Chrs Math. 19. Continentiam ppetuam.
Et post illum Paulus 1. Cor. 7.

Sed sic sunt pspicua & adeo firma, q tu hic loqueris, ut
nullo modo queant labefactari, iuxta tuam ignaua proter-
uiam, quam qdit & explodit tam fetu q; diuinu consiliu.

Apologia

Tertio Paulus ait. Propter fornicatione Unusquisq; ha-
beat suam uxorem. Hoc iam expressum mandatum est ad
omes ptinens q non sunt idonei ad celibatu.

Aduersarij iubent sibi oni precptu, quod pcipit sacer-
dotib. uxores ducere, quasi sacerdotes non sint hoies. Nos que de
na hominu in genere disputamus, profecto etia ad sacer-
dotes pertinere iudicamus.

An no precipit hic Paulus, Ut ducant uxorem isti qui
non habent domu ctinentie. Interpretatur n. ipe se paulo
post, cum ait. Melius ꝟ nubere q; uri.

Et Chrs clare dixit. Non omnes capiunt hoc uerbu;
sed quib. datum ꝟ, quia nunc pg pctm gcipiunt hec duo,
nalis appetitus & concupiscentia, q inflamat nale appeti-
tu, ut iam magis opus sit iugio, q; in na integra.

Ideo Paulus de coniugio tanquam de remedio loquitur
& propter illa incendia iubet nubere.

Neq; hanc Voce, Melius ē nubere q̄ Uri, Ulla humā authoritas, Ulla lex, Ulla Vota tollere possunt, qz hec non tollunt naturā aut concupiscentiam

Retinent igitur ius ducendi omes, q Uruntur, & tenentur hoc mandato Pauli. Propter fornicatione Unusquisq; habeat Uxorem suā, omes q non Vere continent

De qua re iudiciū ad consciam cuiusq; ptinet

Responsio

Paulus loquitur de hijs qui non cesserunt suo iuri ducendi Uxores. Sacerdotes autem cesserunt suo iuri per Votum continentie, similiter & monachi, igitur

Et quia seruare Vota ē de iure diuino, no pnt illi ducere Uxores, quib. pariter reddenda sunt debita iure diuino alias iura diuina eent sibi ctraria & repugnantia, Unuz alteri, & sic redderent hoiem perplexum, igitur.

Non ptinet igitur hoc mandatū ad omnes, sed ad eos q suo iuri non cesserunt, nec ctinere Volunt, Ut author ē taz b. Aug⁹ q̄ hieronim⁹, quib. potius credendum ē q̄ tibi cū omnib. complicib. tuis

Quo liquet te nondū ondisse preceptū, quod precipiat sacerdotib. ducere Uxores, & si tibi Videatur te hoc fecisse

Nec precipit hic Paulus Ut omes ducant Uxore qui no hnt donū continentie, quia Votiuis no pcipit, donū ctinentie habeant nec ne. Qui si sentiut se donū cotinentie no habere, & tū se dederunt in statum continentie, orent deuz pro illo, & cetera faciant que ad continendū conducut, & requiruntur, de quib. in Dialogo nostro plura

Nec interpretatur se Paulus ad tua cmenta, quando dicit. Melius ee nubere q̄ Uri, hoc ē, a concupiscentia Vinci, Sic n. melius ē nubere his, qui suo iuri non renunciauerut, q̄ Uri, Neutrum aut bonū ē Votiuis

Verum etiam ē Chrm dicere Math. 19. Non oes capere hoc Vm, scz de non nubendo, sed quib. datum ē, Ubi aliud no Vult, q̄ q hoc Vm non congruat omib., quib. aut datum ē hijs quidem congruit, & si adhuc liberi sint an Velint ante Votum continentie

Nec obstat q nunc magis opus sit coniugio q̄ pro statu ne integre, qz hoc non tollit legem diuinam de seruandis Vot que lata ē pro statu nature corrupte

Paulus autem loquitur de coniugio tanq̄ de remedio pro his quib. licet inire coniugiū, quib. aut non licet alia, reme

dia querere hnt, de quib. scripseram alibi

Et nemo tollit hanc vocem. Melius ee nubere qz vri, sed tu non intelligis eam

Nec retinent ius ducendi omes, qui vruntur, qm no illi qui suo iuri ducendi vxorem renuntiauerunt. Nec mandatu Pauli comprehendit illos

De qua re iudiciu no ad gsciaz cqz ptinet, sed ad scripturam & ecclie interptatione, quia non pertinet ad consciaz erroneam, qua tu vexaris cum monachis tuis giugatis, giugio non Chriano, sed Beliali & Sathanico, cuius tu defensor es et patronus

Apologia

Nam q hic iubent petere a deo continentia, iubet corpus laborib. & inedia conficere. Cur sibi quoqz no canunt h magnifica precepta? Sed, ut supra diximus, tantu ludunt aduersarij nihil agunt serio

Si continentia eet omib. possibilis, non reqreret peculiare donu. At Chrus ondit eaz peculiari dono opus hre, quare non contingit omib.. Reliquos vult deus uti coi lege ne quaz instituit. Non n. vult deus gtem suas ordinatioes, suas creaturas

Ita vult illos castos ee, ut remedio diuinitus proposito vtatur Sicut ita vult vita nram alere, si cibo si potu vtamur

Et Gerson testatur multos fuisse viros bonos, qui conati domare corpus, tamen paru profecerunt. Ideo rcte ait Ambrosius, Sola virginitas b, que suaderi pot. imperari non pot. Res magis voti, qz precepti b

Si quis hic obiecerit Chrm laudare hos, qui se castrat ppt regnum celoru, is hoc quoqz consideret q tales laudat, qui donu continentie hnt. Ideo n. addidit, Qui potest cape capiat

Non n. placet Chro imuda Continentia. Laudaus & nos veram continentia, sed nuc de lege disputamus, & de hijs q non habent donu continentie

Res debebat relinqui libera. Non debebant inijci laquei imbecillib. per hanc legem

Respon.

Quid tu scis, an hij sibi canant h magnifica precepta nec ne, homo natus ad infamandu alios? Et qui scis an serio agant aduersarij tui, an tm ludant? Tu ne scrutator cordiuz es, qualis solus b deus? Forsan ex tuo ingenio iudicas alios. qd tibi versatile b, potens ludere in vtramqz pte. Mihi autem omino dubiu no b, quin nri ex aio in re illa egerint, & hodie adhuc agant. Tu in illos nugis ludere poteris, quatu volueris Non cupiunt laudem tuam, qui si laudari cuperent, a viro laudato hoc fieri amarent

Si continentia non ꝫ omib. possibilis, quo is faciet qui perpetuo manipatur carceri, Ubi continere cogitur Uelit nolit.

Et si possibilis erat multis ethnicis & Uirgib. Uestalib., cur non erit etiam possibilis Chrianis, imo omnib. Chrianis.

Et si proponeretur Chriano. hoc mense gtinebis in meritum mille florenoru, Uel sub poena Capitali, quis queso non contineret, in cosecutionez tanti meriti, Uel in declinatione tante poene. Quod si indubie Uerus de Uno mense, quo non simul Uerum eet de quolibet mense, Uel eciam die.

Cumqz hoc cernig in tpalib., cur no potig Uerum eet in ppetuis. Ut ad cosequendam Uitam eternam, Uel ad euadendam ignis iehenna.

Et si obiceris Sap. 8. scribi. Et Ut sciui qm aliter non possem ee gtinens nisi deus dt, scias max seq. Adij dnm & deprecatus sum illu ꝛc Sic & milli fideli deprecanti pro illo dono Uult hoc ei negare, qz si dat Ethnicis cur negaret fidelib.? Nunc Iacobi 1. dr. Si quis indiget sapia (& pari roe quocunqz alio dono sibi necario) postulet a do, q dat omnib. affluenter, & dabitur ei ꝛc

Que aut requrantur ad consecutione petiti, Uidebitur in Dialogo nostro. Sic ergo dico gtinentia possibilem ee omib. fidelib. cum dono & adiutorio di, quod milli rite petenti Uult negare deus, qui & hortatur ad petendu, Ut hz Euangelium

Non dicimg nos continentia possibile sine peculiari di dono alicui homi, in eg plate ꝫ Uel gtinenter Uel incontinenter Uiuere, sicut nec dicimus aliam Uirtute illi possibilem sic ee

Uerum aut ꝫ, q non contingit hoc donu oib., qz nec oes petut, nec oib. congruit & placet gtinenter Uiuere

Et si deus non petitus hoc donu alicui daret, is Utiqz liber remaneret ad Utendu illo dono, Uel no Utendu, quia deus neminem cogit p sua dona. At is no Utens & gtinere nolens Uti debet comuni lege, qua instituit dg de incundo giugio, ad Uitanda fornicationem, Ut dicit Paulg, qd Uerum est de eo qui non cesit iuri suo ꝛc

Et si Gerson scribit multos fuisse bonos Uros ꝛc Credendum tamen ꝫ, plures fuisse q sic multu profecerut

Nec aliquid facit. quod ex Ambrosio citas, quia nemo

impat Virginitate, quam deus reliqt libera, Si quis aut Vouerit illam, tenetur seruare eam, qz de consilio sibi facit preceptum, hoc b, libere se subijcit precepto, de Votis seruandis quod fecit deus

Nec ego inficior Chrm hos laudare q se castrant etc. q donu gtinentie hnt, cu sine illo no seruetur continetia, Si quis aut hoc habuerit in Vouendo, & sua culpa amiserit penitentia agat, & deum oret pro retributione

De imunda gtinentia nihil mi constat, cu nil gtinetia mereatur dici, ni fuerit mundu. Et si Vos laudatis Vera gtinentia, cur no repellitis monachos exiticios cu monialib. ad sua Cenobia, Ut ibi Vera seruet gtinentia, qua Vouentes deo & hoib. pmiserut? Si Vera gtinentia laudatis, Ut ais, cur illos inter Vos morari pmittitis, & incestuosa fornicatione sinitis quottidie subare in Venerem?

Tu de sacerdotib. giugatis duntaxat scribis, & taces monachos exiticios laruatos & coniugatos, quia nescis ipe no abhorrere magnitudine facinoris illorum, & tn sacerdotes giugati sunt cum illis in eadem damnatione

Deus hanc rem reliquit libera, similiterqz ecclia, Ut quilibz Viueret Vel giux Vel Celebs, Si quis aut Vouerit Celibatu, ipe se sua priuat libertate, & nemini nisi sibi habet imputare

Et quis queso iniecit laqueos imbecillib.? Nu ecclie rectores ordinare hnt cultum dei, & pscribere ministris qualitatem in qua ministrent? Illi aut nullu cogut statum continentie suscipe, sed ordinat q qui illu suscipe Voluerit continentiam promittant

Quo liquet te multu pueriliter in re illa sape, qui prudentius ageres, si tuo coiugio intenderes, & in alijs in qbus giugiu non b, giugiu facere minie laborares. Durum b tibi contra stimulu calcitrare. Multi capita in ecclam arietauerunt, At repressi, sue stoliditatis poenam senserunt, Non sinit petra supra quam edificata b portas inferi huic aliquando preualere

Memineris scriptu de ea Deut. penul. Quis similis tui popule qui saluaris in dno? Negabunt te inimici tui & tu eorum colla calcabis

Apologia

Quarto dissentit lex pontificia, & a Canonib. Conciliorum. Nam Veteres Canones non prohibent giugiu, nec contracta coiugia dissoluunt, & si hos q in ministerio gtraxerut

remouent

remouent ab administratione

Hec missio istis temporibus beneficij loco erat

Sed noui Canones, qui non sunt in Synodis conditi, sz priuato consilio pontificum facti, & prohibent contrahere matrimonia & contracta dissoluunt. Idqz palam ꝫ fieri ꝯ mandatum Chri. Quos deus coniunxit homo non separet

Aduersarij Vociferantur in confutatione coelibatum preceptum ee a Concilijs. Non accusamus nos decreta Concilioꝝ. Nam h certa conditione permittunt coniugium, sed accusamus leges, quas pꝰ Veteres Synodos romani pontifices contra auctoritatem Synodorum condiderunt

Adeo pontifices contemnunt auctoritate Synodorum, quam alijs Volunt Videri sacrosanctam

Propria igitur ꝫ hec lex de perpetuo Celibatu hꝰ noue pontificie dominationis. Neqz id abs re. Daniel .n. tribuit hanc notam regno Antichri, Videlicet contemptum mulierum

Responsio

Quantis nugis hic agas, ꝫ. Videre in rusione nra, ad hunc articlum principum, quo remitto lectorem breuitatis gra qm fusius ibidem qz hic prosequor rem illam

Sacerdotes nunqz ducere Vxores debere testatur Aurelius in Concilio .2. Carthaginien. Quia hoc docuerunt apli exemplo & ipa seruauit antiquitas. Canone Cum in pto. distinct. 84

Itaqz ab aplis recepta ꝫ h traditio, non ab ecclia de nouo inuenta, nec a pontificib. posteriorib. facta

Item Calixtus an mille Trecentos annos constituit, ne sacerdotes ducerent Vxores .c. Presbyteros .27. dist.

Et Concilium Cesarien. deponit ducentem Vxorem

Concilium quoqz Toletanum statuit, Ut accessuri ad Diaconatum continentiam profiterentur. Similiter Concilium Neocesarien deponit sacerdotem ducentem Vxorem

Similia quoqz leguntur & in alijs sacris Concilijs, Ut Agathen. Melden. ꝛc

Et ita obseruatum fuit, a tempore aplorum & Euangelij. Qnunqz licuit in sacerdotio constituto ducere Vxore iure. Quis igitur ius hoc dederit sacerdotib. nostri tpis, & exiticijs monachis libenter a te audirem, q te ꝯstituisti patronum illoꝝ

Et quo Veteres Canones non prohibent sacerdotib. contrahere matrimonia, qn ꝯtrahentes remouent ab administratioe.

Tua aut va eo callide tendunt, qꝫ Verum coniugium sit, nec dissoluendum, quod sacerdotes tunc ꝯtraxerunt, Vbi nondum habuerunt promittere & Vouere ꝯtinentiam aliquo statuto ecclastico. Sed qd

ad Concilium Tholetanum dices, quod statuit ad diaconatum non esse accedendum sine professione continentie?

Verum tamen b, quod ob ministrorum defectum, in primitiva ecclesia coniugati admittebantur ad sacerdotium, Ut ex Canonib. apostolorum & responso Paphnutij in Concilio Nyceno liquet, attamen volentes contrahere habebant hoc facere ante ordinis subdiaconatus receptionem, Uti loquitur c. 5. Quis eorum. dis. 32. Quam consuetudinem in hunc diem usque seruauit & retinuit ecclesia greca

Cum vero per gratiam dei cresceret ecclesia Ut ministrorum in illa nullus esset defectus. Syricius ante mille & centum annos omnimodam indixit sacerdotib. continentia. c. plurios. dist. 82

Quod Innocentius primus, Leo Magnus, & Gregorius magnus, pontifices approbauerunt & confirmauerunt, & in hunc diem usque latina ecclesia ubique seruando probauit & confirmauit

Quib. liquet quid tua faciant vera, contra tam sanctos patres & confirmationem ecclesie Universe latine. An non licuit patrib. illis ecclesie rectorib. indicere sacerdotib. matrimonia contrahere, quod & Concilium Tholosanum fecit? etc, & dissoluere ea que tunc non erant vera matrimonia, in votis continentie contracta?

Quod non erat contra mandatum Christi quo ille dicit Math. 19. Quod deus coniunxit, homo non separet Quia voto continentie emisso prius non coniunxit illos deus, sed Sathanas aduersarius eius

Quib. liquet quid ad sequentia sit dicendum. Non. n. contemnunt pontifices auctoritatem Synodorum Ut tu dicis, sed tu illos impie contemnis & infamas, tribuendo eis Tyrannidem & dominationem, quam dicis Danielem tribuere regno Antichristi

Nec b hic contemptus mulierum, sed decor, qui decet cultum diuinum in noua lege, figuratum olim in Veteri lege, Ut habet beatus hieronimus. Ambrosius & Aug. Ut prosecutus sum alibi diffuse

Apologia

Quinto. Et si aduersarij non defendunt legem superstitionis tam, cum videant non solere obseruari, tamen superstitiosas opiniones serunt, dum pretexunt religionem

Celibatum ideo predicant se requirere, quod sit mundicies quasi coniugium sit immundicies ac peccatum

Aut quasi celibatus mereatur remissionem pecc. & reconciliationem, coniugium vero non mereatur remissionem peccatorum etc

Et huc allegant Ceremonias legis Mosaice, quod cum in lege tempore ministerij sacerdotes separati fuerint ab uxorib., in nouo testamento sacerdos cum semper orare debeat, semper debeat continere

Hec inepta similitudo allegatur tanquam demonstratio, que cogat sacerdotes ad perpetuum celibatum. Cum quidem in ipsa similitudine coniugium concedatur, tamen ministerij tempore consuetudo interdicitur

Et aliud ꝫ orare & aliud ministrare. Orabant sancti tunc quoque cum non exercebant publicum ministerium, Nec consuetudo cum coniuge prohibebat, ne orarent

Sed respondebimus ordine ad hec figmenta. Primum hoc necesse ꝫ fateri aduersarios, quod coniugium sit mundum in credentib., quia ꝫ sanctificatum verbo dei, hoc est, ꝫ res licita & approbata verbo dei, sicut copiose testatur scriptura. Chrus n. vocat coniugium coniunctionem diuinam, cum ait, Quos deus coniunxit

Et Paulus de coniugio, de cibis & similib. reb. inquit, Sanctificantur per verbum & oroem, hoc ꝫ, per verbum quo conscia fit certa, quod deus approbet, & per oroem, hoc ꝫ, per fidem, que cum gratiarum actione tanquam dono dei utitur

Item .1. Cor. 7. Sanctificatur vir infidelis per uxorem fidelem etc. id ꝫ, usus coniugalis licitus & sanctus ꝫ, propter fidem in Christum sicut licitum ꝫ uti cibo etc.

Item .1. Timo. 2. Saluatur mulier per filiorum generationem etc.

Responsio

Quas supersticiones opinionum seramus nescio, quando tu non refers illas, & plane nescio an vigilans vel somnians hec loqueris, ipse n. ingenue fateor, me non capere quid velis hac verborum inuolutione & obscuritate

Non dicimus nos coniugium esse immundiciem & peccatum. Dicimus autem cum b. Aug. tale mundiciem sufficientem non esse ad ministerium sacerdotale

Sed audi b. Augm hic tibi respondentem, qui dicit in li. de questionibus noui & veteris testamenti cap. ultimo. Cum Corinthij exagitarentur ab hereticis, qui in hypocrisi nuptias damnandas docebant consulebant apostolum litteris, an liceret nubere, aut uxorem remittere Tunc precepit apostolus, non debere uxorem a viro recedere etc. Et sequitur. Sed forte dicatur, Si licet & bonum ꝫ nubere, cur sacerdotib. non licet uxores habere? Respondet inter cetera. Non omne quod licet inter ceteros, in dei causis licere, ac per hoc antistitem eius puriorem ceteris esse oportet. Ipsius n. personam habere videtur. Quia necesse habet quottidie Christi vicem agere, aut orare pro populo, aut offerre aut tingere, hoc ꝫ, baptizare

Et non solum huic non licet ait, verum etiam ministro eius, quia & ille mundior esse debet, quia sancta sunt que ministrat. Nam sicut ad comparationem lucernę, tenebrę non tantum obscurę, sed & sordidę sunt, ad comparationem autem stellarum lucerna caligo ꝫ, ad comparationem vero solis stellę nebulę sunt, ad dei autem claritatem sol nox ꝫ

Ita que ad nos licita & munda sunt, ad dei dignitatem quasi illicita & immunda sunt. Quanquam n. bona sunt, dei tamen personę non competunt. Nunquid non tunica mediocris hominis quamuis munda

imperatori sordida & illicita ꝫ. Similiter & saccica senatori

Ac per hoc antistites dei puriores ēe debent ceteris, quia & Chri hnt psonā & mīstros dei mūdiores ēe oportet

Quapropter concludit b. Aug⁹ Q Vita ꝯiugalis munda sit mūdicia, quo ad nos. At dei ministerio compata, non ꝫ mūda sicut lucerna lux ꝫ seu lucida, sꝫ in compatione solis ꝫ tenebra Vn̄ si deus eam non purificaret mīsterio sacramenti, & nos eam quid īmūdū diceremus

Et hanc mūndiciam declarat scriptura .1. regū .21. p Achimelech sacerdotem in Nobe dicens. Si mūndi sunt pueri maxie a mulierib. manducent. Et exponit hiero⁹ sup Ecclesiasten illū locū de mulierib. nō tam alienis q̄ propriis

Q aūt dicī. Aut quasi celibatus mereatur remissione pecc. quis nō ridebit, quādo nemo ex nobis illiꝰ Vnq̄ meminerit nc teneat? Sed oportet te antiquis tuis pugnare laruis, quando te Vera deficiūt argumenta

Allegamus autem ad hoc Ceremonias legis Mosaice, nō solū propter orare, sed etiā propter alia que b. Aug⁹ cōmemorat iux̄ supius dicta. Aplus aūt .1. Cor. 7. hortatur ꝯiuges ad tempus abstinere Vt Vacent orōi

Non ꝫ inepta similitudo illa, cum declaret coelibatū sacerdotalem noue legis descendere a lege diuina

Q aūt ꝯiugiū in sacerdotio legali pmittebatur, suam habuit cam, q2 Vt leuiticū genꝰ ꝯseruaretur ex q̄ solo erat sacerdotes illi

Et si tanta mūndicia exigebatur in pueris Dauid manducantib. pane propositionis, Vite etiam necitate ꝯstrictis, Vt ab ipsis ꝯiugib. mdi eēnt, quanto amplior reqritur in sacerdotib. noue legis, qui corpus domi prius Vice dni ꝯficiunt q̄ mādūcet? Quapropter si tanta mūdicia reqrebatur in signis, quanta exigetur in reb. signorum?

Et b. Hieronīꝰ contra Iouinianū dicit, q ad mūndiciam cōporis Chri omnis coitus īmūndꝰ sit. pulchreq̄ concordat cum b. Aug⁹, qui dixit, q quāuis mūde sint nuptie, ad Chri tamen ministeriū compate, sunt īmūde

Quo colligitur preceptum castitatis in sacerdotib. Veteris legis pro tempore seruicij sui fuisse morale, sed cōpleta Vice officij poterant Vacare ꝯiugio pro propaganda sobole de stirpe Aaron, ex qua oportuit esse sacerdotem

At quia nunc carnalis successio non inqritur, sed pfectio spūalis, ideo sacerdotib. nostris, Vt semp altari queat assistere semp a mulierib. continendū precipitur. Videas igitur an inepta sit illa similitudo, an potius tū inepte illam calumnieris cum tuis consectaneis

Et quid ad rem tuam facit q̄ rudendo multipl^r probare conaris coniugiū ēē mundum, cum nemo fidelium hoc neget. At non est mundū ea mundicia, quā reqrit ministeriū sacerdotale nouę legis. Ut liquet ex dictis

Quib. liquet specularem ēē duntaxat pugna cora oculis simpliciū, quam hic p̄ter cōmodū verbosus exerces

Apologia

Si talem locū aduersarij de cęlibatū proferre possent, tūz vero miros triumphos agerent

Paulus dicit saluari muliere per filiorū generationem Quid potuit dici contra hypocrisim cęlibatus honorificentiq, q̄z muliere saluari ipis coniugalib. opib. Usu coniugali pariendo & reliquis Oeconomicis officijs

Quid aut sentit Paulus. Lector obseruet addi fidem, n^c laudari officia Oeconomica sine fide. Si manserint inquit in fide Loquitur enī de toto genere matru

Requirit igitur precipue fidem, qua mulier accipit remissionem pecc. et iustificationē. Deīn addit certū opus vocationis, sicut in singulis homib. fidem sequi debet bonūz opq. certę vocationis, id opus placet deo propter fidem

Ita mulieris officia placet deo propter fidem, & saluatē mulier fidelis, q̄ in talib. officijs vocationis suę pie seruit

Hec testimonia docent, coniugiū rem licitam ēē. Si igitur mundicies significat, id q̄d coram deo licitū & approbatūz ꝫ Coniugia sunt mda, quia sunt approbata verbo dei

Et Paulus ait de reb. licitis. Omnia mda mdis, hoc ꝫ, qui credunt Chro, & fide iusti sunt. Itaq; ut virginitas in impijs est īmunda, ita coniugiū in pijs est mundū, propter verbum dei & fidem

Responsio

Aduersarij tui veritate triumphant cōn tua imperitiam qua multos locos ex scriptura citas, ad ꝓbanda coniugij mundicie qua nos non negamus, sed insufficientē dicimus cū b. Aug^o & hiero. ad ministeriū sacerdotale legis nouę

Que autem de iustificatione fidei dicis, satis cōmēticia esse superius docuimus

Apologia

Deīn si mundicies proprie opponitur concupiscentię, sz^t mundiciam cordis, hoc ꝫ, mortificatam concupiscentia. Quia lex nō ꝓhibz coniugiū, sz concupiscentia, scortationem, adulterium

Quare cęlibatus non ꝫ mundicies, pot n. maior ēē mun

dicies cordis in coniuge, velut in abraam, aut Iacob, quam in plerisque etiam vere continentib.

Responsio

Quia nil faciunt hec ad scopum, & contra ea que tradit b. Aug. ideo relinquo ipsa, tanquam ad propositum impertinentia

Apologia

Postremo, Si ita intelligunt celibatum mundiciem esse, quod mereatur iustificationem, magis quam coniugium, maxime reclamamus

Iustificamur enim neque propter virginitatem, neque propter coniugium, sed gratis propter Christum. Cum credimus propter eum nos habere deum propicium

Hic exclamabunt fortassis Ioviniani more, equari coniugium virginitati. Sed propter hec convicia non abijciemus veritatem de iusticia fidei, quam supra exposuimus

Neque tamen equamus coniugio virginitatem. Sicut enim donum dono prestat. Prophetia prestat eloquentie, Scientia rei militaris prestat agriculture, Eloquentia prestat Architectonice, ita virginitas donum est prestantius coniugio

Et tamen sicut Orator non est magis iustus coram deo propter eloquentiam, quam architectus propter Architectonicam, ita virgo non magis meretur iustificationem virginitate, quam coniux coniugalibus officijs

Sed unusquisque in suo dono fideliter seruire debet, ac sentire, quod propter Christum fide consequatur remissionem peccatorum. & fide iustus coram deo reputetur

Responsio

Non intelligimus Celibatum mereri iustificationem, ideoque frustra hanc laruam repetis. Quo autem iustificemur satis expositum est supra, quia gratia, non fide, Ut tu fabularis

Non exclamabimus hic more Ioviniani etc. Nec convicia vobis dicemus, quia non convicijs sed veritate agere solemus. Tu autem & si ad stentoris inuidiam in nos clamaueris, non abijciemus nos veritatem de iusticia gratie, quam tu tribuis fidei

Reliqua autem omnia quib. hic profluis preter commodum, contra nos non sunt, preter hoc quod dicis de iusticia fidei, de quo quia superius multa dixeram, nolo hic prolixior esse

Apologia

Nec Christus aut Paulus laudant virginitatem ideo, quod iustificet, sed quia sit expeditior & minus distrahatur domesticis

occupationib. in orando, docendo, seruiendo, Ideo Paulus ait. Virgo curat que sunt domini

Laudatur igitur Virginitas propter meditationem & studium. Sic Christus non simpliciter laudat hos, qui se castrant, sed addit, propter regnum coelorum, hoc est, ut discere aut docere Euangelium vacet

Non .n. dicit Virginitate mereri remissione pctorum aut salute. Ad Exempla sacerdotum Leuiticorum, respondemus q non efficiunt, oportere perpetuum celibatum imponi sacerdotib. Deinde immundicie leuitice, no sunt ad nos transferende

Consuetudo contra legem tunc erat immundicia, nunc non est immundicia, quia Paulus dicit. Omnia munda mundis. Liberat .n. nos Euang.m ab illis immundicijs leuitice

Ac si quis hoc consilio legem celibatus defendit, ut ille obseruationib. leuitice grauet conscias, huic perinde aduersandum est, ut apli in actis c. 15. aduersantur his, qui circumcisione requirebant, & lege Mosi Chrianis imponere conabatur

Interim tamen boni scient moderari usum coniugalem, presertim cum sunt occupati publice ministerijs, que quidem sepe tm faciunt negocij bonis viris, ut omnes domesticas cogitationes animis excutiant

Sciunt boni & hoc, quod Paulus iubet vasa possidere in sanctificatione. Sciunt item, q interdum secedendum sit, ut vacent orōi. Sed Paulus hoc ipm no vult ee ppetuum. Tam talis continentia facilis est bonis & occupatis

Sed illa magna turba ociosorum sacerdotum, q in Collegijs est in his delicijs, ne quidem hanc leuitica continentia potest pstare, ut res ondit. Et nota sunt poemata. Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes &c

Responsio

Sat laudis habet Virginitas a Chro, a Paulo & scriptura. At nemo illam laudat q iustificet. Tu aut hanc laruam sepe repetis, quasi nos hoc velimus

Nec Christus dicit Virginitate mereri remissione pecc. Nec nos dicimus. Quid igitur hanc larua toties repetis? Certe no cu homib. certare deberes, sed cum laruis

Rndisti quidem ad Exa sacerdotum leuiticorum quatum ante tua rnsione profeceris, nostra demonstrauit responsio, ad tuas laruas phanaticas & phantasticas

Et quis queso dixit immundicias leuiticas ad nos transferendas? De mundicia Leuitica habitus est sermo, ut salte illam sequamur, iuxta expositione similitudinis phabita, qua propter frustra & incassum hic prodigis verba de immundicia Leuitica

propter quā nemo iam grauat consciam, Ut satis ex Paulo
b notum

Et quid dicē de moderatione usus coniugalis, quasi boni sint
coniugati contra prohibitione ecclie, cui parendum est authore
Christo & Paulo? Nec hij vasa sua possident in sanctificatioe
sed conspurcant, foedant, & contaminant ea venere prohi
bita & illicita

Sed quid tibi cum collegijs ecclīasticis? Quis te iudicem
constituit illorū? Num tua infamatione cum sontib. inuol-
uis impie insontes? Si qui ex illis peccauerint, hnt iudices
suos, habent & supmū iudicē, qui tanto acerbius expostula-
bit cum eis, quanto magis peccauerint, iuxta qualitatem
sui officij & status

Verum dicas quale continentia prestent monachi tui exi-
ticij, laruati & coniugati, quorū agis patronū, & scandalosū
es opculum incestuose ctinentie illorū. Et satis notum b
dicterium. Qui se inuiscet furfurib. merito vorabitur a porcis

Apologia

Multi heretici, male intellcta lege Mosi, contumeliose sen-
serunt de coniugio, quales fuerunt Eucratite, de qb. sup dixim9

Et constat monachos passim solitos esse, de Celibatu su-
persticiosos sermones serere, q multas pias cscias propter le-
gittimū usum coniugij pturbauerunt

Nec difficile esset nobis Exa comemorare. Nam & si non
damnabant coniugiū in totū propter procreatione, tamē vitupa-
bant tanqz vite genus, quod vix unqz placeret deo, aut certe
non placeret, nisi propter procreationem. Celibatum vero ef-
ferebant, tanqz angelicum vite genus, hunc predicabant gra-
tissimū deo sacrificium ee, mereri remissionez pctorū, mere-
ri aureolas, ferre centesimū fructū, & alia infinita

has religiones angelorum Paulus valde improbat ad Co-
loss. opprimunt n. cognitione Chri, cum sentiunt homines se
iustos reputari propter tales obseruationes, no propter Chrm

Deīm opprimunt cognitione preceptorum dei, cū preter
dei pcepta, excogitantur noui cultus, & preferuntur precepte
dei

Quare sedulo aduersandum b in ecclia his supsticiosis
psuasionib. de celibatu. Et ut pie conscie sciant coniugium deo
placere, & ut intelligat quales cultus approbet deus

Sed aduersarij nostri no requirunt celibatū p supstitione
Sciunt n. non solere prestari castitatem

Verum pretexunt supersticiosas opiniones, Ut imperitis
fucū faciant. Magis igitur odio digni sunt, qz Eucratite, qui
quadam spe religionis lapsi videntur. Illi Sardana pali csul-
to abutuntur pretextu religionis

Responsio

Multos hereticos male sensisse de coniugio notum est, te autem pessime sentire de coniugio sacerdotum & monachorum exiticiorum, est notissimum

Si constat, Ut ais, de monachis etc. producas saltem unum illorum sermonum, quando tibi non creditur, propter innumeras pene nugas, quib. agis

Legittimus usus coniugij est in ecclesia Catholica, quem probant & commendant monachi nostri, quando tui monachi multas scandalizant pias conscias, suo coniugio incestuoso. Nec opus est mihi Exemplis, quin apertum est tuum Lutherum unum esse ex illis, Langum quoque & Lyncum nostri ordinis, & aliorum ordinum multos

Non vituperant nostri monachi coniugium legittimum, nec dicunt illud placere deo solum propter procreationem, Ut tu nugaris, cum non ignoret illud esse in officium & in remedium

Celibatum deo gratum esse non est dubium, quin illum Math. 19. consuluit Christus, & Paulus 1. Cor. 7. Dicit autem b. Hieronimus quod in carne viuere preter carnem sit magis angelicum, quam humanum

Quod autem dicis eos predicare, Celibatum mereri nos remissionem pecc., apud reliquas nugas tuas scribo. De merito autem aureolarum, & de Centesimo fructu habent pro se doctores sanctos, & doctrinam Catholicam, a qua tu perperam defecisti

Alia autem infinita que sint, nondum audio, Proferas queso aliqua, vel saltem unum ex illis, Ut possim tibi respondere

Dicas queso quib. verbis Paulus improbet que dixi, Posses tu plura dicere, imo coelum ruiturum, ideo ne credendum est?

Et quo opprimunt cognitionem Christi etc. cum non sentiant nec dicant homines se iustos reputari propter tales obseruationes, sicut tu impie de illis fabularis, & nugose?

Nec opprimunt cognitionem preceptorum dei, cum non excogitentur in ecclesia noui cultus, preceptis dei contrarij, sed Verus dei cultus ornatur & augetur ad gloriam dei, & profectum salutarem fidelium, per rectores ecclesie, quos illi dedit spiritus sanctus ac. 20. quorum interest hec facere, non obstante & tua & tuorum loquacitate infami, qua insolescere soletis & in ecclesiam & in rectores eius

Non sunt persuasiones supersticiose de celibatu in ecclesia sed tu illum impugnas maliciose, in obsequium tuorum monachorum exiticiorum, laruatorum & coniugatorum

Nec ignorant pie conscientie sequentes doctrinam Catholicam, coniugium verum deo placere, & quales cultus approbet deus. At coniugium tuorum monachorum & sacerdotum, cui placeat pariter non ignorant, quia non Christo, sed aduersario eius Sathane

quia non est verum coniugium, nec legittimum, nec Christianum sed comentitium, incestuosum, Beltale & Sathanicum

Et que sunt ille superstitiose opiniones queso, quas pretexunt aduersarij tui, ut fucum faciant imperitis? nomines nobis saltem unam ex illis. Quod cum non possis, ipse iudices saltem, qualis sis impostor, & quantum fucosus, q nil aliud facis in re illa, quam quod nugis, strophis, technis & dolis fucum facere queris impitis, ne veritatem agnoscentes a tua impietate & perfidia aliquando resipiscant

At nos tibi Sardanapali sumus, qui farina tua vorare nolumus nec bibere saliuam. At nihil his nenijs & gerris aliud facis, quam quod famam tuam, que olim celebris erat, tot nugis & tanta impudentia obrutam, obscuras. Vulgo autem dici solet, Diffamare caue, quia reuocare graue. An non satis intelligis te talem reputari, quales alios audes diffamare?

Apologia

Sexto, cum habeamus tot causas improbande legis de perpetuo celibatu, tum preter has accedunt etiam pericula animarum & publica scandala, que etiam si lex non esset iniusta, tamen abstenere bonos viros debent, ne approbent tale onus, quod innumerabiles animas perdidit

Diu omnes boni viri de hoc onere questi sunt, vel sua vel aliorum causa, quos periclitari videbant, sed has querelas nulli pontifices audiunt

Neque obscurum est, quantum hec lex noceat publicis morib. que vitia, quam flagitiosas libidines pepererit

Extant Rhomane Satyre. In his etiamnum, Agnoscit mores Rhoma legitque suos

Sic ulciscitur deus contemptum sui doni, sueque ordinationis in istis qui coniugium prohibent

Cum autem hoc fieri in alijs legib. consueuerit, ut mutentur, si id euidens utilitas suaserit, cur idem non fit in hac lege, in qua tot graues cause concurrunt, presertim his postremis temporibus, cur mutari debeat

Nam senescit & fit paulatim debilior, & crescunt vitia, quo magis remedia diuinitus tradita adhibenda erant

Videmus quod vitium accuset deus ante diluuium, quod accuset ante conflagrationem quinque urbium

Similia vitia precesserunt excidia aliarum urbium multarum ut Sybaris Rhome. Et in his imago tempus proposita est, que proxima erunt rerum fini

Ideo in primis oportuit hoc tempore seuerissimis legib. atque Exemplis munire coniugium, et ad coniugium inuitare homines. Id ad ingratus pertinet, qui debent publica disciplina tueri

Interim doctores Euangelij Utrunq; faciat, hortetur ad coniugium incontinentes, hortentur alios, Ut domi continentię non aspernentur

Pontifices quottidie dispensant, quottidie mutat alias leges optimas, In hac Una lege Cęlibatus ferrei sunt & inexorabiles, cum quidem constet eam simpl' humani iuris ee

Responsio

Multas quidem causas habes &c sed putres sunt omnes. De piclis aut animar que dicis, & de publicis scandalis, satis tibi responsum b superius, quia h non sunt roe legis, sz roe malicię hoim nolentiu parere bonę legi. Et si ideo deberet deponi, deponendu pariter eet & Euangeliu, qz etiam multi contra illud agunt. Lex illa non perdit homines, sed malicia eorum, qui nolunt ei obedire

Si omes boni Viri de hoc onere quęsti sunt &c Seq nullu fuisse bonu Virum, q legem hanc manutenuerit, & iusta credidit. Et quia nulli pontifices has querelas audiut, seqtr tua opinione & tua Dialectica, nullum illoru Vel fuisse Vel esse bonu Viru

Quam Vera aut h sint, qz deniqz pia, honesta & modesta, & tibi & cuilibet Viro bono iudicandu offero, & relinq, Certe reuerentius loquendu eet de illis

Non nocet lex illa publicę morib, nec pepit Vicia &c. sed malicia inobedientię, illa nocet & Vicia parit

Q aut in Satyris Vicia carpuntur, & q deus illa Ulciscitur, quid hoc ad scopum tuum facit?

Dicis graues cas mutationis in hac lege concurrere &c sed ego ostendi illas pondere Tipularu mensurandas

Si na senescit & fit paulatim debilior, certe actu coniugali non fit fortior, cum, Ut phi dicunt, aialia multu coeuntia sint brevioris Vitę, Ut b Videre in passerclis, q roe suę salacitatis Ultra duos anos no multu Viuere solent

Que facta sunt ante diluuium, & ante Pentopolitanu incendium, ob que secuta b dei Vindicta, non arguunt sacerdotib. nouę legis concedi ciugia, nec Vindicta Vicior aliaru ciuitatu. Quid igitur ludis reb. illis nil ad scopu facietib.?

An putas an Cataclismu non fuisse ciugia & in Pentapoli regione. Nec Sybariticu luxum cohibuerunt coiugia quapropter Verba prodigis multa, nil ad ppositu facientia,

Coniugia bona sunt his quib. licet contrahere illa. hoc

ꝫ, qui non renunciauerunt iuri suo, qui aut illi renuncia-
uerunt, his non sunt bona, sed damnabilia, Ut satis notum ꝫ
ex dictis, quia Vota iure diuino sunt seruanda

Et quid te iuuant dispensationes pontificum, & muta-
tiones legum, iuxta tpis currentia, & qualitatem hominum
cum illis similis non sit lex celibatus? alias etiam dispen-
sarent in ea

Non constat, Ut tu dicis, legem celibatus simpl' ee hu-
mani iuris, quia si hoc constaret, iam pridem sublata eet
lex illa, Ut ipse credo. At sancti doctores .b. scz Aug' & hiero'
cum alijs sentiunt eam descendere a lege diuina

Quia si morale fuit in lege Veteri tpe officij abstinere
a coniugib. & proprijs domib. sacerdotes, quomodo morale
non erit in lege noua semp abstinere a mulierib., qn in illa
iuge ꝫ officium iuxta superius dicta. Quod plati ecclesie
attendentes spu sancto illuminati, hanc legem celibatus sacer-
dotib. tradiderunt, qua longo Usu ecclesia firmauit & appro-
bauit, Et qs dicere audebit, illam in hoc tato tpe errasse?

Et si a tempore aplorum Usqz huc nuqz licuit sacerdotes
in sacerdotio suo ducere Uxores, quo nunc licebit? Quod aut
de facto fit hoc tempore, quo passim sacerdotes cu exiticijs mo-
nachis ducunt Uxores, non facit ius, sicut nec fecit tempe
henrici quarti, de quo alibi ꝛc

Apologia

Et hanc ipam legem nunc exacerbant multis modis.
Canon iubet suspedere sacerdotes, Isti paru comodi interpre-
tes suspendunt non ab officio, sed ab arborib.

Multos bonos Viros crudeliter occidunt, tm ppte coniugium
atqz hec ipa parricidia ondunt hanc legem doctrinam esse
demoniorum. Nam cu diabolus sit homicida, legem suam de-
fendit his parricidijs

Scimus aliquid offensionis ee in schismate, q Videmur
diuulsi ab his, q existimantur ee Ordinarij Episcopi, sz nre
conscientie tutissime sunt, postqz scimus, nos summo studio
concordiam constituere cupientes no posse placare aduersa-
rios, nisi manifestam Veritatem proijciamus, Deinde, ni cu
ipis conspiremus, q Velimus hanc iniustam legem defen-
dere, contracta matrimonia dissoluere, interficere sacerdotes
si qui non obtempent, in exilium agere miseras mulieres
atqz orbos pueros

Cum aut certu sit, has conditiones deo displicere, nihil

doleamus nos nō hr̄e συμμαχίαν tot parricidiorū cū aduersarijs

Responsio

Non acerbant hanc legem nūc multis modis, sed relinquunt eam in usu suo pristino

Canon iubet suspensionē, seu depositionem ab officio cū amissione beneficiorū, nec ultra faciunt prelati ecclesiastici

De suspensione aūt ab arborib. seu ad arbores, loqre cū his, qui hoc faciunt, & forte tibi dicent, quid cē habuerint Mihi aūt nil tale visum ꝫ hactenus

Et nec vidi nec audiui aliquem bonū virū crudeliter occisum hoc tpe, tm̄ propter coniugiū. Mirū q̄ nō erubescis tam aperte mentiri in diffamiam eorum, quibus teneris honorem

Dicas queso, qui h̄ parricidia exercuerint, imputas eni in gn̄e ea prelatis ecclie, legem celibatus manutenentibꝰ et dicis eam doctrinam demoniorū, in quo doces oēs demonia qui hanc legem dederunt, confirmarunt, & tutati sūt ēe secutos, & spiritus malignos, nō spm̄ veritatis, q illuminator ꝫ & rector ecclie Christi. Quis aūt unq̄ audierat tantam in sanctos patres, summos pontifices, & alios, blasphemiam? Qui cum rectores fuerint ecclie sancte, tu dicis eos parricidas

Recte dicis, in schismate offensionem ēe, propter quod diuulsi estis & separati ab ecclia Catholica, quam offendistis & hodie offenditis. Epi aūt nostri non solum existimantur sed etiam vere sunt ordinarij, quib. cōmissa ꝫ administratio ecclīarum dei

Quam tute aūt sint ꝯscie vr̄e, vobis rimandū relinquo

Sed quid dicis de concordia quam q̄sieritis, cum media concordie suscipere nolueritis? Ut cederetis erroribus, & ecclīam audiretis

Non ꝫ apud vos manifesta veritas, sed palliatus & fucatus error, q ꝫ mera impietas & perfidia

Nec nc̄e est, vos nobiscum conspirare ꝛc̄ sed necesse est ut legem iustam sequamur. Tu autem illā vocas iniustam ac si in arbitriū tuū positū sit, qd iustū sit, & qd iniquum

Nec nc̄e ꝫ, vos legittima matrimonia dissoluere, q̄lia utiq̄ non sunt, que tu tueris tanquā legittima & licita. Et quia h̄ mrimonia incestuosa non sunt vera matrimonia sed fornicaria & belialia, dissolutione nō egent, cum nō

sit ibi aliquod vinculum dissoluendum, sicut nec in Ca-
nino coniugio

Nemo iubet interfici sacerdotes, propter coniugium suum
pretensum & fornicarium, habent n. aliam poenam, quam eis
Canones dictant & prescribunt

Et nemo mulierculas in exilium mittit ob fornicationem
cum sacerdotib. & monachis commissam, nec pueros orbos
quos aptius diceres spurios, tanquam coitu illegittimo natos,
ideoque non habetis timere vobis de illis conditionib.

Cum aut certum sit, deo displicere coniugia fornicaria
& incestuosa, maxime tu dolere habes, qui te participem
facis illorum viciorum omnium, que contingunt in eis. Unde
melius tibi foret, te nunquam natum esse, quam publicae turpitudinis
tutorem fieri & patronum, contra doctrinam Catholicam, &
ecclesiae sanctae usum & praxim

Apologia

Exposuimus causas, quare non possimus bona conscientia
assentiri aduersarijs, legem pontificiam de perpetuo Celi-
batu defendentib., quia pugnet cum iure diuino & natura-
li, ac dissentiat ab ipsis Canonib., & sit supersticiosa, & ple-
na periculis

Postremo, quia tota res sit simulata. Non n. imperatur
lex religionis causa, sed causa dominationis, & huic im-
pie pretexitur religio

Neque quidquam a sanis hominib. contra has firmissimas rationes
afferri potest. Euangelium permittit coniugium his, quib. opus est,
Neque tamen hos cogit ad coniugium, qui continere volunt, modo
vere contineant

hanc libertatem & sacerdotib. concedenda esse sentimus
nec volumus quempiam cogere vi ad Celibatum, nec contracta
matrimonia dissoluere

Responsio

Causae quas exposuisti, futiles sunt & inutiles ad tuum
scopum probandum. Quoniam lex pontificia, de perpetuo Celiba-
tu, nec iuri diuino, nec naturali repugnat, nec dissentit ab ip-
sis Canonib., nec supersticiosa est, nec periculis plena, sed tua
commenta nugis plena sunt & fabulis referta, ut satis liquet
ex hactenus dictis

Postremo tota res tua impia est & fucata, quia nulla ve-
ritate nititur, sed nugis & conuicijs. Quam impie autem
mentiaris in ecclesiae rectores, quando his simulationem
& dominationem pretextu religionis imponis, quo illis subdo-

lum ingenium, quo tu polles, asscribis, satis liquet ex dictis

Non sunt firmę roes, quas affers, taceo q̄ sint firmissimę. Quid ipse autem attulerim contra illas, in forib. est, sed forsan ipe non sum tibi sanus homo, quia p̄ senio valitudinarius. At te sanum iudicabo, si roes meas, & argumenta poteris diluere

Euang^m nemo negat p̄mittere coniugium, his saltem, q̄ no renunciauerunt iuri suo per votum continentię. Male aut sentis, hanc libertatem sacerdotib. concedendam ee, eo q̄ illi renunciauerunt iuri suo p̄ votum continentię, quibus liquet, meras ee frascas, quib. agis, & nugas

Apologia

Obiter etiam dum recensuimus argumenta nostra indicauimus quo aduersarij vnum atq; alterum cauillentur & calumnias illas diluimus

Nunc breuissime comemorabimus, q̄ grauib. rationib. defendant legem

Primum dicunt a deo reuelatam ee. Videtis extremam impudentiam istorum nebulonum. Audent affirmare q̄ diuinitus reuelata sit lex de p̄petuo cęlibatu, cum aduersetur manifestis scripturę testimonijs, que iubent vt vnusquisq; habeat vxorem suam propter fornicationem. Item q̄ vetant dissoluere contracta matrimonia

Paulus admonet, quem authorem habitura fuerit ista lex, cum vocat eam doctrinam demoniorum

Et fructus indicant authorem, tot monstrose libidines tot parricidia, q̄ nunc suscipiuntur p̄textu illius legis

Responsio

Non cauillantur aduersarij tui argumenta tua, sz vere diluunt illa, & ondunt ipsa nihili argumenta ee. Tu aut cauillaris argumenta nostra, & nullum vere potes diluere, sed fucis agis & nugis

Et quis queso ex nostris dicit legem hanc reuelata esse? & quis ex nobis se fundat in hac reuelatione?

De S. Cypriano legitur, quo dicat sibi a dno reuelatum, & cum seueritate iniunctum, vt clericos studiose admoneret, ne cum foeminis coe hrent domicilium. Et si is tibi impudens & nebulo b dicendus, oportet & nos ęquo animo tuam impudentem ferre calumniam

Non aduersatur lex cęlibatus scripturę testimonijs, vt tu nugaris & fabularis. Quid aut Paulus. 1. Cor. 7. velit,

satis supra expositum 6, quia loquitur de his, q non renuncia-
uerunt iuri suo per Vota continentie

Et Vera matrimonia contracta dissolui no dnt. At pten-
sa, falsa, fornicaria, incestuosa, belialia & sathanica, qualia
sunt sacerdotum & monachorum ferri non debent in repub-
lica, quia publica prebent scandala, qz incestuosa & fornicaria

Paulus non Vocat. 1. Timo. 4. legem hanc doctrina demo-
niorum, Ut tu in illum nugaris, sz loquitur de futurorum he-
reticorum dogmate, q dixerunt nuptias p se malas esse, &
ideo non esse nubendum

Quamuis aut nuptie sunt bone & licite his, q no renu-
ciauerunt iuri suo, p Vota continentie, licite tamen & bone
non sunt sacerdotib. & monachis, quia sunt contra Vota
continentie illorum

Tu multa dicis de monstrosis libidinib. & parricidijs, &
plura dicere posses, quis te prohiberet? qn impudens & nu-
gax factus es totus, & ad hoc conaris, Ut hoies infames fi-
ctis libidinib. & parricidijs

Apologia

Scdm argumentum aduersariorum 6, q sacerdotes debeant
ee mundi, iuxta illud. Mundami qui fertis Vasa domini,
Et citant in hanc sententiam multa

Hanc roez quam ostentat Velut maxime Euprosopon,
supra diluimus. Diximus. n. Virginitatem sine fide no ee
mundiciem coram deo

Et coniugium propter fidem mundu ee, iuxta illud. Oia
muda mudis

Diximus & hoc, externas mudicias, & Ceremonias le-
non ee huc transferendas. Quia Euang. reqrit mundiciem
cordis, no requirit Ceremonias legis

Et fieri pot Ut cor mariti, Velut Abrae aut Iacob, q fue-
runt polygami, mundius sit, & minus ardeat cupiditati-
bus, qz multarum Virginum, etiam Vere gtinentium

Q Vero Esaias ait. Mundami qui fertis Vasa dni, intel-
ligi debet de mundicie cordis, de tota poenitentia,

Ceterum sancti in externo Usu scient quatenus condu-
cat moderari Usum giugale, & Ut Paulus ait, possidere Vasa
in sanctificatione

Postremo, cum giugium sit mundu, recte dicitur his, q in
celibatu non gtinent, Ut ducant Uxores, Ut sint mundi. Ita
eadem lex. Mundami q fertis Vasa dni, precipit, Ut imun-
di celibes fiant mundi giuges

Responsio

Sacerdotium tam Veteris qz noue legis requisiuit & reqrit

mundiciem, sed sub qua differentia satis explicatum est supra

Nec tu aliquam rationem nram diluisti vere

Non negamus nos mundum esse coniugium. At ea mundicie mundum non est, quam requirit officium sacerdotale noue legis ut tradunt sancti b. Aug. cum alijs, iuxta ea que supius sunt dicta

Nos aut dicimus externas mundicias legis huc esse transferendas, tanquam figura, cui rndere debet figuratum, quia talis mundicia legis, quantum ad tempus officij erat moralis, iuxta supius dicta, igitur optimum locum habet in sacerdotio Euangelico Quo patet Euangelium non solum requrere mundicie cordis, sed etiam corpis, iuxta exigentiam officij sacerdotalis in lege noua. Et quid dicis de Ceremonijs legis, cum illas nos minime citemus, sed illud quod erat morale in mundicie sacerdotali pro tempore sui officij.

Quod autem dicis de corde mariti, velut Abraam etc non est ad propositum, cum hic sermo fiat de mundicia status clericalis, contra quam si persone aliquae peccauerint, suum iudicem habebunt, qui nullum malum relinquet impunitum

Quapropter contra nos non est, quod dicis Esaia intelligi de mundicie cordis, quoad utrumque testamentum, cum quo tamen etiam requritur mundicia corpis a carnali negocio, qua non excludit Esaias, sed potius includit, tanquam in lege pitus, quia illius non erat ignarus

Et utcumque sciuerint sancti moderare usum coniugalem & possidere vasa sua in sanctificatione, nil facit ad propositum cum status officij sacerdotalis in noua lege requirat abstinentiam a copla carnali

Coniugium mundum esse non negamus, mundum quidem a pcto, non tamen est mundum ea mundicie, quam requrit status officij sacerdotalis in lege Euangelica. Ideo non dicit recte his qui in Celibatus statu non continent, ut ducant uxores, qui iure non possunt propter votum continentie, Et si de facto fecerint factum hoc non tenet, ideo separandi sunt, ne publica fornicatione & incestuosa scandalizent ecclesiam dei

Quib. liquet omnia que hic adducis vel ex ignorantia vel ex malicia procedere, ut negotium exhibeatur ecclie & schismata in ea surgant scandalosa & impia

Apologia

Tertium argumentum horribile est. Quod sit heresis Iouiniani coniugium sacerdotum. Bona verba. Nouum hoc crimen est coniugium esse heresim

Iouiniani tempe nondum norat mundus legem de ppetuo celibatu. Impudens igitur mendacium est, coniugium sacerdotum Iouiniani heresim esse, aut ab ecclia id tunc coniugium

damnatu ee

In hmodi locis est videre, quid consilij habuerint aduersarij in scribenda confutatione

Iudicauerut ita facillime moueri impitos, si crebro audiant cuiciu heresis. Si fingant nostram causam multis ante iudicijs ecclie confossam & damnata ee

Itaqz sepe falso allegant ecclie iudiciu. Id qz no ignorant exhibere nobis Exemplum Apologie noluerunt, ne hec vanitas ne he calunie coargui possent

Quod vero ad Iouiniani causam attinet de collatione virginitatis & cuigij supra diximus quid sentiamus. Non enim equamus cuigium & virginitatem, & si neqz virginitas neqz coniugium meretur iustificatione

Talibus argumentis tam vanis defendunt legem impiam & perniciosam bonis morib.

Talib. roib. muniunt principu animos aduersus iudiciu dei, in quo deus reposcet rationem, cur dissipauerit cuigia cur cruciauerint, cur interfecerint sacerdotes

Nolite .n. dubitare, quin vt sanguis Abel mortui clamabat, ita clamet etiam sanguis multoru bonoru viroru, in quos iniuste seuitum b. Et vlciscetur hanc seuitia deus, ibi coperietis qz sint inanes he roes aduersarioꝝ & intelligetis in iudicio dei nullas calumnias aduersus verbu dei consistere, vt ait Esaias. Omnis caro foenu, & omis gloria eius quasi flos foeni

Nostri principes quicqd acciderit consolari se conscia rectoꝝ consilioru poterunt, quia etiam si quid sacerdotes in cotrahendis mrimonijs mali fecissent, tamen illa dissipatio cuigioru, ille proscriptiones, illa seuitia manifeste aduersatur voluntati & verbo dei

Nec delectat nostros principes nouitas aut dissidiu, sz magis fuit habenda ro verbi dei, presertim in ca no dubia, qz aliarum reru oim

Responsio

Si non vis pati nomen heresis, patere saltem no erroris Iouiniani in cuigio sacerdotum

Certum b autem hanc antiqua fuisse heresim seu errorem Iouiniani, quam Rhomana damnauit ecclia. & Iouinianu ipm b. hieronimus cuicit

Dicit quoqz b. Aug⁹ hanc heresim cfestim fuisse extinctam ita qz non puenerit ad sacerdotum corruptionem

Hanc heresim postea restaurauerunt Pepusiani, sed & ipi damnati sunt. Et vigilantius heresim illam resuscitauit quem confutauit b. hieronimus, sicut Iouinianu, q sacerdotib. & sacratis virginib. cuigia suasit

Rursus sub Roderico rege subrepsit heresis illa in hispa-

nias, quam & Wiclephus inuehere nitebatur Anglis, sed confusi sunt omes & pierunt, casta Chri sponsa in sacerdotu celibatu iugiter pmanente

Tam aut tu uelim uidas, an error ille toaes damnatus in ecclia no mereatur dici heresis, qn temere & pinaciter excitatur, fouetur & tenetur, contra concluſa ecclie Catholice. Nu pinacia in errore ab ecclia danato, facit heresim?

Non b nouu crimen, iugiu sacerdotu & monachorum esse heresim, sed ueteris, Ut patet ex dictis. Tu aut uersute loqueris quasi dicamus nos giugiu ee heresim, quod no facimg. Coniugium n solitarie positum stat pro giugio legittimo, qd b uer coniugiu, quod nec sacerdos gtrahere potest nec monachus

A tempore apostolorum usq huc, nulli sacerdotu uel monachorum unq licuit contrahere mrimonia, que consuetudo obseruantia totius ecclie confirmata b, & accepit uim legis, inuaiescentib aut heretiis, huic gsuetudini sancte reluctantib & reuitentib, summi pontifices tulerunt expse legem celibatu, qua Concilia & ecclie usus comprobauit, iuxta superius dicta

Quapropter uirandum b qua temeritate & impudentia tu audas aduersariorum tuorum dictum impudens uocare mendaciu, sed Ut uideo, acutus hic uis uideri dialectic, qui uigorem logice potius intuetur, qz sanu sensum loquentium. Et si mi placeret tecum tam pueriliter ludere & inepire, quanta pitas te in uerbis tuis nu prebere ansam?

Ad intentione loquentis rimanda b ueritas, non prise ad uocem loquentis, cum largius & uarius illig sit usus

Unde ex hgmoi locis nil mali uideri poterit, qd moliti sint aduersarij tui in scribenda confutatione. Sicut tu tu nugose & impie illis imputas, ex ingenio tuo iudicans alios, quod cum subdolum b, sontes iudicat q tu sunt insontes

Non fingimg, sed uere dicimus eam uram multe an iudicijs ecclie confossam & damnata ee, Ut patet ex dictis. Libenter autem audire ex te, Ubi falso allegauerimg iudicia ecclie Tu falsa in nos loqueris absq rubore, quia ita gsueuisti & hoc tibi omnino fluxit in morem

Quis negauit uobis exm confutationis? Cesar ipe negauit, nos non negauimus, nec habuimus, donec rescriberemg quo tempore etiam in manus uras, Ut credo, deuenit. Nu putas tu homines tam stupidos, Ut non intelligant qualib agas hic strophis, Ut impie fumu an oculos facere possis? Si ti rectus eet animus, et conscia serena, certe talib no ageres cuniculis Sed quia in Marte apto mil coloris habes, ideo sic sub pileo ludis

Exemplum confutationis brevi edetur, in quo videbitur an nra vanitas sint & calumnie, ut tu vocas illa, pro tua modestia quam Cripticum docet Euangelium

An argumenta nostra vana sint iudicet quib. iudicium ꝫ incorruptum, quale tuum ꝫ, qui oblique & impie nra torques & queris an saltem ex multis aliquid decerpe possis, quo ansaꝫ aliqua arripe possis, ut nra calumnieris. Cur non prosequeris nra omnia sicut iacent, qn sic facile videretur an ea vere posses confutare, quemadmodum ego tua facio, & feci in scriptis tuorum?

Non defendimus nos legem impia, ut tu impius impie nobis imponis, sed piam, iustam & sanctam, deo placita et ecclie dei proficuam, & bonis morib. utilem & pfuturam, tuum aute dogma pniciosum ꝫ morib. bonis, quia promouet libidine fornicariam & incestuosam

Non munimus principu animos aduersus iudiciu dei, quia manemus in doctrina Catholica, qua nititur ecclia sacta Chri sponsa, cui doctrine tu obstrepis impie & impudenter. De quo indubie deus a te reposcet rationem. quam quo reddere possis tibi incumbit videre

Scribitur Apoc. penultimo, Q fornicatoru & mendaciu ps erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod ꝫ mors secunda ibi erit cruciatio & perpetua interfectio sacerdotu & monachorum, qui hic coniugia contraxerunt, ac indissipati & sine resipiscentia & poenitentia permanserint

Quid autem futurum illis credis, qui falso suo dogmate eis occasionem dederunt, & in errore retinuerunt, taceo eos q impietatem illam defensant & promouent. Certe ego neminem dano, sed timeo futuru omib. idem balneum

Sanguis iniuste fusus vindictam clamat, ut in Abel Exm habemus, sed dicas tu queso, q fuerint illi multi boni viri, i qs iniuste seuitu ꝫ. Tu quidem multa dicis, at non sufficit dicere (quis n. hoc non posset?) sed opus ꝫ, ut & dicta probentur & ostendantur, si eis debuerit adhiberi fides

Si probatione & ostensionem tue cause suspendis usqꝫ ad iudicium dei, in quo omnia iudicabuntur, signum ꝫ te diffidere cause tue. Scriptura & ratione utendum est in hac vita, illis agas, vel Marti cedas

Non ignoramus nos nullas calumnias aduersus verbu dei consistere, sed probes nos calumnijs agere aduersus vm dei, quod cum non possis, quid sunt omnia tua quib. strepis & agis, qꝫ inania & futilia verba?

Si principes tui non hnt aliam consolatione, qꝫ ex ꝯsilijs tuis & tuoru, non bene agitur cum eis, qn tua & tuorum co-

silia impia sunt, falsa & iniqua, Ut satis tibi hactenus est ostensum

Dissipatio coniugiorum illegittimorum non aduersatur Voluntati & Verbo dei, sed consona & conformis est illis. Quod autem dicis de proscriptionib. & senicia, nihil mi constat, audio quidem te hoc dicere, sed tibi tantum credo quantum volo & video

Si non delectat principes Vestros nouitas aut dissidium, quare Vram accipiunt & audiunt suggestionem, qua tam nouitas illa oritur, quam dissidium. Tu multa dicis de Verbo dei, cum Utique ratio habenda est, sed non ostendis legem celibatus esse contra Verbum dei

Dicis autem causam non esse dubiam, quod ipse concedo, quia causa tua manifeste falsa est & impia, quia contra doctrinam Catholicam, & contra praxim ecclesie sancte, ideo non est dubia sed aperta

Articulus Tertius

Est de Missa

Apologia

Initio hoc iterum prefandum est, Nos non abolere Missam, sed religiose retinere & defendere

Fiunt enim apud nos Misse singulis Dominicis, & alijs festis in quib. porrigitur sacramentum his qui Uti volunt, postquam sunt explorati atque absoluti

Et seruantur Usitate Ceremonie publice, ordo lectionum, orationum, Vestitus, & alia similia

Aduersarij longam declamationem habent de Usu lingue latine in Missa, in qua suauiter ineptiunt, quomodo prosit auditori indocto in fide ecclesie

Missam non intellectam audire videlicet fingunt ipsum opus audiendi cultum esse, & prodesse sine intellectu. Hec nolumus odiose exagitare, sed iudicio lectorum relinquimus

Nosque ideo commemoramus, Ut obiter admoneamus & apud nos retineri latinas lectiones atque orationes

Cum autem Ceremonie debeant obseruari, tum Ut discant homines scripturam, tum Ut Verbo admoniti concipiant fidem, timorem atque ita orent etiam, nam hij sunt fines Ceremoniarum

Latinam linguam retinemus propter hos qui latine discunt, atque intelligunt Et admiscemus Germanicas cantiones, Ut habeat & populus quod discat, & quo excitet fidem & timorem

Hic mos semper in ecclesijs fuit. Nam & si alie frequentius, alie rarius admiscuerunt germanicas cantiones, tamen fere Ubique aliquid canebat populus sua lingua. Illud Vero nusquam scriptum aut pictum est, hominib. prodesse opus audiendi lectiones non intellectas

Prodesse Ceremonias non quia doceant Vel admoneant, sed ex opere operato, quia sic fiant, quia spectentur

Male valeant istę pharisaicę opiniones

Responsio

Non aboletis Missam sed tamen impie & pessime truncatę eam. Zuingliani aboleuerunt tota Missam, & Cena in locu eius instituerunt, in qua benedicunt panem & vinum tanq̃ Symbola veri corporis & sanguinis Christi, que bndictio potius dicenda ꝫ maledictio, quia ꝫ bndictio cui maledicit domiꝰ. Nec ꝫ cęna illorum cęna domini, sed Cęna diaboli, ob impietate que est in ea

Lutherani aut truncauerunt Missam, qua piter Cęnam domini vocant, credentes in bndictione panis et vini remanere panem & vinu, & in illis ee verum Chri corpus & sanguinem. Et qualis pie lector videtur tibi illa benedictio? que fit non in fide rcta, quam hꝫ ecclia Catholica, sed in impietate & pfidia Criptica, cui non minus maledicit domiꝰ q̃ bndictioni Zuingliane

Iam videas tu miserrima Apologia & impijssima, q̃ religiose retineas, celebres & defendas Missam tuam truncatam, q potius dicenda ꝫ Canaria, q̃ Chriana, quia non fit veris fidei filijs, sed impijs, qui a vera fide recesserunt

Et quid proderit quib. dieb., & quot Missę illę truncatę fiat apud vos in ecclia vra coprotina, et quocies alumi vri gicent quando h omnia fiunt extra rctam fidem, qua sola habet ecclia Catholica? Num legeras aplm dicere, q sine fide sit impossibile placere deo? Et quid dicis de exploratis & absolutis, qu gfessio sacramentalis a vobis non curetur? Vel si etia hanc admiseritis, tn docetis, nccte non ee, ut omnia pcta mortalia detegantur &c Et qualis queso ꝫ h exploratio? Certe Catholica non ꝫ sed Belialis & Sathanica

Quid aut proderit seruari Ceremonias &c cum Missę vrę Catholicę non sint, quę solę gratę & acceptę sunt deo?

Aduersarij tui non ineptiunt de latina lingua in Missis seruanda in ecclia latina, quia hoc iubent rectores ecclesię, quib. parendu ꝫ, iuxta mandatu Pauli &c

Vos aut ineptitis, qui Missas seruari facitis & pmittitis lingua vernacla, ut arcana mysteriorum dei canantur a trossulis in equili, a rusticolis in pascuis, & a puellis in hortis & pratis, nec no ab animalib. hoib. in plateis & compitis

Et cur potius retinetis lcones & oroes latinas q̃ reliqua, cum tn lectiones instructorię sint & oroes deuotionis excitatorię, plusq̃ quęcunq Ceremonię? Ex quib. quo homies discat scripturas, ipse non capio, qui scio Ceremonias ee ad ornadu cultum diuinu, & ad deuotione excitanda, tam in celebrante q̃ in Missam vidente &c

Si retinetis linguam latinam propter hos, qui hanc intelligunt, Sequitur q̄ non vultis lc̄ones & orationes cōmodare alijs, & ita fructum Missę diuiditis & populum parte eius spoliatis

Admiscetis germanicas cantiones, impietate vr̄a refertas, Ut habeat populus quo discat p̄fidiam vestra, & solidetur in ea quemadmodum Celsus hereticus & alij veteres heretici fecerunt suo tempore

Qualis autem mos in ecclijs germanicis fuerit in canticis vernaculis, satis notū ē, quia iuxta materiam festorum Ut de resurrectione, ascensione, spūs sancti missione, de natiuitate Christi ꝛc in quib. nil impiū ē, nilq; quod prouocet ad recessione ab vnitate ecclię Catholicę

Quales autem sint cantiones vr̄ę vernaclę, in quib. ad mediam pene horam auditur populus vester se occupare an̄ Missam vr̄am Canaria, & an̄ sermone impietatis & perfidię vestrę, non ē nobis ignotū. Audieram n. ipe crebro tales in Cęnobio nr̄o Erphurdiano, cū templū vi populus vr̄ nob̄ eripuit, in testimoniū fidei suę & timoris dei, cui talib. seruit spolijs, & tali rapina. Olim calicem de templo rapiens, pro sacrilego habitus ē & punitus. At qui templum ipm̄ rapit, ex tuo & tuorū dogmate, non sacrilegus, sed pius & fidelis est dicendus

Si nusq̄ scriptum vel pictum ē, hominib. p̄dēe opus audiendi lc̄ones non intellectas, cur vos in Missa vestra Canaria te authore, illas canitis lingua latina, quā non intelligit populus? Num contra te ipm̄ ipe loqueris?

De Ceremonijs autem quid sentiamus, p̄dixi, Tu aut̄ de illis loquens nobis ascribis nugaciter quecunq; volueris. Propter quod bene dicere possum ego. Male valeant istę pictę & fucatę nugę tuę, cum missis ipsis Canarijs

Apologia

Q̄ vero tm̄ fit apud nos publica Missa, seu cōmunis, nihil fit contra Catholicam ecclesiam

Nam in grecis parrochijs ne hodie quidem fiunt priuatę Missę, sed fit vna publica Missa, idq; tantum Dominicis diebus & festis

In Monasterijs fit quottidie Missa, sed tm̄ publica. Hec sunt vestigia morum veterum. Nusq̄ n. scriptores veteres an̄ Gregorium mentione faciunt priuatarum Missarum

Qualia fuerint inicia nunc omittimus. Hoc ꝯstat, q̄ pꝯq̄ Monachi mendicantes regnare cepūt, ex falsissimis p̄suasionibus, & propter quęstum, ita auctę sunt, Ut omnes boni viri

diu iam huius rei modum desiderauerunt

Quanq; S. Franciscus recte voluit ei rei prospicere, q constituit, ut singula Collegia quottidie unica gmuni Missa contenta essent

Hoc postea mutatu b, siue p supsticione, siue questus ca. Ita ubi comodum b, instituta maiorum mutant ipsi. postea allegat nobis authoritatem maiorum

Epiphanius scribit in Asia Synaxim ter celebrata esse singulis septimanis, nec quottidianas fuisse Missas, & quidem ait hunc morem ab aplis traditum esse

Responsio

Si nec publica nec priuata Missa a vobis fieret, melig vobis & vestris alumnis cosuleretur, quia Missę vrę truncatę no placent deo, ut satis dictum b supra

Et cur dicis in grecis parrochijs, non fieri priuatas Missas ic qn ipe grecum sacerdotem ex insula Pathmos, ut dicebat, celebrare Missam vidi, in Cenobio nostro Erphurdiano priuatam Et nec qdem Dominica sed Sabbato? Et quid ad latinam ecclesiaz fctm refers grecorum? si saltem fuerit verum, qd ego minime credo

Concesso quoq; q mos iste fuerit apud veteres que profers, Quid tum? cum ecclia Catholica non sit ligata ad morem veterum, ita q nil alterare possit, ubi visum fuerit ei expedire p gloria dei, et comodo salutari fidelium

Tu multa dicis in monachos in sua professione remanentes firmos & stabiles, ut illis inuidiam apud populum moueas, quo factum tuorum monachorum exiticiorum, laruatorum & giugatorum quasi licitum & bonum ee psuadeas, quorum facinorum te fecisti patronum & operculum. Credo te conducticium ee illorum, quapropter no immerito facis, que in illorum tuitione & defensionem facis. Sz fac ut facis, qn nunq; omnes monachos stabiles fugabis, Inuenies olim, qui tibi digna factis rependat

Cur aut tantope indigneris priuatis Missis, inuenire nego cu non mig bonę sint q; publicę. Et quid impediunt te Missę ille priuatę? Si non vis audire illas, relinque audiendas hijs q gram habent ad ipas. Et quis te constituit rctore ecclię? Tu ne Epus es, ut ham tibi prouincia usurpare licitum putes? Tua queso tractes negocia in tua vita priuata & giugali, & sinas rez hanc ecclasticam nil ad te ptinentem hijs, quorum officio incubit illam administrare

Et quid curas quid de re hac Epiphanius scripserit, qui pro suo seculo scripsit? huig ne scriptio ecclię posteriori imposuit legem, ut ei ordinare & facere non liceat, quod pro dei gloria & comodo salutari fidelium futuru prospexerit. Tu multis te inuoluis pter comodum & necessitatem, non attendens qd vulgo dici

go dici soleat, scz. Multiplicem pacem facit intermissio pauca

Apologia

Et si aut aduersarij in hoc loco multa congerunt, Ut pbent Missam ee sacrificium, tamen ille ingens tumultus vorum prolata hac unica rnsione consilescet. & h quauis longa coaceruatio authoritatum, rom, testimoniorum, no ondat, q Missa ex ope opato conferat gram. Aut applicata pro alijs mereatur eis remissione Venialium & mortalium pctorum, culpe & poene

Hec una rnsio euertit omia q aduersarij obijciunt no solu in hac confutatione, sed in omnib. scriptis, que de Missa ediderunt & hic cause status b

De quo ita nobis admonendi sunt lctores, Ut Aeschines admonebat iudices, Ut perinde ac pugiles de statu inter se certant, ita cum aduersario dimicarent ipsi de statu ctrouersie, nec sinerent eam extra causam egredi

Ad eundem modum aduersarij nostri hic cogendi sunt, Ut de re proposita dicant, & cognit o controuersie statu facillima erit diiudicatio de argumentis in Utraq parte

Nos .n. in confessione nra ondimus nos sentire, q Cena dni non conferat gratiam ex ope opato, nec applicata pro alijs viuis aut mortuis mereatur eis ex ope opato remissionem pctorum culpe aut poene

Et huius status clara & firma probatio h b, qz impossibile b consequi remissione pctorum propter opus nostru ex ope opato sed fide oportet vinci terrores peccati & mortis, cum erigimus corda cognitione Chri, & sentimus nobis ignosci ppter Christu ac donari merita & iusticiam Christi. Rho. 5. Iustificati ex fide pacem habemus. hec tam certa, tam firma sunt, Ut aduersus omes portas inferorum consistere queant

Si quantu opus b dicendum fuit, iam ca dicta b. Nemo .n. sanus illam pharisaicam & Ethnica persuasionem de ope opato probare pot. Et tamen hec psuasio heret in populo, hec auxit infinitu Missarum numerum

Conducuntur .n. Misse ad iram dei placanda, & hoc ope remissionem culpe & poene consequi volunt, Volut impetrare quicqd in omi vita opus b, Volut etiam mortuos liberare

Hanc pharisaicam opinione docuerut in ecclia monachi & Sophiste

Responsio

Missam ee sacrificium confitemur, ad quod sufficientia habemus documenta, quorum aliqua attulimus in confutatione confessionis principum, circa hunc articlm. At nullu ex illis adhuc audio a te satis improbatu

Unica autem tua responsione, quam tantopere iactas, nil

contra nos facit. Quia non contendimus nos, nec dicimus Missas ex ope operato conferre gratiam, Ut tu nobis falso & mugaciter ascribis

Nec dicimus q applicata pro aliis mereatur eis remissionem quorucunq peccatorum, quo ad culpam, quia illa remittitur sola gratia, que non cadit sub merito nro, ad Rho. ii.

Dicimus tm opus bonum ex gratia factum ee meritorium & satisfactorium pro poena debita remissis petis quo ad culpam. Et hoc opus bonum applicare possumus per modum suffragii in satisfactionem poene, tam vivis q defunctis, quorum anie adhuc sunt in purgatorio

Hanc nostram sniam tu vel nequiciose dissimulas, vel adeo ignarus es, q eam nec capis nec intelligis. Qua fronte aut confutare presumas ea que non capis, ipse velim dixeris, qn viri boni no nugis agere, quando non habet vera quib. agat argumenta

Hec unica rnsio mea euertit omia quib. tu agis, & ostendit ea meras ee nugas & gmenta. Admoneas ergo lectorem, Ut ad verba tua respiciat, & indubie inueniet vera ee que dixeram ego, & falsa que dixeras ipe

Nec cessas a tuis nugis, sed exaggeras illas, qn nos tecum concedimus impossibile esse, q consequamur remissionem pecc. propter opus nostrum. Que aut de fide fabularis iterum, satis confutauimus supius, quia no fide sq gra iustificamur vt Pauli at dictum satis & sepe expositum b a nobis huc usq, qn aliud no habet, qui q fide accedimus in gram qua stamus, Ut tradit Paulus ibidem

Quapropter tua omia que hic dicit tam certa sunt & firmiter stant, quemadmodu butirum in sole, quib. certe inferorum porte non repugnant, sed amplectuntur ea

Que igitur dicis de pharisaica & Ethnica psuasione vt & de augmento illius per Missarum nug infinitu, nuge sunt tue et comenta fabularia, quib. strepis & agis, quando te vera deficiunt argumenta

Et quare non fierent Misse ad iram dei placandam? quando etiam extra Missam oramus illu pro amotione ire sue a nobis, qua nostris meruimus petis

Nemo remissionem culpe querit hoc ope, Ut tu ungaris cu illa no remittatur nisi in pria, i q datur gratia remissionis culpe

De liberatione aut a poena satis dictum b supi. Et si ore extra Missam petimus a do quicqd nobis opus b in omni vita, cur non idem peteremus in Missa, oratonib. ad deu fusis? Num satis hic liquet vel tua nequicia, vel tua ignauia?

At postq in monachos & Theologos Scholasticos virulen-

tiam linguę tuę expueris, nulla in te locū habet vel neqcia vel ignauia

Apologia

Quanqz aut causa iam dicta ꝫ, tū quia aduersarij multas scripturas inepte detorquent ad defensionem suorum errorū pauca ad hunc locum addemus

Multa de sacrificio in confutatione dixerunt, cum nos in confessione nostra, consulto id nomen propter ambiguitatem vitauerimus. Rem exposuimus, quid sacrificiū isti nūc intelligant, quorum improbamus abusus

Nunc, vt male detortas scripturas explicemus, necesse ꝫ initio quid sit sacrificium exponere

Toto iam decennio infinita pene volumina ediderunt aduersarij de Sacrificio. Neqz quisqz eorum diffinitione sacrificij hactenus posuit

Tantū arripiunt nomē sacrificij vel ex scripturis vel ex patrib., Postea affingunt sua somnia. Quasi vero sacrificiuz significet quicquid ipis libet

Responsio

Causa tua quam dixisti, nec fabam quidē valet, eoq nugis picta sit impudentib. & vacua veritate compiatur.

Aduersarij tui nullas scripturas inepte torquēt, sz illę ad scopum vtuntur, iuxta sensum eorū natiuū & verum, qua torsione aut tū cū tuis in scripturis ludatis, testantur scripta vra, non nisi nugis referta

Non defendimus nos aliquos errores, vt tū in nos mentiris, sed manemꝰ apud doctrinā Catholicā, qua nititur ecclesia sancta, a qua tū cum tuis impie desciuistis & defecistis. Addas igitur vel pauca vel multa ad hūc locū, nō pualebis ecclię Catholicę & doctrinę eius, tuis frascis & nugis

Vos in confessione principū vtimini noīe oblationis in Missa, quia dicitis. Accessit opinio que auxit priuatas Missas in infinitū, videlicet, q sua passione Chrus satisfecerit p pcto originis, & instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis, mortalib. & venialib. ꝛc

Num ibi facitis mentione de oblatione, que fit in sacrificio Missę, sed quid ibi offertur, nisi dei filius in mysterio, q semel oblatus ꝫ poenaliter in cruce? Et si tū rem sacrificij exposuisti & abusum nrm, vt vocas, improbasti, vt ais, quid refert an multa an pauca tibi & tuis responderimus, pro qualitate veritatis, quam tunc tuebamur ꝯtra vos detractores eius?

Libenter autem audire volo, vbi scripturas torserimꝰ tā male, vt tū maliciose ais, nobis contra veritatem vbiqz detrahendo pro modestia tua, iuxta Euangm tuū Cripticū, quod Lutherus tuus de subscamno protraxit in lucem

Audiemus aut expositione tua de hoc, quid sit sacrificium de quo aduersarij tui pene infinita volumina, Ut ais, ediderunt iam toto decennio, quorum ego nec alterum nec duo adhuc Videram

Quid sit sacrificium

Et que sint Sacrificij Speties

Apologia

Socrates in Phaedro Platonis ait se maxime cupidum esse diuisionum, quod sine his nil neque explicari dicendo, neque intelligi possit, ac si quem deprehenderit peritum diuidendi, hunc inquit se assectari, eiusque tanquam Vestigia dei sequi

Et iubet diuidentem, in ipsis articulis membra secare, ne quod membrum mali coqui more quassatum frangat

Sed hec precepta aduersarij magnifice contemnunt, ac Vere sunt iuxta Platonem coci magiri, sacrificij membra corrumpentes, quemadmodum intelligi poterit, cum spes sacrificij recensuerimus

Responsio

Nec nos bene diuidentem auersamur, scientes singulare lumen illum afferre rei de qua agitur, idemque sentimus de bono diffiniente, scientes ex trib. modis sciendi, hos duos, diffinitiuum scz & diuisiuum, minime spernendos

Nec subdiuisiones auersamur, eadem ratione

Sed quod tu dicis nos aduersarios tuos hec precepta magnifice contemnere, & ideo nos malos cocos esse etc maxime auersamur nugas tuas impudentissimas, quib. ex culina, tanquam culinarius Theologus, fumum & fuliginem affers, Ut illas ipsas colorib. pingas suis

Ubi autem sacrificij membra corrumpamus, libenter audire Volo, Tu fac, ne pollicitis tuis defueris

Apologia

Theologi recte solent distinguere sacramentum & sacrificium Sit igitur genus horum, Vel Ceremonia Vel opus sacrum

Sacramentum est Ceremonia Vel opus, in quo deus nobis exhibet hoc quod offert, annexa Ceremonie promissio, Ut Baptismus est opus, non quod nos deo offerimus, sed in quo deus nos baptizat, Videlicet minister Vice dei, & hic offert & exhibet deus remissione pecc. etc iuxta promissionem. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit

Econtra sacrificium, est Ceremonia Vel opus quod nos deo reddimus, Ut eum honore afficiamus

Sunt aut Sacrificij spes proxime due, nec sunt plures

Quoddam est sacrificium propiciatorium, id est opus satisfa-

ctorum pro culpa & poena, hoc ꝫ, reconcilians deum seu placans iram dei, seu quod meretur alijs remissione pctorum

Altera species ꝫ Sacrificium Eucharisticon, quod no meretur remissionem pecc. aut reconciliatione, sꝫ fit a reconciliatis, Ut pro accepta remissione pecc., & pro alijs bnficijs acceptis gras agamus, seu gratiam referamus

Responsio

De distinctione Sacramenti & sacrificij Theologorum transeo. At illa Theologi non diffiniunt, Ut tu facis

Sacramentum n. ꝫ signum sensibile, gratie effectiuum. Nec in illo sacramento promissio ꝫ nccaria, cum illam nullum dicat Sacramentorum, iuxta supius dicta, & in libel. de Sacramentis Tuus aut Lutherus fingit Sacramentum dicere pmissione de quo fusius alibi

Sacrificium aut ꝫ opus, quod fit deo in recognitione summi dominij eius, De quo dicitur Esa. 56. holocausta & Victime eorum placebunt mihi sup altari meo

Erant aut triplicia sacrificia seu oblationes in Veteri lege, scꝫ Expiationes, Pacificorum, & holocausti, propter triplicem comoditatem fidelium illius temporis, qua priuari non debet populus noue legis, sed consequitur p unicu sacrificium, quod illa tria figurabant, & in quod abbreuiata & gsummata sunt, qd ꝫ sacrificium altaris, quo Chrus mystice offertur ꝛc

Nec lex noua ee debet sine oblatione, dicente aplo ad heb. 5. Omis pontifex ex hominib. assumptus, pro hoib. constituitur in his que sunt ad deum, Ut offerat dona & sacrificia p pctis

Primu erat sacrificium Expiationis, cuius ritus hetur Leui. 16. in quo hircus imolabatur pro populo in remissionem pecc quottidianoru, sine quib. pns Vita non transigitur. Quod in noua lege fit per Chrm, hirco significatum. Qui sicut semel se obtulit patri in cruce p iudeos pro pctis mundi, ita quottidie offertur in Missa pro peccatis fidelium, iuxta illud. b. Aug. Deus dedit nobis Sacramentu salutis, Ut qui quottidie peccamus, & ipe amplius no moritur pro nobis, per hoc Sacramentu consequamur remissionem. Et iterum. Iteratur quottidie oblatio illa, quia quottidie peccamus pctis, sine quib. huma infirmitas Viuere non pot. Et quia quottidie labimur, quottidie p nobis Chrus mystice imolatur

Scdm erat Sacrificium Pacificorum, cus ritus habetur Leui. 3. in quo bos, ouis, vel agnus imolabatur, pro gseruatione gre qua pax ꝫ homini cum deo, & qua bonus hominis status conseruatur, in quo deo p amorem adheret, Sic in ecclia offertur agnus dei, cus oblatio est memoriale passionis Chri, que sibi amorem nostrum Vendicat, ne ingrati tanto eius beneficio

simus, qui aiaz suam dedit pro nobis &c

Tertium erat sacrificium holocausti, quod totum cremabatur sup altari, cq ritus habetur Levi. 1. in quo immolabantur pecora & oues &c pro augmento gre, p exercicium bonorum opuz Ut homo totus uniretur deo, et fieret unus spus cum eo. Sicut in noua lege offertur panis Chri in quotidianum pfectum gre &c

Et sic dicitur Apoc. 13. Qd agnus occisus sit ab origine mundi scz in figura, in cuius fide dabatur salus, sicut hodie, usqz ad consummationem seculi. Et sicut occisus ꝫ in figura, sic etiam oblatus ꝫ in figura

Cum igitur venit plenitudo temporis, quo legalia cessare debebant, et homo absqz sacrificio ee non debuit, in protestationem summi dominij, quod deus habet sup omnia, deus hoc sacrificium abbreuiatum instituit, hostiam mundam, & ois effectus sacrificij legalis contentiuum. Quod qz veritas ꝫ, no minus. imo magis opatur sua figura; que preterijt tanqz umbra. Que & superius patuerunt

Hec tradunt doctores Catholici, quorum doctrina quo & an consonet cum Lutherana, tibi pie lector offero iudicandum

Sacrificium quod tu propitiatorium vocas, ꝫ oblatio Chri in cruce, qua is nobis meruit gram, qua remittuntur nobis pcta. At illam non consequimur, nisi sacramento baptismi, & penitentie, iuxta supius dicta

In baptismate quidem quo ad culpam & poena, in pnia aut, quo ad culpam & commutationem poene eterne in tpalez. que tpalis poena vel hic vel in purgatorio est soluenda, iuxta superius dicta

Quod autem vocas Eucharisticon, ꝫ sacrificium (si recte capio) grarum actionis, & illud, ut ais, non meretur reconciliatione, quia fit a reconciliatis. Sed qz no mereatur remissione pecc., quo ad poena, negamus, Quia grarum actio ꝫ bonum opus, quod si ex gra fit, meritorium est glorie. & satisfactorium, iuxta superius dicta

Missa aut, quia & illa ꝫ bonum opus, quo offertur Chrus mystice, ideo & illud satisfactorium ꝫ pro viuis & defunctis, & quib. in Canone applicatur a celebrante, qui ꝫ psona ecclesie que semp, scz ecclia, in gra ꝫ, & placet deo, non curando qualis sit celebrans ipse

Sed quero quale sacrificium sit, de quo ad Rho. 12. dicit Paulus: Obsecro vos fratres, ut exhibeatis corpora vra hostia viuentem, sanctam, deo placentem, & nolite conformari huic seculo &c Ubi nulla fit mentio de grarum actione

Vis igitur, si recte te intelligo, alia non ee sacrificia noue legis, qz sacrificium Chri in cruce, & sacrificium nostre gra

tiarum actionis, sic q Missa non sit sacrificium dicenda, quod b contra ecclesiam Catholicam, & sanctos patres Ignatium, Ireneum, Augustinum, Hieronimum, Cyprianum &c

Etiam b heresis Arrhianorum, q negabant in Missa oblationem fieri pro Viuis & mortuis. De quo multa in confutatione confessionis principum, que ibidem Videantur

Quib. liquet, quanta impietate tu cum tuis laboretis, qui potius creditis Vni exiticio monacho, qz ecclie Catholice & sanctis doctoribus eius

Apologia

Has duas spes sacrificij magnopere oportet & in hac controuersia, & in alijs multis disputationib. in gspectu, & ob oculos positas hre. Et singulari diligentia cauendum b, ne gfundantur & si modo hg libri pateretur, roes hg diuisionis adderemus

Habet .n. satis multa testimonia in Epla ad hebreos & alibi, Et omnia sacrificia Leuitica ad hec membra referri, tanquam ad sua domicilia possunt

Dicebantur .n. in lege quedam propiciatoria sacrificia, propter significationem seu similitudinem. Non q mererentur remissionem pctorum coram deo, sed q merebantur remissionem pecc. scdm iusticiam legis, ne illi pro quib. fiebant excluderentur ab illa politia

Dicebantur itaqz propiciatoria pro pcto, pro delicto holocaustum Illa Vero erant Eucharistica, oblatio, libatio, retributiones, primitie, decime

Responsio

Recte facis pro firmanda impietate tua, q fundamentum ponis falsum & erroneum; Ut cuncta que superstruxeris corruant. Si aut modum libri huius Voluisses seruasse, non tot nugis, fabulis, comentis, & hijs que nihil ad scopum faciunt, illum repleuisses

Testimonia in Epla ad hebreos loquuntur de oblatione Chri in cruce semel facta, ad multorum exhauriendа pcta. Loquitur etiam de oblationib. que fiebant in lege Moisi

Nec tacet sacerdotium Chri in eternum scdm ordinem Melchisedech in pane & Vino. Et Vbi b perpetuitas illa sacerdotij Chri, nisi in ecclia, p iuge sacrificium in Missa? Quib. patz insufficientia tue diuisionis. Quomodo aut oia sacrificia Leuitica ad tua duo mebra referre Velis, libenter Vellem audire

Non .n. fit reductio illa p ea que tu hic fabularis

Propiciatorium .n. de quo tu loqueris erat Expiationis in qua expiatione non solum irregularitas politie auferebatur, sed etiam fiebat remissio peccatorum Venialium, sic quib. irregularitas illa contrahebatur

Sz Vbi remanet Sacrificium pacificorum & holocausti, de

quibus dictum ꝫ supra? Num oia comisces in unu, & confusionem facis? quam diuidendo volebas euadere & cauere oblitus moris culinarij, quo leuatis mensis relicta in unu comiscentur pro pauperib.

Apologia

Sed re vera unicum tantu in mudo fuit sacrificiu propiciatorium, videlicet mors Chri, ut docet Epla ad hebreos, q ait, Impossibile ꝫ sanguine taurorū & hircorum auferri peccata. Et paulo pꝰ de voluntate Chri. In qua voluntate sanctificati sumꝰ per oblatione corporis Iesu Chri semel

Et Esaias interptatur legem, ut sciamus morte Chri vere ee satisfactione pro pctis nostris, seu expiatione, no Ceremonias legis, quare ait. Postqꝫ posuerit anima suam hostiaꝫ pro delictis, videbit semen longeuum ꝛc

Nam vocabulu Aschim, quo hic usus ꝫ, sigt hostiam pro delicto, que in lege significauit, q ventura eet hostia qdam satisfactura pro peccatis nostris, & reconciliatura deum, ut scirent homines, q non propter nostras iusticias, sed propter aliena merita, videlicet Chri, velit deus nobis reconciliari

Paulus idem nomen Aschim interptatur pctm Rho. 8. De pcto damnauit pctm, id ꝫ, pctm puniuit de pcto, id ꝫ, p hostia pro pcto. Significantia verbi facilius intelligi pot ex moribus gentium, quos videmus ex patrum sermonib. male intellectis acceptos ee

Latini vocabant piaculu, hostiam q in magnis calamitatib. ubi insigniter videbatur deus irasci, offerebatur, ad placandaꝫ iram dei, & litauerunt aliqn humanis hostijs. Fortassis quia audierant quanda humanam hostiam placatura ee deum, toti gni humano. Greci ali Catharmata, alibi peripsemata appellauerunt

Intelligunt igitur Esaias & Paulus Chrm fctm ee hostiam, hoc ꝫ, piaclm, ut ipsius meritis, no nris recociliaretꝫ deus

Manet ergo hoc in ca, q sola mors Chri ꝫ vere propiciatorium sacrificium. Nam leuitica illa sacrificia propiciatoria tm sic appellebantur, ad significandum futurum piaclm. Propterea similitudine quadam erant satisfactiones redimentes iusticiam legis, ne ex politia excluderentur isti q peccauerant

Debebant autem cessare post reuelatum Euangm. Et quia cessare in Euangelij reuelatione debebant, non erant vere propiciatoria. Cum Euangelium ideo promissum sit, ut exhibeat propiciationem

Responsio

Nemo fidelium negat solum Chrm̄ ēe propiciatore ꝑ peccatis quo ad culpam, quam unicus habet remittere, remittit aut̄ eam gr̄a sua, quam nobis meruit morte sua, ideo icassuꝫ hic multa profundis preter scopum verba

Et quid queso huc conducunt q̄ dicis & citas ex Esaia? & de vocabulo Aschim, quo is utitur, quod significat hostiam? Similiter ex Paulo, cum nos non dicamus Ceremonias legis pcta abstulisse, & iustificasse? Nisi te iuuaret multiloquentia inanis, certe a verbis istis, in pnti ociosis, abstineres

Apologia

Nunc reliqua sunt sacrificia Eucharistica, que vocatur sacrificia laudis. predicatio Euangelij, fides, inuocatio, gratiarū actio. confessio. afflictiones sanctorum

Hec sacrificia non sunt satisfactiones pro facientib. vel applicabiles pro alijs, que mereantur eis ex ope opato remissione pecc. seu reconciliationem. Fiunt n. a reconciliatis

Et talia sunt sacrificia noui testamenti, sicut docet Petrus 1. Pe. 2. Sacerdotium sanctum, Ut offeratis hostias spuales. Opponuntur aut̄ hostie spuales no tm̄ pecudib. sed etiam humanis opib. ex ope opato oblatis, quia spirituale significat † spiritus sancti † motus † in nobis

Idem docet Paulus Rho. 12. Exhibete corpa vr̄a hostiam viuentem, sanctam, cultum rationalem

Significat aut̄ cultus r̄onalis cultum, in quo deus intelligitur mente apprehenditur, Ut fit in motib. timoris & fiducie erga deum

Opponitur ergo non solum cultui leuitico, in quo pecudes mactabantur, sed etiam cultui, in quo fingitur opus ex ope opato offerri

Idem docet Epla ad hebreos cap. 13. Per ipm̄ offeramus hostia laudis semp deo, & addit interpretationem, id ꝫ, fructum labiorum confitentium nomini eius

Iubet offerre laudes, hoc ꝫ, inuocationem, gr̄arū actionem, confessionem, & similia

Hec valent, non ex ope opato, sꝫ propter fidem. Id monet particula, Per ipm̄ offeramus, hoc ꝫ, fide in Chrm̄

Responsio

Nec nos dicimus opa hec mereri vel facientib. vel alijs remissionem pecc. quo ad culpam, quia ħ remissio ꝫ per gratiam

Chri sola, quā is nobis meruit sua passione

Nec reconciliationem cum deo, & si fiant tā a reconciliatis q̄z non reconciliatę, quo ad aliqua opa a te dicta, qualia sunt predicatio Euangelij, grarum actio ꝛc

In reliquis autem insinuas nullū sacerdotiū ēē in lege noua preter spirituale, quod internū dicitur & regale. Et sic abijcis sacerdotium ecclesiasticum, quod externum dr. Doctrina autē Catholica ambo ponit ēē in testamento nouo. De quib. ħ accipe pie lector, quibus resistere possis impijs

Sacerdotiū spirituale et inuisibile exercetur internę & in spū, quo in Veritate adoratur deus, & colitur fide, spe, & charitate Dicitur aut regale, quia liberum ꝫ, nulli coactioni cohercitiua subiectum, cum nullis humanis legib. sit subiectū, sed per spiritum sanctum regaliter priuilegiatum. Qm̄ Vbi spūs domini ibi libertas 2. Cor. 3. Regnat autem in illo deus libera charitate que iustos facit, quib. non ꝫ lex posita. qm̄ sine legis metu agēda agunt, qz amore iustitię, non formidine poenę

Hoc sacerdotio omnes fideles dici pnt sacerdotes, in spū deo seruientes, quib. in baptismate ħ dignitas confertur, quia in illo fiunt membra Chri, participantia capitę dignitatem

De quo dicitur 1. Pe. 2. Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta ꝛc

Et Apoc. 1. Lauit nos a pctis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes deo

Et Apoc. 5. Fecisti nos deo nostro regnū & sacerdotes & regnabimus sup terram. Et apoc. 20. Beatus qui habet partem in resurrectione prima, in his scda mors non habet ptatem, sz erunt sacerdotes dei & Chri eius, & regnabunt cum illo. Et 1. Pe. 2. Et ipi tanq̄z Viui lapides supedificamini in sacerdotiū sanctum offerentes spirituales hostias acceptabiles deo

Sed qd offerre habent hij sacerdotes? Rē. duo. Primo seipos iuxta illud ad Rho. 12. Exhibeatis corpora vra hostiam Viuentem sanctam, deo placentem rōnabile obsequiū vrm̄ (non pecora sicut in lege) Sic Christus summus sacerdos prior se obtulit factus Exm̄ omib. Spūales igitur hostias offerimus dum spiritu facta carnis mortificamus ꝛc

Secundo laudem, iuxta illud psal. Immola deo sacrificiū laudis ꝛc Et iterum. Sacrificiū laudis honorificabit me ꝛc quoniā de illo plena ꝫ scriptura

Et illud sacerdotium nō minus erat in Veteri lege, q̄z modo ꝫ in noua, quia sicut apud nos baptismus incorporat Chrō, sic apud illos idem Circumcisio fecit

Sacerdotiu aute Ecclesiasticu visibile & externum est, quod exercetur in templis manu factis, cultui diuino dedicatis in offerendo, predicando, & sacramenta ministrando

Et huic nullus se ingerere debet, nisi legittime a deo vocatus quemadmodu fiebat in veteri lege, iuxta illud ad Ephe. 5. Nec quisqua sibi sumit honorem, sed qui vocatur a deo ut Aaron

Vocabantur aut in veteri lege solum ex tribu Leui, In noua aut vocatio illa est libera, quo ad omnes Christianos

Conqritur autem de quibusdam dominus hiere. 23. dicens Currebant, & ego non mittebam eos. Non loquebar ad illos, & ipi prophetabant. Ve qui dispergunt & dilacerant gregem pascue mee. Quomodo autem puniti sint in veteri lege qui se ingesserunt non legittime vocati, satis patet in Chore, Dathan, & Abiron. Nume. 16.

Et hiere. 5. dicitur, Stupor & mirabilia facta sunt i terra. Prophete prophetabant mendaciu, & sacerdotes applaudebant manib. suis, & populus meus dilexit talia. Si hec non sunt facta nostro tempore per Lutheranos & Zuinglianos, nescio quando fient

Sed ad quos spectat illa vocatio, nisi ad prelatos & rectores ecclie, qui loco dei agunt in illa, quib. incumbit instituere & ordinare ministros ecclie, ut doceant, sacramenta administrent & offerant

Sed quid hnt offerre, nisi agnu dei, in sacrificio altaris in quod consumata & abbreuiata sunt omnia sacrificia veteris legis, iuxta superius dicta

Sic. n. dicitur ad heb. 5. Omnis pontifex ex hominib. assumptus pro hominib. constituitur in hijs que sunt ad deum ut offerat dona & sacrificia pro pctis. Et cap. 8. Omnis pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur

Nec illa referenda sunt ad solam legem veterem, sz etia locum habent in lege noua, que sine sacrificio ee no debet alias careret pfectu, quem in veteri lege habuerut ex triplicib. sacrificijs suis, de quib. dictum est supra

Et ad heb. 7. dicitur, qd translato sacerdotio nece est ut legis translatio fiat, sed clarum est sacerdotiu Aaronis translatum ee in sacerdotiu scdm ordinem Melchisedech, q erat sacerdos dei altissimi, cu oblatio erat in pane & vino. protulit. n. hec redeunte Abraam de cede regum, sed ad quid, nisi ut offerret deo in grarn actionem?

Quia autem Chrus dicitur sacerdos in eternu, ideo offert quottidie per sacerdotes noue legis seipm mystice sub

spe panis & vini, sicut se per iudeos semel obtulit penalit in cruce. Et illa oblatio in altari, dicitur apud Danielem iuge sacrificium, quod Antichristus auferet suo tpe, iuxta expositionem Catholicorum doctorum

Ex quib. liquet, qz nil faciant omnia, que in hoc paragrapho gmentaris, ad que etia facile b rndere ex predictis

Apologia

In summa, Cultus noui testamenti est spualis, hoc b, est iusticia fidei in corde & fructus fidei, ideoqz abrogat leuiticos cultus. Et Chrus ait Ioan. 4. Veri adoratores adorabut patrem in spiritu & veritate. Nam & pater tales querit qui adorent eum. Deus b spus, & eos qui adorant euz, in spu & veritate oportet adorare

hec sma clare damnat opiniones de sacrificijs, q fingut ex opere opato valere. Et docet q oporteat spiritu, id b, motib. cordis & fide adorare

Ideo & prophete damnat in veteri testamento opinione populi de ope opato, & docent iusticia & sacrificia spiritus

hiere. 7. Non sum locutus patrib. vris, & non pcepi eis in die qua eduxi eos de terra Egipti de holocaustis & victimis sed hoc verbum precepi eis dicens. Audite vocem mea, & ero vobis deus &c. Quomodo existimemus iudeos hanc contione excepisse, que videtur palam pugnare cu Moise?

Constabat n. deum precepisse patrib. de holocaustis ac victimis. Sed hieremias opinionem de sacrificijs damnat. hanc non tradiderat deus, videlicet q illi cultus ex opere operato placarent eum

Addit autem de fide, q hoc pceperit deus. Audite me, hoc b, credite mihi, q ego sim deus vester, q velim sic innotescere cu misereor et adiuuo, Nec habeam opus vestris victimis

Confide q ego velim ee deus iustificator, saluator, no propter opa, sed propter vm & promissionem mea. A me vere & ex corde petite & expectate auxilium

Responsio

Cultu noui testamenti esse spualem, non excludit sacerdotium ecclasticum & externum, quod membris hominu perficitur. Est n. spuale roe fidei et gratie, in quib. debet fieri, si debuerit ee meritoriu glorie

Num dicitur ad Rho. 6. Sicut exhibuistis membra vestra seruire imundicie & iniquitati ad iniquitate, ita nuc exhibete membra vra seruire iusticie in sanctificatione

Non sunt damnade opiniones de sacrificijs, quonia valet

ex ope opato, Ut notū ꝫ de sacrificio Misse, quod ualet & effectū
suum habet & fructum, siue a malo siue a bono fiat sacerdo-
te. Quemadmodum baptismus ualet, a bono detur siue a ma-
lo ꝛc

Et quid dicis ꝙ oporteat spiritu adorare? quasi hoc nesci-
atur a nobis. Num oratio est ascensus mentis in dum, sic
& adoratio ꝫ Veneratio interna, quam externi gestus bene
possunt testari, geniculando & mois aliis notis, iuxta de-
uotione adorant

Si iudei non recte intendebant sacrificijs priarie ex cor-
de, sed tm externe ad illa respexerunt, merito correpti sunt
a propheis, iuxta illud Esa. 29. Populus hic labijs me hono-
rat, cor aut eorū longe ꝫ a me. Ex corde enim operandū
ꝫ apud deum

Iuxta illud ad Coloss. 3. Quodcuqz facitis, ex aio opera-
mini sicut dno, & non hominib., scientes ꝙ a domio acci-
pietis retributionem hereditatis

Apologia

Damnat opinionem de ope opato & psal. 49. qui repudi-
at Victimas, requirit inuocationem. Numquid manducabo
carnes taurorum ꝛc Inuoca me in die tribulationis tue
& eripiam te & honorificabis me

Testatur hanc Veram ee latriam, hunc ee Verum ho-
norem, si ex corde inuocemus ipm

Item psal. 39. Sacrificium et oblatione noluisti, aures
autem aperuisti mi, id ꝫ, Um mihi proposuisti, qd audirez
& requiris Ut credam Verbo tuo & promissionib. tuis, ꝙ
Vere uelis misereri, opitulari ꝛc

Item psal. 50. Holocaustis non delectaberis. Sacrificium
deo spūs contribulatus, cor contritu & humiliatu dus non
despicies

Item psal. 4. Sacrificate sacrificiu iustitie & spate in
domino. Iubet spare, & dicit id ee iustum sacrificium signi-
ficans cetera sacrificia no ee Vera & munda sacrificia

Et psal. 115. Sacrificabo hostiam laudis & no dm inuoca-
bo. Vocat inuocationem hostiam laudis

Sed plena ꝫ scriptura talib. testimonijs, que docent ꝙ sa-
crificia ex ope opato non reconcilient dum

Ideoqz in nouo testamento abrogatis cultib. leuiticis docet
fore Ut noua & munda sacrificia fiant, Videlicet fides, inuo-
catio, grarum actio, confessio & predicatio Euang, afflicti-
ones propter Euangelium, & similia

Responsio

Et quid eet etiam si totum psalterium adduceres, & cu hoc omnem Bibliam? quando nos nec tenemus nec docemus sacrificia ex ope opato nos reconciliare deo: etiam nec ex ope opante, quod amplius est, cum solius gre hoc sit, q no cadit sub meritis nostris, alias gra non eet gratia. ad Rho. 11.

Quid igitur prodest te hec citare & tot diffluere preter comodum Verbis ociosis, nescius ipe contra quos & contra quem errorem pugnes? Sed sic servas modum libelli tui, ne nimis excrescat, nisi turgidis & inflatis nugis & comentis

Apologia

Et de hijs sacrificijs loquitur Malachias. Ab ortu solis usq ad occasum magnu est nomen meum in gentib. & in omni loco incensum offertur noi meo, & oblatio munda

Hunc locum detorquent aduersarij ad Missam, & allegant authoritatem patrum. Facilis est aut rnsio, q ut maxime loqueretur de Missa, non sequatur Missam ex opere opato iustificare, aut applicatam alijs mereri remiss. pecc.

Nihil horu dicit propheta, que monachi & Sophiste impudenter affingunt

Responsio

Non loquitur propheta precise de sacrificijs istis tuis, sed maxime loqtur de sacrificio altaris, ut dant Verba textus ibidem, quo loquitur dominus de abiectione sacrificiorum Ve. le. & institutione sacrificij nouę legis. Sic enim dicit de sacerdotib. Ve. le.

Quis est in vobis qui incendat altare meu gratuito? Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum & munus non suscipiam de manu vra, Ab ortu eni solis usq ad occasum magnu est no meu in gentib. & in omi loco sacrificatur & offertur noi meo oblatio muda &c

Et que est ista oblatio munda, nisi agni dei in Missa, q iam offertur in Missis, que p universam celebrantur ecclesiam in omib. gentib. conuersis ad Chrianismu, dempte hereticis, qui hoc tempore abolere cepunt iuge sacrificium in pparatione aduentus Antichri, q penitus hoc abolebit?

Quid aut dicis de tuis sacrificijs? Videntur ne tibi h munda? quando Esaias dicit cap. 64. Facti sumus ut immundi omnes nos, & quasi pannus menstruatę Universę iusticię nostrę

Quod dictum tuus Lutherus citat ad probandu omia opa nra utcunq etiam bona, inuoluta ee peccatis, & ee pec-

caminosa (& si illic insigniter erret, Ut docuera alibi) quomo igitur erunt oblatio munda. etc

Non detorquent locum hunc aduersarij tui ad Missam Ut tu de illis loqueris, sed vere eum exponunt de Missa quia & de illa dictus est a propheta, iuxta veritate & patrum testimonia, que nihil apud te faciunt, Ubi contra te fuerit quando aut pro te aliquid faciunt, mox in celum usque eleuantur

Sed videamus ridicula verba tua de facili rnsione, qn nullus nrm dicit Missam ex ope opato iustificare, aut illam applicatam alijs, mereri eis remissionem pecc.

Sed hee sunt larue tue, quib. in nos agis nugose, Ut colorem tuis coram rudib. facias gmentis, Et certum b nil horu dicere prophetam, Tu autem impie dicis ea, qn impudenter ea affingis pijs monachis & Sophistis, hoc b, doctorib. Scholasticis, qui tibi sunt Sophiste, quando Sycophantias tuas cu nugis & strophis tuis notescere faciunt mundo

Apologia

Ceterum ipa prophete verba afferunt sniam. primu enim hoc proponunt magnum fore nome domi. Id fit p predicationem Euangij. per hanc n. inotescit nome Christi & mia patris in Chro promissa cognoscitur

Promissio Euangij parit fidem in his q recipiunt Euagm hij inuocant deum, hij agunt deo gratias, hij tolerant afflictiones in confessione, hij bene opantur propter gloriam Chri, ita fit magnu nomen dni in getib.

Incensum igitur & oblatio munda significat no Ceremonia ex opere opato, sed omia illa sacrificia p que fit magnu nomen domini, scz fidem, inuocationem, pdicationem Euangelij, Confessionem etc

Et facile patimur, si quis hic velit complecti Ceremoniam, modo neqz intelligat solam Ceremonia, neqz doceat Ceremoniam ex ope opato prodesse

Sicut enim inter sacrificia laudis, hoc b, inter laudes dei complectimur predicationem verbi, ita laus esse potest seu gratiarudactio ipa sumptio Cene dni, sed non ex ope opato iustificans, aut applicanda alijs, Ut mereatur eis remissionem pecc. Sed paulo post exponemus, quomodo & Ceremonia sacrificium sit

Verum quia Malachias de omib. cultib. noui test. no solu de Coena domini loquitur. Item quia non patrocinatur pha

risaice opinioni & ope operato, ideo nil contra nos facit, sed magis adiuuat nos

Requirit .n. cultus cordis, p quos vere fit magni nome domini

Responsio

Quid afferant secum prophe verba, ipe protuleram non negans no dni magnificari pdicatione Euangl. Nec negamus Euangl predicationem Euangl Catholica parere fidem, quia hoc clare dicit aplg ad Rho. 10. Et quid agant fidei recipientes, non g ignotum

Et cur non significant Ceremonia, hoc g missa, incensum & oblatio munda, cum non sit mundior oblatio, q in illa.

Nec nos complectimur solam Ceremonia, licet principalius complectamur illa. Et qd abhorres a Ceremonia, ratione opis operi, cu nos no dicamg eam sic iustificare. ic

Et si paulo pg vis ostendere, quo & Ceremonia sit sacrificium, libenter interea gescam, Ut tandem audiam

Malachias siue contra vos faciat siue non faciat, nihil ad nos, qn maxime pro nobis facit p oblationem munda & in hoc q de sacerdotib. ve. le. loqtur, quoru sacrificia auferre voluit dominq, que consummata & abbreuiata sut in unicu sacrificium no. le. iuxta supius dicta

Apologia

Citatur ex Malachia & alius locus. Et purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum, & erut domino offerentes sacrificia in iustitia

Hic locus aperte requirit sacrificia iusto, quare no patrocinatur opinioni de ope operato

Sunt aute sacrificia filiorum Leui, hoc g, docentium in nouo test. predicatio Euangl & boni fructo pdicationis Sicut Paulus ait Rho. 15. Sacrifico Euangeli, Ut oblatio gentium fiat accepta sanctificata spus. id g, Ut gentes fiant hostie accepte deo per fidem ic

Nam illa mactatio in lege significabat & morte Chri & predicationem Euangelij, qua hanc vetustatem carnis mortificari oportet, & inchoari noua & eterna vita i nobis

Sed aduersarij vbiq sacrificij no ad solam Ceremonia detorquent, Predicationem Euangl, fidem, inuocationes & similia omittunt, cu Ceremonia propter q instituta sit

Et nouu test. debeat habere sacrificia cordis, non Ceremonialia q potius facienda more leuitici sacerdotij

Sequitur Responsio

Et qui aptius intelliguntur in nouo test. p filios Leui qz sacerdotes ministrantes in sacerdotio ecclia'stico, sicut Leuite ministrarunt in sacerdotio leuitico.

Et si locus iste requirit sacrificia iustoru, Ut Vere requirit, An tu putas in sacerdotio ecclesiastico nullos ee iustos. Sed quid repetis laruam tuam, opinionis & ope opato. & quoties tibi Vis rndri ad larua illam queso.

Nec dicit Paulg ad Rho. 15. Sacrifico. Sed sanctificans Euangm dei, Ut fiat oblatio gentium accepta & sanctificata i spu. Sed p hoc non euacuabis sacrificium altaris, quod habetur in sacerdotio ecclia'stico

Mactatio in lege significabat oblatione Chri poenale in cruce, no predicationem Euangl, cum nulla illic fuerit similitudo, quo ad sanguinis fusionem, Ut notum est

Non b Verum cum bona Venia, q aduersarij Vbiqz no sacrificij ad solam Ceremonia detorqueant, Ut satis patet ex dictis. Nec omittunt que dicis eos omittere

Sed hoc Verum b, q tu impie & impudenter mentiris in illos, pro gloria tua & laude indelibili

Nouum testamentu hre debet sacrificia interna & externa, iuxta duplex sacerdotium eius, de quo dictu b sup. ideo frasce sunt omia que loqueris & mera gmenta

Apologia

Allegant & iunge sacrificium. & sicut in lege fuit iunge sacrificium, ita missa debeat ee iunge sacrificiu nou test

Bene cu aduersarijs agitur, si patimur nos Vinci Allegorijs. Constat aut q Allegorie non parunt firmas probationes

Quanqz nos qdam facile patimur Missam intelligi iunge sacrificium, modo Ut tota missa intelligatur, hoc est. Ceremonia cum predicatione Euangl, fide, inuocatione, et gratiarum actione. Nam hec simul giuncta, sunt iunge sacrificium nou test. Quia Ceremonia propter hec instituta b nec ab hijs diuellenda b

Ideo Paulus ait. Quoties comedetis pnem hunc & poculu domini bibetis, annuciate mortem dom

Illud Vero nullo mo sequitur ex hoc typo leuitico, q Ceremonia sit opus ex opere opato iustificans. aut applicandu pro alijs, Ut mereatur eis remissionem pcorum &

Responsio

Quid dicis de Allegorijs in obiectione iugis sacrificij in nouo test. cum ibi sit manifesta figura de le. sicut sa

cerdotiu leuiticu figura erat sacerdotij ecclesiastici, Veritas igitur nunc ꝫ in nouo test. que figurata ꝫ in Ve. test.

Non ꝫ missa iuge sacrificium iuxta tua sycophantiam qui nullu agnoscis sacerdotiu externu in noua lege

Tu missam quam Ceremonia vocas, Una cu ceteris q addis inter sacrificia interna ponis ꝛc

Et quid dicis de pdicatione Euangij in missa, cu illiꝰ predicatio non ptineat ad Missam, cum & extra missaꝫ predicari possit, & missa seruari sine illius predicatione & si legi vel cantari debeat in missa

Ad Paulu aut dico, ipm non velle morte dni predicanda ee in Missa, sed memoranda seu cogitanda, qꝛ in memoriam eius missa debet celebrari. Quapropter tua interptatione illius verbi. anunciate pro predicate, que tn tua no ꝫ, sed Lutheri, non accipimus

At quid iterum venis cu larua tua de ope opato? quod utiqꝫ negare nequis, cu missa sit quoddam opꝰ quod operatur celebrans eam. Sed quis dicit hoc opus opatum iustificare? aut applicandum pro alijs, ut mereatur eis remissionem pecc.? Certe nullus nostrum

Et quid toties nos vexas hijs laruis tuis, quib. nos minime accedimꝰ? nisi ut te doceas larualem ee pugnatore & disputatorem

Apologia

Et typus apte pingit non Ceremoniam solam, sed etiam predicationem Euangelij

In Nume. cap. 28. tres ponuntur ptes illius quottidiani sacrificij. Crematio agni, libatio, et oblatio simile. lex habebat picturas seu umbras rerum futurarꝝ. Ideo in hoc spectaclo Chrus & totus cultus noui test. pingitur

Crematio agni sꝫt mortem Chri. Libatio significat ubiqꝫ in toto mundo credentes illius agni sanguine aspgi per Euangij predicationem, hoc ꝫ, sanctificari, sicut Petrus loqtur. In sanctificationem spiritus in obedientia & aspsionem sanguinis Iesu Chri. Oblatio simile sꝫt fidem, inuocatione, & grarum actione in cordib.

Ut igitur in veteri test. umbra cernitur, ita in nouo res sꝫta querenda ꝫ, non alius typus, tanquam ad sacrificium sufficiens

Quare etiam si Ceremonia ꝫ memoriale mortꝭ Chri tn sola non ꝫ iuge sacrificiu, sed ipa memoria ꝫ iuge sacrificium

hoc ꝫ, predicatio & fides, que vere credit deu mote Chri reconciliatum esse

Requiritur libatio, hoc ꝫ, effectus pdicationis, ut p Euag^m aspsi sanguine Chri, sanctificemur mortificati & Viuificati

Requiruntur & oblationes, hoc ꝫ, grarũ actiones, confessiones & afflictiones

Sic abiecta pharisaica opinione de ope opato, intelligamus significari cultum spirituale, & iuge sacrificium cordis, quia in no. test. corpus bonoru, hoc ꝫ, spuss. mortificatio & Viuificatio requiri debent

Ex his satis apparet typum de iugi sacrificio, nil contra nos facere, sed magis pro nobis, quia nos omnes partes significatas iugi sacrificio, requirimus

Aduersarij falso somniat solam Ceremonia significari no etia predicatione Euangij, mortificationem et Viuificationem cordis ꝛc

Respon.

Typus apte pingit solam Ceremonia, qua tu Missam dicis, quia predicatio Euangij nil ꝫ ipsius misse, & si legatur & canatur in ea. Num apli predicarunt Euangeliũ etiam sine celebratione Missarum?

Supposito q ille tres partes sint in iugi sacrificio Ve. le. hee tamen omnes cum reliquis sacrificijs illius legis abbreuiate sunt & consumate in iuge sacrificium noue legis. iuxta prius dicta

Sed audi pie lctor. qm cũ nos citaremus ea que legis Ve. erant, erant huic nostro aduersario Allegarie, q parũ probant. Nunc aũt cum ipe citat ea, sunt Umbra et figure futurorũ, & efficaciter probant

Nos in iugi sacrificio nostro no. le. quod ꝫ Missa, habeꝰ memoria mortis Chri, habemꝰ & memoria fusi sanguinis eius in remissionem pctorũ, habemus etiam fidem, qz in illa celebratur, & gratiarũ actione, que cordialiter ibi peragitur habemus cum instructione eplari & Euangelica. At Euangelij predicatio non spectat ad eam eo mo quo illud pdicari consueuit in ecclesia populo

Quapropter male dicis, q Ceremonia hoc est missa, sola no sit iuge sacrificium. Et quis Unqz adeo delyrauit Ut diceret ipsam memoria, scz mortis Chri, iuge sacrificium, & si in tali sacrificio fiat meoria mortis Chri?

Qua deniqz dementia illa memoria interpretatur pdicatio & fides? ꝛc Posses pari rone albũ interpretari nigrũ, quando tibi vis licere, Ut omnia ad tuũ interpreteris arbitriũ, & ut ex figura & Umbra facias Allegoria

& rursum hanc conuertas in Umbram

his sic peractis redis cum larua tua, de ope opato, quod pharisaicam opinionem dicis, quasi iuge sacrificium nostrum nihil habeat, quod ad spm & cor ptineat

Ex his autem satis patet, Vos pessime errare circa iuge sacrificium no. legis, quia ex illo sacrificium facitis, qd spectat ad sacerdotium internum, quod coe b omnib. fidelib. exercere, cum solum ptineat ad sacerdotium externum, & ecclesiasticum, quod non b coe omnib. fidelib., sed solis sacerdotib. ad hoc in ecclia ordinatis

Aduersarij aut tui Veritatem sequuntur, iuxta doctrinam Catholicam, qua nititur ecclia sancta, qn tu falso somnias iugi sacrificio significari pdicatione Euangij, mortificatione & Viuificationem cordis, cum reliquis frascis, quas impie contra doctrinam Catholicam comentaris

Apologia

Nunc igitur boni Viri facile iudicare poterunt, falsissima hanc criminatione ee, q iuge sacrificium aboleamus

Res ondit, qui sint Antiochi illi, q regnum tenent i ecclia qui pretextu religionis, trahunt ad se regnum mdi, & abiecta cura religionis, et docendi Euangij dominantur, belligerantur, Velut reges mdi, q nouos cultus instituerunt in ecclia

Nam aduersarij in Missa solam retinent Ceremonia eamq conferunt publice ad sacrilegum questum

Postea fingunt hoc opus applicatum pro alijs, mereri eis gram & omnia bona

In concionib. non docent Euangm, non consolantur conscientias, non ostendunt gratis remitti pcta propter Chrm, sed proponunt cultus sanctorum, satisfactiones hnas, traditiones humanas. Per has affirmant homines iustificari coram deo

Et harum queda cum sint manifeste impie, tamen Vi defenduntur. Tradunt questiones philosophicas, quas neq populus, neq ipi qui proponunt, intelligunt

Postremo qui sunt tolerabiliores, legem docet, de iusticia fidei nihil dicunt

Respon.

Nunc boni Viri quales sunt Catholici remanentes in Unitate ecclie sancte, & apud doctrina illius, facile iudicare poterunt, falsissimam ee hanc opinione, qua Vos Lutherani habetis de iugi sacrificio, qua no solum hoc aboletis, sz prsus inutile Vobis redditis, & ipm blasphematis

Res ipa ondit, qui sint detractores pessimi, detrahetes

rectorib. ecclie, quos spus. posuit regere ecclesiam Christi quam is acqsiuit sanguine suo Act. 20.

Qui detractores pretextu religionis Chrianę, quam sua impietate & pfidia polluunt, foedant, & gtaminat, trahunt ad se regnu ecclie Catholicę, quasi hec apud se sit, cu tn desciuerit ab illa. Et multos post se traxerunt & quotidie trahunt ad ecclesiam coprotinam, cq doctrina ex stercorib. hereticoru b conflata

Docentq; in ea Euangeliu no Chri, sed Sathanę, quod Cripticum dicitur & subscamnale, de cuiq miraculis & fructib. dixi in Dialogo de matrimonio sacerdotum & monachorum exiticiorum

Et abiecta cura omis pudoris & erubescentię belligerantur Velut satellites Sathanę, nugis, strophis, quicijs et calunijs, contra rctores ecclię Catholicę & doctores illius, q Veram pietatem tuentur, contra technas, dolos & Versutias illorum

Pugnauit olim, Ut b. Aug dicit in quoda sermone ecclesia contra diabolum, q leo et Draco dicitur. Leo ppter impetum, & Draco propter insidias, sed sicut Victus est leo, sic & Vincitur Draco

Qualiter & hodie pugnat cu illo in suis satellitibus, hoc b, Lutheranis, q ab ecclesia Catholica defecerut, & hanc tam potenter, qz insidiose impugnant, & doctrinam eius subuertere moliuntur. At Christus dicit, portas inferi nunqz pualituras illi, quę portę sunt heretici, p quos seducti tanqz per portas intrant in inferum, cum extra ecclesiaz Catholicam non sit locus salutis, sed in sola nauicla petri qua transfretamus p mare magnu & spaciosum huius mundi ad portum salutis

Et cur rctores ecclię non instituerent nouos cultus in ecclia? Vel cur non augerent & ornarent Veteres, congruentib. Ceremonijs, qn ipsis qmissum b regimen eius a spus. Act. 20. & qn Vident ex hoc gloriam dei puenire & comodu salutare fidelium? Tu ne prohibebis eos tua insolenti despectione, qua impudenter insultas eis? Quis te constituit iudicem illorum? Tu quis es, q temere niteris prohibere illos? Nisi totus frontem pfricuisses & deposuisses tuam erubesceres impudentiam, plusqz Cynicam & Mimicam

Et qualis queso b iste sermo, quo dicis, Aduersarij in Missa solam retinent Ceremonia? Num hactenus Missam di-

xeras Ceremonia? Valet propterea sermo tuus. Aduersarij in Missa solam retinet Missam. Eia quam elegans sermo est iste, qui tantum decet gramaticum

Et qui queso sunt illi, qui Missam conferunt publice ad sacrilegum questum? Facile est dicere & infamare. At probare & reuocare graue est, & difficile. Sed quia tu pudorem omnem deposuisti, & fraternam charitatem amplius non curas ideo tam propensus & facilis es ad mentiendum & infamandum

Non fingimus hoc opus, scilicet missae applicatum pro alijs mereri eis gratiam, cum illa non cadat sub merito nostro, alias non esset gratia, Ut ostendit apostolus ad Rho. 11. Ut sepissime huc usque dixeram. Ego certe inuitus tocies tibi tuas obijcio nugas, Sed quia non erubescis, nec vis cessare ab illis, cogor tibi respondere iuxta qualitatem tui sermonis

Fateor autem quod in Concionib. non docemus Euangelium tuum Cripticum & subscamnale. Docemus autem Euangelium Christi, quod habet ecclesia eius Catholica

Nec consolamur conscientias hominum per fidem, scilicet tuam commentitiam, sed per fidem Catholicam

Utique autem ostendimus gratis remitti peccata propter Christum praeuia contritione, que est penitentia interna includens externam pro tempore quo iubet ecclesia

Cultus sanctorum suscipimus cum ecclesia Catholica, in qua sumus. Satisfactiones quoque humanas ponimus, non pro culpa, sed pro poena peccatis debita

Traditiones etiam humanas probamus, que sunt pro gloria dei & in commodum ac profectum salutis fidelium.

Quod autem affirmemus homines per has coram deo iustificari, negamus, Ideo in hoc pro more tuo impie & impudenter in nos nugaris

Quod impium est non defensamus, sed execramur ideo in hoc iterum in nos nugaris. De questionib. autem philosophicis pro responsione rideo. Quid enim illae facerent in concione Euangelica aliud, quam canis in balneo?

De iustitia autem fidei nihil scimus nos, quin illa non iustificat, nisi dispositiue & preparatiue, gratia iustificante formaliter, quia illa peccatum excludit, non fides, & si gratia prerequirat fidem, scilicet Catholicam, Que quantum distet a fide tua commentitia, satis dictum est supra

Apologia

Aduersarij in confutatione miras Tragedias agunt, de desolatione templorum, quod videlicet stent inornatae arae, sine

candelis, sine statuis. has nugas iudicant esse ornatum ecclesiarum

Longe aliam desolationem sz^t Daniel, videlicet ignorationem Euangelij. Nam populus obrutus multitudine & varietate traditionum atq; opinionum, nullo mo potuit complecti summam doctrinę Christianę

Quis enim unq; de populo intellexit doctrina de pna quam aduersarij tradiderunt? Et hic precipuus locus est doctrinę Christianę

Vexabantur gscię enuatione delictorum, & satisfactionib.

De fide, qua gratis consequimur remissione pecc., nulla prorsus fiebat ab aduersarijs mentio: De exercitijs fidei luctantis cum desperatione, De gratuita remissione pecc. propter Chrm, omnes libri, omnes conciones aduersariorum mutę erant

Ad h accessit horribilis prophanatio Missarum, & alij multi impij cultus in templis. hec b desolatio, quam Daniel describit

Responsio

Aduersarij in confutatione huius articli principum nil agunt, nihilq; conqueruntur de desolatione teplorum, q stent inornatę arę &c sed tu fingis ex thezauro tuarum nugarum miras oblocutionum tragedias, quib. ornas tuę impietatis & perfidię comenta, que ornatus sunt ecclię tuę coprotinę

Conqruntur aut alibi, de deuastatione templorum & Cenobiorum & de spoliatione illorum, in vasis aureis & argenteis, quib. perficiebatur cultus diuinus, que secuta sunt doctrinam impiam Lutheranorum tuorum. Tu autem, ut rem & rapinam illam tam grandem extenues, & millius reputationis facias, de candelis & statuis forsan ligneis loqueris satis despectiue. Calices aut & statuę aureę & argenteę in sacrilegio tuorum hic nulla hnt a te mentionem

Non sumus ignari que sint ornamenta utriusq; templi, hoc b, tam externi & materialis, q; interni & spualis

Non ignoratur apud nos Euang^m Chri, quod iactant se tui concionatores predicare pure & munde, cu ab inicio nascentis ecclię impurius & foedius pdicatu non sit, q; illi predicant, quia foedant, conspurcant & gtaminant illud adeo hereticorum stercorib., q foetet tanqua olidus hircus. Unde factum b, ut amplius Euang^m Chri dici no mereatur, sed dicitur Cripticum & subscamnale

Tu multa dicis de grauamine populi, a rctorib. ecclię in varietate traditionum &c Sed ego tibi dico utilius & tole-

rabilius ee populo grauari aliqualiter traditionib. rectorum ecclie, q prorsus abduci ab Unitate ecclie Catholice, a q tu cum tuis concionatorib. illum impie abducit. Seductiosa doctrina Ura

Et quid dicis de suma doctrine Christiane, cu tu prorsus illam abieceris, & impietati manus dedisti? Tu ne docebis quem impia doctrina Christiana, cui renunciasti p tua impietate?

Et quo dicere audes, nullu de populo intellexisse doctrina de pnia aduersariorum tuorum? Num ex hoc sequitur nullu poenituisse recte & Uere ante aduentu Lutheri, que Unicuis Uerum poenitendi modum tradidisse?

In Uestra doctrina non Uexantur consciae enumeratione delictorum, & satisfactionib., quia hec plane deponenda tradit omne conscientia, in hoc q docet fide absorberi omia peta, nec Chrm Uelle imputare alicui quodcumq petm qui crediderit se ab illo gratis redemptum, quo ad culpa & poena, qua poena Chrus dependerit, ita Ut nil qs pati habeat preter ea q contingunt in communi Uita

De fide qua consequmur remissione pecc. nulla fit a nob mentio, ideo, quia fides illa non fit in veru na, cum gratia remittantur peta, no fide, iuxta sepius hacteng dicta

De gratuita autem remissione petorum propter Chrm nulli libri & mille conciones nostre sunt inutes, quando docemus gra remitti peta, quam nobis Chrus meruit sua passione, que gra non cadit sub merito nostro. Tu autem tradis fide peccata remitti, que no fit gra, Igitur tua remissio de qua loqueris, non fit gratuita, sz illa de qua nos loquimur

Non luctatur fides cum desperatione, sed spes cum illa luctatur, que non fit fides .1. Cor. 13.

Tuus Lutherus horribiliter prophanauit Missa, truncando illam & uoces mutando eam, fecitq surgere multos impios cultus, Ut se doceret Verum pcursorem Veri & personalis Antichri, Cuius attentata, dicunt desolatione quaz Daniel describit. Cum quo Luthero tu in eadem es damnatione

Apologia

Econtra de beneficio apud nos seruatur ministerio Verbi sacerdotes, docent Euang. de beneficiis Chri, ostendut remissionem pecc. gratis contingere propter Chrm

Hec doctrina affert firmam consolationem conscietijs Additur & doctrina bonoru opum, q deus pcipit

Dicitur de dignitate atq Usu sacramentorum, & si

iunge sacri-

iuge sacrificiu eet usus sacramenti, tamen nos magis retineremus qz aduersarij, quia apud illos sacerdotes mercede conducti, utuntur sacramento

Apud nos crebrior & religiosior usus ꝫ. Nā populus utitur, sed prius institutus atqz exploratus

Docentur n. homines de vero usu sacramenti, q ad hoc institutu sit, ut sit sigillum & testimoniu gratuite remissionis pecc. Ideoqz debeat pauidas conscientias admonere, ut vere statuant & credant sibi gratis remitti peccata Cum igitur & predicationem Euangij & legittimum usum sacramentoru retineamus, manet apud nos iuge sacrificium

Et si de externa spe dicendu ꝫ, frequentia in templis apud nos maior ꝫ, qz apud aduersarios

Tenentur n. auditoria utilib. & perspicuis concionib. verum, aduersariorū doctrina nūqz neqz populus neqz doctores intellexerunt

Et verus ornatus ꝫ ecclia doctrina pia, utilis & perspicua, usus pius sacramentoꝝ, oro ardens & silia. Candele, vasa aurea, & similes ornatus decent, sed no sunt proprius ornatus ecclie

Q si aduersarij in talib. reb. collocant cultus, non in predicatione Euangij, in fide, in certaminib. fidei, sunt in istis nūandi, quos Daniel describit colere deum suu auro & argento

Responsio

Sacerdotes nostri seruiunt misterio verbi, & docet Euangelium in eo sensu, quem habet ecclesia Catholica, qn tui sacerdotes illud torquent extra sensum suu natiuum, iuxta hereticorum stercora

Non tacent nostri bnficia Chri, qui & ondunt remissionem pecc. gratis contingere propter Chrm, pcurrente tamē contricione & recta fide. Et hec doctrina affert veram & firma consolatione consciis, qn tua doctrina affert illis errorem quo seducuntur a via recta

Et quid prodest addi doctrina bonoru opm, q deꝰ pcipit qn non simul additur utilitas & pmiu illoru opm, quasi deus velit sibi gratis mistrari, & no remunerare opera a se precepta, & alia consulta, q fiunt ad gloria & honorez eiꝰ De quo satis supqz dictum ꝫ supra

Iuge sacrificiu ꝫ Missa, non ꝫ usus sacramenti ut tu vis hic dicere, qn usus sacramenti scz Eucharistie dicit suptione illius. Et quomo vos magis retinetis qz aduersarij

Usum illius, cum sacerdotes nostri crebrius celebret & sumant atq; utantur illo sacramento q̃ vestri?

Et quid impediret usum illu, si etia apud nos sacerdotes mercede conducti utantur sacramento, sicut tu de illis nugaris? Labor celebrationis locandus ꝫ no usus sacramenti Quo notescit virulentia linguę tuę, qua insolescis in nros sacerdotes

Et quomo apud vos crebrior & religiosior usus est, cu & populus noster utatur prius institutus & exploratus per auditionem confessionis sacramentalis, in quo oia pcta sua mortalia confitetur, que hz in memoria diligeti scrutatione conscię pmissa, qn exploratio vra manca e & truncata, quia no omniu mortalium pctoꝝ &c

Usus sacramenti apud vos exitialis ꝫ & dānabilis quia sub utraq; spe extra missam, contra constitutione ecclię cui q non obedit, nec illam audit, tanq; ethnicus & publicanus ꝫ habendus Math. 18.

Non ꝫ sacramenti illius usus, q ad hoc institutum sit, ut sit sigillum & testimoniu gratuitę remissionis pecc. quia pcta mortalia no remittuntur p usum illius sacramenti, cum in illis accedens sumat ad iudiciu, eo q sit panis filioru no mittendus canib.. Est viaticu qd cofortat ambulante in via dni p augmentu grę &c

Non remittuntur ergo peccata illa in sumptione hꝰ sacramenti. Quia nisi prius remissa fuerint i contritione p sumptione sacramenti incurritur nouu pctm mortale, quia indigne sumitur, ergo ad iudiciu

Predicatio Euangij non pertinet ad iuge sacrificiu, quod & si apud vos manserit missa apud vos remanente, tamen non recte accipitis iuge sacrificium, ut patet ex dictis

Et quid ꝫ quod dicis de externa spe & frequetia maiori in templis vestris, qn h no fit in obedientia ecclię? Et qd si quilibet vrm quottidie septies sumeret hoc sacramentu in accumulationem pctorum?

Quam utiles autem sint cciones vroꝝ, q cspicue, pala & impudenter insolescunt p suggesto contra prelatos ecclesię & sanam doctrina illius, in forib. ꝫ. Tu poteris illas efferre ecia in coelu usq;, At istę non augent neq; replent coelu sed orcum

Sed quid audio aduersarioru doctrina nuq; a poplo etia nec a doctorib. intellectam. Eia q̃ urbana & ciuilis ꝫ locutio ista. Nos poma natamus, que sola a populo intelligimur, quia placentia illis loqmur, non utilia, que docet deus, ut habet Esaias propheta

Verum ornatu ecclia seu temploru spualiu no negamꝰ

ee piam doctrina utilem & perspicuam &c. Sed hec in ecclia vra coprotina non b, sed in ecclesia Catholica

At templa materialia, candele ardentes in cultu diuino & vasa aurea atq; argentea ornant decenter, cu deum deceat decora laudatio in vestib., vasis, cantu &c. At ornatu illum vra doctrina non ferens, fecit spoliari templa illa & vestib. & vasis diuino cultui deputatis, de quo tu nulla tibi facis conscientiam cum tuo Luthero, tanti consciaru gsolatores, qui de multa gscia loquimini, sed nullam prorsus habetis, & libenter illam etiam in alijs deleretis

Aduersarij tui non collocant cultu in talib. reb., sed illis ornant cultu iuxta decentiam eius. Utina lingue tue virulentiam paulisp tempares, qua nos insectaris, tanq; tam rudes & agrestes, ut q nesciamg in qb. consistat dei cultg

Nos Euangij predicationem dicimus non ptinere ad iuge sacrificium, quod prereqrit fidem. Predicatur aute apud nos Euangelium vere et docetur fides ortodoxa, que b in ecclia Catholica, qn tu cum tuis Euangeliu Chri adulteratis & ad impietatem vrani impie torquetis, in fide errates, unde tibi incumbit apud Daniele qrere, qb. sitis comminerandi

Apologia

Allegant & ex epla ad heb. Omis pontifex ex hominib. assumptus, pro hominib. gstituitur in his que sunt ad deum ut offerat dona & sacrificia pro pctis

Hinc rocinantur cum in nouo test. sint pontifices & sacerdotes, se q & sit sacrificiu aliquod pro pctis

Hic locus vel maxime mouet indoctos, preserti cum illa pompa sacerdotij & sacrificioru ve. test. offunditur oculis

Hec similitudo decipit impitos ut iudicent oportere ad eundem modu apud nos existere aliquod Ceremoniale sacrificium applicandum pro pctis aliorum, sicut in ve. test.

Neq; aliud b ille cultg missaru & reliqua politia pape q; Cacozelia Leuitice politie male intellcte

Responsio

Cum pontificatus externus figura habuit in ve. le. non debuit cessare in lege noua, q utiq; sine sacrificio ee no debuit ob illius mirificum profectum, iuxta superius dicta Sicut aut lex mutata b in meliore, sic & pontificatus est in meliore mutatus, quo offertur sacrificiu externu qd no b ni unu in ecclia, scilicet sacrificiu altaris

Num Paulus dicit ad heb. 7. Ex translato sacerdotio necesse sit, ut legis translatio fiat, quod no minus verum b ordine transposito

Hic locus non mouet indoctos sed doctos. Nec similitudo illa decipit quemq;, ut iudicet oportere, ad eundem modum

apud nos existere aliquod Ceremoniale sacrificiū ꝛ q̄ non ꝫ ibi ēdem modus, alibi n. erit figura & Umbra. hic autem ꝫ Veritas ipa, in Ve. le. fiebat oblatio pro pctis externis iux politiam illius legis, hic ꝫautem oblatio pro pctis aīq̄ fit, in satisfactione non pro culpa sed pro poena illis debita p applicationem ūnis sacrificij a sacerdote

Quo patet longe aliud ee illū cultū Missarū & reliqua politiam papę in ecclesia Catholica, q̄ Cacozeliam Iemitię politię, male a te & tuis intellctę

Apologia

Et cum sūia nra habeat precipua testimonia in Epla ad heb. tamen aduersarij locos ex illa epistola trūcatos contra nos detorquent, Ut in hoc ipo loco, Ubi dicitur, pontificem constitui Ut offerat sacrificia pro pctis, Scriptura ipa statim attexit Chrm pontificem

Uerba precedentia de Leuitico sacerdotio loquūtur, & significant Leuiticū pontificatum fuisse imaginem pontificatus Chri

Nam sacrificia Leuitica p pctis no merebantur remissionem pecc. coram deo, tm erant imago sacrificij Chri, quod Unū futurū erat propiciatorū sacrificiū, Ut supra diximo

Itaq; epla magna ex pte consummitur in hoc loco, q̄ Ueteri pontificatu & Uetera sacrificia non fuerint ad hoc instituta Ut mererentur remissione pecc. coram deo, seu reconciliatione; sed tm ad significandū futurū sacrificiū Unig Chri

Oportuit n. sanctos in Veteri test. iustificari fide, ex promissione remissionis pecc. donadę propter Chrm, sicut & sancti in nouo test. iustificantur

Omnes sanctos ab initio mūdi sentire oportuit, hostiaz & satisfactionem fore pro pcto Chrm, q̄ promissus erat sicut Esaias cap. 53. docet. Cum posuerit animam sua hostiā pro pcto

Cum igitur in Veteri test. sacrificia non merentur reconciliationem ni similitudine quada, merebantur eam reconciliationem politica sed significarent Venturū sacrificiū Segtur Unicum esse sacrificiū Chri applicatum pro aliorū pccatis

Nullum igitur reliquū ꝫ in nouo test. sacrificiū applicadum p pctis aliorū pter Unicū Chri sacrificiū in cruce

Responsio

Testimonia tuę sūię in epla illa tu non rte intelligis Ut statim ondam tibi. Sed quod de trūcatione aduersariorum tuorū dicis, scribo circa reliquas ingas tuas. Non negamo nos Chrm pontificem, sed dicimus illum q̄ sicut se semel obtulit in cruce tanq̄ victima cruenta, sic quottidie se

offert in Missa ministerio sacerdotis tanquam hostia pacificam & sacramentalem mystice, quemadmodum ab initio mundi oblatus est figuraliter & typice iuxta illud Apoc. 13. Ubi dicitur quod agnus occisus sit ab initio mundi De quo resolutio dictum est in confutatione confessionis principum iuxta abusum tercium. Iuxta illorum nominationem

Et quomodo verba precedentia de leuitico sacerdotio solum loquuntur, quando ipse concedis ea significare pontificatum leuiticum fuisse imaginem pontificatus Christi? An tu putas Christum deposuisse pontificatum suum in cruce, & non remansisse pontificem in ecclesia sua? cum Psal. de ipso dicat Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech

Nec nos dicimus sacrificia leuitica meruisse remissionem pecc. coram deo, cum ut Paulus dicit, lex neminem iustificauit per illa sacrificia. Et ideo ut dicis non erant instituta ad merendam remissionem pecc. etc

Non oportuit sanctos ve. test. iustificari fide, cum nemo hac iustificetur, sed gratia, que tamen prequirit fidem lege communi in iustificatione, iuxta sepe dicta huc usque

Confitemur & nos unicum esse sacrificium in cruce & in Missa, & si diuersimode ibidem offeratur, iuxta predicta, & illud applicatur pro peccatis aliorum

Male propterea dicis Sacrificium Christi in cruce solum applicandum esse pro peccatis aliorum & non in missa, & si applicatio illa etiam fiat diuersimode

Quia oblatio Christi in cruce meritoria fuit gratie, quam nactus reconciliatur deo, & consequitur remissionem pecc. quo ad culpam, & si etiam quo ad poenam in baptismate

Sed oblatio Christi in missa non est meritoria gratie qua remittuntur peccata quo ad culpam, sed est una rememoratio passionis Christi que ibi presentatur per modum oblationis deo pro viuis & defunctis

Pro viuis, ut illis deus velit propicius esse & remittere peccata vel aliud dare quod petitur propter passionem Christi

Pro defunctis autem in purgatorio degentib. dum illis applicatur per modum suffragij & tanquam bonum opus in remissionem poene pro peccatis debite, iuxta doctrinam Catholicam quam tu subuertere moliris, sed tibi durum est contra stimulum calcitrare, ut & Paulo fuit dictum dum persequeretur ecclesiam, sicut tu modo persequeris illam

Apologia

Tota via errant, qui fingunt sacrificia leuitica coram deo meruisse remissionem pecc.

Et hoc exemplo sacrificia applicanda pro alijs in nouo test. requirunt preter mortem Christi

Hec imaginatio simpl^r obruit meritū passionis Christi & iusticiam fidei & corrumpit Ve. & noui test. doctrinā.

Et pro Chro alios mediatores & propiciatores nobis efficit, pontifices & sacrificulos, qui quottidie Vendūt opam suam in templis

Responsio

Et nos fatemur toto etiam celo errare illū que tū dicis tota errare Via. Etiam illud q hoc Exo sacrificia applicanda pro alijs in nouo test. requirit pter morte Christi cū h sit fons ois gratuiti meriti, & qd Vis amplius?

Quapropter hec imaginatio tua quā alijs tribuis qui tū nō habent eā, nec Unquā habuerunt, tota b phantastica et declarat quo zelo Veritatis pugnes, quia prorsus nullo, sed comenticijs sycophantijs alios infamare queris. At sciueris neminē infamare nugas magis q̄z suū authore

Apologia

Quare si quis ita argumentatur oportere in nouo test. pontificem esse qui pro peccatis offerat, tantū de Chro concedendum b. Et hanc solutionē ꝯfirmat tota epla ad heb.

Et id prorsus eet alios mediatores constituere preter Chrm, si aliam satisfactionē applicanda p pctis aliorū & reconciliante deum, pter mortem Chri, reqreremus

Deinde q sacerdotiū no. test. b misterium spūs, Ut docet Paulus. 2. Cor. 3. ideo Unicū habet sacrificiū Chri satisfactoriū & applicatū pro pctis aliorū

Ceterum nulla habet sacrificia similia leuiticis, que ex ope opato applicari pro alijs possint, sed exhibet alijs Euangelium & sacramenta, Ut per hec concipiant fidem & spūs. et mortificentur & Viuificentur, quia misterium spiritus pugnat cum applicatione opis opati

Est .n. ministerium spiritus p quod spūs. efficax b in cordib., quare habet tale misterium quod ita ꝓdest alijs cum in eis efficax b, cū regenerat & Viuificat eos

Id non fit applicatione alieni opis pro alijs ex opere operato

Responsio

Et nos tm de Chro concedimus, q in sacerdote mortali offert, is .n. Vicem Chri agit, qui & consecrat. Et quid Vis amplius?

Unicus b mediator redemptionis, q nobis grāz meruit Multi autem sunt intercessionis, q pro nobis orant, Ut grāz illam consequamur. Et cur illi sua opa bona non possent nobis & defunctis in purgatorio applicare in satisfactionem pro poena debita pro pctis? Que satisfactio efficacia sua habet ex passione Chri, quapropter Chrꝰ in nullo illorum excluditur, ideo omnia que dicis, repetis, & iterū ad fastidium Usqz repetis, nil sunt pter meras frascas q

bus agis, qn veris cares argumentis, q si tibi eent, no eet opus tibi easdem larvas tam sepe repetere & inculcare

Iam dictu e unicu ee mediatorem redemptionis Chrm Iesum 1. Tim. 2. Qui sua passione meruit nobis gram qua remittuntur pcta quo ad culpa, ideo nil gtra nos faciunt omia quib. ludis

Et quis queso negat sacerdotiu novi test. ee ministeriu spus, Certe nemo fidelium. Falsum aute e, q illud nullu sacrificiu habeat, quod ex ope opato pro alijs applicari possit, Ut patet de iugi sacrificio, quod sic applicari pot & applicabile e iuxta hactenus dicta

Non exhibet sacerdotiu novi test. sacramenta, Ut p h concipiatur fides, cum h oia prequirant fidem in sua porrectione. Evangm autem docet fidem, cu illa ex auditu sit Verboru Chri ad Rho. 10.

Nec pugnat ministeriu spus cu applicatione opis opati, quia coiter h applicatio fit ex charitate, cu qua inhabitat spus. Quo liquet te prorsus nescire qd loquare

Apologia

Ostendimus roez quare Missa no iustificet ex ope opato Nec applicata pro alijs mereatur eis remissionem pecc. quia Utrunqz pugnat cum iusticia fidei

Impossibile e eni remissione pecc. cotingere, Vinci terrores peccati & mortis, ullo ope aut ulla re nisi fide i Chrm iuxta illud, Iustificati ex fide pacem habemus

Ad h ondimus scripturas, que contra nos citantur minime patrocinari impie opinioni adversariorum de ope opato Idqz iudicare omnes boni viri apud oes gentes pnt

Quare repudiandus e error Thome, qui scripsit copus dni semel oblatum in cruce p debito originali iugit offerri pro quottidianis delictis in altari, Ut habeat in h ecclia munus ad placandu deum

Repudiandi sunt & reliqui coes errores, q Missa gferat gram ex ope opato facienti

Item q applicata pro alijs etiam iiustis no ponentib. obicem mereatur eis remissione pecc. culpe & poene

hec omia falsa & impia sunt, nup ab indoctis monachis conficta, & obruunt gloria passionis Chri & iusticiam fidei

Responsio

Nemo fidelium dicit missam iustificare ex ope opato Etiam nemo dicit q applicata p alijs mereatur eis remissione scz peccatorum quo ad culpam. Quid opus igitur erat tibi roe ostendere hec iam dicta? Num cu larvis pugnas & nescis quid impugnes?

Remissio pctorum fit gra que excludit pctm, & effectiue iustificat, non fide, Ut hactenus sepe dictum est, & onsum sufficienter. Tu aut remanes in laruis tuis gmenticijs semp

Quis aut hic corrupit scripturam, qn dicis Iustificati ex fide pacem habemus, qn nobis imputas, licet falso, illius truncatione.

Aptus ad Rho. 5. sic dicit. Iustificati ex fide pace habeamus ad deum p dnm nrm Iesum Chrm, p que habemus accessum per fidem in gram istam, in qua stamus & gloriamur i spe glorie filiorum dei. Ubi Paulus aliud non vult qz q gratia iustificemur, ad quam ex fide & p fidem venimus

Tu impiam opinionem nobis asscribis, q totus impie & viuis et scribis. Conatus aut es eludere scripturas, gtra vos a nobis citatas, sed defecisti, quod iudicare facile pnt omes q tue farine non sunt, nec tue saliue, quib. ipe offero mea, que in tua scripseram impietatem

Sed qd nasum stringis in S. Thoma doctore optimum qui non vult sua scriptione Chrm oblatum in cruce solum pro originali oblatum ee pcto, sed etiam pro actualib. totius mundi, in hoc q sua passione meruit nobis gram qua originale remittitur cum actuali, eo q illa gra no stet cum aliquo pcto mortali

Vult insup doctor ille Chrm iugiter offerri i Missa pro quottidianis delictis, Sed cur hic potius expostules cu illo, qz cum b. Aug. que citat mgr in quarto, non video

Beatus Aug. dicit. Deus dedit nobis sacramentu salutis Ut qui quottidie peccamus, & ipe amplius no moritur pro nobis, p hoc sacramentu gsequamur remissione

Et iterum dicit. Iteratur quottidie oblatio illa, qz quottidie peccamus pctis, sine quib. huma infirmitas viuere non pot. Et quia quottidie labimur, quottidie pro nobis Chrus mystice imolatur. Quo aut h remissio intelligi debeat, satis est supra expositum

Repudiamus etiam tecum alios errores, scilicet q Missa conferat gram ex ope opato facienti, & q applicata pro alijs ic mereatur eis remissione pecc. culpe & poene, quia falsa & impia sunt ut dicis

Sed q conficta sunt ab indoctis monachis possibile est Non qdem a nostris, qui remanet in fide Catholica, & in sui ordinis professione, sed forsan a tuis exiticijs, laruatis & giugatis, qui tales frascas fingunt, & nobis asscribunt, quasi nos simus earum authores

Tu autem merito cautior ēē deberes, & nō mox effundere quicquid illi ingesserint tibi, ne audire cogaris quod vulgo dici solet et vernacla lingua. Schlim schlem querit sibi similem

Apologia

Et ex his errorib. infiniti alij nati sunt, quātū missę valeant applicatę simul ꝑ multis, quantū valeant singulę pro singlis

Sophistę hnt descriptos gradus meritorū, sicut argentarij gradus ponderum in auro aut argento

Deinde vendunt Missam tanquā preciū ad impetrandum quod quisq; expetit. Mercatorib. ut foelix sit negociatio, venatorib. ut foelix sit venatio & alia infinita

Postremo transferunt eam & ad mortuos, liberant animas applicatione sacramenti a poenis purgatorij, cum sine fide nec viuis missa prosit

Neq; ex scripturis aduersarij afferre vel vna syllabaz pnt ad defensionem istarum fabularū, quas in ecclia magna authoritate docent. Neq; ecclię veteris, neq; patrum testimonia habent

Responsio

Ex his nugis tuis foecundissimis, alię multę nascūtur, imo tot quot volueris, que quantum valeant omēs & singulę facile capient hanc nrāz rnsione lecturi

Malo aut ipe Sophista a te dici, q̄ esse sycophanta & nugiuendulus, qualem tuus hic libellus pulcre depingit te

In missa fieri pces ad deum pro hac necessitate vel alia Catholicum ꝫ & pium, qn Chrus docet petendum ēē ut accipiamus, ubi aute efficacius petitur, q̄ in Missa in qua persona ecclię noie tocius ecclię, q sponsa Christi ꝫ orat & petit. At certum ꝫ Chrm potius exaudire sponsam suam, q̄ alia priuata psonam quacūq;. Tuū aut ꝫ, more mgri tui Luciani ridere oia que fiunt in dei ecclia, quia tam sacra q̄ prophana, quemadmodū derisit iste tam deos q̄ homines in factis suis

Inuenit tandem ecclia momū suū, p ceteris quos hactenus ptulit Urbanū & ciuilem, & quidem optime meritū cui factis digna rependat

Non defendunt fabulas aduersarij tui scripturis, sed veritatem quam tu fabulis tuis sugillas. An aut nec syllabam scripturę habeant contra nugas tuas, satis pns docet libellꝰ Tu multa in nos dicere nosti, at nil horū poteris satis probare, muliercularū pugna exerces in hoc, q nisi nudis & impudentib. verbis agis, in qua re scurra aliquis utcūq; vilis facile tibi palmam eriperet

Sequitur Apologia

Et qm̄ loca scripturę q̄ contra nos citantur explicauimꝰ de patrib. etiam rn̄dendum ꝫ

Non ignoramꝰ Missam a prib. appellari sacrificium sed hij non volunt Missam ex opere opato conferre gratiā & applicatam pro alijs mereri eis remissionem pctorū culpę & poenę. Ubi leguntur h̄ portenta verborum apud patres? sed apte testantur se de grarū actione loqui. ideoq̄ vocant Eucharisticon

Diximꝰ autem supra sacrificiū Eucharisticon nō mereri reconciliationem, sed fieri a reconciliatis. Sicut afflictiones non merentur reconciliationē, sed tunc sunt sacrificia Eucharistica, qn̄ recōciliati sustinent eas

Et hoc responsum in genere ad patrum dicta, satis tuetur nos contra aduersarios. Certū ꝫ n. illa figmēta de merito opis opati misq̄ extare apud patres

Sed ut tota cā magis perspici possit, dicemus & nos de usu sacramenti, ea que certum ꝫ consentanea ēē prib. & scripturę

Responsio

Nihil solidi rn̄disti ad loca scripturę contra vos citata Nec dubiū ꝫ quin pariter nil boni responsurus sis ad dicta patrum

Si nō ignoratis Missam a prib. appellari sacrificiū cur vos non similiter eam sic appellatis? Estis ne vos vel meliores vel doctiores patribus? Nec nos volumus Missam ex ope opato conferre grām

Nec volumus eam p alijs applicata mereri eis remissionē pecc. quo ad culpam, et si tanq̄ bonū opꝰ sic applicatū sit meritoriū remissionis poenę debitę, tanquā satisfactoriū pro illa

Hec portenta verbor. de quib. tu loqris, nec apud prēs leguntur, nec apud nos, Et quid vis amplius. At larue tuorū vorum de ope opato, quas nec ipe intelligis, satis testantur te nescire quo cum pugnes. pugnas n. Audabatica plia que clausis pficiuntur oclis

Nec nos negamus missam ēē sacrificiū actiois gratiarū, cū in illa grē agantur deo de bn̄ficio redemptionis

Nec dicimus sacrificiū hoc mereri reconciliationem fit aūt tam a reconciliatis q̄ nō reconciliatis, quia a sacerdotib. tam malis q̄ bonis ꝛc

Quam satis autem tueatur vos hoc rn̄sū in gn̄e ad patrum dicta contra aduersarios vros, iudicet lector. qn̄ patres iuge sacrificiū quod ꝫ Missa in noua lege nō volunt fieri solum in gratiarū actione, Ut tu dicis, sz etiā ad alia hactenus dicta

Certum ꝫ aut illa tua figmenta de merito opis opati non attingere ad intellectu eorum, q̄ tui dicut aduersarij Sed videamus quid dicere velis de vsu Sacramenti

De Vsu Sacramenti

Et de Sacrificio

Apologia

Quidam belli homines fingunt Cena dni institutaꝫ ee propter duas cas. Primu vt sit nota & testimoniu professionis, sicut certa forma cuculli ꝫ signu certe pfessionis

Deinde cogitant precipue talem notam Christo placuisse videlicet Conuiuiu, vt significaret mutua inter Chrianos coniunctione atqꝫ amiciciam, quia Symposia sunt signa foederum & amicicie

Sed h opinio est ciuilis nec ondit pcipuu vsum rei a deo traditaru, tantu de charitate exercenda loqtur, qua homines prophani & ciuiles vtcuqꝫ intelligunt. De fide non loqtur, que qd sit pauci intelligunt

Responsio

Quid ad aduersarios tuos, quid alij fingat? de institutione Cene domini, & qualib. cucullis vtantur diuerse religiones? Ego sollicitꝰ non sum de Cucullis religiosorum, nec de bardocucullis stultoru, sed faueo cuiqꝫ veste iuxta qualitatem & conditione suam. Ad scopum loquendum ꝫ, nil faciunt he euagationes

Si aut opinio h ciuilis ꝫ & pter scopu, cur tractas eam? De fide, ais, no loquitur. Que quid sit pauci intelligunt, quod forsan verum ꝫ de fide vestra, de qua multa loquimini, vt recte pistologi vocemini. Quid autez sit fides vra, paucos huc usqꝫ potuistis docere, in signu, q nec ipi plene hanc capiatis, signu quippe scientꝰ, vt Ethnicꝰ ait phꝰ, est posse docere

Apologia

Sacramenta sunt signa voluntatꝭ dei erga nos, no tm sunt signa hoim inter sese. Et recte definiunt sacramenta in nouo test. ee signa gratie

Et quia in sacramento duo sunt, signu & vm. Verbum in nouo test. ꝫ promissio gre addita

Promissio noui test. est promissio remissionis pecc. sicut textus hic dicit. hoc est corpus meu quod pro vobis datur. hic ꝫ calix noui test. cum sanguine meo, q pro multꝭ effundetur in remissione pecc.

Verbum igitur offert remissione pecc. Et Ceremonia ꝫ quasi pictura verbi. seu sigillum vt Paulꝰ vocat ondens promissionem

Ergo sicut promissio inutilis m̄ fide accipiatur, ita inutilis ꝫ Ceremonia nisi fides accedat, q̄ vere statuat hic offerri remissione pecc. Et h̄ fides erigit contritas mentes

Et sicut verbum ad hanc fidem excitanda traditū est, ita sacramentū institutū ꝫ, ut illa spes incurres in oclos moueat corda ad credendum

Per hoc n. videlicet p̄ vm̄ & sacramentū, opatur spūs. Et talis usus sacrameti cum fides viuificat pterrefacta corda, cultus ꝫ noui test., quia nouū test. habet motus spūales, mortificationem & viuificatione

Et ad hunc usum instituit Chrus cum iubet facere in sui comemoratione. Nam meminisse Chri nō ꝫ ociosa spectaculi celebratio, aut exi ca instituta, sicut in tragedys celebratur memoria herculis aut Ulyssis, sed ꝫ meminisse bnficia Chri, eaqꝫ fide accipe, ut p ea viuificem. Ideo psal. ait. Memoria fecit mirabilium suorū misericors & miserator dnꝰ, escam dedit timentib. se

Significat n. voluntatem & miaꝫ dei agnoscenda ee in illa Ceremonia. Illa aut fides q̄ agnoscit miaꝫ, viuificat. Et hic principalis usus ꝫ sacramenti, in quo apparet qui sint idonei ad Sacramentū, videlicet perterrefactę conscientię, & quomodo uti debeant

Responsio

Sacramenta sunt signa effectiua grę, ut habet diffinitio sacramenti nouę legis. Conceditur aute in tali sacramento duo ee, signum scꝫ & vm̄, quia ut b. Aug. dicit verbo accedente ad Elementū fit sacramentū, sꝫ negatur q̄ vm̄ in nouo test. sit promissio grę addita, qꝛ p̄missio illa nō ꝫ de roe sacrameti, qꝛ nō de diffinitione eius

Concedo quidem in nouo test. ee promissione remissionis pecc. At illa p̄missione nego ee sacramentale

Et qn̄ textus dicit. hoc ꝫ corpus meū, ibi terminatur verba sacrametalia & consecrationis, quib. nec Matheꝰ nec Marcus additione facit. Lucas autem addit, quod pro vobis datur, scꝫ in cruce, ubi factus ꝫ Christus ꝓpiciatio pro pctis tocius mdi .1. Iois .2. Sic etiam dicitur de sanguinis fusione, q in cruce fusus ꝫ, sed non funditur in sacramento, Quo liquet satis, te textū illū nō intelligere sed false interptari, ut piter tuꝰ mgr Lutherꝰ facit

Verbū igitur non offert remissione pecc. in sacrameto ideo futilia sunt & inutilia q̄ comentaris hic de p̄missione, de fide, & de Ceremonia. Nec traditū ꝫ verbum ad excitandam fidem, cum fides supponatur in omib. sacramentis. Et qualis queso fides excitatur in puulo, dū bapti-

zatur, & dum cecus adultus baptizatur vel cibatur viatico sacramentali: que spes ibi incurrunt in oculos in motionem cordis ad credendum.

Nec fides vivificat pterrefcta corda, sed gra

Non negamus at Christum instituisse hoc sacramentum in sui gmeoratione, sed quid hoc facit ad errores tuos quos hic involuis

Vult quoqz Chrus agnosci sua miaz in usu huius sacramenti, que fide agnoscitur. At fides illa no vivificat, sed gra prerequirens fidem

Miru qp fidei tribuis quod no b suu, sed alterius, scilicz gratie. Da cuilibet quod suum b, & has Syrtes tot errorum tuorum euades

Apologia

Accedit & sacrificium, sunt n. unius rei plures fines Postquam conscia fide erecta sensit ex qualib. terrorib. liberetur, tum vero serio agit gratias pro bnficio & passioe chri & utitur ipa Ceremonia ad laudem dei, ut hac obedientia gratitudinem ondat, & testatur se magnificare dona dei, ita fit Ceremonia sacrificium laudis

Ac patres quidem de duplici effectu loquuntur, de consolatione consciarum, & de grarunactione seu laude

horu effectuu prior ad sacramenti roez ptinet, posterio ptinet ad sacrificium

De consolatione ait Ambrosius. Accedite ad eu & absolvimini quia b remissio pecc. Qui sit iste qritis, audite ipm dicente. Ego sum panis vite, q venit ad me, no esuriet, & q credit in me no sitiet unqua. hic testatur in sacramento offerri remissione pecc. testatur & fide accipi debere

Infinita testimonia leguntur in hac sniaz apud pres que omia detorquent aduersarij ad opus operatu, & applicandu p alys, cu pres aperte reqrant fidem, & de propria cqqz consolatione loquuntur, non de applicatione

Responsio

Conscia pctis grauata contritione erigitur, q includit propositu confitendi sacramentaliter, qn hoc iubet ecclesia, quia in illa consequitur graz remissionis pecc. Ut tradit scriptura Ezech. 18. Quam nactq liberatio a turbationib. suis & letus scripture credens prorumpit in gratiaru actione, pro bnficio & passione Chri, q sua passioe meruit nobis gram, qua remittuntur pcta

Si qs autem sic celebrat Missam, vel facit eaz ab alio celebrari in grarunactione, fit Missa sacrificiu etia laude que in se b iuge sacrificiu, quod suos singulares habet effectus & comoditates, De quib. dictum b supius

Non dissitemur pres loqui de duplici effectu, quia & consolatione conscriarum loquuntur circa sacramentu pniæ. De laud aut & grarū actione, loquuntur no solum circa sacramentum altaris, sed etiam circa quibet opa bona, quæ fiunt assumpta pnia

Et si b. Ambro. testatur, Ut dicis, in sacramento offerri remissione pecc. Cur tu hactenus negasti hoc sacramento remitti peta Venientib. loquendo de Venialib. quotidianis iuxta Verba b. Aug.? De applicatione aut Missæ pro alijs & de remissione pecc. quo ad poena in purgatorio, satis dictum est huc usq

Testimonia quæ leguntur apud pres pro nobis sunt quia isti loquuntur iuxta doctrinam Catholica, quam & nos amplectimur, a qua qm tu discessisti impie, Vel no intelligis patru dicta Vel torques illa pro tua impietate contra illoru intentione

Non solum patres requrunt fidem sed etia nos. Loquor aut ego de fide Catholica, non de fide tua comenticia, quæ proprie fides non b, sed dnus error, & impietas nephanda. De consolatione autem & applicatione, satis dictu b supra

Apologia

Preterh leguntur & sententiæ de grarū actione, q̄lis illa b suauissime dicta a Cypriano de pie coicantib. Pietas inqt inter data & condonata se diuidens, gras agit tam Veteris bnficij largitori, id b, pietas intuetur data & condonata, hoc b, confert inter se magnitudine bnficioru dei, & magnitudine nroru malorū, mortis & pcti, & agit gras &c

Et hinc extitit appellatio Eucharistiæ in eccla. Neq Vero Ceremonia ipsa b grarū actio ex ope opato, applicanda pro alijs, Ut mereatur eis remissione pecc. &c Ut liberet animas defunctorū. Hec pugnant cum iustitia fidei, quasi Ceremonia sine fide pfit aut facienti aut alijs

Responsio

Non negamus nos inge sacrificiu, quod b missa, simul ee grarum actionem. Qua propter dictu Cypriani contra nos no b, sed pro nobis

Est aut Ceremonia ipa, hoc b, missa, grarū actio ex ope opato, & simul applicabilis b pro alijs, Ut mereatur eis remissione pecc. quo ad poena, & Ut liberet alias defunctorum a poenis in purgatorio soluendis

Nec pugnat illa cum iustitia fidei, quam alia nesimq̄ dispositiuam & preparatiua ad gratiam, q̄ formaliter iustificatur homo. Nec ex hoc sequit Ceremoniam sine fi-

de, sez Catholica prodesse, aut facienti, aut alijs, Ut tu stolide arbitraris

De Vocabulis Missæ Apologia

Aduersarij etiam reuocat nos ad Grammatica. Sumut argumenta ex appellationib. Missæ, que no habent opus longa disputatione

Non n. sequitur Missam etiam si vocatur sacrificium opus ee ex ope opato gram conferens, aut applicatam & alijs mereri eis remissione pecc. &c

Liturgia inquunt st sacrificium, & greci Missam appellant liturgiam

Cur hic omittunt appellatione Veterē Synaxis, que ondit missam olim fuisse multor coicationem

Sed dicamus de liturgia. Ea vox no st proprie sacrificium, sed potius publicum ministerium, & apte quadrat ad nostram sniaz, q videlicet Unus minister consecrans reliquo populo exhibet corpus & sanguinem dom. Sicut vng minister docens exhibet Euang populo, sicut ait Paulg. Sic nos existimet homo tanqua ministros Chri & dispensatores mysteriorū dei, hoc st Euangelij & sacramentor

Et 2. Cor. 5. Propter ca Christi legatione fungimur tanqz deo p nos adhortante. Rogamus Chri ca regalium &c

Ita apte quadrat no Liturgia ad ministeriu

Est n. Vetus vox, Usurpatum in publicis ministerijs ciuilib. ac significat grecis onera publica, sicut tributu, sumptu instruendę classis, aut silia, Ut testatur ore Demosthenis πεοὸ λεπτινην, que tota consumitur in disputatione de publicis muneribus & immunitatib. &c

Et comentarius Demosthenis scribit liturgian genus ee tributoru, sumptu ludor, sumptus instruendarū nauiu curandi Gymnasij, & similiu publicarū curationu

Et Paulus pro collatione Usurpauit 2. Cor. 9. Officiu huius collationis no solum supplet ea, que desunt sanctis sed etiam efficit Ut plures deo Ubertim agant gras &c

Et philippenses 2. appellat Epaphroditu liturgon ministrum necessitatis sue, Ubi certe non pot intelligi sacrificulus. Sed nil opus est plurib. testimonijs, cum Exempla Ubiqz obuia sint legentib. grecos scriptores, in quibus liturgia Usurpatur pro publicis onerib. ciuilib. seu ministerijs

Et propter diphthongum Grammatici non deducunt a λειτω quod significat preces, sed a publicis bonis q Vo-

cant λειτα, Ut sit λειτουργεω. curo, tracto publica bona

Responsio

Non reuocant Vos impertinenter ad Gramatica.
Nec nos inferimus ex sacrificio missę missam ēē opꝰ qd ex ope opato conferat gram̄ ꝛc. Tu aute neqter & maliciose nobis hoc crebro asscribis, Ut nos cora mdo infames, quasi nesciamus que pia sunt & Catholica

Liturgiam dicimꝰ sꝫre grecis sacrificiū, q missam Vocant liturgiam. Cur aut hic omittamꝰ nomen Synaxis quid ad te? cū nccariū non sit Ut omia proferamꝰ noia satis ꝫ nobis proferre ea q nob ad nrm ꝯducūt scopum

Et qd ad nos an proprie vel improprie Vox liturgię significet sacrificium, sufficit nobis eam apud gcos significare sacrificiū, an nescis gramaticę, Varium Usum ēē Vocabulorꝫ tam apud gcos qꝫ apud latinos, capiuntur namqꝫ & proprie & translatiue ac metaphorice, iuxta qualitatem rei & Usum loquendi Utentiū ipis

Num Euangelia greci dicunt scdi nūcij mercedem Ut ꝫ apud Ciceronē ad Atticū testimoniū. Ecclīastici aut tam greci qꝫ latini accipiūt Euangm pro bono nūcio, taqꝫ pro consuetiori significato

Tu aut hic defluis citando Varia testimonia nō necessaria Theologo, sed que cōmendant & decent Gramaticum, Igitur tanquā Gramaticꝰ satꝭ fecisti Vocabulo. At rei significatę iuxta consuetiorem Usum ecclię, minime satis fecisti

Apologia

Illud ꝫ ridiculū ꝙ argumentantur altaris mentionem fieri in sacris litteris, quare nccē sit missam ēē sacrificium, cū parabola altaris per similitudinem a Paulo citetur

Et missam fingunt dictam ab altari Misbach. Quorsum opus erat tam procul accersere Etymologiam, nī Volebant ostentare scientia hebraicę linguę?

Quorsum opus ꝫ procul qrere Etymologia, cū extet nō Missa Deut. 16. Ubi sꝫt collationes seu munera popli non oblationē sacerdotis. Debebant .n. singli Venientes ad celebrationē pascę, aliquod munꝰ quasi symbolū afferre

Hunc morem in inicio retinuerunt & Christiani Cōuenientes afferebant panes, Vinū, & alia. Ut testantꝭ Canones aplorum. Inde sumebatur pars q consecraretꝭ Reliquum distribuebatur paupib. Cum hoc more retinuerunt & nomē Collationum. Missa. Et propter tales collationes apparet etiam alicubi missam dictam esse

αγαπην. Nisi quis mauult ita dictam ee propter comune
quiuiu, sed omittamus has nugas

Ridiculum b. n. aduersarios in re tanta adeo leues co
iecturas afferre. Nam etiam si missa dicitur ~~celebratio~~
oblatio, quid facit Vocabulu ad illa somia, de ope opato, & ap
plicatione, qua fingut alijs mereri remissionem pecc.

Et pot oblatio dici propterea, quia ibi offeruntur oroes
grarum actiones & totus ille cultus, sicut & Eucharistia dc

Verum neq Ceremonie neq oroes ex ope opato sine
fide prosunt. Quanq nos hic non de oroib. sed proprie de
Cena domi disputamus

Responsio

Paulus ad heb. 13. habemus altare ꝛc ait, Ubi decla
rat se loqui de Chro, & testatur in ecclia altare & ita sacri
ficium, sed quia in ecclesia b iuge sacrificiu, in qd omia
Ve. le. consumata & breuiata sunt, igitur in missa que
b hoc sacrificiu, sacrificatur

Et quid impedit parabolam altaris p similitudine
a Paulo, Ut ais, citari? Num grece in hoc loco legitur, ha
bemus Thysiastirion, ac si latine diceretur, sacrificatoriu

Et Misbach sacrificatorium dc. Apliq itaq testimo
niu, habemus altare sacrificatorium in ecclesia, & qd
in eo sacrificatur, nisi Eucharistia, corpus & sanguis
dni nri Iesu Chri ꝛc hec diffuse prosequitur Eccius de
sacrificio misse, que tu hic sugillas pro more tuo, pter
roez, in quo te ridiculu exhibes, & ostentare laboras pe
ritiam lingue hebraice

Non procul queritur Etymologia Ut liqt ex dictis
& autem Deut. 16. Missa capitur pro collatione, seu mu
nerib. populi no excludit quin & oblatione sacerdotis
significet significatione translaticia, iuxta Usum Ecclesi
asticum

Mas. n. hebraice sz tributu. Inde Missa qua interp
tatur hieronig oblationem spontanea iuxta Va textus
Deut. 16. Et transfertur pro oblatione missali, que fit
in memoria spontanee oblationis Christi in cruce semel
facte. Quibus liquet reliqua nil facere ad scopum, que
dictis anectis, et ipe pro nugis habes, quas censes ob
mittendas. Que autem dicis de leuib. quecturis ꝛc te
ridiculum declarant, qn Veram Vocum origine, &
translaticiam significationem nil aduertis

Sed quid audio iterum de sommijs roe opis operati
& applicatione in remissionem pecc.? cum h somnia

tua sint, & nil ad nos ptineant, sintq; larue tue quib. pugnas, quando non habes, quod rationabiliter nobis ob jicere possis

Nec negamus nos in missa etiam oroes & gratiarū actiones offerri, at simul dicimus etiam ibi offerri agnum dei in mysterio, qui semel oblatus & poenaliter in cruce

Fatemur & nos nil horū prodesse sine fide, cui ad heb. 11. dicatur, q; sine fide impossibile sit placere do. Et si tu, Ut ais, non de orationib. proprie disputas, sed de Cena dni, cur illas tue disputationi admisces.

Ego autem dico te improprie, inptinenter, false, & impie disputare & loqui de Cena dni, Ut satis ostendit ea que hactenus protuleram

Apologia

Grecus Canon etiam multa dicit de oblatione, sed palam ondit se non loqui proprie de corpore & sanguine dni, sed de toto cultu, & precib. & grarum actionibus

Orat nos dignos effici ad offerendas pces & supplicationes & hostias incruentas. Offerimus inqt hunc rationale & incruentum cultum. Inepte enim exponit, qui hic rationalem hostiam malunt interptari, & transferut ad ipm corpus chri, cum Canon loquatur de toto cultu Et λογικὴ λατρεία a paulo dicta sit, contra opo opatu Videlicet de cultu mentis, & timore, & fide, & invocatione, & grariarum actione ire

Responsio

Quid tum, q; greco Canon multa etia dicit de oblatione, & si non proprie se loqui ondit de corpore & sanguine, satis & q; loquatur & illis alio quouis modo Et si loquitur de toto cultu, quo non simul loqtur etia de corpore & sanguine? cum bndictio panis & vini, atq; consecratio sit in corpus illud & in sanguine in cultu missali

Per hostias autem incruentas no solu intelligunt seu accipiuntur oroes & grarum actiones in missa sed etiam agnus dei, qui illic offertur. Is. n. amplius non moritur, nec poenaliter offertur, sed mystice. igitur incruente

Et si Canon loquitur de toto cultu, & ronabili cultu qui & in sacerdotio interno, quo no simul Verum & in cultu externo, qui & in sacerdotio externo & ecclasti co, simul offerre corpus chri ex ope opato, cum oroibus & gratiarum actionib., que fluunt a mente, & exercentur interne & externe

Apologia

Q vero defendunt aduersarij nostri applicatione Ceremonie pro liberandis animab. defunctorum, qua ex re questum infinitum faciunt, nulla habent testimonia, nullum mandatum ex scriptura

Neq vero b leue pctm tales cultus sine mandato dei, sine Exo scripture in ecclia instituere

Et Cenam domini institutam ad recordatione & predicatione inter viuos transferre ad mortuos, hoc b abuti nomine dei contra scdm preceptum

Primum n. contumelia b Euangij sentire q Ceremonia ex ope opato sine fide sit sacrificium reconcilians deum, & satisfaciens pro pctis

Horribilis oratio b, tantundem tribuere opi sacerdotis quantum morti Chri. Deinde pctm & mors vinci no possunt nisi fide in Chrm, sicut Paulus docet. Iustificati ex fide pacem habemus, Quare non pot vinci poena purgatorij applicatione alieni operis

Responsio

Applicatione Ceremonie &c tu non intelligis, vt tua sonant & testantur verba, quia h solum b in satisfactione poene, & non in remissionem culpe. Q autem dicis, nos questum facere ex re illa infinitum, tuum dicis, qui p talenta loqui soles in re nihili. Num oparius dignus b mercede sua, pro labore quem locare potest etiam in cultu diuino? Num legeras Paulum dicere, eos qui in Euang° & in sacrario opantur, pariter & de illis viuere .1. Cor. 9.

Tu ne primus es, qui proprio militas stipendio, & cui cura nulla b de victu & amictu? Si tibi prouisum b satis, precor, & alijs faueas, vt sibi suo consulant labore

Tu dicis nos nulla hre testimonia ex scripturis, cuius oppositum ego ondi in libello de purgatorio

Multi cultus in ecclia instituti sunt a rctorib. illius ad gloria dei & profectum salutarem fidelium, absq speciali dei mandato. In quo si illi peccauerunt, vt tu nugaris illuminatione & directione spiritus sancti peccauerunt, & hoc dicere, vt tu facis, non b leuiter peccare, sed b spm sanctum arguere & blasphemare

Non transfertur Cena dni ad mortuos, tanq ad conuiuas, sed meritum passionis Chri applicatur illis p modum suffragij in missa, in satisfactionem poene, debite

pro pctis. Et hoc non ꝫ abuti nomine dei, sed fit ad gloriam dei quā tu impedire moliris tua ignauia & ꝑuicaci temeritate

Nemo fidelium sentit Ceremonia ex ope opato sine fide proficuam ēe, cum sine fide impossibile sit placere deo. sine fide Catholica, quia de tua fide cōmenticia nō ꝫ nobis cura

Nemo etiam fidelium dicit Ceremonia ēe sacrificiū reconcilians deum, & satisfaciens pro pctis quo ad culpam, igitur tu contu meliosus es in Euangeliū Chri quando multa de illo loqueris, & ipm nec plene nec rcte accipis & intelligis

Etiam nemo fidelium tantudem tribuit opi sacerdotis quantū morti Chri, qn Chrus sua morte meruit nobis gram remissionis pecc., quod sacerdos nō facit suo ope quo fit duntaxat satisfactio pro poena ꝛc

Pctm non vincitur fide sed grā, nec ex paulo, que false citas, probabis, pctm vinci fide, quia fides illud nō excludit, sed gratia excludit ipm, vt sepe ōnsum ꝫ huc usq;

Poena aut optime vinci pot ipius purgatorij applicatione alieni opis, Cuiꝰ oppositum tu quidem dicis, sed nūqꝫ probare poteris. Et quomo ꝓbares, qn non capis? loques de rebus illis haud secus, quaꝫ de colore cecꝰ

Apologia

Omittemꝰ iam qlia habeant aduersarij testimonia de purgatorio, quales existiment poenas ēe purgatorij quales habeat causas doctrina satisfactionū, quam supra ōndimꝰ vanissima ēe, illud tm opponemꝰ. Certum ꝫ Cenam domi instituta ēe propter remissionē culpe. Offert n. remissione pecc. Vbi necesse est vere culpam intelligere

Et tn pro culpa non satisfacit, alioqui missa eēt par morti Chri. Nec remissio culpe accipi pot aliter, nisi fide, igitur missa non ꝫ satisfactio, sed promissio & sacramentum requirens fidem

Ac profecto necesse ꝫ omes pios acerbissimo dolore affici, si cogitent missam magna ex parte ad mortuos & ad satisfactiones pro poenis translatam ēe. hoc ꝫ tollere iuge sacrificium ex ecclia. hoc ꝫ Antiochi regnum qui saluberrimas promissiones de remissione culpe de fide, transtulit ad vanissias opiones de satisfactionib.

Hoc ꝫ Euang^m contaminare, corrumpe usum sacramentorum, hij sunt, quos Paulꝰ dixit reos esse corporis & sanguinis dni, qui oppresserunt doctrinam de fide, & remissione culpe. Et corpus & sanguinem domi ad sacrilegu questum, pretextu satisfactionum, contulerunt

Et huiꝰ sacrilegij poenas aliqn dabunt. Quare cauendum ꝫ nobis et omnib. pijs conscijs, ne approbent aduersariorum abusus

Responsio

Num supius dixeras, aduersarios nulla hre testimonia? &c. Et hic concedis illos habere talia, sed te hec minime curare, qz doctrina eorum onderas vanissima. Sed quis hic non capit, te vanissimu disputatorem ee qui quod uno loco negas, alio concedis, & qui tua Sycophantiam doctrine prefers Catholice

Non ꝫ certu, sed falsum, Cena domi instituta ee propter remissionem culpe & ꝓ offerat remissionem pecc. quo ad culpa, cu illa non nisi pna remittatur. Sed instituta ꝫ in viaticum, quo cibetur aia p augmentum gre, & fortificetur illa, ad perficiendam viam q ducit ad coelestem patriam

Nec Missa, ut ipse dicis, satisfacit pro culpa, scz mortali, de qua hic agitur, sed pro poena debita, postqz remissa fuerit culpa

Remissio aut culpe non accipitur fide, sed gratia que excludit pctm, ideo male infers, missam non esse satisfactionem, que etia nec promissio ꝫ, nec sacramentu ut tu fabularis, nescius quid in re ista loquaris

Gaudere hnt omes pij, missam etiam translatam ee ad mortuos in satisfactionem pro poenis pctoꝝ debitis, ut quod hic neglectum ꝫ, saltem alibi recupetur & inueniatur

Et hoc non ꝫ tollere iuge sacrificiu, ut tu nugaris, sed ꝫ illud comendare & magnificare. Nec est regnum Antiochi, sed mie & pietatis Christi. Verum tu de regno Antiochi es, quod militat Sathane, qui Chri bonitate in satisfactionibus, quas probat ecclia Catholica, extinguere niteris vanissimis comentis & nugis tuis

Tu cum tuis, contaminatores Euang^ij Chri estis, qn huic prefertis Euang^m vrm subscaminale & cripticum, & hoc dicitis ee Euang^m Chri, quod no ꝫ, sz pessimoru hereticoꝝ quos damnauit ecclesia Catholica, cuz

sua doctrina, quā dixerunt Euangelicā, cū nil minus eēt, q̄ Vere Euangelica

Estis etiam corruptores legittimi Usus sacramentorum, & oppressores doctrinę Catholicę. Nugator etiā es maximus, in hoc, q̄ dicis nos corpus et sanguinē domi conferre in sacrilegum quęstum, pretextu Satisfactionum

Sed vide hic religionē nouā pie lctor, in qua sacrilegi sunt, q altario seruiunt, & pro viuis ac mortuis orant, & sacrificant tanq̄ mīstri ecclię. Qui aūt altaria subuertunt, templa dei demoliuntur, & ornamenta eorum tollunt, ac in Usus prophanos vertunt, hij pij sunt, & veri Chriani, & consolationē ꝯsciaꝝ ex fide sua hūt, eo q̄ hac omnia eorū pcta submerguntur, imo nc eis ob fidem illam imputantur a deo, quoniā hac vincūt pcta mortem & diabolum, & velit nolit, cogitur deus illis dare regnū coelorū, tanq̄ iustis, fide sua iustificatis

Nec tenentur ad aliquā satisfactionē, qr Chrus satisfecit pro eis, cꝰ omnia sunt illoꝝ ob suam fidem. Nec tenentur ad restitutionem male ablatoꝝ in spoliatione tam dei q̄ hominū, & in prophanatione tam temploꝝ q̄ hoīū religiosorum, seruientiū & mīstrantiū in illis etiam Utriusq̄ sexus. Piūm ꝫ apud illos ex Chro nuptis & dicatis, in sua ecclia incestuosa facere scortilla, & id genus alia multa, q̄ in libello seu Dialogo de mrimonio sacerdotali & monachali fusius explicaueram

Cauendum ꝫ igitur alumnis huius nouę religiois ne approbent Usus Catholicos, quia abusus sunt censendi iuxta hanc religionē, cuius author est pluto cū Proserpina Uxore sua

Apologia

Sed redeamus ad causam. Cum missa nō sit Satisfactio nec pro poena nec pro culpa, ex ope opato sine fide, seqtur applicationem pro mortuis inutilem eē

Neq̄ hic opus ꝫ longiori disputatione. Constat eniz q̄ ille applicationes pro mortuis nulla habeant ex scripturis testimonia

Nec tutum est in ecclia cultus instituere sine authoritate scripturę

Et si qn̄ opus erit, prolixius de tota re dicemꝰ. Quid enī nunc rixemur cum aduersarijs, qui neq̄ quid sacrificium, neq̄ quid sacramentū, neq̄ q̄d remissio pecc. neq̄ quid sit fides, intelligunt

Sequitur Responsio

Et quid opus ꝙ tibi tocies idem repetenti rudere cum una responsio satisfaciat loquacitati tuę? At ego hactenus crebro tibi ad has nugas & larvas rudi, ut plane tecum ineptirem.

Un nec mihi hic opus ꝙ longiori disputatione, quia constat, te nec teipm nec scripturas intelligere, ut satis huc usqꝫ tibi ondi. Nec tutum nec proficuum est cu talibus homib. multu temporis insumere, qn tam opa qꝫ impense perduntur cum eis.

Credo aut tibi opus ee, ut prolixius de re illa dicat repetendo iteru atqꝫ iteru eascem nugas & larvas, quas hactenus egisti, qn mea opa utcunqꝫ exigua satis ostensum ꝙ, qd in parma feras. Recas ubi velis, & me intrilidium te expectare & excipe eo volente experieris.

Sed mirandum ꝙ te homine tam doctum & eruditu qualem te in hoc libello ondisti, rixari seu disputare cu aduersarijs, hominib. ignaris, rudibꝫ & indoctis, q paru vel nil sapiunt, qui nesciunt qd sacrificiu, qd sacramentum, qd remissio pecc. sit, & nec intelligunt quid sit fides, & tamen volunt fideles haberi. Et quis non mirabitur tanta humilitatem tuam, qua dignaris ta grossos asellos tua disputatione & colloquio? Habebis indubie ex re illa memoria te digna, nulla oblivione delibilem.

Apologia

Nec grecus Canon applicat oblatione tanqꝫ satisfactionem pro mortuis, quia applicat eam piter beatis omnib. patriarchis, pphetis, apostolis. Apparet igitur grecos tanqꝫ grarum actionem offerre, non applicare tanqꝫ satisfactionem pro poenis.

Quanqꝫ etiam loquuntur non de sola oblatione corpis & sanguinis dni, sed de reliquis missę ptib., videlicet orationib. & gratiarum actionib.

Nam po consecratione pcantur, ut sumentibus psit, no loquuntur de aliis. At λογικη λατρεια non st ipsam hostiam, sed orationes & omia, que ibi gerunte.

Q vero allegant aduersarij patres de oblatione pro mortuis, saing veteres loqui de oratione p mortuis, quia nos non prohibemus, sed applicationem ęnę dni pro mortuis ex opere opato, improbamus.

Nec patrocinantur aduersarijs veteres de ope operato. Et ut maxime Gregorij aut recentioru testimonia ha-

beant, nos opponiꝰ clarissias & certissimas scripturas

Et patrum magna dissimilitudo ꝫ. hoies erat & labi ac decipi poterant. Quanqꝫ si nunc reuiuisceret, ac uideret sua dicta, ꝑtexa luculentis illis medacijs, q̄ docet aduersarij de ope opato, longe aliter se ipi iterp̄tarentꝰ

Responsio

Putabam tibi opus non ee longiori disputatioe, sed uideo te e uestigio redire cū laruis tuis priorib.

Et quid nobis de greco Canone, q̄ latini sumꝰ, & in ecclia latina. Mirum q̄ nō etiā citas Canone Chaldaicū si quis talis fuerit, uel Sarmaticū, cū missa ura canaria, que iam ꝑ omnem uagatur lingua

Forsitan ideo abiecistis Canonem latinū de missa ura truncata, quia magis ee uultis uel gci Moscobitę ut Sarmatę, qꝫ latini. At quid ad nos an ad Ruthenos ut Roxolanos, aut etiam ad Maxobios defeceritis, ex q̄ mri ecclię Catholicę renunciastis, ac illam repudiastis?

In missa fit oro ꝑ uiuis & defunctis, & cū celebras missam opetur opus bonū, cur illud nō posset applicare mortuo sicut uiuo, in satisfactione poenę? Cumqꝫ is minister sit ecclię, in cꝰ persona celebrat, q̄ semper placet deo, & ratione grę, in qua ꝫ grata, & accepta est illi, cur opꝰ missę non eet gratum & acceptū in satisfactionem poenę? ꝛc

Loquuntur autem ueteres non solum de oratione pro mortuis sed etiam de toto missę officio, qd suo modo applicatur illis, Ideo nec pres, nec teipm intelligere tū comperiris, sicut fusius & sepe dixeram supiꝰ

Et quę queso sunt illę clarissimę & certissimę scripturę, quas nobis opponitis? Ego n. nil uideo preter nugas & laruas tuas, quib. agis, replicando & iterūꝫ replicando ad fastidium usqꝫ

Patres tibi homines erant, labi & decipi potuerunt, Et prophetę ac apli homines erant, sed q̄ illi lapsi & decepti non sint, Unde habes, nī ex iudicio ecclesię Catholicę? Et cur illi pariter non acquiescis in iudicio doctrinę patrum? qn̄ probat illam sua praxi & iudicio. An nescis qd loquatur Paulus ad Ephe. 4. de doctorib. & pastorib. quos Chrus dedit ecclię suę, post suam ascensionem? Ne circumferamur omi uento doctrinę, in astutia & illusione hominū, scꝫ impiorū, qui se opponūt ueritati Catholicę ꝛc

Qui patres

Qui patres, si nunc reuiuiscerent, a doctrina Catholica minime recederent, & se interpretarentur conformes illi tuam aut & tuorum perfidiam, in malam crucem abire iuberent

Apologia

Falso etiam citant aduersarij contra nos damnationem Aerij, quem dicunt propterea damnatum esse, quod negauerit in missa oblationem fieri pro viuis & mortuis

Sepe hoc colore utuntur, allegant veteres hereses, & cum his falso comparant nostram causam, ut illa collatione pregrauent nos

Epiphanius testatur Aerium sensisse, quod orones pro mortuis sint inutiles, id reprehendit. Neque nos Aerio patrocinamur sed vobiscum litigamus, qui heresim manifeste pugnantem cum prophetis, apostolis, et sanctis patrib. scelestè defenditis, videlicet, quod missa ex opere operato iustificet, quod mereatur remissionem culpe & poene etiam iniustis, pro quibus applicatur, si non ponant obicem

Hos perniciosos errores improbamus, qui ledunt gloriam passionis Christi, & penitus obruunt doctrinam de iusticia fidei

Responsio

Nos plus b. Aug. credimus quam Epiphanio, quia perfectius & completius errorem Aerij describit, quem propterea dicit damnatum, quod negauerit in missa oblationem fieri pro viuis & mortuis

Quapropter nullo colore utimur in grauamine vestre cause. Tu autem falso pro more tuo hoc nobis tribuis, quemadmodum & cetera que in nos nugaris

Concesso autem quod Aerius senserit, quod tu dicis Epiphanium testari de illo, non video quo tu non procineris illius errori, quando vis missam, in qua oratur pro defunctis & que applicatur in satisfactionem poene eorum, non valere illis pro poene satisfactione. Et propter quid queso oratur pro defunctis, & opus misse illis applicatur, si non fit satis pro poena, per huiusmodi?

Verum autem quod te litigare nobiscum, sed simul verum est te nescire de quo litiges, quando nos non tenemus nec defendimus, missam ex opere operato iustificare etc. Et quo te non pudet tam apertis in nos agere nugis, & has tam crebro repetere, ac ineruditis inculcare? An putaueras nullum superesse, qui nugas tantas & tot deprehendere & confutare & posset & auderet?

Perniciosos quidem errores improbatis, sed non nostros sed quos ipi fingitis, & falso nobis imponere haud erubescitis. Unde infamiam Vobis procuratis, gloria passionis Chri remanente illesa

Doctrinam autem Vram de iustificia fidei, Ut falso illa Vocatis, non agnoscimus nos, qui gram scimq; iustificare non fidem, nisi dispositiue & preparatiue, Ut sepe hactenus b dictum

Apologia

Similis fuit psuasio impiorum in lege, q mereretr remissione pecc. non gratis p fidem, sz per sacrificia ex ope opato

Itaq; augebant illos cultus, & sacrificia instituebant cultui Baal in Israel, in Iuda etia sacrificabant in lucis

Quare prophete danata illa psuasione, belligerantur no solum cu cultorib. Baal, sed etiam cu alijs sacerdotibus qui sacrificia a do ordinata, cu illa opione impia faciebat

Verum heret in mdo hec persuasio & herebit semp, q cultus & sacrificia sint propiciationes

Non ferum homies carnales soli sacrificio Chri tribui hunc honorem, q sit propiciatio, quia iustitia fidei non intelligunt, sed parem honore tribuunt reliquis cultib. & sacrificijs

Sicut igitur in Iuda hesit apud impios pontifices falsa persuasio de sacrificijs, sicut in Israel Baalitici cultus duraverunt, & tamen erat ibi eccla dei, q impios cultus improbabat, ita heret in regno pontificio cultus Baaliticus, hoc b, abusus missę, quam applicat Ut per ea mereantur iustis remissionem culpę & poenę

Et Videtur hic Baaliticus cultus Una cum regno pontificio duraturus ee, donec Veniet Chrs ad iudicandu3 Et gloria adventus sui pdet regnu Antichristi

Interim omnes qui Vere credunt Euang. debent improbare illos impios cultus excogitatos contra mandatum dei, ad obscuranda gloria Christi & iustitiam fidei

Responsio

Quid nobis de errore Veteris legis, qui olim ad helia etiam explodebatur. 3. Regu 18. de cultu Baal? Et quantus labor fuerit Paulo circa iustitiam legis, testantur epistole eius

Non heret in mundo hec persuasio, nec herebit semper q cultus & sacrificia sint propiciationes, quia nemo fidelium tenet eam

Sugillatio autem tua, qua pro more tuo insolescis in ecclesiam Catholicam, quam regnum despectiue vocas pontificium, nil pro te faciet, nisi quod tuam prodit fatuitatem

Non est apud nos in ecclesia Catholica abusus missę, sed is in tua ecclesia coprotina est, in qua optime cultui Baalitico congruit truncatio vestra, qua non solum vos docetis schismaticos, sed etiam veros Baal seruos, qui cultus durabit quousque permiserit Christus, qui regnum Antichristi, quod vos incipitis, perdet gloria aduentus sui

Interim omnes qui vere credunt Euangelio Criptico seu subscamnali, debent obstinati remanere, et reniti veritati Catholicę, tam in fide quam in vita, et cultu ecclesiasticu qui Catholicus est, impugnare et persequi, ut veniente Antichristo, inueniat is paratum sibi regnum, et populum suę doctrinę capacem

Apologia

Hec de missa breuiter diximus, ut omnes boni viri ubique gentium intelligere queant, nos summo studio dignitatem missę tueri, et verum usum ostendere, et iustissimas hre cas, quare ab aduersarijs dissentiamus

Ac volumus admonitos esse omnes bonos viros, ne adiuuent aduersarios defendentes prophanationem missę ne grauent se societate alieni pcti

Magna causa, magna res est, nec inferior illo negocio helię prophetę, qui cultum Baal improbabat. Nos modestissime causam tantam proposuimus, et nunc sine contumelia respondimus

Et si comouerint nos aduersarij, ut omnia genera abusuum missę colligamus, non tam clementer agenda erit causa

Responsio

Quam breuiter de missa dixeris, satis ostendunt crebrę et ociosę repetitiones tuę eiusdem rei

Dubitare non habes, quin boni viri apud ecclie doctrinam remanentes, quo studio vos missę dignitatem tueamini, optime intelligant, videntes impiam illius truncationem, et audientes vernaculas canciones in ea, quibus et rustici utuntur in compitis

Vera aut causa cur ab aduersarijs dissentiatis unica est, quia ab ecclia Catholica desciuistis, et ideo cum illa conuenire recusatis, et summo studio hanc subuertere laboratis

Non est opus tibi admonitione illa, qua admones bonos viros, ne nos adiuuent etc quia opus non est nobis magno

& Singulari auxilio hom̄, Ut tibi & tuis resistamus in nugis Vr̄is, eo q̄ tam patentes sint, Ut etiam puer bimulus eas capere possit

Non prophanamus nos missam, ritū Catholicum seruando in ea, sed tui illam impie prophanauerunt eam truncando, & Varijs modis mutando illā contra formam Catholicam, quos tuendo tu te societate alieī criminis grauas & polluis

Quam modeste autem tu in causa vr̄a te habueris saltem rn̄dendo, pn̄s libellus satis indicat. Quoniaz si detrahere ecclie rectorib., & illos impie diffamare, doctores quoqz sacrarū lr̄arū Viros bonos & eruditos, pro conseruatione doctrine Catholice laborantes, asinos Vocare, & id genus alia multa, fuerit modeste agere, & sine contumelia rn̄dere, nec non in illos nugis, strophis, technis, dolis, & sycophantijs cmenticijs agere, fateor te modestissime egisse in pn̄ti Apologia tua, nc inuenio quo te potuisses modestius habuisse, quod q credere noluerit, magna huic Apologie faciet iniuriam

At minas quas aduersarijs tuis intentas, ~~minime~~ pili facimus nos, q Vera argumenta expectamus & cupimus, nil curantes an clementer an durius actu-rus sis causam tuam, cui hactenus non nisi nugis cōmenticijs consuluisti

Colligas igitur quotcunqz poteris nugas, quando alia non habes, quib. contra doctrinā Catholicam insolescas, nos te expectabimus. Pergas & Vtrisqz Vtere calcaribus, Ut Videamus q̄z profunda Vulnera secare & possis & Velis

Articulus Quartus

Est de Votis monasticis

Apologia

Apud nos in oppido Turingie Isenaco Frasciscanus quidam fuit ante annos Triginta. Ioannes Hielten, qui a suo sodalicio coniectus est in carcerem, propterea quod quosdam abusus notissimos reprehenderat

Vidimus enim eius scripta, ex quib. satis intelligi potest quale fuerit ipsius doctrine genus. Et qui norunt eum, testantur fuisse senem placidum, & sine morositate grauem Is multa predixit, que partim euenerunt hactenus, partim Videntur iam impendere, quae non Volumus recitare, ne quis interpretetur ea, aut odio cuiusque, aut in gratiam alicuius narrari

Sed postremo cum Vel propter ætatem, Vel propter squalorem carceris in morbum incidisset, accersiuit ad se Guardianum, Ut suam Valetudinem illi indicaret. Cumque Guardianus accensus odio pharisaico, duriter obiurgare hominem propter doctrine genus, quod Videbatur officere culine, cepisset. Tum iste, omissa iam mentione Valetudinis, ingemiscens, inquit, se has iniurias æquo animo propter Christum tolerare, cum quidem nil scripsisset aut docuisset, quod labefactare statum monachorum posset, tantum notos quosdam abusus reprehendisset

Sed alius quidam, inquit, Veniet, Anno domini 1516. qui destruet Vos, nec poteritis ei resistere

Hanc ipsam sententiam de inclinatione regni monachorum & hunc annorum numerum, postea etiam reperiunt eius amici perscriptum ab ipso in comentarijs suis, inter annotationes quas reliquerat in certos locos Danielis

Quanquam aut, quantum huic Voci tribuendum sit, euentus docebit, tamen extant alia signa, quae minantur mutationem regno monachorum, non minus certa, quam oracula

Responsio

Putabam te scripturis & rationem acturum contra Vota monastica, sed Video te somnia afferre cuiusdam lignipedis, que an tua Vel alterius sint comenta, me parum angit

At quia numerus annorum inceptionis in destructione religionum facticiorum concordat, cum desperatione Lutheri tui, qua cepit ille Verbo, Ut ait, euacuare monasteria, improperando Monetario, quod is hoc cepisset ferro, facile est tibi, tanquam somniorum coniectori, interpretari figmentum hoc, Vel a te compositum, Vel ab alio excogitatum, & nostro coaptare tempori

Ego ante quadraginta annos in Isenaco eram, & sepe post hac

at neminem unq̃ audieram meminisse huius rei. Tibi aut cur non crederem, tanto veritatis zelatori? qui pluribus hactenus egisti nugis, q̃ habeas in capite pilos. Verum tamen videamus alia signa, q̃ minantur mutationem regno monachorum, non minus certa, q̃ sunt prophetarum Baal, & sommiatorum oracula

Apologia

Constat .n. quantum sit in monasterijs hypocrisis, ambitionis, auaricię, quanta inscicia, & indoctissimi cuiq̃ seuitia, quanta vanitas in concionib., in excogitandis subinde nouis aucupijs pecunię. Et sunt alia vicia, quę non libet commemorare

Cumq̃ fuerint olim scholę doctrinę Chrianę, nunc degenauerunt velut ab aureo gne in ferreum. Seu ut cubus platonicus in malas harmonias degenerat, quas Plato ait exitium afferre

Locupletissima queq̃ monasteria tm alunt ociosam turba que ibi falso pretextu religionis helluatur, de publicis Elęemosynis ecclesię

Christus aute admonet de sale insipido, q̃ soleat effundi & conculcari. Quare ipi sibi monachi his morib. fata canunt

Et accedit nunc aliud signum, q̃ passim authores sunt interficiendorum bonorum virorum. Has cędes deus haud dubie breui ulciscetur

Neq̃ vero accusamus omnes. Arbitramur enim passim aliquos viros bonos in monasterijs ee, qui de humanis cultibus moderate sentiunt, nec probant seuiciam, qua exercent hypocritę apud ipos

Responsio

Unde constat tibi quantum hypocrisis sit in monasterijs? An ex te hoc loqueris, vel an alij tibi re illa detexerunt? Ex te loqui hoc quo poteris, cum expientia rei nullam habeas? nisi aliqn monachus fueris, quod non credo

Si autem alij tibi de nobis dixerunt, factum b hoc certe a monachis exiticijs, & ab apostatis, qui psecutores sunt sui ordinis, quib. qui credit, similis fit illis in nugis, quod in te compleri notum b, quando illorum patronus es, & te constitueras facinorum illorum operculum

Concesso aut q̃ in nonnullis simul currat hypocrisis, quid tum? sunt ne ideo insontes inuoluendi cum sontib.? forsan te authore nullus b hypocrita in statib. secularibus & in ecclia tua coprotina

Similiter rndere possum de ambicione & auaricia, ite de inscitia. Num in omni collegio tam ecclastico q̃ seculari pmixti sunt docti cum indoctis, prudentes cum rudib. &

simplicib. ? Nunquid in structura vel turris vel muri sunt lapides diuersi, aciales scilicet & infortiles

Si autem placuerit tibi loqui de vanitate in concionib. contingente, respice ad concionatores tuę impietatis & perfidię, qui toti vani sunt, quia nugis pleni, quas in populum effundunt contra doctrinam pietatis, fidei, & vitę Chrianę ꝛc

Que autem alia sint vicia que vis reticere ꝑ modestia tua, ipe coniectare nescio. Loqueris aut ac si illa que protuleras in diffamationem religiosorum frm nulla sint, aliorꝝ comparatione. Hoc autem scio, concionatores tuos, exiticios scꝫ monachos, diffamare solitos pro suggesto fratres suos, vicia imponere illis varia & multa, qbus se purgare nituntur coram populo, quod aliud non ꝫ, qꝫ festucam in alterius octo videre, trabem aut que in suo ꝫ, no attendere nc ꝯsiderare

Erant olim & hodie sunt monasteria scholę doctrinę Chrianę & cum hoc bonarū lrarum. Si que aut degenerauerunt & dissolutionem passa sunt, emendanda sunt & reformanda. Quis n. statuum tam solidꝰ & firmus ꝫ. Ut cum tpe no patiatur remissionem & laxior fiat? Videmus in arbore fructifera ramos nonnullos putrescere. At propterea non venit eradicanda, sed purganda, & nouis surculis reficienda & foecundanda

Quantam aut macula diffamię muras locupletissimis monasterijs, in quib. congregati sunt nobiles cū plebeis, que dicis duntaxat alere ociosos & helluones, qsi nullꝰ ibi sit qui frugaliter viuat & deo seruiat, quis no videt? Si mica salis in te eet, utiqꝫ ab hac mimica & scurrili insectatione tibi tempares, sed quia nil frontis amplius habes effundis quicquid tibi in buccam venerit. An aut hoc te doceat Euangelium Chri, non inuenio, & si certus sim Euangm subscammale maiora flagicia etiam palpare

Sal insipidum ac infatuatum, de quo Chrus loqtur Math. 5. est is q descuit a doctrina Catholica ad impietatem, & illius doctrina amplius audiri no debet a poplo sed pedib. calcari ꝑ contemptum eius; ne quem inficiat errore, debetqꝫ doctor erroris proijci foras extra ꝯmunionem populi, ne modicum fermentū, ut Paulus ait, tota massam corrumpat, & iuxta vulgare dicterium. Ne una ouis morbida totum inficiat gregem

Cęnobitę aute in monasterijs, remissiores, imo insolentiores facti emendari debent, non expelli, ni nulla.

illic spes fuerit emende

Libenter autē ex te audirem, q monachi passim authores sint interficiendorū bonorūm virorūm? Tū quidem multa dicis in monachos, quod dicere facile ē. At nil horū probas, quia probare difficile ē. Si sufficeret dicere, quāta nos putas in te & in tuos dicere posse? Sed sic tua modestia, iuxta vm̄ Pauli, notescit oībus hoīb., qua & notaris proximū sicut teipm̄ diligere. Nec te respicit vm̄ Chri cum dicit. Nolite iudicare, nolite condemnare. Alienū seruū tibi licet iudicare, qui dn̄o suo stat vel cadit, quia non subes legi dei

Si autem nō accusas omēs, ut ais, ꝛc. Cur paulo an̄ dixeras, locupletissima queq; monasteria tm̄ alere ociosa turbam, que pretextū religionis helluatur. ꝛc. Num hoc ē eodem ore effundere & euomere calidū & frigidū? Videas queso ipe, q̄ pulchre sibi consonent verba tua, etiā in eod paragrapho

Apologia

Sed de gn̄e doctrinę disputamus, quod nūc defendunt architecti confutationis, non utrum vota seruanda sint Sentimus n. licita vota seruari debere, sed utrum cultus illi mereantur remissionem pecc. & iustificationē

Utrum sint satisfactiones pro pctis, utrum sint pares baptismo, utrum sint obseruatio preceptorū & consiliorū, utrum sint perfectio Euangelica, utrum habeat merita superogationis, utrū merita illa applicata alijs saluent eos, utrum sint licita vota his opinionib. facta, utrū licita sit vota, que pretextū religionis, tm̄ ventris & ocij cā suscepta sunt, utrum vere sint vota, que sunt extorta aut inuitis, aut his qui p ętatem nondum iudicare poterat de genere vitę, quos parentes aut amici intruserunt in monasteria, ut de publico alerentur, sine primonij priuati iactura, utrū licita sint vota, que palam vergunt ad malum exitum, vel quia propter imbecillitatem non seruantur vel quia hij q sunt in sodalitijs, coguntur abusus missarū impios cultus sanctorum, consilia seniendi in bonos viros approbare & adiuuare

De his questionib. disputamus. Et cum nos in cōfessione pleraq; diximus de eiusmodi votis, que etiā Canones pontificū improbant, tamen aduersarij iubent omnia que produximus reijcere

his n. verbis usi sunt, ac opere pcm̄ ꝫ audire, quo cauillentur nr̄as rōes, & qd afferat ad munīedā sua causā Ideo breuiter pcurremus pauca q̄dam argumenta nr̄a & diluemus in his obiter cauillationes aduersariorū

Cum aut h̄ causa tota diligenter & copiose a Luthero tractata sit in libello, cui titulum fecit, de votis monastic Volumus hic librum illum ꝑ repetito hr̄e

Responsio

Si de gn̄e doctrinę disputas, cur non simul agis de seruandis votis, cū illorū seruatio sit finis illius doctrinę?

Et si sentitis licita vota seruari debere, cur sacerdotes vr̄i non seruant continentię votum, sed ducūt vxores contra legem diuinā, taceo monachos exiticios, ꝯiugatos qui duplici voto ligantur ꝛc

Sz forsan dices illorum vota nō ēe licita, quod si dixeris iudicium tuum preferes iudicio ecclię, q̄ iudicat & postulat h̄ tanquam licita, & quia h̄ illuminatur & dirigitur a spūs., videris & illi te tuū pferre iudiciū, sed iam satis de re illa

Quid autem repetis antiquam larua tua de merito remissionis pecc. et iustificationis, quod ꝫ a sola Chr̄i passione, ut crebro & ad fastidiū usqz te urgente hactenꝰ dixeram

De reliquis aut questionib. quas narras, opus nō ꝫ ut tibi hic rūdeam, quod utiqz facerem, si illas in hac apologia tua specialiter tractares contra doctrinā catholicam, sed quia ad tuū confugis Lutherū in re illa, remitto te ad eos qui satis confutarunt impietatem illius de votis, & maxime de voto ꝯtinentię, quod & ille bis fecit, quia in susceptione ordinū, & in professione religionis Augustinianę, quam mihi, dum candidatus illius essez non poterat satis cōmendare

Non cauillamur rationes vr̄as, sed veris rationib ondimꝰ illas futiles ēe & inutiles, que argumēta nostra pro modestia tua dicis cauillationes, quomodo diluere velis, libenter audire volo

Apologia

Primū hoc certissimum ꝫ, non ēe licitū votū, quo sentit is qui vouet se mereri remissionē pecc. coram deo, aut satis facere pro pctis coram deo. Nam h̄ opinio ꝫ manifesta contumelia Euangij, quod docet nobis gratis donari remissionē pecc. propter Christum, ut supra copiose dictum ꝫ. Re-

cte igitur citauimus Pauli locū ad Gal. Euacuati estis a Christo, q̄ in lege iustificamini, a gratia excidistis

Qui querunt remissionem pecc. non fide in Chrm̄ sz opib. monasticis, detrahunt de honore Chri, & iterum crucifigunt Christum

Audite autem audite, quo hic elabantur Architecti confutationis. Pauli locum tm̄ de lege Mosi exponunt, & addunt, monachos omnia propter Chrm̄ obseruare, & conari propius scdm̄ Euang^m accedere viuere, Ut mereantur vitam eternam

Et addunt horribilem Epilogum his verbis. Quare impia sunt, q̄ hic contra monasticen allegantur. O Chre q̄z diu feres has contumelias, quibus Euang^m tuū afficiunt hostes nostri

Diximus in confessione remissione pecc. gratis accipi propter Chrm̄ p fidem. Si h̄ non ē Euang^i vox, si non ē sn̄ia pris eterni, quam tu qui es in sinu patris, reuelasti mdo, iure plectimur

Sed tua mors testis ē, tua resurrectio testis ē, spūss. testis ē, tota ecclia tua testis ē, Vere hanc ēe Euang^i sn̄iaz q̄ consequamur remissione pecc. non propter merita, sed propter te per fidem

Paulus cum negat homines lege Mosi mereri remissionem pecc., multo magis detrahit hanc laude traditionibus humanis, Idqz aperte ad Coloss. testatur. Si lex Mosi q̄ erat diuinitus reuelata, no merebatur remissionem pecc. quanto minus iste obseruationes fatue, abhorrentes a ciuili consuetudine vite merentur remissione pecc.

Responsio

Nemo vouentium religionem tam stolidus ē, Ut sentiat se voto illo mereri remissionem pecc. aut satisfacere p pctis ideo tu contumeliosus es in religiosos, quos talib. infamas nugis. Et si quis vouentium tam simplex & rudis eet, Ut hoc faceret, illius certe simplicitas & ignauia no preiudicaret veritati

Male citastis Pauli locū ic torquendo illum perperam ad monasticos, quia utiqz Paulus loquitur de hijs q̄ iustificationem in lege Moisi quesierunt, quod monastici no faciunt, quibus nil desiderabilius ē, q̄z Ut Euangelium colant, & proxime scdm̄ illud viuant

Nec volunt iustificari aliqua lege, nec p vota, sed Ut facilius & impeditius mandata dei seruet, iustificatione

autem, q̄ ꝑ grām ꝫ, retineant, & in grā crescant, ideo enim regulari vitę se mancipant & addicūt, nō ꝓpter nugas, quas tū de illis fabularis

Neq; detrahunt glię Chri, q omnia ꝓpter Chrm̄ faciunt & illum imitantur, gaudenter quoq; canūt. Regnū mdi & oem̄ ornatū seculi contempsi, propter amorem domi mei Jesu Chri

Quod autem tū dicis de promerenda iustificatione & grā, iam crebro explosum ꝫ. Ex qua grā scdm̄ Euangelium viuentes, merentur vitam ęternā, siue monachi fuerint, siue alij Chriani. Sic nos loqmur iuxta doctrinam Catholicam, nil curantes despectionez & exclamationem tuam frascosam, qua in nos vteris, Ut nugis tuis & impietati facias colorem

Vere ergo impia sunt, que tū contra monasticen moliris, abutendo ad h̄ scripturis sanctis, que prorsus nil faciunt ad rem tuam

Et quid hic cristam erigis, multa in nos dicendo & exaggerando, cum & nos profiteamur remissione pecc. gratis accipi propter Chrm̄, & si non ꝑ fidem formaliter & effectiue, sed ꝑ grām que excludit pctm̄

Et huius rei testis est resurrectio Christi, mors Chri, & alia que narras

Quemadmodū aūt Paulus negat homines lege Moisi mereri remissionem, sic & nos negamꝰ eos mereri hꝰmodi traditionib. hūanis

Q aūt fatuas dicis observationes, scz monasticas ꝛc scribo circa alias detractiones tuas

Apologia

Aduersarij fingunt Paulū abolere legem Mosi, & Chrm̄ ita succedere, Ut non gratis donet remissionem pecc., sed propter opa aliarū legum, si q̄ nūc excogitentur

Hac impia & fanatica imaginatione obruunt beneficium Chri. Deīn fingunt, inter hos qui obseruāt illam legem Chri monachos propius obseruare q̄z alios ꝓpter hypocrisim paupertatis, obedientię & castitatis, cū quidez omia plena sint simulationis

Paupertatem iactant in sūma copia rerū omnium Obedientiam iactant, cum nullū genꝰ hoīm libertatē habeat maiorem q̄z monachi. De celibatū non libet dicere, qui q̄z purus sit in plerisq; q student ꝯtinere,

Gerson indicat. Et quotus quisq; continere studet?
Scilicet hac simulatione propius scdm Euag^m viuunt monachi. Chrus non ita succedit Mosi, Ut propter opa nostra remittat pcta, sed ut sua merita, suam propiciationem opponat ire dei p nob, Ut gratis nob ignoscatur
Qui vero pter Chri propiciatione propria merita opponit ire dei, & propter propria merita conseq remissione pctorum conatur, siue afferat opa legis Mosaice, siue Decalogi, siue regule Bndicti, siue regule Augustini, siue aliarum regularu, is abolet promissionem Chri, abiecit Chrm & excidit gra. hec est Pauli sma

Responsio

Tu in aduersarios tuos egregie mentiris p more tuo hactenus obseruato, q nullus illorum dicit, nec unqua dixit, nec in mentem alicq venit, q Chrq no gratis donet remissionem pecc. cum clarum sit ex scriptura gram qua remittuntur pcta, qua meruit nob Chrus sua passione, obediendo patri usq ad morte, non cadere sub merito nro, alias non eet, Ut dicit aplq Rho. 11. gra
hac igitur impia & fanatica detractione tua, q nos traducis & infamas, obruis veritatem, & patrocinaris sathane nugaru amatori. Nugaris etiam pessime in nos, q fingamus inter eos qui seruant legem Chri, monachos ob tria vota sua propius seruare q alios. Quis n. nouit, qui propius seruent legem Chri? Asscribis autem hypocrisin & simulationem hijs in omib votis dictis, quia tu es Momus illoru, & perscrutator cordiu iporum. Vix scurra aliquis, vel pastillophorus tantum impudentie sibi usurparet in illos, tibi ergo cum omnia liceant, non licet non detractorem ee
Et qd Gersone imisces impudentie tue, viru bonu pium & eruditum? Is ne tuas confirmabit nugas? is ne tibi testis erit in tuis detractionib, qbus infamas multos bonos viros? Concesseras ante, multos viros bonos ee in monasterijs, nunc aut p more tuo inuoluis insontes cum sontib, & in gne loqueris de omib. Si in cor tuu descenderes, & scrutiniu diligens tuoru facinoru haberes, forsan ab aliena cute radenda tibi tempares
Et quid iteru repetis laruas tuas de remissione pcti, cum nullq nrm dicat h nris meritis remitti? Nec opponimus nos nostra merita ire dei &c. Ideo frascosa sunt omia que affers cu magna ostentatione

qua in regulas patrū insolescis. Et cum nos cū Pauli sniā maneamus, quid contra nos tantope strepis? Num notum ꝫ te prorsus nescire, quo cum bellum geras? Digne sunt igitur larue tue, Ut eas Imperatori & principib. regni offeras, quasi Moriones illi non habeant, qui moueant eis risum

Apologia

Vide aut Carole imperator clementissime, Videte principes, Videte omnes ordines, quanta sit impudentia aduersariorū, cum Pauli locum in hanc sniam citauerimus, ipi adscripserunt. Impia sunt que hic contra monasticen allegantur

Quid ꝫ aut certius, qꝫ ꝙ remissione pecc. consequuntur homines fide propter Chrm? Et hanc sniam audent isti nebulones impiam Vocare

Nihil dubitamus, quin si admoniti fuissetis de hoc loco, eximi e confutatione tantam blasphemiaꝫ curassetis

Cum aut supra copiose ostensum sit, impia opinionem ee, ꝙ propter opa nostra consequamur remissionem pecc. breuiores in hoc loco erimus. Facile n. inde prudens lector rōcinari poterit, ꝙ nō mereamur remissionem pecc. per opa monastica

Itaqꝫ & illa blasphemia nullo mō ferenda, que apud Thoma legitur, Professionem monastica pareꝫ ee baptismo

Furor ꝫ humana traditione, q neqꝫ mādatū dei neqꝫ ꝓmissionem habet, equare ordinationi Christi que habet & mandatū & ꝓmissionem dei, que cōtinet pactum grē & Vite eterne

Responsio

Videant potius, quos citas, qꝫ impie tu Paulū torqueas, & illum contra monasticen, contra quam is, rcte intellectus, non ꝫ, tu inique & falso ꝓducas

Non inficiamur nos, remissione pecc. hoies cōsequi propter Chrm pnia fide, & pnia. Sed ꝙ tu dicis nos hanc sniam impia Vocare, quis non ridebit? Nisi ergo tu impius esses, & prorsus insanires, tuam impudentiam erubesceres

De blasphemia loqueris a te ficta, qua nō repis in nra confutatione. Et quid opus ꝫ te copiose osten-

dere, impia opinione ee, q propter opa consequam remissionem pecc., cum & nos illam concedamq impiam ee. Cum quib. ergo contendis, qñ nemo in re illa tibi aduersatur. Num larualis ß pugna tua & risu explodenda. Quid putas. cogitabunt de te Viri eruditi, Vbi legerint fatuitate tuam. Certe hæc mera interpretabuntur insaniam, taceo Imperatorem & principes regem, quib. tua comenta affers legenda, quæ si aliqñ legerint, Videbunt quantam gloriam tuis principiog ipse tuis ungis & laruis imposueris

De blasphemia aut, quam ascribis dño Thomæ doctori sancto, quam dicis ferenda esse minime, parum mihi constat, Nec me me legisse. hoc aut scio, in solo baptismo & pna dari reconciliationis gram, iuxta communem legem. Quid aut ad scopum tui facit, an is Vel alius hoc Vel aliud scripserit. Non blasphemant doctores Catholici, si pro inquisitione Veritat aliqñ inciderint errorem, quando hoc multis sanctis contigit, quia Augustino & hieronymo ꝛc

Tibi propterea Videndum ß, ne tu sis blasphemq in tam temeraria insectatione Viri illius sancti, q quantu pro edificatione eccliæ laborauerit, & quata scripserit, non ß necc Vt a me referatur. Tu aute ex omni angulo aliquid corradis, quo thæ impietati possis ad hominem consulere, sed nil proficies, quado Veritas temporis filia tandem erumpet

Nemo humanam traditionem æquat traditioni Chri, ideo furor ß, & hoc homines infamare ꝛc

Apologia

Secundo Obedientia, paupias & celibatus, si tame non sit impurus, exercitia sunt adiaphora, ideoq; sctis Vti eis sine impietate pnt, sicut Vsi sunt Bernardo Franciscus, & alij sancti Viri. Et hij Vsi sunt propter Vtilitatem corporalem, Vt expeditiores essent ad docendum & ad alia pia officia

Non q opera ipa per se sint cultus qui iustificent aut mereamur Vitam eternã. Demiq sunt ex illo gne de quo paulus ait. Corporalis exercitatio parum per Vtilis ß

Et credibile ß alicubi nunc quoq ee bonos Viros in monasteriis, qui seruiunt ministerio Verbi, qui

illis obseruationib. sine impijs opinionib. utuntur

At sentire q̄ ille obseruationes sint cultꝰ propter quos coram deo iusti reputemur, & ꝑ quos mereantur vitam eternā, hoc pugnat cum Euang° de iusticia fidei quod docet q̄ propter Chrm̄ donetur nobis iusticia & vita eterna

Pugnat & cum dicto Chri. Frustra colunt me mandatis hominum. Pugnat & cum hac sn̄ia. Omne quod non ꝫ ex fide, pctm̄ ꝫ

Quo autem pnt affirmare q̄ sint cultus quos deus approbet tanquam iusticiam coram ipo, cum nullum habeant testimonium verbi dei

Responsio

hec tria aūq̄ voueantur indifferentia sunt exercicia, sed post votum sunt redditionis nccarie, quo aut illis usi sint Bernardus cum ceteris sanctis viris quis tibi indicauit? & propter quid usi sint

Quis ante unq̄ dixit opera ipa per se cultus ee qui iustificent? Et quando semel cessare vis a laruis illis? Opera autem que ex gra fiunt, merentur vitaz eternam, ut sepe dictum est huc usq̄

Et si bonos viros credis ee in monasterijs, cur detrahes illis? Impias opiniones nemo fidelium probat Tu aut multa putas et dicis impia, que vere pia sunt & laudabilia

Quid aut iterum redis cum priori larua tua de merito iustificationis coram deo, cū nemo fidelium ut dictum ꝫ, hunc foueat errorem? Quam impie autem hic cites dictum Chri Math. 15. Frustra me colunt mandatis hom̄i, & dictum pauli ad Rho. 14 satis patet ex supra dictis, quia non citas ea iuxta sensum suum natiuum & germanum

Et multa bona fiunt ab homib. que deꝰ approbat si ex gra fiunt, tanquā iusta coram se, etiam si nullum testimonium habeant verbi dei. Num sancti multa bona fecerunt sine testimonio verbi dei? Et sanctus sanctorū multa fecit coram discipulis suis q̄ non scripta. Ioīs ulti. & tn̄ erant valde bona et utilia ꝛc

Apologia

Sed videte impudentiam aduersarioꝝ. Non solū

docent q̄ obseruationes illę sint cultus iustificantes, sed addunt perfectiores esse cultus, hoc ꝫ, magis merentes remissionem peccatorū & iustificatione, q̄ꝫ sit alia Vitę gn̄a

Et hic concurrunt multę falsę ac ꝑniciosę opiniones. Fingunt se seruare precepta & consilia. Postea homines liberales cum sommient se hr̄e merita supererogationis, Vendunt hec alijs

hec omnia plena sunt pharisaicę Vanitatis. Extrema .n. impietas ꝫ, sentire q̄ Decalogo ita satisfaciat Ut supsint merita, cū h̄ p̄cepta oēs sanctos accusent Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo. Item. Nō cōcupiscas. Propheta ait, Omis homo mendax, id est, non rcte de deo sentiens, non satis timens, nō satis credens deo, quare falso gloriantur monachi, in obseruatione monasticę Vitę preceptis satisfieri, ac plus q̄ꝫ precepta fieri

Responsio

Videatur potius impudentia tua, qua exerces in nugis tuis. Dicis .n. nos docere q̄ obseruationes illę sint cultus iustificantes, quod non facimus Nec dicimus q̄ sint ꝑfectiores cultus, nec q̄ mereatur remissionem pecc. & iustificatione. Ecce tres pingues nugas impudenter in nos dicis, & nescis pudefieri, quia frontem ꝑfricuisti

Mirabilis Sophista, & prestigiator es, qn̄ hortaris videndam ēē impudentiam Ubi non est, de quo quem merito pudeat, Ubi aut maxime pudendū ꝫ, Ut in nugis tuis, neminē hortaris ad videndā impudentiam

Sed audiamus quō fingamus nos seruare p̄cepta & consilia, ad p̄cepta omnes fideles tenentur, ad consilia aut solum illi qui vouerunt ea. Quis aut tibi dixit, an precepta seruemus nec ne? q̄ solliciti non sumus de te, an tu illa serues vel non serues Quid iudicas seruū alienū, qui dn̄o suo stat vel cadit? Et contra preceptum Chr̄i dicentis. Nolite iudicare. De consilijs quoq̄ seruandis, quid nos iudicas? homines sumus fragiles, Ut alij, si peccauerimus vel in precepta vel in consilia que vouimus, iudice

habemus nostrū, habemus etiam cōe sacramentū penitentię cum alijs

Et quomodo merita sup erogationis pñg nobis asscribere, cum votum consiliorū apud nos trāsiuit in pceptum? Et vendere quō possumus quod nō habemus? Tu autem sine ungas tuas vendideris, vt dono alijs dederis, mea parum retulerit

Nec dicimus nobis superēe merita, qui nescimus an odio vel amore dei digni simus. participes autem alios facere laborū nostrorū, quos in cultu diuino habeus, quis nos prohibebit? qn̄ regius propheta cupiuit particeps fieri bonorū timentium deum

Quapropter frustra contra nos producis imperfectionem hominū, in seruandis mandatis Decalogi ꝛc Nec gloriantur monachi, in obseruatione vite monasticę preceptis satisfieri p omne modū, ac plus ꝛc Tu autē gloriari poteris in ungis tuis quantum velis, q̄ quantum laudis & glorię tibi pariant, relinquo iudicandum alijs

Apologia

Deinde falsum & hoc est, q̄ obseruationes monasticę sint opa consiliorū Euangij. Nam Euangm nō cōsulit discrimina vestium, ciborū, abdicatione rerū ppriarū

hę sunt traditiones humanę. de quib. omnib. dctū ꝫ. Esca non cōmendat deo, quare neq; cultus iustificātes sunt neq; perfectio

Imo cum his titulis fucatę proponūtur, sunt merę doctrinę demoniorū. Virginitas suadetur, sed his qui donū habent continentię, vt supra dictum ꝫ

Error ꝫ aut pniciosissimus sentire q̄ Euangelica pfectio sit in traditionib. humanis. Nam ita etiaꝫ Mahometistarū, monachi gloriari possent se hre pfectionem Euangelicam. Neq; ꝫ in obseruatione aliorum que dicuntur adiaphora

Sed qz regnum dei ꝫ iusticia, & vita in cordib. ideo perfectio ꝫ, crescere timorem dei, fiduciam mię pmisse in Chrō, & curam obediendi vocationi, sicut & Paulꝰ describit perfectionem. Transformamur a claritate in claritatem, tanq̄ a dni spiritu. Non ait, aliū subinde cucullū accipimus, aut alios calceos, aut alia cingula

Miserabile ꝫ in ecclia tales pharisaicas, imo Mahometicas voces, legi atq; audiri, videlicet pfectionem

Euangij regni Chri, quod ꝙ Vita eterna, in his stulte
observatiõb. Vestiũm & similiũ nugarũ collocari

Responsio

Opa Votorũm religionis monasticę sunt opa con-
siliorum Euangij, alię aut observationes monasticę
in cibo, Vestitu, & id genus aliis, nõ sunt opa cõsiliorũ
Euangij, sed sunt opera statutorũ monasticorum

Q aut abdicatio rerũ ppriarũ, nõ sit opus cõsilij
Euangelici, negamus, cum sit Vnũ de trib. Votis sub-
stancialib. religionis monasticę. Et Chrus dixit Math.
19. Si Vis pfectus ee, Vade & Vende omnia q habes, &
da paupib. & sequere me

Traditiones de Vestib. & cibis Vtiq; hũmane sunt
& nullus fidelium dicit eorũ opa ee cultu iustifican-
tes, neq; perfectiones. Tu aut pperam & nimgose hoc
in nos dicis, quasi nos sic teneamus

Si doctrinę demoniorũ sunt, quas tu dicis, erunt
demones rectores ecclię, quos spus constituit regere il-
lam. Act. 20. quia rectores ecclię discrimen aborum
fecerũt, pro qualitate temporũ, & regulas monasticas
confirmauerũt

Vide ne tua doctrina demoniaca sit, que renititur
& reluctatur doctrinę Catholicę, q ꝙ in ecclia dei sancta
in qua sal insatiatũ amplius locũ nõ habet, quia foras
mittendum ꝙ, & conculcari ab hoib., Ut Math. 5. Chs
dicit. De consilio aut Virginitatis, satis dictũ ꝙ supus

Nemo fidelium sentit pfectionẽ Euangelicam ee
seu consistere in traditionib. hũanis. De monachis aut
Mahometistarũ, si qui sunt, nõ ꝙ mi cura, q errat
in fide, extra quam tu dicis petim quicqd fuerit factũ
& mihi omnino gloriationem pfectionis illis tribuere
audes, more Chriaꝝ, quorũ tamen nullo de hac
perfectione gloriantur

Regnũ dei sup terrã ꝙ grã, qua fit iustificatio, quia
p hanc regnat dus in cordib. hominũ iustificado illos
& mouendo eos ad opandũ ex ea, ta interne q externe, in
meritum glorię. Sic Theologo loquendum ꝙ de regno
dei in terra. Gramatico autem loq habet de Cucullo &
bardocucullo, de calceis & crepidis, de cingulis quoq; &
zonis, qrũ discrimen definire habet Ivator

Chrus in Euang de pfectione loquitur, qñ dicit
Estote pfecti ic. Et Paulus de regno Christi & dei loqꝫ

quod tu prius vocasti iusticiam, & mox tui oblitus, hoc dicis vitam eternam, quasi iusticia sit vita eterna. In quo queso lexico, mi gramatice, legisti, iusticiam & vitam eternam idem significare?

Et quis stultius loqui posset, quam dicere vitam eternam que est gloria beatorum, in vestib. collocari? nisi beatos in patria volueris estum pati vel frigora, & nuditatem suam erubescentes, perischelides sumere & perizomata

Apologia

Nunc audite Areopagitas nostros, quam indignam sententiam posuerint in confutatione, sic aiunt. Sacris lris expressum est monasticam vitam debita observatione custoditam, quam per gratiam dei quilibet monastici custodire possunt, mereri vitam eternam.

Et quidem multo auctiore Christus eis promisit, qui reliquerit domum aut fratres etc. Hec sunt verba adversariorum, in quib. hoc primum impudentissime dicitur, quod sacris lris expressum sit, vitam monasticam mereri vitam eternam, ubi n. loquuntur sacre lre de monastica?

Sic agunt causam adversarij, sic citant scripturas nihili homines, cum nemo nesciat, monasticam recens excogitatam esse. tum allegant authoritatem scripture. & quidem dicunt hoc suum decretum expressum esse in scripturis

Preterea contumelia afficiunt Christum, cum dicunt, homines per monasticam mereri vitam eternam. Deus ne sine quidem legi hunc honorem tribuit, quod mereatur vitam eternam, sicut clare dicit apud Ezech. cap. 20. Ego dedi eis precepta non bona, & iudicia in quib. non vivent

Primum hoc certum est, quod vita monastica non meretur remissionem pecc. sed hanc fide gratis accipimus, ut supra dictum est

Deinde propter Christum per misericordiam donatur vita eterna his qui fide accipiunt remissionem pecc. Nec opponunt merita sua iudicio dei, sicut & Bernardus gravissime dicit. Necesse est primo omnium credere, quod remissionem pecc. habere non possis, nisi per indulgentiam dei. Deinde quod nil prorsus habere queas operis boni, nisi & hoc dederit ipse, Postremo, quod eternam vitam nullis potes operib. promereri nisi gratis detur & illa. Cetera que in eandem sententiam sequuntur, supra recitavimus

Addit aut in fine Bernardus. Nemo se seducat, quia si bene cogitare voluerit, inveniet procul dubio, quod nec cum decem milib. possit occurrere ei, qui cum viginti milibus venit ad se

Cum aut nec divine legis operib. mereamur remissionem

pecc. aut Vitam eternam, sed necesse sit quærere miam promissam in Chro, multo minus observationib. monasticis, cum sint meræ traditiones humanæ, tribuendus est hic honor, quod mereantur remissionem pecc. aut Vitam eternam

Ita simpliciter obruunt Euangelium de gratuita remissione pecc. & de apprehendenda mia, promissa in Chro, qui docet monasticam Vitam mereri remissionem pecc. aut Vitam eternam

Et fiduciam debitam Chro transferunt in illas stultas observationes. Pro Chro colunt suos Cucullos, suas sordes. Cum aut & ipsi egeant mia, impie faciunt, quod fingunt merita superogationis, eaque alijs vendunt

Breuius de his reb. dicimus, quia ex his quæ sup. de iustificatione, de pnia, de traditionib. humanis, diximus, satis constat Vota monastica non esse precium, propter quod detur remissio pecc. & Vita eterna. Et cum Chrus vocet traditiones cultus inutiles, nullo modo sunt perfectio Euangelica

Responsio

Sic sonat sententia, quam aduersarij tui dederunt in confutatione. Vita monastica Votis laudabiliter firmata, non pugnat cum Christianismo, cum sit a prophetis pronunciata, patribus inspirata, in consilijs Chri fundata, sanctorum primitiuæ ecclesiæ usu obseruata, & ab Universali ecclia tot centenis annis, per Universum orbem approbata

Huius sententiæ per singulas partes probatio videatur in confutatione confessionis principum, quia longum nimis esset eam hic repetere. Unde non est a nobis dictum, sacris lris expressum esse, monasticam Vitam mereri Vitam eternam, scz ex se Si aut fit ex gra, certum est quod sit meritoria gliæ. Si quid aut nos dixerimus ad sanum sensum verum, mox tu illud arripis & torques ad scopum impietatis tuæ, quod non est officium boni Viri

Insultatio igitur tua, qua in nos insolescis, & despectiue homines nihili dicis optime decet modestiam tuam, & satis declarat, quo aio studeas Veritati. Nugæ igitur impudentissimæ sunt, quod nos dicamus sacris lris expressum esse, Vitam monasticam mereri Vitam eternam

Non afficimus nos contumelia Chrum verbis nris, sed tu illum hac afficis, qn nugis agis, que contra illum sunt tanquam contra eternam Veritatem

Neque lex noua neque Vetus ex se meritoria erat gloriæ, Si autem seruatur noua, & Vetus seruabatur ex gra, roe

illius gratię meritoria ꝫ & erat glię, & scdm hoc, vā Ezech. sunt accipienda, & etiam Pauli in multis locis

Et quid redis cum larua tua, de merito remissiois pecc. cum nos non dicaꝰ vitā monasticā sic meritoriā ēe. Nec inficiamur propter Chrm dari vitam ęternā, si quis ex gratia obedit preceptis eius

Nemo ex nobis opponit merita sua iudicio dei, sic q̄ ꝑ illa putet se iustificari. At si quis ex grā bn̄ opatur, iam gratia iustificatus, is non ꝫ in ira dei, ideo sua opa bona non habet opponere iudicio dei, sed expectare remunerationem illorum, nec aliud vult Bernardus, scdm quod & supra patuit

Et quid iterum priorem repetis larua, de remissioe pecc. cum illorum remissio grā fiat, q̄ nō cadit sub merito ~~nro~~ operis nri cꝯcunqꝫ? Pudet ne tam sepe eandē larua repetere, & nugis tuis cōmenticijs in nos ludere, in infamiam certe non nram, sed tuam?

Quis aut risum continebit, qn te dicere audit nos Cucullū pro Chro colere? Videas aut tu ne bardocucullos ipe pro Chro colas, qn exiticios monachos, contra Chrm tueris, ne promissa seruent illi. Num i re illa pluris facis bardocucullū, q̄ꝫ veritatem?

Merita superogationis apud nos nō sunt, qn tenemꝰ tam ad consilia Euangca q̄ꝫ precepta, & ideo nō possumus vendere illa, quod tamen tu nos facere dicis, nescię ipse quid loquaris

Quam breuis aut tuus hic fuit sermo, satꝰ ondunt vōꝝ tuorū inutiliū insana syrmata, quib. in nos hactenus egeras, nobis imputando multa, quorū nūqꝫ meminimus, que etiam tam futilia sunt, & manifeste falsa, Ut me pigeat & pudeat omnia repetere

Apologia

Verum aduersarij videri volunt astute moderari vulgarem ꝑsuasionem de ꝑfectione. Negant monasticā vitam ꝑfectionem ēe, sed dicunt statum ēe acqrendę ꝑfectionis

Belle dictum ꝫ, & meminimꝰ hanc correctionem extare apud Gersonem. Apparet .n. prudentes viros offensos imodicis illis Encomijs vitę monasticę, cū nō auderent in totum detrahere ei laudem ꝑfectionis, addidisse

hanc επανορθωσιν, q sit status acquirendę pfectionis

Hoc si sequimur, nihilo magis erit monasticę status pfectionis, q̃ vita agricolę, aut fabri. Nam hij quoq; sunt status acquirendę pfectionis. Omnes n. hoies in quacunq; vocatione pfectionem expetere debent, hoc ꝫ, crescere in timore dei, in fide, in dilectione proximi, & similibus virtutib. spiritualibus

Extant in historijs Eremitarū Exa. Anthonij & aliorum, que exequant gnā vitę. Scribitur Anthonio petenti ut deus sibi ostenderet, quantū in hoc vitę gne pficeret, quendā in urbe Alexādria sutore mostratū esse p somniū cui compararetur. Postridie Anthonius veniens in urbe ꝫ accedit ad sutorem, exploraturus illius exercitia, & dona Collocutus cū homine nil audit nisi mane eū p universa ciuitate paucis verbis orare, deinde arti suę opam dare

Hic intellexit Anthonius nō ēē iustificatione tribuēdā illi gni vitę, quod suscepat

Responsio

Impie nobis astutiam tribuis, qn nos nil pfectionis nobis tribuimus, sed quod etiā seculares doctores scribunt de statu pfectionis acquirendę, ad sanū intellectū cū illis sentimus, sed tu omnia astute insectaris, nō querendo veritatem, sed ansam qualemcunq; qua possis nobis insultare, & hec ꝫ probitas tua, que nullam nutrit versutiam & astuciam versipellem

Siue magis siue minus monasticę status in pfectioe fuerit, q̃ vita agricolarum vel fabrorū, nil ad nos, q nil perfectionis nobis arrogamus, roē status nri, sed humiliter profitemur nos pctores esse, & ēē in statu ppetuę pnię. Tu aut omne angulum lustras, an inuenire quippiā possis contra nos, quo monachis tuis exiticijs patrocineris, ac crimina & facinora illorū fuces & ornes, quorū utiq; patronus es factus, & opculū nequicię illorū. At sciueris velim, nostram imperfectionem minime iustificare facinora illorum

Et quid citas fabulas ex libello qui inscribitur. Vitas patrum, atq; somnia, q nobis nō anuis, nisi solidis agag scripturis? Improperas nobis crebro somnia, & iam ipse agis somnijs. At quia tu impeccabilis es, eo q fronte perfricueris, ideo tibi omnia licent, Utinam aut simul

tibi liceret ēē probum. Tu nos nebulones vocas, utinaꝫ ipe nō maximū, & nō impudentissimum ageres nebulonem

Si aūt verum fuerit, quod de Anthonio refers, somnium sit, vel reuelatio illi facta, quid ad nos, q cū Anthonio non tribuimus iustificationem illi gnī vitę. An aūt hoc antea nō intellexerit Anthonius, nō videtur verisimile, qꝛ postea non reliquit hoc genus vitę, sed pmansit stabilis & constans in eo. Quapropter tibi videre incumbit, quid instabilitas & inconstantia tuoꝝ exiticiorū monachorū, quos tueris, meruerit. Non sum ignarus ego, unde h tua fluant cōmenta. Si tu suaderes monachis illis redire ad sua vota, que impie abiecerunt, bn̄ faceres illis, & tuę pariter & tam famę q̄ꝫ saluti, optime consuleres, sed quia tuo patrocinio illos in crimīe suo roboras & confortas, pāticeps eris omīs mali illorum

Apologia

Sed aduersarij & si nunc moderantur laudes de perfectione, tū aliter re ipa sentiunt. Vendunt eni merita & applicant pro alijs, hoc ptextu q̄ obseruent pcepta & consilia, quare re ipa sentiunt sibi supēē merita

Quid ꝫ aūt sibi arrogare pfectionē, si hoc nō ꝫ?

Deinde in ipa confutatione positum ꝫ, q̄ monastici contendant propius scdm̄ Euang.m viuere. Tribuit igitur perfectionē traditionib. humanis, si ideo propius scdm̄ Euang.m viuūt monachi, quia non hnt proprm̄, qꝛ sunt cęlibes, quia obediunt regulę in vestitu, cibis, & similib. nugis

Responsio

Unde tibi constat queso, nos aliter re ipa sentire, q̄ꝫ loqmur? Tu ne es scrutator cordium, q te constituis Monū & censorem nrm̄?

Sed h ꝫ rō tua, quia vendimus merita, quia aūt hō non facimus, qualis queso es, cū rōē tua falsa & impia?

Cōicare & applicare alijs sua opa, & pro alijs, pium ꝫ & consuetum in ecclia, iuxta supius dicta, de participatione bonorū, quā & sibi psalmista rogauit fieri a deo

Ex hoc aūt q̄ tenemur ad precepta & consilia, & si etiam seruauerimus illa, nō pot concludi, q̄ re ipa sentiamus nobis supēē merita, sicut tu de nobis mentiris, quia & consilia sunt nobis facta pcepta, propter quod rōē

illorū, nil superogationis ꝫ apud nos, quod vendamus
Ut tū de nobis impie & impudenter nugaris

Qui aūt viuere contendit ad p̄cepta & cōsilia, quō
is non contendat propius viuere Euang.? q̄z q ꝯtendit
solum viuere ad precepta? Vellem libenter ex te audire
tam nasuto & arguto homīe

Et quia consilia Euang.ca non sunt ex traditionib.
humanis, ideo mere frasce sunt & larue, que hic ꝯ-
mentaris

Apologia

Item confutatio dicit, monachos mereri vitam
eternam auctiorem & allegat scriptura. Qui reliq-
rit domū ꝛc. Scilicet hic quoqz perfectionē sibi arro-
gat facticijs religionib.

Sed hic locꝰ scripture nil facit ad vitā monasticā
Non n. hoc vult Chrus, ꝙ deserere parentes, coiugem,
fratres, sit opus ideo faciendū, ꝙ mereatur remissione
pecc. & vitam eterna Imo maledicta ꝫ illa desertio, fit
n. cum contumelia Chri, si quis ideo deserat parētes
aut coiugem, Ut hoc ipo ope mereatur remissione pecc.
& vitam eternam

Duplex aūt desertio ꝫ, quedam fit sine vocatione, si-
ne mandato dei, hanc non probat Chrꝰ, Nam opa a
nobis electa sunt inutiles cultus. Clarius aūt hinc ap-
paret Chrm non probare hanc fugam, qz loqtur de de-
serenda vxore & liberis. Scimus aūt ꝙ mandatū dei
prohibet deserere vxorem & liberos

Alia desertio ꝫ que fit mandato dei, videlicet cū co-
git nos ptas aūt Tyrannis cedere aūt negare Euang.m
hic habemus mandatū, Ut potius sustineamꝰ iniuriam
potius eripi nobis patiamur, nō solum facultates, coiu-
gem, liberos, sed vitam quoqz. Hanc desertionem probat
Chrus, ideoqz addit, propter Euang.m, Ut significet se
de hijs loqui, nō q faciunt iniuriam vxori & liberis
sed qui propter confessionē Euangij sustinet iniuriaz

Corpus nrm etiā deserere debemꝰ propter Euang.m

hic ridiclm fuerit sentire, ꝙ cultus dei sit seipsum
occidere, & relinqre corpus, sine mādato dei. Ita ridi-
culū ꝫ sentire ꝙ cultus dei sit deserere possessiones,
amicos, coniugem, liberos, sine mādato dei

Constat igitur

Constat igitur male detorqueri dictum Chri ad Vitam monasticam. Nisi fortasse hoc quadrat, q centuplū in hac Vita recipiūt, plurimi n fiunt monachi, no propter Euang^m, sed propter cūlina & ocū, qui q exiguis p̄monijs mueniunt ampliss̄as opes

Sed Ut tota res monastica simulationis plena ē, ita falso p̄textū testimonia scripturę citant, Ut duplicitер peccent, hoc ē, Ut fallant homines, & fallant p̄textū nomis diuini

Responsio

Non dicit confutatio, quod tu eam nugaris dicere, Sic n ait. Porro professionem ee quandā quasi baptismū & innouationem Vitę, quis iudicabit absurdū, attenta Chri q̄missione Math. 19. Qui reliqrit domū &c centuplum accipiet & Vitam eternā possidebit

Et sequitur. & ergo monachi hmoi Vmendi gne p̄ gram dei sperant se consequi pctoꝝ remissionem, bene faciūt. Nam propterea ad consilia Euang^ca sese astringut q̄ mino impediantur ab obseruatia mādatoꝝ dei

Hic nil habetur de auctori merito Vitę eterne. Nec aliqua p̄fectio singularis, hic statū religioso arrogatur, cūm Verba in genere loquantur de omnib. Christianis ideo nō excludūtur hic religiosi, sed potius includūtur cūm & ipi sint Christiani

Nec nos dicimus Chrm Velle, q deserere pentes &c sit opus ideo faciendum, q mereatur remissionem pecc. & Vitam eternā. Dicimus tm, q si ex grā fiat, mereatur Vitam eternā, & quia grā excludit pctm, tale opꝰ non meretur remissionem pecc. cū illa prius remissa sint in consecutione gratię per pnāz

Duplex autem illa desertio, quā tu hic gmetaris, nil facit ad scopum, qū Chrus nihil aliud Vult Verbis suis q̄ q qui corporalia pro Chro dimiserit, spualia bona recipiet, hic in pnti Vita, q ita excedūt bona temporalia, sicut Centenarius numerꝰ Vnitate, Vitam aut eternā possidebit in futuro, & hoc si ex grā fecerit, quia sine illa nil meritorium ē glorię, Ut sepe dictum ē supra

Quod aut dicis. Nisi forte hoc quadrat &c scribo circa reliquas despectiones & detractiones tuas, quibus tua modestia omnib. nota sit hominib. &c

Apologia

Citatur & alius locus de perfectione. Si Vis pfectꝰ

ee, Vade Vende que habes, & da pauperib. & Veni & seq-
re me

Hic locus exercuit multos q finxerunt pfectione ee
possessiones ac dominia rerum abijcere

Sinamq phos Aristippum pdicare, qui magnum auri
pondus abiecit in mare. Talia exa nihil ptinent ad Chri-
anam pfectionem

Rerum diuisio, dominia & possessio, sunt ordinati-
ones ciuiles approbate Vo dei. in precepto. No furtu facies

Desertio facultatum no habet mandatu aut consi-
lium in scripturis. Nam Euangca paupta non est de-
sertio rerum, sed no ee auaru, non confidere opib., sic
Dauid pauper erat in ditissimo regno

Quare dum desertio facultatum sit mere traditio hu-
mana, b inutilis cultus. Et imodica sunt illa Encomia
in extrauagante, q ait abdicatione pprietatis omn reru
propter deum meritoria & sctaz, & viam pfectionis ee

Et piculosissimu b rem pugnantem, cu ciuili gsue-
tudine, talib. imoderatis laudib. efferre

At Chrs hic pfectionem Vocat. Imo iuria faciunt
textui qui truncatum allegant

Perfectio b in hoc quod addit Chrs, sequere me. Exm
obedientie in Vocatione propositum b. Et quia Vocatioes
dissimiles sunt, ita h Vocatio non b omn, sed proprie ad
illam psonam, cum qua ibi loquitur Chrus pertinet
sicut Vocatio Dauid ad regnu. Abraam ad mactandu
filium suu, no sunt nobis imitande

Vocationes sunt psonales, sicut negocia ipa variat
temporib. & personis. Sed Exm obedientie b gnale

Perfectio erat futura illi iuueni. si huic Vocationi
credidisset & obediuisset. Ita pfectio nobis b, obedire vnu-
quemq vera fide sue Vocationi

Responsio

Recte citatur locs ille de perfectione reqrete pmiu
dicente Petro Math. 19. Ecce nos reliqmus omia. & se-
quuti sumus te, quid ergo nobis erit? Et rndit ei Vna
cum ceteris. de premio, Vt habetur ibidem

Abiecerunt autem apostoli ea q habuerat Vtcumq
modica, & si plus habuissent, etiam plurib. renunciasset
Quid autem de phis dicis, cu hij Chrm no sit secuti? ut

Desertio igitur facultatu, & si non habeat madatu
quo ad lram in scripturis (quauis bn quo ad spm) habz

tamen Exm in illis, in aplis & in Chrianis primitię ecclię in hierosolymis, Ut habet historia actuū aplorū quam scripsit Lucas. habet etiam consiliū, qr i iuuene Veniente ad Chrm Math. 19.

Scribitur Lucę 14. Qui nō renūciauerit omib. que possidet, non potest meus ēē discipulus, hoc preptū in primitiua ecclia hierosolimitana tenebat et obligabat ad lram, Ut patet de Anania & Saphira Uxore eiꝰ Act. 5. At multiplicatis fidelib. ampliꝰ non obligabat ad lram, sed tm ad spm, ni in Votiuis, q̄les sūt religiosi ꝛc

Surrexerunt quidam heretici, q Apostolici dicebantur Volentes semp ad lram obligare, quos dānauit ecclesia, At nostri Euangelici Volunt nunc nō obligari Votiuos ad lram, quod tu insinuas, qn dicis. Euangca paupertas nō ꝫ desertio rerum, sed non ēē auarū ꝛc quasi Votiui similes sint Dauid & Abraę, q tale Votū non fecerunt

Quo colligitur, desertionem facultatum, non ēē mera traditione humana, Ut tu dicis, cū Exm & consiliū habeat in scriptura. Et ideo nimia nō sunt Encomia abdicationis rerū, in extra Vagante, qn fit ex gra ꝛc

Et quis allegat textum truncatum? Allegādum ne ꝫ totum caput Math. 19. ad hanc rem? Ondas qualem truncationem hic ꝯmiserimus. At tibi dicere satis ꝫ qn non requiritur ex tanto Theologo aliqua probatio, q alter Pytagoras ꝫ, cꝰ discipulis suffecit dicere, Ipe dixit

Que autem hijs anectis tua sunt ꝯmeta, ex tuo cerebro fluentia, Vel Lutheri tui, sine scriptura & sine ratione, quapropter ipa missa facio

Apologia

Tertio. In Votę monasticis promittitur castitas. Supra aut diximus de ꝯiugio sacerdotū, non posse Votis aut legib. tolli ius naturę in homib.

Et qr nō oes hnt donū ꝯtinētię, multi ꝓpter imbecillitatem infoeliciter ꝯtinent. Neqꝫ Vero ulla Vota aut Ullę leges pnt abolere mandatum spūs. Propter fornicationem unusquisqꝫ habeat Uxorem suam. Quare hoc Votū non ꝫ licitum in his q nō hnt donū ꝯtinentię, sed propter imbecillitatem contaminantur

De hoc toto loco satis supra dictum ꝫ, in quo profecto mirum ꝫ, cum Versentur ob oculos picta et scandala tn aduersarios defendere suas traditiones, contra mani-

festum dei preceptum

Nec comouet eos vox Chri, qui obiurgat phariseos, qui traditiones contra mandatum dei fecerant

Responsio

Verum est in votis monasticis promitti castitatem nec votis tollitur ius naturę in hoib., sed quid vis ex hijs inferre? ipe n. nihil video quod inferas

Verum etiam est, non oes habere donum continentię, sed quid tum? ideo ne votum continentię non est seruandum?

Verum etiam est, nulla vota & nullas leges abolere mandatum spus sancti. At quod tu ex Paulo citas, Propter fornicationem scz etc non aufert libertatem arbitrij, qn scdm hoc possit homo renunciare iuri suo, de libertate ducendi vel non ducendi vxorem. Non igitur mandat spus sanctus illis ducere vxores, qui votum continentię fecerunt sed mandat illis, Ut reddant votum suum deo, quod illi fecerunt

Votum aut hoc licitum est, alias nec Chrus nec Paulus consuluisset perpetuam continentiam, que si illicita eet, non caderet sup ipam votum, quod debet ee possibile & cadere sup re licita

Etiam votum hoc licitum est in non habentib. donum continentię. Qm absqz hoc dono non vouerunt ex animo & si sua culpa pdiderunt, orent deum pro recuperatione eius, si fuerint in statu reqrenti continentiam. Si autem non ex animo vouerunt, imputent sibi stulticiam suam qm ecclia de occultis non iudicat. At fusius de re hac scripseram in dialogo de matrimonio sacerdotum etc Ubi videatur si cui placuerit

Verum est te de hoc toto loco multa supra dixisse. an aut satis & vere, non inuenio. At mirum est te tam debilib. roib. in hac re contendere, quib. nil probas, sed tua imperitia prodis

Et quid qd ob oculos versantur picta & scandala? ideo ne agendum est contra vota, q lege diuina sunt seruada?

Non defendunt aduersarij suas traditiones, sed legem diuina de votis seruandis, qua legem homo non tulit, sz deus, Ubi aut est hoc manifestum dei preceptum, con quod aduersarij defendunt suas traditiones? dicas velim, qn ipe hoc non video, & si videam limpidissime nugas

tuas tam densas. Ut palpari possint

Verum ꝫ Chrm̄ obiurgasse phariseos ob traditiones q̄ dei mandatū militantes. Math. 15. Ubi aut̄ aduersarij tui hoc faciant, nondū ondisti, nec Unq̄z ondes, futilib. quidē verbis agis, at illis nihil contra nos proficies

Apologia

Quarto liberant hos q̄ viuūt in monasterijs impij cultus, quales sunt prophanatio missę, ad quęstum collatę pro mortuis. Cultus sanctorū, in q̄bus duplex Vicium ꝫ. Et q̄ sancti in locū Chri surrogantur, & ipie coluntur

Sicut finxerunt Domicastri rosarium B. Virginis, q̄d ꝫ mera battologia, nō mīꝰ stulta q̄z impia, Vanissimam fiduciam alens. Deīn hę ipę impietates tm̄ conferūtur ad quęstum

Item Euang. de gratuita remissione pecc. propt Christum, de iusticia fidei, de Vera pnia, de operib. que habet mandatum dei, neq̄z audiūt neq̄z docent, sed Versantur aut in philosophicis disputationib. aut in traditionibꝰ Ceremoniarū, que obscurant Chrm̄

Non hic dicemus de toto cultu illo, Ceremoniarum de lectionib., cantu & similib. rebus, q̄ poterant tolerari, si haberentur pro exercicijs, sicut lectiones in scholis, quarū finis ꝫ docere audientes, & inter docendum aliquos cōmouere ad timorem aut fidem

Sed nunc fingunt has Ceremonias ēē cultꝰ dei q̄ mereantur remissione pecc. ipis & alijs. Ideo n. auget has Ceremonias

Q̄ si susciperent ad docendos & adhortandos auditores, breues & accuratę lcōnes plus ꝓdessent q̄z illę infinitę battologię. Ita tota Vita monastica plena ꝫ hypocrisi, & falsis opinionib.

Ad h̄ omnia accedit & hoc ꝑiclm̄, q̄ qui sunt ī illis collegijs coguntur assentiri persequentib. Veritate

Multę igitur graues & magnę rōes sunt, q̄ liberant bonos viros ab hoc Vitę genere

Responsio

Non sunt impij cultꝰ in monasterijs, sed in tua ecclesia coprotina, hoc ꝫ, stercoraria sunt illi, quia ꝓphanatio missę ꝑ trūcatione & Vernaculam cantionem

& id genus alia

Apud nos sancti in locu Chri no surrogantur, sed in tua ecclia Belial & Sathanas in locu illius ponuntur Nos pie colimus sanctos, quia ut in illis laudemus deu Vos aut impie colitis Belial & Sathana, in hoc q iugum obedientie ecclesiastice abiecistis, & reluctamini doctrine Catholice, ac aduersamini Vere fidei & Vite & quomodo tibi placent ficus ille

Domicastri, hoc 6. pdicatoru ordinis fres, quos dicis finxisse Rosarium, boni fratres sunt. Si tradiderunt rosariu orandu in laudem gloriose Virginis Marie, quid queso mali comeruerunt. Tu Battologus per totum hunc libellum, piam orone battologiam Vocas impiam quoq & stulta, in quo no minus impius es in Chrm qz in mrez eius. Quod indubie inultu no diu relinquetur. Tu in altu lapides proijcis, Vide ne i caput tuum illidendum cadant

Si quis deuote honorauerit Chri mrem, mox tibi Vanissima alit fiduciam, qua impietate Vocas & trasfers ad questum, quod an pium sit, deo placitu, ac tibi salutiferum, indubie suo tempore inuenies & expieris. Non sunt auditi ab inicio nascentis ecclie aliqui heretici, qui tam impie, tam procaciter & insolenter nc no impudenter, ausi fuerint loqui in Virgine gloriosam Chri matrem, sicut tu cum tuis alumnis facere nec erubescitis nec timetis. Nescio quod demoniu Vos obsederit, Vel que dire & furie Vos agitent, Ut ferre no possitis deum laudari in sanctis suis, & maxime in mre sua, cui magna fecit, Ut ipa profitetur in cantico suo

Nugaris impie, nos Euangm de gratuita remissione pecc. propter Chrm ic nec audire nec docere, cum fideliter & vere hoc doceamus, qn Vos apostate fidei, illud adulteratis, & pessime ad psidia Vram torquetis

Et que sunt ille philosophice disputationes, quib. occupamur, & traditiones Ceremoniarum q obscurat Christum. Proferas queso aliquas, Ut videatur tame qz culpabiles simus. An putas sufficere h te in nos di-

cere? Et quis scurrarū & pastillophororū idem nō posset, & longe te conquisitius? Eia q̄ egregiū tutorem habent pri-cipes Lutherani suę confessionis, qui nō alijs agit, q̄ me-ris nugis, strophis, & technis, technites talis, cui similem nūq̄ vel habuit vel vidit orbis

Sed nunqd Rabula docere habet spūs. quō Christi regat ecclesiam in dei cultu, in cantu, in lectionib. in Ceremo-nijs; & id genus alijs, & fine illis p̄scribere alium a laudi-bus dei?

Non fingimus nos Ceremonias ēe cultus dei, q̄ me-reantur remissionē pecc. sed tu hoc in nos impie & im-pudenter mentiris, quia remissio illa, ut sepe dixi, fit p̄ grām, q̄ non cadit sub merito nostro, ad Rho. 11. alias enī grā, ut Paulus dicit, nō eēt grā

Et quis tam placidus tandem ęquo feret animo tot & tantas nugas, quib. in nos ludis? persona qd̄ serenda ꝫ & diligenda, hoc iubente deo. At nugę tam turpes nō itid̄ qn̄. b. Gregorio authore, vicijs tenemur districtionem

Et quis unq̄ audierat impudentius mendacium, q̄ in collegijs illis cogantur assentiri p̄sequentib. verita-tem? Pro me loqui audeo, nec aliud vidi apud alios, q̄ hmōi nūq̄ apud me ꝫ attentatū, nec acquievissem ex-actori, si quis fuisset, q̄ hoc apud me attentasset. Certe nisi totus insania & furore correptus ēēs, hec calamo nō mandasses

Sed ut intellige. hec sunt q̄ mouerūt exiticios mo-nachos tuos renunciare Cenobijs suis, & vitę mona-sticę, ut potius Sathanę militent, q̄ Chrō

Apologia

Postremo multos liberant ipi Canones, q̄ aut illecti artib. monachorū, vouerūt sine iudicio, aut coacti ab a-micis, vouerunt. Talia vota ne Canones quidem p̄nū-ciant ēe vota

Ex his omib. apparet, plurimas ēe cās que docent vota monastica, qualia hactenus facta sunt, nō ēe vota, Quare tuto deseri pōt vitę genus plenū hypocrisis & fal-sarū opinionū

Responsio

Si quos liberant Canones a votis, qd ad nos? q̄ Cano-nib. non contradicimus, sed illos in suo robore permittimꝰ

Si quos aut̃ talium Canones rursum ligant, Ut eos, q Ultra professionis annum longa sua pmanentia, ordinem quez ingressi sunt, probant, et fctm̃ suũ ratificant tempore, De his tu nihil dicis

Et quid tibi videtur de tuo Luthero? An ne Canones eũ liberent, qui maior Viginti ãnis, religionẽ vouit, suscepit, probauit, ac multos annos post suam professionem in illa remansit, pdicauit, docuit, gradũ magisterij suscepit, & tandem Cucullũ abijciens Uxorem duxit monialem, cum qua incestuosa scortatione subat in Venerem?

Quid amplius dicam? coactus ne ille ab amicis vouit, & ordinẽ intrauit? minime certe, qn̄ inuito pr̃e hoc fecit, & amicis suis. Possem & alios tibi referre, sed consulto illos ptereo

Quib. liquet cãs tuas quas profers non oĩa irritare Vota monastica. Ideo id genus Vitę non pot̃ tuto deseri, nc plenũ ꝫ hypocrisis, & falsarum opinionũ, sed tuũ patrocinium, quod monachis exiticijs impendis plenũ ꝫ impitia, nugis, hypocrisi, & falsis ac impijs opinionib., Ut liquet ex dictis. Quib. misellos illos seducis, & in Apostasia sua retines & ꝯfirmas

Apologia

Hic obijciunt ex lege Nazareos, sed qui nõ suscipiebant Vota sua cum his opinionib., quas hactenus diximꝰ nos reprehendere in Votis monachorũ

Nazareorum ritus erat exercitiũ, aut ꝓtestatio fidei coram hominib. Non merebatur remissionez pecc. corã deo, Non iustificabat coram deo

Deĩ sicut nũc circumcisio, ac mactatio Victimarũ non eẽt cultus, ita nec ritus Nazareorum nũc debet ꝓponi tanquam cultus, sz debet iudicari simpl' adiaphoron

Non igitur rcte confertur monachatus, sine Verbo dei excogitatus, Ut sit cultus q mereatur remissionez pecc. & iustificationẽ, cũ ritũ Nazareorũ q habebat vm̃ dei

Nec traditus erat in hoc, Ut mereretur remissionẽ pecc. sed Ut eẽt exercitiũ externũ, sicut alię Ceremonię legis. Idem de alijs Votis in lege traditis, dici pot

Responsio

Nec nos suscipimus Vota nostra cum his opinionib. quas falso nobis hactenus asscripsisti, de remissione pecc. et iustificatione

Et ritus noster ꝫ exercitiũ. & protestatio consiliorũ

Euangelicorū coram hominib. Nec meretur remissione pecc. coram deo, quo ad culpam, nec iustificat corā deo, cum hoc sola faciat grā quam Chrus nobis meruit sua morte, & q non cadit sub merito nro

Iudices tu ut velis ritum Nazareorū, qd ad nos? Qui vitam monastica dicimus ee pnunciatam et figurata no solis votis Nazareorum, & congregatione filiorum prophetarū helie & helisei, sed etiam ab Esaia, q eam predixerat, cum cap. 19. dicit. In die illa (scz Euangelij) vota vouebunt domino & soluent, & placabitur illis & sanabit eos

Quomo aut vita monastica inspirata sit prib. sctis & fundetur in consilijs Chri, diffuse continet confutatio confessionis principum, ubi videatur

Rcte propterea confertur monachatus cū ritu Nazareorum, qz non meretur remissione pecc., ut dictum b, & habet fundamentū ex verbo dei, & consilijs Chri. Et quid toties repetis hanc larua tuam de remissione pecc. cum hoc tuum sit comentū non nrm?

Apologia

Allegantur & Rechabite, qui nec possessiones habebant ullas, nec vinū bibebat, ut scribit hieremias cap. 35.

Scilicet pulchre quadrat Exm Rechabitarū ad monachos nostros, quorū monasteria supant palatia regū, qui lautissime viuūt. Et Rechabite in illa oim rerū penuria tamen erant coniuges

Nri monachi cū affluat omib. delicijs pfitetur celibatū

Ceterū Exa iuxta regula, hoc b iuxta scripturas certas & claras, no contra regulam, seu contra scripturas interptari conuenit

Certissimum b aut obseruationes nras no mereri remissionem pecc. aut iustificatione. Quare cū laudantur Rechabite, nccē b eos morem suū non ideo seruasse, qd sentirent se p eū mereri iustificatione, aut opq ipm cultū esse iustificantem, aut propter que consequerentur vita eterna, non p miaz dei, propter semen pmissum, sed qz habuerūt mandatū parentū, laudatur obedientia, de qua extat preceptum dei: honora patrem & matrem

Deim mos habebat finem propriū, qz pegrini erat, no Israelite. Apparet patrem voluisse eos certis notis discernere a suis popularib., ne relaberentur ad impietatem popularium. Volebat his notis eos admonere doctrine fidei & i-

mortalitatis, talis finis ꝫ licitus

At fines monasticę longe alij traduntur. Fingunt opa monastices cultus ee, fingunt ea mereri remissionem pecc. ac iustificationem

Est igitur dissimile monasticę Exm Rechabitarum, Ut omittamus hic alia incomoda, q heret in pnti monastica

Responsio

De Rechabitis aliud non habet confutatio, qz q deus vota illorum approbauit, qui vouerunt non bibere vinum. Et si illis licuit vouere hoc, & carentiam possessionum ꝛc Ut apud hieremiam legitur, cur non liceret similiter Christianis vouere? ꝛc

Sed quid tu infamas palatijs regum, & lauticijs, nos? Sed hec ꝫ probitas tua, qua patrocinaris monachis tuis exiticijs, qui qz amplius habitare noluerunt in palatijs regum nec indulgere lauticijs, ideo iuste decurrerunt, ne sanctitatem suam Cypriacam, splendore mansionum, & lauticijs polluerent. Et quia Rechabitę coniuges erant & in tabernaculis vilib. morabantur, ipi recte secuti sunt illos, no monachi nostri, qui delicijs affluunt, & profitentur cęlibatum Et qd tibi videtur pie lector, de tam candido patrocinio?

Non inficiamur aut nos scripturam non ee interptanda contra scripturas, quia scripturę sibi consonat in vero earum sensu, cꝰ author ꝫ spiritus veritatis, qui non dissonat sibi

Et certum etiam apud nos ꝫ, obseruationes nostras no mereri remissionem pecc., nc iustificationem, quapropt nugis frascosis ludis, que nec spem hnt neqz colorem. Et quando semel vis cessare ab illa laruali pugna tua, qua aduersarijs tuis nil noces, sed teipm infamas, & impitum declaras? Si monachi exiticij non hnt alium patronum, qz te, sunt neglecti. Tu enim parum iuuabis eos nugis tuis, quib. strepis tanqz anserculꝰ strepens in ptereuntes in tuitionem suę prolis

Nec negamus finem Rechabitarum fuisse licitum. Q aut finis noster sit illicitus nondum probasti. Non fingimus nos sed tu nugaris nos fingere, cultꝰ monasticos mereri remissionem pecc. & iustificationem. Quapropter figmentum quod nobis asscribis, tuum ꝫ, no nrm, quod quia ta sepe repetis, & tam sepe in nos nugaris, aliud nil facit, qz q te

declarat magnū battologū & nugaculum

Apologia

Citant ex priore ad Timo. c. 5. de Viduis q̄ servientes ecclie alebantur de publico, Ubi ait. Nubere volunt habentes dānationē, quia primā fidem irritā fecerunt

Primū hic fingamus aplm de Votis loq, tn hic locus nō patrocinabitur monasticis Votis, q̄ fiunt de impijs cultib. & hac opinione, Ut mereantur remissionē pecc. & iustificationem

Paulus n. tota Voce damnat omēs cultus, omēs leges omnia opa, si ita obseruentur, Ut mereantur remissionē pecc., aut Ut propter ea consequamur Vita eternā non propter Chrm p nūaz

Ideo nccē ꝫ Vota Viduarū, si qua fuerūt, dissimilia fuisse Votis monasticis

Preterea si non desinat aduersarij detorquere locum ad Vota, detorquendū erit eodem hoc quoqz, qz Vetat eligi Viduam minorem annis sexaginta, ita Vota ante eam etatē facta, erūt irrita. Sed nōdum norat ecclia h Vota

Itaqz damnat Paulus Viduas, nō qz nubūt, iubet n. nubere iuniores, sed quia publico sumptu alite lasciuiebant, ideoqz fidem abijciebant. hoc Vocat primā fidem, scz nō Voti monastici sed Chrianismi. Et hoc mō fidem accipit in eodem capite. Si quis proprios, & maxime domesticos nō curat, fidem abnegauit

Aliter n. de fide loquitur qz Sophiste. Non tribuit fidem his, qui hnt pctm mortale. Ideo dicit hos abijcere fidē q non curant propinquos. Et ad eundem modū dicit, mulierculas petulantes fidem abijcere

Responsio

Non ꝫ nccē, Ut fingas aplm hic de Votis loq, qz Vere de illis loqtur. Quia Vidue que assumebantur in diaconissas Votum cōtinentie habebant pmittere, Ut diffuse exposui ī Dialogo de mrimonio sacerdotum ꝛc

Et b. Aug. exponens illud Pauli, habetes dānationem qz primam fidem irritā fecerunt, dicit. Fracta fides Voti damnatur. Cur ergo non prōcinetur hic locus monasticis Votis, nō video. Que non fiunt de impijs ꝛc Ut tu nugaris Nec hac opiniane, Ut mereantur remissionē pecc. ꝛc

Sed satis ꝫ tibi laruas tuas repetere cōmenticias, quas cū produxeris, licet falso, contra nos, satis Vicisti

Non damnat Paulus omnes cultus & opa, que fiunt ad merenda vitam eterna, ~~Ut sepe~~ quia que fiunt ex gra, merentur vitam eterna, Ut sepe dictum est huc usque. Non est igitur necce vota viduarum fuisse dissimilia voto continentie in monachatu

Quam ridiculum aut sit hoc, de vidua non minori sexaginta annis, quis non videt? Cum an preceptum Pauli etiam iuniores vidue eligerentur. Damnat igitur Paulus viduas votivas non solum quia nubunt, sed etiam volentes nubere, dato quod coniugium non sequatur, Ut dicit b. Aug. Ideo nugis agis, Ut comenta tua fuces

Quod autem Paulus iubet iuniores viduas nubere, hoc facit de his que non voverunt adhuc perpetua continentia, que aut hanc voverunt, & nubunt, vel nubere volunt, prima fidem, hoc est fidem voti, frangunt, In quo quis non libentius credit beato Aug. quam commentis tuis nugosis, futilib. & inutilib.?

Accipit Paulus fidem in eodem cap. qn dicit. Si qs aut suorum et maxime domesticorum cura non hz, fide negavit, pro fidelitate qua quis hre debet ad personas dictas, qua negavit facto, debitum auxilium eis detrahendo, Ut exponit Lyra. Quam fidem, hoc est, fidelitate promissionis sue, vidue votive frangunt & abiiciunt, qn nubunt, vel nubere volunt

Quomodo aut aliter loquatur Paulus de fide, quam Sophiste, nondum video. Quod aut addis Paulum non tribuere fidem his, qui hnt pctm mortale, conceditur de fide formata, sed non de fide informi, quia hec remanet cum pcto mortali. Quo patet te de fide descendere in fidem, quia de fidelitate in incredulitate, quod eorum est, qui sermones suos involventes, obscurant

Apologia

Percurrimus aliquot nostras roes, & obiter diluimus ea que adversarii obiiciunt. Et hec collegimus non solum propter adversarios, sed multo magis propter pias mentes, Ut habeat in conspectu cas, quare improbare debeant hypocrisim & fictos cultus monasticos, quos quidem totos hec una vox. Chri abrogat, cum ait. Frustra me colunt mandatis hoim

Quare vota ipa, & observationes ciborum, lectionum, cantuum, vestitus, calceorum, cingulorum, inutiles cultus sunt cora deo

Et certo sciant omnes pie mentes simpliciter pharisaica & damnata opinione esse, quod ille observationes mereantur remissionem pecc., quod propter eas iusti reputemur, quod propter eas consequamur vita eterna non per miam propter Chrm

Et nec ꝙ sanctos viros, qui in his vitę grib. vixerũt abiecta fiducia talium observationũ dicisse, q remissioez pecc. propter Chrm gratis hrent. q propter Chrm p mi sericordiam consecuturi sent vitam eterna, non ꝓpter illos cultus

& dus tm approbet cultus suo verbo institutos, qui valeant in fide

Responsio

Percurristi aliquot rationes vras, sed frustra. Et plus illis infirmasti causam tua, qꝫ probaueras eam

Nihil autem horum vere dilmisti, q aduersarij objcint confessiom principũ tuorũ, p te grnata, sed nugas tuas addidisti nugis, quib. gtendunt & stepunt, q malo hnt caz

Nihil aduersarios tuos mouent nuge et comenta tua quib. nitl eorũ prosternis. sz oia luculentiora & gspeciora redde

Pię autem mentes impietatę professorem & mgrm no audiunt, sed tanqꝫ sal insatuatm foras mittunt, Ut conculcetur ab hominib. Math. 5.

Non ꝙ apud nos hypocrisis, quia imphent pię mentes nec fictus cultus, sed veritas & doctrina catholica, cu cultu dei, in ecclia sua consueto, Quid aut in tua ecclia coprotina sit, & quid in ea agatur, crebro tibi hactemis dixeram

Nuge aut sunt atqꝫ comenta tua, q scriptura no intelligis, hac Christi voce vnica, qua dicit ille, frustra me colt mandatę hom, abrogari totos cultus monasticos: qa cultus monasticus quo ad ea q respicint vota monastica, fudamẽtũ hz scripturę & consiliorum Euagelicoꝝ, vnx supig dicta

Quando Chrus Math. 15. dicit. Sine ca colunt me docentes doctrinas & mandata hom, his verbis loquitur contra scribas & phariseos, qui propter suam auariciam docebant transgredi mandatum dei propter traditionem suam, Ut claret in falsa interpretatione eorũ illig pcepti de honoratione parentum, Ut patet ibidem

Mandatis aut hominũ, que non sunt contra mandata dei, quib. queritur & promouetur gloria dei, & profectus salutaris fidelium, non frustra colitur dus, alias frustra laborarent rectores ecclesię, quib. spus sanctus comisit regimen illius, quo ad cultum dei. Act. 20. & ꝙ consequens frustra spiritus sanctus illos preficeret ecclesię Christi, quam is acquisiit sanguine suo

Sed quia de re hac multa hactenus dixeram, nolo hic longior ee

At miselle, quid repetis iterū antiquā larua tua de merito remissionis pecc. & iustificationis, qn̄ nemo tibi in hac re repugnat? Et contra quos queso hac larua pugnas? num clausis oculis Andabatico more pugnas, cum non videas quo cum certes & pugnes? Et quando semel finis erit illarū laruarū? Num illę declarant te matteologū & battologū ēe ac sine fine mordacem? Mordes quidem incessanter, & nescis quem mordeas

Sancti viri religiosi nō ignorauerunt consecutionē remissionis pecc. Simul etiā nouerunt omē opus bonū ex gratia fctm̄ esse meritoriū glorię, ideo cultus illos pariter norunt sic meritorios esse, si ex grā dei fierent, que forma virtutū & radix merendi

Non tm̄ approbat deus cultus suo vō institutos, ut tu nugaris, sed etiam eos, qui ex instinctu spiritus sancti sunt instituti, qui est illuminator & director ecclesię, quo ad cultum dei in illa, qui cultus valet in fide Catholica, in tua autem fide commenticia prorsus nihil valet, sed edificat ad Tehennam

Articulus Quintus

Est de potestate Ecclesiastica

Apologia

Vehementer hic vociferantur aduersarij de priuilegijs & immunitatib. ecclesiastici status

Et addunt Epilogum. Irrita sunt omnia, q in pnti articulo contra immunitate ecclia & sacerdotu inseruntur

Hec ꝫ mera calumnia. Nos n. de reb. alijs in hoc articulo disputauimus. Ceterum sepe testati sumus, nos politicas ordinationes & donationes principum, & priuilegia no rephendere

Sed utinam vicissim audirent aduersarij querelas ecclesiarum & piarum mentium, dignitates & opes suas, fortiter tuentur aduersarij, interim statum ecclia negligunt Non curant rcte doceri ecclias, & sacra^ta rite tractari

Ad sacerdotium admittunt quoslibet sine discrimine. Postea imponunt onera intolerabilia, quasi delectentur exitio alioꝝ Suas traditiones longe accuratius seruari postulant, q̃ Euangelium

Nunc in grauissimis & difficillimis controuersijs, de quib. populus misere cupit doceri, Ut habeat aliqd certi quod sequatur, no expediunt mentes, quas dubitatio acerbissime cruciat, tantum conclamant ad arma

Preterea in reb. manifestis decreta sanguine scripta proponunt, q minantur horrida supplicia hominib. nisi manifeste contra mandata dei faciant

Hic vicissim oportebat vos videre lachrimas miserorum & audire miserabiles querelas multoꝝ bonoꝝ hom, quas haud dubie respicit & exaudit deus, cui aliquando rationem procurationis vestre reddituri estis

Responsio

Quam vehementer hic vociferentur ac clamet aduersarij tui de priuilegijs ꝛc ipe nondum audiera ab eis, Si aut Episcopi ecclesie Christi rectores qrulantur de violentia q fit ipis in iurisdictione sua, no erit iniusta illoꝝ querela

Et quid tibi videtur de Epilogo, quem dicis eos addere? Num is satis firmatus ꝫ iure tam Canonico q̃ imperiali? Sꝫ forsan hoc tu cum tuis parum curas, quia subee non vultis traditionib. humanis. Nil n. recipitis, nisi a lege diuina emanauerit

Cum aut politiam in Chrianismo recipiatis & hanc a verbo dei emanare dicatis, non video quo Canones & Im-

periales leges possitis abijcere, cū his politia Chrīanismi in-
struatur et dirigatur. Sed h̄ ꝫ mera calumnia tibi, si quis ꝯ-
queritur de vi sibi a vobis illata

De quib. autem alijs reb. in hoc articlo disputastis, satis
docet confessio principum, que hic videatur

Fateor aut ego vos sepe testatos ēē, quō nō rep̄hendatis
politicas ordinationes ꝛc. At illa protestatio vestra vocalis
non consonat rei, qua manū mittitis in iurisdictiones
Ep̄orum & aliorū spūaliū prelatorū

Sed quid imprudens ego nūc dica, qn̄ audio te per ad-
uersarios tuos intelligere Ep̄os, ecclie rectores, cū hactenꝰ
eos qui confutationem scripserunt confessionis principū
accepisti? Propter quos tam acriter in monachos inuectꝰ
es, quia plurimi illorū erant monachi. Si aut nunc
Episcopos cū illis vis inuoluere, ac p̄iter illos facere mo-
nachos, nō possum ipe te prohibere, cum tuis, q grādi-
ora hactenus fecistis, quia ex sūmo pontifice fecistis An-
tichrm̄, & ecclīaz Catholicam fecistis idolatrā & magnaz
Babilonis meretricem

Et quas queso ecclias audire hūt Ep̄i, nī suas? In
quib. si q̄relę fuerint, benigne illas audiunt, & consulūt
eis. At ecclias tuas, que a Chrīanismo defecerūt ad Lu-
theranismū, a sūmo pontifice dānatū, nc nō ab Imp̄ato-
re & principib. ac statib. regni Rhomāi, cur audirent,
qn̄ eis obedire detrectant & detrectauerunt?

Episcopos ecclie Chri rectores, tueri dignitates & o-
pes suas, quis improbare habebit, cū hoc eis p̄mittat ius
tam diuinū q̄z humanū?

Q aut interim statū ecclīarū negligāt ꝛc. citra ca-
lūniam in illos dici neqt, qua repellendam ipis relinquo
qn̄ ipe me nō satis idoneum ad hoc inuenio. Scriptura
decernit illis honore & reuerentia, quantū aut honoris
& reuerentię tū illis impendas, satis docent nugę & ca-
lumnię tuę, quib. incessis illos, & insolescis in eos

Sed dicas q̄so, quis cōtrouersias illas, de qb. loqueris
excitauit, nī tuus Lutherus, cꝰ tū subsidiarius nūc es?
Ecclīa dei satis quieta fuit ante vos, q semen discordię se-
minastis i illā, quod ortū hūc fecit fructū, de q̄ q̄rularis

Satis certum habuit populus quod sequeretur. At vos
illud incertum fecistis, et vniuersum turbastis poplm̄.
Nūc aut videntes insipientiam vrāz, pro more vrō

culpam in Epos nitimini retorquere. Cur no illos consuluistis aunq talia in ecclia dei attentaretis? Et quis vobis ecclesie regimen comisit, q no missi cucurristis & hodie curritis?

Fecerunt Epi quod suu erat. Conuenerunt .n. in Comicijs Augustanis cum Imperatore, principib. & statib. regni ad consulendum rei huic, & turbationi, qua excitastis vos in Germania. At q noluerunt eos audire vos eratis ut tibi optime constat, quia vnus eras ex illis, q nunc clamas in illos, detrahendo eis, qz apud doctrinaz Catholica remanentes (ut eos decebat) tuam ac tuoru impietatem ac pfidiam noluerunt approbare, qua si approbassent, mox dignissimi pontifices, quib. similes nunq habuisset mudus, a vobis predicati & pclamati fuissent

Nunc aut, qz apud veritatem manserut, & figmenta ac comenta vra contra doctrina Catholica cofutari & explodi fecerunt, ideo nunc tibi dignitates & opes suas tueri dicuntur, & statum ecclarum negligere

Etiam suas traditiones longe accuratius seruari postulant, qz Euang.m, & ad arma conclamat, & decreta sanguine scripta proponut, & horrida supplicia minantur. nisi contra mandata dei agatur

Et quis unq audiuit in rctores ecclie, quos illi spiritussanctus dedit Act. 20. tanta lingue petulantia, tantaq pessime infamationis & detractionis virulentia, exerceri ab homine ingratissimo? Num ingratissimus tu inueniris, q in Comicijs Augustanis caniculę instar currebas ad Epos, blandiendo illis, magnaq pollicendo de remissione & desertione vre pfidie, si duntaxat tria vobis pmitterent, de quib. alibi scripseram?

Laborauerunt Epi magna & singlari diligetia, post suiam Imperatoris latam in confessionem principu, pro gpositione et cocordia causę, sed nihil profecerunt per selectum ad hoc deputatum, cui & tu intereras. Sed cur nil pfecerunt, nisi qz tu cu tuis noluistis cedere errorib. vestris, ut clare patet in descriptione illius selecti, q habetur circa confutationem gfessionis principu Lutheranoru

Tuerat etiam in hoc selectu Dominus Chrophorus Epus Augustensis, vir bonus & eruditus, q libenter vidisset concordiam illam, sed vincere no poterat vram ptinaciaz &

obstinatione in errorib. vris, contra doctrinam Catholicam & usum laudabilem & praxim ecclie sancte. Et quid amplius poterant Epi facere, quib. tu nunc digna refers grarum actione pro opa & pietate sua.

Apologia

Cum aut nos in Confessione in hoc articlo varios locos complexi simus, aduersarij nil rndent, ni Epos hre ptatem regiminis & cohercitiue correctionis, ad dirigendum subditos in fine btitudinis eterne

Et ad ptatem regiminis requiri ptatem iudicandi, definiendi, discernedi, & statuendi, ea que ad prefatum fine expediunt aut conducunt

hec sunt va confutationis in quib. docent nos aduersarij, q Epi habeant authoritatem condendi leges, utiles ad consequendam vitam eterna. De hoc articulo cotrouersia b

Responsio

Varios qdem locos in hoc articlo complexi estis. An aut aduersarij nil rnderint, qz q tu hic narras eos respondisse, facile & te quincet iugaru tuaru rnsio mea, ad illum articlm principum. Tu quidem dicis que vis, ideo & audire cogeris que no vis, sed videamus quid ulterius dicas

Apologia

Oportet aut in ecclia retinere hanc doctrina. Q gratis propter Chrm fide accipiamus remissione pecc.

Oportet & hanc doctrina retinere, q huane traditiones sint inutiles cultus, Quare nec pctm, nec iusticia in cibo, potu, vestitu, & similib. reb. collocanda b, quaru usum voluit Chrus liberu relinq, cu ait. Quod intrat in os, no coinquat hoiem. Et paulus. Regnum dei non b esca aut potus

Itaqz nullu habent ius Epi, condendi traditiones extra Euangm ut mereantur remissione pecc., ut sint cultus, quos approbet deus tanqz iusticiam, & q grauet gscias, ita ut pctm sit eos omittere

hec omia docet vel unus locus in Actis, ubi apli dicut fide purificari corda. Et dem prohibent imponere iugum, & ondunt quantu piculi sit, exaggerant pctm istoru, q onerat eccliaz. Quid tentatis deum inqunt

hoc fulmine nil terrentur aduersarij nostri, q vi defendunt ~~opiniones~~ traditiones & impias opiniones

Nam & supra danauerunt articulu. 15. In quo po-

sumus, q traditiones no mereantur remissione pecc.
Et hic dicunt traditiones gducere ad vita eterna
Num merentur remissione pecc.? Num sunt cultus, quos approbat deus, tanquam iusticiam? Num vivificant corda?
Paulus ad Coloss. ideo negat prodesse traditiones ad iusticiam eterna & vitam eterna, quia cibus, potus, vestitus, & similia sunt res usu peruntes. At vita eterna in corde, rebus eternis, hoc b, vo dei, & spiritu sancto efficitur
Expediant igitur aduersarij, quomodo gducant traditiones ad vitam eternam

Responsio

Gratis qdem ppter Christum accipimus remissionem pecc. non fide, sed gra, quia gra excludit pctm quod fides non facit, ut sepe dictum b hactenus
Et humane traditiones q sunt a rctorib. ecclesie promouentes gloriam dei, & comodu salutare fidelium no sunt inutiles cultus, ut tu inutilis nugator inutilit nugaris & fabularis
Qui ergo illis non obedit, peccat. Eo q Paulus pcipiat obediendu ee ppositis in ecclia, hoc b, rctorib.
Quam ridiculus aut sit sermo, iusticia non in cibo, potu, vestitu, ac similib. reb. collocari, quis non videt? Cum iusticia in anima collocetur, que iuste opatur, qn in hijs homo obedit platis suis. Mirum q non erubescis talib. ludere Sycophantijs
Cum aut p te citas Christi vm Math. 15. Quod intrat in os, non coinquat homine, quis amplius non ridebit tanta ruditatem tua, qm edulia no coinquant anima, sed inobedientia, contra qua sumuntur, quia h b pctm
Verum etiam b, regnu dei non ee escam & potu sed gram in pnti, & gloria in futuro. De quo dd Mat. 6. Primu querite regnu dei & iusticia illius. An putas nos nescire, ad quid Paulus h protulerit va? Qm dixit ea contra iudaizantes in esca & potu, iuxta obseruationem legalem, a qua liberauit nos Christus. Sed p hoc Paulus non aufert ptatem a rctorib. ecclesie quin abstinentiam indicere possint, scdm q eis videtur expedire fidelibus ic

Verum aut̃ ꝫ Epos nõ hr̃e ius condendi traditio-
nes meritorias remissionis pecc. cũ remissio h̃ fiat
gr̃a, q̃ non cadit sub merito nostro, etiã quacunq;
traditione, siue diuina siue hũa, ideoq; nescꝫ qd loquarꝫ

Traditiones autem facere p̃nt Episcopi, quas q̃ nõ
seruauerint, peccant contra obedientiam, quã debent
illis lege diuina, Et si peccant, quomodo conscientias
non grauent suas, ipe non Video

Nec Unus, nec plures loci, siue in actꝫ aplorũ siue
alibi docent quod tu dicis. Nec dicunt apli, sꝫ solꝰ Petrꝰ
dicit Act. 15. fide purificari corda. Quod si accipitur de
sola fide, Verum est dispositiue & preparatiuę, quia illa
prerequiritur ad purificatione illam, que formaliter
& effectiue fit p gr̃am excludentem pctm. Si aut̃ acci-
pitur de fide formata, Verũ etiam ꝫ formaliter & effe-
ctiue. At illa purificatio ꝫ rõe inclusionis grę, que sic
purificat, & non fides in se considerata, scdm ratione
fidei tm̃, cuiꝰ ꝫ assentiri credibilib. Catholicꝫ. loquor
aute de fide Catholica, non de tua ꝯmeticia, que nihil
prodest, & nil facit ad purificationem cordiũ, sed coin-
quat potius illa

Prohibitio aut̃ impositionis iugi, loquitur de iugo
Ceremoniarũ legalium, q̃ nimis multa erat, & aliquę
multũ difficiles, a quib. liberauit Chr̃ꝰ. Non loqtur aut̃
de onerib., q̃ rctores ecclię imponũt fidelib. p glia dei,
& profectu salutari fidelium, Ut satis notum est. Igitur
nihil facis contra aduersarios tuos, qui tibi qnq; sunt
Epi, qnq; Vero monachi, qnq; doctores omes q̃ intererat
confutationi confessionis principũ Lutheranorũ & iu-
uerunt pficere illam

Tua autem fulmina nil nos terrent, sed sunt nobꝫ
Velut sibilus anseris, qui pias traditiones rctorꝫ ecclię
defendimꝰ merito, quia sunt salutares & promotorię
glorię dei. At impias opiniones, nugis & strophis sti-
patas & inuolutas, quales tuę ac tuorum sunt, non
defendimus, sed execramur & explodimus, tanquam
pestiferas & exiciales

Non damnauimꝰ supra articlm Vrm̃, quo ponitis
Traditiones scꝫ humanas nõ mereri remissionez pecc.
Quia idem & nos profitemur, etiã de traditionib. diui-
nis, quia remissio pecc. Ut sepe dixeram, fit per gr̃am

q̄ non cadit sub merito nr̄o, quacunq; etiam traditioē ideo iniuriam facis nobis insignem iugis tuis

Hic aūt dicimus traditiones ꝯducere ad vitā eternam, quia si seruantur ex grā, sunt meritorię glorię Quapropter non ꝫ repugnantia in dictis nr̄is, que si tu recte intelligeres, & melius in studio Theologico instructus ees, forsan in has ineptiarū & impietatis Syrtes non tam fęde impegisses, Vn̄ nūc pedem referre nequis, quia arena errorum obrutus iaces totus. Quibꝰ pariter liquet te frustra Paulū citare ad Coloss. & quō conducant traditiones ad vitā ęternā consequendam

Apologia

Cum autem Euang.ᵐ clare testetur, ꝙ nō debeant imponi ecclię traditiones, Ut mereantur remissionem pecc. Ut sint cultus quos approbet deus tanq̄ iusticiaꝫ Ut grauent ꝯsciās, ita Ut omittere eas, iudicetur ee peccatum, nūquā poterunt aduersarij ondere, ꝙ Epi habeant ptatem tales cultus instituendi

Responsio

Nemo imponit ecclesię traditiones, Ut mereantur remissionē pecc., quia nec deus, neq; homo, ideo nescis qd in hac parte dicas, Ut satis etiā liquet ex supradictis

Habent aūt rctores ecclię traditiones facere, Ut sint cultus quos approbet deus tanq̄ iustos & sibi placentes & Ut grauent conscientias omissę

Ideo aduersarij tui optime ostendere pnt, ꝙ Epi habeant ptatem tales cultꝰ instituendi. Quia ipi sunt rctores ecclię, quos spūss. prefecit illi. Et Paulꝰ ad hebr. 13. dicit. Obedite prepositis vr̄is, & subiacete eis, Ipi n. peruigilant quasi rationē pro animab. vr̄is reddituri, Ut cum gaudio hoc faciant & nō gementes, hoc enim nō expedit vobis

Apologia

Cęterum, quā ptatem tribuat Euang.ᵐ Epis, diximus in confessione

Qui nunc sunt Epi, nō faciunt Eporū officia, iuxta Euang.ᵐ, sed sint sane Epi iuxta politiam Canonicam, quaꝫ non rephendimꝰ

Verum nos de Epo loquimur iuxta Euang.ᵐ Et placet nobis vetus particio potestatis in ptatem ordinis, & ptatem iurisdictionis

Habet igitur Epus ptate ordinis, hoc ꝫ, ministeriū verbi & sacramentorum

habet & ptatem iurisdictionis, hoc ꝫ, auctoritatez excomunicandi obnoxios publicis criminib., & rursꝰ absoluendi eos, si conuersi petant absolutione

Neqꝫ vero habent ptatem Tyranica, hoc ꝫ, sine certa lege, neqꝫ regiam, hoc ꝫ, supra legem, sed hnt certu mandatum, certum verbum dei, quod docere iuxta quod exercere suam iurisdictionem debent

Quare non sequitur, etiam si habeant aliqua iurisdictionem, ꝙ possint nouos cultus instituere. Na cultus nil ptinent ad iurisdictione. Et hnt vm, hnt mandatu, quatenus exercere iurisdictionem debeant, scilicet si quis ꝯmiserit aduersus illud vm, quod acceperunt a Chro

Responsio

Et nos satis vobis respondimꝰ in confutatione vre Confessionis, videatur vtrumqꝫ ibidem

Qui aut nunc sint Epi, q non faciat Eporu officia iuxta Euangm, libenter ex te audirem, qui illos preter roez infamas. At hanc gram eis facis, ꝙ obtices eorum noia, quia forsan latent te

Et cur hoc non loquebaris eis in Comicijs Augustanis, qn eras cum illis? quid nunc in dorsum sugillas illos, infamado eos cora mudo? An autem hoc sit officiu boni viri, tibi iudicandu relinquo

Si autem sunt Epi iuxta politiam Canonica, qua no rephenditꝭ, cur vestri impediunt eos in suis iurisdictionib. & regimine ecclarum, quod illis ꝯmisit spuss? Act. 20.

habet Epus ptatem ordinis, hoc ꝫ, misteriu verbi & sacramentoru, vt dicꝭ, quod etiam exercet, vel per se vel ꝑ alios a se ad hoc ordinatos & deputatos Non n. solus omnia pot

habet etiam iurisdictionis ptatem, hoc ꝫ, auctoritatem excoicandi ꝛc vt ais, Et hanc quoqꝫ exercet vel per se vel ꝑ suos Officiales, nec agit quisqua eoru Tyrannice, vel preter legem, vel supra legem. Si quem aute talem tu noueris, cur non fraterne illu admones iuxta Euangm de quo multa nouisti dicere? At longe vtiliꝰ tibi eet, scdm illud viuere

habent Epi vm dei certu, & mandatu certum quod vm doceri procurant, & scdm hoc sua iurisdictione exercent, vt piu ꝫ mihi credere, Si tu aut aliter ee noueris, cur non studes emendationi eoru? Obesse ꝑ in-

famatione nosti, at prodesse per fraterna emendatione & admonitionem non nosti

Sufficit illis q habent regimen ecclie, roe cuius nouos cultus habent instituere, non curado, an cultus illi ptineant ad iurisdictionem nec ne. Quapropter nil faciunt gtra eos oia tua comenta, qb. strepis in illos

Apologia

Quanqz nos in Confessione addidimus etia, quateus liceat eis condere traditiones, videlicet, non tanqz necessarios cultus, sz ut sit ordo in ecclia ppter traquillitate

Et he no debent laqueos inijcere conscijs, tanqz pcipiant nccarios cultus, sicut Paulus docet, cu ait. In libertate qua Chrus vos liberauit state, nec iterum iugo seruitutis subijciamini

Oportet igitur liberu usum talium ordinationum relinqui, mo ut scandala vitentur, ne iudicentur ee cultus nccarij, sicut pleraqz ordinauerunt apostoli, que tempe mutata sunt

Neqz ita tradiderunt, ut mutare no liceret, no eni dissentiebant a suis scriptis, in quib. magnope laborat ne ecclia opprimat opinio, q ritus humani sint nccarij cultus

Responsio

Non ultra agunt rectores ecclie in condendis traditionib. qz quatenus licet eis pro querenda gloria dei & comodo salutari fidelium, quantu videtur eis expedire pro qualitate tpm & conditione psonaru. Quappt cultus illi non sunt ita nccarij, q mutare no possint cu tempe, quando aliter se res offerunt in ecclia dei, quemadmodum & in ciuilib. practicatur

Ad intentionem .n. legislatoris sue obligat traditiones, q b querere gloriam dei, & profectum fidelium. Ubi aut contigerit cum tpe illa non pmoueri traditionibus illis, cur no reuocaretur, vel mutaretur, vel prsus tolleretur.

Et hee traditiones no inijciunt laqueos conscijs. hnt tn nccariam obseruatione ex lege dei, q pcipit obediendum ee ppositis in ecclia, quod si quis contempserit & temere contrauenerit. in poenam legis dei cadit, ut faciunt tui carniuori, q sextis ferijs. & in quadragesima vorant carnes, etiam in despectum phibitionis ecclastice sicut iussit fieri tuus Lutherus, quando sua libertas qua

pdicauit no susciperetur ab omnib.

Paulus autez loquitur de libertate qua Christus nobis portauit, que ꝫ a iudicialib. & Ceremonialib. legis Veteris, Ut notu ꝫ. Quappter contra nos nil faciunt omnia quib. agis

Apologia

Hec ꝫ simplex ratio traditionum interptandaru, Videlicet Ut sciamus eas no ee necarios cultus, & tu ꝓpter Vitanda scandala in loco sine supsticione obseruemus

Et sic multi & magni Viri in ecclia senserunt. Nec Videmus quid opponi possit. Certu ꝫ n. sniaz illa Qui Vos audit, me audit, non loq de traditionib., sed maxime contra traditiones facere

Non ꝫ n. mandatum, cum libera, Ut Vocat, sz cautio de rato de speali mandato, hoc ꝫ testimoniu datum aplis, Ut eis de alieno Verbo no de proprio credamus

Vult n. Chrus nos confirmare, queadmodum opus erat, Ut sciremus Vm traditum p hoies efficax esse, nec querendu ee aliud Vm de coelo

De traditionib. non pot accipi. Qui Vos audit, me audit. Reqrit n. Chrus Ut ita doceant, Ut ipe audiatur, quia dicit, me audit. Igitur suam Vocem, suu Verbu Vult audiri, non traditiones huanas

Ita dictum quod maxime pro nobis facit, & grauissima consolationem & doctrinam cotinet, detorquent isti asini ad res nugacissimas, discrimina ciborum, Vestitus, & similia

Responsio

Nec nos dicimus q sint ncarij cultus, cu libere tradantur a rectorib. ecclesie, sed quia illis obediendum ꝫ in suo regimie, Ut apostolus habet, Videant q no obediunt, quo legi diuine respondeant

Dicis sic multos & magnos Viros in ecclia sensisse, sed nullum noias, nec Vbi sic senserint in scriptis suis, Quis igitur tibi credet, q tot & tantis nugis hactenus egeras?

Si non Vides quid opponi possit, signu ꝫ te aplm no inspexisse ad heb. 13. Et quo dicere audes, illud Luce 10. Qui Vos audit, me audit, no loqui de traditionib., sed maxime contra traditiones facere?

Quia si spuss. rectorib. ecclie comisit regime illius quo no simul comisit illis traditiones facere, q conducunt pro illo regimine, quod finaliter illis comissu ꝫ Ut promoueant gloriam dei & profectum salutare fidelium? An tu putas

um. An tu putas Chrm & veritatis spm diuersa velle? ideo qui traditiones illas suscipit no ming Chrm audit, qz q vm eius audit

Et si aplis de alieno vo credere debemus, no de pprio, tollende sunt Eple Petri & Pauli ꝛc sed quis unquam tanta & talia audierat delyria

Quam frigida aut cauillatio sit, qn dicis, de traditionib. non pot accipi. Qui vos audit, me audit. Num Christus auditur, qn spuss. auditur? Chrg veritas b, & spuss. est spus veritatis, ut Euangm Ioannis hz. Quam frigida ergo & elumbis sit, illa ut dixera cauillatio, quis no videt, ni qui nil videt?

Nos Chri vm p omia suscipimus & credimus illi. Cu hoc aut simul suscipimus, quod rctores ecclie ex illuminatione & directione spuss. faciunt pro dei gla & qmodo salutari fidelium si ex hoc asini dicendi sumus tibi, dicamur in noie dni, cuz pm sit nobis a te siue vituperemur siue laudemur

Veruntn sic oportet notam fieri modestiam tua omnib. homib., qn hoc te docet tum Euangeliu Cripticu & subscamnale, non Euangelium Christi, quod a tali scurrili abhorret facetia

Apologia

Citant & hoc. Obedite prepositis vris. hec snia reqrit obedientiam erga Euangelium

Non.n. constituit regnu Epis extra Euangm

Nec dnt ipi traditiones contra Euangm condere, aut traditiones suas contra Euangm interptari

Idqz cum faciunt, obedientia prohibetur iuxta illud. Si quis aliud Euangm docet Anathema sit

Idem rndemus ad hunc locu, Quicqd dixerit, facite q constet no vniuersaliter pcipi, ut omia recipiamus, qz alibi iubet scriptura plus obedire deo, qz homib.

Quando igitur impia docent, non sunt audiendi. h aut impia sunt, q traditiones humane sint cultus dei. Q sint necessarij cultus, q mereantur remissione pecc. & vita eterna

Responsio

h snia non solum requirit obedientia erga Euangeliu sed etiam erga traditiones rctorum ecclie, qb. queritur & promouetur gloria Chri & profectus salutaris fidelin. Quia no ming obediendu b spuis. in sua illuminatione & directioe qz Chro in suo verbo Euangelico

Constituit Epis spuss. regimen no contra Euangeliuz sed bene pter Euangelium, cum no omia sint scripta in illo que faciunt ad gloriam dei & salutem fidelium. Nec codunt Epi traditiones contra Euang.m nec traditiones suas interpretantur contra Euang.m. Si aut tibi videntur hoc facere, indica nobis locu, quod cum facere nequeas, remanet va tua verba nihil comodi afferentia

Insup dico facienda esse q iubent sedentes in Cathedra Moisi, hoc b, in regimine ecclesiastico, qn no sunt gtra Euangelium, sed que querunt & promouent gloriam dei & profectum salutare fidelium, Utiqz non sunt contra Euang.m Chri, & si tibi forsan videntur contra tuu Euang.m ee

Et veru quidem b, quod ais, qn impia docent, audiendos non ee, sz nondum audio, Ubi impia doceant, qm impium non b traditiones humanas ee dei cultq, Ut ptz ex dictis. Illi aut non docent q sint uccarij cultus. Nec docent q mereantur remissionem pecc., Vitam aut eternaz merentur, si seruentur ex gratia, Uti copiose hactenq b ostensum. Tu aut no cessas a nugis tuis, quib. infamare moliris aduersarios tuos, q certe illis nil nocent, sz teipm infamant & confundunt

Apologia

Obijciunt & scandala publica, & motus q exorti sunt ptextu nostre doctrine. Ad hec breuiter rudemus

Primuz constat dei bnficio, principes nros hre obedientem populum in suis ditionib. Et hoc ipm doctrie genus quod sequmur, quia amplissimis laudib. ornat authoritate mgratuum, auget reuerentia erga eos. Ea res etia plurimum gducit ad tranquillitatem retinenda

Deinde si conferantur in Unu scandala omia, tn hij duo articli, videlicet. Q gratis consequamur remissione pecc. propter Chrm p fidem. Et q iusti propter Chrm reputem fide, no propter nostra impletionem legis. Et alter, Q mgratus leges & tota politia sint ordinationes diuine, qb. Christianus sancte uti pot, tm hnt boni, Ut incomoda oia obruat

Nullam n. firma consolatione pauide conscie hre possunt aduersus iram dei, nisi cognito altero articulo. Alter articulus valde munit tranquillitatem rerum publicaru

Porro qz perniciosis opinionib. ante h tpa, Utruqz doctrie genus oppressum fuerit, nemo ignorat, et libri aduersarioR testantur, q nusqz fidei mentionem faciunt, cu de remissioe pecc. loquuntur. Nusquam docent de dignitate reR ciuilium

Nusq̃ docent quo Euang.m tradat iusticia eterna, interiz in vita corpali velit nos uti politicis legib. ac morib.

Hec res patefacte initio fauore conciliauerunt Luthero, no solum apud nos, sz etiam apud multos, qui nunc atrocissime nos oppugnant

Iam si qui tumultus extiterunt, iure conferri culpa pot in aduersarios, qui primu iniusta condemnatione Lutheri excitauerunt schisma & ecclias dissipauerunt

Et nunc miram seuiciam exercent in viros bonos & pia docentes

Irritant hoim animos & alijs modis, qs hic no libz recitare Neqz vero adeo ferrei, adeo sine sensu sumus, ut offensiones publice nil pturbent nos, sed meminimus a Christo dictu ee Beatus q non fuerit in me scandalizatus

Hoc enim agit Diabolus, tum ut opprimat, tu ut deformet Euang.m infinitis modis. Alibi Tyranos ctra Euang.ij pfessores inflamat, alibi bella, alibi seditiones, alibi hereses excitat, ut reddat inuisum hoc doctrine genus, quod videtur occasione prebere talib. motib.

Ac vero prudentib. viris facilius & sua picta negligere, qz illa scandala publicoru motuu

Veru aduersus h quoqz oportet Chriana mente pmunita ee, ne propter ea verbum abijciat

Responsio

Et quare non obijceremus scandala publica & motq q exoti sunt pretextu vre doctrine? An tu pro nullo habes illa, & iacturam quam passa & nra germania propter vraz impietatem & perfidiam? Que clades maior potuisset nostre contigisse & obuenisse terre?

Tantam calamitatem nobis Germanis intulit vra perfidia, qua tu doctrina vocas (belialem certe, no Chriana). Q nemo poterit eam sarcire. Infamiam quoqz nobis tanta peperit q nulla hanc delebit aut extinguet obliuio

Non & mirandu, si principes vri hnt poplm obediente in suis ditionib., qn prouidentur ei concionatores, q illi loquuntur placentia, & libertatem pdicant, q datur in occasione carnis Animalis etenim populus non pcipit ea que sunt spus dei, h etenim stulticia sunt illi

Similis & populus Chrianus populo legali in hoc, q nouitatib. gaudet, & libenter audit, ac facile credit illa, que abducunt ab obedientia spualis regiminis & supioritatis, dumqz habuerit ancessores & ductores, facile ruit & sequitur illos

In lege surgentib. falsis prophetis, mox populus adhesit illis, cadens in idolatriam, falsos deos colendo, quia promis

multum & propensus erat ad hanc impietate, Ut satis testa-
tur libri Veteris testamenti

Sic in Christianismo surgentib. hereticis contra doctrinam
Catholicam & obedientiam ecclesiasticam strepentib., mox populus
illis adheret & cadit in impietatem & perfidiam, nugis & co-
mentis potius credendo, quam Veritati, quoniam Ut Paulus dicit
.2. Timo. 4. a Veritate auditum auertit & conuertitur ad fabulas
sicut & dies hodiernus

Doctrinę aut genus quod sequeris tu cum tuis blandi-
tur & applaudit magistratib. Ideoque multę ciuitates, &
quidem maximę & opulentissimę amplectuntur ipsum, & ca-
dunt ab Unitate ecclię Catholicę & ab obedientia ecclesiastica
Quantum aut conducat ad pacem & tranquillitatem, satis do-
cuit rusticorum insolentia, qua nobiles fugati sunt, & ędes
eorum combustę, & qua clerus inuasus, direptione bonorum
suorum passus est, nec non domorum suarum demolitionem
taceo templa dei, ornatu suo spoliata, ac Cenobia incensa plu-
rima, fugatis inde & expulsis habitatorib. suis Utriusque sexus
& in exilium actis, & id genus alia multa, quorum nunc non
est narrandi locus

Si vis scire causam obedientię populi in ditionib. prin-
cipum tuorum, ego dicam tibi illam. hec etenim est mulcta gran-
dis & ei inflicta pro sua insolentia, qua ne iterum incurrant
quietius agunt, hoc modo facta est tranquillitas de qua loquerę

Tua doctrina non nutrit tranqllitatem, sed furore & insa-
niam excitat in populo, qui nisi compesceretur metu Vindictę
sibi infligendę, hodie faceret quod ante fecit, quando tuum Euangelium
non est Euangelium pacis, sed tumultus. Tumultuatur .n. & insolescit
Ubicumque sibi conceditur locus. Fecit tumultuari rusticos contra
dnos suos, qui nisi sedib. suis pelli Voluissent, coacti sunt manum
immittere illis, etiam adeo atrocem & Violentam, quod intra tres men-
ses centum milia rusticorum truci data sunt & plures. Sic Venit
Euangelium Vrum Cripticum & subscamnale non mittere pacem, sed
gladium, non spiritus, sed sanguinis

Audieram ipse aurib. meis rusticos tumultuantes in Erphur-
dia clamare, postquam in ciuitatem irruperant, se Velle tueri E-
uangelium, scilicet Vrum, quia hoc permittebat eis direptiones &
spolia, nec non insolescere in bona cleri pro suo arbitrio, hoc Eua-
gelium placuit eis, ad hoc defensandum quottidie concionatores Lu-
therani adeuntes eos, nec non predicantes eis, animauerunt.
Sed postquam domum remissi sunt, & mulcta eis inflicta fuit
cuilibet decem florenorum pro sua insolentia & tumultuatione, in-

terea pacem habuerunt, & tranqllitati de qua tu loqueris stu-
duerunt. De notis loquor, quia de auditis & visis. Reliqua at
que alibi contigerunt satis testantur arces & monasteria in
franconia, & in terris aliis

Iam queso conferas in unu scandala oia, ex ura doctria
orta, stupra scilicet vestaliu virginu, spoliationes temploru,
incensiones monasteriorum, & domorum cleri & nobiliu, &
trucidatione tot miliu hoim, & id genus alia multa, & vi-
debis, an duo illi articli, partim veri & parti falsi, compe-
sent hec omnia

Verum quidem b nos gratis consequi remissione pecc. p-
pter Chrm, sed no p fidem formaliter & effective, licet dispo-
sitive & preparative, qm p gram b remissio illa, q prere-
quirit fidem catholica scz, non tua comenticia

Et iusti quidem reputamur ppt Chrm, no fide, sed gra,
qua is nob meruit sua passione. Nec ppt nraz legis i pletionez

Ingratus autez leges & politia tota, no plus ordinatoes
diuine sunt, q canones, quos humanas dicis traditiones.
An igitur hij duo articli tantu boni habeant ut incomoda
& scandala dicta omia obruant, iudicet ho sanz mete, non
Orestes insanus. Si quid aute boni & veri articli isti in se
habuerint, non habebis vobis usurpare, quasi ipi sitz eius
inuentores & doctores, quando doctrina catholica hoc tra-
didit antez vos nati essetis

Certe nullam firma consolatione pauide gscie hre pnt
aduersus ira dei, nisi fiat restitutio male ablatoru & re-
compensatio iurie illate templis dei & psonis ecclasticis in
rebus suis, quam cognitio illoru duoru articloru no ficiet
Et quid stultius dici posset, q quod tu hic dicis? An putas co-
gnitione tue doctrine qua comentaris, satis facere iacture
illate ta de q honib. in reb. suis? Doceas tue doctrine alu-
nos pctm non dimitti sine restitutione male ablati. Cognitio
tuorum articloru duoru nil facit ad rem illa, pro getandis
& consolandis pauidis conscientijs

Utrunz doctrine genus nemo nouit oppsitum ante hec
tpa pniciosis opinionib., cu nemo tunc non recte sentiret de
hijs reb. de qb. tu cum tuis pniciosas opiniones impietate &
perfidie plenas intulisti

Et cur aduersarioru tuoz libri mentione facerent fidei, cu
de remissione pecc. loquuntur, cum illa remissio non fiat fide,
sed gratia, presuppsita fide catholica, no tua comenticia, quod
non tacent aduersarij tui in libris suis.

Cur aut docerent dignitate rerum ciuilium, cum hoc non spectet ad professionem studij illorum, sed ad morales phos & iurisperitos. Verum tamen sic eos non detrahere huic dignitati, sed eam probare & honorare iuxta decentia iustam & equam

Et aut nusquam doceant quo Euangelium scilicet Christi tradat iusticiam eternam, impudentiss. mentitum sic. Iusticia autem tui Euangelij Criptici & subscamnalis execrantur, Ut quidquam maxime, quia hoc spoliat templa dei ornamentis suis, nec solum hoc, sed etiam rapit templa illa de manu eorum, quorum sunt iure tam diuino quam humano, Ut experti sunt Augustinenses, Predicatores & Minores in Erphurdia, qui iam in septimum annum usque suis orbati & spoliati sunt templis, in quibus perfidia & impietas exercetur Criptica, loco Veri cultus dei, quem habet ecclesia Catholica

Fauorem ab initio Vre perfidie conciliauit Luthero libera insectatio, & apta reprehensio abusuum quorundam, qui tunc abundabant in ecclesia. Sed quamprimum cepit nasum stringere in doctrina Catholica, de Sacramentis & alijs rebus pijs, perdidit fauorem illum apud Viros pios & Catholice doctos, etiam apud suum Stupiticum olim Vicarium congregationis Augustiniane per Germania. Qui cum Vidisset captiuitate eius Babilonicam, mox iussit tanta impietate illic contenta, abire in mala crucem, & exaucthorauit ipsum Lutherum a sua obedientia

Tu aut pro more Vro tumultus culpa torques in aduersarios, quia ab initio non probauerunt impietatem & perfidiam Lutheri quam si probassent & sequuti fuissent, nullum schisma ortum esset, cum Vniuersus populus inclinaretur eius attentationi friuole & temerarie & plus quam audaci, & hodie mirum in modum illi inclinatur

Et aut dicis. Et nunc aduersarios tuos mira seuitiam exercere in Viros bonos, & pia docentes, atrocem & insignem illis facis iniuriam, quia bonos Viros & pia docentes prosequuntur omni fauore & benuolentia, impios aut & impia docentes, pro talibus habent, quales sunt, & qualia testimonia prebent illis opera eorum

Non irritant hominum animos modis quibuscumque, sed admonent eos, Ut maneant apud doctrinam Catholicam, & ne dent magis impietati hereticorum. Talem aut te nosco, si quos modos scires, minime obticeres illos, Ut spem tue cause faceres Utcumque

Si offensiones publice perturbant Vos, cur non cauetis ab hijs, que occasione prebent tali perturbationi, & hactenus prebuerunt.

Fatemur & nos Verum hoc, quod Chrus dicit, illum beatum

qui nō fuerit scandalizatus in eo. Chrus Veritas ē, q̄ neminem scandalizat, at multi scandalizantur in ea, scādalo non dato sed accepto. Si Veritati Catholicę crederetis, que ē a spū Veritatis, non scandalizaremini in Chro, sed qz Vris figmentis & comentis inheretis que militant in doctrinaz Catholicam, ideo rcte in Chro scandalizati dicimini

Non ē dubiū Sathanam Chri aduersariū ad hoc conari Ut p subdolos oparios & ingros mendaces deformet Euang. Christi infinitis modis, qui Vos estis, gloriantes cora populo Vos pure & munde Euang. predicare & docere, cum ab initio nascentis ecclię impurius & fedius pdicatuz non sit, qz a Lutheranis concionatorib. predicatur, q hoc foedant & contaminant admixtione pene oīm stercoru hereticorū propter q nō mīg foetet, qz olidus hircus. imo in noua transit spem, qz de Euang. Chri fit Euang. Sathanę, quod salutiferum nō ē, sed Cripticum & exiciale, docet n. rapinaz Violenta cum sacrilegio, quoru restitutione compensat suo dogmate, & obruit omnia scelera & scādala gmoditate sua

Sed quō stabit q diabolus inflamet Tyrannos in Euangelij huius criptici professores. ꝛc non n. laborat Ut inuisum reddat hoc genus doctrinę Vrę, quod replet sibi orcū sed nititur hoc dilatare p Uniuersam Germania. Tentauit iampridem & Angliam, Galliam, hispania & Italiaz At repulsam passus, atrocius seuit p Germania, Vino & stulticia ebriam, in ppetuam ignominiam suā, quā illi pepererunt monachi exiticij, laruati & gīugati, & qdem merito quia non repulit illos in Cenobia sua, Ut ibi deo seruirent iuxta Vota sua

Apologia

Quanqz aut nō delectat nos compatio, tn qz aduersarij hac criminatione pgrauant nos, non sunt dissimulanda illorum Vicia

Quantū mali ē apud aduersarios, in sacrilega pphanatione missaru. Quantū turpitudinis hz Celibatus eorū.

Cultus sanctorū plenus apud eos ē maifesta idolatria

Nil ne scandali ē in ambitione pontificū, q iam anis amplius quadringentis belligerantur cū nris Impatorib.

Plerumqz in Italia, interdum etia in ipa Germania, Ubi inter se filiū & prez, cognatos ac ciues comiserunt

Q si bellorum istorum causę reqrantur ex historijs, nil inuenietur dignū pontificib. Dicemus n. moderatissime

Quantum ē mali, q in ordinandis sacerdotib. nō deligunt idoneos. Quid in mercatu sacerdotiorum.

Item in periculosis dispensationib. nil ne b Vicij?

Sed hec Vicia Utcunq; condonari possent, si tn conseruassent puram doctrinam in ecclijs. Hec Vero quo contaminata sit impijs opinionib. ac traditionib. testantur Canonistarum scripta

Testantur libri Theologorum pleni disputationum prophanarum

Que partim sunt inutiles ad pietatem, partim etiam dissident ab Euang°. Deinde in interpretatione scripture ludunt, & comminiscuntur quicquid libet

Responsio

Si non delectat te tua Comparatio de qua loqueris, scire habes, nec nos delectationem hre in tua insectatione friuola, temeraria, & impudentissima, q nos diffamas nugosissime mundo

Aduersarij nulla criminatione grauant Vos, sz quod Veritas b dicunt decentia qua decet. Si aut Vos grauat Veritas, signum b Vos ex Veritate non ee, qz no amatis illa, sed potius nugas Vras

Non prophanant missas aduersarij tui, sed tui sacerdotes apostate cum monachis exiticijs, laruatis & coniugatis, illas prophanant truncatione impijssima & scandalosa, qua docuit illos tuus Lutherus ois impietatis fex & amurca

Nil turpitudinis hz Celibatus aduersariorum tuorum, sed tuorum sacerdotum & monachorum conubia, turpitudinis sunt plenissima, cum in illis non solum sit Excoicatio, sed etiam incestuosa fornicatio

Cultus sanctorum apud nos pius b, & deo places, qn in tua Moschea impietas b & perfidia, peior omni idolatria

Nullos scio pontifices qui belligerentur cum Imperatore. Sed forsan loqueris de summis pontificib., quib. nonnunq; simultates erant cum Imperatorib., nec conueniebat eis per oia cum illis, sz no sine ca. Imperator Henricus quartus excoicatus & depositus ab impio legitur, sed propter sua facinora, quia fecit sacerdotes ducere Uxores in Germania, & adhesione nactus quorundam eporum, fecit Rauenne eligi Antipapam etc. At quis no ridebit illos annos quadringentos, de quib. loqueris

Henricus quartus captus b a filio suo in Germania, & mancipatus b in carcere ob facta eius quib. turbauit ecclias, Un Electores impij filium eius eligentes, suffecerunt illum in pris locum, Sed quid illa ad cam tuam faciunt orator diserte?

Modestia ante tua qua Uteris in dicendo, sequentia docet qn ad minores redis pontifices, hoc b, ad Epos, cum quibus simul sumus inuoluis pontificem, roe dispensationum, & te pulcrum constituis illorum pastillophorum

Audite ergo pontifices pastillophorū Vrm̄, q̄ Vos exclamat & infamat coram mundo. Si ludendo cum illo lucrati estis Vasculum eius, reddite, quia satis meruit, Vicia plurima in Vos diffamando, que condonaret Vobis, si Canonistas & Theologos de septo ecclesie remoueretis.

Fabula fertur de lupis, q̄ inire Voluerint cōcordia cū pastorib. ea conditione, q̄ canes amouerent de septis ouiū, sic pariter heretici presumunt se facile concordare posse cū pontificib., si canes, hoc ē, Canonistas & Theologos amouerent a septis & ouiū caulis

Vos igitur Canonistę & Theologi, si Vasculū pastillophori Vestri penes Vos habetis, reddite illi cum grarū actione, q̄ satis Vos pinxit pro more suo

Apologia

Hec doctrinę confusio, precipuū ē scandalū, & maxime p̄niciosum, de quo precipue queritur Ioannes in Apocalipsi. cum describit pontificium regnū

Quid cum Ventū ē ad monachorū supsticiones, que fuerunt infinitę, quantū ibi ē p̄niciosarū offensionum

Qualis fuit applicatio meritorū, si cadaueri circumdaretur Cucullus. &c

Porro nil ne scandali ē, q̄ hoc tpe manifestā Veritatem Euangij opprimere conatur? Q̄ crudeliter occidunt bonos Viros, pia docentes? Q̄ prohibent ne reb. cognitę sanentur ambigentes conscię?

Q̄ reges hortantur ad crudele latrocinium? Scz, hec nō sunt scandala iudicanda, sz mera Cathortomata pōtificia

Neq̄ Vero libet nobis hic quicq̄ pro magnitudine rerū exaggerare, ne quis delectari nos ista cōmemoratione putet quam extorserunt nobis inuitis scriptores confutationis

Nam h̄ cā, nō ex hoīm morib. aut ex fortuna, sed ex Verbo dei iudicari debet, quod Vtinā adhiberet in cōsiliū omnes, qui de hijs controuersijs pronūciant

Responsio

Non ē confusio doctrinę apud nos in ecclia Catholica. Tū autem cum tuis, q̄ desciuistis a doctrina Catholica, nitimini illa confundere & obscurare nugis & cōmentis Vris impijs, q̄ scandalosę sunt & p̄niciose. Non describit aut Apocalipsis regnū pontificiū, Ut tū nugaris, sed regnū Antichristi

Tū impie & scandalose, nec nō cōtra charitatē p̄ximi & contra omnē Veritatem, absq̄ rubore & erubescentia multa mentiris in monachos probos, quorū Ceremonię & obseruatio-

nes pie sunt & honeste, conducentes ad humilitatem & diuini cultus ornatum. Tu aut linguę tuę virulentia & petulantia puertere conaris, & in peius interptari omnia, que apud illos pie aguntur, humiliter & deuote. Miru quis diabolus ta superbe te obsideat, ut nil honestu. humile & deuotu, possis ferre

Si quis aut comendauerit se oroib. frm religiosoru, petitq mortuus sepeliri toga & cucullo illoru pia & simplici mente, quid queso superstionis ibi erit, & quid mali? Tuu aut est omnia in peius interpretari, quo cognoscitur cor tuum felleum, plus q̃ absynthium amarum

Et qs queso hoc tpe manifestam veritatem Euangi opp̃mere conatur, pter te & colluuiem tuoru concionatoru?

Et qs occidit bonos viros pia docentes? Tu occidere non erubescis bonos viros pia docentes, virulentia linguę tuę qua detrahis illis, & nugis tuis ipudentiss. infamas eos

Non sanantur ambigentes conscientię doctrina tua pestifera, sed letaliter sauciantur & inficiuntur

Tu qdem de re loqris, ac si ita sit ut loqris, cu tu omnia q loqueris nil sunt in mere nugę, qb. infamas alios

Et qs reges adhortatur ad crudele latrocinium? Rabula impudens, nondu ne satis infamasti nos nugis tuis?

Et quis qso extorsit vobis inuitis tot & tantas nugas? scriptores ne confutationis? Certe hij fecerunt, quia ita vraz impietatem & perfidiam confutarunt, ut vobis relictu sit nil quo agatis, preter meras nugas

Iudicium causę huius ex verbo dei cupimus audire, huic n. credimus, & no nugis tuis, quo precor iudicet oes qui de hijs controuersijs sunt pnunciaturi. Vni n. dei verum est, qn comenta tua sunt inanes fabulę, quib. nihil inest veritatis, ut satis visum est huc usq

Apologia

Iterum aut hic dicendum est, quod sepe iam diximus. Nos maxime cupidi sumus publicę concordię, pacisq, qua certe Chrianos maxime inter se colere decet

Deinde inuiti dissentimus ab optio Impatore, que non solum ppter Impij fastigiu, sed etia propter virtutes vere heroicas, quib. cognouimus eu pditum ee, veneramur.

Sed aduersarij non patiuntur coire cocordia, nisi hac lege, ut nos assentiamur codemnantib. manifestam veritatem Euangi, & ecclię nctam

Id facere non possumus. Oportet n. deo obedire magis q̃ homib. Quare aduersarij roez schismatis reddituri sunt deo qui ecclias noua & inusitata seuicia dissipant

Neq; dubium ꝫ, quin hec seuicia mutationem aliqua rebus publicis allatura sit

hec pro tempore respondimus ad confutatione. Ac iudicium pijs omnib. pmittiꝰ, Utra pars rcte sentiat

Et offerimus nos, nostra sniaz de singlis locis, si qd alicubi desiderabitur, copiosius declaraturos ee

Responsio

Si cupidi estis, & quidem maxie, Ut ais, publicę cocordię, & pacis, Cur media pacis & concordię refutatis? Cur non auditis peritiores Vobis? Cur no acquiescitis doctrinę Catholicę? An putatis Vos doctiores ee tota ecclia Catholica? Est ne hec humilitas Vra, qua, Ut Paulꝰ hortatꝰ, oem intellectum captiuatis, in obsequiu Chri?

Cur no potiꝰ sequi ecclia, qz Vri capitis phantasia? aut forsan dices, superbiam Vram hoc non pmittere, quod ipe tibi credam facile. Sed audi quid scriptura dicat, ait n. illa Aba. 2. Quo Vinu potante decipit, sic erit Vir supbꝰ, & no decorabitur ꝛc

Si inuiti dissentitis ab optimo impatore, que magnifice comendas, Ut par ꝫ, diguꝰ eteni ꝫ, & qdem maiori laude, dic qso quis adigat Vos ad illum dissensum? An putatis illum errare a Veritate Catholica? quod si feceritis, impium illu iudicatis quantuuis eum comendetis

At culpam impietatis illius, tu transfers in aduersarios tuos, quos dicis non pati coire concordia ꝛc Et quod amplius ꝫ, dicis illos condemnare manifestam Veritatem Euangij in quo impie & impudentissime in illos metiris, ni dixeris Ubi hoc faciant, & ostenderis Vel scriptura Vel roe, eos hoc facere. Et si calumia h tam impudens impia & apta non ꝫ detrectatio detestabilis contra charitatem proximi militans, nestio que Unqz fuerit, Vel dici possit talis

Et quis queso Vel iubet Vl postulat a Vobis, Ut a Veritate Catholica recedatis? At tanta ꝫ impudentia & despatio Vra qꝫ omnia q Vobis placent, & a Vobis excogitantur, dicere audetis coram simplicib. q no intelligunt, Veritatez ee Euangelica

Ego aute satis hactenus ostendera, Vos abiectores ee Euagij Chri, quod hz ecclesia Catholica, & hereticoru Euagr. quod sub scano delituit in puluere, rursus protraxisse in lucem, cui conformia sunt que dicitis, non Euang. Chri

Et quis nescit deo magis obediedum ee qz hoib. Act. 5. Cu aut Vos hoc scitis, cur non facitis? Num Chrꝰ pcepit Math. 18. audienda ee ecclia, scz Catholica? qua Vos Utiqz, dum non auditis, minime deo obeditis

Et quo aduersarij tui reddere habebunt roez deo schismatis, scz pntis, cu ipi hoc no excitarunt, sed Vos excitastis & fe-

aſtis illud. Ipi ne roez redditurj ſunt crimis Vri, q nr Vobis illius authores fuere. Nec nos ecclias diſsipamus noua & inuſitata ſemina, ſed Vos nouitate Vra, & inuſitata malicia hoc facitis. Qui qz nullas inigas erubeſcit, nob aſscribitis quod ipi feciſtis & facitis, ſed hoc poſtulat probitas Vra, qua Vobis Euang. Vrm Crepticum pſuaſit

Non ē ſenicia aliqua apud nos. Si qui aut apud nos digna factis Vel recepunt, Vel adhuc recipient, hoc iuri, no nobis, hut tribuere, Quod ius etiam, ſi in Vos practicatu eet, Vel adhuc practicaretur, facile concordia fieret, & pax rediret eccleſię, quadiu aut hoc non fit, no habeg aliqua ſperare pacem. Quia no ſinet dns tanta impietate & perfidiam, qua Vos attuliſtis, diu inulta, & ſi hanc Vindicare neglexerint Chriani, mittet dns Vrgam furoris ſui. Vel Turca, Vel alu Tyranu, q tm facimus tandem, tniq malu iuſto dei iudicio, expiabit

Non n. ē dubium, qn h obſtinatio & obturatio Vra in Vra impietate & pfidia, qua inſultatis ecclię Catholicę & alumnis cu rectorib. eius, grandem mutatione & Vinges malum, allatura ſit reb. publicis, tam ſeculanb. qz eccleſiaſticis ob ſegnitiem & coniuentia platoꝝ Utriqz piis & ſtatus

Summus pontifex cotemnitur, Impatori non obeditur, principes ſilent, & rident, Status aute regni tractatus agut, conueniunt, abeunt, & redeunt, nilqz expedientes rem protrahunt de anno in annu, quouſqz compleantur peta Amorrheoru, qb. copletis, dns ſuu mundare faciet flagellum

Hec ego rudi pro tpe Apologię tuę impię, inigoſę & execrabili, et iudicium etiam pmitto omnb. tam impiis, qz piis Uter nrm ſentiat rcte & pie. Si quid aut alicubi ex meda ſidrabitur, non grauabor reſolutius & copioſius, do iuuate me exponere, & tantę impietati, totqz & tantis inigis expeditius obuiare, Ad laudem & gloriam omni potentis dei, in ſeculorum ſecula budicti.

Soli deo gloria. Et pax eccleſię eius

1533 xv. aprilis

K K LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH